ԿԻՐԱԿԻ
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
1
DIMANCHE
1er FÉVRIER
1981

LE NUMERO 2 F.

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.833 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 56e ANNÉE — No 14.833

ԲԱՆԸ, ԲԱՆԻԼՆ ՈՒ ԲԱՆԱԼԻՆ

Հայ լեզուի հանճարը կը թելադրէ մը-տածելակերպ մը, զոր կը բիւրեղացնէ խորագրիս բառախաղը: Այս յօդուածը այդ մտածելակերպի ուրուագիծը պար-զել կը փորձէ:

×

Առենէ մը ի վեր, եւ հակնալի պատ-ճառներով, Հ.Ց.Դ.-ի պաշտօնական օր-կանները, ինչպէս նաեւ Դաշնակցութեան անպաշտօն մամուլը կը զբաղին տեսու-թեան, հաղորդակցութեան եւ գործի յա-րաբերութիւններով: Հասկնալի մտասե-ւեռում մըն է այս, քանի որ հայ կազ-մակերպութեանց քաղաքական գործու-նէութեան տխուր ձախողութիւնները մա-սամբ արդիւնքն են տեսական վերլուս-ծումի խակութեան, աղքատութեան եւ երբեմն ամբողջական բացակայութեան:

«Բան» բառի բազմիմաստ գործածու-թիւնը կը վկայէ մեր լեզուի հանճարին: Բանը թէ՛ «բառ» է, թէ՛ ալ «առարկայ»: Բանաստեղծը բառով գործ կատարողն է, ստեղծողը՝ բառային – լեզուական այդ առարկային՝ զոր քերթուած կը կոչենք: Միաժամանակ, «բանիլ» բայը առարկա-յական աշխարհին մէջ գործ կատարելու իմաստն ունի, իսկ «բանալի»ն՝ անզու-գական բառագիւտ մըն է, որ կը զուգէ երկու չատ տարբեր իմաստներ,– բանա-լին թէ՛ առարկայական գոյութիւններ կը բա-նայ, թէ՛ ալ բանաւոր հանելուկները, լեզ-ուական ու տեսական թնճուկները կը լու-ծէ:

Տեսութեան եւ գործի կապին մասին մտածել, ուրեմն, կը նշանակէ մտածել բանի եւ բանելու մասին: Եթէ չենք ու-զեր վատնել մեր ազգային ուժը եւ մեր նիւթական ու մտային կարողութիւնները ու աղբիւրները, որոնք չատ ալ մեծ չեն արդէն, ստիպողական է գործն ու տե-սութիւնը իրարմէ չզատել:

Կենսական է բան – ա – ձեւել, այ-սինքն՝ խօսքով արտայայտել գործի մա-սին մեր ունեցած մտածումները, հա-ղորդակցիլ ուրիշ անձերու եւ կազմա-կերպութիւններու հետ՝ մեր տեսակէտ-ներուն եւ տեսութիւններուն մասին, եւ չարժիլ ըստ այնմ: Բան, բանիլ եւ բա-նալի երբորդութիւնը՝ տեսութիւն, հա-ղորդակցութիւն եւ գործակցութիւն հան-րային աւուրբ երբորդութեան մէկ ուրիշ ձեւն է: Մեր ազգային կեանքի ու թըն-ճուկներու լուծումը (բանալին) միւթիւ-նը չի կրնար ըլլալ, որովհետեւ այդ ե-րազուած ու բաղձալի միւթիւնը Ա-րա-րատեան աւելի՛ հեռու է այսօր: Սակայն, ես պիտի բաւականանայի կուս–ա–կրօն կղերականներու եւ իրենց քաղաքական միաքը նոյնքան ԿՈՑՍ պահած զանազան ԿՈՒՍ – ա – կցութիւններու զեկավար-ներուն մէջեւ հաղորդ – ա – ԿՑՈՒԹԻՒՆ եւ գործ – ա – ԿՑՈՒԹԻՒՆ տեսնելով:

Այս հարցերը կը յուզեն վերջին 2 դարե-րու ամենակարեւոր յեղափոխութիւննե-րուն արմատը՝ Մարքսական տեսութիւ-նը, որ մխրճուած է գերման փիլիսոփա-յութեան բանական են թահոզին մէջ՝ ուր ծլաւ: 1800–էն ետք, Հէյկըլ բառն ու միաքը փառաբանեց, եւ Ատուծոյ գա-ղափարը վերածեց «Տիեզերական Միտք» գաղափարին, կարծես անուղղակի կեր-պով հաստատելով Նոր Կտակարանի «ի սկզբանէ էր Բանն» խօսքը: Ատեն մը, գերման փիլիսոփայութիւնը բառի, բա-նի եւ մտքի փառաբանութեան ցեխին մէջ մխրճուած մնաց, եւ Ֆէօյըրպախ չկրցաւ հարցը լուծել իր հաստատումով՝ Թէ կրօնքը, այսինքն Ատուածանման մարդկութեան մտքի մը վարկածը՝ կ'արդիլէ մարդուն ազատ ինքնամտածումի իրաւունքը: Ըստ անոր, եթէ մարդկու-թիւնը իր բանաւոր եւ տեսական միաքը կարենար ազատել կրօնքի չղթաներէն, պիտի յաղթէր յեղափոխութիւնը: Այս մտածումը Գերմանիոյ հակակղերական մտաւորականութիւնը հրաւիրեց զանգու-ածային աւազախրումի եւ ինքնախաբէ-ութեան քանի որ ան, ուրիշ մտաւորա-կանութիւններու նման, կ'ուզէր հաւա-տալ որ մարդկութեան չղթաները զգլ-խաւորաբար բանաւոր չղթաներ էին, բառի եւ մտքի կապանքները, որոնց բա-նալին ալ բանաւոր էր, այսինքն՝ կը կարենար նոր ձեւերով խօսելու եւ մը-տածելու մէջ: Իսկ խօսքի առանձնայը-նորհեալները, անշուշտ, նո՛յն այդ մը-տաւորականներն էին, որոնք կ'օրօրուէին բանաւոր լուծումներու երազներով:

*Մա՛րքսն էր որ մերժեց այս վարկածին վրայ հիմնուած ինդնագոհ ու երախա-յական մտածելակերպը, սակայն առանց գոհհիկ քաղքենիութեան նախընտրած գործնապաշտութեան ծուղակին մէջ իյ-նալու: Մինչեւ այսօր ալ կը լսենք այդ գործնապաշտութեան կոչերը, որոնք մեզ կը հրաւիրեն մտածումը լքել եւ գործին ապաւինիլ: Երբ, Մարքս՝ Ֆէօյըրպախի մասին նօթագրած 11–րդ թեզին մէջ կը գրէր, որ հարցը փիլիսոփաներուն պէս աշխարհը ՀԱՍԿՆԱԼԸ չէ, այլ՝ զայն ՓՈԽԵԼԸ, իր այդ հաստատումը տեսու-թիւն – գործ, բան – բանիլ զոյգի մեր-ժումը չէր երբեք: Ան ուզեց ընդգծել որ բանը անօգուտ է, երբ չի մտածեր բա-նելու մասին, սակայն միաժամանակ Մարքս չվարանեցաւ վերահաստատելու՝ որ գործը ապարդիւն մնալու դատապար-տուած է, առանց մտածումի: Ճիշդ ա՛յդ ըսել կ'ուզէր, երբ գրեց,– «Ինչպէս որ փիլիսոփայութիւնը իր նիւթական զէնքը կը գտնէ բանաւորութեան մէջ, այնպէս ալ բանաւորը իր մտաւոր զէնքը կը գըտ-նէ փիլիսոփայութեան մէջ»: Ժթ. դա-րուն ուղղամիտ փիլիսոփան ու բանուո-րը յեղափոխական դաշնակիցներ էին, եւ այդ պատճառով ալ Հայ Յեղափոխա-կանների Դաշնակցութեան զինանշանը փետուր – գրիչն ու բանուորական ու հո-ղագործային խորհրդանիշները կը միա-ցընէ:

Գրեց՝

ԽԱՉԻԿ ՔԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Պայմանները փոխուած են: Քաղքենի-ացած ենք, թէեւ դեռ ունինք (գոնէ Պէյրութի մէջ) բանուոր Հայ դասակարդ մը: Համաշխարհային յեղափոխութեան մը յոյսը եթէ կը յամենայ, զայն կա-րելի չէ բոլորովին զատել ընկերվարա-կան տեսութենէն: Սակայն այդ տարբեր հարց է: Ինծի համար կենսականը՝ խօս-քի եւ գործի, բանի եւ բանելու անքակ-տելի կապը վերահաստատելն է: Նման վերահաստատում, եթէ լուրջ է, որոշ եզրակացութիւններու եւ ինքնաքըն-նադատութիւններու կ'առաջնորդէ մեզ: Ո՛չ միայն մեր պաշտօնական կազմակեր-պութիւնները, այլեւ «մեզ» բառին ա՛յն իմաստով՝ որ կ'ընդգրկէ անպաշտօն դաշ-նակցականները ու յեղափոխական մտա-ւորականները:

Մարքս չատ յստակօրէն կը տեսնէր այն փորձանքը, որուն զոհն էր գեր-մանական իտէալապաշտ փիլիսոփայու-թիւնը, եւ որուն զոհն էր նաեւ հակո-տընդեայ ձեւով տարբերող գործօն յեղա-փոխական մը: Այս երկու տարբեր զո-հերը հաւասարապէս մէկ կէտ ունէին, ըստ Մարքսի,– Բացարձակապաշտութիւնը, որ կը ծնի բառի, մտաւոր ու բանային կառոյցի, խորհրդանիշի, մէկ խօսքով՝ Տեսիլքի պաշտամունքէն: Բարեմիտ ու բարենպատակ «կոյրը», որ կը մոլորի բանակերտ բացարձակի մացառուտներուն մէջ, կրնայ «ալ» ըլլալ կամ «ձախ», կըր-նայ բանապաշտ մտաւորական ըլլալ կամ գործնապաշտ ահաբեկիչ,– ժթ. դարը ունէր ոչ միայն իր բառապաշտները, այ-լեւ՝ ԱՐԱՐԻՔ պաշտող անիշխանական-ները, որոնք, ըստ Մարքսի, նոյնքան դիւրաւ կը շլանային բացարձակով: Այս բացարձակի պաշտամունքը դրդապատ-ճառն է Մարքսի կարծր խօսքին,– «Ա.-պուշութիւն է փորձել իրականութիւնը համակերպեցնել քաղաքական ԻՏԷԱԼ-ՆԵՐՈՒ, որոնք օրուան իրականութիւն-ներու մէջ ամուր հիմ չունին»: (Ընդգը-ծումը՝ իմս, Խ. Թ.):

Անշուշտ նման խօսք կրնայ անցեալի եւ այսօրուան վախկոտ քաղքենիութեան «ռազմամթերք» հայթայթել, եւ պատըր-ուակ ըլլալ՝ ամէն քաղաքական ու յեղա-փոխական գործունէութեան մերժումի:

Սակայն, Մարքս յեղափոխութիւնը չմերժեց ու անոր կարելիութիւնը չը-ժըխտեց: Իրատես մըն էր Մարքս, կամ գոնէ ինք կը հաւատար որ էր: Ամէն տեսակի յեղափոխութեան տեսիլք ու բա-նաւոր կառոյց ընդունելի չէր իրեն: Մի-ամիտները փափկանկատօրէն հանդուր-ժող մէկը չէր Մարքս, որ իրեն զաղա-փարական հակառակորդ անիշխանական տեսաբանները « դոդոշ » որակելէ չէր վարաներ:

Մարքս կը հաւատար, որ ամէն դար-չըջման տարբեր յեղափոխութիւններու կամ տարբեր յեղափոխական իտէալներու ենթահող եւ հիմ կը հայթայթէ: Այս-պէս, օրինակ, ան պարզմիտ հակաքաղ-քենիական մը չէր: Ընդհակառակն, պատրաստ էր հաստատելու որ ԺԹ. եւ ԺԸ. դարերու ՄԻԱԿ ԿԱՐԵԼԻ ՑԵՂԱՓՈ-ԽԱԿԱՆ ԻՏԷԱԼԸ քաղքենիականն էր: Նո՛յն վճռականութեամբ կը հաւատար որ ԺԹ. դարը միայն մէկ յեղափոխական պայքարի ենթահող կը հայթայթէր,– բանուոր – մտաւորական դաշնակցու-թեան, որ կը պարտէր պայքարիլ՝ քաղ-քենիականութեան դրոյթին դէմ:

Ունիմ մօտիկ բարեկամներ ու ըրչա-կիցներ, որոնք (Հա՛յ թէ օտար) այսօր նոյն բանը կը չարունակեն հաստատել: Ունիմ ուրիշ նոյնքան մօտ բարեկամներ, որոնք կը հաստատեն թէ ըստ նոր ընկեր-վարական վերլուծումի, այսօրուան հա-մամոլորակային կամ համաեվրոպական-յին պայքարին մէջ, այսպէս – կոչուած Երրորդ Աշխարհի ազատագրական պայ-քարը կը կատարէ ա՛յն դերը, որ բան-ուոր դասակարգը կը կատարէր Արեւմտ. Եւրոպայի մէջ, անցեալ դարուն: Աւե-լի՛ն: Հայ ժողովուրդը, ըստ այս վեր-լուծումին, հակաչխարհակալ պայքա-րով միայն կրնայ ազատագրուիլ ու տիրանալ իր իրաւունքներուն, իսկ այդ պայքարը կը մղուի այսօր Երրորդ Աշխարհի յառաջդիմական ուժերուն կող-մէ,– Պաղեստինէն՝ Նիքարակուա, Էրիթ-րէայէն՝ Մոզանպիք ու Էլ Սալվատոր: Վերլուծում մըն է, որուն պիտի ուզէի հաւատալ ու նուիրուիլ: Վերլուծում մըն է, որ ունի զանազան համոզիչ կէտեր, եւ որ սակայն պէտք չէ վերածուի բա-ցարձակ Հաւատամքի կամ տեսիլքի: Զեմ կարծեր որ ըստ այս տեսութեան՝ զոր-ծելը ամէն կղզեանքի եւ փակ դուռի բա-նալին է:

Սակայն, նման զգոյշ եզրակացութիւն անգործութեան չի դատապարտեր մեզ:

CHANSON du COMÉDIEN

A la mémoire de mon Père

je serai Don Giovanni, aux manches de dentelle
grand maître fauconnier au gantelet de fer
après buisson creux si la belle est trop fière
par deux fois brûlerai l'outarde et l'hirondelle

je serai le lecteur au cadran des passions
dans ma voix Attila détruira les moissons
pleurera Papageno des moinillons pris au piège
et les violons jaloux se tairont à mes sortilèges

je boirai le poison des Borgia les calices d'hydromel
je serai l'avare se cachant dedans son escarcelle
avec le cœur de César j'aimerai l'Egyptienne
avec les mains d'Othello j'étranglerai la Vénitienne

je serai Hamlet outragé en deuil de son empire
sans réponse ma question hantera vos souvenirs
tandis qu'en blanc cortège harfangs et renards
conduiront au sommeil la prisonnière des nénuphars

mais lorsque l'Ange Azraël frappera à ma porte
je ne serai que moi sans fards ni escorte
sans Leporello ni Sganarelle
pour souffler la chandelle
alors j'accrocherai au vestiaire
les cothurnes et la pourpre jubilaire
convive sans retour du commandeur sans visage
j'endosserai seul mon habit noir de voyage

ARAXI KMPETIAN

Février, 1980.

Բացարձակին նուիրուիլ մերժել՝ արարքը մերժել չի նշանակեր: Մինչեւ 1887, հայ քաղքենիութեան անորոշութիւնն ու ըզ-դուշութիւնը ստեղծած էին անկարելի, անընդունելի, անդամալոյծ կեանք մը, եաթաղանին առջեւ: 1887–էն 1890, Հըն-չակեան եւ Դաշնակցական կուսակցու-թիւնները ընդունեցան արարքի պատաս-խանատուութիւնը եւ մերժեցին այդ անց-եալը: 1923–էն (Լօզանի դաշնագրէն ետք) մինչեւ 1973, ճիշդ 50 տարի, նոյն տե-սակի վերանորոգուող անորոշութիւններ, տեսական չփոթումներ եւ մանաւանդ գործնական ենթահողի պակասը պատ-ճառ եղան որ նորէն կրաւորական դիրք բռնէ Հայութիւնը: Պետրոս Թերզեան ճիշդ է, երբ կը հաստատէ որ «նթէ օր մը Սփիւռքի պատմութիւնը գրուի, 70-ական թուականները հաւանաբար հոն յիշուին՝ որպէս որակային փոփոխու-թեան շրջան: Այդ շրջանը՝ հայկ. տեա-բեկչութեան շրջանն է...: Տեաբեկչու-թիւնը՝ Սփիւռքի առաջին միջամտու-թիւնն է պատմութենէ մը ներս, որ իրը չէր, այլ իրեն պարտադրուած էր: Ու

●▸

●▸

ինչպէս ամէն միջամտութիւն, այս մէկն ալ կը խանգարէ... կը հրաւիրէ դիւրոխոշումի»: (Տե՛ս «Անցեալը՝ Անկարելի էր», «Յառաջ», Նոյ· 29 / 30, 1980):

Չիս հետաքրքրողը եւ մտահոգողը բացարձակապաշտ դիւրոխոշումներն են: Վահէ Օշական եւ Հայ անանուն ահաբեկիչները կրնամ տալ իրրեւ օրինակներ՝ երկու բեւեռացած դիւրոխոշումներու: Այդ ըսել չէ որ հանրութեան ծանօթ մըտաւորականն ու ստիպողաբար անանուն ահաբեկիչները բոլորովին տարբեր հաւասարամքներու կը ծառայեն: Չեմ կարծեր որ այդպէս է: Սակայն, թէեւ անոնց եզրակացութիւնները կրնան այս կամ այն պատճառով համընկնիլ, անոնք կը հասնին այդ եզրակացութիւններուն՝ բոլորովին տարբեր ելակէտներէ մեկնելով:

Վահէ Օշական՝ տաղանդաւոր բացարձակապաշտ մըն է, որ կրնայ դրել կոյս բառաչխարհի մը մէջ, ուր ոտք չէ կոխած Մարքսական մտածումը: Իր «Ընտրանիի Հարցը – Թիւ 2» կարեւոր գրութեան մէջ (որուն պէտք եղած ձեւով չանդրադարձաւ հայ մամուլը, Թիւ 1–ի առեղծած ժխորէն ետք,– տե՛ս՝ «Հայրենիք», 1 Նոյեմբեր, 1980), Օշական կը դրէ,– «Ընտրանի բառը երկու տարբեր... իմաստներով կարելի է գործածել: Առաջին իմաստով բառը կը բնորոշէ այն անհատները՝ որոնք ընկերութեան մէջ դեկավար դիրք կը գրաւեն...: Երկրորդ, աւելի սահմանափակ, սակայն շատ աւելի բացարձակ իմաստով, ընտրանի կը կազմեն անոնք՝ որոնք մարդկային արժէքներ բանաձեւողներն ու պահպանողները կը համարեն իրենք զիրենք, բանիւ եւ գործով...: Այս երկու ընտրանիներուն հակադրութիւնը ակնթախ է,– առաջինը յարաբերականին, կարելիին, գործնականին տնտեսումին հետամուտ է...: Երկրորդը՝ սակայն, բացարձակին արուեստն է: (Ընդգծումները՝ իմ կողմէս, Ա· Թ·):

Օշականի հետաքրքրական երկու յօդուածներուն հիմնական ձախողանքը կը ներկայացնեն, գոնէ ինծի համար, նման հաստատումներ, ուր երկու «ընտրանիներ» իրարմէ կը զատուին,– մէկը նուիրուած է քաղաքական եւ ընկերային կեանքի կազմակերպութեան, յարաբերականին, գործնականին. միւսը՝ մտաւորական է, եւ նուիրուած բացարձակին, «բանիւ եւ գործով»: Ինքզինքը գետեղած է պատմութեան դուրս: Օշական, նոյնիսկ երբ զգացականօրէն կ'ընդունի ահաբեկչութիւնը իբրեւ կարելի միջամտութիւն մեր պատմութեան մէջ, կը շարունակէ մերժել նո՛յն այդ պատմութիւնը, երբ կը պնդէ որ բացարձակի տարածք մը կայ, ու կայ անոր նուիրուած ընտրանի մը, «բոլորովին անկախ անձերուն ընկերային դիրքէն ու հանգամանքէն»: (Նոյն յօդուած – ուած – Ա· Թ·):

Այս ըմբռնում, զղացական, բացարձակապաշտ եւ տեսականօրէն հիմնովին սխալ մտածելակերպին մէջ կը տեսնենք թէ ինչո՛ւ Օշականի յօդուածը կարելի է հրատարակել Հ· Ց· Դ·–ի Հիւս· Ամերիկայի պաշտօնաթերթ՝ «Հայրենիք»ին մէջ: Բացարձակի այս պաշտամունքը տեսիլք մը կուտքի վերածելու եւ զայն պատուանդանի մը վրայ զետեղելու ճիգն է, հաւատք մը պատմութենէն եւ ընկերութենէն անդին գտնուող երեւակայուած տարածքի մը մէջ կառուցանելու ջանք մըն է, որ թէ՛ ապարդիւն է, թէ՛ ալ վտանգաւոր, մանաւանդ հայ մտաւորականին համար, եւ որ միաժամանակ կը մնայ պաշտօնական Հ· Ց· Դ·–ի ղեկավարութեան մտածելակերպը բնորոշող կէտ մը: (Տե՛ս՝ իմ «Փարոսը ե՞րբ վըտանգաւոր է Նաւուն» յօդուածը, «Յառաջ – Միտք եւ Արուեստ», 9 Նոյեմբեր, 1980):

Այս բացարձակապաշտութիւնը, ինչպէս ըսի, միայն Օշականեան մտայնի կառոյցին յատուկ չէ: Նոյն կորուկ ձայնն ու ոճը կը գտնուի մեր ժամանակակից ահաբեկիչներուն մօտ: Ցխնամեայ սփիւռքեան թմբիւրին նոր ելած այս սերունդը գործով կը միջամտէ պատմութեան մէջ, կը մերժէ Հայ Սփիւռքի կրթաւորականութիւնը եւ անկարելի անցեալը: Այսինքն, կը փորձէ խաղալ այն դերը՝ զոր խաղացին Հնչակեան ու Դաշնակցական կուսակցութիւնները, 1887–էն 1923: Եւ ասո՛ղ որ անո՛նց նման կը կրկնէ տեսական սխալներ:

Յատակ չէ, նախ, թէ ի՞նչ է ահաբեկչական գործով զբաղող տղոց եւ աղջիկներու՝ քաղաքական տեսութիւնը: Անշուշտ անոնց կարգախօսներն ու զանազան հաղորդագրութիւնները մեզի կը ըզգացնեն որ Մարքսական, Երրորդ Աշխարհի Զախի մօտեցումը կը բաժնեն: Սակայն, նոյնիսկ զաղտնի եւ գործին կամ արարքին նուիրուած կազմակերպութիւն մը իրաւունք չունի ժողովուրդի մը պատմութեան մէջ միջամտելու, առանց ինքնաբացատրութեան, ինքնաքննութեան եւ հաղորդակցութեան:

Կրնայ ընթերցողը ըսել,– «Այս ի՞նչ միամիտ յօդուածագիր ես, ա՛յ տղայ: Չե՞ս հասկնար որ զաղտնի կազմակերպութեան մը մասին կը գրես: Ցետոյ, անոնք ինչո՞ւ կարծիք ու խօսակցութիւն ուզեն քեզմէ, երբ իրենք լծուած են գործի, դուն՝ խօսքի: Բանտը իրե՛նք, «բանախօսը» դուն: Անոնք ի՞նչ պէտք ունին քեզի»:

Ինծի կը թուի որ այսպէս կը մտածեն նաեւ ահաբեկիչները, եւ այդ կը մտահոգէ զիս: Տեսական դիրքերու հաստատումն ու բացատրութիւնը ստորագրուած յօդուածներու չի կարօտիր: Քաղաքական վերլուծում մը Հայ Սփիւռքին ներկայացնող ահաբեկիչներ եթէ ըլլան, անպայման ստորագրութիւն չեն պահանջեր մեր բոլոր խմբագիրները: Նման տեսական հաղորդագրութիւններ հանրային մտածումի բանական նիւթ պէտք է հայթայթեն: Միայն գործով միջամտել մեր պատմութեան մէջ, սխալ է:

Ահաբեկչութիւնը, եթէ միայն թմբիրէն զարթեցուցիչ պիտի չըլլայ եւ եթէ ազդու պիտի ըլլայ, ստիպուած է մեծ հաւաքականութեան մը մտածելակերպին մէջ ալ դեր ունենալ. չի կրնար միայն գործելակերպ ըլլալ: Ցետոյ, գործ մըն է որ պէտք է տեսական վերլուծումի ենթարկուի: Թուրք դեսպան մը սպաննելն ու եւրոպական օդանաւային ընկերութեան մը չէնքը ռմբակոծել կրնան նոյն տեսութենէն մեկնիլ, սակայն կը պահանջեն ինքնավերլուծում, քանի որ բոլորովին տարբեր եւ երբեմն հակասական արդիւնքներ կրնան ունենալ: Գործի բացարձակ պաշտամունքը չի բաւեր. տեսութեան տեսական քննարկումն ալ կենսական է: Կը վախնամ որ արարքին նուիրումը կրնայ նպատակի մոռացման պատճառ ըլլալ: Նոյնիսկ Զախակողմեաններ, նոյնիսկ յանուն արբազան տեսիլքի մը պայքարողներ կրնան անցեալի Ֆաշական ահաբեկիչներու ինկած ծուղակին մէջ իյնալ, չմտածուած արարքներով: 1934 Թուականին, Ֆրանսացի աշակողմեան գրող՝ Տրիէօ լա Ռոշէլ իր «ԼԸ ՇԻՖ» գործին մէջ կը գրէր,– «Չենք գիտեր թէ ի՞նչ պիտի ընենք, բայց բան մը պիտի ընենք: Պիտի գիտնանք թէ ո՞վ ենք, երբ տեսնենք՝ թէ ի՞նչ ըրած ենք»:

Եկեղեցի մը կամ դպրոց մը չինելը յաճախ օգտակար գործեր են, սակայն, չմտածուած ձեւով ու կոյր հաւատքով զանոնք ամէն համայնքի մէջ տնկելով Սփիւռք չենք փրկեր: Նմանապէս, ահաբեկչական արարքներըն ալ գործեր են, որոնք սկիզբը բոլորովին եւ անժխտելիօրէն կենսական են, իրրեւ զարթեցուցիչ: Սակայն անկէ ե՞տք: Ոչ ահաբեկչութիւնը իրրեւ արարք, ոչ ալ հազիւ յղկուած ձախ տեսութիւնը իրրեւ տեսութիւն՝ ընդունելի են, երբ չեն ենթարկուիր տեսական վերաքննումի: Մեր ահաբեկիչներու հաղորդագրութիւնները կ'արձագանգեն մեր յեղափոխական անցեալը: «Միայն զէնքով կայ Հայոց ՓՐԿՈՒԹԻՒՆ» կը գրեն մեր ահաբեկիչները: Անցեալը ոգեկոչող այս տողերու յառաջացուցած յուզմէն, ցնցումէն եւ ոգեւորումէն ետք կու գայ հարցումը,– Այո՛, սակայն, արդեօք Սփիւռքի միակ լուրջ «զէնքը» ռումբն ու հրացա՞նն են: Դրամը, կազմակերպութիւնը եւ հեռատեսութիւնն ալ նոյնքան կարեւոր զէնքեր չե՞ն: «Ո՛ր միակ ՓՐԿՈՒԹԻՒՆԸ քո հաւաքական ուժի մէջ է» ըսողը, ուրիշ զէնքերու, ուրիշ ուժի եւ ուրիշ փրկութիւններու մասին չէ՞ր մտածեր: Առարկայապաշտութիւնն ալ բացարձակապաշտութիւն մըն է, բանիլ է, որուն կը պակսի մըտածումը: Առանց անարգելու ահաբեկիչները, կարելի է ըսել,– «ան – բան բանիլը չի կրնար սփիւռքեան ծուղակներու բանալին ըլլալ»: Առանց ինքնաքննութեան, յարատեւ տեսական վերանայումի եւ առանց հանրութեան հետ հաղորդակցութեան փորձի, այս մէկն ալ կը մնայ ապարդիւն ու մանկի չարժուամ, որքա՞ն ալ արժէքաւոր ըլլայ իր միջամտութիւնը՝ մեր անկարելի պատմութեան մէջ:

ԽԱՉԻԿ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

16 Դեկտեմբեր, 1980

ԹԱՏՐՈՆ

Թատերախաղ մէկ արարով: Նախապէս երկու արարներով էր· հեղինակը կը վերածէ մէկ արարի: Տեսարանը կը ներկայացնէ գոց սենեակ մը, երկու պատուհաններով, ձախ եւ աջ կողմերը, զետեղուած բեմին վերի ծայրերը: Զորս տիպարներ.– «Համ», Ֆլով, Նէլ և Նէկ: Ի՞նչ տեղի կ'ունենայ· խորագիրը բառականին արտայայտիչ է: Ֆրանսերէնը իմաստը այնքան լաւ չի տար, որքան անգլերէնը «Էնտկէյմ», վերջ եւ խաղ բառերու զուգորդութեամբ: Հայերէնով կարելի է ըսել «խաղին վերջը», «վերջին խաղը» կամ, խաղ եւ վերջ բառերը միացնելով եթէ կարելի է ըսել «խաղավերջը» կամ «վերջախաղը»: Համաձայն թէ խմբագիրը ինչպէ՞ս կ'առնուի, խաղը որ հոս մահն է կամ խաղը պարզապէս: Ուրիշ ընտրութիւն մը· մահը խաղի մը վերջն է կամ ալ մահը խաղերուն վերջինն է որ կը խաղանք: Ահա այն ինչ որ տեղի կ'ունենայ: Մինչ անդերձն խորագիրը՝ վերջ եւ խաղ բառերը իրար մօտ եկած են եւ իմաստային կալուածին մէջ, դիտողին կամ ընթերցողին կը մնայ խաղին եւ վերջին միջեւ ընտրութիւն ընել, թէեւ անգլերէնն խորագրին մէջ վերջը առաջ դրուած է....: Կարճ խօսքով, մահը եւ կեանքը խաղին խառնուած են եւ մէկը կամ միւսը խաղ մըն է:

«Սպասելով Կօտոյին» (1) թատերախաղին մէջ եթէ Կօտոյին ո՞վ ըլլալը ենթակայ էր զանազան մեկնաբանութիւններու, առնուազն սակայն յստակ էր որ բան մը տեղի կ'ունենար, մարդիկ Կօտոն կը ըսպասէին: «Վերջին խաղ»ի պարագային մթնոլորտը աւելի ծանր է· առանց կասկածի սենեակ մը: Գորշ լուսաւորում, դրան մօտ կռնակի վրայ կախուած պատկեր մը»: Առաջինի պարագային մթնոլորտը յարաբերաբար աւելի մեղմ է, էսթրագոնի եւ Վլատիմիրի հոպիտի ծիծաղաշարժ երկխօսութիւնը կը թեթեւցնէ ընդհանուր մթնոլորտը: «Վերջին խաղը» ըստ հեղինակին խոստովանութեան հանդիսատեսին զիջումներ չըներ: Մահուան հետ գործ ունինք, հանդիսատեսը կը դրուի այս ծանր իրականութեան առջեւ: Թէեւ երգիծական պահեր չեն պակսիր (2):

Ոճային դրեթէ նոյն ըմբռնումը, ինչ կը վերաբերի զոյգ եւ զիրար ամբողջացնող տիպարներու պարագային: Ինչպէս Վլատիմիր – էսթրագոն, Փօծօ եւ Լաքի միասին կ'երթան, նոյն ձեւով «Համ», Ֆլով, Նէկ եւ Նէլ: Սա տարբերու թեամբ միայն որ այս թատերախաղին մէջ վերջին զոյգին դերը չատ մեծ չէ: Միւս կողմէն «Համ» գամուած է իր բազկաթոռին եւ ոտքի չի կրնար ելլել, մինչ Ֆլով չի կրնար նստիլ: «Համ» պէտք ունի Ֆլովին որ հոգ տանի իրեն, պատրաստէ, դարձնէ զինքը սենեակին չուրջը: Մինչ Ֆլով պէտք ունի «Համ»ին, որովհետեւ ան միայն գիտէ ուտեստեղէնի ամբարներուն բանալին պաղտնիքը: Մինչ Նէկ եւ Նէլ իրար հետ կ'երթան եւ գիրար կ'ամբողջացնեն, երկրորդը կին է: Անոնք գամուած են իրենց աղբամանների մէջ, «Համ»ին ծնողներն են: Անոնք նաեւ պէտք ունին Ֆլովին, որովհետեւ ան է որ հոգ կը տանի իրենց: Ֆլով «Համ»ին զաւա՞կն է արդեօք թէ որդեգիր զաւակն է՝ բնազիրը յստակ չէ այդ մասին: Մէկ բան պարզ է սակայն· «Համ» կը հրահանգէ, Ֆլով կը գործադրէ: Ինչպէս էր պարագան Փօծօյի ,որ կը հրահանգէր եւ Լաքին որ կը գործադրէր: «Սպասելով Կօտոյին» մէջ բնութիւնը ներկայ էր մերկ ծառով, դէպքը տեղի կ'ունենար գիւղական ճամբու մը վրայ: «Վերջին խաղը» չատ աւելի հեռու է բնութենէն, բնութիւնը մեռնելու վրայ է, տիպարները կը կորսընցնեն իրենց մազերը, ակռաները, իտէալները...: Միակ կապը բնութեան հետ հեռաղիտակ մըն է, որ Ֆլով «Համ»ի հրահանգին վրայ կ'ելլէ աստիճաններէն եւ կը նայի պատուհաններէն: Ա· թատերախաղի պարագային միշտ կըրկնուող մասն է «երթանք» եւ չեն կրնար երթալ որովհետեւ ժամադրուած են Կօտոյին հետ եւ զայն կը սպասեն: «Վերջին խաղ»ի պարագային Ֆլովն է յաճախ որ որ կը կրկնէ թէ պիտի երթայ եւ լքէ իր տէրը· սակայն չերթար: Նոյնիսկ թատերախաղի վերջաւորութեան, երբ այլեւս վճռականօրէն կ'որոշէ մեկնիլ, վերարկուն կը հագնի, պայուսակը կ'առնէ, սակայն չերթար: Ինչպէս վլատիմիրը եւ էսթրագոն վերջաւորութեան կ'ըսեն թէ պիտի երթան եւ չեն չարժիր: Նկատի պէտք է ունենալ երթալու գաղափարը, միշտ խաղի վերջաւորութեան, եւ չկարենալը:

Կօտոյի պարագային եթէ Բ· արարը չափակցութիւնն է Ա·ին, և ամբողջ թատերախաղը կարելի է անհամարօրէն կըրկնել, պարագան նոյնն է «Վերջին խաղ»ին: Ֆլով, երբ վերարկուն հագած եւ պայուսակը առած դրան առջեւ դուրս չելլեր, արդէն թատերախաղին սկիզբն ենք: Ուրիշ յաւելեալ պատճառ մը եւս, որովհետեւ «Համ» դարձեալ երեսը կը ծածկէ թաշկինակով մը, որ երեսը ծածկած էր խաղին սկիզբը եւ զոր կը հանէ եւ ապա վերջաւորութեան կ'ըսէ.– «Այսպէս խաղանք... եւ այլեւս չխօսինք»: «Սպասելով Կօտոյին» կը բացուի անկարելի տեսարանի մը առջեւ «ոչինչ կարելի է ընել» եւ էսթրագոն կօշիկը չի կրնար հանել: «Վերջին խաղը» հետեւելով ձեւով կը սկսի.– «Վերջացաւ, վերջացաւ... պիտի վերջանայ, թերեւս վերջանայ· (պահ մը) հատիկները կ'աւելնան հատիկներուն վրայ, մէկ առ մէկ, եւ օր մը, յանկարծ պզտիկ գաւաթ մը, անկարելի գաւաթը· (պահ մը) այլեւս պիտի չկարենան զիս պատժել· կ'երթամ խոհանոցս, երեքի վրայ երեք մեթր եւ երեք մեթր, կը սպասեմ որ սուլէ (պահ մը) գեղեցիկ չափեր են, չէ՞: Պիտի կըրնչիմ սեղանին, պատը դիտեմ, սպասելով իր (Համին) սուլիչին»: Ֆլովն է ըսողը· չորս անգամ կը կրկնէ վերջացաւ բառը, երբ խաղը դեռ նոր կը սկսի: Առաւել այս ոճային նմանութիւններուն, երկու թատերախաղերը կը վերջանան տղեկի մը երեւումով: Մինչ «Կօտոյի» պարագային տղեկը Կօտոյի պատգամբերն է եւ անձնապէս բեմ կու գայ, «Վերջին խաղ»ի պարագային, Ֆլով հեռադիտակով կը տեսնէ տղեկը եւ անչուշտ տարբեր իմաստ ունի:

Ո՞վ է «Համ»ը եւ ի՞նչ կը ներկայացնէ «Վերջին խաղ»ը՝ տարբեր քննադատներ անչուշտ տարբեր մօտեցումներ ունին: Ամբողջ խաղին առանցքը «Համ»ն է· անձնապէր, եսակեդրոն, իշխող («համ»ը անգլերէնն կը նշանակէ՝ մուրճ· ժողովրդական խօսակցական լեզուի մէջ կը նշանակէ նաեւ՝ դերասան): Մինչ Ֆլովի անգլերէնն հնչիւնը կը նմանի որոշ չափով «քլու»ի՝ գամ Ֆրանսերէնն (անգլերէն գամին կ'ըսեն «նէյլ», յիշենք որ տիպարներէն մէկը կը կոչուի Նէլ, որ կըրնայ նաեւ «Համ»ին հարուածած գամերէն մէկը ըլլալ):

Արդեօ՞ք այս իմաստները կը նոյնանան իրենց պատկերացուցած տիպարին հետ (3): «Համ»ը կրնայ նոյնանալ բռնատիրութեան հետ: Ֆլով ամբողջական հընազանդութիւն է: Մինչ Նէլ եւ Նէկ պարտաւոր են լսելու «Համ»ին պատմութիւնները, կատր մը անուշեղէնի փոխարէն: «Համ» կրնար բազմաթիւ աղքատներ փրկել եւ չընար, թէեւ ունի իր աղքատները եւ որոնց այցելութեան կը ղրկէ Ֆլովը: Մայր Փէկկը (կրնայ «Համ»ին համանուհին ըլլալ) կը մեռնի, որովհետեւ «Համ» կը մերժէ կատր մը լամբի իւղ տալ անոր: Մութին մէջ կը ձգէ զինք, ինչպէս ինքն է, կոյր է եւ ոչինչ կը տեսնէ:

Մարթին Խասլին կը յիշէ ռուս թատերագիր Նիքոլայ Լվրէնիովի մենախօսութիւններէն մէկը, որ տեղի կ'ունենայ իվանով անուն մարդու մը մէջ: Սրճարանի մը մէջ նստած, ան կը մտածէ փախչիլ երգչուհիի մը հետ, իր զգացումները այս կ'ըսեն իրեն, մինչ իր միտքը ցոյց կու տայ իրեն բարոյականին անհրաժեշտութիւնը՝ մնալ կնոջը հետ: Այս վիճակին մէջ է, երբ կապար մը կը խոցէ սիրտը: Իվանով անձնասպան եղած է: Հաւանական չէ որ պէտքէթ կարդացած ըլլայ այս գործը, բայց թատերախաղին մէջ որոշ տուեալներ կան, որոնք կը թելադրեն որ եղածը մենախօսութիւն մըն է: Գոց միջոցը ուր տեղի կ'ունենան դէպքերը: Երկու փոքրիկ պատուհանները կը ներկայացնեն աչքերը եւ ուրկէ Ֆլով կը դիտէ իր հեռադիտակով: «Համ» կոյր է, քմայքոտ եւ զգացական: Ֆլով կը ծառայէ՝ որպէս «Համ»ի զգայարանքներ

ՎԵՐՋԱԽԱՂԸ

FIN DE PARTIE

Ֆ. Հարցրած — Ոչ մեկը կարծես չէ թե մեր ապրած ժամանակը կ՚ուզէ նորէն ապրիլ։ Ինչո՞ւ ոչ ոք կ՚ուզէ վերադառնալ անցեալ։

Պ. Պատասխանած — Ոչ ոք կ՚ուզէ վերադառնալ անցեալ, որովհետեւ ոչ ոք գոհ է ներկայէն։ Ամէն մարդ կ՚ուզէ ապրիլ ապագային մէջ, որովհետեւ ապագան միշտ ալ աւելի լաւ է քան անցեալը։

Ֆ. Հարցրած — Ուրեմն դուն կը կարծե՞ս, որ ապագան աւելի լաւ պիտի ըլլայ։

Պ. Պատասխանած — Ես ոչինչ կը կարծեմ, ես միայն կը յուսամ։

Ֆ. Հարցրած — Ի՞նչ է յոյսը։

Պ. Պատասխանած — Յոյսը «Յոյն»ի մը նման է, որ կը սպասէ, որ «Ձայն»ը մը ըսէ իրեն, թէ ինչ պիտի ընէ, որպէսզի «Ձայն»ը մը ըսէ իրեն, թէ ինչ պիտի ընէ։ Ես կը սպասեմ, որ «Ձայն»ը մը ըսէ ինծի, թէ ինչ պիտի ընեմ, որպէսզի ես ալ ընեմ զայն։

Ֆ. Հարցրած — Ինչո՞ւ «Յոյն»ի մը նման։

Պ. Պատասխանած — Որովհետեւ «Յոյն»ը կը սպասէ, որ «Ձայն»ը մը ըսէ իրեն, թէ ինչ պիտի ընէ, որպէսզի ինք ալ ընէ զայն։ Ան

RENÉ CHAR

ou l'éclair poétique

«Le poète se remarque à la quantité de pages insignifiantes qu'il n'écrit pas». Par cette formule, René Char caractérise bien l'extrême concision d'un art qui refuse de s'attarder à ses sources événementielles. Volontiers aphoristique, le langage du poète épouse une dynamique qui abolit les contraires et entraine la fulguration de l'instant («l'éclair me dure»). L'œuvre de René Char, attentive à se définir pour mieux s'affranchir, fait du resserrement de la parole la condition d'un élargissement de son sens. Héritier d'Héraclite, Char privilégie toujours une tension interne qu'aiguise le surgissement d'un douloureux obstacle à dépasser: « Au centre de la poèsie, un contradicteur t'attend. C'est ton souverain. Lutte loyalement contre lui ».

Né en 1907 à l'Isle-sur-Sorgue, René Char grandit dans la propriété des Névons qui sera plus tard chargée, dans son œuvre, des affects conjugués de la jouvence et du deuil. Ses premiers poèmes, écrits entre 1922 et 1926, paraissent en 1928 sous le titre *Les cloches sur le cœur*. La publication d'*Arsenal* en 1929 vaut à Char l'amitié durable de Paul Eluard qui l'introduit parmi les surréalistes; c'est d'ailleurs en collaboration avec Eluard et André Breton qu'il compose en 1930 *Ralentir travaux*. L'écriture éclatée du *Marteau sans maître* - recueil qui, en 1934, réunit tous les poèmes écrits depuis 1927 — traduit «l'hallucinante expérience de l'homme noué au Mal, de l'homme massacré et pourtant victorieux». «Entraîneur d'hypnose», le poète emprunte la «torche du prodigue» pour transformer son désespoir en espoir intransigeant, avec l'assurance qu'«abondance viendra». Char n'en dénonce pas moins prémonitoirement l'irruption insidieuse de la barbarie qui, dans *Placard pour un chemin des écoliers*(1937)et dans *Dehors la nuit est gouvernée* (1938), devient, sous la forme d'un chaotique et impétueux afflux d'images, une puissance obscure et paralysante à laquelle il convient de substituer «le visage nuptial» de l'amour salvateur. Si Char s'éloigne dès 1934 du surréalisme, c'est parce que «la parole dépourvue de sens» lui paraît alors bien légère face au déploiement des fascismes européens et à l'imminence de la seconde guerre mondiale.

La guerre va simultanément l'engager dans le combat armé contre l'occupant nazi — il devient en 1942 chef d'un maquis de Provence sous le pseudonyme de capitaine Alexandre — et dans un approfondissement de la connaissance par l'écriture. Si *Seuls demeurent* (1945) convie beauté et vérité aux salves de la délivrance, les *Feuillets d'Hypnos* — paru la même année et qui sont des notes prises au jour le jour dans les aléas de la Résistance, «notes... écrites dans la tension, la colère, la peur, l'émulation, le dégoût, la ruse, le recueillement furtif, l'illusion de l'avenir, l'amitié, l'amour» — retracent une errance lucide et responsable vers la lumineuse beauté appelée à survivre aux armistices platoniques. «Né de l'appel du devenir et de l'angoisse de la rétention», le poème consent, avec une fougue toute rimbaldienne, à affronter un inconnu qu'il pulvérise.

Lorsque Char émerge de l'affrontement, il porte sur soi les traces de la traversée du pire — ces «ailes de communication entre notre souffle reposé et nos fièvres les plus fortes» —, mais il a hâte de retrouver la faim de vivre, la libre complainte de l'amour et la saveur précieuse de l'amitié; l'après-guerre marque d'ailleurs le début de ses liens avc Camus, Braque, Matisse, Giacometti. Cependant la «sérénité crispée» du poète ne peut enrayer le travail souterrain de la mort qui prend peu à peu le visage dévorant de la mémoire et tend à obstruer un avenir auparavant pourvoyeur de vastes étendues. Aussi, dans *La Parole en archipel* (1962), le poète éprouve-t-il le sentiment d'avoir perdu son «temps vrai» et de parler dans la dislocation. Il ne fait plus partie des «matinaux» qui savaient guetter en pleine nuit le rougeoiment de l'aube. L'obsession fragmentaire s'accentue encore dans un texte au titre très explicite, *l'Age cassant* (1965).

René Char éprouve alors le besoin de reprendre racine, de retrouver cette source métaphorique et réelle qu'est la Sorgue — dans sa pièce poètique *Le soleil des eaux* (1949), il en a fait son personnage principal —, de retourner en amont de son enfance, de quérir des lieux aimés (comme certains parages d'Alsace, des parcelles de Luberon, Thouzon, Venasque). Puis le poète s'adresse aux éléments et en vient à célèbrer la «pluie giboyeuse» grâce à laquelle il ne souffrira plus «rupture, dessèchement ni agonie» mais se confondra au terme épars de la vie. Dans *Le Chien de cœur* (1968), la mort réapparaît pourtant, menaçante, dans une lumière «nue, agrandie, péremptoire, se brisant de toutes ses artères contre nous». L'effroi et la joie se font dès lors escorte dans «un vide à déséperément recenser», face à un «avenir déjà raturé». Char, qui sait que «la poésie vit d'insomnie», livre justement en 1972 dans *La nuit talismanique* un ensemble d'œuvres graphiques réalisées, «faute de sommeil», sur des écorces de bouleau entra 1955 et 1958; il y joint des poèmes plus récents où ressurgit une «réalité quasi sans choix, assaillante, assaillie, qui exténuée se dépose, puis se dresse, se veut fruit de chaos et de soin offert à notre oscillation».

Si, dans *Aromates chasseurs* (1976), Orion vient soudain reprendre place au cœur d'un siècle où, selon le poète, «l'espace intime» et «l'espace circulaire» ont été irrémédiablement séparés l'un de l'autre, c'est pour ouvrir «un troisième espace en chemin, hors du trajet des deux connus» — espace qui, à n'en pas douter, se confond avec ce monde de l'art dans lequel Char ne cherche jamais le pardon mais où il trouve ses «alliés substantiels» célébrés dans les nombreuses éditions de *Recherche de la base et du sommet:* les philosophes, des Présocratiques à Nietzche et Heidegger; les poètes, de Baudelaire à Arthur Rimbaud et Paul Eluard; et surtout les peintres, ses contemporains et amis, dont les plus grands (Braque, Picasso, Matisse, Miro, Vierra Da Silva, De Staël, Giacometti, Brauner) ont illustré son œuvre grave qui, «à proximité des urnes de la mort», ne cesse d'accomplir une mission audacieuse et fragile de reconnaissance.

Les principaux ouvrages de René Char son publiés chez Gallimard, et certains dans la collection de poche «Poésie — Gallimard».

lettres françaises

par

Daniel LEUWERS

BORIS VIAN

ou la gentille insolence

Né en 1920 à Ville-d'Avray, Boris Vian connaît très jeune les premières atteintes de la maladie. Souffrant de cardiopathie, il traverse une enfance protégée et choyée, dans un milieu aisé. Ses études sont assez ternes; l'adolescent se plie mal à la discipline scolaire mais il se forge une culture très personnelle qui a pour toile de fond la civilisation américaine découverte d'abord à travers le cinéma et le jazz, puis à travers la littérature. Marié à vingt-et-un ans, Boris Vian obtient peu après son diplôme d'ingénieur de l'Ecole Centrale des Arts et Manufactures de Paris. Mais à l'ennui des études et à la routine du métier, il préfère le rituel des surprise-parties et la musique de jazz qu'il pratique comme trompettiste. De plus, il entreprend de faire œuvre d'écrivain, «histoire d'amuser les copains». Il écrit dès 1942 son premier roman (demeuré longtemps inédit) *Trouble dans les Andins*, puis *Vercoquin et le plancton* (publié en 1947), sorte de défense et illustration — sur un fond de folklore estudiantin — de la surprise-partie.

L'année 1946 est particulièrement féconde. En plus d'une pièce de théâtre (*l'Equarrissage pour tous*), Boris Vian achève son chef-d'œuvre *l'Ecume des jours*, rédige un autre long roman, *l'Automne à Pékin*, et décide, à la demande d'un éditeur, de fabriquer à la hâte un pastiche de roman américain qu'il signe du pseudonyme de Vernon Sullivan et intitule *J'irai cracher sur vos tombes*. Publié à la fin de l'année 1946, le livre suscite à la fois le succés et le scandale. Les hardiesses érotiques de l'ouvrage et les doutes quant à l'existence de Vernon Sullivan (dont l'éditeur révélera finalement qu'il n'est autre que Boris Vian, son prétendu traducteur) valent désormais à l'auteur un durable cortège d'intolérance et de mépris. Trois autres livres de Vernon Sullivan paraitront néanmoins (*Les Morts ont tous la même peau*, 1947, *Et on tuera tous les affreux*, 1948; *Elles se rendent pas compte*, 1948), qui témoignent du goût de Vian pour les actions bien charpentées du roman policier américain.

Ces ouvrages faciles où l'érotisation est systématique auront le seul tort d'éclipser la sortie en 1947 de *l'Ecume des jours* que Raymond Queneau salue cependant comme «le plus poignant des romans d'amour contemporains». Dans cette œuvre où les fantasmes de dégradation et de maladie président au ballet feutré de la mort angoissante, la cruauté et la tendresse s'entrelacent pour créer une poètique atmosphère de tragédie douce-amère. Dans un Avant-Propos, Boris Vian clame très clairement l'individualisme («les masses ont tort et les individus toujours raison») qui caractérise son œuvre et qui est perceptible dans le recueil de nouvelles *Les Fourmis* (1949) ou dans les romans *l'Herbe rouge* (1950) et *l'Arrache-cœur* (1953). Mais ce qui caractérise davantage encore la création de Boris Vian, c'est l'inlassable fantaisie avec laquelle l'auteur déforme la langue française, manque de respect aux idiotismes et aux proverbes, recourt à l'argot, altère les noms propres (rebaptisant Jean-Sol Partre et la comtesse de Bovouard le célèbre couple existentialiste). Astuces, coq-à-l'âne, néologismes, calembours et contrepéteries ponctuent l'écriture des romans ou les variations spatio-temporelles sont incessantes et où les personnages sont toujours guettés par la mort violente.

Dans ses poèmes, recueillis en 1962 sous le titre significatif *Je voudrais pas crever*, Boris Vian considère avec une insolence désespérée la mort, qui l'emportera prématurément en 1959. Mais, avant de disparaitre, l'auteur aura rejoint en 1952 le Collège de Pataphysique auquel son goût de la provocation et du canular — qu'exprime l'énorme farce *Le goûter des généraux* — le destinait tout particulièrement. Il aura également traduit de nombreux romans policiers ou fantastiques, écrit une multitude de chansons et collaboré durablement à la revue *Jazz Hot*.

Si un vaste courant de sympathie fait escorte à l'œuvre depuis la mort de son auteur, il est essentiellement le fait des jeunes générations, qui, sous la gentille — mais non moint subversive — insolence à l'égard du langage, aiment à découvrir une généreuse saveur de liberté.

ANDRÉ PIEYRE DE MANDIARGES

ou le goût de l'insolite

D'une écriture précise et précieuse, André Pieyre de Mandiargues se plait à explorer les voies «du bizarre, du fantastique, de la violence, pour ne pas dire de la licence et de la brutalité, du panique et du funèbre, du cruel, du convulsif et de l'incontrôlé». Son œuvre privilégie l'insolite qui réside au cœur du quotidien.

Né en 1909 à Paris, Pieyre de Mandiargues fait des études d'archéologie, puis se sent poussé à la poésie par la lecture d'Agrippa d'Aubigné, des poètes élisabéthains, des romantiques allemands, ainsi que des surréalistes. Ses premières œuvres poètiques, telles que «*l'Age de craie* (1935) et *Dans les années sordides* (1943), aiment à enchevêtrer les fils du rêve et de la réalité. Quant à ses premiers récits — *Le musée noir* (1946) et *Soleil des loups* (1951), ils allient le grotesque et le tragique pour créer, dans la lignée d'Edgar Poe et de Villiers de l'Isle-Adam, un climat fantastique qui prend des teintes plus feutrées dans *Marbre* (1953) et *Le lis de mer* (1956) où s'exprime le goût de l'auteur pour les rites de l'initiation amoureuse. En accédant à la dimension romanesque avec *La Motocyclette* (1963) et *La Marge* (Prix Goncourt 1967), l'œuvre fait voisiner l'amour physique avec la mort sanglante. Pieyre de Mandiargues place toujours ses personnages — de préférence des jeunes filles ou de beaux êtres diaphanes — dans une sorte de théâtre de la mort où les forces démoniaques sont soulevées par des égarements dans le domaine érotique.

Cet héritier hautain du surréalisme, qui rejoint le mouvement en 1947 et en signe dès lors les déclarations les plus importantes, à une prédilection pour l'Italie standhalienne à laquelle il consacre en 1965 un essai, *Beylamour*. Grand voyageur ayant sillonné l'Europe, l'Orient méditerranéen puis connu le Mexique, Pieyre de Mandiargues reste avant tout un esthète qui, tout en développant les superbes rêveries de sa création personnelle, cherche le refuge complice des «belvédères» qui permettent de percevoir la beauté sous ses formes les plus incongrues et secrètes. C'est ainsi que l'auteur s'attache à cerains lieux comme Bomarzo et ses «monstres», de même qu'à un univers pictural qui, de Jérôme Bosch à Bona de Mandiargues, son épouse à qui il adresse en 1971 l'affectueux hommage intitulé *Bona l'amour la peinture*), passe par Paul Klee, Max Ernst et Jean Dubuffet, ses complices sur les chemins baroques de la surréalité.

PRINCIPAUX OUVRAGES:

Récits: *Le Musée noir*, Laffont, 1946.
Soleil des loups, Laffont, 1951.
Marbre, Laffont, 1953.
Le lis de mer, Laffont, 1956.
Feu de braise, Grasset, 1959.
Porte dévergondée, Gallimard 1965.
Mascarets, Gallimard, 1971.

Romans: *La motocyclette*, Gallimard, 1963.
La Marge, Gallimard, 1967.

Imprimé Sur Les Presses Du Journal «HARATCH»-83, Rue D'Hauteville-75010 Paris Commission Paritaire: N° 55935

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
3
MARDI
3 FÉVRIER
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.

56րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.834

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

56e ANNÉE — No 14.834

ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹԻՒՆ

ՄԻԼԱՆՈՅԻ ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԻՆ ԵՏՔ

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Յունուար 28–էն ետք, Յունուար 29–ին ալ, իլ ճիոռնալէ, *Միլանոյի օրաթերթը* կրկին կ'անդրադառնար հայկ. ահաբեկ – չութեան:

×

Դժուար է գտնել հայ ահաբեկիչներու օգտագործած կայանը խորագրին տակ, ԹԵրթին աշխատակիցը կը գրէ Թէ եղեռնափրձէն 24 ժամ յետոյ, փնտռտուքներ կ'ըլլան ճշդելու համար վայրը ուրկէ մեկնած են ահաբեկումները: Ինչպէս նըման այլ պարագաներու (օրինակ՝ եղեռնափորձերը Հայկ. 5–ին Թրքիշ էդլայնգի եւ Մոնտատոռիի դէմ), ոստիկանութիւնը իր ուշադրութիւնը կը դարձնէ հայ գաղութին վրայ, որ տարիներէ ի վեր կ'ապրի եւ կ'աշխատի քաղաքին մէջ: Այն տըպաւորութիւնը կայ սակայն, որ կը խարխափեն մութին մէջ, նաեւ անոր համար որ տեղեկութիւններ կը պակսին այս փոքր գաղութին մասին, որ հանդիպման կէտ մըն ալ չունի բացի՝ Չենթրօ տի ինոֆիւմանթացիոնէ տէլլա Ֆոլթուռա առմենա–էն, ուր հազուադէպօրէն պիրար կը գտնեն: Միլանոյի Հայերը, անցեալին ալ, հրապարակաւ դատապարտած են ահաբեկչական արարքները: Ոմանք կը խորհին նոյնիսկ Թէ ահաբեկումներու հեղինակները կ'ուզեն վարկաբեկել իրենց գաղութը:

Ռումբերու պատճառած վնասները 100 միլիոն (լիռ) կը նկատուին, ըստ առաջին զնահատումի մը:

Թերթը կը յայտնէ Թէ Սիւիսէռի կը բաւենակը, վիա վիթթօռո Փիզանի ամէն մեծ վնասներ կրած է, 5 ցուցափեղկերէն միայն մէկը եղածին պէս կեցած է, որովհետեւ հակառումբ ապակեփեղկ ունէր: Պայթումը այնքան զօրաւոր եղած է, որ վնասուած են 3 կառքեր, մօտերը կեցած: 5 անցորդներ ալ Թեթեւօրէն վիրաւորուած են եւ բժշկական խնամք ստացած են Ֆաթէբենէֆրաթելլի բայց նոյն պիչերը տուն վերադարձած են: Օդանաւային պիծերու դրան սենեակը փակ մնացած է ամբողջ օրը, Յունուար 28ին եւ միայն Յունուար 29ին կրցած էր մաս մը բանալ ժողովուրդին: Ընդհակառակն, Փիացցա Գաւուռ, գործունէութիւնը բնաւ չէ դադրած:

Այս լրատուութենէն զատ եւ ճիշդ կողքին, իլ ճիոռնալէ հրատարակած է Զիւրիխէն Թղթակցութիւն մը Տառիս տ'Ալոյի ատորագրութեան ներքեւ: Հոն, Թղթակիցը կը բացատրէ այն պատճառները, որոնք «Թշնամութիւն» ստեղծած են Զուիցերիոյ եւ Հայկ. Գազանի Բանակին միջեւ: Կը յիշէ Ալէքի եւ Սիւզիի ձերբակալութիւնը: Կ'ըսէ Թէ «ՀԳԲ–ը կ'ամբաստանէ Զուիցերիան, որ հարկ եղածին չափ չէ պայքարեր 1886–ի (?) Լարդերոն առեն»...:

Ներկայիս, կ'ըսէ յօդուածագիրը 3000 Հայեր կ'ապրին Զուիցերիա ու կը յիշէ Թէ ՀԳԲ.ի երկրորդ ամբաստանութիւնը, շատ աւելի տակաւ է, քանի կը վերաբերի Սիւզիի եւ Ալէքի բանտարկութեան պայմաններուն: Կ'ըսէ Թէ ՀԳԲ.ը սպառնացած էր և կարմիր Խաչի պատուիրակութիւն մը զացած այցելած էր բանտարկեալներուն եւ անոր տեղեկագիրը հրապարակուած էր Երեքշաբթի օր մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին (այդ տեղեկագրին մանրամասնութիւնները տես՝ «Ծառայ», Յունուար 30, Ա. էջ): Վերջապէս, Տառիս տ'Ալօ կը վերջացնէ իր Թղթակցութիւնը Սիւզիի դատապարտութեան լուրով, աւելցնելով Թէ Ալէքի դատավարութիւնը տեղի կ'ունենայ Փետր. 9–ին:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆՈՐՊԷՐ ՍԵԿԱՌ, Թղթատարի նախկին նախարար եւ պատուիրակ – նախարար, ներկայիս, նախարարապետին մօտ, մեռաւ 58 տարեկանին, Թոքերու խլիր – դէ: Տարիներէ ի վեր, հիացում պատճառով քաղուքեամբ մը, «սառնճնած էր», ըստ արդիական բառամթերքին, իր հիւանդութիւնը եւ կոչ ըրած մեծ ծխողներուն, որ զգոյշ ըլլան եւ պզտիկ հաճոյքներու չզոհեն իրենց առողջութիւնն ու կեանքը: Ինք եղած էր մեծ ծխող մը (40՝ օրական) եւ երբ հիւանդութիւնը եկած էր, արդէն ուշ էր: Թէ իրրեւ մարդ եւ Թէ իրրեւ քաղաքական դէմք, յարգանքի առարկայ է նաեւ իր հակառակորդներուն կողմէ: Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, ի ներկայութեան Հանրապետութեան նախագահին:

ՊԱՐՍԻԿՆԵՐԸ գժգոհ են Ֆրանսայէն, որ Միրաժ օդանաւներ յանձնեց Իրաքի, առջի օր: 4 կամ 6 օդանաւ է 60–ի ապրանքի վրայ: Ֆրանսայի Արտաքին նախարարութիւնը կը ճշդէ Թէ այս յանձնումը կը վերաբերի 1977–ի համաձայնագրերու, բայց եւ այնպէս կը հակասէ Ֆրանսայի յանձնառութեան պատերազմի մէջ գտնուող երկրի մը զէնք չտալու: Փարիզի պարսկական դեսպանատունը յայտարարութեամբ մը ըսաւ Թէ Ֆրանսա կ'ուզէ կործանել իրանեան յեղափոխութիւնը եւ Թեհրան երբեք պիտի չմոռնայ Ֆրանսայի ըրածը:

ԼԻՈՆԷԼ ԺՈՍՓԷՆ ընկերվարական կուսակցութեան նոր առաջին քարտուղարը, ի պատասխան համայնավարներուն առաջարկներուն (համայնավար նախարար եթէ Միթերան նախագահ ընտրուի) ըսաւ, Եւրոպա Մէկի «մամուլի ակումբէն» որ հարցը այժմէական չէ եւ Թէ համայնավար կուսակցութեան պահանջը «խոտոր կը համեմատի անոր ղեկավարութեան ներկայ քաղաքականութեան հետ»: Մնաց որ, Միթերան, եթէ ընտրուի պիտի լուծէ Ազգ. Ժողովը եւ ռեֆորմանական նոր ընտրութիւններու ձեռնարկէ ինչ որ կրնայ նոր դիմագիծ մը տալ Ժողովին:

ՍԵԶԱՌները, որոնք կը համապատասխանեն ամերիկեան Օսքառներուն, բայց Ֆրանսական չարժանկարին համար, բաշխուեցան, Շաբաթ իրիկուն Փարիզի Փալէ Տէ Քոնկրէին մէջ: Տրուած մրցանակները սակայն բաւական ազմուկի եւ քննադատութեան դուռ բացին քանի 12 մրցանակի վրայ՝ տասը արուեցան Ֆը բանսուա Թրիւֆոյի «Վերջին Մեթրօ»ին: Որքան ալ յաջող ըլլայ Փիլմը, արդար չի նկատուիր այսքան անտեսում ուրիշ ալ յաջող ժապաւէններու: Ուրեմն Վերջին Մեթրօն ստացաւ լաւագոյն փիլմի, լաւագոյն բեմադրիչի, լաւագոյն սենարիոյի, լաւագոյն դերասանի, լաւագոյն դերասանուհիի, լաւագոյն երաժշտութեան, լաւագոյն նկարներու, լաւագոյն բեմազարդարման, լաւագոյն ձայնի, լաւագոյն մոնթաժի 10 մրցանակները: Դերասաններն էին՝ Քաթրին Տընէօվ եւ Ժեռառ Տըփարտիէօ: Երկու «մնացած» մրցանակները կը վերաբերէին լաւագոյն երկրորդ դերերուն, զորս ստացան Ժաք Տուֆիլօ եւ Նաթալի Պայ: Ամէնէն խիստ գրութիւններէն մէկը ստորագրած էր, երկուշաբթի առաւօ, Տոմինիք Ժամէ, Քոթիտիէն տը Փարիի մէջ, «խեղճ Ֆը բանական սինեմա» խորագրին տակ:

ՊՈԼՈՑ մէջ 500 փրոֆէսէօր, երկրորդական ուսման, հարցապնդուած են 2 օրուան մէջ, որովհետեւ քաջալերած են աշակերտները կարդալու պարսիկ բանաստեղծ Սամէտ Պահրենճիի հէքեաԹները, Թէեւ այդ բոլոր պերքերը գըրուած են Շահին օրով բայց հոն, հեղինակը ցոյցուն կերպով կը հակադնէ իր ձախ հակումները: Խուզարկութիւններ ալ կատարուած են ինը գրատուներու մէջ: Մեւս կողմէ, ոստիկանութիւնը ձերբակալած է 49 կասկածելիներ Աստանայի մէջ, ձախ Թէ աջ, որոնք պատասխանատու կը նկատուին 6 դասատուներու սպանութեան, Սեպտ. 18–ին: Պոլսոյ մէջ ձերբակալուած է նաեւ լրագրող – գրաքննադատ Հալիփ Սանտալճը, 57 տարեկան, որ կ'աշխատակցէր ծայրայեղ – ձախ Տէմոքրաթ Թերթին:

ԵՐԵՒԱՆ ⇄ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՑՈՂ

ԵՐԵՒԱՆ, Արմէնփրէս, Յունուար 20 – 21

ԵՂԵԳՆԱՁՈՐԻ ԱՆՁԱՒՆԵՐԸ

Եղեգնաձոր շրջանին մէջ յայտնաբերուած լայնատարած անձաւները գետնա–փոր թանգարաններ կը դառնան՝ սահմանուած զբօսաշրջիկներուն: Նախապատրաստական աշխատանքներ կը կատարուին լուսաւորութեան եւ օդի փոխոխութեան ուղղութեամբ: Արձաններուն մօտ փոխադրակառքերու կանգառներ կը հաստատուին:

× Արթիկ շրջանի Հառիճ գիւղին մէջ նադարեան Հառիճավանքը, պատմական յուշարձաններու շարք մը, ճարտարապետական թանգարանի կը վերածուի:

× Գօշավանք, Իջեւան շրջան, հիմնուած է 1188–ին, Իվանէ Զաքարեան իշխանին ալաքցութեամբ եւ առակագիր Մխիթար Գօշի կանքերով: Եղած է հոգեւոր, մշակութային եւ կրթական կեդրոն: Հոն կը բացուի թանգարան մը՝ նուիրուած Հայ գրչութեան պատմութեան եւ Մխիթար Գօշի կեանքին ու գործունէութեան:

× Ինքնատիպ թանգարան մը կը ստեղծուի Մուղնի գիւղին մէջ, Աշտարակ: Զանազան պատճառներով տեղափոխուած յուշարձաններ հոն կը մէկտեղուին:

× Նորոգութեղու վրայ են Տաթեւի համալիրին Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին եւ Առինջ գիւղին խաչքարերը:

× Վերանորոգուեցաւ Հայրավանքը եւ իր նախկին տեսքը ստացաւ: Կը գտնուի Այրիվան գիւղին հիւսիս – արեւելքը, Սեւանի ափին, ժայռոտ – հրուանդանի մը վրայ, կամօ շրջան: Կառուցուած է Թ – ԺԱ. դարերուն:

×

ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒՄ՝ ՕՓԵՐԱՆ

× Հիմնական նորոգութեանց ենթարկուելէ ետք, Անոյշի ներկայացումով բացումը կատարուած է Երեւանի Օփերային: Անդրանիկ ներկայացումին հրաւիրուած են Օփերան նորոգած ճարտարապետները, ճարտարապէտները, շինարարները:

– Հոյակապ այս չէնքը, յայտարարած է Օփերային գլխաւոր բեմադրիչը Տիգրան Լեւոնեան, հմայք եւ շուք ունի: Կրնայ դոհացում տալ ամէնէն խստապահանջ հանդիսատեսին ալ: Բեմը նոր տեսք ըստացած է, համակարգը մեքենայացուած է արդիական սարքերով: Ներկայացումներուն համար լայն կարելիութիւններ ստեղծուած են:

Ներկայ խաղաշրջանի ներկայացումներուն չարքին են Արմէն Տիգրանեանի Դաւիթ Բէկ օփերան եւ Գրիգոր Եղիազարեանի Արա Գեղեցիկ բեմադարը:

×

ԳԻՐՔ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Երեւանի մէջ լոյս տեսած է «Ազատեւի հովտի պատմութեան եւ կուլտուրայի յուշարձանները» խորագրուած հատորը՝ հեղինակութեամբ Իսկանդար Էլչարեանի, փոխ – նախագահը Պատմական յուշարձաններու պահպանութեան հայկական ընկերակցութեան:

Ազատեւի մէջ պահպանուած են քարէ դարեան եւ յաջորդող ժամանակաշրջաններու պատմական, մշակութային եւ ճարտարապետական բազմաթիւ յուշարձաններ՝ բերդեր, ամրոցներ, վանքեր եւ այլ կառոյցներ:

Շրջանը մշակութային կեանքի կարեւոր վայր հանդիսացած է: Մինչեդա–րուն հոն աշխատած են Մխիթար Գօշ, Յովհաննէս Տարօնացի եւ ուրիշներ: Հոն ծաղկած է գրչութեան արուեստը, ինչպէս նաեւ ժողովրդական արհեստները:

Գիրքին մէջ նկարագրուած եւ բնութագրուած են չորս տասնեակ մը հին շինութիւններ, բոլորն ալ կարեւոր իրենց պատմական արժէքով: Առանձին գլուխներ յատկացուած են Գօշավանքին, Հաղարծինին, Մակարավանքին եւայլն: Կան լուսանկարներ, քարտէս – ուղեցոյց:

×

ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՑԸ՝ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

Նկարիչ Մինաս Աւետիսեանի արուեստանոցը, Երեւանի կեդրոնական չէնքերուն մէջ, կառավարութեան որոշումով թանգարանի վերածուած է:

Մինաս Աւետիսեանի վրձինին պատկանած են հարիւրի մօտ գեղանկարներ, որոնք տեղ գրաւած են ոչ միայն նոր, այլեւ մայրաքաղաքին այլ թանգարաններուն եւ անհատական հաւաքածոներուն մէջ: Իրրեւ արժէքաւոր նիւթեր մէկտեղուած են ողբացեալ արուեստագէտին նամակները, արուեստին մասին արտայայտած միտքերը, ժամանակակիցներու յուշերը:

Նախատեսուած է այս տարի մեծ ցուցահանդէս մը կազմակերպել Երեւանի մէջ, ապա Մոսկուա, Լենինգրատ եւ Խորհ. Միութեան այլ քաղաքները, ցոյց տալով արուեստագէտին ստեղծագործական ամբողջական աշխարհը:

ՓՈՒԹՊՈԼ

ՄԱՐՍԷՅԼ. –

Հ. Մ. Լ. Մ. – Արծիւը 0–ի դէմ 4 կէտով, Սենիֆրաքայի իր դաշտին վրայ յաղթեց Իւ – էս Միշլիսի: Կիսախաղը արդէն կը վերջանար այս արդիւնքով՝ 4 – 0:

ՄԱՀՄԵԴԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԶԱՐԹՆՈՒՄ

Այս խորագիրը կարելի է տարբեր ձեւով ալ արձանագրել: Օրինակ՝ մահմե–տականներու ահ, մահմեդականութեան ծաւալում եւայլն: Հիմնականը, սակայն, կը մնայ իրողութեան մը սահմանումը, այն թէ՝ ժամանակէ մը ի վեր այդ աշ–խարհը ինքնապիտակցութեան արամագ–րութեամբ կը շարժի, իր ներքին էու–թեան փնտռտուքը կը կատարէ եւ, մա–նաւանդ կը տարածուի մերժելով օտա–րամուտ երեւոյթները: Ինչ տը մաբէ, – մօտաւոր բացատրութեամբ՝ ծովայոր – ձանք, – ինչպէս կը բնորոշէ շարժումը Մոնրէալի լ'Աէքթուալիթէ հանդէսին Թղթակցուհին Քրիսթիան Պերթիոմ, երեք ամիս ըղձագայելէետք մահմեդա–կան աշխարհին զանազան երկիրները:

Պարսկուհի մը դիտել կուտայ Թղթակ–ցուհին, թէ ճիշդ կը կրէ եւ նաեւ չա–տը մը կ'անցընէ իր դէմքին վրայ: Ըը–նորհակալութիւն ձեր տաքսիին համար, բայց չատրով կը տարբերիմ ձեզմէ: Այլ խօսքով՝ ընորհակալութիւն արեւմտեան կենցաղին, քաղաքակրթութեան մուտքին համար, բայց եւ այնպէս ես տարբեր եմ ձեր աշխարհէն: Ահա մահմեդականու–թիւն հիմնակէտը, մտածումը:

Պահ մը երեւակայեցէք, թէ կիսով կամ ամբողջութեամբ քօղարկուած կիներ կը դիտեն ամերիկեան – եւրոպական ժա–պաւէնները: Հոն կիները ազատ կեանք կը վարեն, այրերուն նման, արդ, մերին – նե՞րն եւս պէտք է ձերիններուն նմանին, կը հարցնէ Փրոֆ. Անուար Կամալ, Կա–հիրէի Համալսարանի դասախօսներէն մէկը: Պէտք է զարմանա՞լ, երբ կը մեր–ժենք ընդունիլ ապրելակերպի որոշ ձեւ մը, հոգեբանութեան կամ մտայնութեան որոշ ըմբռնում մը:

Մէկ բան յստակ կը դառնայ: Արեւ–մուտք այլեւս լուսադյն եւ միակ օրի–նակը չի հանդիսանար մահմեդական աշ–խարհին բազմամիլիոն մարդոց, առնը–ւազն ասոնց մէկ կարեւոր զանգուածին համար:

750 միլիոն են, Քրիստոնեաները՝ 950: Մ'իաստուածութիւն դաւանող վերջին կրօնքը՝ մահմեդականութիւնը, որ 1·400 տարուան անցեալ ունի, միակն է, որ դեռ կը ծաւալի, կը տարածուի: Աւոր հետեւորդներուն ծնունդին ահը ամէնէն բարձրն է աշխարհի մէջ՝ 2,5 տոկոս Ին–տոնեզիա եւ Եգիպտոս, 3,5 տոկոս Ի–րաք, Իրան եւ Փաքիստան, 7 տոկոս ա–րաբական ամիրայութիւնները: 45 միլիոն կը ներկայացնեն Խորհ. Միութեան մէջ, 2·000–ին կրկնապատկուած պիտի ըլ–լան:

Այդ աշխարհը կ'ընդգրկէ 70 երկիրներ եւ կը տարածուի Ափրիկէի կէսին վրայ, Մերձ. Արեւելք, արաբ – իրանեան ծո–ցը, Ասիա, Ինտոնեզիա, Խորհ. Միու–թեան մէկ մասը եւ հողակտոր մը Չի–նաստանի մէջ: Նաեւ տեղեր՝ Եւրոպա: «Մահմեդականները կը տարածուին, հա–կառակ Հրեաներու նենգութիւններուն, Քրիստոնեաներու ատելութեան եւ հա–մայնավար փոթորիկին», կը գրէ Ալ Տաուրա շաբաթաթերթը, Եգիպտոս:

Քանի մը տուեալներ կուտայ Թղթակ–ցուհին: Այսպէս, ըստ Ափրիկեցիներէն մէկը մահմեդական էր 25 տարի առաջ: Երկու տարիէն երկուքէն մէկը մահմե–տական պիտի նկատուի: Անգլիա, ներ–կայիս, 1,5 միլիոն մահմեդական ունի իր սահմաններէն ներս: Հասարակաց Շուկայի օտար աշխատաւորներուն 40 տոկոսը նոյնպէս մահմեդական է:

Մզկիթները սունկերու նման կը բուս–նին Ափրիկէի մէջ, բայց նաեւ դեր – արդիական մզկիթներ կը զտնենք Մ'իլնիւքի, Մանչէսթըրի, Քոփնհակի, Լոնտոնի մէջ եւ այլուր: Նոյնիսկ Պապե–րու կեդրոնը, Հռոմ, իր մզկիթը պիտի ունենայ է մօտոյ:

Մահմեդական երկիրները կը հայթայ–թեն աշխարհի քարիւղի արտահանումին կէսը: Երկու երրորդը աշխարհի արտա–ծումներուն՝ իրենցմէ կախում ունի: Աշ–խարհ կը դողայ, երբ ամպագիսի մասին կը խօսին: Անոնց քարիւղատոլարները մրցական տեղ կը գրաւեն Լոնտոնի, Փա–րիզի եւ Նիւ – Եորքի սակարաններուն մէջ: 200 միլիառ տոլարի համարժէք գե–տեզումներ կատարած են արտասահմանի մէջ:

Թեհրանի իր հիւրասենեակին մէջ, Բժ. Սահիտ Ջամանի, դասախօս համալսա–րանի, հարց կուտայ. – Ինչո՞ւ Խորհ. Միութեան եւ Միացեալ – Նահանգներուն կողքին, երրորդ դեր – ուժ մը գոյու–թիւն չունենայ: Լիբիացիներուն դրա–մով եւ Փաքիստանցիներուն հիւլէական թեկնոլոժիով ոչ մէկ արգելք կայ, որ – պէսզի հիւլէական ռումբը չիրականաց–ուի եւ ասով չերաշխաւորուի մահմեդա–կան աշխարհին ապահովութիւնը:

Միացեալ – Նահանգներուն օրինակով, արաբ աշխարհը տնտեսական զարգաց–ման քաղաքականութիւնը կը կիրար–կէ: Քարիւղով հարուստ երկիրներուն դրամագլուխները կը ծառայեն ճամբա–ներու չինութեան, օդակայաններու, ամ–բարակներու, գործատուներու հաս–տատման, աւելի քան 60 երկիրներու մէջ, հինգ ցամաքամասերու վրայ: Տըն–տեսական բնոյթի հաստատութիւնները, մեծաւ մասամբ կեանքի կոչուած 1971–էն եաք, 20 միլիառ բաժնած են: Քանի մը տարիներէ ի վեր, յատկացումները միայն կարօտ արաբ երկիրներուն չեն կատար–ուիր: Սաուտական Արաբիա իր տըն–տեսական օժանդակութիւնը կը սակար–կէ, պահանջելով, օրինակ, որ Եգիպտո–սի մէջ Գուրանական դպրոցներ բաց–ուին: Գնդ. Քատաֆի, իր կարգին, «յա–ռաջդիմական» երկիրներէն կը պահան–ջէ առաւել կրօնաշունչ ձգտում մը: Մահ–մեդականութիւնը, ներկայիս, քաղաքա–կան եւ տնտեսական ազդու ուժ կը ներ–կայացնէ: Պարսկական յեղաշրջումէն ա–ռին, շարժումը մեծ տարողութեան կը հանի: Ռամէյնի վերջ դրաւ Աթաթիւրքի, Պումէդիէնի եւ ասոնց համախոհ–քի, ներսէն աշխարհիկ մտայնութիւններուն, ձգտումներուն: Հիմա կը պահանջուի պիծ քաշել մահմեդական աշխարհին «ա–րեւմտականացման» վրայ:

Թղթակցուհին կարգ մը օրինակներ կը բերէ ցոյց տալու համար կրօնական տը–րամադրութիւններուն չեչտաւորումը: Թունուզ, որ 20 տարիէ ի վեր աշխար–հականացած Պեռուիթին է եւ ուր կի–րակին, փոխանակ Ուրբաթի, շաբթուան հանգիստի օր կը նկատուի, հարկադըր–ուեցաւ հրաժարիլ Ռամատանը ջնջելու իր մտադրութենէն: Հակառակ ասոր ու–նեցած տնտեսական անպատեհութեանց, թերամ երկրի մը մէջ: Պայտատ փոքր գիւղ մըն է 130 քմ. հեռու Փահլիրէէն: Մշակոյթի Հարցերու Հիմնարկութեան կամաւորները կը մաքրեն ու կը յարգա–րեն տարածութիւնները, որպէսզի հան–րային պարտէզ մը եւ պաղատան մը հիմնուին: Արդ, աշխարհի ամէնէն հին համալսարանը՝ Ալ–Ազհար, Փահլրէ, կ'իւրացնէ հողերը մզկիթ եւ զուրանա–կան դպրոց հիմնելու համար: Իսկ գիւղը ոչ խանութ, ոչ էլեկտրականութիւն ու–նի: 1800 բնակիչներու մեծ մասը կը տա–ռապի պիլհարզիայէ՝ լմնելու մաքուր ջուր չունենալով: Փահլրէէի Համալսա–րանին մէջ ,ուսանողուհիները կը մեր–ժեն հետեւիլ անդամազննութեան դասըն–թացքներուն, առարկելով, թէ ասոնք կը կատարուին մեռած այրերու մարմիննե–րուն վրայ: Կը մերժեն երկսեռ դրութիւ–նը:

Ի տես անհատատարութեանց չեչտա–գրութեան Եգիպտոս, ճնշումներուն՝ Ի–րաք եւ Սուրիա, Լիբանանի ալիրոզ ըն–կերութեան ինքնահատան, ամբարատան կեցուածքին, Սաուտական Արաբիոյ ցու–ցադրութեան դրած չուայտ հարստու–թեան, մահմեդական աշխարհը կը պի–տակէ, թէ արեւմտականացումը ոչինչ բերած է հետագրգրական: Հարուստին եւ աղքատին միջեւ ստեղծուած խրամատը ընդարձակուած է, փոխանակ նեղնալու: Ազատութիւնն ու ժողովրդավարութիւնը իրենց իմաստներէն պարպուած պարզ խօսքեր դարձած են:

– Իսլամական շարժումները, հակառակ իրենց արտաքին երեւոյթին, կրօնական բնոյթ չունին: Քաղաքական շարժում – ներ են, դիտել կուտայ Թունուզի կրթա–կան նախկին նախարարը՝ Հապիպ Պու – լարէս:

Անկասկած, եթէ մանաւանդ նկատի առնենք, թէ քաղաքական կուսակցու–թիւններու գործունէութիւնը արգիլուած է մահմեդական երկիրներու մեծ մասին մէջ, ընդդիմութիւնը ընտրութիւն կա–տարելու ոչ մէկ միջոց ունի: Հետեւա–բար, մզկիթներու մէջ կը գտնէ արտա–քին աշխարհի զլացածը: Այսինքն՝ տե–ղեկատուութեանց ցանցը, հաղորդակցու–թեանց եւ կապերու միջոցները, հաւա–քոյթներու վայրը, քարոզիչները եւ ի–մամները:

Միւս կողմէ, սակայն, սխալ պիտի ըլ–լար մտածել, թէ մահմեդական զարթ–նումն ու ծաւալումը միայն քաղաքական բնոյթ ունի: Առ'ի միայն պէտք է բա–ցատրել: Այս միտքը պարզելու համար, Թղթակցուհին կուտայ Քուէյթի օրի–նակը: Վեց հարիւր հազար Քուէյթցի–ներու համար ուսումը, առողջապահու–թիւնը, հեռաձայնը ձրի են: Մնած օրը՝ Քուէյթցին հոգ եւ բնակարան կ'ապա–հովէ: Նոյնիսկ զբօսավճառատուները չահերը կը բաժնեն իրենց յաճախորդ–ներուն հետ: Այս այսպէս ըլլալով հան–դերձ, այս առանձնաշնորհեալ երիտա–սարդութիւնը մզկիթները կը խուժէ եւ կը պնդէ, թէ իրանեան յեղափոխութիւ–նը, որ ո՛չ ղրամատիրական եւ ո՛չ հա–մայնավար նկարագիրը ունի, առաջինն է իր բնոյթով Երրորդ Աշխարհին մէջ:

Ձախակողմեան ուսանողութիւնը, հա–մոզուած առաջիններն համայնավարներ են, որ կը հակին եւ այն ալ փութով նոր չարժումներուն՝ հոն գտնելով Մարգս–բէին ուսումին հաւատարութեան սկըզ–բունքը: Ռուսերը այլեւս չեն յաջողիր համոզել, թէ կարելի է լաւ համայնա–վար դառնալ, մնալով միաժամակ հա–ւատացեալ մահմեդական: Օրէ օր առա–ւել չափով կ'ըմբռնեն Մոսկուայի ազ–մավարութիւնը, երբ սանձ կը դնէ հա–կակրօն պայքարին, խորհրդային մահ–մեդական երկիրներու մտաւորականներ կը ղրկէ Արեւելք, եւայլն: Կը հասկնան, թէ նպատակը պարզ է.– ծանր թաթ մը հաս–տատել մահմեդական աշխարհին վրայ:

Բայց 750 միլիոններոց մարդկութիւն մը ներկայ ժամանակներուն կրնա՞յ մերժել արդիականացումն ու տնտեսական զար–գացումը: Այս հարցումին պատասխանը կուտայ պարսիկ դասախօս մը. – Մենք դէմ չենք յառաջդիմութեան: Մենք դէմ ենք արդիականացումին ընկերացող վեհե–րոն՝ ընտանեկան կառոյցի խախտում, բարոյական ըմբռնումներու ոտնահա–րում, աշխարհական դիւրաւատ ապրե–լակերպ եւայլն»: Կ'ուզենք ունենալ Ա–րեւմուտքին լաւագոյնը՝ գպրոցներ, հի–ւանդանոցներ, թեքնոլոժի, գիւղատնտե–սութիւն, թեքնիք զարգացում եւայլն: Օսմանեան կայսրութիւնը, եւրոպական զղթաւորութիւնը կեցուցին մեր յա–ռաջդիմութեան հոլովոյթը: Մենք յե–տամնացները չենք: Առնուազն այդպէս չենք եղած միշտ, կ'աւելցնէ Իրաքի երա–խաներու մշակութային յառաջդիմու–թեան տնօրէնուհին՝ Ամել Ալ – Շարքի:

– Տեսականօրէն, մահմեդականութիւ–նը չատ ճկուն է: Մահմեդականներն են, որ խստակրօն են, կ'ընդգծէ Փրոֆ. Զա–քի Պատաուի, Լոնտոնի Մահմեդական Մշակոյթի կեդրոնին պատասխանատուն: Գուրանին մեկնաբանութիւնը վէճի նիւթ է. ոմանք կ'ուզեն տառացի կերպով դոր–ծադրել Շէրիաթի օրէնքը. ուրիշներ կ'ուզեն վիճումներ կատարել թեքնոլոժիի զարգացումին, ճարտարարուեստի պա–հանջներուն, կնոջ իրաւական աղատա–գրութեան համար եւայլն:

Փրոֆ. Զաքի Պատաուի ապա կը ծըր–դէ. – բաղդատմամբ միւութեան՝ բաժա–նումին քաղաքական, տնտեսական եւ կրօնական ազազինները աւելի չատ են:

Ասիկա ճիշդ է, եթէ նկատի առնենք պաղ պատերազմը Եգիպտոսի եւ Լիբիոյ

ԱԿՆԱՐԿ
ԺԱՌԱՆԳԱԻՈՐԱՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

ՑԱՋՈՂՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐ – ԵՂԻՇԷ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

Ս. Աթոռիս Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարքը իր խօսքին մէջ ըսաւ. «Եթէ նորակառոյց Ալեքս եւ Մարի Մանուկ – եան ժառանգաւորաց Վարժարանի հան–դիսաւոր պայմաններու մէջ պաշտօնա–կան բացումը հոգեկան անխառն զոհու–նակութիւն եւ բերկրանք կը պատճառէ անզուգական բարերարին, միւս կողմէ բարոյական ծանր այլ քաղցր պարտա–ւորութեան կ'ենթարկէ Երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութիւնը՝ զոր Ս. Ցակոբեանց Միաբանութիւնը միշտ ունեցած է իր վրայ եւ զոր իր նը–ւիրուած զահակալներուն հովանաւորու–թեամբ պատուով ու բացառիկ զոհողու–թիւններով իրագործած է առանց ընդ–միջումի...»:

Առանց ընդմիջումի եւ չարունակաբար վերանորոգուող թափով, Վարժարանը չարունակեց իր կեանքը, փոխադրուած նոր չէնքին մէջ:

Այս անգամ դարձեալ վերակազմուե–ցաւ կրթական ծրագիրը: «Տատուրեան Սաներ»ը փոխադրուեցան նոր չէնք, դա–սարաններ կազմուեցան անոնց համար, որպէսզի պատրաստուին ուղղակի ժա–ռանգաւորացի դասընթացքին: Ուսուց–չական կազմին եկան միանալու Փրոֆ. Փայլակ Անթապեան, Ե ր ե ւ ա ն ի Մաշտոց Մաշտնաղարանի դիտական նախկին Քարտուղարը եւ Լենինականի մէջ Արդի Հայերէնի եւ Գրականութեան ուսուցիչ Գէորգ Հատիտեանը, երկուքն ալ Մայր Հայրենիքէն, Ամենայն Հայոց Վեհափառ Կաթողիկոսի բարձր կար–գադրութեամբ:

1976–ին, Պոլսոյ մէջ, Ամենապատիւ Տ. Շնորհք Պատրիարք կուսակրօն քահա–նայութեան կոչեց երկու «Տատուրեան Սաներ», որոնք եկած էին 1967–ին եւ ա–ւարտած ժառանգաւորաց բաժինը եւ Ընծայարանէն տարի մը: Ցարութիւն Սրկ. Աթէչեան վերակոչուեցաւ Տ. Արամ եւ Հայկ Սրկ. Երկաթեան՝ Տ. Մանուէլ: Արամ Աբեղ. Աթէչեան կը ծառայէ այժմ Պատրիարքարանին, իսկ Մանուէլ Վրդ. Երկաթեան վերադարձաւ Ս. Աթոռ, ուր եւ ընդունուեցաւ Միաբանական Ուխտին մէջ:

1977–ի Մայիս 29–ին, Հոգեգալստեան Կիրակիին, եղիշէ Ս. Պատրիարքը կա–տարեց ձեռնադրութիւնը երեք ընծայա–ցուներու: Հրանդ Սրկ. Շէրպէթճեան վերակոչուեցաւ Տ. Կոմիտաս, Սերոբ Սրկ. Գալէմտէրեան՝ Տ. Բարսեղ եւ Սի–մոն Սրկ. Պալեան՝ Տ. Եզնիկ:

Կոմիտաս Աբեղ. Շէրպէթճեան մեկնե–ցաւ Մոնթրէալ ,ուր կը չարունակէ հա–մալսարանական իր ուսումը, Բարսեղ Ա–բեղ. Գալէմտէրեան կը ծառայէ Ս. Ա–թոռոյս իբրեւ ուսուցիչ եւ մատակարար իսկ Եզնիկ Աբեղ. Պալեան կը չարունա–կէ համալսարանական իր ուսումը Նիւ – Եորքի Աստուածաբանական ճեմարա–նին մէջ:

1977–ի Յունիս 5–ին, Սիմոն Սրկ. Էր–կիւնեան, նախկին ժառանգաւոր, ձեռ–նադրուեցաւ Կիւրեղ Եպիսկ. ի ձեռամբ եւ վերակոչուեցաւ Տ. Սեպուհ, Տ. Սեպուհ Աբեղ. Էրկիւնեան կը կատա–րէ զինուորական իր ծառայութիւնը Պոր–սոյ մէջ:

1978–ի Օգոստոս 6–ին, Վարդավառի Կիրակի օրը, Աբեմտեան Եւրոպայի Կա–թողիկոսական Պ ա տ ո ւ ի ր ա կ Սերովբէ Արքեպիսկ. Մանուկեան կատա–րեց ձեռնադրութիւնը երեք նոր ընծա–յաւարաններու: Ցարութիւն Սրկ. Անուշ–եան վերակոչուեցաւ Տ. Բարգէն, Սար–գիս Սրկ. Մանկասարեան՝ Տ. Վանիկ եւ Ցակոբ Սրկ. Տէմիրճեան՝ Տ. Արփիար:

Բարգէն Աբեղ. Անուշեան կ'ուսանի այժմ Տիթրոյթի համալսարանը, Վանիկ Աբեղ. կը ծառայէ Ս. Աթոռիս իբրեւ ու–սուցիչ, իսկ Արփիար Աբեղ. Տէմիրճեան կը չարունակէ իր ուսումը Պելճիքայի Լուվէյն համալսարանին մէջ:

1979–ի Յունուար 28–ին, Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ Հայոց Առաջնորդ Տիրայր Եպիսկ. Մարտիկեան կատարեց ձեռնադ–րութիւնը Հրաչ Սրկ. Քէչիշեանի, որ Թողած էր Ընծայարանը եւ նուիրուած Միաբանական ծառայութեան: Հրաչ Սրկ. վերակոչուեցաւ Տ. Համբարձում: Ան կը ծառայէ այժմ Ս. Աթոռոյս:

Շ. Ա.

(Շար. 21)

ԵՎՍԵՎԱՑԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐՎԵՍՏԻ ՀՈԳԵՎՈՐ ՀԻՇԱՏԱԿԸ

Ամեն տարի, մարտի 12-ին, Ռուսիոյ մայրաքաղաքին մէջ (աւարտական) արարողութիւններ կը կատարուին Ռուսական Գեղարուեստի Ակադեմիոյ շրջանաւարտներուն համար, որոնք ստանալով իրենց վկայականները, կը դառնան ազատ նկարիչներ, որոնց գործերը կրնան ցուցադրուիլ ցուցասրահներու մէջ եւ ծախուիլ հանրութեան։ Ակադեմիան, որ հիմնուած է 1757-ին, ունի իր պատմութեան մէջ հազարաւոր շրջանաւարտներ, որոնցմէ շատեր դարձած են համաշխարհային ճանաչում վայելող նկարիչներ։ Ակադեմիան ունի նաեւ իր ուսուցչական կազմը, որ կը բաղկանայ ամենէն ընտիր նկարիչներէն։

Ամէն տարի, շրջանաւարտներուն ներկայացուած գործերուն մէջ, ակադեմիան կ՚ընտրէ մէկ նկարը, որ կը պարգեւատրուի «Ոսկի Մետալ»ով։ Այս տարի, ոսկի մետալի արժանացած նկարը Եւգենի Լանսերէի «Վերջին Հանգրուանը» կոչուող նկարն է։ Ան կը պատկերացնէ Ռուսիոյ մէկ գիւղական գերեզմանատունը, ուր ամբողջ գիւղը հաւաքուած է հանգուցեալ մը թաղելու համար։ Ամէնքն ալ սգաւոր են, եւ ամէնքն ալ կը լացեն։ Նկարին մէջ կը տեսնենք նաեւ հանգուցեալին այրին, որ ծունկի եկած է գերեզմանին առջեւ։ Ան կը ցաւի, որ իր ամուսինը այլեւս չկայ։ Նկարին մէջ կը տեսնենք նաեւ հանգուցեալին զաւակները, որոնք ալ կը ցաւին իրենց հօր մահուան համար։ Նկարին մէջ կը տեսնենք նաեւ գիւղի ծերունի քահանան, որ կը կատարէ հոգեհանգստեան արարողութիւնը։ Ան կը կարդայ աղօթքներ, որոնք կը մխիթարեն սգաւորները։ Նկարին մէջ կը տեսնենք նաեւ գիւղի ուրիշ բնակիչներ, որոնք ալ կը ցաւին հանգուցեալին համար։

Նկարին ստեղծողը, Եւգենի Լանսերէ, ծնած է 1848-ին, Ռուսիոյ Սմոլենսկ նահանգին մէջ։ Ան սկսած է նկարչութեան հետեւիլ 1863-ին, Ակադեմիոյ մէջ։ Ան ստացած է բազմաթիւ մետալներ, որոնցմէ ոսկի մետալը՝ 1873-ին։ Ան մահացած է 1886-ին, Սանկտ Պետերբուրկ քաղաքին մէջ։

Նկարը կը ներկայացնէ գիւղական գերեզմանատուն մը, ուր ամբողջ գիւղը հաւաքուած է հանգուցեալ մը թաղելու համար։ Ամէնքն ալ սգաւոր են, եւ ամէնքն ալ կը լացեն։ Նկարին մէջ կը տեսնենք նաեւ հանգուցեալին այրին, որ ծունկի եկած է գերեզմանին առջեւ։ Ան կը ցաւի, որ իր ամուսինը այլեւս չկայ։ Նկարին մէջ կը տեսնենք նաեւ հանգուցեալին զաւակները, որոնք ալ կը ցաւին իրենց հօր մահուան համար։ Նկարին մէջ կը տեսնենք նաեւ գիւղի ուրիշ բնակիչներ, որոնք ալ կը ցաւին հանգուցեալին համար։

Նկարը կը պատկեր

Տոքթ· եւ Տիկին Սերժ Սիմոնեան եւ զաւակները՝ Ալբերիա, Արաքսի եւ Յովհաննէս, Տէր եւ Տիկին Միհրդատ Ալթունեան, ինչպէս նաեւ՝ Գալճեան, Գազազեան, Պետիկեան, Պզտիկեան (Պալիս), Պօյաճեան (Պոլիս), Ալթունեան (Երեւան), Փէչտիմալճեան (Երեւան) ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ – մօր, զարմուհիին, ազգականին եւ խնամիին՝

Ա.ՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱՐԱՔՍԻ ՍԻՄՈՆԵԱՆԻ

(ծնեալ Ալթունեան)

մահը, որ պատահեցաւ Յունուար 31–ին, 75 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Փետրուար 5–ին, ժամը 10·30–ին Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին, 4 Կոմիտաս փողոց:

Ոչ ծաղիկ, ոչ ծաղկեպսակ:

Փոխան ծաղկեպսակի նուէրները ընել նախընտրաբար՝ Ալֆորվիլի Ս· Մեսրոպ կրթարանին կամ Աղքատախնամին:

Մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խընդրուի՝ ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

«ՅԱՌԱՋ»– Մեր ցաւակցութիւնները Տոքթ· Սերժ Սիմոնեանի եւ ընտանիքին:

Հ.ՕԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ· Երուանդ Վարդանեան, Տէր եւ Տիկին Վարուժան Վարդանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ղազար Ահարոնեան, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Տէմիրճեան եւ զաւակները, Ա.յրի Տիկին Ա.րմենուհի Վարդանեան եւ զաւակները, Ա.յրի Տիկին Ա.րմենուհի Էքմէքճեան եւ զաւակները, կը ծանուցանեն թէ՝ Հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի՝ Փետր· 8–ին, Կիրակի օր, Լիոնի Ս· Յակոբ Եկեղեցին՝

ԵՂԻՍԱԲԷԹ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

(ծնեալ Տէմիրճիեան)

մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

OFPRA-Ի ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆ

ՕՖՓՐԱ–ն (ուր է նաեւ Հայ Գաղթականաց Գրասենեակը) տեղափոխուած ըլլալով, ՓԵՏՐՈՒԱՐ 2–էն սկսեալ նոր հասցէն է՝–

PARIFERIC
6, Rue Emile Reynaud
93066 — Auberviliers
Métro: Porte de la Villette
Tél.: 835. 84. 69 — 835. 84. 70

ՄԱՐՍԷՅԻ ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՄԷՋ

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Զօրեքշաբթի Փետրուար 4–ին Մարսէյլի Սրբոց Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ Մշակութային սրահին մէջ ժամը 21–ին կը բանախօսէ ծանօթ նկարչուհի՝

ՎԱՎԱ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

Տիկին Խաչատուրեան լուսարձակումով եւ յատուկ ժապաւէնով մը ցոյց կուտայ իր ամուսնոյն տաղանդաւոր նկարիչ՝ ՍԱՐԳԻՍ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ նկարները, այս առթիւ պատրաստուած բանախօսութեամբ մը: Սարգիս ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ շատ հարուստ հաւաքածոյ մը ունի 1915ի Հայ եղեռնի վերաբերեալ, որոնց կարեւորները կը գտնուին Երեւանի եւ Եւրոպայի պետական թանգարաններուն մէջ:

Կը հրաւիրուի արուեստասէր մեր ժողովուրդը:

Մուտքը ազատ է:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս – Պետրոս Եկեղեցին շնորհակալութեամբ առացած է իւղագին, Մնունդի առթիւ՝– Տէր եւ Տիկին Անարէ Թիւթիւնճեան 1000, Պ· Ռոպէր Թադէոսեան 800, Պ· Գումի, Պ· Խաչիկեան 100–ական, Ա.յրի Տիկին Յարութիւնեան, Ա.յրի Տիկին Զ· Մարտիրոսեան, Պ· Յուսիկ Մաճարեան, Պ· Ասատուր Գուլումճեան, Տիկին Վ· Թապիրեան 50–ական Ֆ·:

×

Ս· Մեսրոպ Կրթարանի յանձնախումբը շնորհակալութեամբ առացած է Տէր եւ Տիկին Գայմաքեանէ 500 Ֆ· ի նպաստ՝ իր մանկապարտէզին· Նոյնպէս՝ Տէր եւ Տիկին Գազէրեանէ (Քոլոմպ) 200 Ֆ· նոյն նպատակին: Յուսիկ Մալճեանէ եւ Թորոս Պեհիկեանէ 50–ական, Գէորգ Պալեանէ 50 Ֆ· Արքէն Պալեանի քառասունքի հոգեհանգստեան առթիւ:

Imprimé Sur Les Presses
Du Journal «HARATCH»
Commission Paritaire: N° 55935
83, Rue D'Hauteville — 75010 - Paris

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՊՈՕՆ· – Տէր եւ Տիկին Կ· Յովակիմեան, իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Զէքիեանեանի եւ անոնց բոլոր հարազատներուն, իրենց սիրեցեալ աներորդւոյն՝ Անդրանիկ Շատարեւեանի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 100 Ֆ· կը նուիրեն «Յառաջ»ին:

ԷՄԱԵԱՆ – ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

«ԲԱԺԱԿԻՑ ՕՐ»

15 Փետրուար, ժամը 13–ին
«Ալեք Մանուկեան» սրահը
(118, rue de Courcelles — Paris 17)

կը հրաւիրուին բոլոր սան եւ համակիրները, գալ բաժակ բարձրացնել աշխարհացրիւ սաներու կենաց:

Պայման է փութով ապահովել սեղանները Հեռաձայն՝ առաւօտեան մինչեւ 10

372· 04· 20

Փետր· 8–ին յիշատակի ողեկոչում վարժարանի մեծանուն հիմնադիրներուն եւ անդարձ բաժնուող խաեանցիներուն:

EXPOSITION

CARZOU: Lithographie.
ALECIAN: Dessins et peintures
du 27 Janvier au 14 Février
du Mardi au Samedi
de 9 h. à 16 h. 30
Banque Nationale de Paris
8, Rue de Lorraine
92600 ASNIERES
Gare Bécon - les - Bruyères

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱԷԼԵԱՆ
ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
Մարտ 7–ին:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Ա.յրի Տիկին Ազնիւ Սարգիսեան եւ զաւակները, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ Մարգար Սարգիսեանի (Տարօնցի) մահուան 30–րդ տարելիցին առթիւ՝ 100 Ֆ· կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Ա.յս կիրակի, Փետր· 8–ին, հայկական յայտագիր, նուիրուած՝

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԻՄՇԱՀԻ

ժամը 9·30–ին, Հեռատեսիլի Ա· կայանէն:

Offre d'Emploi

ON DEMANDE
Vendeuse qualifiée ou débutante
S'adresser:

Chaussures CETA

3, Place Jean Jaurès
93200 SAINT - DENIS
Tél: 820. 14. 21

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԿՐԸՆՈՂԻ ՄԷՋ

Տարեկան մեծ պարահանդէս կազմակերպած Կապ· Խաչի Կրընոլլի մասնաճիւղին կողմէ Փետրուար 7, Շաբաթ ժամը 21–էն սկսեալ Ա.յր – Օթէլի մէջ· մասնակցութեամբ Անի նուագախումբին (Տէսին), Վալանսի Սարտարապատ պարախումբին:

ARMÉNIE 81

ՁԱՏԻԿԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

PAQUES A ETCHMIADZINE

DU 15 AU 30 AVRIL 1981

Accompagnateur: VAROUJAN SARKISSIAN

×

CIRCUIT CULTUREL

MOSCOU, EREVAN et LENINGRAD

DU 12 AU 27 AVRIL 1981

Accompagné par: Berdj DJEZVEDJIAN

VOYAGE PROMOTIONNEL DE 12 JOURS

SUR VOL SPECIAL

DU 02 AU 13 AOUT 1981

– Possibilités d'extension jusqu'au 17 Août –

Départ de Lyon: 3700 F.

Départ de Paris: 3500 F.

Prix comprenant: l'Avion, l'Hôtel « Arménia », la Pension complète, les Excursions quotidiennes, le Visa et l'Assurance.
Avec Accompagnateur qualifié de l'agence

Consultez-nous pour les programmes détaillés et le calendrier des départs.

Renseignements et Inscriptions:

A PARIS:
LEVON BAGHDASSARIAN
SABERATOURS
3, Rue de l'Arrivée
Imm. CIT - 7e étage
75749, Paris — Cedex 15
Tél.: (1) 538. 67. 47

A LYON:
VAROUJAN SARKISSIAN
SEVAN VOYAGES
48, Cours de la Liberté
69003 — LYON
Tél.: (7) 860. 13. 66

A MARSEILLE:
JACQUES CHELELEKIAN
WASTEELS
87, La Canebière
13001 — Marseille
Té.: (91) 95. 90. 12

M. C. A. CINE-CLUB

LA MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE D'ALFORTVILLE
Organise
Une PROJECTION - DEBAT du film

'NAHABED,

d'Henrik Malian
Le Samedi, 7 Février, à 20h.45
9. Rue de Madrid, 94140 ALFORTVILLE

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

FETE SCOUTE

DE LA REGION LYON — DECINES
10e ANNIVERSAIRE DE LA REGION
Dimanche, 15 Février, à 15 h.
SALLE MOLIERE
18, Quai de Bondy — Lyon 5e
Chants, Sketches, Danses folkloriques,
— Buffet —
Երգեր, Ջաւեչա, Գեղջկական Պարեր
– Պուֆէ –
Entrée libre. — Մուտքը ազատ է:

UGAB - JEUNES OUVERTURES

Le Jeudi, 5 Février

DINER - DÉBAT

au Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e
avec Maître Patrick DEVEDJIAN
Sur le thème:
ARMENITE ET POLITIQUE
Apéritif à 19h.45, Repas à 20h.30
Débat à 22 h., Clôture à 23h.15
Participation aux frais

- ԿՈՉ -

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

Նկատելով որ Մարսէյլի Ս· Սահակ-Մեսրոպ Մայր եկեղեցւոյ օծման 50ամեակը կը լրանայ գալ տարի 1981 Հոկտեմբերին, եկեղեցւոյս վարչութիւնը որոշած է յոբելենական հանդիսութիւններու ծրագիր մը մշակել եւ առաջ հրատարակել նաեւ Յուշամատեան մը, Մարսէյլի Մայր եկեղեցւոյ եւ ընդհանրապէս Մարսէյլի հայ գաղութի անցեալ յիսուն տարիներու գործունէութեան մասին:

Սոյն Յուշամատեանը որքան կարելի է այնքան ճոխ կարենալ հրատարակելու միտումով եկեղեցւոյս վարչութիւնը կը կ'ուզէ ի մասնաւորի այն սերունդին, որ կրնայ օժանդակել որոշ ու պատմական տուեալներով, զանոնք յոբելենական յանձնախումբի տրամադրութեան տալով:

Անհրաժեշտ տուեալները կրնան ըլլալ մօտաւորապէս հետեւեալները՝–

Ա) Հին ու պատմական նկարներ, Սահակ – Մեսրոպ Մայր եկեղեցիէն, կամ Մարսէյլի մէւս հայ եկեղեցիներէն, ինչպէս նաեւ մարսիլահայ ազգային կեանքէն:

Բ) Նոյն նկարներուն վերաբերեալ բացատրական նամակներ կամ գրութիւններ:

Գ) Այլ նամակներ կամ վկայագրեր, որոնք կը պատկանին ու կը բացատրեն գաղութիս եկեղեցական ու ազգային կեանքի պատմութիւնը:

Դ) Այլազան հրատարակութիւններ՝ դիրքեր, կոչեր, յայտարարութիւններ, թերթեր եւայլն:

Նման տուեալները կրնան պատճէններ, այսինքն Ֆոթոքոփիներ ըլլալ, եւ եթէ օրիժինալներն են անպայման պիտի վերադարձուին իրենց տէրերուն:

Տուեալներու առաքման հասցէն հետեւեալն է՝–

Eglise Arménienne Sts. Sahak-Mesrop
339, Ave. du Prado, 13008 Marseille
Tél. : 77-84-70

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԷՅ՝– Վասպուրականի Շաղթական Հերոսամարտի 66–րդ տարեդարձի հոգեհանգստեան պաշտօնական արարողութիւնը՝ 29 Մարտ, կիրակի ժամը 13ին, Մշակոյթի Տան «Վասպուրական» սրահին մէջ: Տոմսերը սահմանափակ են· ապահովել տեղերը:

Ճաշագին՝ 70 Ֆ·:

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
4
MERCREDI
4 FÉVRIER
1981

ՀԱՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

LE NUMERO 2 F.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.835

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

56e ANNÉE — No 14.835

ՕՐՈՒԱՆ ԹԷՊՔԵՐԸ

Փարիզի նոր Արքեպիսկոպոսը՝ Լիւն Հրեայ մը

—o—

Բաւական ատեն է արդէն, որ կարդնալ Մարթի կը պատրաստուէր հանգստեան կոչուելու, քանի 75 տարեկանը անցած էր եւ դիմած Պապին, որ պինդը փոխարինէ Փարիզի Արքեպիսկոպոսութեան գլուխը։ Երկուշաբթի, Փետր. 2–ին է, որ Վատիկան յայտնեց իր նշանակումը յանձին՝ Օրլէանի եպիսկոպոսին՝ Ժան – Մարի Լիւսթիժէրի։ Ինչ որ նոր է այս նշանակումին մէջ, ենթակային անձն իսկ է, քանի որ ծագումով հրեայ է, դարձի եկած 1940–ին, 14 տարեկանին։ Մայրը ձերբակալուած կէսթափոյի կողմէ, 1943–ին, ուրիշներու հետ կը տարագրուի մինչեւ Աուշվից ուր եւ կը մեռնի։ Ժան – Մարի Լիւսթիժէր իր երկրորդական ուսումը կատարած է Փարիզի Մոնթէյնը լիսէն նախքան զպրեվանք մտնելը՝ Փարիզ։ Ազատագրութենէն ետք, գրականութեան ուսանող է Սորպոնն։ Քահանայ ձեռնադրուած է 1954–ին, բարձրագոյն ուսումները աւարտելէ ետք Փարիզու զպրեվանքը եւ կաթողիկէ ինսթիթիւն, գրականութեան, իմաստասիրական փիլիսոփայութեան եւ աստուածաբանութեան լիսանները կը ստանայ։ Մատրանապետ կը նշանակուի հալաբանական մատուռին, պաշտօն զոր կը պահէ մինչեւ 1959, երբ մատրանապետ կը նշանակուի Ռիշըլիէօ կեդրոնին, որ այն ատեն հանդիպումի բացառիկ կեդրոն մըն է, եւ ուր հինգ պաշտօնակիցներու հետ Հ. Ժան – Մարի Լիւսթիժէր կը ջանայ պատասխանել հազարաւոր ուսանողներու ակնկալութեանց։ 1969–ին կարդինալ Մարթի իրեն կը յանձնէ Փորթ ու Սէն – Քլուի Սէնթ – Ժանն ու Շանթալ մատուռը, քարոզները կը զնահատուին, ոմանք կ'ամփոփէ հատորի մը մէջ։ 1979–ին Պապը զինքը կը նշանակէ Օրլէանի եպիսկոպոս, քաղաք մը ուր մկրտուած է։

×

Նշանակումը այլազգէս կամեւոր է, Փարիզ ըլլալով Ֆրանսայի կարեւորագոյն թեմը՝ 105 եկեղեցիներ, 790 քահանայ եւ 1100 կրօնաւոր։ Փարիզի Արքեպիսկոպոսը պատասխանատու է նաեւ արեւելեան ծէսի ութ եկեղեցիներու եւ 21 օտար առաքելութեանց։ Ասիկա կը վերաբերի միայն Փարիզի քսան թաղամասերուն, որու բնակչութիւնը 1979–ին 2·101·000 էր։

×

Նոր Արքեպիսկոպոսը աւանդապա՞հ թէ յառաջդիմական՞, ինք կ'ըսէ թէ պիտի շարունակէ Տիէզերական Ժողովի գործը եւ դէմ դնէ մշակոյթի այն ահաւոր տագնապին զոր մարդիկ կ'ապրին այսօր։ Մշակոյթի տագնապը, իրեն համար Արեւմուտքն է, նկարագրուած Մարթոյի կողմէ որպէս՝ «սկեպտիկ, անդիտական»։

Իր նոր պաշտօնով իսկ, Ժան – Մարի եպիսկոպոսը նշանակուելիք յաջորդ կարդինալներու ցանկին վրայ է։

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ ԵՐԷԿ ԵԻ ԱՅՍՕՐ...

—o—

«Մարմարա» Յունուար 26–ի իր թիւին մէջ վերհրատարակած է հին գրութիւն մը լոյս տեսած *Միլլիյէթի* «Անկախութեան պատերազմի օրագրեր» խորագրեալ յատկանշաններէն 1919 Յունիս 9ի թիւին մէջ, Հայերու ընտրութեան մասնակցութեան վերաբերող, որ հետաքրքրական բնոյթ ունի. –

×

Յաւելուածը կը հրատարակէ Օսմանեան Պետութեան Արտաքին Նախարար Նորատունկեան էֆէնտիի ու Պօղոս Նուպար Փաշայի լուսանկարները եւ կը գրէ հետեւեալը.

Հայոց Պատրիարքին Փոխանորդը երուանդ էֆէնտի յայտարարութիւն մը ըրած է Իգտամ Թերթի խմբագիրին եւ ըսած է որ այսուհետեւ չատ գժուար պիտի ըլլայ Թուրք եւ Հայ տարրերուն միասին ապրիլը։

Երուանդ էֆէնտի յայտնած է որ Հայերը մեծամասնութիւն կը կազմեն Արեւելքի մէջ եւ Թուրքերը հոն մեծ թիւով Թուրքեր տեղաւորել կը ջանան, որպէսզի այդ մեծամասնութիւնը մէջտեղէն վերցնեն։

Հայոց Պատրիարքին Փոխանորդին այս խօսքերը տեղի տուած են կարգ մը հակազդեցութիւններու։ Իգտամ Թերթը հարց կուտայ թէ «Օսմանեան պետութեան սահմաններուն մէջ Օսմանեան հպատակ մէկը ի՞նչպէս կը յանդգնի այսպէս խօսիլ»։ Թերթը երուանդ էֆէնտիի կը հրաւիրէ քիչ մը աւելի յարգալից լեզու գործածելու՝ Օսմանցիներու նկատմամբ։

Միւս կողմէ կը հաղորդուի թէ Հայոց ու Յունաց Պատրիարքները հրահանգ մը ղրկած են Անատոլուի Հայերուն ու Յոյներուն, կոչ ընելով որ անոնք մասնակցութիւն չբերեն մօտակայ ընդհանուր ընտրութիւններուն։

Թերթին 11 Յունիս 1919 թուակիր օրինակին մէջ ալ կը հրատարակուի Շեյխ-նարարական Նախարար Ֆէրիտ Պէյին պատասխանը երուանդ էֆէնտիի վերի պնդումին դէմ։

Ֆէրիտ Պէյ, պատասխանելով երուանդ էֆէնտիի այն պնդումին, թէ այսուհետեւ Թուրք եւ Հայ տարրերը պիտի չկրնան միասին ապրիլ, կ'ըսէ հետեւեալը.

– Կը մասնակցինք երուանդ էֆէնտիին տեսակէտին։ Հայերը կրնան երթալ ուր որ կ'ուզեն։ Մենք ալ հոս կը բերենք այն Թուրքերը, որոնք կը գտնուին Հայոց Պետութեան սահմաններուն մէջ։ Մեր ուզածն ալ այս է արդէն։

Բայց Տամատ Ֆէրիտ Փաշայի գահլիճէն ուրիշ Նախարար մը, Դատական Նախարար Հօճա Վասֆի էֆէնտի խուսափեցաւ այդքան կարուկ խօսելէ եւ վագիք Թերթին թղթակցին տուաւ հետեւեալ պատասխանը.

– Եթէ պատժենք բոլոր անոնք որոնք Հայկական զուլումին պատճառ եղած են եւ եթէ Հայոց քաղաքական լայն իրատունքներ ճանչնանք, չատ ալ աղուոր կրնանք միասին ապրիլ։

Միւս կողմէ կը հաղորդուի որ Պոլիս կը գտնուին Կովկասի Հայաստանի Հանրապետութեան Վարչապետ Յովհաննէս Քաջազնունի եւ Ելմտական Նախարար Արտաշէս, որոնք Փարիզ երթալու համար հոսկէ կ'անցնին։ Հայ համայնքը այս երկու դէմքերուն ի պատիւ ընդունելութիւն մը սարքեց Թօքաթլեանի մէջ։

Հայաստանի Վարչապետը այս առթիւ ճառ մըն ալ արտասանելով խօսեցաւ Ամերիկահամի շրջանի սպանդներէն եւ ըսաւ որ հիմա մէկ տարիէ ի վեր անկախ պետութիւն մըն ենք այլեւս։

×

«ՀԳԲ»Ը ԼՈՆՏՈՆԻ ՀԱՑԵՐԷՆ

ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ՈՒԶԵՐ Է...

Յունուար 30ին, Թերեզիանի Ագաժանի Լոնտոնի Թղթակից Էօվիւլ Թէզիշէրի միջոցաւ կը գրէ հետեւեալը. –

Պէյրութի մէջ գործող գաղտնի ահաբեկչական կազմակերպութիւններ, անգլիական հայերէն նիւթական ու բարոյական օժանդակութիւն ուզեցին Թուրքիոյ դէմ տանելիք իրենց պայքարին համար։

Պէյրութի Հայ ահաբեկիչները Լոնտոնի բոլոր ծանօթ ու յառաջադէմ Հայերուն ուղարկեցին «Արմենիա» անուն թերթ մը զոր կը հրատարակեն որպէս քարոզչութեան նոր գէնք, եւ պնդեցին որ Թուրքերը Հայերը վտարած են իրենց հայրենիքէն։ Անոնք կոչ ըրին որ իրենց օժանդակութիւն կատարուի Մայր Հայրենիքը Թուրքերուն ձեռքէն եւ առնելու համար ձեռնարկուած զինեալ պայքարին մէջ։

«Արմենիա»ի մէջ, որ ղրկուած է բոլորին, սկսելով Լոնտոնի Պատրիարքէն (անշուշտ Առաջնորդէն պէտք է ըլլայ...) մինչեւ բոլոր գործի մարդոց, կը յիշեցուի Թուրքերու կողմէ իբրեւ թէ Հայոց կատարուած «զուլում»ը եւ կը պըկդուի որ Թուրքերը այսօր իսկ դեռ անհանդիստ կ'ընեն Հայերը։ Թերթը մեծահարուստ Հայերէ նիւթական ու բարոյական օժանդակութիւն կը պահանջէ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Միթերան պարզեց իր ընտրապայքարին գլխաւոր գիծերը։ Իր պաշտօնական բանբերն է՝ Փիէր Մօրուա, կողքին կ'ունենայ նաեւ սպայակոյտ մը բաղկացած՝ Լիոնէլ Ժոսփէնէ, Ժան – Փիէր Շեվէնմանէ, Կասթոն Տըֆէռէ եւ Միշել Ռոքառէ։ Կան նաեւ Լուի Մեռմազ, Անտրէ Մեռիք եւ Ժեռար Ժաքէ։ Ինչ կը վերաբերի համայնավար նախարարներուն կառավարութեան մը մէջ, եթէ ընտրուի կը կրկնէ որ պիտի լուծէ Ազգ. Ժողովը եւ որոշումները տայ երեսփոխանական նոր ընտրութիւններու տուած արդիւնքին համաձայն։

«ՌԸՆՈՒՎՕ ԺԻՒԻՖ»ը կոչ ըրաւ որ Ժիսքար «պատժուի», Մերձ – Սրեւել եան իր քաղաքականութեան համար։ Կոչ ընողը ուրիշ թեկնածուի մը ի նը պատ բայց չեշտեց թէ «Հրեաները պիտի չմոռնան որ Կոպէրնիկ փողոցի եղեռնափորձէն ետք, կառավարութեան ոչ մէկ անդամ կար ցոյցին։ Ջեն մոռնար նաեւ թէ Ժիսքար 5 օր սպասեց յայտարարութիւն մը ընելէ առաջ»։ Միւս կողմէ Ֆրանսայի Բարբռնարանը եւ կեդրոնական Ժողովը հրէից իշխանութեանց ուշադրութիւնը կը հրաւիրեն թուականի զուգադիպութեան վրայ նախագահական ընտրութեան Ա. շրջանին – Ապրիլ 26 – եւ հրէական Զատիկին ութերորդ օրուան միջեւ ու կ'ըսեն. – «Զուգելով հանդերձ միջամուխ ըլլալ պետութեան գործերուն մէջ ընտրութեան երկու շրջաններու թուականներու նշանակումին առթիւ, կեդրոնական Ժողովը խորհեցաւ թէ իր պարտականութիւնն էր Ներքին նախարարին ուշադրութիւնը հրաւիրել այն հարցին վրայ զոր կը յարուցանէ հրէական կրօնական տօնի մը զուգադիպութիւնը ազգ. քուէարկութեան մը հետ»։

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 27–ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ ԿԱՐԻՆ ԴԵՄԻՐՃԵԱՆ Ա. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ ՎԵՐԸՆՏՐՈՒԱԾ

Երեւանի Սա. Շահումեան պալատի մեծ սրահին մէջ, Յունուար 22 – 24, տեղի ունեցած Համայնավար կուսակցութեան 27–րդ համագումարին ընտրուած է կեդր. կոմիտէի նոր կազմը, բաղկացած 121 անդամներէ։ Կեդր. կոմիտէն, Յունուար 24–ին գումարած լիակատար նիստին, Ա. քարտուղար վերընտրած է կարէն Դեմիրճեանը, Բ. քարտուղար՝ Գ. Անդրէեւ։ Քարտուղարներ ընտրուած են Հ. Ոսկանեան, Վ. Ղալումեան, Կ. Դալլաքեան եւ Կ. Ղամբարեան։ Ժողովը զանազան բաժանմունքներու վարիչներու նշանակումէն ետք հաստատած է իր պաշտօնաթերթերու խմբագիրները, ըստ հետեւեալի՝ «Սովետական Հայաստան» օրաթերթի՝ Լ. Կրոյեան, «Կոմունիստ»՝ Բ. Մկրտչեան, «Ռեա Թազա»՝ Մ. Մատոյեան, «Լենինեան ուղիով» ամսագիր՝ Ա. Ադոյեան, «Կուսակցական խօսք» ամսաթերթի՝ Ե. Յովհաննիսեան։ Նիստին ընտրուած են նաեւ Մորհ. Միութեան Համայնավար Կուսակցութեան 26–րդ համագումարի Հայաստանի 48 պատգամաւորները։

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՔՈՑԻՉ

ԵՐԵՒԱՆ, Արմէնփրէս, Յունուար 20 – 29

ՆՈՐ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆԵՐ

Ղափան քաղաքի հիւսուածեղէնի գործատան այս տարուան արտադրութիւնը, չնորհիւ նոր քառասարկ չէնքին, կը քառապատկուի, բաղդատմամբ անցեալ տարուան։ Գործատունը առաւել ընդարձակումի կ'ենթարկուի մինչեւ 1985։

Կը նախատեսուի յառաջիկայ հինգ տարիներուն նոր գործատուներ հիմնել յատկապէս փոքր քաղաքներուն մէջ, ուր աշխատաւորներ գտնելու լայն կարելիութիւններ կան, ինչպէս նաեւ բնական ալբիւրներ։ Ծրագիրը կը նախատեսէ աշխատանքի կարելիութիւնները զարգացնել հաւասար չափով՝ արդիւնաբերութիւնը ընդլայնելով գիւղական շրջաններուն մէջ։

×

ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ

× Պուէնոս – Այրէսի մէջ յայտնութիւն արձանագրած է Յուսոյ աստղը ժապաւէնը, պատրաստուած Հայաստանի եւ Մոսկուայի արուեստանոցներուն մէջ։ Բեմադիրն է՝ Է. Քէօսայեան։ Տեղական օրաթերթեր զայն բաղդատած են Բոնդարչուկի Պատերազմ եւ Խաղաղութիւն եւ Ս. Էյզենշտէյնի Ալեքսանդր Նեվսկի ժապաւէններուն հետ։

× Հենրիկ Մամեան, Երեւանէն, ներկայացուցած է նկարչական իր ցուցահանդէսը՝ Լեհաստանը Հայ նկարիչին աչքերով անունին տակ։ Արուեստագէտը բացատրած է իր աշխատանքներուն բը նոյթը ըսելով. – Հինգ տարի է, որ կ'աշխատիմ այս նկարաշարքին վրայ։ Հանդիպումներ ունեցայ լեհ բանուորներու, գիւղացիներու, նկարիչներու հետ։ Այցելեցի քաղաքներ եւ գիւղեր։ Կը պատկերացնեմ այնտեղի առօրեայ կեանքը։ Հայ նկարիչը՝ 45 տարեկան, գիրքեր ալ կը նկարազարդէ։

ՎԱՂՎՈՐՅԱՆ ՅՈՒՇԱՀԱՏԵՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԱՏՐԱՍՏՎԱԾ Է ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՄԲ

ԴԱՎԻԹ ՍԱՍՈՒՆՑԻ

Նկար եւ մոմի մասին հնչեցրած դատո-
ստական ճառախոսություն Հնձոտ-
ված Վիրաբ ի վեր, ես էլ, իբր բարե-
կամ, ուզում եմ ասել մի քանի խոսք
այդ մասին։ Ես ոչ թե ստորագրող
եմ, այլ ընդհանրապես ինձ համար
ամեն մի նկար, որ ինձ հետաքրքրում
է, ունի իր պատմությունը, որ ես
ուզում եմ իմանալ։

Ինչպես ասում են, մի գեղ-
ջուկ մի անգամ գնում է քաղաք
ման գալու։ Տեսնում է, որ մարդիկ
ամեն տեղ կանգնում են, նայում
են ինչ-որ բանի։ Ինքն էլ կանգնում
է, նայում է, բայց ոչինչ չի տես-
նում։ Հարցնում է ուրիշներին, թե
ինչ են տեսնում, բայց ոչ ոք չի
պատասխանում։ Գյուղացին ամեն
տեղ հարցնում է, բայց ոչ ոք չի
պատասխանում։ Վերջապես մի
մարդ ասում է նրան. «Ես էլ չեմ
տեսնում, բայց ասում են, որ
նկար կա»։

Ես էլ նկարի մասին եմ լսել,
բայց չեմ տեսել։ Ասում են, որ
նկարը մոմ է, բայց ես չեմ հավա-
տում։ Ես կարծում եմ, որ նկարը
մոմ չէ, այլ ինչ-որ ուրիշ բան։
Ինչպե՞ս կարող է մոմը այդքան
երկար տևել։ Ես ինքս մոմ եմ
վաճառում, գիտեմ, որ մոմը շատ
արագ է հալվում։ Ես ինքս մոմ եմ
ձուլ

ՅԱՍՈՎՁ ԿՈՏՎԱԾ

= ՀԱՏՈՒԱԾ =

ՊԱՏԱՌ ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԻ ՎԱՀԱՆ ՏԵՐ-ՀՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

«Պատառ՝ այս որ ես եմ, էն ես եմ, ես եմ – ոմն ուրիշ չեմ, ոչ էլ ուզում եմ ուրիշ դառնալ, այլ ինձ ինձ պես, ձկներ ցանցը ես նետում, ես ինձ պես, ինձ պես ապրող մարդկանց համար, ինձ պես ապրող մարդկանց համար»:

Ա. ՍԱՐՅԱՆ

– «Ա» էլ չկա՞ որ, ինչու չես ասում, որ Ա. Սարյան ես, ինչ, ինչ ես ուզում, որ ասեմ, ինչ ասեմ, ինչ ասեմ, որ ես ինձ պես ապրող մարդկանց համար ե

Տոքթ. եւ Տիկին Սերժ Սիմոնեան եւ զաւակները՝ Ալթրիա, Արաքսի եւ Յովհաննէս, Տէր եւ Տիկին Մխիթարեան Ալթունեան, ինչպէս նաեւ՝ Գալճեան, Գազազեան, Պետիկեան, Պզտիկեան (Պոլիս), Պօյաճեան (Պոլիս), Ալթունեան (Երեւան), Փէչտիմալճեան (Երեւան) ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ – մօր, զարմուհիին, ազգականին եւ խնամիին՝

Այրի Տիկին ԱՐԱՔՍԻ ՍԻՄՈՆԵԱՆԻ
(ծնեալ Ալթունեան)

մահը, որ պատահեցաւ Յունուար 31–ին, 75 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Փետրուար 5–ին, ժամը 10·30–ին Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս Եկեղեցին, 4 Կոմիտաս փողոց:

Ոչ ծաղիկ, ոչ ծաղկեպսակ:

Փոխան ծաղկեպսակի նուէրները ընել նախընտրաբար՝ Ալֆորվիլի Ս. Մեսրոպ Կրթարանին կամ Աղքատախնամին:

Մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խընդրըուի՝ ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Երուանդ Վարդանեան, Տէր եւ Տիկին Վարուժան Վարդանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ղազար Ահարոնեան, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Տէմիրճեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Արմենուհի Էքմէքճեան եւ զաւակները, կը ծանուցանեն թէ՝ Հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի՝ Փետր. 8–ին, կիրակի օր, Լիոնի Ս. Յակոբ Եկեղեցին՝

ԵՂԻՍԱԲԷԹ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ
(ծնեալ ՏԷՄԻՐՃԻԵԱՆ)

մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

SPÉCIAL 3e AGE

VOYAGE A PALMA

DU 02 AU 09 MARS 1981

DEPARTS DE PARIS, LYON ET MARSEILLE
Avion, Hôtel 1° catégorie, Pension complète, Transferts et Excursions.

PRIX:

PARIS: 1950 F.
LYON: 1850 F.
MARSEILLE: 1550 F.

—×—

PELERINAGE A JERUSALEM

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

DU 20 AU 27 AVRIL 1981

Avec la participation du Père Norvan ZAKARIAN

Départs: PARIS, LYON et MARSEILLE.

Visites et cérémonies religieuses à Jerusalem, et Circuit comprenant: Mer - Morte, Jericho, Tibériade, Nazareth, St. Jean d'Acre, etc....

PRIX: 3990 F.

(Demandez-nous le programme détaillé).

Renseignements et Inscriptions:

A PARIS:
LEVON BAGHDASSARIAN
SABERATOURS
3, Rue de l'Arrivée
Imm. CIT - 7e étage
75749, Paris — Cedex 15
Tél.: (1) 538. 67. 47

A LYON:
VAROUJAN SARKISSIAN
SEVAN VOYAGES
48, Cours de la Liberté
69003 — LYON
Tél.: (7) 860. 13. 66

A MARSEILLE:
JACQUES CHELELEKIAN
WASTEELS
87, La Canebière
13001 — Marseille
Té.: (91) 95. 90. 12

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՁԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՀՐԱՒԷՐ, ԹՈՒՅՑԻԿ, ՏՈՄՍ ԿԱՄ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՁԱՆԱԶԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ (ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ, ՆԱՄԱԿԻ ԹՈՒՂԹ, ՊԱՀԱՐԱՆ, ԵՒԱՅԼՆ)

FAIRE-PART DE MARIAGE, BILLETS, PROSPECTUS, DIVERS TRAVAUX DE VILLE (TÊTE-DE-LETTRE, FACTURES, ENVELOPPES, ETC.)

«ՅԱՌԱՋ — HARATCH»

83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

LES APRES-MIDI, DE 14 à 18 h. 30 SAUF SAMEDI ET DIMANCHE

ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ, ԺԱՄԸ 14.00 - 18.30 ԲԱՑԻ ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ

Խնամուած աշխատանք — Travail soigné

Offre d'Emploi

ON DEMANDE
Vendeuse qualifiée ou débutante
S'adresser:

Chaussures CETA
3, Place Jean Jaurès
93200 SAINT - DENIS
Tél: 820. 14. 21

EXPOSITION

CARZOU: Lithographie.
ALECIAN: Dessins et peintures
du 27 Janvier au 14 Février
du Mardi au Samedi
de 9 h. à 16 h. 30
Banque Nationale de Paris
8, Rue de Lorraine
92600 ASNIERES
Gare Bécon - les - Bruyères

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Լիոն.– Մխաք Մխրզէ իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Տիգրան Զէքիեանի, ընտանիքին եւ բոլոր պարագաներուն, իրենց սիրեցեալ աներձադին եւ եղբօր՝ ընկ. Անդրանիկ Շատաբեւեանի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 150 Ֆ. կը նուիրէ «Ցառաջ»ի բարգաւաճման:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԿՐԸՆՈՂԻ ՄԷՋ

Տարեկան մեծ պարահանդէս կազմակերպուած կող. Խաչի Կրընոզլի մասնաճիւղին կողմէ Փետրուար 7, Շաբաթ ժամը 21–էն սկսեալ Ալբ – Օթէլի մէջ. մասնակցութեամբ Անի նուագախումբին (Տէսին), Վալանի Սարտարապատ պարախումբին:

UGAB - JEUNES OUVERTURES

Le Jeudi, 5 Février

DINER - DÉBAT

au Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e
avec Maître Patrick DEVEDJIAN
Sur le thème:
ARMENITE ET POLITIQUE
Apéritif à 19h.45, Repas à 20h.30
Débat à 22 h., Clôture à 23h.15
Participation aux frais

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.– Սէն – Ժէռոմի թաղակռնեցիները, Ծնունդի առթիւ՝ 200 Ֆ. կը նուիրէ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Ա.յս կիրակի, Փետր. 8–ին, Հայկական յայտագիրը, նուիրուած՝

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

ժամը 9·30–ին, հեռատեսիլի Ա. կայանէն:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Սիրանոյշ Գիզիրեանի մահուան առթիւ, Տիկին Ալիս Կիւլիւսեան, փոխան ծաղկեպսակի 100–ական Ֆ. կը նուիրէ Խաչեան – Բարեկամական Միութեան, կող. Խաչին (ստանալ «Ցառաջ»էն) եւ «Ցառաջ»ին:

ՆՈՒԷՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.– Ընկ. Մխաք Աւետեան իր ապաքինման առթիւ, հետեւեալ նուէրները ըրած է.– Մարսէյլի Հայկական Ճարտարապետութեան Ցուցահանդէսին առթիւ՝ ծախքերու մասնակցութեան 300 Ֆ., Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան «Վասպուրական» սրահին՝ 300 Ֆ., «Ցառաջ»ի բարգաւաճման՝ 200 Ֆ.:

MARSEILLE

Championnat de Football
Promotion d'Honneur A
HOMENETMEN — ARDZIV
contre
FOOTBALL CLUB DE GAP
Dimanche, 8 Février
à 15 h.
Stade de GAP

M. C. A. CINE-CLUB
LA MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE D'ALFORTVILLE
Organise
Une PROJECTION - DEBAT du film
'NAHABED,
d'Henrik Malian
Le Samedi, 7 Février, à 20h.45
9. Rue de Madrid, 94140 ALFORTVILLE

ԷՍԱՅԱՆ – ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

«ԲԱԺԱԿԻՑ Օր»

15 Փետրուար, ժամը 13–ին
«Ալեք Մանուկեան» սրահը
(118, rue de Courcelles — Paris 17)

Կը հրաւիրուին բոլոր սան եւ համակիրները, գալ բաժակ բարձրացնել աշխարհացրիւ սաներու կենաց:

Պայման է փութով ապահովել սեղանները Հեռաձայն՝ առաւօտեան մինչեւ 10 372·04·20

Փետր. 8–ին յիշատակի ոգեկոչում վարժարանի մեծանուն հիմնադիրներուն եւ անդարձ բաժնուողներուն:

OFPRA-Ի ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆ

ՕՖՓՐԱ–ն (ուր է նաեւ Հայ Գաղթականաց Գրասենեակը) տեղափոխուած ըլլալով, ՓԵՏՐՈՒԱՐ 2–էն սկսեալ նոր հասցէն է.–

PARIFERIC
6, Rue Emile Reynaud
93066 — Auberviliers
Métro: Porte de la Villette
Tél.: 835. 84. 69 — 835. 84. 70

50-ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻՆ ՇՐՋԱՆԻ

Կիրակի, Մարտ 1, կէսօրէ վերջ ժամը 14·30–ին:
Salle de la Chimie — 28 bis, Rue St. Dominique
Paris 7e — (Métro: Invalides)
Մասնակցութեամբ՝ Հայ Արիներու Միութեան բոլոր Շրջաններուն, ու Ֆրանսական եւ օտար Սկաուտական կազմակերպութեանց
Սկաուտական մասնաւոր յայտագիրը
Ներկայացումներ՝ Գայլիկներէն, Թեւիկներէն, Սկաուտներէն եւ Արեւոյշներէն:
Զաւեշտ հայերէն, հայկական պարեր եւ երգեր:
Սկաուտական ներկայացումները, Երջանկային ներկայացում:
Մուտք՝ 25 Ֆ.

Imprimé Sur Les Presses Du Journal «HARATCH»-83, Rue D'Hauteville-75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
5
JEUDI
5 FÉVRIER
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՍԵՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.836 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 56e ANNÉE — No 14.836

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ԹԵԿՆԱԾՈՒ ՄԸ,
ՈՐ ՆՈՐ ՅՈՅՍ ԿՈՒԶԷ ԲԵՐԵԼ՝ ՇԻՐԱՔ
ՀԻՆ ԹԵԿՆԱԾՈՒ ՄԸ,
ՈՐ ՀԻՆ ՅԱՆԿԵՐԳԷՆ
ՉԻ ՀՐԱԺԱՐԻՐ՝ ՄԱՌՆԷ

—O—

Նոյն ընտրական հասարակութեան կը դիմեն երեք թեկնածուներ : Երրորդը, որ նաեւ 45-րդն է ընդհանուր թիւին մէջ թեկնածուներու, ժաք Շիրաքն է, որ Տըպրէյ եւ Մարի – Ֆրանս Կառոյէ եաք, կօլիստ չարժումին թեկնածուն է :

Անակնկալ մը չէ, անշուշտ ՀՀՀ-ի նախագահին (որ այս առթիւ հրաժարեցաւ այդ պաշտօնէն) թեկնածութիւնը եւ հանրական չի թուիր նաեւ որ կուսակցական կարգապահութիւն մը, մղէ երկու նախորդներէն մէկը քաշուելու ի նպաստ Շիրաքի : Տըպրէյ համոզուած է որ միակ կօլիստ թեկնածուն ինք է եւ նաեւ այս երկրին միակ «փրկիչը» : Բայց եթէ մը նան երեքն ալ, առանց գուշակ ըլլալու, կարելի կ'ըլլայ նախատեսել, որ Միթերանի հաւանական դարձած յաղթանակը, առաւելաբար ձեռք կը ձգուի չնոր հիւ իրենց : Իսկ եթէ փիւքար յաղթէ ... հարկ կ'ըլլայ փնտռել թէ ո՞վ օգնեց այդ յաղթանակին :

Ներկայիս Շիրաք չի խօսիր նախագահին դէմ : Իր թեկնածութիւնը յայտնող յայտարարութեան մէջ, կը խօսի առա – ւելաբար ապագայի մասին՝ «կը հրաւիրեմ Ֆրանսացիները յոյսի ջերմութեան և կամքի ոստումին : Ֆրանս հարուստ է պատմութեամբ եւ մշակոյթով : Միջոց – ներն ունի մեծութեան եւ յառաջդիմու – թեան եւ սակայն կը տկարանայ : Տնտեսութիւնը կ'երերայ, աշխարհի մէջ իր դիրքերը փշուր – փշուր կ'ըլլան : Ցու – սալքութիւնը եւ կասկածամտութիւնը տեղ կը գտնեն Ֆրանսացիներու սրտին մէջ : Պէտք է վերջ դնել աստիճանական նուաստացումին» :

Շիրաքին ըսածն այն է թէ անդունդին եզրն ենք, բայց չի ճշդեր թէ ո՞վ հոն տարած է մեզ : Դէմ չի խօսիր փիւքարի, հակառակորդը չէ, ինք՝ լուծումն է ... :

Նոյն այս երեքշաբթի օրն է, որ ժորժ Մառչէ կը մանակցէր հեռատեսիլի Ա. կայանին «մեծ նիստին» : Պիտի պատասխաներ լրագրողներու հարցումներուն եւ ինչպէս միշտ փորձեց խուսափիլ ճշգրիտ բաներ ըսելէ ճշգրիտ հարցումներուն : Լրագրողները, ժան – Մարի Քավատայի ղեկավարութեան ներքեւ վարժուած են եւ իրենց հին փորձառութիւնը Մառչէլի հետ, թոյլ տուաւ իրենց երբեմն յայտ – նել նեղը դնել համայնավար թեկնածուն : Քաղաքական ծրագիրը միայն կրնայ խանդավառել ժողովուրդը բայց այնքան ամբոխավար է, որ լուրջի կարելի չէ առնել : Երբ կ'ըսէ թէ ամսական չորս միլիոն եկամուտէն վեր, պետութիւնը մնացածը ամբողջը պիտի առնէ, ամէն մարդ (բացի անշուշտ չորս միլիոնէն վեր շահողէն) կը ծափահարէ : Բայց երբ կը խորհի թէ կարելի է թէ աշխատավարձը բարձրացնել եւ թէ տնտեսութեան զարկ տալ, չատ խելքի չի պահիր : Այսօր Ֆրանսա մրցակից չէ միջազգային շու – կային վրայ, իր դիներուն իսկ պատճառ : Մառչէ բանակցութիւն չի նախա – տեսեր ընկերվարականներուն հետ Ա. ՀԸԼանէն առաջ : Ժոսփէնի յայտարարու – թիւնը յստակ է, կ'ըսէ Մառչէ, համայնավար նախարար չուզեր, ուրեմն որո՞ւ հետ պիտի կառավարէ : «Հարց կուտանք նոյնիսկ, թէ արդեօք Միթերան կ'ուզէ՞ պարտութեան մատնել ժիսքարը» : Բայց այս հարցումը կարելի է նաեւ ընել Մառչէի, որ կեդր. կոմիտէի նիստին չվա – րաներեցաւ ըսելու «Միթերանն, ժիսքա – րէն, Պառէն ալ զէշ է» : Ինք, ամէն պարագայի մէջ, պատրաստ է ընկերվարա – կան նախարար առնելու եթէ ընտրուի ... :

Ջորեքշաբթի առտու, Ֆրանս – էնֆէռ ձայնասփիւռի կայանէն Փիէր Մօրուա, պատասխանելով խօսնակին հարցումնե – րուն խուսափեցաւ յարձակիլ Մառչէի վրայ : Ցստակ է որ «դուռը բաց կը պահուի» : Ըսաւ թէ Մառչէ միայն ընկերվարականներու մասին չխօսեցաւ եւ լաւ է անդրադառնալ իր ըսածներուն՝ անզօր – ծութեան, գնելու կարողութեան նուազ – ման եւ այլ հարցերու մասին :

Հրապարակին վրայ կան 45 թեկնա – ծուներ : Ինքզինքը «սուղէն կը ծախէ» բուն թեկնածուն, 46-րդը, որու մասին ամէն օր հանրային կարծիքի քննութիւն կ'ընեն, բայց որ դեռ «նազ» կ'ընէ, այ – սինքն ժիսքար տ'էսթէն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՏՈԼԱՐԸ 5 Ֆրանքի կը հանէր Փարիզ երեքշաբթի օր մինչ գերմանական մարքը կը շարունակէ իյնալ : Գերմանական կեդրոնական դրամատունէն զատ, Ֆը – րանսայի Դրամատունն ալ օգնութեան հասած է մարքին, որու անկումը կը վերնայ Ֆրանսայի արտածումներուն, մա – նաւանդ Ֆրանս-գերմանական փոխա – նակութեանց :

ԽՈՒԱՆ – ԳԱՐԼՈՍ չվարանեցաւ այ – ցելութիւն մը ընել Պառք գաւառը հակառակ լարուած մթնոլորտին : Ապահովու – թեան բացառիկ միջոցներ ձեռք առնուած էին 48 ժամուան այս պաշտօնական այ – ցելութեան համար, որ առաջինն է 1929ի Ալֆոնս ԺԹ.ի այցելութենէն ի վեր, զոր սպանացի թագաւոր մը կ'ընէ : Այցելու – թեան գլխաւոր կէտն էր կեանքա կա – տարուելիք այցելութիւնը, ուր եւ Խուան – Գարլոս ճառ մը կը խօսէր :

ԻՏԱԼԻՈՑ Ազգ. ժողովին առջեւ նա – խարարապետ Ֆոռլանի խօսեցաւ ահա – բեկչութեան մասին, առանց մեծ յայտ – նութիւններ ընելու : Ուզեց մեզմա – ցնել նախագահ Փերթինիի այն ակնար – կութիւնները, որոնք Խորհ. Միութեան կը վերաբերէին, իբրեւ պատասխանա – տու միջազգային ահաբեկչութեան (քանի մը օր եաք, նոյնը կ'ըսէր Ռիկան) ըսե – լով թէ կառավարութիւնը կը գիտակցի թէ Իտալիոյ ահաբեկչութիւնը մեծ մա – սամբ ներքին երեւոյթ մըն է բայց չու – զեր անտեսել անոր միջազգային կապե – րը :

«ԱՑՏՂՆԼԸՔ» թերթի խմբագրապետը եօթը տարի բանտարկութեան դատա – պարտեցաւ համայնավար քարոզչու – թեան յանցանքով :

ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹԻՒՆ

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ՓԱՐԻԶ ՊԻՏԻ ԳԱՑ, ԸՍՏ ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼԻՆ

Առայժմ միայն թրքական մամուլն է, որ արձագանգ կը հանդիսանայ այս լու – րին եւ Փետր. 3-ի *Հիւրրիյէթը* հետե – եալը կը գրէ. –

×

Թուրքիոյ Արտաքին նախարար՝ Իլթէր Թիւրքմէն, պաշտօնական հրաւէրով Ֆը – րանսա կատարելիք իր այցելութեան ընթացքին Ֆրանսայի Արտաքին նախարար՝ Ժան Ֆրանսուա Փոնսէի հետ հայ ահա – բեկչական կազմակերպութիւններու մա – սին տեսակցութիւններ պիտի ունենայ :

Հայ ահաբեկիչներու Ֆրանսայի մէջ դանուող թուրք դիւանագէտներու եւ զանազան թուրք ներկայացուցիչներու դէմ կատարած յարձակումներու առթիւ եւ այդ արարքները խափանելու համար հարկ եղած միջոցներու բացակայութիւ – նը նկատի առնելով, աւելի առաջ ալ, չարագործներու ձերբակալման համար Ֆրանսական իշխանութիւններուն դիմած ըլլալով հանդերձ, թրքական կառավա – րութիւնը ցարդ դրական ոչ մէկ արդիւնք ձեռք ձգած է : Իսկ ասոր հետեւանքով Ցունուար ամսուան ընթացքին մասնա – ւորաբար այս հարցով զբաղելու համար Ֆրանսա ղրկուած գաղտնի ոստիկան մր եւս, ապարդիւն, երկիր վերադարձած է :

Թուրքիոյ Արտաքին նախարար՝ Իլթէր Թիւրքմէն, 9 – 10 Փետրուար թուական – ներու միջեւ Ֆրանսա կատարելիք պաշ – տօնական այցելութեան ընթացքին, Ֆը – րանսայի Արտաքին նախարարին՝ Հայ ահաբեկիչներու դէմ աւելի ազդու միջո – ցառումներ եւ թուրք պաշտօնեաներու համար ալ աւելի լաւ պաշտպանութիւն պիտի պահանջէ :

×

Լիպերասիոն կը գրէր Ջորեքշաբթի առտու (Փետր. 4) որ ան ձայն մը հե – ռաձայնելով Ֆրանսական մամուլի գոր – ծակալութեան (Ա. Ֆ. Փ.) Պէյրութի գրասենեակին, տէր եղած է Լոս – Անճե – լըսի գուիցերական հիւպատոսարանին դէմ կատարուած եղեռնագործին :

×

Ահաբեկչութեան եւ ահաբեկիչներու մարզումի կայաններու մասին, յօդուած մը հրատարակած է Կիրակի օր, գեր – մանական Վելթ ամ Զոնթակ յաւելուա – ծը, որու կ'արձագանգէր Միլանոյի Իլ Ճիոռնալէն, Երեքշաբթի օր : Կ'անդրա – դառնանք մեր յաջորդ թիւով :

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս Յունուար 27 – 29)

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԸՄԲԻՇՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Երեւանի «Դինամօ» մարզական պալա – տին մէջ տեղի ունեցած է Խորհ. Միու – թեան եւ Միացեալ Նահանգներու ազատ ոճի ըմբշամարտի աւանդական հանդի – պումը : 48 քիլօ ծանրութեան դասակար – դին մէջ Խորհ. Միութիւնը ներկայա – ցուցած է Արշակ Սանոյեան, որուն մըր – ցակիցը եղած է 22 ամեայ ուսանող Ռիք Սալամոնի : Սանոյեան, որ վիրաւորուած ըլլալուն պատճառով երկար առեն է չէր մասնակցած մրցումներու, առաջին իսկ վայրկեանէն անցած է գրոհի եւ յաղթած իր մրցակիցին : 52 քիլօ ծանրութեան դա – սակարգին, Հայաստանի 1980-ի ախոյ – եան 20 ամեայ Վաչիկն Միրզախանեան, պարտուած է իր մրցակիցէն՝ Պիլ տէ Փաոլոյէն, որ իր խումբին ապահոված է միակ միաւորը : Մրցումի աւարտին Վազգէն Միրզախանեանը առաջնորդուած է ուղղակի հիւանդանոց ... կոյր ապիքի գործողութեան : Խորհ. Միութեան խում – բին մաս կազմող յաղթական միւս հայ ըմբիշներն են՝ Գուրգէն Բաղդասարեան եւ Սանասար Յովհաննիսեան (90 քիլօ) : Այս վերջինին յանձնուած է նաեւ լաւա – գոյն թէքնիքի համար սահմանուած յա – տուկ մրցանակը :

×

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԸ ԿՐ ՑԱՒԵՐԺԱՑՈՒԻ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ

Վրաստանի Նախարարաց Խորհուրդի որոշումով Թիֆլիսի Թիւ 10 երաժշտա – կան դպրոցը պիտի կրէ Արամ Խաչատու – եանի անունը : Երաժիշտին յիշատակը յաւերժացնելու նպատակով Թիֆլիսի քաղաքապետարանին յանձնարարուած է նաեւ յուշատախտակ մը փակցնել այն տան ճակատին, ուր ապրած է երաժիշ – տը եւ քաղաքի փողոցներէն մէկն ալ կո – չել Արամ Խաչատրեան :

×

«ԿՏՈՐ ՄԸ ԵՐԿԻՆՔ» ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ ՅՈՒՅԱԴՐՈՒԱԾ Է ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Մոսկուայի Շարժանկարի Տունը տեղի ունեցած է «Հայֆիլմ»ի պատրաստած «Կտոր մը երկինք» ժապաւէնի ցուցադ – րութիւնը : Ինչպէս յանի օր է, բեմադիր Հենրիկ Մալեան չարժանկարը պատրաս – ուած է Վահան Թոթովենցի «Բայ – կա – պոյա ծաղիկները» պատմուածքի հիման վրայ : Սենարիոն գրած են Սեւեան Ա – լաջաջեան եւ Հենրիկ Մալեան, երաժշ – տութիւնը՝ Տիգրան Մանսուրեան : Գլխաւոր դերերը ստանձնած են Մհեր Մը – կըրտչեան, Սոֆիկօ Ճիաուրելի, Ա. Ա – դամեան : Ժապաւէնը, նախքան Երեւան – եցիներուն ներկայացուելը, ցուցադրուած է Նոր Տելհիի միջազգային փառատօնին :

×

ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԴՐԱԴԱՐԱՆԸ

Խնկո – Ապէր մանկական գրադարանը հարստացած է 50 նոր գիրքերով՝ հայ, ռուս եւ Խորհ. Միութեան զանազան ազ – գերու գրողներու վերջերս լոյս ընծա – յած մանկական երկեր : Հայաստանի ման – կական առաջին գրադարանը ստեղծուած է 1933-ին, հազար գիրքերով : Ներկայիս ան ունի 300 հազար գիրք եւ 22 հազար ընթերցող : Մանկական այդ գրադարանը կը ղեկավարէ ու կը ներդաշնակէ Հա – յաստանի 2800 մանկական եւ դպրոցական գրադարաններու աշխատանքը : Մանկա – կան գրականութեան կողքին հոն կան նաեւ բազմաթիւ հին հրատարակութիւն – ներ, որոնց կարգին «Հասկեր», «Աղ – բիւր», «Գեղունի» մանկական հանդէս – ները : Վերջերս գրադարանը փոխադրուած է նոր չէնք մը ,ուր ստեղծուած են լաւ պայմաններ : Երախաներու տրամադրու – թեան տակ դրուած են ընդարձակ եւ լու – սաւոր ընթերցասրահներ : Հաստատու – թեան օտար լեզուով գրականութեան բաժինէն կ'օգտուին չուրջ հազար երա – խաներ : Գրադարանը ունի 6 հազար կտոր գիրք անգլերէն, Ֆրանսերէն, գերմանե – րէն, սպաներէն, իտալերէն, չեխերէն եւ այլ լեզուներով :

ՕՐԱԿԱՐԳ ԿԱՅՔԻ

Գրքի՝ ջնջել Ս. Ոհանեան

Նկատելի է, որ Ոհանեան ոչ միայն ջնջած է «Ազատ խոսքի» մէջ տպուած իր ընդդիմադիր յօդուածները, այլ նաեւ ամբողջ թերթի հաւաքածոները։ Ինչո՞ւ։ Ինչո՞ւ ջնջած է «Ազատ խոսքի» մէջ տպուած իր յօդուածները։ Ինչո՞ւ ջնջած է «Ազատ խոսքի» հաւաքածոները

ՅԱՅՏՈՒՄ Չ ԱՆՑՆԵԼ =
ՆՈՐ ՏԱՐԻ ՀԱՄԱՐ
ՁԱՐՄԱՆԱԼԻ ՍՆՈՒՆԴ
ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱԿՑԻ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ
ՄԱՐԶԱՆՈՑ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ
ՀԱՅ ՄԱՐԴՈՒ
ՀԱՅ ԿԻՆ
ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻ
ՀԱՅ ԱՆՁՆԱԿԱՆ
ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ
ՀԱՅ ՀՈԳԵՎՈՐԱԿԱՆ
ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ
ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՅ ԱՐՎԵՍՏԻ
ՀԱՅ ԵՐԳԻ
ՀԱՅ ՊԱՐԻ
ՀԱՅ ՀԱՆԴԵՍԻ
ՀԱՅ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆԻ
ՀԱՅ ՀՈՒՇԱՄԱՏԵՆԻ
ՀԱՅ ՀՈՒՇԱՔԱՐԻ
ՀԱՅ ՀՈՒՇԱՀԱՄԱՐԻ
ՀԱՅ ՀՈՒՇԱՀԱՄԱՐԻ
ՀԱՅ ՀՈՒՇԱՀԱՄԱՐԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱՆՈՑ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՀԱՅ ՄԱՐԴՈՒ ՀԱՅ ԿԻՆ
ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻ ՀԱՅ ԱՆՁՆԱԿԱՆ
ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՅ ՀՈԳԵՎՈՐԱԿԱՆ
ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՅ ԱՐՎԵՍՏԻ ՀԱՅ ԵՐԳԻ ՀԱՅ ՊԱՐԻ
ՀԱՅ ՀԱՆԴԵՍԻ ՀԱՅ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆԻ
ՀԱՅ ՀՈՒՇԱՄԱՏԵՆԻ ՀԱՅ ՀՈՒՇԱՔԱՐԻ
ՀԱՅ ՀՈՒՇԱՀԱՄԱՐԻ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ· Ցարութիւն Շիրվանեան եւ զաւակները, կը ծանուցանեն թէ՝ հոգեհան – դըստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց կնոջ եւ մօր՝

ԷԼՄԱՍ ՇԻՐՎԱՆԵԱՆԻ

մահուան 7–րդ տարելիցին եւ իրենց եղբօր ու հօրեղբօր՝

ՆՇԱՆ ՇԻՐՎԱՆԵԱՆԻ

մահուան (Պոլիս) քառասունքին առթիւ, այս Կիրակի, Փետր· 8, Իսիի Ս· Մա – րիամ Աստուածածին Եկեղեցին:

Ի գիտութիւն՝ ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն:

× *Այս տխուր առթիւ, իր եղբօր՝ Նըշանի յիշատակին, Ցարութիւն Շիրվանեան 400 Ֆ· կը նուիրէ Պոլսոյ Ազգ· Ս· Փրկիչ Հիւանդանոցին (ստանալ «Ցա – ռաջ»էն) եւ 100 Ֆ· «Ցառաջ»ին:*

M. C. A. CINE-CLUB

LA MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE D'ALFORTVILLE

Organise

Une PROJECTION - DEBAT du film

' NAHABED ,

d'Henrik Malian

Le Samedi, 7 Février, à 20h.45

9. Rue de Madrid, 94140 ALFORTVILLE

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԵՐԵՒԱՆԻ «ԿՈՄԻՏԱՍ» ՓԱՌԵԱԿԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Երեւանի «Կոմիտաս» փառեակը Մարսէյլի Ապպէ Սէն Վիէթոռ եկեղեցւոյ մէջ, Մարտ 7, Շաբաթ երեկոյեան: Սոյն երեկոյթին իր մասնակցութիւնը կը բերէ «Հայաստանի սոխակ»՝ Լուսինէ Զաքարեան:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Այս կիրակի, Փետր· 8–ին, հայկական յայտագիրը, նուիրուած՝

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՔՍԱՆԻ

ժամը 9·30–ին, հեռատեսիլի Ա· կայա – նէն:

Ցայտագրին կը մասնակցին.– Փրոֆ· Ֆ· Ֆէյտի, Լիւֆ – Անտրէ Մարսէլ, Ալեքսանդր Սիրականեան, Անժէլ Կարա– պետեան, Աստղիկ Առաքելեան եւ Հ· Ռափայէլ Անտոնեան:

ՅՈՅԵԼԵՆԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Նուիրուած՝

ԷԼԻԶ ԳԱՎՈՒՔՃԵԱՆ-ԱՅՎԱԶԵԱՆԻ

Նախկին Տնօրէնուհի

Ազգ· Կեդրոնական Վարժարանի

կազմակերպութեամբ՝

Փարիզի Կեդրոնական Սանուց Միութեան

Կիրակի, 5 Ապրիլ, ժամը 16–ին

«Կիմէ» Թանգարանի սրահներուն մէջ

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Այրի Տիկին Սիրանույշ Զէյլէկեան, իր ամուսնոյն՝ Խաչիկ Զէյլէկեանի մահ – ուան տարելիցին ի յիշատակ՝ 500 Ֆ· կը նուիրէ «Ցառաջ»ի բարգաւաճման հա – մար:

×

Տիկին Անգինէ Պուտաքեան 300 Ֆ· կը նուիրէ Սամուէլ – Մուրատեան Վարժ·ի (ստանալ «Ցառաջ»էն), իր ամուսնոյն՝ Անդրանիկ Պուտաքեանի մահուան 8–րդ տարելիցին ի յիշատակ:

×

Տիկին Անգինէ Պուտաքեան 300 Ֆ· կը նուիրէ «Ցառաջ»ին, իր սիրելի եղբօր՝ Գրիգոր Խերեանի մահուան Ա· տարելի– ցին առթիւ:

×

Այրի Տիկին Երուանդ Ցարութիւնեան, իր զրոյ եւ քեռայրին՝ Սիրանույշ եւ Գէորգ Զաքըրեանի յիշատակին կը նուի– րէ՝ 200 Ֆ· Սամուէլ – Մուրատեան Վարժ·ին, 200 Ֆ· Դպրոցասէրին (ստա– նալ «Ցառաջ»էն) եւ 200 Ֆ· «Ցառաջ»ին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Վիրժինիա Նազարէթեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սմբատ Նազարէթեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Համբարձում Նազարէթեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մարգար Ա– ւետիսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ֆէրտի Հրաչեան եւ զաւակները, եւ ըն– տանեկան բոլոր պարագաները, շնորհա– կալութիւն կը յայտնեն բոլոր միութիւն– ներուն եւ բարեկամներուն, որոնք ան – ձամբ, ծաղկեպսակով կամ փոխան ծաղ– կեպսակի նուէրներով եւ հեռագրով վշտակից եղան իրենց սուգին, իրենց ա– մուսնոյն, հօր, եղբօր եւ աղգականին՝

ԱՐՏԱՇԷՍ ՆԱԶԱՐԷԹԵԱՆԻ

մահուան առթիւ:

× *Հոգեհանգիստ կը կատարուի՝ մահ– ուան քառասունքին առթիւ, Կիրակի, Փետրուար 8–ին, Սէն Թ'Անթուանի Ս· Թադէոս Եկեղեցին:*

Ի գիտութիւն՝ ողբացեալին յիշատակը յարգող բարեկամներուն:

Offre d'Emploi

ON DEMANDE

Vendeuse qualifiée ou débutante

S'adresser:

Chaussures CETA

3, Place Jean Jaurès

93200 SAINT - DENIS

Tél: 820. 14. 21

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ Մարտ 7–ին:

ENTREPRISE GENERALE DE PEINTURE

Peinture — Décoration — Papier-Peint

Vitrerie — Ravalement — Plastiques mur et sol — Moquettes

DECOMURSOL

HAYRABEDIAN

23, Rue Louis Dain — 93400 SAINT - OUEN

Tél.: 254. 17. 89

TRANSTOURS

ORGANISE

UNE GRANDE CROISIERE EN MER NOIRE

20 JOURS, DONT 7 JOURS A EREVAN

— 21 Avril, TOULON: embarquement à partir de 14 h. Départ à 16 h.
Soirée «Faisons connaissance».
— 22 et 23 Avril: En mer, Election de la «Reine de la croisière».
— 24 Avril: Le PIREE — ATHENES
— 25 Avril: KOUSSADASI (Turquie)
— 26 Avril: en mer. 27 Avril: SOTCHI

———×———

l'Itinéraire peut-être modifie comme suit:

— Lundi, 27 Avril: SOTCHI - EREVAN. Par avion sans changement de prix.
— 28 Avril: TBILISSI, d'où départ pour EREVAN par autocar.

28 Avril au 3 MAI; EREVAN

— 4 Mai: par avion ODESSA. — 5 et 6 Mai: ISTANBUL.
— 7 et 8 Mai: en mer; détente et plaisir de la vie à bord.
— 9 Mai: NAPLES — 10 Mai: TOULON

Prix par personne, depuis: 4580 F. (4 *couchettes*), 6310 F. (2 *couchettes*) *etc.*
Supplément taxes de port, visa et frais d'obtention 200 F.

○ MARSEILLE — Z. ALEXANIAN: 11, Rue du Bassin, SAINT - JULIEN
Tél. 93. 04. 90 — (42) 83. 31. 55
○ LYON — CHEMIDIKIAN: Rue Chardonnet, N° 16, 69120 Vaulx-en-Velin
○ VALENCE — N. KASBARIAN: 9, Rue Sully; Tél.: 868. 53. 05

RESTAURANT ARMENIEN

CHEZ HAGOP

———×———

9, *RUE DU NIL*, 75002 — *PARIS*

TEL. 296.37.41

———×———

SPECIALITES ARMENIENNES

DINER MUSICAL

★ **COMMUNIONS** ★ **MARIAGES** ★ **BANQUETS** ★

———×———

FERME Le DIMANCHE et LUNDI SOIR

UGAB - JEUNES OUVERTURES

CONFERENCE

avec projection de diapositives

par Patrick DONABEDIAN

Docteur ès Arts

Vendredi, 6 Février, à 20h.15

au Centre Culturel Alex Manoogian

118, Rue de Courcelles, Paris 17e

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԿՐՃՆՈՊԻ ՄԷՋ

Տարեկան մեծ պարահանդէս կազմա – կերպուած Կապ· Ալչի Կրճնոպլի մասնա–ճիւղին կողմէ Փետրուար 7, Շաբաթ ժամը 21–ին սկսեալ Ալբ – Օթէլի մէջ· մասնակցութեամբ Անի նուագախումբին (Տէսին), Վալանսի Սարտարապատ պա – րախումբին:

Imprimé Sur Les Presses
Du Journal «HARATCH»
Commission Paritaire: N° 55935
83, Rue D'Hauteville — 75010 - Paris

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կեսարիոյ Վերաշինական Միութեան նախագահ Ցարութիւն Հազարեանի մահուան գոյժը իմանալով Ալշաւիր Քաղցրունիի 21 Ցունուար 1981 նամակէն, այս տխուր առթիւ, Կեսարիոյ եւ Շրջա– նի Փարիզի Հայր· Միութիւնը կը յայտնէ իր խորին ցաւակցութիւններն ու վըշ – տակցութիւնները, իր աղջկան՝ Արթինա Հազարեանի եւ բազմաթիւ ազգականնե– րուն, որոնք կը գտնուին Նիւ Եորք, Փա– րիզ կամ այլուր:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Հայ Ուսանողաց Օգն· Միութիւնը չը– նորհակալութեամբ ստացած է 1980 – 81 տարեշրջանի համար հեռեւեալ նուէրնե– րը.– Պ· Կ· Պահատուրեան (Լիոն) 500, Պ· Ց· Ցարութիւնեան 200, Պ· Զիւրիւք– տիչեան (Լօզան), Տիկին Վ· Համեան (Տէսին) 100–ական, Լիոնէն Տիկիններ՝ Հ· Տէյիրմէնճեան եւ զաւակները 300, Մ· Պասմաճեան 300, Տէր եւ Տիկին Մա– զաքեան 100 Ֆ·:

Կապ· Ալչի Տէսինի մասնաճիւղը չը– նորհակալութեամբ ստացած է Պ· Ճէպ– բայիլ Պահատուրեանէ 500 Ֆ·, Ծննդեան առթիւ:

VOYAGE EN ARMÈNIE

LA MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE DECINES annonce qu'elle organise, dans le cadre des échanges culturels entre l'Arménie et la Diaspora, un voyage de 12 jours en Arménie soviétique, au départ de Lyon — Satolas, en Août 1981.

Les dates du voyage sont fixées, pour l'aller, au 14 Août 1981 et, pour le retour, au 25 Août 1981.

Le coût global de 3.600 *F. comprend—:*
— *Le voyage aller — retour:*
LYON / EREVAN / LYON
— *l'Hébergement en pension complète dans un hôtel de* 1ère *catégorie.*
— *Les frais de visas.*
— *Les transferts.*
— *l'Assurance.*
— *La visite d'une journée à Tbilissi (Tiflis), capitale de la Géorgie.*

Les réservations doivent être effectuées jusqu'au 28 Février, *auprès de la Maison de la Culture Arménienne de Décines,* 15, *Rue du* 24 *Avril* 1915 - 69150 *Décines*
Téléphone: (7) 849. 42. 97

DANS LE CADRE DES FESTIVITES
DU 60e ANNIVERSAIRE
LA CROIX ROUGE ARMENIENNE
présente

«ՄԹԻԹԱՐ ՍՊԱՐԱՊԵՏ»

L'ETOILE DE L'ESPOIR

Film parlant français

d'après le célèbre roman historique de SERO KHANZADIAN

1er MARS, DIMANCHE

à 20 h. 30 précises

CINEMA COSMOS

76, Rue de Rennes, 75006 - Paris

Métro: Saint Sulpice

Entrée: 20 F.

Les billets sont en vente chez:
— *Ets. K. BAKERDJIAN:*
35, *Rue de Trévise, Paris* 9e
— *Librairie PALOUYAN:*
9, *Rue de Trévise, Paris* 9e
— *Restaurannt EREVAN:*
29, *Rue Bergère, Paris* 9e
Réservation par téléphone:
— *NAVASSARTIAN* - 985. 36. 53
— *SAGHATELIAN* - 854. 35. 74

Լիոնի մէջ՝ Մարտ 29–ին:

ՈՒՐԲԱԹ
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
6
VENDREDI
6 FÉVRIER
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատ : 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.837

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

56e ANNÉE — No 14.837

ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹԻՒՆ

ԸՍՏ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԱՂԲԻՒՐՆԵՐՈՒ 40 ԿԱՑԱՆ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Փետրուար 3–ի իլ ձիռոնալէ, Միլա – նոյն օրաթերթը լայն տեղ տուած է ահաբեկչութեան, նախ արձագանգելով պերմանական վելք ամ Զոնթակ կիրակնօրեայ թերթին հրատարակած յայտնութիւններուն, ապա լոյս ընծայելով Հռոմէն թղթակցութիւն մը, ուր կը խօսուի գործածուած զէնքերու մասին: Պերմանական թերթին հրատարակած տեղեկութիւններու աղբիւրն է «մանագէտ մը այդ խնդրին մէջ»՝ Ռոպէր Մոս, որ լայնածաւալ թղթածրար մը ունի, այն մահացու դաւադրութեան մասին լսած մեր աշխարհին դէմ եւ որ կ'օգնէ հակնալու այն ազդարարութիւնը, զոր Ռիկըն եւ Հեյկ ըրին Խորհ. Միութեան դէմ: Լրագրողը կը յայտնաբերէ թէ Խորհ. Միութեան մէջ մարզումի քառասուն կայաններ կը բանին, այսպէս կոչուած «ազատագրական չարժումնե – րու» անդամներուն համար: Ամէնէն կարեւորները կը գտնուին. – Մոսկուա, Սիմֆերոպոլ, Բաքու, Տաշքենդ եւ Օմսկ: Այլ կայաններ կը գտնուին արեւելեան Եւրոպայի եւ արաբական աշխարհի երկիրներու մէջ: Ահաւասիկ ցանկ մը՝ կարելիւվարի եւ Դուփով (Չեխոսլովաքիա), Հունգարիոյ մէկ չճշդուած վայրը, Փինսթրովալտէ (արեւելեան Գերմանիա), Մանթանցաւ Հաւանայի մօտ (Ռուսպա), Համուրլճա Դամասկոսի մօտ (Սուրիա), Լաքէյ՝ (հարաւային Եմէն), մարզիչները, ըսած է չէին զօրավար մը՝ եան Սէյնա Արեւմուտք անցած, ուղղակի Ք. Կ. Պ.էն եւ խորհրդային զինուորական գաղտնի սպասարկութիւն՝ Կ. Ռ. Ու.էն կուգան:

Շուրջ 100 ահաբեկիչ, որոնք արաբական երկիրներէ կուգան, Ափրիկէ, լատին Ամերիկայէն եւ Եւրոպայէն կը մարզուին կեռիլլայի ռազմավարութեան, խափանարական գործունէութեան, փողոցնե – րու կռիւներու, սպանութեան թեքնիքի: Ցանկ մը, որ արեւմտեան գաղտնի ըսպասարկութեան մը ձեռքն է եւ որ կը վերաբերի «ուժերու վիճակին» սուրիան կան Համուրիճա կայանին, կը պարզուի որ 1979–ին, հոն կը գտնուէին 4 Գերմանացի (Զինեալ կարմիր Բաժանմունքի – Ռափ), 4 Իտալացի (կարմիր Ջոկատներ – բէն), 3 Սպանացի (ԷթԱ–էն), 4 Ճափոն (կարմիր աստղ ահաբեկչական խումբ – բէն), 32 Փելիպպեցի, 180 Ափրիկեցի, 170 Պարսիկ, 28 Արժանթինցի, 12 Պրազիլացի, 130 Թուրք: Լաւագոյն «աչքերը», ամէնէն խելացիները եւ ընդունակները, առաջին սկզբնական պատրաստութենէ մը ետք «բարձրագոյն վարժարան» կը ղրկուին Խորհ. Միութիւն:

Ինչպէս Լոմումպա համալսարանը, ուրկէ ելած է Վենեզուելացի Գարլոսը, ահաբեկչութեան իսկական «ախոյեան» մըն է: Նախկին շրջանաւարտ մը, այդ «Աթէնէոն»էն, որ ներկայիս Մեծն – Բրիտանիա կ'ապրի, յայտարարած է որ պլիսուր համալսարանները Ք. Կ. Պ.ի եւ Կ. Ռ. Ու.ի մարդոց ձեռքն է:

×

Նոյն թերթին, նոյն էջին վրայ, Ֆե – տերիքօ Օրլանտօ թղթակցութիւն մը ըսորագրած է Հռոմէն: Սկիզբը կ'ըսէ թէ Խորհ. Միութեան եւ արեւելեան այլ երկիրներու դէմ եղած ամբաստանութիւ – նը թէ անոնք զէնք կը հայթայթեն իտալացի ահաբեկիչներուն սկսած է «պաշտօնական» բնոյթ առնել:

Ապա Օրլանտօ կը թուէ այն խուզարկութիւնները, որոնք զանազան առիթներով բիչներու ըսածը՝ շուրջ 30 կալաշնիքով կատարուած են եւ ուր միշտ նոյն տե – ղամաք հանուած է վենեսուելեան ծովափ սակի կալաշնիկով զէնքեր երեւան ելածմը:

Նոյն ատեն Օրլանտօ կը թուի նաեւ թէ իտալական ահաբեկչութեան զինումին արեւելեան Եւրոպա չինուած արդիական պատերազմի զէնքերով: 1970–ի երկրորդ կիսուն է: Անկէ առաջ, զէնումը ապահովուած էր ճարտարար – ուեստի եւ սեւ չուկային կողմէ, գաղտնաբար:

Այլ մանրամասնութիւններէ ետք, յօդուածագիրը կ'ըսէ թէ այսօր արեւելքէն Իտալիա հասնող զէնքերու կարած ճամբան այլեւս չի հերքուիր: Ոստիկանութեան փաստաթուղթերէն զատ, երեւան եկած է, տասնեակէ մը աւելի զղջումի եկած ահաբեկիչներու կողմէ: Զէնքերը Լիբանան կը հասնին Փեդայիններուն: ՔԿՊ.ի մէկ ուրիշ պաշտօնատարը որ կը թուի չեմ քաղաքագիտութիւն ունենալ կ'առնէ ու ձեւով մը մէկուն միջոցաւ Իտալիա կը ղրկէ: Փռիմա Լինէայի մէկ ահաբեկիչը՝ Մացոլա հաստատած է ուհասած զէնքերուն, առեւտրական կապ – մակերպութիւններու հովանիին տակ կուգան:

Ու թղթակցութեան վերջին մասին մէջ, Օրլանտօ կը յիշէ նաեւ թէ տեն մը առաջ, իտալական Ալանգի օրաթերթը երեւան կը հանէր թէ նոր ճամբայ մը բացուած է զէնքերու համար Դանուբի հովիտէն: Անկէ ուղղակի կեդրոնական Եւրոպա, ուր կը պատրաստուի յարձակումը Գերմանիոյ մէջ, բայց քանի մը բաժանումներ կը կատրուին դէպի հարաւ, դէպի Իտալիա: Նաեւ դէպի Թուրքիա, ուր հայ ահաբեկիչները կը գործեն Խորհ. Միութեան հոգամասին մօտ:

Ու յօդուածին վերջին պարբերութեան մէջ, յօդուածագիրը կ'աւելցնէ թէ Հայաստան գրաւուած է ռուսական յեղափոխութենէն ետք, 4/5–րդ.ով խորհրդայիններու եւ 1/5–րդ.ով (?) Թուրքերու կողմէ: Եւ Հայկ. Գաղտնի Բանակը, որ ռուսը կը դնէ նաեւ Իտալիա, կը ծրագրէ վերամիացնել Թուրքիա գտնուղ մասը խորհրդային բաժնին...:

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս Յունուար 27 – 29)

ՀԱՄԼԵՏ ԿԱՐՃԻԿԵԱՆԻ «ԱՐԵՒԱՑԻՆ ՍՈՆԱՏ» ԳԻՐՔԸ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԾ Է

«Սովետական Գրող» հրատարակչականը լոյս ընծայած է Համլետ Կարճիկեանի նոր հատորը՝ «Արեւային Սոնատ» խորագրով: Հատորին մէջ տեղ գտած են հեղինակին սիրային ու խոհական, հայրենասիրական եւ քնարերգական լաւագոյն էջերը: «Արեւային Սոնատ»ը հեղինակին չորրորդ գիրքն է:

×

ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆ ՓԻԼԻՊՊԵԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Մանիլի մէջ սկսած է երգչախումբերու միջազգային փառատօնը, որուն կը մասնակցի Երեւանի երիտասարդական երգչախումբը՝ Աւստրիոյ, Իտալիոյ, Լեհաստանի, Արեւմտեան Գերմանիոյ, Վենեսուէլայի եւ Փիլիպպեաններու խումբերու կարգին:

×

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ԱՇԽԱՏՈՂՆԵՐՈՒ

Հայաստանի արդիւնաբերական եւ գիւղատնտեսական արտադրութեան մէջ աշխատող 65 մասնագէտներ ստացած են պետականներու թեկնածուի տիտղոս: Անոնք ուսանած են հանրային հիմունք – ներով բանող Հիմնարկին մէջ, որ ստեղծուած է տասը տարի առաջ: Հիմնարկին ղեկավարը՝ ակադ. Մարտին Կասեան, դիտել տուած է, որ գիտական վարիչ – ներու պատրաստութեան այս ձեւը (առանց աշխատանքէն կտրուելու ուսանիլ) արդիւնաւէտ է եւ տարածուած Խորհ. Միութեան կարգ մը քաղաքներու մէջ: Ներկայիս Հայաստանի հանրային հիմնարկներու մէջ կ'ուսանին աւելի քան 200 հոգի, որոնց աշխատանքները կը ղեկավարեն Մոսկուայի, Լենինգրադի ու Երեւանի գիտնականները:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶ ապաստանած երկու Ռումանացիներու դէմ, թակարդ – ծրարներով մահափորձներ ձախողեցան առջի օր: Մէկը՝ գրագէտ՝ Կոմա, 44 տարեկան, տեսակ մը ռումանացի Սոլժենիցին, քաղաքական նամակներ ստացած էր եւ համոզուած է որ ռումանական գաղտնի ոստիկանութիւնն է զինքը սպաննել փորձողը: Միւս ահաբեկումը, նոյն ձեւով փորձուած է նախկին ներքին նախարար՝ Փենեսքուի դէմ, 85 տարեկան, որ բաւական լրջօրէն վիրաւորուած է:

ԹԵՀՐԱՆի մէջ հակաֆրանսական ելոյթները եւ յարձակումները կը բազմանան: Նախագահ Պանի Սատր իսկ «պատերազմական արարք» որակեց Ֆրանսայի յանձնած օգնութիւնը՝ Իրաքի: Միւս կողմէ սակայն իրանցի բարձրաստիճան պաշտօնատարներու պատուիրակութիւն մը, փարիզ կուգայ կարգադրելու համար ինչ որ առկախ կայ երկու երկիրներու միջեւ առեւտրական գետնի վրայ: Ֆրանսա ընդհանուր առկախ հաշիւին կը կապէ երեք հրթիռաձակ վըտէթներու յանձնումը, զոր Թեհրան կը պահանջէ:

ԿԵՌՆԻԲԱՑիի մէջ, Խուան – Գարլոս թագաւորը ցոյցերու եւ բախումներու առիթ տուաւ: Պատերազմէն ի վեր մարտերուն դարձած քաղաք, կեռնիքա նաեւ քիչ մը սուրբ քաղաքն է Պասքերուն: Սպանիոյ թագաւորը երբ կը փորձէր իր ճառը սկսիլ, գաւառական երեսփոխանները պասք փառերզը երգած են, մինչ ուրիշներ «կեցցէ՛ պասք ժողովուրդը» կը պոռային: Բախումներ պատահած են երբ ընկերվարական, համայնավար եւ պասք ազգ. (չափաւոր) կուսակցութիւններու ներկայացուցիչները փորձած են դէմ դնել Պաթասունայի գրգռութեանց եւ անչատողականներու ձայները ուղած են ծածկել «կեցցէ՛ թագաւորը» պոռալով:

ՖՐԱՆՔՖԻԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ 37–րդ վեհաժողովը այս անգամ բարդ օրակարգ մը ունի՝ ամերիկեան քաղաքականութեան կարծրացման եւ Գերմանիոյ դրամին անկման պատճառով:

ՏՐՊՐԻ կը մնայ լաւատես եւ կ'արհամարհէ հանրային կարծիքներու արդիւնքները (վերջինը՝ 6–էն 2 առ հարիւր իջեցուցած էր իր ստանալիք ձայներու համեմատութիւնը): Ինք կ'ըսէ որ միակ «կոլիտան է՝ թեկնածու», միւսները կոլիտա չեն ըստ իրեն: Շիրաք պատակող մըն է: Լեղի խօսքերու տարափի մը տակ թաղեց Շիրաքը եւ կոլիտանները հրաւիրեց չմասնակցելու Հ.Հ.Հ.ի համադումարին, Շաբաթ օր:

ՓԱՐԻԶի նոր արքեպիսկոպոսը՝ գերպ. Լիւսթիժէը յայտարարած է «հրէական հեռապրական գործակալութեան» որ հրեայ ծնած է եւ հրեայ կը մնայ: «Քրիստոնեայ դառնալու որոշումը ուրացում մը չէ թուած ինձի այլ՝ հաստատումը հրէական ինքնութեան մը ստանձնուած քրիստոնէութեան մէջ»: Կ'աւելցնէ թէ հրէական որեւէ դաստիարակութիւն չէ ստացած բայց կը ճշդէ. – ինքզինքս միշտ հրեայ նկատած եմ, նոյնիսկ եթէ ատիկա բարբառներու կարծիքը չէ»: Այն հարցումին թէ ի՞նչ է կարծիքը Երուսաղէմի կանոնագին մասին, կ'ըսէ. – ինքզինքս ձեռնհաս չեմ զրար և Իսրայէլացի չեմ, բայց «վատիկանցի» է եւ Ս. Աթոռ կարծիք ունի այդ մասին...:

ՎԱԼԵՋԱ կը շարունակէ ապարդիւն կարդալ եւ մթնոլորտը շատ լարուած է Լեհաստանի մէջ: Յայտարարեց թէ եթէ իշխանութիւնը ուժի դիմէ այն ատեն Սոլիտարիթէ գրաւման ընդհ. գործադուլ կը հրահանգէ:

ՓԱՐԻԶի վարձակառքերը (թաքսի) սուսպասկի 10 առ հարիւր յաւելում մը ըրին Փետր. 4–ին:

ՕՐԱԳՐԱՏԱՐԱՆ

Գրքեր, ձայներ ու որոնումներ

Ժողովրդական հեքիաթների հրատարակության մասին

Ժողովրդական հեքիաթների հրատարակության մասին առաջին անգամ խոսվել է դեռ 1908-ի ամառը Երևանում։ Կոմս Վորոնցով-Դաշկովի հրավերով Երևան էին եկել Ս. Մանուկյանը, Ալ. Խալաթյանցը, Ե. Լալայանը, Ա. Ղարագյոզյանը, Ա. Ղազանչյանը և ուրիշներ։ Հանդիպումների ժամանակ որոշվեց հրատարակել ժողովրդական հեքիաթների ժողովածուներ։ Ս. Մանուկյանը պատրաստեց 100 հեքիաթ, Ալ. Խալաթյանցը՝ 70, Ե. Լալայանը՝ 50, Ա. Ղազանչյանը՝ 30 հեքիաթ։ Ժողովածուները պետք է տպագրվեին «Ազգագրական հանդեսի» հատորներում։ Ժողովածուների հրատարակությունը ձգձգվեց։ Ս. Մանուկյանը 1911 թ. հրատարակեց իր հավաքած հեքիաթներից 30-ը, Ալ. Խալաթյանցը՝ 20-ը, Ե. Լալայանը՝ 10-ը։ Ա. Ղազանչյանի հեքիաթները մնացին անտիպ։

Ս. Մանուկյանը, որ «Ազգագրական հանդեսի» խմբագրությունում էր աշխատում, հեքիաթները հրատարակեց առանձին գրքերով։ Նա ձգտում էր հեքիաթները տպագրել ժողովրդական լեզվով, ինչպես որ լսել էր։ Ս. Մանուկյանը հեքիաթները հրատարակելիս ենթարկվեց ուժեղ հալածանքների։ Նրան մեղադրում էին, որ նա հեքիաթները «ծաղրում է ժողովրդի լեզուն»։ Ս. Մանուկյանը պատասխանում էր, որ ինքը հեքիաթները գրի է առել ճիշտ այնպես, ինչպես որ լսել է ժողովրդից։ Ս. Մանուկյանի հեքիաթները հրատարակվեցին «Ազգագրական հանդեսի» 17-րդ տետրում։ Նրանց մեջ մտան 19 հեքիաթ («Ազգագրական հանդես», 1909, հատ. 19, էջ 31)։ Ս. Մանուկյանը հեքիաթները գրի է առել Երևանի, Նոր Բայազետի, Ղարաքիլիսայի, Ղարաղալայի, Ալեքսանդրապոլի, Ախալքալաքի, Ախալցխայի, Ախուրյանի, Սուրմալուի, Նոր Բայազետի, Ջավախքի, Ղազախի, Շամշադինի, Ղարաբաղի, Ղարաղալայի, Ղարսի, Ղարսի մարզի, Ղարսի, Ղարսի մարզի, Ղարսի, Ղարսի մարզ

ՊՈՒՐԱԿԱՆ ՀՈԳԻ ՎԱՀԱՆ

ՅԱՍԱՎԱԾ ԿՈՏՎԱԾՈ

= ՀԱՅՏՆՈՒԹՅՈՒՆ =

Ինչպես հայտնի է դարձել, Մոսկվայի հին, ինչպես ասում են, ոչ հավատացյալ հայերը, որոնք ունեցել են իրենց սեփական եկեղեցին, որ փակվել է 1937 թվականին, ցանկանում են վերականգնել այդ եկեղեցին։ Ինչպես հայտնի է, Մոսկվայի հայ համայնքը ունի մեծ թվով հոգևորականներ, որոնք ծառայել են Մոսկվայի տարբեր եկեղեցիներում։ Նրանցից շատերը ներկայումս ծառայում են Մոսկվայի Ռուսական ուղղափառ եկեղեցում։ Նրանք ցանկանում են ծառայել իրենց հայրենի եկեղեցում։ Ինչպես հայտնի է, Մոսկվայի հայ համայնքը ունի մեծ թվով հոգևորականներ, որոնք ծառայել են Մոսկվայի տարբեր եկեղեցիներում։ Նրանցից շատերը ներկայումս ծառայում են Մոսկվայի Ռուսական ուղղափառ եկեղեցում։ Նրանք ցանկանում են ծառայել իրենց հայրենի եկեղեցում։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Արաքսի Սիմոնեանի կսկծալի մահուան առթիւ, Եան'ց Քլէօպը, փոխան ծաղկեպսակի 2000 Ֆ. կը նուիրէ Ալֆորվիլի Ս. Մեսրոպ Կրթարանին (ստանալ «Ծառայ»էն) եւ 500 Ֆ. «Ծառայ»ին:

×

Տիկին Աղաւնի Թորոսեան, փոխան ծաղկեպսակի 150 Ֆ. կը նուիրէ «Ծառայ»ին, Ասատուր Տուրդուտեանի եւ Շաւարշ Հազարապետեանի մահուան տըխուր առիթներով:

L'OPTIQUE

RAYMOND STEPANIAN

Opticien diplômé d'Etat

30, Rue Paradis — 13001 Marseille

Tél. (91) 33. 82. 51

— *Technique. Service. Accueil.*

— *Les plus grandes marques en Optique et en Lunetterie.*

— *Verres ultra minces pour myopes.*

— *Equipement spéciaux pour opérés de la cataracte.*

20% de remise à tous les mutualistes.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

*Սէն – Ժէռոմի Ս. Սահակ – Ս. Մեսրոպ Եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ իր նախագահին՝ Նուպար Տէր – Մինասեան, եղբօր, քրոջ, զաւակներու, թոռնեբուն եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն, Տիկին Մարի Տէր – Մինասեանի մահուան առթիւ: Այս առթիւ, ստացած է փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները, եկեղեցւոյ պայծառութեան եւ դպրոցին.– Պ. Նուպար Տէր–Մինասեան եկ. 300, դպ. 300, «Ծառայ»ի բարգաւաճման 200, Տէր – Մինասեանի զաւակները եկ. 300, դպ. 200, Տէր եւ Տիկին Ստեփան Տէր – Մինասեան դպ. 200, Եկաւեան ընտ. 400, Սէմէրճեան ընտ., Տէր եւ Տիկին Արշամ Պապայեան, մի Ոմն 200–ական, Տէր եւ Տիկին Եավէր, Տէր եւ Տիկին Պերճ Կարապետեան, Յովսէփ Օհանեան, Անտրէ Երկաթավաճառ, Արսէն Տէր – Զաքարեան, Տէր եւ Տիկին Զէնոբ Սիրճեան, Հաճատեան ընտ., Տէր եւ Տիկին Գարաօղլանեան, Մէհրճեան ընտ., կին Ա.Հեռիս Սէմէրճեան, Ճարութիւն Թուլումճեան եղբայրներ, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Քօքեան 100–ական, Անթիքաճեան ընտ. 100 եւ 100 դպ., Սէն Թ'Անթուանի Ս. Թադէոս Եկեղեցի 100 եւ 100 դպ., Մուրատ – Ռափայէլեան Նախկին Աշակերտաց Միութիւն 100 եւ 100 դպ., Գէորգ եւ Կարպիս Մինասեան եղբայրներ 50 եւ 50 դպ., Գաբլանեան եղբայրներ 50 եւ 50 դպ., Համբարձում Ենովքեան 50 եւ 50 դպ., Օննիկ Քաֆէճեան 50 եւ 50 դպ., Ճարութիւն Աչճի – պաշեան 50 եւ 50 դպ., Միսաք Ժամկոչեան 50 եւ 50 դպ., Հայկ Մկրտիչեան, Արմենուհի Մարգարեան, Այրի Տիկին Լօրտէքեան, Տէր եւ Տիկին Զարմայր Ալէքսանեան, Ռոպէռ Ժամկոչեան, Ճարութիւն Պիպէրեան, Յովհաննէս Ժամկոչեան, Զիչէքեան ընտ., Ռուբէն Ասարըզեան, Այրի Տիկին Օննոյեան, Տէր եւ Տիկին Հայկ Սէմէրճեան, Արիս Գաբլանեան, Յակոբ Աճէմեան, Տէր եւ Տիկին Մինաս Աճէմեան, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Թուլումեան, Տէր եւ Տիկին Ռուժէ Շէհրիեան, Զըթըրեան, Աբրահամ Մանկասարեան, Համայեակ Սարեան, Այրի Տիկին Ափրիկեան, Սարգիս Զէյթունեան, Օպիոլ Անտրէ, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Դաւիթեան, Ալպէռ Եղիազարեան, Տէր – Կարապետեան ընտ., Երուանդ Ճըրըղեան, Այրի Տիկին Պէյլէրեան, Տէր եւ Տիկին Կարպիս Ճարութիւնեան, Այրի Տիկին Էքսէրճեան, Տէր եւ Տիկին Ալեքսան Պապայեան 50–ական, Նշան Կիրիտլիեան, Լիւսէթ Ճակոբեան, Ճակոբեան եղբայրներ, Թորիկ Նիկողոսեան, Պաթիթ 30–ական, Այրի Տիկին Սրբուհի Պետրոսեան, Ռոպէռ Կիւլէմիրեան, Տիկին Փէյան 20–ական, Փոլ Գասապեան 25 եւ 25 դպ., Հէքիմեան ընտ. դպ. 500, Աչաուուրեան ընտ. 100, Փրատոյի Մայր Եկեղեցւոյ Տիկնանց Միութիւն 100, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Պուլկուրեան 50, Մկրտիչ Պէրպէրեան, Այրի Տիկին Հաճիվարդանեան, Տէր եւ Տիկին Վ. Յոզեան 30–ական, Տէր եւ Տիկին Վարդավառ Գամպէրեան 20, Այրի Տիկին Կիւլա Այվազեան եւ զաւակները եկ. 100:

Offre d'Emploi

ON DEMANDE

Vendeuse qualifiée ou débutante

S'adresser:

Chaussures CETA

3, *Place Jean Jaurès*

93200 *SAINT - DENIS*

Tél: 820. 14. 21

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Այս կիրակի, փետր. 8–ին, հայկական յայտագիրը, նուիրուած՝

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

ժամը 9.30–ին, հեռատեսիլի Ա. կայանէն:

Յայտագրին կը մասնակցին.– Փրոֆ. Ֆ. Ֆէյտի, Լիւմ – Անտրէ Մարսէլ, Ալեքսանդր Սիրաճոսեան, Անժէլ Կարապետեան, Աստղիկ Առաքելեան եւ Հ. Ռափայէլ Անտոնեան:

Le Restaurant

EREVAN

a ouvert

son magasin de TRAITEUR et de COMESTIBLES

29, RUE BERGÈRE - 75009, PARIS

RESTAURANT EREVAN

26, Rue Bergère, 75009 Paris

Tél. 770.85.81 - Fermé le Mardi

40 *Sortes de Hors - d'œuvres*

25 *Sortes de Plats*

TRAITEUR EREVAN

29, Rue Bergère, 75009 Paris

Tél. 770.85.81

Toutes sortes de Hors-d'œuvre, Charcuterie et Spécialités Arméniennes

ՅՈՅԵԼԵՆԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Նուիրուած՝

ԷԼԻԶ ԳԱՎՈՒՔՃԵԱՆ - ԱՅՎԱԶԵԱՆԻ

Նախկին Տնօրէնուհի

Ազգ. Կեդրոնական Վարժարանի

կազմակերպութեամբ՝

Փարիզի Կեդրոնական Սանուց Միութեան

Կիրակի, 5 Ապրիլ, ժամը 16–ին

«Կիմէ» Թանգարանի սրահներուն մէջ

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԿՐԸՆՈՂԻ ՄԷՋ

Տարեկան մեծ պարահանդէս կազմակերպուած Կապ. Խաչի Կրընոզլի մասնաճիւղին կողմէ Փետրուար 7, Շաբաթ ժամը 21–էն սկսեալ Ալբ – Օթէլի մէջ. մասնակցութեամբ Անի նուագախումբին (Տէսին), Վալանսի Սարտարապատ պարախումբին:

VOYAGES EN ARMENIE 1981

1° VOYAGES DE 12 JOURS

du 15 au 26 Avril 81 — 3.250 F.
du 09 au 20 Mai 81 — 3.990 F.
du 01 au 12 Août 81 — 3.990 F.
du 05 au 16 Sept. 81 — 3.990 F.

2° VOYAGES DE 14 JOURS

du 27 Mai au 9 Juin 81 — 4.350 F.
du 18 au 31 Juillet 81 — 4.290 F.
du 08 au 21 Août 81 — 4.290 F.
du 02 au 15 Octobre 81 — 3.490 F.

3° VOYAGE DE 16 JOURS

DU 01 AU 16 AOUT 1981 — 4.690 F.

Renseignement - inscriptions

MONDOTOURS OCIVEP

Spécialiste des Voyages sur l'Arménie depuis 15 ans

Elia PEHLIVANIAN

2, rue de Sèze

75009 Paris

tél. 266 50 12

Permanence les Vendredis de 14 à 19 h.

tél. domicile : 384 31 28

Les places étant limitées, veuillez nous renvoyer le coupon-réponse le plus tôt possible. Lic. A 721

Mme Elia PEHLIVANIAN

Organisation Technique Mondotours

2, rue de Sèze 75009 Paris

Nom .....

Prénom .....

Adresse .....

..... Tél. .....

Ville ..... Code postal .....

1) M'inscris au Voyage spécial Arménie du ..... au ..... ci-joint 25% d'acompte.

2) Désire recevoir une documentation sans engagement de ma part pour :

.....

Rayer les mentions inutiles

EXPOSITION

CARZOU: Lithographie.

ALECIAN: Dessins et peintures

du 27 Janvier au 14 Février

du Mardi au Samedi

de 9 h. à 16 h. 30

Banque Nationale de Paris

8, Rue de Lorraine

92600 ASNIERES

Gare Bécon - les - Bruyères

ՎԻԼԼԷՕՐՊԱՆԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ ԲԱՅԱՌԻԿ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ

կիրակի, 15 Փետրուար, ժամը 15–ին

Լիոնի «Միկայէլ սրահին մէջ

60, AVENUE DE SAXE

Billets en vente:

— Maison de la Culture Arménienne

15, *Rue de 24 Avril* 1915 - 69150 *Décines*

— ZAKEOSSIAN - Tailleur Edouard

20, *Rue Vauban - Lyon* 6e

— KRIK

11, *Av. Henri Barbusse - Villeurbane*

— CHAUSSURES ROGER

181, *Cours Emile Zola - Villeurbane*

UGAB - JEUNES OUVERTURES

CONFERENCE

avec projection de diapositives

par Patrick DONABEDIAN

Docteur ès Arts

Vendredi, 6 Février, à 20h.15

au Centre Culturel Alex Manoogian

118, Rue de Courcelles, Paris 17e

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԷՅԼ.– Վասպուրականի Ցաղթական Հերոսամարտի 66–րդ տարեդարձի *ոճնակատարութիւնը՝ 29 Մարտ, կիրակի ժամը 13ին, Մշակոյթի Տան «Վասպուրական» սրահին մէջ: Տոմսերը սահմանափակ են. ապահովել տեղերը:*

Ճաշագին՝ 70 Ֆ.:

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ Ի ՆՊԱՍՏ ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Ե. ՅԱՆԿ

Լեւոն Քէպապճեան 10.000, Յ. Պաթմանեան 3.000, Յ. Ճամճեան 2.500, Գրիգոր Պօյաճեան 1.000, Սամուէլ – Մուրատեանի աշակերտութիւնը 816, ԵԱՆՑ Ակումբի ճաշարակի խումբը 550, Ե. Մըկըրտիչեան, Ե. Գարայեան, Միսաքեան, Մ. Գէորգեան, Ա. Շաքարեան, Ս. Գասնիկեան, Հ. Տալամեան, Ա. Կէչէնեան, Գ. Շէրպէթճեան, Յ. Էքիճեան, Ս. Սիմոնեան, Մ. Ժամկոչեան, Պ.Կզաճեան - Աճառարեան 500ական, Անգինէ Գուսպեան, Ե. Խորմայեան 400–ական, Ժ.–Գ. Նէրկիզեան, Գր. Զարուկեան, Ժէռար 300–ական, Աչաուուր Հասպանեան, Ռ. Յովհաննէսեան, Լորէնեան, Ա. Շախիկեան, Յովհաննէս Տէր – Յովհաննէսեան 250–ական, Գլոտ Փերանեան, Գր. Փափազեան, Ա. Արութեան, Սոզոմոնեան, Ա. Պաթմանեան, Ս. Գասնիկեան, Շաքամեան, Թուֆանեան, «Տէքմիքսոյ» ընկերութիւն, Մ. Ղազարեան, Գէորգ Տիրաց, Ա. Մելոնեան, Տէրվիշեան, Պէյէքլեան, Ժ.–Ժ. Ուզունեան, Կէօշիմեան, Գէորգ Սահատճեան, Ն. Իփլիքճեան, Տ. Զանոօմէնիկօ 200ական, Մ. Սիսակեան, Տ. Տէրվիշեան, Հայկ Մելկոնեան 150–ական, Մ. Ժամկոչեան, Ալեքսանեան, Հայկազ Մարտիրոսեան, «Օթէլ Արաքս», Փ. Ճոլալեան, Ժ. Սիրապօծեան, Ա. Շէխիկեան, Ժ. Սաֆրանեան, Նիկողոսեան ընտ., Ս. Թուֆանեան, Ա.Կոմեան, Հէրիւոյեան, Պէյէքլեան, Ս. Գէորգոֆ, Մ. Պաամաճեան, Արմենուհի Վարպետեան, Ժ. Էքմէքճեան, Ժ.–Փ. Պէրպէրեան, Ե. Քէօսէյեան, Ս. Անանակեան, Ա. Շէյէլէքեան, Ա. Թուլաճեան, Դ. Սէֆէրեան, Ս. Ա. Ռոպէռ, Շարլ Գրիգորեան, Քրիսթ Տատրեան, Արա Սահակեան, Ժ.–Փ. Զարիճեան, Մ. Ներսէսեան, Հրանդ Տիւմճեան, Սեպուհ Պալեան, Այվազեան 100–ական:

(Շար.)

Imprimé Sur Les Presses
Du Journal «HARATCH»
Commission Paritaire: N° 55935
83, Rue D'Hauteville — 75010 - Paris

ՇԱԲԱԹ-ԿԻՐԱԿԻ
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
7-8
SAMEDI-DIMANCHE
7-8 FÉVRIER
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱԾ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատ : 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.838

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

56e ANNÉE — No 14.838

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՀԱԲԵԿՈՒՄ

ԹԻ - ՏԼՊԼԻՒՒ - ԷՑ, ԷՒ - ՖՐԱՆՍ
ԵՒ
ՀԱՑԿ. ԳԱՂՏՆԻ ԲԱՆԱԿ...

—o—

ՊԵՒՆԱՓՈՐՁ՝ ՇԱՆ Զ'ԷԼԻԶԷԻ ՎՐԱՅ

Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 21·15–ին է, որ ռումբեր կը պայթէին Շան զ'Էլիզէ պողոտային 101 եւ 119 թիւերուն առջեւ, ուր կը գտնուին Թի - Տրպլիու - Էյ եւ էռ Ֆրանսի գրասենեակները: Մէկ անցորդ միայն կը ցնցուէր եւ բարեբախտաբար ոչ մէկ վիրաւոր կար, հակառակ ժամուն եւ վայրին: Քիչ հոգ այս եղեռնափորձերուն տէր կ'ըլլար ոմն հեռաձայնող մը, յանուն ՀԳՒ·ի Հոկ· 3 կազմակերպութեան, ճշդելով թէ «փոխ վրէժ է անցեալ Հինգշաբթի օր Ալֆորվիլի մէջ Ֆրանսացի Ֆաշիստներու յարձակման Հայերու դէմ»...:

Արարքը ուշ պատահած ըլլալով, Ուրբաթ առաւօտեան փարիզեան օրաթերթերուն մէկ քանին միայն արձագանգ կը հանդիսանային: Քոթիտիէն տը Փարի կը գրէր· –

«Էռ – Ֆրանսի եւ ամերիկեան Թի – պլիու – էյի գրասենեակները, որոնք իրարմէ հաճի մը հարիւր մեթր հեռաւորութիւն ունին միայն Շան զ'Էլիզէի նոյն մայթին վրայ, նոյն ժամուն դեռ անծանօթ ահաբեկիչներու թիրախ եղան: Կ'ըսուէր թէ մէկ հոգի թեթեւօրէն վիրաւորուած է, պապակիներէկներու կտոր – ներէն: 21·15–ին է ճիշդ, որ երկու մեծ հեծաւներ, որոնց բնոյթը ծանօթ չէ բայց փոքր ուժ ունեցող պայթեցած երկու ընկերութիւններու ցուցափեղկերուն առջեւ: «Պայթումները շատ զօրաւոր եղան կ'ըսէ ականատես մը: Իրարու խառնուեցան եւ մէկ եւ նոյն պայթում մը կարծեցի: Անմիջապէս եղեռնափորձի մը խորհեցայ»: Երկու եղեռնափորձերուն տէր եղաւ ժամը 22·10–ին Ա· ԷՖ – ՓԷՒ հեռաձայնելով, անանուն մը, որ կը պնդէր թէ կը խօսի հայ ազգայնական Հոկ· 3 Շարժումի անունով»:

Ցիկառօ, առաջին (գաւառի) հրատարակութեան մէջ միայն քանի մը տողով կ'արձագանգէ Ա· ԷՖ «ռումբ Շանզ'Էլիզէ – Թի վրայ» խորագրով, առանց մանրամասնութիւն տալու բացի ճշդելէ որ ոստիկանապետը՝ Փիէր Սոմվէյլ տեղւոյն վրայ գացած է անմիջապէս:

Ցաջորդ (փարիզեան) հրատարակութեան մէջ, առաջին էջին վրայ լուրը տարբեր ձեւով տալէ եռաք եւ ճշդելով թէ արարքին տէր եղած է «Հայկ· ազգայնական Հոկ· 3 Շարժումը, աւելի մանրամասնօրէն կ'անդրադառնայ 10–րդ էջին վրայ «Հայկ· ռումբեր Էռ – Ֆրանսի եւ Թի – Տրպլիու – Էյի դէմ, Շան զ'Էլիզէ» խորագրով:

Նախ առաջին բաժնին մէջ, լուրին մանրամասնութիւնները չեն տարբերիր Քոթիտիէնէն ապա կ'ըսէ թէ ռմռումը լսուած է Թաղամասին մեծ մասին մէջ ինչպէս նաեւ Փլաս Սէն Թ'Օկիւսթէն: Պայթիւնը ցնցած է անցորդ մը, որ առժամապէս խուլցած է: Ջեկոյցի մը մէջ, կ'ըսէ Ֆիկառօ, հեռաձայնողը, որ անդ – էրէն խօսեր է, յայտարարեր է· –

«Հոկ· 3 խումբը կը ստանձնէ պատասխանատուութիւնը, Փարիզ, Շան զ'Էլիզէի վրայ գտնուող Էռ – Ֆրանսի եւ Թի – Տրպլիու – Էյ·ի գրասենեակներու համար»:

Ֆիկառօ վերջին մասին մէջ «Հոկ· 3՝ նախընթացներ» ենթախորագրին տակ կ'ըսէ թէ այդ չարժումը, անցեալին 4 այլ եղեռնափորձերու տէր եղած է Ֆը – բանա եւ արտասահման, ու կը յիշէ· – Հոկ· 13, Փարիզ Ռիւ Սէրիպ, զուիցերական զբօսաշրջիկութեան գրասենեակը, արտասահման՝ Հոկ· 18 Լոնտոն զուի – ցերական զբօսաշրջիկութեան գրասենեակը, Պէյրութ Հոկ· 8 եւ 9 Զուիցերիոյ դեսպանատան կցորդին կառքի եւ Սուիսէռի գրասենեակներուն դէմ:

Ըստ մեր կատարած ստուգումներուն դումին: Պատասխան մըն է այն յարձակումին զոր գործած են Ֆրանսացի Ֆաշիստները, Հինգշաբթի, Ալֆորվիլ հայ բաղաքացիներու դէմ, որոնցմէ չորսը վիրաւորուեցան: Մեզի համար ֆրանսական կառավարութիւնը ամբողջական պատասխանատուութիւնը կը կրէ այս յարձակումին եւ, ի մտոյ, նորէն պիտի զարնենք: Կը ցաւինք հաւանական ան – մեղ զոհերուն համար»:

Ալֆորվիլի հայկ· գլխաւոր կեդրոնատեղիները նման միջադէպ չէ պատահած Ալֆորվիլի մէջ: Մնաց որ, մենք չենք կրնար համոզուիլ, որ ահաբեկչական նման արարքներ, որոնք որեւէ կապ չունեն հայկ· հարցին հետ, ուրիշ բան ըլլան քան մտահոգիչ դրգռութիւններ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԴԱՐԱՁԻՆ կը հաղորդեն որ ապահովութեան իշխանութիւնները, Հինգշաբթի օր, 16 հոգի ձերբակալած են համայնավար ապօրինի խումբի մը անդամ, էրզրումի արեւելքը:

ԹՈՐԻՆՈՑի մէջ ձերբակալուած է, գողութեան մը ընթացքին, իտալական ահաբեկչական Փոխմա Լիպէա–ի գլխաւոր ղեկավարներէն մէկը՝ Պենեամի:

ԹՈՒՐՔԻՍ. անգամ մը եւս արժեզրկեց իր դրամը տոլարին, անգլիական ոսկիի եւ 6 ուրիշ տարադրամներու նկատմամբ: Տոլարին նոր սակն է 95,95 թրքական (նախապէս 91,90):

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յուն·23–Փետր·2)

ՋԵՐՄՈՒԿ ԱՌՈՂՋԱՐԱՆ – ՔԱՂԱՔԸ

Հայաստանի եւ Խորհ· Միութեան մէջ ծանօթ Ջերմուկ առողջարանը ունեցած է 500 տեղնոց բուժարանի նոր շէնք մը, որ օժտուած է ախտորոշման եւ բուժման արդիական սարքաւորումներով եւ ապահովուած բժշկական որակաւոր անձնակազմով: Նոր առողջարանը պիտի մատնապիտանայ ստամոքսի հիւանդութիւն – ներու բուժման ուղղութեամբ: Պատմական Վայոց ձորի գաւառի կեդրոնը գրաւնելու Ջերմուկի մասին առաջին գրաւոր յիշատակութիւնները կը վերաբերին ԺԳ· դարուն: Այն ժամանակ Ջերմուկը եղած է առեւտրական մեծ աւան մը, գտնուելով քարաւանային ճամբաներու հանգոյցին վրայ: Այն աստեն արդէն մարդոց ծանօթ էին տեղւոյն հանքային ջուրի բուժիչ յատկութիւնները: 1930–ական թուականներու կէսերուն հայ բժիշկները լուրջ կերպով հետազօտեցին Ջերմուկային աղբիւրները, մշակեցին բուժման եղանակ մը: Պարզուեցաւ, որ Ջերմուկի ջուրերը կ'օգնեն բուժելու լեարդի, լեղապարկի, աղիքներու, ջղային համակարգի հիւանդութիւնները: Լեռնային ջինջ օդը, ծովու մակերեսէն աւելի քան 2000 մեթր բարձրութեան վրայ գտնուիլը տարուան ընթացքին արեւոտ օրերու մեծ թիւը, բժիշկներու մասնագիտական բարձր մակարդակը լայն հռչակ մը ապահոված են Ջերմուկին: Ներկայիս հոն կը բանին 6 մեծ առողջարաններ, բուժարան եւ պանդոկ մը: Բազմաթիւ ըզբօսաշրջիկներ սեզոնական կը վարձեն տեղւոյն բնակիչներէն եւ կ'օգտուին բուժարանի սպասարկութիւններէն: Ջերմուկը դրաւիչ է նաեւ իր այլ յատկութիւններով: Քաղաքը, որ կը գտնուի Արփի գետի ձորին մէջ, հարուստ է գետախիզ անկիւններով: Անոր մօտերը կը գտնուին հնութեան բազմաթիւ յուշարձանները, հին վանքեր, խաչքարեր: Այս պատճառով ալ ամառը մարդիկ հոն կ'երթան ոչ միայն բուժուելու, այլեւ լրենց արձակուրդը անցընելու համար: Զբօսաշրջիկութեան յարաճուն հոսանքը կը խթանէ առողջարան – քաղաքի արագ զարգացումը: Ներկայիս հոն կը կառուցուին 280 տեղնոց նոր բուժարան մը, մշակութային մեծ կեդրոն մը, մարզահանդէս եւ աւազաններ: Քանի մը տարի առաջ Հայաստանի կառավարութիւնը որոշում մը տուաւ Ջերմուկ առողջարան – քաղաքի յետագայ զարգացման միջոցներու մասին: Այդ որոշումին մէջ առողջարանի յետագայ ընդլայնման հարցերուն առընթեր, մեծ ուշադրութիւն նուիրուած է շրջապատի պահպանութեան: Քաղաքը շրջապատուած է ձեռակերտ անտառապօտիով, Արփի գետին վրայ կառուցուած են մաքրութեան կայաններ: Առողջարանային կեդրոնէն ոչ հեռու գետի հոսանքի վար, մօտ աստիճն կը ծփայ արուեստական լիճը: Հոնկէ սկիզբ կ'առնէ Արփի – Սեւան 48 քիլոմեթրնոց ստորերկրեայ ջրատարը: Նոր ձեռակերտ լիճի ափին կը կազմակերպուի հանգստեան գօտի մը՝ անհրաժեշտ յարմարութիւններով: Լիճի ջուրի մեծ մակերեսը աւելի կը մեղմացնէ շրջապատի կլիման:

×

ՍՓԻՒՌՔԻ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՒՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՆԻՍՏ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Հայաստանի Գրողներու Տան մէջ տեղի ունեցած է Միութեան արձակի բաժնի նիստը, նուիրուած Հայաստանի մէջ ընփիւռքի հայ գրողներու երկերու տպագրութեան հարցին: Գրիգոր Գուրգէնեան իր զեկուցումին մէջ նշած է, որ վերջին 25 տարիները Հայաստանի մէջ հրատարակուած են Սփիւռքի հայ 40 գրողներու մօտ 50 գիրքեր (գրողներէն ոմանց գործը քանի մը անգամ լոյս տեսած է): Առանձին հատորով հրատարակուած են Շահան Շահնուրի, Վազգէն Շուշանեանի, Բենիամին Նուրիկեանի, Վահէ Հայկի, Յակոբ Մնձուրիի, Անդրանիկ Անդրէասեանի, Զարեհ Որբունիի, Բիւզանդ Թօփալեան, Վահէ – Վահեանի, Անդրանիկ Ծառուկեանի, Գառնիկ Ադդարեանի, Վահրամ Մավեանի, վերապրող սերունդի ներկայացուցիչներէն Արշակ Զօպանեան, Վահան Թէքէեանի, Զարուհի Գալեմքեարեանի, Յակոբ Օշականի եւ այլոց երկերը: Նիստին խօսք առած են Գեղամ Սեւան, Յակոբ Նորունի, Գրողներու Միութեան արձակի բաժնի նախագահ Նորայր Աղալեան, Վահան Դաքես – եան, անդրադառնալով Սփիւռքի հայ գրողներու երկերու հրատարակման գործին մէջ վերջին տարիները ձեռք ձգուած յաջողութիւններուն:

×

ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ

× Երզահաններու համամիութենական տան մէջ մեծ յաջողութիւն արձանագրած է հայկական երաժշտութեան երեկոն: Մոսկուայի գեղարուեստասէրները գնահատած են հայ երգահաններուն ստեղծագործութիւնները՝ մեկնաբանուած հայ արուեստագէտներու կողմէ:

× Երգահան Էմմա Միհրանեանի Պատանեկան նախերգանքը հնչած է Երեւան, Հայաստանի Պետական նուագախումբին կողմէ: Յօրինումը հարուստ նկատուած է իր երաժշտական կշռոյթներով, մեղեդիներով:

Ցայսօր յօրինած է այլասեռ ստեղծագործութիւններ: Վերջին տարիներուն իր ուշադրութիւնը կեդրոնացուցած է մանկական երաժշտութեան վրայ:

× Մոսկուայի փողոցի լապտերներուն պատմութիւնը ներկայացնող ցուցահանդէս մը տեղի ունեցած է քաղաքին Հայկական Ներքանգը կոչուած մէկ հին տուներին մէջ: 1730–ին յատուկ հրովարտակով մը սիւներու վրայ գետեղուած են ապակիէ լապտերներ: 1812–ի մեծ հրդեհը վճասուցած է բոլորը: Ինը տարի եռաք 5·000–ի հասած է լապտերներուն քանակը: Ելեկտրական լոյսը առաջին անգամ երեւցած է մօտաւորապէս հարիւր տարի առաջ, Մոսկուա:

× Երեւանի մէջ կառուցուած է Ս· Շահումեան անունով մկրտուած չէնքը: Տեղը՝ Բարեկամութեան փողոց: Ճարտարապետներն են եղած Մարկ Գրիգորեան եւ Հենրիկ Առաքելեան: Տուֆ քարը, մարմարը, մետաղն ու կերպընկալը զիրար ամբողջացուցած են: Հոն պիտի հաստատուի Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէի քաղաքական լուսաւորութեան կեդրոնը: 1·500–նոց տեղ ունի, ինչպէս նաեւ սրահներ:

× Ալավերդիի լեռնամետաղագործութեան ձեռնարկութիւնը, որուն պատմութիւնը ծայր առած է 200 տարի առաջ, վերափոխութեան ենթարկուած է: Զուլոյ պղինձին առընթեր սկսած է արտադրել պղնձափոշի: Ձեռնարկութիւնը այս ուղղութեամբ յառաջիկային կը դառնայ Խորհ· Միութեան կարեւոր գործատուներէն մէկը:

ՓՈՒԹ-ՊՈԼ

—o—

ԽՈՐՀ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԲԱԺԱԿԻ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փետրուար 17–ին, Ուժգորոդ, Սոչի, Լենինգրատ, Կիսլովոդսկ, Մոսկուա, Դուշանբէ, Սիմֆերոպոլ եւ Երեւան քաղաքներու մէջ կը սկսին Խորհ· Միութեանռմռնգադակի բաժակի խաղերը: Մրցաշարքին կը մասնակցին 48 ակումբներ, բաժնուած 8 խմբակներու, որոնց վրայ կ'աւելնան Մոսկուայի «Սպարտակ»ն ու Թիֆլիսի «Դինամօ»ն, որոնք եւրոպական մրցաշարքին մասնակցելու պատճառով չեն մասնակցիր զատումի նախնական խաղերուն: Երեւանի խմբակին մէջ են «Արարատ», «Տորպեդօ» (Մոսկուա), «Մետալիստ» (Խարկով), ԲՍԱ (Օդեսա), «Ռոտոր» (Վոլգոգրադ), «ԸՍպարտակ» (Կոստրոմա) ակումբները: Իւրաքանչիւր խմբակի առաջին եւ երկրորդ տեղերը գրաւող ակումբները կը մասնակցին 1/8 աւարտականներուն, որոնք տեղի կ'ունենան Մարտ 12 – 13–ին, 1/4 աւարտականները՝ Մարտ 21 – 22–ին, իսկ կէս – աւարտականը՝ Ապրիլ 27–ին: Բաժակի աւարտական մրցումը տեղի կ'ունենայ Մայիս 9–ին:

ՕՐՈՒՑԱԿ ՎԱԺՈՂՈՎ

ՎԱՀԱԳՆ Ս. ՕՐԲԵԼՅԱՆ

Ծարավից, կէս գիշերը։ – Մէկ շաբաթ– ուր էինք, ոչ մի կաթիլ ջուր չէինք տեսել։ Ամէն մէկս մի փոքրիկ ապակի ջուր էինք ստացել, որ մեր ուղտերուն տանք, որոնք ալ ամէն օր ծանր բեռներ կը տանէին։ Ճամբան ուղտերը կ'ընկնէին, կը մեռնէին, ու մենք ստիպուած էինք անոնց միսը ուտել։ Ամէն մէկս ալ ունէինք մեր ուղտը, որ մեզ կ'ազատէր մահէն։ Ուղտերը ամէն օր մեզ կը կերակրէին իրենց միսով, ու մենք ալ կը կերանք անոնց միսը։ Ուղտերը մեռնելէ ետք, մենք ալ պիտի մեռնէինք։ Ուրիշ ճար չկար։ Ամէն մէկս ալ ունէինք մեր ուղտը, որ մեզ կ'ազատէր մահէն։ Ուղտերը ամէն օր մեզ կը կերակրէին իրենց միսով, ու մենք ալ կը կերանք անոնց միսը։ Ուղտերը մեռնելէ ետք, մենք ալ պիտի մեռնէինք։ Ուրիշ ճար չկար։

Լիբանի, 23 փետրուար. – Դժբաղդա– բար, ես ալ ուրիշներու պէս, ստիպուեցայ ուղտի միսը ուտել։ Ուրիշ ճար չունէինք։ Ամէն մարդ ինքզինքը կը պաշտպանէ, ինչպէս կրնայ։ Ես ալ այդ ըրի։ Ուրիշ ոչ մի բան չունէի, որ ինքզինքս պաշտպանէի։ Ուրիշներ ինչ ըրին, չեմ գիտեր։ Ես ալ ուրիշներու պէս ուտելիքի մը կարիքը ունէի։ Ուրիշներ ինչ ըրին, չեմ գիտեր։ Ես ալ ուրիշներու պէս ուտելիքի մը կարիքը ունէի։ Ուրիշներ ինչ ըրին, չեմ գիտեր։

Ծարաւէն ալ կը տառապէինք։ Ամէն մէկս ունէր ջուրի ապակի մը, որ մեզ կ'ազատէր ծարաւէն։ Ամէն մէկս ունէր ջուրի ապակի մը, որ մեզ կ'ազատէր ծարաւէն։ Ամէն մէկս ունէր ջուրի ապակի մը, որ մեզ կ'ազատէր ծարաւէն։

Ճամբան ուղտերը կ'ընկնէին, կը մեռնէին, ու մենք ստիպուած էինք անոնց միսը ուտել։ Ուղտերը մեռնելէ ետք, մենք ալ պիտի մեռնէինք։ Ուրիշ ճար չկար։ Ամէն մէկս ալ ունէինք մեր ուղտը, որ մեզ կ'ազատէր մահէն։ Ուղտերը ամէն օր մեզ կը կերակրէին իրենց միսով, ու մենք ալ կը կերանք անոնց միսը։ Ուղտերը մեռնելէ ետք, մենք ալ պիտի մեռնէինք։ Ուրիշ ճար չկար

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ ԵՎ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՎԱՂՎԱ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԻՉ

Ա.յրի Տիկին Ղազարոս Ռէխեան, Տէր եւ Տիկին Միհրան Հաճինլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արթին Ռէխեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ղազարոս Կազերեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Գուլումճեան ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, եղբօր, մօրեղբօր եւ հօրեղբօր՝

ՂԱԶԱՐՈՍ ՌԷԽԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Փետր. 5–ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Շաբաթ, Փետրուար 11–ին, ժամը 10·30–ին Փարիզի Ս. Յովհ. – Մկրտիչ եկեղեցին ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Վէնսէնի նոր գերեզմանատունը, ժամը 12–ին:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ԱՒ ՈՐ ԱՆԿ Է

Շարեհ Մութաֆեանի մէկ գործին հրատարակութեան պատկերազարդման համար, կը խնդրուի այն անձերէն, որոնք լուսանկարներ ունին նկարիչէն՝ Հայաստանի, ինչպէս նաեւ՝ նախապատերազմեան շրջանի, որ յարաբերութեան մէջ մնանեն զաւկին հետ (նկարելու համար ի հարկին):

Claude Mutafian
61, Rue Monge, 75005 Paris

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Շաւիլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին շնորհակալութեամբ ստացած է, Գրիգոր Նորիկեանի մահուան առթիւ.– Պ. Ամենակ Պետեանէ 100 Ֆ.: Այդ առթիւ, եկեղեցւոյ վարչութիւնը իր խորին գաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Թորանեանի:

Ստացած է նաեւ, 200 Ֆ. Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Օնոսեանէ, իրենց մեծ–մայրիկներու յիշատակին եւ 100 Ֆ. Պ. Կարապիս Մկրտիչեանէ:

Ա.յրի Տիկին Հայկազ Մինէլեանի (ծնեալ Սէթեան) մահուան առթիւ, վարչութիւնը խորին գաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Էքպէր–եանի եւ զաւակներուն, եւ նոյն առթիւ շնորհակալութեամբ ստացած է փոխանակ ծաղկեպսակի, Պ. Յարութիւն Էքպէրեանէ, Օր. Աննիկ Էքպէրեանէ, Տիկին Սէր–մայ Լըմեռէ (ծնեալ Էքպէրեան) 500 Ֆ.:

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ Ի ՆՊԱՍՏ
ՆՈՒԷՐՆԵՐ
Ե. ՅԱՆԿ

Արթին Տէվլէթեան, Մ. Հովհան, Ս. Տէր – Խաչատուրեան, Սարապեան, Զաւէն Սարաֆեան, Վ. Սուճեան, Արամ Օքանեան, Յ. Խաչատուրեան, Նուրհան Փափազեան, Սիմոն Հազարապետեան, Ժ. Քլոտ Խաչիկեան, Սիմոն Տէր–Անդրէասեան, Շ. Խուպէսէրեան, Էտուար Լամ – փէլ, Անթուան Միքայէլեան, Ա. Ղազարեան, Մ. Հաշմանեան, Սամուէլեան, Սարգիսեան, Աւետեան, Դանիէլեան, Արտաշէս Տէյիրմէնճեան 100–ական, Թոփալեան Ռոժէ 70, Ժիրայր Սամուէլեան, Զարեհ Փէհլիվանեան, Մ.–Լ. Հօշուր – եան, Մարի Տօնիկեան, Սերովբէ Ավճեան, Ժոլիվէթ – Ռոզ Սիլվիա, Ֆերնան Թորոսեան, Յակոբեան, Հերիպոյեան, Այվազեան, Գ. Շաքէրճեան, Ժ. Քէսէ – ճեան, Ս. Աթէշեան, Երազ – Ռընէ Ծառուկեան, Ք. Իսրայէլեան, Քարոլին Կապրիշեան, Ա. Մերամէճեան, Գ. Գարպոյեան, Զ. Մինասեան, Գասպարեան, Գրիգոր Յանճեան, Ժաքլին Քանարեան, Օ. Մերտանեան, Մինաս Ճիհանեան, Վահրամ Նիքօղոսեան, Վիոլէթ Ֆէրահեան, Էլի Մելքոնեանց, Տէր – Թորոսեան, Կարապետ Մոմճեան, Սարգիս Մինասեան, Շառլ Մովսէսեան, Աբթիւր Ժամկոչեան, Ժ. Կերկէրեան, Նազլպաշեան, Փաքալ Շապատեան 50–ական, Պ. Զէրքէզեան, Մարի – Թէրէզ Էրքիւէթեան, Ժաք Շէվրիյօ 30–ական, Առաքել Քէօսէյեան, Ռիչի Պէնինիօ, Կոլետ Շիշլեան, Ս. Աբմոռեան, Ալեքսանդր Աւեան, Կի Միհրան Նոտարեան, Մելինէ Յովնան – եան, Տաւուտլարեան, Փ. Նոտարեան, Հաննա Շիլյակոբեան, Յովհաննէս Տէմիրճեան, Ժան Գալանճեան, Վարդգէս Գարակէօզեան, Մկրտիչ Եազմուրեան, Արտաշէս Գըլըճեան, Փոլ Զաքարեան, Պ. Մելքիսեան, Քիւրքճեան 25ական Ֆ.:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ՓԱՐԻԶ.– Պ. Ռոժէ Զրբաշեան 1000 Ֆ. կը նուիրէ «Յառաջ–Միտք եւ Արուեստ»ի:

ՕՊՐՆԱ.– Պ. Ս. Թօփալեան 200 Ֆ. կը նուիրէ:

ԼԱ. ՍԻՈՒԹԱ.– Օր. Սարգիսեան 100 Ֆ. կը նուիրէ:

ՎԱԼԱՆՍ.– Ա. Տէր–Սարգիսեան 50 Ֆ. կը նուիրէ Շաւարշ Միսաքեանի մահուան 24–րդ տարելիցին ի յիշատակ:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ԼԻՈՆ.– Միսաք Միրզէ, իր կնոջ՝ Արտեմիս Ղազարեան – Միրզէի մահուան Ա. տարելիցին ի յիշատակ (Փետր. 7), 200 Ֆ. կը նուիրէ Սեւրի Սամուէլ – Մուրատեան Վարժ.ի (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ 500 Ֆ. «Յառաջ»ի բարգաւաճման:

×

Պ. Զարեհ Մինասեան, ողբացեալ Տիկին Էլմաս Շիրվանեանի հոգեհանգստեան առթիւ՝ 100 Ֆ. կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ...

ԵՐԵՒԱՆԻ ՏՐԱՄԱԹԻԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԸ

ՓՐԱՆՍԻԱՅԻ ՄԷՋ

5 ՅՈՒՆԻՍ — 15 ՅՈՒՆԻՍ

UGAB - JEUNES OUVERTURES

Tous les Mercredis, de 17 à 19 h.
Cours gratuits de Mathématiques
au Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e
Renseignement et inscription:
UGAB, 11, Sq. Alboni:Tél.520.03.18

ՅՈՒԲԼԵՆԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Նուիրուած՝

ԷԼԻԶ ԳԱՎՈՒՔՃԵԱՆ - ԱՅՎԱԶԵԱՆԻ

Նախկին Տնօրէնուհի
Ազգ. Կեդրոնական Վարժարանի

կազմակերպութեամբ՝
Փարիզի Կեդրոնական Սանուց Միութեան

Կիրակի, 5 Ապրիլ, ժամը 16–ին
«Կիմէ» Թանգարանի սրահներուն մէջ
Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն

50–ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կիրակի, Մարտ 1, կէսօրէ վերջ ժամը 14·30–ին:
Salle de la Chimie — 28 bis, Rue St. Dominique
Paris 7e — (Métro: Invalides)
Մասնակցութեամբ՝ Հայ Արիներու Միութեան բոլոր Շրջաններուն, ու Ֆրանսական եւ օտար Սկաուտական կազմակերպութեանց
Սկաուտական մասնաւոր յայտագիր
Ներկայացումներ՝ Գայլիկներէն, Թեւիկներէն, Սկաուտներէն եւ Արեւոյշներէն:
Զաւեշտ հայերէն, հայկական պարեր եւ երգեր:
Սկաուտական ներկայացումներ, Շրջանային ներկայացում:
Մուտք՝ 25 Ֆ.

ՎԻԼԷՕՐՊԱՆԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ
ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԺՈՐԺ ԹՒՒԹՒՒՆՃԵԱՆ

Կիրակի, 15 Փետրուար, ժամը 15–ին
Լիոնի «Սիկալ սրահին մէջ
60, AVENUE DE SAXE
Billets en vente:
— Maison de la Culture Arménienne
15, *Rue de 24 Avril* 1915 - 69150 *Décines*
— ZAKEOSSIAN - Tailleur Edouard
20, *Rue Vauban - Lyon 6e*
— KRIK
11, *Av. Henri Barbusse - Villeurbane*
— CHAUSSURES ROGER
181, *Cours Emile Zola - Villeurbane*

CONCERT

QUATUOR TCHILINGUIRIAN

Au programme:
Haydn; quatuor en UT majeur, Op. 76, N° 3
Britton; quatuor N° 2.
Brahms; quatuor en UT mineur, Op. 51, N° 1.
Mercredi, 11 Février, à 20 h. 30
Maison de la Radio, Grand Auditorium (N° 104).
116, Ave. du President Kennedy, Paris 16e.
Entrée: 25 *F.* — *Etudiants:* 15 *F.*

OPTIMA Tours

L'Agence OPTIMA TOURS est heureuse de vous annoncer la création de son département
« ARTISTIC SUPPORTER TRAVEL SERVICE »
placé sous le patronnage de LILY LASKINE
Direction: Aline ARTINIAN

Voyage Musical en Arménie

du 10 au 22 Avril 1981

Ce voyage aura pour thème la découverte de la vie artistique du pays et se terminera par un événement EXCEPTIONNEL.
La création mondiale du concerto pour piano et orchestre de Stephan ELMAS composé en 1881.
(Le compositeur fut l'un des derniers élèves de Franz LISTZ).
Il sera interprété par le pianiste brésilien EDSON ELIAS.
L'orchestre de la Radio Télévisoin d'EREVAN sera placé sous la direction d'Alexandre SIRANOSSIAN.

TOURISME..., MUSIQUE..., Rencontres avec les Compositeurs, etc.
Notre prochure détaillée vous sera adressée sur demande.

RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS :

OPTIMA Tours

67-69 rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
75003 PARIS
Telex : 211 324 F.
Métro : Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)

AUTO-ECOLE
MIHRAN
FORMATION ACCELERÉE
ou
TRADITIONNELLE
FORFAIT
266, RUE DE CHARENTON
75012 - PARIS
TEL. 628.49.57
Métro:
DUGOMMIER ou DAUMESNIL

ATTENTION
CHANGEMENT DE DATE

DANS LE CADRE DES FESTIVITES
DU 60e ANNIVERSAIRE
LA CROIX ROUGE ARMENIENNE
présente
«ՄԹԻԹԱՐ ՍՊԱՍՐԱՊԵՏ»
L'ETOILE DE L'ESPOIR
Film parlant français
d'après le célèbre roman historique de SERO KHANZADIAN
1er MARS, DIMANCHE
à 20 h. 30 précises
CINEMA COSMOS
76, Rue de Rennes, 75006 - Paris
Métro: Saint Sulpice
Entrée: 20 F.
Les billets sont en vente chez:
— Ets. K. BAKERDJIAN:
35, *Rue de Trévise, Paris 9e*
— Librairie PALOUYAN:
9, *Rue de Trévise, Paris 9e*
— Restaurannt EREVAN:
29, *Rue Bergère, Paris 9e*
Réservation par téléphone:
— NAVASSARTIAN - 985. 36. 53
— SAGHATELIAN - 854. 35. 74

Լիոնի մէջ՝ Մարտ 29–ին:

OFPRA-Ի ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆ

ՕՖՓՐԱ–ն (ուր է նաեւ Հայ Գաղթականաց Գրասենեակը) տեղափոխուած ըլլալով, ՓԵՏՐՈՒԱՐ 2–էն սկսեալ նոր հասցէն է.–

PARIFERIC
6, *Rue Emile Reynaud*
93066 — *Aubervilliers*
Métro: Porte de la Villette
Tél.: 835. 84. 69 — 835. 84. 70

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալֆորվիլլի Հայ Մշակութային Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, փոխան ծաղկեպսակի, Անդրանիկ Խաչատուրեանի մահուան առթիւ.– Ա.յրի Տիկին Խաչատուրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ոսկանեան Խաչիկ, Պ. Սուլէն Փափազեան 500–ական, Տէր եւ Տիկին Ալլէկրինի 250, Տէր եւ Տիկին Սուրէն Փափազեան, Տէր եւ Տիկին Ռիչար Աճեանեան, Յակոբեան ընտ. 200–ական, Տիկին Իսկուհի Սէֆէրեան, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Պետրոսեան եւ Գեղանոյշ, Տէր եւ Տիկին Խաւսար Մատիւեան, Տէր եւ Տիկին Մարալ Փափազեան, Տէր եւ Տիկին Արթիւր Սարգիսեան, Տէր եւ Տիկին Սրա Գրիգորեան, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Զէրէիեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Գուլումճեան, Տէր եւ Տիկին Վահան Գիլիրեան 100–ական, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Փափազեան 50 Ֆ.:

Ինչպէս նաեւ, Տիկին Նուարդ Փափուճեանի մահուան առթիւ, Միութիւնս ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները, փոխան ծաղկեպսակի.– Տէր եւ Տիկին Պէքմէզեան 300, Փապուճեան եւ Սարգիսեան ընտանիքներ 250, Տէր եւ Տիկին Քրիսթիան Գարաօղլանեան 200, Տէր եւ Տիկին Կարպիս Գարաօղլանեան, Տէր եւ Տիկին Գուլումճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ճունկուրեաններ, Տիկին Շնորհիկ Նօտարեան 100ական Ֆ.:

Imprimé Sur Les Presses
Du Journal «HARATCH»
83, Rue D'Hauteville — 75010 - Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
10
MARDI
10 FÉVRIER
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատ : 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.839

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

56e ANNÉE — No 14.839

ԱՀԱԲԵԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՇԱՆ ՋԷԼԻՋԷի ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԷն ԵՏՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼի ԵՒ ԱՐՆՈՒՎԻԼի ՇՓՈԹՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մեր նախորդ թիւին մէջ, արձագանգ եղած էինք այն կրկնակ եղեռնափորձին, որ կատարուած էր Հինդշաբթի իրիկուն Շան զԷլիզէի, Թի – Տըպլիու – էյ եւ էդ – Ֆրանս օդանաւային ընկերու – թեանց գրասենեակներուն առջեւ: Ա–րարքներուն տէր եղած էր Հ.Գ.Բ.ի Հոկ· 3 կազմակերպութիւնը, իբրեւ դրդա – պատճառ տալով «Ֆրանսայի Փաշխա – ներու յարձակումները Հայերու վրայ, Ալֆորվիլ»: Ինչպէս գրած էինք, նոյն թի–ւով (Ցառաջ» Փետր· 7/8), նման ոչ մէկ միջադէպ պատահած էր Ալֆորվիլ բայց աւելի ուշ, կրցանք ստուգել թէ միջադէ–պեր պատահած էին ոչ թէ Ալֆորվիլ այլ՝ Արնուվիլ եւ չորս Հայեր (Պոլսէն գաղթած) վիրաւորուած եւ բանտարկը – ւած էին, բուռն բախումներէ ետք տե – ղացիներու հետ:

Փարիզեան մամուլը, Ուրբաթ իրիկուն եւ Շաբաթ առտու կ'անդրադառնար ա–րարքներուն, կրկնելով սակայն Ալֆոր – վիլի անունը, որուան ոմն հեռաձայնո – ղին կողմէ, որ ըստ երեւոյթին կամ լա–ւատեղեակ չէ կամ չփոթութեան մէջ է...:

Փետր· 7–ի Մոնտը «Հայկ· եղեռնա – փորձեր Փարիզ» խորագրով եւ «Ֆէ – Տի–վէդ»ի սիւնակին տակ կուտայ լուրը: Թուելէ ետք մանրամասնութիւններ այդ եւ անցեալի արարքներուն մասին, որոնք չեն տարբերիր Ֆիկարօ–ի տեղեկութիւն–ներէն, նոյն առաւօտը եւ զոր տուած էինք, իր կողմէ կ'աւելցնէ հետեւեալ եզ–րափակիչ պարբերութիւնը· –

«Հայաստանի ազատագրման համար Հայկ· Գաղտնի Բանակին արարքները պէտք է անջատուին այն արարքներէն որոնց կը դիմեն, իրենց կարգին, ուրիշ հայկական գաղտնի խմբակցութիւններ, որոնք, ինչ կը վերաբերի իրենց, միայն թուրք դիւանագէտներ կամ հաստա – տութիւններ կ'առնեն իրրեւ թիրախ: Ի–րենց համար, հեռանկարը կը սահմանա–փակուի ձեռք ձգելու մէջ, Թուրքիոյ կող–մէ ճանաչումը 1915–ի ջարդերուն եւ ո–րոնք հայ գաղութին ամբողջութեան հա–մար «20–րդ դարու առաջին ցեղասպա – նութիւն կը կազմեն» (20–րդ դարու Ա· ցեղասպանութեան, անտեղի չակերտնե – րը կը պատկանին Մոնտի):

Նոյն իրիկուան – Ուրբաթ – Ֆրանս Սուա–րն ալ աւելի «զգայացունց» ձեւով կը հաղորդէր լուրը (էջ 9), խորագրով մը որ ամբողջ է ջ ի ն լայնքը կը բռնէր եւ երկու նկարներով, օդանա – ւային ընկերութեանց մուտքերուն: Հաղորդելէ ետք նոյն տեղեկութիւնները կը ճշդէր որ Վալ–որ–Մառնի ոստիկա – նութիւնը, որմէ կախում ունի Ալֆորվիլ լուր չունէր յիշուած միջադէպերէն: Ա–նանց յիշատակելու Արնուվիլը, կ'ըսէր սակայն· – «Չի թուիր, որ Փաշխաներու կողմէ յարձակման ենթարկուած հայ քաղաքացիներ բողոք ներկայացուցած ըլ–լան եւ թէ կռիւը որեւէ այլ հետք ձգած ըլլայ քան քանի մը ուռ, զոհերու դէմ – քերուն վրայ»: Ֆրանս Սուար կ'աւելցնէ թէ իր խմբագրութիւնը հեռաձայնի հա–ղորդակցութիւն մը ստացած է, որով երկու եղեռնափորձերը կը ստանձնէր «յեղափոխական միջազգային համախո – հութիւնը (Սոլիտարիթէ)»:

Ջիխտիէճ տը Փարի, Շաբաթ առտու կրկին կ'անդրադառնար եղեռնափորձին, նկար մը հրատարակելով եւ իր լրա – տուութիւնը խորագրելով «Հայկական կապոյտ գիշեր»...:

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ՓԱՐԻԶի ՄԷՋ

ՖՐԱՆՔԵՒԹՐՔԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ՍԵՒ ԱՄՊԵՐԸ՝ ՀԱՅՇԱՐԺ ԵՒ ԽԱՐԱՄԱՆԱԼԻՍ..

Երկուշաբթի օր Փարիզ կը ժամանէր Թուրքիոյ Արտաքին նախարարը՝ Իլթէր Թիւրքմէն, որ 48 ժամուան պաշտօնական այս այցելութեան ընթացքին «աչխա – տանքի» երկու երկար նիստեր պիտի ու–նենար Արտաքին նախարար՝ Ժան – Ֆը–րանսուա Փոնսէի հետ եւ տեսակցութիւն մը՝ նախագահ Ժիսքար տ'Էսթէնի:

Այս առթիւ փարիզեան մամուլը կ'անդ–րադառնայ երկու երկիրներու յարաբե – րութեանց եւ վերոյիշեալ հանդիպում – ներու խօսակցութեանց նիւթերուն:

Նոյն առթիւ, կը յիշուի նաեւ իրրեւ օ–րակարգի հարց՝ միջազգային կացութիւ–նը, Աֆղանիստանի խնդիրը եւ Թայէֆի իսլամական վեհաժողովը: Կ'ոգեկոչուի նաեւ արեւելեան Միջերկրականի կացու–թիւնը եւ յոյն – թրքական յարաբերու – թիւնները, որոնք բարելաւման ճամբու վրայ են, մանաւանդ այն օրէն երբ Ցու–նաստան վերադարձաւ Ատլանտեան կազ–մակերպութեան զինուորական բաժինը: Ջոթ-խիէճ տը Փարի, Երկուշաբթի առ–տու կը չեշտէր Թուրքիոյ ռազմավիտա – կան կարեւոր դիրքը: Թուրքիա կը մնայ Արեւմուտքի կողքին առանց սակայն ու–րանալու իր կապերը իսլամական աշխար–հի հետ: Գալով Թուրքիոյ անդամակցու–թեան Հասարակաց Շուկային, որ նա – խատեսուած էր 1982–ի համար, տասը տարիով յետաձգուեցաւ 1979–ին, տըն – տեսական պատճառներով: Եւրոպայի Ինները պէտք է նախ «մարսեն» Ցունաս–տանը, Սպանիան ու Փորթուկալը: Թուր–քիոյ կողմն ալ, որոշ վերապահութիւն կայ, իսլամական ընդդիմադիր շրջանակ–ներու կողմէ: Կայ նաեւ Թուրքիոյ ներ–կայ վարչակարգը, որ Սեպ· 12–էն ի վեր զինուորական է եւ եւրոպական որոշ ընդդիմութեան մը կը բախի (տես՝ Եւ – րոպայի Հորհուրդին նիստերը):

Ֆիկարօ չի բաւականանար այսքանով եւ յիշելէ ետք ընդհանուր նոյն գիծերը, կ'անդրադառնայ այն սեւ ամպերուն, ո–րոնք կը մթագնեն երկու երկիրներու ե–կինքը: «Հակառակ քանիցս հարիւրամ – եայ մշակութային կապերու, կը դրէ Ֆիկարօ, եւ տնտեսական բեղուն յարա – բերութեանց (Գերմանիայէն եւ Իտա – լիայէն ետք՝ Ֆրանսա առեւտրական եր – րորդ ընկերն է Թուրքիոյ), Ֆրանքեւ – Թրքական կապերը մինչեւ անցեալ տարի «ցած ջուրերու» շրջան մը ապրեցան: 1976–ին Արտաքին Նախարար՝ Զաղլա – յանկիլի այցելութիւնը չէր կրցած վե – րահաստատել մթնոլորտ մը, խանգար – ուած երեք տարի առաջ, դեպան Ըչբքի Անգարա կանչուելով, իբրեւ բողոքի շար–ժուձեւ հայկ· ջարդերը ոգեկոչող յու – շարձանի մը կառուցման՝ Մարսէյլ: Եւ–րոպայի «մկրտութեան աւազանը» տա – նելով Գարամանլիսի Ցունաստանը, որու հետ առանձնաշնորհեալ յարաբերութիւն–ներ կը պահէր, Ֆրանսական կառավա – րութիւնը երկար տարեն Թուրքերուն այն զգայումը տուաւ, որ անիրաւ կերպով երեսի վրայ ձգուած են»:

Անցեալ տարի, կը շարունակէ Ֆիկա–րօ, Ժան – Ֆրանսուա Փոնսէի մէկ այ – ցելութիւնը Անգարա (Ատլանտեան ժո – ղովի մը առթիւ) եւ Ֆրանսայի կարեւոր մասնակցութիւնը (420 միլիոն Ֆրանք) Թուրքիոյ ընծայուած միջազգային օժան–դակութեան բարելաւած էին մթնոլոր – տը: Թուրքիա Ատլանտեան կազմակեր – պութեան միակ երկիրն է Նորվեկիոյ հետ, որ հաստարակայ սահմանապլուխ մը ունի Խորհ· Միութեան հետ: Դրացի Իրանի եւ Իրաքի, Թուրքիա, որ իր նա–խարարապետին միջոցաւ առաջին անգամ ըլլալով մասնակցեցաւ իսլամական վե – հաժողովի մը, կրնայ իր Արտաքին նա–խարարին միջոցաւ ոչ – արհամարհելի դիւանագիտական փորձառութեան մը պտուղ մը բերել Ֆրանսայի:

Ու թերթը կը ծանրանայ Ֆրանսան եւ Թուրքիան չհաւատդրուող երկկողմանի բնոյթ ունեցող այլ հարցերու վրայ· – մշակութային կապերը, վիզա–ի վերա – հաստատումը (65 հազար թուրք բանուոր կ'աշխատի Ֆրանսա) բայց մանաւանդ կ'աւելցնէ Ֆիկարօ–ի աշխատակիցը, կա–րելի չէ դուրս ձգել հայկ· ահաբեկչու – թեան սաստկացումը, զոր Թիւրքմէն, անկասկած պիտի ոգեկոչէ: Քանի մը դիւանագէտներ կամ հիւպատոսարանները ցոհ գացին այդ ահաբեկչութեան եւ պատասխանատուները, ցարդ, խոյս տը–ւած են Ֆրանսական ոստիկանութե – նէն:

Կը մնայ սակայն ուրիշ կէտ մը: Թիւրքմէն կը պատկանի «զինուորական համազգեստ» հագած կառավարութեան մը: Բացառիկ կացութեան այս վարչա – ձեւը լաւ ընդունելութիւն գտած է ներսը եւ Արեւմուտք, որովհետեւ կասեցուցած էր ահաբեկչութիւնը, յետոյ վստահու – թիւն կայ զօր· Էվրէնի նկատմամբ, որ իշխանութիւնը կրկին քաղաքացիներու կը յանձնէ երբ որ կարելի ըլլայ: Թէեւ, Եւրոպայի Հորհուրդը նկատեց որ մտա–հոգիչ կէտեր կան՝ լրագրողներու ձեր – բակալութիւն, դրաքննութեան խստա – ցում, եւ «արկածները» հարցաքննու – թեանց ընթացքին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՇԻՐԱՔ իր կուսակցութեան (ՀՀՀ) վա–ւերացումը ստացաւ վիաղօր ձայներու 95,40–ով, մինչ Տըպրէ 2,88 կ'առնէր միայն, թէեւ ինքզինքը կը նկատէ միա–ցընող եւ Շիրաքն ալ՝ պառակտող: 0,29 առ հարիւր ալ չնորհուեցաւ Ժիսքարի:

ՊՐԻՄԷԼԻՆ կը հաղորդուի որ եւրո – պական սենտիքաններու դաշնակցութիւ – նը ջնջած է իր մէկ պատուիրակութեան Թուրքիա այցելութիւնը, որովհետեւ զինուորական իշխանութիւնները չեն ար–ձօնած, որ այցելեն բանտը գտնուող սենտիքայի անդամներուն:

ՊՈԼՍՈՑ ոստիկանութեան տեսուչին կցորդը Մահմուտ Տիքէլէր սպաննուած է առջի իրիկուն, երբ կառքով տուն կը վերադառնար: Մահափորձին տեղը ծայ–րայեղ ձախ փոքր կազմակերպութեան մը թռուցիկը գտնուած է:

ՄԵՔՐՈՑի նոր արկած մը պատահե – ցաւ Ուրբաթ իրիկուն, Փարիզի Նասիոն կայանը երբ կառախումբը կառաւան դիծի մը վրայ անցաւ եւ զօրաւոր բա – խում մը ունեցաւ հոն գտնուող ուրիշ կառախումբի մը հետ: Ուղեվարը ծան – րօրէն վիրաւորուեցաւ եւ չորս ժամ հարկ եղաւ, որ կարելի ըլլայ զինքը դուրս հա–նել: Քննութիւն բացուած է, անբնական ըլլալով որ մէկ ամսուան մէջ երեք ար–կածներ պատահին, որոնք խնդրոյ ա–ռարկայ կ'ընեն ամբողջ դրութիւն մը:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի նախկին Մայր – թա – դուհին Ֆրետերիքա, մեռաւ սրտի տագ–նապէ մը (հետեւանք աչքէն գործողու – թեան մը) Սպանիա, աղչկանը՝ Սոֆի թագուհիին մօտ: Հանուելի իշխանուհի, Ֆրետերիքա Ցունաստանի Պօղոս թագա–ւորին հետ կ'ամուսնանար 1938ին եւ մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէր: Բայց երբ 1946–ին, աքսորէն Աթէնք վերադառ–նալէ ետք երեք զաւակներուն հետ, կոնս–տանտէն գահ կը բարձրանար, Մայր – թագուհին չատ բուռն ընդդիմութեան մը կը բախէր այն ազդեցութեան համար, զոր կը գործէր զաւակին վրայ: Վերջերս Մատրա քաշուած էր, ուր հնդկական փիլիսոփայութեան նուիրուած էր:

ՄՈՆԹԻՆԵԻ փարիզեան արուարձանին մէջ մեծ իրարանցում մը ծագած է Մա–րոքցի ընտանիքի մը դէմ, որովհետեւ համայնավարները կ'ամբաստանեն որ թմրեցուցիչ թրաֆիք կ'ընեն եւ կ'ուզեն վտարել մինչ ոստիկանութիւնը կ'ըսէ թէ որեւէ նման հետք չէ գտած:

ԴԱՏԱՒՈՐ ՊԻՏԱԼՈՒի պաշտօնանկ եղած առջի օր բարձրագոյն Հորհուրդին կող – մէ, կախակայուէլ ետք անցեալ Ցուլիս 16–ին: Իրեն դէմ եղած մեղադրանքներն են որոշ ամբարտաւանութիւն մը, ինք – նատիպ վճիռներ, եւլն·: Պաշտօնազրկ – ման որոշումը տրուած է 3 օր նիստէ ետք: Պիտալու, որ Հայանժ (Մողէլ) կ'աշխատէր կ'ըսէ թէ ճակատամարտ մը կորնոցուց բայց ոչ՝ պատերազմը, ու պիտի դիմէ Պետութեան Հորհուրդին:

ՊԱՄՔ ահաբեկիչները սպաննած են այն ճարտարապետը, 39 տարեկան, զոր ա–ռեւանգած էին շաբաթ մը առաջ: Զըս – պաննելու համար, ահաբեկիչները պա–հանջած էին կառավարութենէն որ քան–դէ Լեմոնիզի (Պասք դատարին մէջ) հիւ–լէական կեդրոնը, որու կառուցման պա–տասխանատուն, սակայն, այդ ճարտա – րապետը չէր անշուշտ...:

ԺԻՍՔԱՐ – ՇԻՒԻՏ հանդիպումէն ետք հաստատուեցաւ թէ երկու երկիրները կ'ուզեն միշտ միասին գործել: Այս առ – թիւ հրապարակուած միացեալ զեկոյցը կ'ուզէ նախ հերքել թէ «պաղ հով մը փչած ըլլայ» Պոնի եւ Փարիզի միջեւ: «Ընտանեկան տարեդարձ մը» որակած է Ժիսքար, Ֆրանքեւգերմանական այս 37–րդ հանդիպումը թէեւ գերմանական մամուլը կը գրէ թէ տարակարծութիւն–ներ կը մնան:

ԱՖԻՆԻԻ ՄԷՋ ֆութպոլի մրցումէ մը ետք, ելքի դուռները փակ մնացած ըլ – լալով, խուճապ մը առեղծուած է, եւ հրմշտուքներու եւ բախումներու հետե – ւանքներով 21 մեռեալ եւ 40 վիրաւոր կայ:

ԹԵՀՐԱՆի մէջ բուռն բախումներու հետեւանքով 40 վիրաւոր կար, որոնցմէ ոմանք ծանր վիճակի մէջ: Զախերը փոր–ձած էին ողջանցել բողոքելու համար մոլլաներու վարչակարգին և տնտեսական վիճակին դէմ բայց դեռ կեդրոնավայրը չհասած շրջապատուած են իսլամական կարգ ու կանոնի պաշտպաններուն կող – մէ: Արտասուաբեր ռումբ, հրացանաձգ – ութիւն, դաշոյն, մտրակ տեղացած է ցուցարարներուն վրայ «Ատուածոյ խեն – թ»երուն կողմէ:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՑԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Ապրէնփրէս, Ցուն·23–Փետր·2)

ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ

× Արագած զիւղին այգեգործութեան տնտեսութիւնը թեւակոխած է իր 25–րդ տարին: Քառորդ դար առաջ քարքարոտ հողերուն վրայ այգիներ եւ պտղատուն–ներ հաստատուած են: Տնտեսութիւնը ներկայիս Թալին շրջանի ամէնէն աչքա–ռուներէն դարձած է՝ խաղողի, խնձորի եւ տանձի առատ բերքով:

× Սեւան արհեստանոցին մէջ աշխա – տողներ տարեմուտին նոր բնակարաններ ձեռք ձգած են: Վաթսուն ընտանիք յար–մարաւէտ յարկաբաժիններու մէջ տեղա–ւորուած է:

տորին հետ կ'ամուսնանար 1938ին եւ մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէր: Բայց երբ 1946–ին, աքսորէն Աթէնք վերադառ–նալէ ետք երեք զաւակներուն հետ, կոնս–տանտէն գահ կը բարձրանար, Մայր – թագուհին չատ բուռն ընդդիմութեան մը կը բախէր այն ազդեցութեան համար, զոր կը գործէր զաւակին վրայ: Վերջերս Մատրա քաշուած էր, ուր հնդկական փիլիսոփայութեան նուիրուած էր:

ՄՈՆԹԻՆԵԻ փարիզեան արուարձանին մէջ մեծ իրարանցում մը ծագած է Մա–րոքցի ընտանիքի մը դէմ, որովհետեւ համայնավարները կ'ամբաստանեն որ թմրեցուցիչ թրաֆիք կ'ընեն եւ կ'ուզեն վտարել մինչ ոստիկանութիւնը կ'ըսէ թէ որեւէ նման հետք չէ գտած:

ԴԱՏԱՒՈՐ ՊԻՏԱԼՈՒի պաշտօնանկ եղաւ առջի օր բարձրագոյն Հորհուրդին կող – մէ, կախակայուէլ ետք անցեալ Ցուլիս 16–ին: Իրեն դէմ եղած մեղադրանքներն են որոշ ամբարտաւանութիւն մը, ինք – նատիպ վճիռներ, եւլն·: Պաշտօնազրկ – ման որոշումը տրուած է 3 օր նիստէ ետք: Պիտալու, որ Հայանժ (Մողէլ) կ'աշխատէր կ'ըսէ թէ ճակատամարտ մը կորնոցուց բայց ոչ՝ պատերազմը, ու պիտի դիմէ Պետութեան Հորհուրդին:

ՊԱՄՔ ահաբեկիչները սպաննած են այն ճարտարապետը, 39 տարեկան, զոր ա–ռեւանգած էին շաբաթ մը առաջ: Զըս – պաննելու համար, ահաբեկիչները պա–հանջած էին կառավարութենէն որ քան–դէ Լեմոնիզի (Պասք դատարին մէջ) հիւ–լէական կեդրոնը, որու կառուցման պա–տասխանատուն, սակայն, այդ ճարտա – րապետը չէր անշուշտ...:

ԺԻՍՔԱՐ – ՇԻՒԻՏ հանդիպումէն ետք հաստատուեցաւ թէ երկու երկիրները կ'ուզեն միշտ միասին գործել: Այս առ – թիւ հրապարակուած միացեալ զեկոյցը կ'ուզէ նախ հերքել թէ «պաղ հով մը փչած ըլլայ» Պոնի եւ Փարիզի միջեւ: «Ընտանեկան տարեդարձ մը» որակած է Ժիսքար, Ֆրանքեւգերմանական այս 37–րդ հանդիպումը թէեւ գերմանական մամուլը կը գրէ թէ տարակարծութիւն–ներ կը մնան:

ԱՖԻՆԻԻ ՄԷՋ ֆութպոլի մրցումէ մը ետք, ելքի դուռները փակ մնացած ըլ – լալով, խուճապ մը առեղծուած է, եւ հրմշտուքներու եւ բախումներու հետե – ւանքներով 21 մեռեալ եւ 40 վիրաւոր կայ:

ԹԵՀՐԱՆի մէջ բուռն բախումներու հետեւանքով 40 վիրաւոր կար, որոնցմէ ոմանք ծանր վիճակի մէջ: Զախերը փոր–ձած էին ողջանցել բողոքելու համար մոլլաներու վարչակարգին և տնտեսական վիճակին դէմ բայց դեռ կեդրոնավայրը չհասած շրջապատուած են իսլամական կարգ ու կանոնի պաշտպաններուն կող – մէ: Արտասուաբեր ռումբ, հրացանաձգ – ութիւն, դաշոյն, մտրակ տեղացած է ցուցարարներուն վրայ «Ատուածոյ խեն – թ»երուն կողմէ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

27-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԱՆ — ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան 27-րդ համագումարին առաջին կէսը եղած է կեդր. կոմիտէին հաշուետուութիւնը: Կ. Դեմիրճեան, Ա. քար-տուղարը, համագումարի առաջին նիստին, Յունուար 22-ին, կարդացած է զեկուցումը: Աւիկա կրճատումներով հրատարակուած է «Սով. Հայաստան» օրաթերթին Յունուար 23-ի թիւով: Դրած է թերթին բացառիկ թիւին տասը էջերը, գրեթէ ամբողջութեամբ:

Հրապարակուած հաշուետուութիւնը, ներածական բաժինէն զատ, չորս գլուխներ կը բովանդակէ, իւրաքանչիւրը նուիրուած առանձին հարցի մը: Բովանդակութեան տեսակէտէն զայն կարելի է երկու գլխաւոր բաժիններու վերածել: Առաջին՝ անցնող 10-րդ հնգամեակին տնտեսութեան բնութագրութիւնը, համապատասխան հաստատումներով, ինչպէս նաեւ կարգ մը առաջադրութիւններ-ու սահմանումը ներկայ, ընթացիկ հընդամեակին կապակցութեամբ: Երկրորդ՝ գաղափարական – քաղաքական – դաս-ակարակչական աշխատանքները, առա-ջադրութիւնները ու կուսակցական – կազմակերպական գործունէութիւնը իր նոր պահանջներով: (*)

Կեդր. Կոմիտէին համար հիմնական հարցը մնացած է միշտ Մարքս – Լենինեան աշխարհայեացքին ձեւաւորումը խորհրդային քաղաքացիներուն մօտ: Այս ուղղութեամբ զգալի աստիճանով ընդլայնուած եւ բարելաւուած է գաղափարական աշխատանքը, քաղաքական ընտրութիւնը՝ հիմնակէտ ունենալով Մարքսի, Ընկելսի եւ Լենինի աշխատութիւններուն ուսումնասիրութիւնը: Մխայն ներկայ ուսումնական տարեշրջանին համար արձանագրուած են մէկ միլիոն հոգի՝ քաղաքական – տնտեսական ճիւղերուն մէջ: Կատարե-լագործուած է քարոզչական գործերուն ընտրութեան եւ պատրաստութեան աշխատանքը: Այժմ, Հայաստանի մէջ կ'աշխատին աւելի քան 35·500 քարոզիչներ (պրոպագանդիստ) շուրջ 2·000 խորհրդատուներ (կոնսուլտանտներ): Քարոզչական աշխատանք կը վարեն աւելի քան 15·000 կուսակցական, խորհրդային եւ տնտեսական ղեկավարներ:

Կ. Դեմիրճեան յիշեցուցած է այս առթիւ կուսակցութեան նպատակակէտը. – բարձր աստիճանի հասցնել զանգուածներուն գաղափարական մակարդակը, զանոնք աւելի ակտիւ դարձնել Խորհրդային պետութեան կեանքին մասնակցելու գործին մէջ, զանոնք աւելի գիտակից դարձնել կոմունիստական շինարարութեան խնդիրներուն, ամրապնդել կուսակցութեան կապերը զանգուածներուն հետ, զարգացնել ներկուսակցական ժողովրդավարութիւնը, ամրապնդել կուսակցական կարգապահութիւնը, ամրապնդել կուսակցական կազմակերպութիւնները, զանոնք աւելի կենսունակ դարձնել:

Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան կեդր. Կոմիտէն միշտ ուշադրութիւն դարձուցած է աշխատաւորներուն միջազգայնական եւ հայրենասիրական դաստիարակութեան հարցերուն վրայ: Այս գետնին վրայ իր գրական ազդեցութիւնը գործած են այն ամբապնդուող համակողմանի կապերը, որոնք արձանագրուած են եղբայրական նկատուած ժողովուրդներուն միջեւ:

Բնականաբար, առանձին տեղ կը գրաւէ ռուս ժողովուրդը: Այս մասին հետեւեալը ըսած է Ա. քարտուղարը. – Այսօր կուսակցական համագումարի բարձր ամբիոնից մենք վերստին սիրոյ եւ երախտագիտութեան ջերմ խօսքեր ենք ուղղում մեր դարաւոր բարեկամին, աւագ եղբօր՝ Ռուս ժողովուրդին, որի վեհ ու ազնիւ գործերը, իսկական ինտերնացիոնալիզմը ոգեշնչող օրինակ են ծառայել եւ ծառայում են մեզ համար, սովետական բոլոր ժողովուրդների համար: Մեր ժողովուրդը երբեմ չի մոռանայ այն հսկայական անշահախնդիր օգնութիւնը, որ մշտապէս ցոյց է տուել Ռուս ժողովուրդը, թէ նրա համար ծանր պատմական ժամանակաշրջանում, թէ սոցիալիստական ու կոմունիստական շինարարութեան բոլոր փուլերում: Ռուս մեծ ժողովրդի հետ, սովետական երկրի բոլոր ժողովուրդների հետ եղբայրական բարեկամութիւնը մեր ժողովրդի բարոյաքաղաքական, սոցիալական վիթխարի ձեռքբերումն է»:

Կ. Դեմիրճեան իր զեկուցումին մէջ անդրադարձած է նաեւ Սփիւռքին ընդհնձելով, թէ վերջին հինգ տարիներուն զգալի կերպով ընդլայնուած եւ ամրապնդուած են Հայաստանի զանազան կազմակերպութիւններուն կապերը Սփիւռքի Հայութեան հետ:

– Մենք, յայտարարած է ան, գոհունակութեամբ արձանագրում ենք, որ ընտիփիւռահայութեան գերակշռող մեծամասնութիւնը սիրոյ խորին զգացմունք-ներ է տածում իր հայրենիքի՝ Սով. Հայաստանի նկատմամբ, հպարտանում է նրա յաջողութիւններով, համակրանքով եւ յարգանքով է վերաբերւում մեր մեծ երկրին՝ Սով. Միութեանը, պաշտպանում նրա խաղաղասիրական արտաքին քաղաքականութիւնը: Դա մէկ անգամ եւս ակնառու ցուցադրուեց Երեւանում վերջերս տեղի ունեցած սփիւռահայ հայրենասիրական կազմակերպութիւնների ժողովում, ՍՍՀՄ Գերագոյն Սովետի նախագահութեան նախագահ ընկ. Լ. Ի. Բրեժնեւին նրանց յղած ուղերձին մէջ: Մենք յարգանքով ենք վերաբերւում նրանց հայրենասիրական մղումներն ու գործունէութիւնը»:

Շարունակելէ առաջ զեկուցումին միւս հատուածներուն արձանագրութիւնը ըսենք, որ Կ. Դեմիրճեան անդրադարձած է նաեւ Սփիւռքի Հայութեան վերաբերեալ, հարկ է դիտել տալ հետեւեալը: Ճիշդ է, թէ արտասահմանի Հայութիւնը կապուած կը մնայ իր մայր հայրենիքին հետ եւ խանդավառութեամբ կը դիտէ անոր արձանագրած ակնառու վերելքը: Միւս կողմէ, առնուազն ինդրոյ առարկայ կը դառնայ այդ նոյն զանգուածներուն «համակրանքը» Սորհ. Միութեան հանդէպ. աւելին՝ ասոնց «պաշտպանումը» իբր թէ Սորհ. Միութեան վարած «խաղաղասիրական արտաքին քաղաքական կուրս»ին: Նման յայտարարութիւն մը պէտք է վերագրել կայսեր ընծայուած տուրք: Գալով Երեւանի մէջ վերջերս տեղի ունեցած «սփիւռքահայ ներկայացուցիչների ժողով»ին եւ Բրեժնեւի յղած անոնց «ուղերձ»ին, «Յառաջ» արդէն օրին ըսաւ իր խօսքը՝ յստակ ու մեկին, եւ հետեւաբար, կը խուսափինք կրկնութենէ:

Ինչպէս նախորդ համագումարին, 1976 Յունուար, Կ. Դեմիրճեան անհրաժեշտ նկատած է սլաքները ուղղել Դաշնակցութեան հասցէին, կրկնելով անգամ մը եւս իրենց խոկ որակումով «չարլըն» խօսքեր: Այսպէս, յայտարարած է. – Դրա հետ մէկտեղ մեր աշխատանքում մենք հաշուի ենք առնում, որ գոյութիւն ունեն նաեւ զանազան յետադէմ – պահպանողական ուժեր, որոնք ձգտում են ընդդիմադրել Սով. Հայաստանից, նպաստում են սփիւռքի կայունացած ազգային – մշակութային կենտրոնները վերացնելու՝ իմպերիալիստական յայտնի շրջանների դիտաւորութիւնների իրականացմանը: Իր հակակոմունիստական գործունէութիւնը շարունակում է Դաշնակցութիւնը: Դաշնակցական գաղափարախօսութիւնը ուղղուած է մարդկանց գիտակցութիւնը ազգայնամոլական գաղափարներով թմրեցնելու նպատակին, իսկ այդ կուսակցութեան պարագլուխների բաղաքականութիւնը՝ իմպերիալիզմի հակասովետական գործողութիւնների, նրա գաղափարախօսական դիվերսիաների ակտիւ պաշտպանութեան նպատակին: Մենք միշտ անհաշտ պայքար ենք մղել եւ այսուհետեւ էլ կը մղենք այդ յետադիմական ուժերի գաղափարախօսութեան եւ քաղաքականութեան դէմ, կը մերկացնենք այն բոլոր փորձերը, որոնք նպատակ ունեն սփիւռքահայերի մէջ անվստահութիւն սերմանել Սով. Հայաստանի նկատմամբ, նրանց կտրել մայր հայրենիքից»:

Շարունակելով իր զեկուցումը, կեդր. կոմիտէի Ա. քարտուղարը խօսած է նաեւ ներգաղթի մասին ըսելով. – Սով. Հայաստանը միշտ էլ հոգատարութիւն է ցուցաբերել ճակատագրի կամքով օտարութեան մէջ ափռուած աշխատաւոր հայերի նկատմամբ: Այդ հոգատարութեան փայլուն վկայութիւնն է արտասահմանեան Հայերի շարունակուող հայրենադարձութիւնը: Դառնալով Սով. Միութեան լի իրաւ բաղաքացիներ, նրանք իրենց արժանի ներդրումն են կատարում Հանրապետութեան էկոնոմիկայի, կուլտուրայի եւ գիտութեան զարգացման գործում»:

Շարունակուող հայրենադարձութեան մասին խօսելու ժամանակ, անհրաժեշտը, որ Կ. Դեմիրճեան, օրինակ, յստակ թիւերով յայտնէր վերջին հինգ տարիներուն արձանագրուած զգալին տարողութիւնը դէպի Հայաստան: Նախորդ համագումարին մէջ եւս ան ոչ մէկ յիշատակութիւն կատարած էր այս ուղղութեամբ: Դ. Յովհաննիսեան, Հայաստանի Նախարարներու Սորհուրդին առընթեր արտասահմանէն վերադարձող Հայերը ընդունելու եւ տեղաւորելու կոմիտէին նախագահը, «Սով. Հայաստան» օրաթերթին Յունուար 16-ի թիւին մէջ կը գրէր, ի մէջ այլոց. – Հայրենադարձութիւնը շարունակւում է: Այժմ միայն Իրանից հայրենադարձուելու ցանկութիւն են յայտնել աւելի քան 30·000, Սիրիայից՝ 8·000, Իրաքից եւ Թուրքիայից՝ հազարական մարդ: Յանկացողների թիւը մեծ է նաեւ միւս երկրներից»:

Հաստատելով հանդերձ արձանագրուածը, հարկադրուած ենք նկատել տալու, թէ երկար տարիներէ ի վեր ոչ մէկ պաշտօնական թիւ կը ներկայացուի ներգաղթածներուն ուղղութեամբ: Իրականութիւնը, իրողութիւնն այն է, որ ներգաղթողներուն թիւերը զգալի համեմատութեամբ նուազած են: 1971-ին, Յակոբ Ալվազեան, Հայրենադարձութեան կոմիտէի նախագահին տեղակալը, «Հայրենիքի ձայն»ին մէջ կը գրէր, թէ յառաջիկայ տարիներուն զանգուածային հայրենադարձութիւնը պիտի կատարուի Պարսկաստանէն, իսկ միւս երկիրներէն պիտի շարունակուի առանձին ընտանիքներու ընդունումը: «Այդ բոլորը միասին կը կազմեն տարեկան հինգ հազար մարդ»: Արդ, վերջին տեղեկագիրը կը վերաբերի 1973-ին եւ իբրեւ թիւ ցոյց կուտայ 272 ընտանիք կամ 1298 հոգի:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

(*) 10-րդ հնգամեայի ծրագիրներուն իրագործումներուն եւ 11-րդին առաջադրութիւններուն մասին կ'անդրադառնանք առանձին:

ՕՐԱԳՐԻ ԷՋԵՐ

Գրեց՝ ԶԱՐԵՀ Մ. ՈՐԲՈՒՆԻ

Նիմ, 23 Փետրուար. – Գոայ վէպիս վերնագիրը՝ «Արեւը ամէնուն համար կը ծագի»: Ոչ: «Արեւը կը ծագի ամէնուն համար» ալ:

Մարսիլիա, 3 Մարտ. – Խաւարէ վառարանը վար ինկաւ: Կաթիլ մը լոյս սրտիս մէջ, բայց սրտաճմլիկ զգացում մը բռնեց տեղը սրտիս մէջ: Կիյեօնին հետապնդումներէն ազատելու համար մայրիկս ծածկոցէն հանեց ութ հատիկ ոսկիները:

– Ա՛ռ, ի՞նչ ընենք, տա՛ր պարտքերդ, եթէ ոչ պիտի խենթենան:

Վազեցի Սարգիսին, Ալթունեանին, ոսկիները փոխել տալու համար, բախտս՝ չարութիւնը հոգ ալ գործեց, 200 ֆրանք անկում նոյն օրը: Երբ բացի երկու ծարիկները, չորսական ոսկիոց, թուղթ թուղթի մէջ, ամէն մէկ ծրարին մէջ մայրիկիս յետ մահու խօսքերը, որ իր մահուան պիտի տային տեսակ մը հանդիսաւոր խաղաղութիւն, պիտի չըլլան ձգուած ժառանգի տալիք երջանկութիւնը: Ի՛նչ մայրիկ, սիրտս կտոր կտոր եղաւ՝ «սիրելի Նուրհանիս» եւ «սիրելի Զարեհիս»: Եւ ասոնք, դիտեմ, հայրի – կէս մնացած մասունքներ են: Ամբողջ օրը անէծքի պէս բան մը վրայէս չհեռացաւ: Մինչեւ հատիկ հատիկ չվերադարձընեմ այս ոսկիները, որպէսզի մայրիկս կրկին կարենայ գրել «սիրելի Զարեհիս» «սիրելի Նուրհանիս» վրան խաղաղութիւն պիտի չգայ:

Մանոսք, 16 Մարտ. – Վերջին անգամ գացեր էի Ժան Ժիռնոյի տունը այցի, բայց ինք լեռները մեկնած էր, հաւանաբար վերջին գիրքը լմնցնելու համար: Արդէն ըսին, որ գրելու համար լեռ կ'երթայ:

Մարսիլիա, 18 Մարտ. – Սուրացող վայրէջ մըն է կափէն մինչեւ Մարսիլիա: Կաթիլի մը պէս մտքիս մէջ ինկաւ, աճեցաւ, խոշորցաւ, յօդուածի մը նիւթը, որ գրաւեց զիս ամբողջութեամբ, պարփակելով նաեւ իր մէջ համակ բնութիւնը: Գրելու անհուն գինովութենէ բռնուած էի: Փառատարկութիւնները իրար հրմշտկելով կը վազէին մտքիս մէջ դէպի ծով արշաւող գետերու նման: «Արուեստը արուեստին համար» նիւթը առնելով բացատրել մեր արդի գրականութիւնը: Դրնել ամէն մէկ դէմք իր տեղը եւ հասնիլ Լեւոն Մեսրոպի «ներգաղթող ձի»ին: Յօդուածը լմնցած էր, ուռճացած, կազմ ու պատրաստ: Կը մնար նստիլ թուղթին առջեւ ու դրսեւորել: Բայց երբ կատաբը քաղաք մտաւ ու խառնուիլ սկսաւ անոր խառնիճաղանճին, թնճուկին, մէկէն յօդուածը ընկղմուելուեցաւ, հալեցաւ:

Ա՜հ, այս ճակատագրական անդամալուծութիւնը, որ կը զործէ վրաս այս քաղաքը: Եւ այդ հնուց ի վեր:

Մարսիլիա, 27 Մարտ. – ԲԱՍ – ԲԱՌԴՈՒ պատկերներ են երեւանի բանաստեղծներուն մօտ «ՋՄՐՈՒԽՏ» եւ «ՓԵՐՈՒԶ» բառերը, նոյնիսկ ամէնէն աւելի բանաստեղծ տղուն մօտ՝ Շերազին:

Ջմրուխտ լեռներ, փերուզ ջրեր: Ջրը – րոտ է, ջրոտ: «ՍՈՒԼՈՒ» պիտի ըսէին Թուրքերը, իրաւացիօրէն:

Մարսիլիա, 9 Ապրիլ. – Աժան կ'ըսէ տեղ մը իր «Մոսկուայէն հեռու» վէպին մէջ, «մարդիկ ապրել են քառորդ դարէ ի վեր ընկերվարական երկրի մը մէջ եւ ոչինչ ունին ընկերվարական»:

Կ'երեւի այս տեսակի արարած մըն է Պերլինի ԻՆԴՈՒՍԻՈՒԴԻ տնօրէնը: Կատարեալ վաչխատուկ տիպար մը, որ պիտի փղոց նետեց, որովհետեւ ո՛չ ՎՈԿՍԷՆ յանձնարարութիւն ունէր եւ ո՛չ ալ տոլար մը ունէր: Ժամ մը մնացի իրեն զբաղեցնելով համոզելով որ ՎՈԿՍԻ հետաքրքրութիւնը կամ ոգեւորութիւնը կրնայ ուշացած ըլլալ: Նամակներ եւ սովետական ներքին ինքնութեան տետրակս ցոյց տուի: Ոչ մէկ բան կ'ազդէր իր վրայ: Կը հարցնէր անդադար «ՎԱԼՈՒՏԱ ԻՍԴ», տոլար ունի՞ք: Ես մը պատրամաւորութիւններ անցան, չէի, ամերիկացի եւ այլն, խնդրելով որ իրենց սենեակ տրամադրեն:

– Տոլար ի՞նդ:

Այդ չէ դեռ ամէնէն քաղցրերէն: Երբ անցագիրս ուզեց, ցոյց տուի Նանսէնեանս: Այն տուեն մեր մարդուկը քաղցր մը քրքջացուց, արհամարհական, քայքայիչ, որ դեռ ուղեղիս մէջ պահուած կը մնայ ու կը տեւէ մէքիաւելեան արձագանգը, անդադար ինծի յիշեցնելով, որ ոչինչ ես, մարդ չես, ոչինչէն պակաս ես, քանի որ անհայրենիք ես:

– Պէգ բառերը, պէգ բառերը, կը կրկնէր խենթենալով:

(Շար. 4)

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ

ՄԵԾԱՍՆԱԿ ԲՐ ՀՈՒՇԱՐԱՍ

ՎԱՀՈՒԹՈՒՐ ՈՍԿԱՆ ՄԱՀՈՒ ՀՈՒՇԱԿԱՑ

Տևտևս այծ պրտուկին մշչ լուսեցաւ Մոմիսոչ գիւղի ձայնը։

– Նոմս խաթուն, Նոմս խաթուն…

– Նոմս Ղամբոն մը փնտռել կու գայ քեզ։

– Նոմս խաթուն, Նաստաձ Ըղոսն եր– թալ էնտեղ տայ, պրտիկ մը պիտի բեր՝ կոնի կերակուր ընելէ։…

Ղամբոն ետևէն աչքերնին ձգելով նայեցան իրարու։ Ամէնէն շատ ուրախացաւ Նոմսը։ Ինքզինքը ետ պահել չկրցաւ, կանչեց ամբողջ գիւղին։ Ամէն կողմէ կանայք ու աղջիկներ վազեցին։ Ամէնքն ալ ուզեցին Ղամբոնին հետ խօսիլ։ Ղամբոն ալ ամէնուն պատասխանեց։ Ամէնքն ալ ուրախացան։ Ամէնքն ալ ծիծաղեցան։ Ամէնքն ալ ուրախ էին։

Ղամբոն ետևը նայեցաւ։ Ոչ ոք կար։ Ոչ ոք կար, որ ինքն ալ ուրախանար։ Ոչ ոք կար, որ ինքն ալ ծիծաղէր։ Ոչ ոք կար, որ ինքն ալ ուրախ ըլլ

Այրի Տիկին Արշալոյս Ճէնազեան եւ զաւակը՝ Եդուարդ Ճէնազեան, Այրի Տիկին Հիլտա Ճէնազեան եւ զաւակը՝ Սիլվիլ Ճէնազեան (Անգլիա), Սուրէն եւ Ժիրայր Ճէնազեան (Ճունաստան), Տէր եւ Տիկին Ղազիկեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Գազանճէն, Այրի Տիկին Տիմօն եւ զաւակները, եւ Ալեքսանտր Սաարիճնկօֆ, ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, քեռայրին եւ ազգականին՝

ՎԱՀՐԱՄ ՃԷՆԱԶԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Փետր. 6-ին, 83 տարեկանին, Լաչնէք Հիւանդանոցը:

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի՝ Շաբաթ, Փետրուար 11, ժամը 10ին Լաչնէք Հիւանդանոցը՝

42, Rue de Sevres; Métro: Vaneau

Արեւէ մահազդ ընդունած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

«ՅԱՌԱՋ»-ի Մեր ցաւակցութիւնները՝ Տիկին Ճէնազեանի եւ ընտանիքին:

Այրի Տիկին Ղազարոս Ռէխեան, Տէր եւ Տիկին Միհրան Հաճինլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արթին Ռէխեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ղազարոս Կազերեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Գուլումճեան ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, եղբօր, մօրեղբօր եւ հօրեղբօր՝

ՂԱԶԱՐՈՍ ՌԷԽԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Փետր. 5-ին:

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Շորեքշաբթի, Փետրուար 11-ին, ժամը 10·30-ին Փարիզի Ս. Ցովհ. - Մկրտիչ եկեղեցին ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Վէնսէնի նոր գերեզմանատունը, ժամը 12-ին:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

OFPRA-Ի ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆ

ՕՖՓՐԱ-ն (ուր է նաեւ Հայ Գաղթականաց Գրասենեակը) տեղափոխուած ըլլալով, ՓԵՏՐՈՒԱՐ 2-էն սկսեալ նոր հասցէն է.-

PARIFERIC
6, Rue Emile Reynaud
93066 — Aubervilliers
Métro: Porte de la Villette
Tél.: 835. 84. 69 — 835. 84. 70

Ի ՆՊԱՍՏ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄԾԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ

Նուպար Հէվաճեանի յիշատակին.- *Տէր եւ Տիկին Ֆրանկիւլեան 50, Բժ. Հէվաճեան 200, Մարտիրոս Մուրատեանի յիշատակին.- Տիկին Աստղիկ Մուրատեան 200, Փերուզ Ափարեանի յիշատակին.- Պօղոսեան ընտ. 50 Ֆ.:*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլ քաղաքի Կապ. Ծայլի վար - չուխիւնը ընդհակալութեամբ ստացած է.- Տէր եւ Տիկին Դաւիթեանէ 100 Ֆ., իր եղբօրորդւոյն՝ Ցակոբ Դաւիթեանի (Պէյրութ) մահուան առթիւ: Ընկ. Շամշոյեան 50 Ֆ., Վարդանյշ Անկիսեանի մահուան առթիւ: Ընկերուհի Զապէլ Արզումանեանի մահուան առթիւ՝ Արզումանեանի ընտ. 100, Տէր եւ Տիկին Ֆրանկիւլեան 50 Ֆ.:

×

Հարաւ. Ֆրանսայի Ազգ. կեդր. վարչութիւնը ընդհակալութեամբ ստացած է փոխան ծաղկեպսակի եւ այլ հետեւեալ նուէրները.- Մարզումանեանի հոգեհանգստեան առթիւ՝ Տէր եւ Տիկին Տիգրան 100, Տէր Նշան Գուլումճեան իր հօր մահուան յիշատակին, Պուլվառ Օտտոյի Կապ. Ծայէ՝ Վրէժ Էմիրհանեանի մահուան առթիւ, Պլ. Օտտոյի Կապ. Ծայէ՝ Սերովբէ Հայրապետեանի մահուան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Կ. Ճանիկեան՝ Այրի Տիկին Տուիկեանի մահուան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Կ. Ճանիկեան՝ Տիկին Նազենի Կիրակոսեանի մահուան առթիւ, Պլ. Օտտոյի Կապ. Ծայէ՝ Նարգունի Տօնապետեանի մահուան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Ս. Գուլումճեան՝ Եղսա Սիմոնեանի մահուան առթիւ 50-ական, Տէր եւ Տիկին Ս. Գուլումճեան՝ Սերովբէ Հայրապետեանի հոգեհանգստեան առթիւ 100, Տէր եւ Տիկին Արմաղանեան 50 Ֆ.:

Նուէր.- Բաբգէն Դարբինեան, Այրի Տիկին Նուրիձա Աւետիսեան, Սարգիս Ճանըզեան 200-ական, Սուրէն Աֆար - եան, Գրիգոր Կէտիկեան, Մկրտիչ Բիլեան, Ամարէ Շարիկեան, Լեվեր Խոզեան 100-ական Ֆ.:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Լիոն. - Տիկին Շահնիկ Փողհարեան եւ Օր. Պերճուհի, ողբացեալ Անդրանիկ Շատարեւեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն 100 Ֆ. Լիոնի Կապոյտ Խաչին եւ 100 Ֆ. «Ցառաջ»ին:

×

Սէն Թ'Էթիէն.- Պ. Ցարութիւն Ճամպուլեան, ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Տիգրան Չէքիեանի եւ իրենց ընտանեկան պարագաներուն, իրենց եղբ«ր՝ Անդրանիկ Շատարեւեանի մահուան առթիւ, եւ փոխան ծաղկեպսակի 100 Ֆ. կը նուիրէ «Ցառաջ»ի բարգաւաճման համար:

ՆՈՒԷՐ

Դաւիթ եպս. Սահակեան, կաթ. Պատ. Հարաւային Ամերիկայի Հայոց եւ նախկին հոգեւոր հովիւ Լիոնի եւ շրջանի, Ֆրանսա իր այցելութեան առթիւ՝ 500 Ֆ. կը նուիրէ Փոն-ոը-Շէրիի նորակառոյց եկեղեցիին (ատանալ «Ցառաջ»էն) եւ 150 Ֆ. «Ցառաջ»ի բարգաւաճման:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆրանսահայ Գրողներու Ընկերակցութեան Աւանդական Ճաշը «Հարենց» գրական մրցանակ կիրակի, Մարտ 15-ին:

ENTREPRISE GENERALE DE PEINTURE

Peinture — Décoration — Papier-Peint
Vitrerie — Ravalement — Plastiques mur et sol — Moquettes

DECOMURSOL
HAYRABEDIAN

23, Rue Louis Dain — 93400 SAINT - OUEN
Tél.: 254. 17. 89

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Ուրբաթ օր, Փետր. 13, երեկոյեան ժամը 5-ին, Փարիզի Ս. Ցովհաննէս - Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ կը կատարուի՝ Տեառնընդառաջ-ի հանդիսաւոր նախատօնակ, Անդաստան եւ մոմավառութիւն:

Շաբաթ օր, Փետր. 14, Տեառնընդառաջ, Տօն է Քառասնեբեայ Գալստեանն Քրիստոսի ի Տաճարն:

Այս առթիւ, Փարիզի Ս. Ցովհաննէս - Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին պատարագ կը կատարուի:

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

FETE SCOUTE

DE LA REGION LYON — DECINES

10e ANNIVERSAIRE DE LA REGION
Dimanche, 15 Février, à 15 h.
SALLE MOLIERE
18, Quai de Bondy — Lyon 5e
Chants, Sketches, Danses folkloriques,
— Buffet —
Երգեր, Ջուեչտ, Գեղջկական Պարեր
- Պուֆէ -
Entrée libre. — Մուտքը ազատ է:

TRANSTOURS

ORGANISE

UNE GRANDE CROISIERE EN MER NOIRE

20 JOURS, DONT 7 JOURS A EREVAN

— 21 Avril, TOULON: embarquement à partir de 14 h. Départ à 16 h.
Soirée «Faisons connaissance».
— 22 et 23 Avril: En mer, Election de la «Reine de la croisière».
— 24 Avril: Le PIREE — ATHENES
— 25 Avril: KOUSSADASI (Turquie)
— 26 Avril: en mer. 27 Avril: SOTCHI

×

l'Itinéraire peut-être modifie comme suit:

— Lundi, 27 Avril: SOTCHI - EREVAN. Par avion sans changement de prix.
— 28 Avril: TBILISSI, d'où départ pour EREVAN par autocar.

28 Avril au 3 MAI; EREVAN

— 4 Mai: par avion ODESSA. — 5 et 6 Mai: ISTANBUL.
— 7 et 8 Mai: en mer; détente et plaisir de la vie à bord.
— 9 Mai: NAPLES — 10 Mai: TOULON

Prix par personne, depuis: 4580 F. (4 *couchettes*), 6310 F. (2 *couchettes*) *etc.*
Supplément taxes de port, visa et frais d'obtention 200 F.

×

TRANSTOURS

Organise aussi plusieurs voyages pour l'Année 1981.
Avec les meilleures conditions et des prix imbattables.
Hôtel COSMOS à MOSCOU et Hôtel ARMENIA à EREVAN 1e classe

24 AVRIL et 1er MAI à EREVAN

De PARIS:
— 1e Voyage: du 17 Avril au 2 Mai
— 2e Voyage: du 5 Août au 20 Août — 3e Voyage: du 5 au 19 Octobre.
— 4e Voyage: du 7 au 21 Septembre.
De MARSEILLE:
— 1e Voyage: du 3 Août au 17 Août.
— 2e Voyage: du 7 au 21 Septembre. — 3e Voyage: du 5 au 19 Octobre.

○ PARIS — MR. OUNDJIAN: 25, Rue d'Argenteuil, 75001. Tél.: 261.58.28
Mercredi et Vendredi: de 14 à 18 h.
○ MARSEILLE — Z. ALEXANIAN: 11, Rue du Bassin, SAINT - JULIEN
Tél. 93. 04. 90 — (42) 83. 31. 55
○ LYON — CHEMIDIKIAN: Rue Chardonnet, N° 16, 69120 Vaulx-en-Velin
○ VALENCE — N. KASBARIAN: 9, Rue Sully; Tél.: 868. 53. 05

Imprimé Sur Les Presses Du Journal «HARATCH»-83, Rue D'Hauteville-75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

YAN'S CLUB

5, Ave. Reille, 75014 - Paris

CONCERT

A la mémoire de son Président
HAIG ESSABALIAN
Mercredi, 18 Fév. à 20h.45, au Club

Avec la collaboration de:
HOVANES ANASTASSIAN
Quatuor à Cordes SEVAN
Emmanuel Kouyoumdjian, Françoise Queguiner, Hovanès Anastassian, Paul Frithof.

Avec la participation de:
ANNA KARAKAIA
EUGENIE ALECIAN

Programme: AIVAZIAN, MIRZOYAN, KOHARIG GHAZAROSSIAN, KOMITAS.

Possibilités de diner après le concert
Réservations au Club: 589.20.48

ՎԻԼԼԷՕՐՊԱՆԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԲԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԵՑՈՂՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի, 15 Փետրուար, ժամը 15-ին
Լիոնի «Սիկալ սրահին մէջ
60, AVENUE DE SAXE

Billets en vente:
— Maison de la Culture Arménienne
15, *Rue de* 24 *Avril* 1915 - 69150 *Décines*
— ZAKEOSSIAN - Tailleur Edouard
20, *Rue Vauban - Lyon* 6e
— KRIK
11, *Av. Henri Barbusse - Villeurbane*
— CHAUSSURES ROGER
181, *Cours Emile Zola - Villeurbane*

CONCERT

QUATUOR TCHILINGUIRIAN

Au programme:
Haydn; quatuor en UT majeur, Op. 76, N° 3
Britton; quatuor N° 2.
Brahms: quatuor en UT mineur, Op. 51, N° 1.
Mercredi, 11 Février, à 20 h. 30
Maison de la Radio, Grand Auditorium (N° 104).
116, Ave. du President Kennedy, Paris 16e.
Entrée: 25 *F.* — *Etudiants:* 15 *F.*

ԼՍԱՍԵԱՆ - ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

«ԲԱԺԱԿԻՑ ՕՐ»

15 Փետրուար, ժամը 13-ին
«Ալեք Մանուկեան» սրահը
(118, rue de Courcelles — Paris 17)

Կը հրաւիրուին բոլոր սան եւ համակիրները, գալ բաժակ բարձրացնել աշխարհացրիւ սաներու կենաց:

Պայման է փութով ապահովել սեղանները

Հեռաձայն՝ առաւօտեան մինչեւ 10
372· 04· 20

UGAB - JEUNES OUVERTURES

Tous les Mercredis, de 17 à 19 h.
Cours gratuits de Mathématiques
au Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e
Renseignement et inscription:
*UGAB, 11, Sq. Alboni; Tél.*520.03.18

ԱՒ ՈՐ ԱՆԿ Է

Զարեհ Մուրատեանի մէկ գործին հրատարակութեան պատկերազարդման համար, կը խնդրուի այն անձերէն, որոնք իւզանկարներ ունին նկարիչին՝ Հայաստանի, ինչպէս նաեւ՝ նախապատերազմեան շրջանի, որ յարաբերութեան մէջ մտնեն զաւակին հետ (նկարելու համար իւ հարկին):

Claude Mutafian
61, Rue Monge, 75005 Paris

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԱՐՏԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԷԻ

ԱՐԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ (ԲՈԼՇԵՎԻԿՅԱՆ) ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ, ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ՕՐԳԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԻ, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՄԻՆԻՍՏՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐԻ ՊԱԼԱՏԻ ՕՐԳԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳՈՐԾԱՒՈՐ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՕՐԳԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՀԱՂՈՐԴԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆԻ ՕՐԳԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳՈՐԾԱՒՈՐ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐԻ ՊԱԼԱՏԻ ՕՐԳԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՀԱՂՈՐԴԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀՆԱԳՈՑՆ ՔԱՂԱՔՆԵՐԸ

— ԼՈՌԻ —

Լոռին կը զտնուէր Ստեփանաւան քաղաքէն 2 – 3 քիլոմեթր արեւելք, Ձորագետի բարձրադիր ձախ ափին, վերջինիս ու անոր ձախ կողմի վտակ Լոռիպետի միախառնուրդեան տեղը, անոնց կազմած թերակղզիաձեւ սարահարթին վրայ: Կը զտնուէր պատմական Փուգաթք աշխարհի Տաշիր կամ Տաշիրք գաւառին մէջ եւ վերջինիս կեդրոնն էր:

Մատենագրութիւններու եւ այլ ազբիւրներու մէջ սովորաբար կը յիշատակուի Լոռի կամ, երբեմն, Լոռէ անուն – ներով: Հին Հայաստանի հազարաւոր անուններու նման Լոռիի ծագումն ու իմաստը նոյնպէս չէ պարզաբանուած: Ուսանք հետեւելով ժողովրդական ստուգաբանութեան սկզբունքներուն, կը դրնէ, թէ այդ անունը ծագած պէտք է ըլլայ լոռ բառէն, նշելով որ անիկա լոռաւէտ վայր մը եղած է: Քաղաքի անուան եւ լոռ բառի այդ նմանութիւնը, անշուշտ, պատահական զուգադիպութիւն է եւ ըստուգաբանական առումով միանգամայն անհաւանական է: Ճեմարանական, ժ.դ. դարուն Լոռին կոչուած է նաեւ Սմբատաբերդ, հաւանաբար, այդ ժամանակուան տէրերէն մէկուն՝ Սմբատ Օրբելեան իշխանի անունով. այդ մասին արձանագրութիւն մը պահպանուած է քաղաքի միջնաբերդի պատին: Ներկայիս պատմական Լոռի քաղաքի աւերակներուն կից կը գտնուի Ստեփանաւանի շրջանի Լոռաբերդ կամ ուղղակի Բերդ գիւղը:

Տարբեր ժամանակներուն, տարբեր մատենագիրներու մօտ Լոռին կը յիշատակուի իբր զանազան կարգի բնակավայր՝ ամրոց, բերդ, բերդաւան, գիւղաքաղաք, բերդաքաղաք եւ քաղաք: Անոր մասին յիշատակութիւններ ունին Վարդան Արեւելցին, Սմբատ Գունդստաբլը, Կիրակոս Գանձակեցին, Սամուէլ Անեցին, վերջ ժամանակագիրները եւ այլ աղբիւրներ:

Ճիշատակութիւններու համաձայն, Լոռի բերդը կառուցանած է Տաշիր – Զորագետի թագաւոր Դաւիթ Անհողին՝ Բագրատունի Աշոտ Գ. (Ողորմած մականունով) թագաւորի թոռը 1081–ին եւ դարձուցած իր մայրաքաղաքը: Իսկ մինչ այդ թագաւորութեան աթոռանիստը եղած են Սանահինն ու Հաղպատը: Պատմիչը կը հաղորդէ, որ Դաւիթ Անհողին Լոռիի հետ միասին կառուցանած է նաեւ 12 ուրիշ բերդեր՝ որձաքարէ եւ կիրկ: Անոր յետագայ ժառանգորդները կոչուցան Կորիկեաններ (կամ Կիւրիկեաններ), որոնց մայրաքաղաքը արդէն (988 – 1110) դարձած էր Լոռին:

Լոռին ու նոյնանուն թագաւորութիւնը ունեցած են ելեւէջներով լեցուն քաղաքական պատմութիւն: Հոս Բագրատունի Կորիկեան թագաւորներէն առաք, մինչեւ մոնկոլական նուաճումները, իշխած են նաեւ Սրբազեան իշխանները, որոնք կը վարչին վրայ պետութեան զօրքերու հրամանատարն՝ ամիրսպասալարի պաշտօնը, ապա 1884ին զբրենք փոխարինած են ամիրսպասալար Զաքարէ Զաքարեան (մինչեւ իր մահը՝ 1212) եւ անոր յաջորդները: Մեզի հասած վկայութիւններէն եւ հին քաղաքի աւերակներէն յայտնաբերուած նիւթական մշակոյթի մնացորդներէն ակնյայտնի կը դառնայ, որ Լոռին զարգացման բուռն շրջան ապրած է Զաքարեաններու իշխանութեան տարիներուն: Մինչ վերջիններու ժամանակները Լոռին սոսկ բերդ էր, ապա անոնց օրով բերդի պարիսպներէն դուրս կը յառաջանայ ու կը ձեւաւորուի բուն քաղաքը, իսկ առաջինը կը վերածուի արդէն կազմաւորուած քաղաքի միջնաբերդի:

Լոռին ժԱ. – ԺԱ. դարերուն բաւական աշխոյժ կեդրոն էր: Անիկա բանուկ ճանապարհով մէկ կողմէ կապուած էր Հայոց հռչակաւոր Անի մայրաքաղաքի, իսկ մէւս կողմէ՝ վրաց մայրաքաղաք Տփղիսի հետ: Հոս ներքին ու արտաքին առուտուրի հետ միասին կարեւոր դեր կը խաղային նաեւ արհեստները, ինչպէս նաեւ պղինձի հայթայթումը, ձուլումն ու մշակումը: Կ'ենթադրուի, որ այդ ժամանակները անոր բնակչութեան թիւը հասած է մինչեւ 10 հազարի, ինչ որ այդ դարերու աւատապետական քաղաքներու համար փոքր թիւ կարելի չէ համարել:

Սակայն Հայաստանի մէւս քաղաքներու նման Լոռիի բնականոն զարգացման ընթացքը նոյնպէս կը խափանի ու կ'ընդհատի արտաքին նուաճողներու յարձակումներու հետեւանքով: Լոռիի համար յատկապէս ոյժգին էր 1386ի Տամերլանի արշաւանքը: Ան Լոռին կ'աւերէ ու կը հրկիզէ, ինչպէս նաեւ Ստեփանաւանի շրջանի միւս քաղաքները: Ասկէ ետք Լոռին կը վերածուի գիւղի, որ Դաւիթ Անհողին Լոռիի հետ միասին կառուցանած է նաեւ 12 ուրիշ բերդեր՝ որձաքարէ եւ կիրկ: Անոր յետագայ ժառանգորդները կոչուցան Կորիկեաններ (կամ Կիւրիկեաններ), որոնց մայրաքաղաքը արդէն (988 – 1110) դարձած էր Լոռին:

Լոռին ու նոյնանուն թագաւորութիւնը ունեցած են ելեւէջներով լեցուն քաղաքական պատմութիւն: Հոս Բագրատունի Կորիկեան թագաւորներէն առաք, մինչեւ մոնկոլական նուաճումները, իշխած են նաեւ Սրբազեան իշխանները, որոնք կը վարչին վրայ պետութեան զօրքերու հրամանատարն՝ ամիրսպասալարի պաշտօնը, ապա 1884ին զբրենք փոխարինած են ամիրսպասալար Զաքարէ Զաքարեան (մինչեւ իր մահը՝ 1212) եւ անոր յաջորդները: Մեզի հասած վկայութիւններէն եւ հին քաղաքի աւերակներէն յայտնաբերուած նիւթական մշակոյթի մնացորդներէն ակնյայտնի կը դառնայ, որ Լոռին զարգացման բուռն շրջան ապրած է Զաքարեաններու իշխանութեան տարիներուն: Մինչ վերջիններու ժամանակները Լոռին սոսկ բերդ էր, ապա անոնց օրով բերդի պարիսպներէն դուրս կը յառաջանայ ու կը ձեւաւորուի բուն քաղաքը, իսկ առաջինը կը վերածուի արդէն կազմաւորուած քաղաքի միջնաբերդի:

Լոռին ժԱ. – ԺԲ. դարերուն բաւական աշխոյժ կեդրոն էր: Անիկա բանուկ ճանապարհով մէկ կողմէ կապուած էր Հայոց հռչակաւոր Անի մայրաքաղաքի, իսկ մէւս կողմէ՝ վրաց մայրաքաղաք Տփղիսի հետ: Հոս ներքին ու արտաքին առուտուրի հետ միասին կարեւոր դեր կը խաղային նաեւ արհեստները, ինչպէս նաեւ պղինձի հայթայթումը, ձուլումն ու մշակումը: Կ'ենթադրուի, որ այդ ժամանակները անոր բնակչութեան թիւը հասած է մինչեւ 10 հազարի, ինչ որ այդ դարերու աւատապետական քաղաքներու համար փոքր թիւ կարելի չէ համարել:

Սակայն Հայաստանի մէւս քաղաքներու նման Լոռիի բնականոն զարգացման ընթացքը նոյնպէս կը խափանի ու կ'ընդհատի արտաքին նուաճողներու յարձակումներու հետեւանքով: Լոռիի համար յատկապէս ոյժգին էր 1386ի Տամերլանի արշաւանքը: Ան Լոռին կ'աւերէ ու կը հրկիզէ, ինչպէս նաեւ Ստեփանաւանի շրջանի միւս քաղաքները: Ասկէ ետք Լոռին կը վերածուի գիւղի, որ Դաւիթ Անհողին Լոռիի հետ միասին կառուցանած է նաեւ 12 ուրիշ բերդեր՝ որձաքարէ եւ կիրկ: Անոր յետագայ ժառանգորդները կոչուցան Կորիկեաններ (կամ Կիւրիկեաններ), որոնց մայրաքաղաքը արդէն (988 – 1110) դարձած էր Լոռին:

Լոռին ու նոյնանուն թագաւորութիւնը ունեցած են ելեւէջներով լեցուն քաղաքական պատմութիւն: Հոս Բագրատունի Կորիկեան թագաւորներէն առաք, մինչեւ մոնկոլական նուաճումները, իշխած են նաեւ Սրբազեան իշխանները, որոնք կը վարչին վրայ պետութեան զօրքերու հրամանատարն՝ ամիրսպասալարի պաշտօնը, ապա 1884ին զբրենք փոխարինած են ամիրսպասալար Զաքարէ Զաքարեան (մինչեւ իր մահը՝ 1212) եւ անոր յաջորդները: Մեզի հասած վկայութիւններէն եւ հին քաղաքի աւերակներէն յայտնաբերուած նիւթական մշակոյթի մնացորդներէն ակնյայտնի կը դառնայ, որ Լոռին զարգացման բուռն շրջան ապրած է Զաքարեաններու իշխանութեան տարիներուն: Մինչ վերջիններու ժամանակները Լոռին սոսկ բերդ էր, ապա անոնց օրով բերդի պարիսպներէն դուրս կը յառաջանայ ու կը ձեւաւորուի բուն քաղաքը, իսկ առաջինը կը վերածուի արդէն կազմաւորուած քաղաքի միջնաբերդի:

Լոռին ժԱ. – ԺԲ. դարերուն բաւական աշխոյժ կեդրոն էր: Անիկա բանուկ ճանապարհով մէկ կողմէ կապուած էր Հայոց հռչակաւոր Անի մայրաքաղաքի, իսկ մէւս կողմէ՝ վրաց մայրաքաղաք Տփղիսի հետ: Հոս ներքին ու արտաքին առուտուրի հետ միասին կարեւոր դեր կը խաղային նաեւ արհեստները, ինչպէս նաեւ պղինձի հայթայթումը, ձուլումն ու մշակումը: Կ'ենթադրուի, որ այդ ժամանակները անոր բնակչութեան թիւը հասած է մինչեւ 10 հազարի, ինչ որ այդ դարերու աւատապետական քաղաքներու համար փոքր թիւ կարելի չէ համարել:

Սակայն Հայաստանի մէւս քաղաքներու նման Լոռիի բնականոն զարգացման ընթացքը նոյնպէս կը խափանի ու կ'ընդհատի արտաքին նուաճողներու յարձակումներու հետեւանքով: Լոռիի համար յատ-

ԷՋ ՄԸ՝ «ԱՆՅԱՓ ԾԱՐԱԻԸ ԿԱՄ ՎԵՐՋԻՆ ԵՐԹԸ»

ՎԷՊԷՆ

Փարիզի քթին տակ՝ հարիւր տասը քիլոմեթր հեռաւորութեան, սիրուն քաղաք մըն է Մոնթարժի: Սիրուն եւ գեղեցիկ՝ ինչպէս Ֆրանսայի շատ քաղաքները, ուր սակայն անխուսափելի բան մը գոյութիւն ունի: Առաջին ակնարկով իսկ աչքի կը զարնէ զործատեղական տուներու եւ գեղակերտ վիլլաներու գաստակարգային տարբերութիւնը:

Գեղեցիկ է Ֆրանսան: Գնա՛ ուր որ կ'ուզես – արօտավայրերն ու դաշտերը· իջի՛ր գետերու եւ լիճերու երկայնքին ու լայնքին· պուրակներու եւ անտառներու թանձր սաղարթներու չուքին յանձնուէ՛· բարձրացիր բլուրներն ու լեռները· մա՛ր գիւղերն ու քաղաքները՝ դանելու համար հրաշքը բնութեան· վայելելու՝ ինքնուրոյն կառոյցի ու ոճի գեղեցկութիւնը:

Իսկ Մոնթարժի գեղեցկութեան աստղ մը՝ բոլոր աստղերուն մէջ:

Մոնթարժի՛... բայց ան միշտ Մոնթարժի անունը չէ կրած: Եղած մանրակրկիտ պրպտումները դեռ չեն կրցած լուսաբանել անոր նախնական անունը: Օռէլիէններու տիրապետութեան շրջանին ներկայացուցած է ծակեալ վիճակ, բայց ե· դարուն աւերակի վերածուած ամբողջութեամբ: Ճեմարանին է միայն, որ կառուցուած է այսօրուան քաղաքը: Անոր բազմաթիւ ջուրերու հոսանքը լայն Աղրիականի թագուհիին հետ բաղդատութեան դրուելու արժանիքը տուած: Վեր – բածնունդէն մնացած անոր զոթական ոճի եկեղեցին՝ հաւատացեալներու պաշտամունքին վայր ըլլալէ առաջ, աչքերու գեղարուեստական վայելք պարզեւող ճարտարապետութիւն է: Հրաշալիք մըն է

Ժ.Բ. դարուն կառուցուած դղեակը հո՛ն, բարձունքին վրայ, որ կը պատմէ անցեալ գեղեցկութիւններու եւ բռնատիրական ճնշումներու մասին: Իր ներքնուղիով, խրամի վրայ բացուող պաղտնի դուռով, իր պարտէզով եւ թնդանօթի յատկացուած հնաւուրց կառուցումով՝ հրաշալի վայր է եղած: 1320–ին հասած է կատարելութեան՝ դառնալով անմատչելի բերդ, բայց ան երբ կը ծախուի «Պանտ Նուառ»ի, կը քանդուի բոլորովին· ապրանքներն ալ վաճառքի կը հանուին: Թագաւորներու բնակութեան օրերուն է որ կը վերակառուցուի եւ կ'ընդարձակուի այս դղեակը:

Մոնթարժիի բնական գեղեցկութիւնը սակայն, անկասկած Լուանկ գետի՝ քաղաքը երկուքի բաժնող երիզն է, որուն վրայ ձգուած 126 կամուրջներ եւ կամրջակներ ցամաքները կը զօդեն իրարու: Գրեթէ ջուրին մէջ կախուած տուներ եւ սրճարաններ «կախեալ պարտէզ»ներու համայքը կուտան ընդհանուր համապատկերին: Ի զուր տեղ չէ որ տեղացիները իրենց քաղաքը կը կոչեն «Կաթինէի Վենետիկը»: Սակայն հոն՝ շէր – ջատագովներու եւ սիրահարներու յատկացուած կոնտոլներ չեն երեւիր, այլ ծաղկավաճառի խնամքով պատրաստուած մակոյկներ եւ նաւակներ՝ սիրուհիի նուիրուելիք փունջերու տպաւորութիւն կը թողուն:

Շրջանը ճոխացնող հարստութիւն մըն է, մօտ երեք քիլոմեթր հեռաւորութեան տարածուող անտառը՝ ջրային փոքր լճակներով կամ ծանծաղուտներով կէտ – կէտուած: Շրջապատութեան, լուռ խո – հումի եւ բնութեան խաղաղութեան ընկերացելու ընտրելագոյն վայր: Ժամա – նակին, անշուշտ, անիկա զղեակի բնա – կիչ աղնուականներու անձեռնմխելի սեփականութիւն՝ կը ծառայէր իշխանա – զուններու, ասպետներու եւ զրանիկնե – րու որսորդական հաճոյքին: Հիմա, հոն՝ փոքրուր ատենի և Մոնթարժիի հասարակ ժողովուրդն է, որ որսորդութեան կ'ելլէ, երբ եղանակը պայ հրապոյր վերագընելու:

Անի, առաջին անգամն է, որ կուգար Մոնթարժի: Ո՛չ կը ճանչնար քաղաքը, ո՛չ ալ տեղեակ էր անոր պատմութեան: Քլօտ կառք նստեցուց զայն, ցոյց տուաւ Արդարութեան Պալատը, Զբրչիի յուշարձան կոթողը, հիւանդանոցը, զղեակը՝ տալով զանազան բացատրութիւններ, ապա քաղաքապետարան եւ կանգ առին «Մոնթարժիի Շուն»ը արձանին առջեւ:

– Ինչո՞ւ այս արձանը, զարմացաւ Անի:

– Օ՛հ, ամբողջ ատենդավէպ մը կապուած է անոր, պատասխանեց Քլօտ: Հետաքրքիր ատենդավէպ ... կը պատմուի թէ Շըվալիէ Օպրի սպաննուած է պալատական Մաքէրի կողմէ՝ Մոնթարժիի անտառին մէջ: Ո՛չ մէկ վկայ եղած է այս ոճիրին· այնպէս որ մարդասպանը ամենայն խաղաղութեամբ պտցած է պալատ: Օպրիի չունը, ամբողջ երեք օր, հսկած է իր սիրոյ մարմնին, բայց քաղցէն յաղթահարուած, վազած է պալատ, խածած Մաքէրը եւ խլած անոր ձեռքի հացը՝ երբ պալատականները ճաշի վրայ կը գտնուէին, եւ վերադարձած հսկողութեան ախուր պաշտօնին:

«Ճաշօրդ օր կը կրկնուի նոյն տեսարանը:

«Հետաքրքրութիւնը զագաթնակէտին հասած՝ կ'որոշեն վերջապէս հետեւիլ չունին եւ երեւան կ'ելլէ ոճիրը:

«Արդարութեան մեծամարտ կը վճռէ Շարլ Ե.: Իբր ինքնապաշտպանութեան եւ յարձակողական զէնք, Մաքէրին կուտան գաւազան մը, իսկ չունին կը յատկացուի տակառ մը՝ իբրեւ պատսպարան կամ հարուածներէն խուսափելու միջոց: Այս տարօրինակ մենամարտին ներկայ կ'ըլլան բոլոր պալատականները, որմէ յաղթական դուրս կուգայ Օպրիի չունը:

«Պարզուած էր յանցանքը: Մաքէր կը ստանայ արժանի մահապատիժը: Ատոր խորհրդանիշն է այս արձանը»:

– Իսկապէս յուզիչ է, ըսաւ Անի, լսելէ ետք «հերոսամարտի» պատմութիւնը: Շա՛տ սրտառմկիկ պատմութիւններ կան չուներու հաւատարմութեան մասին: Միայն մարդ էակին կը պակսի այդ հաւատարմութիւնը: Կենդանին իր բնազդով աւելի «մարդասէր» է, քան ասոնք կենդանին իր ուղեղով...:

ԼԵՒՈՆ ՍՈՓՈԿԼԵԱՆ

ՕՐԱԳՐԻ ԷՋԵՐ

Գրեց՝ ԶԱՐԵՀ Մ. ՈՐԲՈՒՆԻ

Կը կարծէր որ Ֆրանսահպատակ եմ, բայց պէզ բառընը, աստուած իմ, ուրկ՞է այս գնչուն հոս ինկեր է:

(Ճիշտ մը: 5 տարի պատերազմ, գերութիւն, բայց երբեք չդիմեցի Ֆրանսայի ըլլալու պատիւին):

Նիս, 3 Մայիս, 1950· – Մարսիլիայէն մեկնելուս պէս դիմացս նստող կինը, յիսունը անց թուխի վրայ, թառամած դէմքին վրայ կարմիր այտերով եւ սիրուն նայուածքով, հետաքրքրուեցաւ ծովով·

– Ո՞ւր է ծովը, ծով չկայ:

– Լա Սիոտայէն վերջ կը տեսնուի, ըսի, ուզածնուդ չափ:

– Բայց դիշեր է, ըսաւ, չի տեսնուիր: Ի՞նչ էր այն մեծ ջուրը Մարսէյլէն առաջ:

– Ռոն, գետը:

–Զարմանալի, այն ի՞նչ լայն էր:

– Ան ձեր տեսածը ուրիշ է, ըսի, Պէռի ծովախորշն է անիկա: Տեսա՞ք, հարցուցի, Նոնիաքի աղարանները:

Բայց անոր մանկական հետաքրքրութիւնը կառչած մնաց լայն գետին զարմանքին:

– Ի՞նչ լայն գետ է, կը կրկնէր չարուշնակ:

– Որտեղէն էք, տիկին, հարցուցի:

–Սէնդ Մենեհուլտէն եմ:

– Հարկաւ, բացագանչեցի, Մառնը Ռոնի չափ լայն չէ, Մառնը Ռոնի չափ լայն չէ բաղդատմամբ եւ այս ըսելէ վերջ չարունակեցի քմծիծաղով մը, խոզի տոտիկներու երկրէն էք դուք:

–Ա՛հ, ըրաւ տիկինը խնդագ ձեռքե – րով դէմքը ծածկելէն: Լեցուն անտուկ մը բերած եմ հետս, «ՊԱԿԱԺ»ի տուի: Ազջկանս կ'երթամ: Ազջիկս Նիս ամուս – նացած է:

– Լսել է ֆէյճ պիաի ընէք մայր ու աղջիկ:

Կինը նորէն ամչցաւ ու ծածկեց դէմքը երկու ձեռքերով:

– Մեր երկրին մասնագիտութիւնն է, ըսաւ զառնալով միւս ճամբորդներուն:

Ամբողջ օրը ճամբորդած էր: Ծոզնած էր: Սրունքը կոթնցուց սրունքիս ու քընացաւ: Քանի մօտերը արթնցաւ: Քառորդ լուսին մը թաւալ էր հորիզոնէն վեր, ծովուն վրայ բանալով արծաթեզէն պլպլուն երազունակ ճամբայ մը: Այս անգամ կինը գլուխը չվերցուց ապակիէն:

– Ծովը, կ'ազաղակէ երբեմն ,ծովը, 1917–էն ի վեր չեմ տեսած:

Քանի, 7 Մայիս· – Տիկին Վիքտորիայի տունը հանդիպեցայ վերջապէս մեր նշանաւոր Վահրիճին: Վահրիճը աւելի լաւ պատրաստուած համայնավար մըն է եւ ոչ պակաս գործիչ մը: Գիւղերը անցուցեր էր քաղաքին փողոցներուն վրայ կուսակցական լոզունգներ գրելով ճերմակ ներկով Լա Պոթքաի դէպքերուն առընչութեամբ, Վիէթնամի պատերազմին դէմ եւ առ հասարակ ի նպաստ խաղաղութեան:

Խաղաղութիւն բառին վերաբերմամբ յիշեմ որ Իսահակեան կ'առաջարկէր որ անդորը բառը գործածուի:

– Խաղաղութիւն բառը ինքնին մի պատերազմ է:

Նման բան մը յիշուած էր «Յառաջ»ի մէջ օտարի մը կողմէ, վերջերս:

Պօէէա, 11 Մայիս, 1950· – Քիչ առաջ կ'ըսէի ծերունի ատաղձագործ կամպիին թէ իրենց քաղաքը մեռեալ քաղաք մըն է, կատարեալ բրածոյ:

– Ա՛հ, ըրաւ, երկաթուղին մեռցուց մեր քաղաքը, որ ժամանակին աշխարհահռչակ էր իր ատենավաճառով:

– Գիտեմ, ըսի, Միխրալ հրաշալի կերպով նկարագրած է ատիկա: Բայց հի՞մա...

– Երկաթուղին մեռցուց մեր քաղաքը: Ժամանակին մեր ատենավաճառին կուգային աշխարհին ամէն ծայրերէն: Զինաստանէն անգամ նաւերը կուգային ճամբով, Ռոնը բարձրանալով, ցարմարտեր տեղի կ'ունենային, խաղեր, չուրջպարեր, երգեր եւ Բրովանսի գինին կ'ողեւորէր ու կը հսկէր ուրախութիւններուն: Շոգեկառքը սպաննեց մեր քաղաքը:

Դարասկոն, նոյն օրը.– Կամուրջէն ապրդին աչքերս կը բացուին Տօսէի Դարդարէն տը Դարասկոնը փնտռելու համար: Ատոր կ'ըսեն մտքի թռնուածում:

Նիմ, նոյն իրիկուն· – Ժամը ութը անցաւ, ամէն կողմ մամայութիւն է: Սրճարանը նստած գոնէ լրացուցի գերութեան յուշերուս երրորդ գլուխը՝ «Սուտիդցի ուտանողը»: Ինծի պէս ամէն մարդ տեսած է Նիմի մարզարանը կամ ցուլարանը եւ ցուլերուն ծեծուելուքը ամբողջ եւրոպան հոս կը բերէր:

(Շար. 5)

ՀԱՅՈՎՁ ԿՈՏՏՎԱԾՔ

= ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ =

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆԱՑ ՀՈՐ ԼՈՒՃԻ ԿՈՉ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՆԱՑ ԲՈՒՀԱՐԴ

Մեկին դէմ ձայնը կորսուեցաւ, մի – մեկէն ոտքի օտքն ի վեր լսուեցաւ:

– Ինչ ձայն է, Սաքօ, – ձայն տուաւ կնոջ պարկեշտ ընկերը – ինչպէս կ՚ուզես, ես քեզի կ՚ասեմ:

– Մինչեւ լեռնցուն գոչ իր ուրախ ձայնը հոգնացուցիր և կորսնցուցիր:

– Գնա տես ո՞վ է: Զգուշ իջիր, թերեւս մեր հետ չէ լսուած:

Ոտքերուն մէջ փռուած մեծ շունը, որ ինքն ալ ականջ դրած էր, ոտքի ելաւ, պոչը շարժեց և ուրախ հաչեց:

– Ի՜նչ հոգ, որ ուրիշ մը չէ, ես եմ, ես եմ, ես եմ...

Իր ձայնէն յուսիսկ ինքնին ուրախ՝ ոտքերը ցատկոտելով դուրս վազեց:

Ոտրտիկը այս անգամ ոչ միայն հոգին փրկեց, այլեւ ինքն ալ ստացաւ ամբողջ մի ոչխարի ոտքը:

Հսկան մեր ընկերը ոչխարը բաժնեց մեր միջեւ հաւասար մասերով և իրարմէ բաժնուեցանք ուրախ ու գոհ:

Ես ոտքս ուղղեցի դէպի Ծաղկաձոր, ուր ինձ կը սպասէին ընկերներս, որոնց մեզ հասու ճամբուն վրայ ինկած էի:

Ծաղկաձորի մէջ ինձ ընդունեցին ուրախութեամբ, որովհետեւ ես ալ ոչխարի ոտքը ունէի ինձ հետ:

Ոտրտիկը ինքն ալ ուրախ էր, որ ինքն ալ ոչխարի ոտքը ունի:

Ես ալ ուրախ էի, որ ոչխարի ոտքը ունիմ:

Ոտրտիկը այս անգամ իր ձայնը ա-

(Շար. 253)

Մեկին դէմ ձայնը կորսուեցաւ, մի – մեկէն ոտքի օտքն ի վեր լսուեցաւ:

– Ինչ ձայն է, Սաքօ, – ձայն տուաւ կնոջ պարկեշտ ընկերը – կ՚ուզես, որ ես քեզի կ՚ասեմ:

– Մինչեւ լեռնցուն գոչ իր ուրախ ձայնը հոգնացուցիր և կորսնցուցիր:

– Գնա տես ո՞վ է: Զգուշ իջիր, թերեւս մեր հետ չէ լսուած:

Ոտքերուն մէջ փռուած մեծ շունը, որ ինքն ալ ականջ դրած էր, ոտքի ելաւ, պոչը շարժեց և ուրախ հաչեց:

– Ի՜նչ հոգ, որ չէ, ես եմ, ես եմ, ես եմ...

Իր ձայնէն յուսիսկ ինքնին ուրախ՝ ոտքերը ցատկոտելով դուրս վազեց:

Ոտրտիկը այս անգամ ոչ միայն հոգին փրկեց, այլեւ ինքն ալ ստացաւ ամբողջ մի ոչխարի ոտքը:

Հսկան մեր ընկերը ոչխարը բաժնեց մեր միջեւ հաւասար մասերով և իրարմէ բաժնուեցանք ուրախ ու գոհ:

Ես ոտքս ուղղեցի դէպի Ծաղկաձոր, ուր ինձ կը սպասէին ընկերներս, որոնց մեզ հասու ճամբուն վրայ ինկած էի:

Ծաղկաձորի մէջ ինձ ընդունեցին ուրախութեամբ, որովհետեւ ես ալ ոչխարի ոտքը ունէի ինձ հետ:

Ոտրտիկը ինքն ալ ուրախ էր, որ ինքն ալ ոչխարի ոտքը ունի:

Ես ալ ուրախ էի, որ ոչխարի ոտքը ունիմ:

Ոտրտիկը այս անգամ իր ձայնը ա-

(Շար. 253)

ՀԱՅՈՑ ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐԸ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐՈՒՆ

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆԱՑ ՀՈՐ ԼՈՒՃԻ ԿՈՉ

Մեկին դէմ ձայնը կորսուեցաւ, մի – մեկէն ոտքի օտքն ի վեր լսուեցաւ:

– Ինչ ձայն է, Սաքօ, – ձայն տուաւ կնոջ պարկեշտ ընկերը – կ՚ուզես, որ ես քեզի կ՚ասեմ:

– Մինչեւ լեռնցուն գոչ իր ուրախ ձայնը հոգնացուցիր և կորսնցուցիր:

– Գնա տես ո՞վ է: Զգուշ իջիր, թերեւս մեր հետ չէ լսուած:

Ոտքերուն մէջ փռուած մեծ շունը, որ ինքն ալ ականջ դրած էր, ոտքի ելաւ, պոչը շարժեց և ուրախ հաչեց:

– Ի՜նչ հոգ, որ չէ, ես եմ, ես եմ, ես եմ...

Իր ձայնէն յուսիսկ ինքնին ուրախ՝ ոտքերը ցատկոտելով դուրս վազեց:

Ոտրտիկը այս անգամ ոչ միայն հոգին փրկեց, այլեւ ինքն ալ ստացաւ ամբողջ մի ոչխարի ոտքը:

Հսկան մեր ընկերը ոչխարը բաժնեց մեր միջեւ հաւասար մասերով և իրարմէ բաժնուեցանք ուրախ ու գոհ:

Ես ոտքս ուղղեցի դէպի Ծաղկաձոր, ուր ինձ կը սպասէին ընկերներս, որոնց մեզ հասու ճամբուն վրայ ինկած էի:

Ծաղկաձորի մէջ ինձ ընդունեցին ուրախութեամբ, որովհետեւ ես ալ ոչխարի ոտքը ունէի ինձ հետ:

Ոտրտիկը ինքն ալ ուրախ էր, որ ինքն ալ ոչխարի ոտքը ունի:

Ես ալ ուրախ էի, որ ոչխարի ոտքը ունիմ:

Ոտրտիկը այս անգամ իր ձայնը ա-

(Շար. 253)

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆԱՑ ՀՈՐ ԼՈՒՃԻ ԿՈՉ

Մեկին դէմ ձայնը կորսուեցաւ, մի – մեկէն ոտքի օտքն ի վեր լսուեցաւ:

– Ինչ ձայն է, Սաքօ, – ձայն տուաւ կնոջ պարկեշտ ընկերը – կ՚ուզես, որ ես քեզի կ՚ասեմ:

– Մինչեւ լեռնցուն գոչ իր ուրախ ձայնը հոգնացուցիր և կորսնցուցիր:

– Գնա տես ո՞վ է: Զգուշ իջիր, թերեւս մեր հետ չէ լսուած:

Ոտքերուն մէջ փռուած մեծ շունը, որ ինքն ալ ականջ դրած էր, ոտքի ելաւ, պոչը շարժեց և ուրախ հաչեց:

– Ի՜նչ հոգ, որ չէ, ես եմ, ես եմ, ես եմ...

Իր ձայնէն յուսիսկ ինքնին ուրախ՝ ոտքերը ցատկոտելով դուրս վազեց:

Ոտրտիկը այս անգամ ոչ միայն հոգին փրկեց, այլեւ ինքն ալ ստացաւ ամբողջ մի ոչխարի ոտքը:

Հսկան մեր ընկերը ոչխարը բաժնեց մեր միջեւ հաւասար մասերով և իրարմէ բաժնուեցանք ուրախ ու գոհ:

Ես ոտքս ուղղեցի դէպի Ծաղկաձոր, ուր ինձ կը սպասէին ընկերներս, որոնց մեզ հասու ճամբուն վրայ ինկած էի:

Ծաղկաձորի մէջ ինձ ընդունեցին ուրախութեամբ, որովհետեւ ես ալ ոչխարի ոտքը ունէի ինձ հետ:

Ոտրտիկը ինքն ալ ուրախ էր, որ ինքն ալ ոչխարի ոտքը ունի:

Ես ալ ուրախ էի, որ ոչխարի ոտքը ունիմ:

Ոտրտիկը այս անգամ իր ձայնը ա-

(Շար. 253)

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆԱՑ ՀՈՐ ԼՈՒՃԻ ԿՈՉ

Մեկին դէմ ձայնը կորսուեցաւ, մի – մեկէն ոտքի օտքն ի վեր լսուեցաւ:

– Ինչ ձայն է, Սաքօ, – ձայն տուաւ կնոջ պարկեշտ ընկերը – կ՚ուզես, որ ես քեզի կ՚ասեմ:

– Մինչեւ լեռնցուն գոչ իր ուրախ ձայնը հոգնացուցիր և կորսնցուցիր:

– Գնա տես ո՞վ է: Զգուշ իջիր, թերեւս մեր հետ չէ լսուած:

Ոտքերուն մէջ փռուած մեծ շունը, որ ինքն ալ ականջ դրած էր, ոտքի ելաւ, պոչը շարժեց և ուրախ հաչեց:

– Ի՜նչ հոգ, որ չէ, ես եմ, ես եմ, ես եմ...

Իր ձայնէն յուսիսկ ինքնին ուրախ՝ ոտքերը ցատկոտելով դուրս վազեց:

Ոտրտիկը այս անգամ ոչ միայն հոգին փրկեց, այլեւ ինքն ալ ստացաւ ամբողջ մի ոչխարի ոտքը:

Հսկան մեր ընկերը ոչխարը բաժնեց մեր միջեւ հաւասար մասերով և իրարմէ բաժնուեցանք ուրախ ու գոհ:

Ես ոտքս ուղղեցի դէպի Ծաղկաձոր, ուր ինձ կը սպասէին ընկերներս, որոնց մեզ հասու ճամբուն վրայ ինկած էի:

Ծաղկաձորի մէջ ինձ ընդունեցին ուրախութեամբ, որովհետեւ ես ալ ոչխարի ոտքը ունէի ինձ հետ:

Ոտրտիկը ինքն ալ ուրախ էր, որ ինքն ալ ոչխարի ոտքը ունի:

Ես ալ ուրախ էի, որ ոչխարի ոտքը ունիմ:

Ոտրտիկը այս անգամ իր ձայնը ա-

(Շար. 253)

ՀՈՎՆԱԹԵՎ ՊԱՀԱՆՋ –

ՄԱՍՖՈՄՄՈՎՀ Հայ ներդնիչ ԱՐՏԱՇԵՍ ԱՐՏԱՇԵՍԻ ՀՈՎՆԱԹԵՎԻ ՊԱՀԱՆՋԸ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՄԱՀՎԱՆ 25-ՐԴ ԱՄՍԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՄԱՀՎԱՆ 50-ԱՄԱՅԵԱՅ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆ ԱՌԹԻՒ ՀԱՆԴԷՍԻՆ ՊԻՏԻ ՏԱՐԱԾԻ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ԱՐՎԵՍՏԻ ՄԵԾ ՆՈՒԻՐԱԿԱՆ ՊԱՀՈՒ ԱՌԹԻՒ ՀԱՄԱՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՄԱՀՎԱՆ 25-ՐԴ ԱՄՍԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՄԱՀՎԱՆ 50-ԱՄԱՅԵԱՅ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆ ԱՌԹԻՒ ՀԱՆԴԷՍԻՆ ՊԻՏԻ ՏԱՐԱԾԻ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ԱՐՎԵՍՏԻ ՄԵԾ ՆՈՒԻՐԱԿԱՆ ՊԱՀՈՒ ԱՌԹԻՒ ՀԱՄԱՐ

ՀՈՎՆԱԹԵՎ ՊԱՀԱՆՋ –

ՄԱՍՖՈՄՄՈՎՀ Հայ ներդնիչ ԱՐՏԱՇԵՍ ԱՐՏԱՇԵՍԻ ՀՈՎՆԱԹԵՎԻ ՊԱՀԱՆՋԸ

Տէր եւ Տիկին Արիկ Աթէչեան, Տէր եւ Տիկին Նիւմայ եւ զաւակը՝ Ֆիլիփ, Տէր եւ Տիկին Խազալ Աթէչեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Յովհաննէս Վանլեան եւ զաւակները, յաւուր կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ – մօր, տալոջ եւ հօրաքրոջ՝

Այրի Տիկին Մելինէ Աթէշեանի

մահը, որ պատահեցաւ Փետրուար 8–ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի՝ Շաբաթ, Փետր. 11, ժամը 15·30ին, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս Եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Վիլժուիֆի գերեզմանատունը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի՝ ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

«ՅԱՌԱՋ»·– Մեր ցաւակցութիւնները՝ Վանլեան ընտանիքին եւ ողբացեալին զաւակներուն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ·– Այրի Տիկին Մարի Ապրիկեան, Տէր եւ Տիկին Ժաք Պալեան, Տէր եւ Տիկին Բիւզանդ Խաչատուրեան, Տէր եւ Տիկին Քրիստափոր Անտիկեան, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Պուլղուրեան, Պ. Միհրան Պօզապալեան (Տրակինեան), կը ծանուցանեն թէ՝ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց ամուսնոյն, հօր, կնքահօր եւ ազգականին՝

ՄԻՍԱՔ ԱՊՐԻԿԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, կիրակի, Փետրուար 15–ին, Մարսէյլի Ս. Սահակ – Մեսրոպ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, 339, Աւրընիւ տիւ Փրատօ:

Ի դիտութիւն՝ ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

MARSEILLE

COUPE DE PROVENCE
16e de Finale
HOMENETMEN — ARDZIV
contre
F. C. SALON
(4e Division)
Dimanche, 15 Février, à 14h.30
Stade Sénafrica
Vous nombreux supporter vos favoris!

DINER ET GRAND BAL ANNUELS

A BRUXELLES

Organisés au profit des œuvres de la Communauté, le Samedi, 21 Février, à 20h.30, dans les Salons de l'Hôtel Sheraton, place Rogier, à Bruxelles, avec en vedette, le célèbre duo arménien

« EX HARTAR» de Paris.

La soirée sera animée par l'Orchestre Marc Casters.

Tenue de soirée souhaitée.

Ce bal revêtira un éclat particulier dans la mesure où il coïncide avec l'inauguration du nouveau Foyer Arménien Arménien de la Communauté de Belgique, dont celle-ci vient de faire l'acquisition.

Le Comité des Arméniens de Belgique serait heureux, à cette occasion, d'accueillir les Arméniens de France.

Les réservations sont à faire auprès de Monsieur Gayda (19-322-649.44.60).

Participation aux frais et prix du dîner: 1.000 FB (soit 140 FF) par personne.

Une grande tombola sera tirée, dotée de lots exceptionnels: une voiture Ford Fiesta Custom 1981, un téléviseur couleurs, un voyage à New York, de nombreux tapis d'Orient et bijoux, etc.

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Ուրբաթ օր, Փետր. 13, երեկոյեան ժամը 5–ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ կը կատարուի՝ Տէտնընդադաշ–ի հանդիսաւոր նախատօնակ, Անդաստան եւ մոմավառութիւն:

Շաբաթ օր, Փետր. 14, Տէտնընդադաշ, Տօն է Քառասնաբեայ Գալստեանն Քրիստոսի ի Տաճարն:

Այս առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին պատարագ կը կատարուի:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ԼԻՈՆ·–Տէր եւ Տիկին Շ. Խաչատուրեան, իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն՝ Տէր եւ Տիկին Զէքիեանի եւ ընտանիքին, իրենց սիրեցեալ անդրանիկ Շատրեւեանի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 300 Ֆ. կը նուիրեն «Յառաջ»ին:

× Նոյնպէս ցաւակցութիւններ՝ ընկ. Գառնիկ Առաբելեանի մահուան առթիւ՝ իր զաւակներուն:

×

Ռոզա եւ Ներսէս Տակառեան 100 Ֆ. կը նուիրեն Ալֆորվիլի Ս. Մեսրոպ Կրթարանին, Տիկին Արաքսի Սիմոնեանի մահուան առթիւ (ստանալ «Յառաջ»էն):

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տէր եւ Տիկին Մխիթար Շիրվանեան, իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Յարութիւն Շիրվանեանի, իր եղբօր՝ Նշան Շիրվանեանի մահուան առթիւ, եւ այդ նոյն առթիւ 30 Ֆ. կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման:

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

FETE SCOUTE

DE LA REGION LYON — DECINES

10e ANNIVERSAIRE DE LA REGION
Dimanche, 15 Février, à 15 h.
SALLE MOLIERE
18, *Quai de Bondy — Lyon 5e*
Chants, Sketches, Danses folkloriques,
— Buffet —
երգեր, Զաւեշտ, Գեղջկական պարեր
– Պուֆէ –
Entrée libre. — Մուտքը ազատ է:

ARMÉNIE 81

ՋԱՏԻԿԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

PAQUES A ETCHMIADZINE

DU 15 AU 30 AVRIL 1981

Accompagnateur: VAROUJAN SARKISSIAN

×

CIRCUIT CULTUREL

MOSCOU, EREVAN et LENINGRAD
DU 12 AU 27 AVRIL 1981

Accompagné par: Berdj DJEZVEDJIAN

VOYAGE PROMOTIONNEL DE 12 JOURS

SUR VOL SPECIAL

DU 02 AU 13 AOUT 1981

– Possibilités d'extension jusqu'au 17 Août –

Départ de Lyon: 3700 F.

Départ de Paris: 3500 F.

Prix comprenant: l'Avion, l'Hôtel « Arménia », la Pension complète, les Excursions quotidiennes, le Visa et l'Assurance.

Avec Accompagnateur qualifié de l'agence

Consultez-nous pour les programmes détaillés et le calendrier des départs.

Renseignements et Inscriptions:

A PARIS:
LEVON BAGHDASSARIAN
SABERATOURS
3, Rue de l'Arrivée
Imm. CIT - 7e étage
75749, Paris — Cedex 15
Tél.: (1) 538. 67. 47

A LYON:
VAROUJAN SARKISSIAN
SEVAN VOYAGES
48, Cours de la Liberté
69003 — LYON
Tél.: (7) 860. 13. 66

A MARSEILLE:
JACQUES CHELELEKIAN
WASTEELS
87, La Canebière
13001 — Marseille
Té.: (91) 95. 90. 12

50-ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻ

Կիրակի, Մարտ 1, կէսօրէ վերջ ժամը 14·30–ին:
Salle de la Chimie — 28 bis, Rue St. Dominique
Paris 7e — (Métro: Invalides)
Մասնակցութեամբ՝ Հայ Արիներու Միութեան բոլոր Շրջաններուն, ու Ֆրանսական եւ օտար Սկաուտական կազմակերպութեանց
Սկաուտական մասնաւոր յայտագիր
Ներկայացումներ՝ Գայլիկներէն, Թեւիկներէն, Սկաուտներէն եւ Արծուիչներէն:
Զաւեշտ հայերէն, հայկական պարեր եւ երգեր:
Սկաուտական ներկայացումներ, Շրջանային ներկայացում:
Մուտք՝ 25 Ֆ.

ՎԻԼԷՕՐՊԱՆԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ
ԲԱՅԱՌԻԿ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԺՈՂՈ ԹԻԹԻՒՆՃԵԱՆ

կիրակի, 15 Փետրուար, ժամը 15–ին
Լիոնի «Միկալ սրահին մէջ
60, AVENUE DE SAXE
Billets en vente:
— Maison de la Culture Arménienne
15, *Rue de 24 Avril* 1915 - 69150 *Décines*
— ZAKEOSSIAN - Tailleur Edouard
20, *Rue Vauban - Lyon 6e*
— KRIK
11, *Av. Henri Barbusse - Villeurbane*
— CHAUSSURES ROGER
181, *Cours Emile Zola - Villeurbane*

L'EPHORIE
DE L'EGLISE ARMENIENNE
D'ISSY - LES - MOULINEAUX
présente
A U
CENTRE CULTUREL FRINGHIAN
6, Avenue Bourgain

FEVRIER:
— *Jeudi*, 12 *Février:*
Diapositives sur l'Iran du Nord.
— *Jeudi*, 26 *Février:*
Diapositives sur l'Arménie occidentale

MARS:
— *Jeudi* 5 *au Samedi* 14 *Mars:*
Exposition de peinture de P. Tchakmakian. Vernissage le 5 Mars à 19h.
— *Jeudi*, 19 *Mars:*
Diapositives sur la RSS d'Arménie.
— *Jeudi*, 26 *Mars:*
Conférence sur l'Eglise Arménienne dans le monde.
par le Père Murone Kevikian

ATTENTION
CHANGEMENT DE DATE

DANS LE CADRE DES FESTIVITES
DU 60e ANNIVERSAIRE
LA CROIX ROUGE ARMENIENNE
présente
«ՄԽԻԹԱՐ ԱՍՊԱՐԱՊԵՏ»
L'ETOILE DE L'ESPOIR
Film parlant français
d'après le célèbre roman historique de
SERO KHANZADIAN
1er MARS, DIMANCHE
à 20 h. 30 précises
CINEMA COSMOS
76, Rue de Rennes, 75006 - Paris
Métro: Saint Sulpice
Entrée: 20 F.
Les billets sont en vente chez:
— *Ets. K. BAKERDJIAN:*
35, *Rue de Trévise, Paris 9°*
— *Librairie PALOUYAN:*
9, *Rue de Trévise, Paris 9°*
— *Restaurannt EREVAN:*
29, *Rue Bergère, Paris 9°*
Réservation par téléphone:
— *NAVASSARTIAN* - 985. 36. 53
— *SAGHATELIAN* - 854. 35. 74

Լիոնի մէջ՝ Մարտ 29–ին:

ՀԱՍԵԱՆ – ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

«ԲԱԺԱԿԻՑ ՕՐ»

15 Փետրուար, ժամը 13–ին
«Ալէք Մանուկեան» սրահը
(118, rue de Courcelles — Paris 17)
կը հրաւիրուին բոլոր սան եւ համակիրները, գալ բաժակ բարձրացնել ազատ խարհացրիւ սաներու կեանց:
Պայման է փութով ապահովել սեղանները
Հեռաձայն՝ առաւօտեան մինչեւ 10
372· 04· 20

Imprimé Sur Les Presses Du Journal «HARATCH»-83, Rue D'Hauteville-75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
12
JEUDI
12 FÉVRIER
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.841 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 56e ANNÉE — No 14.841

ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱ ԵՆԻԳՈՄԾԵԱՆԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ՝ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԴԱՏՆ Է

—o—

ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐ

Երկի արդէն առած էինք Արա Ենի – գոմչեանի հանդէպ արուած վճիռը, որ մեզմ բնոյթ ունէր, քանի կը սահմանա – փակուէր 18 ամիս յետաձգումով բան – տարկութեան եւ 15 տարի արտաքսումի Զուիցերիայէն, այլ խօսքով Արա Ենի – գոմչեան ազատ էր նիստին վերջաւորու – թեան: Առանց երդուեալի այդ դատարա – նը, խորհեցաւ հաւանաբար թէ ենթակա – յին կրած ահաւոր «պատիժը» իր իսկ արկածով պայթեցուցած ռումբէն, աւելի քան բաւարար է: Փարիզեան մամուլին մէջ, երեքշաբթի երկուն Մոնթո արձա – գանգ կը հանդիսանար այս դատավարու – թեան եւ Ժորեքշաբթի առաւ ալ, հա – մի քանի մը տողով՝ Լիպերասիոն:

Մոնթո մէջ, Իզապէլ Վիշնիաք, նախ կը յիշէր դէպքը (Հոկ. 3–ին ժընեւի պանդոկի մը սենեակը արկածով պայ – թած ռումբը) ապա կ'ըսէր թէ ենիգմա – չեան ընդունած է որ անդամ է «Հայաս – տանի Ազատագրման Հայկ. Դաշնակ Բա – նակ»ին եւ հրահանգի կը սպասէր ռում – բերը զետեղելու համար: Ասկէ զատ դը – բամի կորզումի մեղադրեալ էր ի վնաս ժընեւի հայ անձնաւորութեանց, գործ մը զոր կը տանէր Սիւզի Մահսէրճեան, որ խոստովանած էր (իր դատին առեն) որ բռնի տարուած էր պաղեստինեան քո – մանտոյի մը կողմէ: Մոնթո Թղթակիցը կ'աւելցնէ թէ Արա յայտարարած է որ համաձայն չէր Հոկ. 3 կազմակերպու – թեան արարքներուն Զուիցերիացիներուն դէմ, ու չեղած «Չեմ զղջար յանձնա – րութեանս համար: Մեր թշնամին Թուրք Պետութիւնը կը մնայ: Ա. Աշխարհամար – տէն առաջ եւ անոր ընթացքին, մէկու – կէս միլիոն Հայ ջարդուած է ահաւոր վայրագութիւններով: Մեր ժողովուր – դին կէսը, ի վերջոյ անհետացաւ: Արդ, աշխարհը կը շարունակէ լուռ մնալ: Ծանցաւորները երբեք չպատժուեցան»: Ու լրագրողուհին կ'եզրակացէ. – «Իր վիճակը, բացայայտ կերպով, արգելք ըլլալով որ վերկակի, Առեանը նաեւ դրդապատճառները «յարգելի» դատելով, յետաձգումի առաւելութիւնը չնորհեց 18 ամսուան բանտարկութեան համար»:

×

ԶՈՒԻՑԵՐԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ԱՐԱՑԻՆ ԱՆԴԻՆ՝ ՀԱՑՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Մեր ունեցած զուիցերական երեք օրա – թերթերէն (ժուռնալ տը ժընեւ, Թրի – պիւն տը ժընեւ եւ կազէթ տը Լօզան), առաջինն է որ ամէնէն լայն տեղը կու – տայ դատավարութեան Սիւզի Արսէվէրի առորակրութեան տակ: Ցիշելէ ետք դէպ – քերը և Արայի ընկերուհիին՝ Սիւզիի դա – տավարութիւնը, լրագրողուհին կը չեշտէ թէ կուրցած եւ առանց ձեռքի ամբաս – տանեալը եւ իր փաստաբանը չարժաթո – ռի վրայ, բացառիկ ծանրակշիռ բնոյթ մը կուտային նիստին: Արդէն զուիցեր – կան մամուլը մասնաւորաբար կը չահա – գովէ փաստաբանին քաջութիւնը, յար – ձակումի ենթարկուած Դեկտեմբերի վերջ, Մէթը Պընուա նոր ելած է հիւան – դանոցէն: Ծանրակշիռ բնոյթը կուգար նոյնքան դէպքերէն իսկ, որքան սպառ – նալիքներէն եւ եղեռնափորձերէն, որոնց ցեղասպանութիւնը, հաւուցում առնայ զոհ գնաց Զուիցերիա այս դէպքերէն ի վեր եւ հայ ժողովուրդի պատմութեան ողբերգական նկարագրէն: Այդ պատմու – թիւնը լայնօրէն ոգեկոչուած է ամբաս – տանեալին, իր փաստաբանին եւ նոյնիսկ վաստանկարով մը, որու ցուցադրութիւ – նը արտօնուած էր, ամբաստանեալին հարցաքննութենէն առաք:

Կը յիշուին նախ դէպքերը. – Արա Ե – նիգոմչեան ծնած է Պէյրութ, 1955 Փեր – ուար 6–ին, ժընեւ կը հասնի 1980 Սեպ – տեմբերին եւ հոն բերել կուտայ Սիւզին, որ Փարիզ է, զայն անդամ մը եւս տես – նելու համար, կ'ըսէ, նախ քան անոր Միացեալ – Նահանգներ – իր բնակավայ – րը – վերադառնալը: Իր պաշտօնն էր, կ'ըսէ, հսկել ժընեւի Հայերուն «երթալ – դալ»երուն, վստահ ըլլալու համար, կ'ը – սէ, որ հոն են: Ցետոյ պէտք է պայթու – ցիկ ռառնար, բանելու վիճակին մէջ դը – նէր և զետեղէր ճշդրիտ թիրախի մը առ – ջեւ, որ տակաւին իրեն չէր հաղորդուած պայթումին առեն:

Բայց դատարանը հարց կուտայ թէ ո՞վ էր թիրախը: Անձերէն մէկը, որ Ա – րային հսկողութեան տակ էր, Սիւզիի կողմէ սպառնալիքի ենթակայ էր: Արդ, ռումբերուն նշանակուած զոհերը, ի վեր – ջոյ հարուստ Հայերը չէի՞ն, որոնք բո – լորն ալ մերժած են խօսիլ զուիցերացի ոստիկաններուն փոխ – վրէժի վախէն: Ա – յս է դատախազին տեսակէտը բայց Ա – րա Ենիգոմչեան բացառակապէս կը մեր – ժէ ընդունիլ: Հաւատարիմ կը մնայ իր թէզին՝ չէր գիտեր թէ որո՞ւ սահման – ուած էին ռումբերը: Հեռաձայնով պի – տի ըսուէր իրեն եւ ինք տրամադիր էր զետեղելու միայն «Թուրք Պետութիւնը խորհրդանշող հաստատութեանց առ – ջեւ»: Նոյն դիրքն ունի պայթուցիկներու առառնալուն ձեւին մասին: Զանոնք գտած է Քորնաւէնն կայարանի վճարովի արտաք – նոյին մէջ, հեռաձայնով ստացած տեղե – կութիւններու հիման վրայ: Նախազահ Ֆուռնիէ ի զուր կը ջանայ ընդունիլ տալ Արային, որ ձեռք ձեռք ստացած է: Կը մերժէ, չմատնելու համար իր «կապը»:

Թերթը կ'ըսէ թէ կը մնայ նիւթական փաստերու վրայ ծանրանալ: Կան բայց պղտոր են: Քանի մը կէտեր առնուած Սիւզիի ծոցատետրէն անբաւարար եղած են, զինքը մեղադիր նկատելու Արայի գործունէութեան: Միւս կողմէ պայթած ռումբին կտորտուքներէն, կարելի եղած է ճշդել թէ գործածուած պայթուցիկ նիւթը չեխական է: Զօրաւոր էր բայց ե – րեք համեմատաբար թեթեւ պայթուցիկէ բաղկացած՝ 38 եւ 42 կրամ, իւրաքան – չիւրը, ամէնա զոնուած երկուքին համար: Ամէն պարագայի մէջ, բաւական զօրա – ւոր՝ վիրաւորելու նոյնիսկ մեռցնելու հա – մար մէկը, որ պայթումին մօտ ըլլայ: Նոյն նիւթն է, որ օգտագործուած է ա – հաբեկչական զանազան արարքներու ըն – թացքին՝ Ռուասի (1979 Մայիս 12) եւ քանի մը յարձակումներու իրաքցի դի – ւանագէտներու դէմ 1978–ին եւ նոյն տա – րին Երւսաղէմի մէկ հանրակառքին մէջ պայթած ռումբին: Եթէ, կ'ըսէ թերթին Թղթակիցը, քիչ բան ծանօթ է Արայի գործած ձեւին մասին, աւելի ծանօթ են իր դրդապատճառները: Կ'ոգեկոչէ Ջար – դը, որու զոհ գացած է իր ժողովուրդը Թուրք Պետութեան կողմէ, տեղահանու – թիւնը, ազգորը եղերական պայմաններ – րու մէջ: Կը խօսի նաեւ հայ ժողովուր – դի ներկայ կացութեան մասին, նուաս – տացում եւ նախատինք Թուրքիա ապրող Հայերուն, եւ վերջապէս վտանգ իրենց ինքնութիւնը կորսնցնելու ձուլումով: Կը բացատրէ թէ հաստատելով իր ժո – ղովուրդին տառապանքը, ինչպէս եկած է բերած ուժի գործածութեան: Հայ ժո – ղովուրդը, կ'ըսէ, կ'ուզէ որ ճանչցուի նոյնքան դէպքերէն իսկ, որքան սպառ – նալիքներէն եւ եղեռնափորձերէն, որոնց ցեղասպանութիւնը, հաւուցում առնայ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ԱՃԳԵԼՈՒԹԵՆԷՆ ԵՏՔ
ՆՈՐ ԹԱՓ ԹՈՒՐՔԵՒՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՓՈՐԹԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

—o—

Թուրքիոյ Արտաքին նախարարը վերա – դարձած է առանց զոհացում առանալու Թուրք բանուորներու կացութեան հա – մար, Ֆրանսական իշխանութիւններէն: Այս կէտը, գլխաւորն է նաեւ զոր Թուրք – մէն արծարծած է Քէ տ'Օրսէ, իրեն ի պատիւ արուած ճաշին բաժակաճառին ընթացքին, ինչ որ բաւական զարմանալի նկատուած է: Սահուն Ֆրանսերէնով մը, եւ վերադարձ իր ազգային օճախը: 60 տարի, հայ ժողովուրդը խաղաղ բոլոր միջոցները օգտագործած է ինքզինքը լը – սել տալու համար, յուսալով որ «աշ – խարհի խիղճը կ'արթննար եւ կը վերա – գրտնէր իր իրաւունքները»: Բայց Պե – տութենց տնտեսական եւ ռազմավիտա – կան շահերը նախապատուութիւն վայե – լեցին:

Ընդհ. գիծերու մէջ, կը գրէ լրագրո – ղուհին, այս է ամբաստանեալին թէզը: Կը դատապարտէ հանկնալով հանդերձ Զուիցերիոյ դէմ եղած արարքները իր ձերբակալութենէն ի վեր: Ասոնք են դրդապատճառները, զորս մայրը պիտի ամփոփէ նկարագրելու համար այն հո – գեկան տագնապը որ կը ներկայացնէ ցե – ղասպանութիւնը, նոյնիսկ երիտասարդ սերունդներուն համար. – «Տեսէք որքան տակնուվրայ եղած էք մէկ հատիկ ռում – բէ մը, երեւակայեցէք մեզ, մենք՝ որ քանի մը զոհ ունինք մեր ընտանիքին մէջ»:

Դատախազին համար չի բաւեր ամէն բան բացատրելու համար: Կը յիշեցնէ որ ինչ՝ ատիճանի Զուիցերացիք բա – րեկամ եւ օգտակար եղած են Հայերուն: Կարելի չէ կ'ըսէ, պատուաւոր դրդա – պատճառ մը յառաջ բերել երբ մարդ կ'իջնէ այնքան վատ արարքներու որքան ռումբի մը զետեղումը, որ պիտի հար – ուածէ կուրօրէն: Կը յիշէ բազմաթիւ եղեռնափորձեր, որոնք կատարուեցան Արայի ձերբակալութենէն առաջ եւ վեր – ջը եւ կը հրաւիրէ դատաւորները որ եա – մդեն սարսափի օրէնքը, վճռական ըլլան եւ 3 տարի արգելափակման դատապար – տեն Արա Ենիգոմչեանը:

Պաշտպան փաստաբանը աւելի հան – դարտ վճիռ մը կ'ուզէ: Իր յաճախորդը պէտք է պատժուի միայն այն դէպքերուն համար, որոնք իրեն կը վերաբերին եւ ոչ այն դէպքերուն եւ սպառնալիքներուն համար, որոնք եղած են իր ձերբակա – լութենէն ետք: Տպաւորիչ պատկեր մը գծած է հայ ժողովուրդի կրած տառա – պանքներուն եւ ուզած՝ որ ծանրօրէն ան – դամահատուած իր յաճախորդը, ստանայ միակ բանը, որ կը մնայ իրեն՝ ազա – տութիւնը, իրեն չնորհելով յետաձգու – մը: Լսուած է դատաւորներուն կողմէ, բայց ոչ՝ արտաքսման հարցին մէջ: 15 տարի արտաքսումը վճռուած է բայց ե – թէ ուզէ՝ վիրաբուժական նոր գործողու – թիւնը Զուիցերիա կատարել տալ, կրնայ արտօնագիր մը ուզել:

× Այլ արձագանգներ այս եւ Շաբաթ, Փետր. 7–ի մամուլի ասուլիսին մասին յաջորդով:

Թուրք նախարարը փոխանակ վեր առնե – լով երկու երկիրներու աւանդական բա – րեկամութիւնը ինչպէս սովորութիւն է, նախընտրած է չեչտը դնել այն «ամպե – րուն» վրայ, որոնք կան երկու երկիր – ներու միջեւ: Ասոնց կարգին՝ վիզայի դրութիւնը, ուրիշ սեւ կէտ մը՝ հայկ. ահաբեկչութիւնը, որ կանոնաւոր կերպով իբրեւ թիրախ կ'առնէ Թուրք դիւանա – պետներ Ֆրանսա թէ այլուր, Եւրոպայի մէջ: Գանի մը եղեռնափորձեր կատար – ուած են Սթրազպուրկ, Մարսէյլ, եւ Փարիզ նախորդ տարուան վերջաւորու – թեան եւ 1979 Դեկտ. 22–ին, Փարիզի Թուրք դեսպանատան մամուլի մէկ կը – ցորդը Եըլմազ Զոլփան սպաննուած է: «Այս բոլոր արարքները պէտք է դատա – պարտուին» ըսած է Թիւրքմէն:

Ընդհանուր ձեւով, կ'ըսուի թէ երկու խօսակցութիւնները Արտաքին նախարար Փոնսէի եւ նախագահ Ժիսքար տ'Էսթէնի հետ, Թոյլ կուտան որ նոր թափ մը ըս – տանայ երկու երկիրներու միջեւ դոր – ծակցութիւնը: Քննուած երկկողմանի հարցերն են. –

ՎԻԶԱ. – Երկու երկիրներու թեքնիք սպասարկութեանց միջեւ խօսակցութիւն – ներ պիտի ըլլան ձեւաւորելու համար Թուրքերուն պարտադրուած վիզայի դը – րութեան գործադրութիւնը:

ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹԻՒՆ. – Թիւրքմէն չեշ – տած է, հայ ահաբեկիչներու զոհ Թուրք դիւանագէտներու առընչութեամբ, որ «չատ յստակ խօսակցութիւններ» ունե – ցած է այդ մասին եւ թէ երկու կառավա – րութիւնները «ցոյց տուած են իրենց կամքը ի գործ դնելու ամէնէն եռանդուն միջոցները»:

ՈՒՍՈՒՄ. – Թուրք նախարարէն ու – զած է որ ճիգ մը ընէ ի նպաստ Թուր – քիոյ դպրոցներուն, ուր նախապատուու – թիւն կը տրուի Ֆրանսերէնին:

ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. – Ֆրանսայի Արտա – քին նախարարը, սկզբունքի ապահովու – թիւն տուած է, Ֆրանսայի կարեւոր օ – ժանդակութեան, այս տարի Թուրքիոյ ըլլալիք միջազգային օգնութեան:

Այս այցելութեան առթիւ, կարգ մը միութիւններ եւ կազմակերպութիւններ (Ֆրանսայի ուսանողական շարժում եւլ.) եւ նոյնիսկ համայնավար կուսակցութիւ – նը դատապարտած են Թուրքիոյ մէջ, ազատութեանց կրած բռնաբարումները (մամուլի դրաքննութիւն, չարչարանք): Երբ հարց տրուած է Թուրք նախարարին թէ ժողովրդավարութեան վերադարձի մասին խօսուա՞ծ է էլիզէ եւ Քէ տ'Օրսէ, Թիւրքմէն ըսած է որ այդ առընչութեամբ հարցում չէ եղած իրեն.– «Ես ինքս պար – զեցի խորհրդարանական ժողովրդավա – րութեան վերադարձին ձեւաւորումը, որ պիտի սկսի աշնան, սահմանադրութեան մը նշանակումով» աւելցուցած է նախա – րարը: Բարի զալուստի իր ճառին մէջ, արդէն Ժան – Ֆրանսուա Փոնսէ արտա – յայտած էր Ֆրանսայի օժանդակութիւ – նը «Թուրքիոյ ազգ. վերականգնումի ճի – գին, որպէսզի՝ զօրացած իր անտեսու – թեան առողջացումով եւ ժողովրդավար կայուն հիմնարկութեանց վերահաստա – տումով, Թուրքիան վերադառնէ իր դերը եւ տեղը»:

Արտաքին նախարարը երկու անգամ ալ փափաք յայտնած է որ բարեացակամ միջոցներ ձեռք առնուին Ֆրանսացիին հա – մար, որ Թրքական բանտ է Թմրեցուցիչի պատճառով (տես՝ «Ցառաջ» Փետր. 11):

×

ՊՈԼՍՈՑ ապահովութեան սպասարկու – թեանց մէկ պատասխանատուն Ձեչնի Օլչայ, ծանրօրէն վիրաւորուած է տըր – ճանակի հարուածներէ իր կառքին վը – րայ պարպուած, առջի օր: Ենթական, որ փոխադրութեանց եւ թաղապետական լուսաւորութեան սպասարկութեանց պետն է, հիւանդանոց փոխադրուած է: Հինգ օրուան ընթացքին, երկրորդ մահա – փորձն է, ապահովութեան մէկ պատաս – խանատուին դէմ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

27-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

ՕՐԱԿԱՐԳԸ, ԿԱԶՄԸ, ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷՆ

Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան 27րդ (*) համագումարը տեղի ունեցած է Յունուար 23–24–ին: Նախորդ – ներուն նման ունեցած է օրակարգի նոյն դասաւորումը:

Ա. – Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի հաշուե – տուութիւնը (զեկուցաբեր՝ Կ. Դեմիր – ճեան): Բ. – Վերստուգիչ յանձնաժո – ղովին զեկուցումը (զեկուցաբեր Գ. Փահ – լեւանեան): Գ. – Խորհ. Միութեան 1981 – 85 տնտեսութեան ծրագիրին նա – խագիծը՝ տարածուելով մինչեւ 1990 (զեկուցաբեր՝ վարչապետ Ֆ. Սարգը – եան): Դ. – Ղեկավար մարմիններու ընտրութիւն: Ե. – Խորհ. Միութեան Համայնավար կուսակցութեան 26–րդ համագումարի պատգամաւորներու ընտ – րութիւն:

Համագումարին պատգամաւոր ընտըր – ուած են 880 հոգի՝ կուսակցական 180 անդամի մէկ պատգամաւորի հիման վը – րայ: Նախորդին ընտրուած էին 812 պատգամաւորներ՝ 170 անդամի մէկ պատգամաւորի համեմատութեամբ:

Քանի մը գիծերով ներկայացնենք պատգամաւորներուն կազմը: 570 կու – սակցականներ կամ 64,8 տոկոսը պատ – գամաւորներուն ընտրուած են առաջին անգամն ըլլալով: Բանուորներն ու գիւ – ղացիները (կոլտնտեսականները) պարզած են մօտաւորապէս 40 տոկոսը պատգա – մաւորներուն: Շատ քիչ է, քանի կու – սակցութիւնը բանուորական դիմագիծ ունի:

Համագումարին մասնակցած պատգա – մաւորներէն 255–ը լիպական սեռին պատ – կանած է: Նախանցեալ համագումարին ասոնց թիւը 230 էր:

Ինչ կը վերաբերի կրթական մակար – դակին՝ պատգամաւորներուն 58,5 տո – կոսը բարձրագոյն, 38,6 տոկոսն ալ թե – րի բարձրագոյն եւ միջնակարգ կրթու – թիւն ստացած անձերէ կազմուած է: Պատկերը դրական պէտք է նկատել, քա – նի բաղդատմամբ նախորդ համագումարի կազմին՝ բարձրագոյն կրթութիւն ապա – հովածներուն տոկոսը առաւել եղած է, իսկ երկրորդ դասինը՝ նուազ:

Համագումարի պատգամաւորներէն 13–ը ակադեմական կամ Ակադեմիայի թղթակից – անդամ, 40–ը դիտութիւն – ներու տոքթէօր եւ 71–ը թեկնածուներ եղած են: Նախորդին բաղդատմամբ ա – ռաւել թիւեր բոլոր դասերուն մէջ ալ:

Մասնակիցներուն մաս կազմած են տասը ազգերու ներկայացուցիչներ (նա – խորդին՝ 9–ը)· ասոնց մէջ Հայերէն զատ Ռուսերը, Ուկրաինացիները, Ադրբեջանցի – ները, Բելոռուսները, Քիւրտեր, Յոյներ, Ասորիներ եւայլն:

Այս ուղղութեամբ աւելցնենք, որ ներ – կայ համագումարին կեդրոնէն՝ Մոս – կուայէն ներկայ գտնուած են վեց հոգի, նախորդին մասնակցած էին երկու հո – գի:

Ըստ տարիքի պատգամաւորներուն կազ – մը հետեւեալ պատկերը պարզած է· 5,6 տոկոսը 36–էն 40 տարեկան, 33,9 տո – կոսը 41–էն 50, 32,9 տոկոսը 51–էն 60, իսկ այդ տարիքէն վեր պատգամաւորնե – րը 7,6 տոկոս:

Համագումարին ընտրուած է նոր կեդր· Կոմիտէն, որուն կազմը մնացած է ան – փոփոխ, այսինքն 121 անդամ: Նոր կազ – մին մէջ վերընտրուածներուն թիւը 67, իսկ նորընտիրներունը 54 է: (Ա. քարտու – ղարին, քարտուղարներուն եւ պաշտօնաթերթերուն պատասխանատու խմբագիրներուն մաս – նակցումը «Յառաջ» Փետր· 4–ի իր թի – ւով արդէն ներկայացուցած է, որով զանց կ'առնենք):

Կեդր· Կոմիտէի անդամակցութեան թեկնածուներուն թիւը՝ 63, մնացած է անփոփոխ:

Կեդր· Կոմիտէի վիճակառար նիստին, Յունուար 24, կազմուած է նոր Բիւրօն, որուն անդամներուն թիւը նախորդ հա – մագումարին 9–էն 11–ի բարձրացած էր: Ներկայ կազմն է՝ Կ. Դեմիրճեան, Գ. Ամղրէեւ, Կ. Դալլաքեան, Վ. Ղալում – եան, Կ. Ղամբարեան, Լ. Ներսիսեան, Լ. Շուստակօ, Հ. Ոսկանեան, Ս. Պետ – րոսեան, Ֆ. Սարգսեան եւ Բ. Սարկի – սով:

Բիւրոյի նոր կազմին անդամներուն վե – ցը վերընտրուած, իսկ 5–ը նորեր են:

Խորհ· Միութեան 26–րդ համագումա – րին համար պատգամաւորներ ընտրուած են 48 հոգի:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

(*) 1922 Յունուար 26ին բացումը կատար – ուած եւ չորս օր տեւած է Հ. Կ. (բ) Կ՝ Հայաստանի Կոմունիստական, բոլշեւիկ, կուսակցութեան անդրանիկ համագումա – րը:

ԴԱՐՈՅՆՔ

ԴԱՐՈՒՆԻՑ ԻԵՐԴ

Երբ կ'ուզենք խօսիլ պատմական Դա – րոյնք – Դարօնք կամ Դարունից բերդին մասին, որ դարերու ընթացքին կրած բազմաթիւ փոփոխութիւններէն եաք, այսօր իր նոր ձեւով եւ յաւելեալ կա – ռոյցներով կը յիշուի Իսհաք Փաշայի Գաորը (ապարանքը) անունով, անկրա – ժեշտ է անպայման անդրադառնալ անոր դիրքին՝ աշխարհագրական եւ պատմա – կան տուեալներով:

Այդ բերդը երբեւ յիշատակութեան ար – ժանի նշանաւոր ու պատմական հնութիւն մը, ազերս ունի թէ՛ հայ պատմութեան եւ թէ Օսմանեան կայսրութեան հետ:

Ուսոի ամէն բանէ առաջ պէտք է ակ – նարկ մը նետել անոր գտնուած դաս – ումն՝ Պայազիտի վրայ:

Անցեալի մէջ պատմական նշանաւոր քաղաք էր Էրզրում (Կարին) նահանգի Կոգովիտ գաւառի այս բազմամարդ կեդ – րոնը: Ան նախնական ժամանակներու մէջ ծանօթ էր իր հռչակաւոր բերդին անունով, ուսոի երբ կը նկարագրուին այդ ժամանակներու հին պատմական դէպ – քերը այդ շրջանը կը յիշուի Դարոյնք ա – նունով:

Իրրեւ անառիկ դիրքով բերդ ու բեր – դաքաղաք, ան նախ հին շրջաններու մէջ նշանաւոր դարձաւ հայ իշխաններու պատ – մութեան մէջ, իսկ նոր շրջաններուն ալ նոյն վայրերը ծանօթ են իրրեւ մեծ բա – նակներու ճակատագրական ու կարեւոր պատերազմներու հանդիսավայր:

Կարգ մը պատմագիրներ կ'ըսեն թէ քաղաքը իր Պայազիտ անունը պէտք է ա – ռած ըլլայ Օսմանեան Կայսրութեան Սուլթան Պայազիտ Ա.էն, բայց չատեր ալ այս պարագան ճիշդ չեն նկատեր պատճառաբանելով կարգ մը ժամանա – կագրական տուեալներ:

Դարոյնք բերդը մեզի ծանօթ է 5–րդ դարու սկիզբներէն, իրրեւ Աբշակունի – ներու թագաւորութեան պատկանող բերդ մը, արքունի գանձարան, լինչպէս նաեւ ապահով պատսպարան:

Մեծն Տրդատի մահէն վերջ, Հայոց դէմ կատարուած արշաւանքներու ըն – թացքին, անոր որդին Խոսրով Բ. Քա – գաւոր եւ Մերուժի Վրթանէս կաթողի – կոսը կը փախչին ու կ'ապաստանին Դա – րիւնից բերդը:

Յետոյ այս բերդը կարեւոր դեր կա – տարած է նաեւ Աբշակ Բ.ի օրերուն, իր – րեւ իր յառաջապահ դիրքերէն մէկը, Պարսիկներու բազմաթիւ յարձակում – ներուն դէմ: Այս բախումներու առաջին շրջաններուն Պարսիկները մեծ կորուստ – ներ կ'ունենան ու այս վիճակը կը կատ – ղեցնէ Պարսից Շապուհ Բ. Քաջաւորը, որ փրկելու համար իր եւ բանակին ար – ժանապատուութիւնը, զինեալ հսկայ ու – ժերով կուգայ Դարոյնք բերդին վրայ: Տեսնելով որ իր այս բոլոր յարձակում – ները, եա կը մղուին Հայոց զինեալ ու – ժերուն կողմէ, այս անգամ կը դիմէ կեղծիքի ու իբրեւ թէ խաղաղութեան եւ հաշտութեան կողմնակից, չինծու ա – ռաջարկներով ծուղակը կը ձգէ Աբշակ Թագաւորը եւ Վասակ Մամիկոնեան զօ – րավարը: Սակայն միւս զօրավարներն ու զօրքերը չեն ուզեր անճնաւոր ըլլալ կ'ամրանան բերդին մէջ ու կը մերժեն բերդին բանալիները յանձնել Շապուհի: Միւս կողմէ լուր կը ղրկեն Բիւզանդիոն ու բերել տալով Աբշակի որդին Պապը, անոր գլուխը կը դնեն Աբշակունեաց Թագը:

Աբշակունիներէն յետոյ Դարիւնից բեր – դը կ'անցնի Բագրատունիներու իշխանու – թեան, որոնց կարեւոր կեդրոններէն մէկը ու նաեւ իշխաններու պատմական դերեզմանատեղին կ'ըլլայ այդ նշանաւոր վայրը:

7–րդ դարն է արդէն ու քաղաքական պայմանները բաւական դժուարացած: Մէկ կողմէն Մամիկոնեան, Կամսարա – կան եւ Բագրատունի տոհմի իշխանները իրարու ձեռքէ խլել կ'ուզեն այդ բերդը, իսկ միւս կողմէ արդէն Յոյներն ու Ա – րաբները իրենց իշխանութեան տակ ու – նենալ կ'ուզեն այդ կարեւոր բերդը եւ քաղաքը:

616–ին Սմբատ Բագմայազէք մարզպա – նը կը վախճանի Տիզբոնի մէջ ու իր մար – մինը մեծահանդէս կը բերուի Հայաս – տան, թաղուելու համար Դարոյնք բեր – դը: Իսկ անոր անդրանիկ զաւակը Սմբ – բատ Կիւրապապատ գառնալով Հայոց իշխանապետ եւ տէր Դարոյնքի, բաւա – կան կը զօրանայ ու նոյնիսկ միջոց մը օգնութեան կը հասնի Յոյներուն, երբ Արաբները պաշարելով Արծափ բերդը սոսկալի յարձակումներ կը կատարէին:

Յետոյ կրկին կը տեսնուի անիշխա – նական շրջան մը ու վերջապէս Աշոտ Բագրատունի (685–ին) կը զօրանայ, կը վանէ իր բոլոր հակառակորդները, քա – նիցս պարտութեան կը մատնէ Թշնամի – ները եւ ինքնիշխան կը գառնայ այդ հո – ղերուն վրայ: Եպիսկոպոսանիստ վայր էր Դարոյնքը եւ Աշոտ Բագրատունիի օ – րով կը կառուցուի Ամենափրկիչ Եկեղե – ցին, ուր յետոյ թաղուած է ինք: Աշոտի մահէն վերջ դեռ տասն մը Բագրատու – նիները իշխող կ'ըլլան ամբողջին, բայց զօրաւոր դէմքի մը հանդիպելէ դժուար է այդ շրջանին, ընդհակառակն կը հանդի – պինք հաճութեան մարդոց, ենթարկուող նկարագիրներու եւ նոյնիսկ գաւառան – ներու: Վերջապէս Սմբատ Բագրատու – նիի որդին Աշոտ Մսակեր 748 – 768, ըլ – լան տարի կառավարելէ եաք ամբողջ ու շրջակայքը, գնելով Կամսարականներէն Աբշակունեանց գաւառը կը լքէ իր հայ – րենի ոստանը՝ Դարոյնքը:

Ժ. դարուն երբ կը զօրանան Վասպու – րականի Արծրունիները, թագաւոր կը հռչակեն Գագիկը, որ իր կարգին կը գե – րաւէ եւ կը տեղաւորուի Դարոյնք բեր – դը:

1070–ին այդ տեղերը նուաճած են Սել – ճուքները, իսկ աւելի վերջ 12–րդ դ – րուն Մոնկոլներու ներխուժումները կը տեսնուին:

Իսկ 1514–ին Եավուզ Սուլթան Սելիմ

ՕՐԱԳՐԻ ԷՋԵՐ

Գրեց՝ ԶԱՐԵՀ Մ· ՈՐԲՈՒՆԻ

Ավինյոն, 13, 5, 50· – *Ավինյոնը սի – րած քաղաքներէս մէկն է, չեմ պիտեր ինչո՞ւ համար: Կը սիրեմ անոր արեւը, որուն մէջ խեղդուած է քաղաքը եւ ոչ թէ Պապերուն պալատին համար: Նստիլ արճարանի մը արեւոտ դարպասը եւ ե – կար, երկար երազել: Հանրապետութեան փողոցը, ժան Ժօրէսի լայնահուն ծա – ռուղին Մարսիլիոյ Գանըվիէդին նման խուռներամ է: Բազմութեան մէջ քըն – քուշօրէն հրաւէր կարդացող կիներ կան: Գարունը աղջիկները կայտառ ու դըր – դըռիչ դարձուցեր են: Անցեալ չաթաթ, Քանն՝ ուր հաստատուած է հիմա Փա – րիզէն վերջ, Ցակոբ Սէմէրճեանը, մեր Ծէպիւսը, նոյնիսկ Հանրապետութեան նախագահին Ծէպիւսը, կ'ըսէ ինծի ինչ որ երբեք չէ ըսած Փարիզ կամ Պոլիս, որ իմ դէմքովս իր գլուխ գործոցը սը – ւաւ:*

– Եղբայր, սարսափելի բան է այս քա – ղաքը, աղջիկները գրեթէ մերկ են, ա – նանկ տնկեր են կուրծքերնին, քառասուն տարի ալ ունենաս չես դիմանար:

– Տնկեր են, հը՛, երի գուարճութեամբ թնթռանօթներու պէս եւ ամէն վայրկեան կը կարծես որ ահա հրեռանաձգութեան պիտի ենթարկուիս:

– Հա, հա, ըրաւ Ցակոբ, թեւս մըտ – նելով, ի՞նչ աղէկ ըսեր:

Իրիկունը զինուորական տողանցք Ֆան – Ֆառով, նուագով ու ջահերով: Ցաղթու – թեան տօնն է, որ օրերէթային տպաւո – րութիւն կը ձգէ վրադ:

Մարսիլիա, 15 Մայիս· – *«Մարսէյէզ»ի մէջ կը կարդամ՝ «Գարբանզրա, ըմպելի Ջուրին թունաւորման ամբաստանութեամբ կասկածելիներ հարցաքննուած են»:*

Սարսուռ մը անցաւ մարմինէս: Աչնան ղրած մէկ պատմուածքս Ջուրի թունա – ւորման պատմութիւն մըն է նոյն քաղա – քին մէջ տեղի ունեցող: Եթէ գրութիւնս Ֆրանսերէն եղած ըլլար եւ հրատարակ – ուած, ոստիկանութիւնը կրնար ինծի նե – ղութիւն պատճառել: Ո՛ւո՛ւֆֆ...

Մարսիլիա, 18 Մայիս· – *Ամբողջ վազ – վզուզ Փարիզ մեկնելուս կապակցու – թեամբ: Գործերու կարգադրութիւն, դանձումներ, մանաւանդ դանձում, որ դժուարին բան մը եղած է: Դրամ չկայ, առեւտուրը կայուն, ոչ ոք կ'ուզէ կամ կրնայ ընել իր վճարումները: Իրիկունը պահ մը կանգ առի եկեղեցիին հրապա – րակը: Իրիկուան ջերմութիւնը հալեր էր երկինքէն ինկող զովութեան մէջ: Գանը – պիէռի սօսիներու ծառուղիին լայն ու թաւ տերեւները կը թանձրացնէին չու – քը: Իրիկուան վերջին պահերն են: Ծի – ծեռնակները կը խայտան երկինքին մէջ, լցնելով աչ ու ձախ ու կրկին բարձրա – նալով նետերու նման եւ անոնց զուարթ ճռճռոցներով օդը կը դառնար հնչուն:*

Գարուն, ի՞նչ անուշ ես:

Անկիւն մը, եկեղեցիին ճաղերով պա – տին տակ, սքանչելի որթի չուն մը, յա – տոյքը կկզած, գլուխը ծուռ, ճիպ կը թափէ, եթէ կարելի է ըսել՝ գերմարդ – կային ճիպ, աղիքները պարպելու, դուն – չը անհուն տառապանքի մարմնացումն է:

Փարիզ, 20 Մայիս· – *Փարիզ գտնուա – ծիս պէս սիրտս ցանկութիւններով կը լեցուի: Կարծես աւելի մեծցած եմ, կա – րելիութիւններով լեցուն:*

Փարիզ, 30 Մայիս· – *Բիւզանդը աւելի հանդիստ գտայ: Հայերէն թերթերէն ա – պատած՝ տպարանին տաղտուկը պակսած է: Զուարճալի խօսք մը Մոնպարեանէն, երբ իրեն հանդիպեցայ Գաստէի մօտ:*

– «Հրաժարեր... ես փարիզահայութե – նէն»:

Փարիզ 31 Մայիս· – *Այս իրիկուն Ջա – րոյեաններ կ'երթայի: Մէթրօ ժօրէսէն անցած տեղս սեղմումով յիշեցի Ջուլֆաեանը: Տաբլիներով ժան ժօրէս պողոտան խեղճ օրերուս ապաստանը ե – ղաւ: Անհամար պիչերներ անցուցեր եմ Ալէնկին ժամադործի կրպակին մէջ, իր – րեւ անկողին ունենալով Ալէնկին ժամա – դործի սեղանը, «Գարիյեօն»ներու թիւե – թաքով օրօրուած: Երբ կը մօտենայի կրպակին, Ալէնկը կ'երազէր ակնոցնի – րուն ապակիներուն տակեւ: Յամախորդ – ները կ'երթային կուգային, դեռ նորո – դութիւնը չէր լրացած, որովհետեւ չէր լրացած Ալէնկին սկսած քերթուածը, որ մէկէն կը ծնէր, բայց չատ դանդաղ զարթ – կուպար, կարծես թէ հոգին ալ հեռը կու – պար:*

– Քերթուածը, կ'ըսէր, գոհարի մը պէս պէտք է աշխատիլ:

(Շար· 6)

ՅԱՅՈՎԾ ՏԱՍՏԱՒ

= Հետաքրքրական =

ՍԽԱԼ-ԱՆԱԽԱՐ ՏԱՐԻՔԱՒ

ԱՐՏԱՒԱՆ ՄՈՒՇԵՂ

Ամէն անգամ որ Ծիրանաւոր Ամանորը կը մօտենայ, ինծի կը թուի թէ տարիներ առաջ եղած Ամանորներէն աւելի հեռու եմ։ Ամանորներ կան, որոնք ինծի համար կը նշանակեն ուրախութիւն, ցնծութիւն, խնդութիւն, զուարճութիւն, հրճուանք, ցնծագին ծիծաղ, կատակ, զուարթութիւն, ուրախութիւն, խրախճանք, խնջոյք

Պ. Հրանդ Ակոնայեան, Տէր եւ Տիկին Գլօտ Վէյէօ, Սոնա Ակոնեան, Այրի Տիկին Մարիամ Ակոնայեան, Այրի Տիկին Արփինէ Սէֆէրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Պարսիկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Թորիկեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Արմենուհի Ոսկերիչեան եւ զաւակները (Հիւսթըն), Այրի Տիկին Մանուշակ Մէլիքեան եւ զաւակները, Պ. Յովհաննէս Մելքոն Յովհաննէսեան եւ զաւակները (Նիւ Եորք), Այրի Տիկին Արաքսի Կիւրեղեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Ակոնայեան, Կարապետեան (Հայաստան), Քրմոյեան, Ջուլհակեան, Գազանճեան, Գորգիկեան, Քիրէճեան (Վալանս), Իվխանեան, Ֆարշեան, Գրիգորեան, Թովմասեան, եւ Էրզրումեան ընտանիքները խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց սիրելի կնոջ, մօր, հարսին, մօրաքրոջ, կնքամօր, ազգականին, բարեկամուհին՝

ԱՐԱՔՍԻ ԱԿՈՆԱՑԵԱՆԻ

(ծնեալ Պասմաճեան)

անակնկալ մահը, որ պատահեցաւ Փետրուար 10-ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի՝ Փետրուար 13, Ուրբաթ առաւօտ, ժամը 8·30-ին, Փարիզի Ս· Յովհաննէս – Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ՝ 15, Ռիւ ժան – Կուժոն, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Անթոնիի գերեզմանատան ընտանեկան դամբարանը:

«ՅԱՌԱՋ»·– Մեր ցաւակցութիւնները՝ Պ· Հրանդ Ակոնայեանի, զաւակներուն եւ ընտանեկան պարագաներուն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ
ԵՒ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Մարի Մարտիկեան, Քրիստին եւ Ժան – Ժաք եւ Ալէքսի Մարտիկեան, Այրի Տիկին Անժէլ Մուխպիլեան, Այրի Տիկին Էլիզապէթ Պուլանժէ եւ բոլոր պարագաները, իրենց խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնեն մխիթարականներուն, բարեկամներուն եւ բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով, մամուլով թէ դրատոմ՝ վշտակից եղան իրենց սուգին, իրենց դաւկին, հօր եւ եղբօր՝

ԺՈՐԺ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆԻ

մահուան առթիւ, եւ կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի ողբացեալին մահուան քառասունքին ի յիշատակ, այս Կիրակի, Փետրուար 15, Փարիզի Ս· Յովհաննէս – Մկրտիչ Մայր Եկեղեցին:

Ի պիտութիւն՝ ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Ասատուր Բամպուքճեան, Տէր եւ Տիկին Օննիկ Ազըլեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Փետրուար 15-ին, Փարիզի Ս· Յովհաննէս – Մկրտիչ Եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԱՍԱՏՈՒՐ ԲԱՄՊՈՒՔՃԵԱՆԻ

մահուան Ա· տարելիցին առթիւ:

Ի պիտութիւն՝ ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

DINER ET GRAND BAL ANNUELS

A BRUXELLES

Organisés au profit des œuvres de la Communauté, le Samedi, 21 Février, à 20h.30, dans les Salons de l'Hôtel Sheraton, place Rogier, à Bruxelles, avec en vedette, le célèbre duo arménien

« EX HARTAR» de Paris.

La soirée sera animée par l'Orchestre Marc Casters.

Tenue de soirée souhaitée.

Ce bal revêtira un éclat particulier dans la mesure où il coïncide avec l'inauguration du nouveau Foyer Arménien Arménien de la Communauté de Belgique, dont celle-ci vient de faire l'acquisition.

Le Comité des Arméniens de Belgique serait heureux, à cette occasion, d'accueillir les Arméniens de France.

Les réservations sont à faire auprès de Monsieur Gayda (19-322-649.44.60).

Participation aux frais et prix du dîner: 1.000 FB (soit 140 FF) par personne.

Une grande tombola sera tirée, dotée de lots exceptionnels: une voiture Ford Fiesta Custom 1981, un téléviseur couleurs, un voyage à New York, de nombreux tapis d'Orient et bijoux, etc.

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Վարդուհեան 50 Ֆ· կը նուիրեն «Ցառաջ»ի բարգաւաճման հաստատ, փոխան ծաղկեպսակի՝ Տիկին Էլմաս Հաճիթորոսեանի մահուան առթիւ:

×

Ջմիւռնիոյ Հայր· Միութիւնը 100 Ֆ· կը նուիրէ Փարիզի Ս· Յովհաննէս – Մկրտիչ Եկեղեցւոյ, հայրենակիցՙ Ժի – րայր Շահինեանի մահուան առթիւ, նոյն առթիւ, Վահրամ եւ Արաքսի Ալանեան 100-ական Ֆ· կը նուիրեն Սամուէլ – Մուրատեան եւ Դպրոցասէր Վարժարան-ներուն (ստանալ «Ցառաջ»էն):

×

ԼԻՈՆ·– Տէր եւ Տիկին Կիրակոս Փազեան, ընկ· Գառնիկ Առաքելեանի մահուան առթիւ 50 Ֆ· կը նուիրեն «Ցառաջ»ին:

L'EPHORIE
DE L'EGLISE ARMENIENNE
D'ISSY - LES - MOULINEAUX
présente

A U
CENTRE CULTUREL FRINGHIAN
6, Avenue Bourgain

FEVRIER:

— *Jeudi*, 12 *Février:*
Diapositives sur l'Iran du Nord.

— *Jeudi*, 26 *Février:*
Diapositives sur l'Arménie occidentale

MARS:

— *Jeudi* 5 *au Samedi* 14 *Mars:*
Exposition de peinture de P. Tchakmakian. Vernissage le 5 Mars à 19h.

— *Jeudi*, 19 *Mars:*
Diapositives sur la RSS d'Arménie.

— *Jeudi*, 26 *Mars:*
Conférence sur l'Eglise Arménienne dans le monde.
par le Père Murone Kevikian

DONNE COURS DE
GUITARE et de TAR
Musique Occidentale et Arménienne
VASKEN SOLAKIAN
Tél.: 736. 99. 25

ՆՈՒԷՐ

Վահան Շահինեան, իր հօր՝ վարդեվառ Շահինեանի մահուան 20րդ տարելարձին եւ իր քեռայրին՝ Գրիգոր Սէֆէրեանի մահուան Բ· տարելիցին եւ իր մօր ապաքինման առթիւ՝ 100 Ֆ· կը նուիրէ «Ցառաջ»ին:

Imprimé Sur Les Presses
Du Journal «HARATCH»
83, Rue D'Hauteville — 75010 - Paris
Commission Paritaire: N° 55935

OPERA DE MARSEILLE
Samedi, 30 Mai, à 20 h. 30
Hommage à
KATCHATRIAN
Avec la participation exceptionelle de
ROSTROPOVITCH

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՒՑ ԽԱՉԻ Տէսինի Վարչութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ՝ բոլոր ընկերուհիները, Թէյասեղանի մը Շուրջ, Փետրուար 16, ժամը 8·30-ին, Տէսինի Մշակոյթի Տան մէջ: Կը խնդրուի ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ:

L'OPTIQUE
RAYMOND STEPANIAN

Opticien diplômé d'Etat
30, Rue Paradis — 13001 Marseille
Tél. (91) 33. 82. 51

— *Technique. Service. Accueil.*
— *Les plus grandes marques en Optique et en Lunetterie.*
— *Verres ultra minces pour myopes.*
— *Equipement spéciaux pour opérés de la cataracte.*

20% de remise
à tous les mutualistes.

RESTAURANT ARMENIEN
CHEZ HAGOP
×
9, *RUE DU NIL*, 75002 — *PARIS*
TEL. 296.37.41
×
SPECIALITES ARMENIENNES
DINER MUSICAL
★ COMMUNIONS ★ MARIAGES ★ BANQUETS ★
×
FERME Le DIMANCHE et LUNDI SOIR

SPÉCIAL 3e AGE

VOYAGE A PALMA
DU 02 AU 09 MARS 1981

DEPARTS DE PARIS, LYON ET MARSEILLE
Avion, Hôtel 1° catégorie, Pension complète, Transferts et Excursions.
PRIX:
PARIS: 1950 F.
LYON: 1850 F.
MARSEILLE: 1550 F.

×

PELERINAGE A JERUSALEM
ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ
DU 20 AU 27 AVRIL 1981

Avec la participation du Père Norvan ZAKARIAN
Départs: PARIS, LYON et MARSEILLE.
Visites et cérémonies religieuses à Jerusalem, et Circuit comprenant: Mer - Morte, Jericho, Tibériade, Nazareth, St. Jean d'Acre, etc....
PRIX: 3990 *F.*
(Demandez-nous le programme détaillé).
Renseignements et Inscriptions:

A PARIS:
LEVON BAGHDASSARIAN
SABERATOURS
3, Rue de l'Arrivée
Imm. CIT - 7e étage
75749, Paris — Cedex 15
Tél.: (1) 538. 67. 47

A LYON:
VAROUJAN SARKISSIAN
SEVAN VOYAGES
48, Cours de la Liberté
69003 — LYON
Tél.: (7) 860. 13. 66

A MARSEILLE:
JACQUES CHELELEKIAN
WASTEELS
87, La Canebière
13001 — Marseille
Té.: (91) 95. 90. 12

ՈՒՐԲԱԹ
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
13
VENDREDI
13 FÉVRIER
1981

LE NUMERO 2 F.

ՇԱՀԱՐԱԶ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.842 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 56e ANNÉE — No 14.842

ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱ ԵՆԻԳՈՄՇԵԱՆԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ՝ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԴԱՏՆ Է

Շարունակելով տալ զուիցերական մամուլին արձագանգները Ամբ Ենիգոմչեանի դատավարութեան մասին, ժուռնալ տը ժընեւէն եառ, կ'անդրադառնանք ուրիշ օրաթերթերու :

Նոյն թուականի, Փետր· 10–ի Թրի – պիւն տը ժընեւը, առաջին էջը հրատա – րակած է տպաւորիչ նկար մը, որ կը ներկայացնէ Ամբ Ենիգոմչեանը, ոստի – կան մը եւ հիւանդապահուհիի մը ընկե – րակցութեամբ, ու նկարին վրայ կը գնէ հետեւեալ խորագիրը· – «ԱՆԴԱՄԱՀԱՏ – ՈՒԱԾ ՀԱՅԸ, ԺԸՆԵՒԻ ՄԻՋ ՊԱՇՏՊԱՆ – ՈՒԱԾ ՇԱՐԺԱԹՈՒԻ ՄԻՋ ՓԱՍՏԱԲԱՆԻ ՄԸ ԿՈՂՄԷ» : Ապա, դատավարութեան մանրամասնութիւնները կուտայ 9–րդ է – ջին վրայ, ուր կը հրատարակէ ուրիշ նկար մը, որ կը ներկայացնէ Մէթր Ժ· Պընուա չարժաթուռին մէջ :

Թղթակցութեան սկիզբը, յօդուածա – գիրը կը մեծարէ փաստաբանին կեցուածքը, որ հակառակ այն յարձակումին, ո – րու ենթարկուած էր Դեկտ· 26–ին, հա – կառակ իր տառապանքներուն եւ հիւան – դանոցէն նոր դուրս ելլելուն, ուզած էր ստանձնել իր պաշտօնը : Ամբ Ենիգոմչը – եան, կը գրէ, ամբաստանուած է, որ ապօրինի կերպով պայթուցիկ կը կրէր : «Գործ» մը պիտի կատարէր ժընեւ, որ կը կայանար հայկ· ծագում ունեցող եր – կու Զուիցերացիներու հակոզութեան մէջ եւ երեք ռումբի զետեղման : Հարկ եղած նիւթը կը գտնէր Քորնավէնի կայարանը եւ պիտի պատրաստէր, Սիւզիի պանդոկին սենեակին մէջ : Սխալ ձեռնոտումի մը հետեւանքով, ռումբերէն մէկը կը պայ – թէր Ամբայի երեսին, որ կը կորնցնէր տեսողութիւնը, ձախ ձեռքը եւ աջ ձեռ – քին երկու մատները :

Բազմաթիւ վկաներ կը ներկայանան, որոնց մէջ, ռումբի ցիւրիխցի մասնա – գէտ մը, որ մանրամասնօրէն կը նկարագրէ թէ ռումբերը ինչպէս կը գործեն, թէ կարելի է զանոնք պահել պլանիկի ծրարի մը մէջ եւ կը ճչդէ թէ իւրաքանչիւր ռումբ 43 կրամ նիւթ մը կը կրէր· – «Սանթէֆս» : Ըստ մասնագէտին այդ նիւթը օգտագործուած է ճարտա – բարուեստական եւ զինուորական նպա – տակներու : Չի գտնուիր Զուիցերիա, բայց կը գտնուի Չեխոսլովաքիա : Թըղ – թակիցը կը դրէ թէ այս դատավարու – թիւնը դրուած է լողատեղական բը – նոյթի տակ : Մէթր Պընուա ցուցադրել պիտի տար փաստանկար մը Հայերուն ցեղասպանութեան մասին եւ դատաւոր – ները կրնային նաեւ մտիկ ընել ժապաւէնի վրայ առնուած Ամբայի յայտարարութիւն – ները, ուր կը բացատրէ թէ ինչ դրդա – պատճառներ զինքը մղած են պայքա – րելու «Հայ դատին» համար : Վերջա – պէս, թերթը կուտայ ծանօթ վճիռը :

Փետր· 10–ի կազէթ տը Լօզան 20–րդ էջին վրայ հակիրճ կերպով կուտայ տե – ղեկատուութիւնը, որ չի տարբերիր միւս երկու օրաթերթերու լուրերէն :

×

Ժուռնալ տը Ժընեւ նախորդ օրն ալ, Փետր· 9–ին, կ'անդրադառնար Շաբաթ, Փետր· 7–ին տրուած մամուլի ասուլիսի մը, կազմակերպութեամբ «Հայ քաղաքա – կան բանտարկեալներու պաշտպան յանձ – նախումբին» :

Ցանձնախումբի անդամները բացատ – րած են, որ 60 տարիէ Հայերը ի զուր փորձած են ճանչցնել տալ այն ցեղաս – պանութիւնը, որու զոհ գացած են Թուրք պետութեան կողմէ : Աւելի քան 60 տարի ղէպքերը յաջորդաբար ուրացուած են, կասկածի ենթարկուած են : 60 տարի Հա – յերը փաստեր ժողված են եւ զանոնք ներկայացուցած միջազգային ատեան – ներուն, առանց արդիւնքի : Դեռ այսօր մէկուկէս միլիոն Հայերու ջարդը 1915ին Թրքական զօրքերուն կողմէ, ամբողջու – թեամբ անպատիժ կը մնայ եւ միշտ կ'ու – րացուի ներկայ Թուրքիոյ ղեկավարնե – րուն կողմէ : Այս անպատիժ մնացած ըլ – լալը, յիշուած է, կ'ըսէ Փրոֆ· Ազար – եան, Ատոլֆ Հիթլէրի կողմէ, ինչ որ քաջալերած է զինքը Հրեաներու ցեղաս – պանութեան մէջ նետուելու : Ապա, պատ – ուելի Գարնուզեան չեշտած է թէ ցեղաս – պանութիւնը այսօր ալ կը չարունակուի տարբեր ձեւի տակ՝ հայ մշակոյթի ջար – դը : Լօզանի դաշնագրին (1923) յօդուածա – ները, որոնք կը ճչդեն թէ երաշխաւո – րութիւններ պէտք է տրուին ցեղային եւ կրօնական համայնքներուն կրթական կամ կրօնական դեռնի վրայ չեն յարգուիր : Վարչական խորհրդանութիւններ կը դըր – ուին անոնց առջեւ, որոնք կը փափաքին յաճախել հայկ· դպրոցները եւ եկեղե – ցիները եւ յաճախ ճնշումի տակ կը պար – տաւորուին խլամանալ :

Ցանձնախումբի անդամները կը բա – ցատրեն, որ զինեալ պայքարը ահաբեկչական չէ : Այդ պայքարը, ըստ իրենց միայն Թուրքիոյ դէմ է եւ Զուիցերիա պէտք չէ չէզոք մնայ :

×

ԱՐԱ ԵՆԻԳՈՄՇԵԱՆ ՊԷՏՐՈՒԹ ԺԱՄԱՆԵՑ

Փետր· 11–ի Օռիան – լը ժուռ լիբա – նանեան օրաթերթը կը հաղորդէ որ Արա Ալէք Ենիգոմչեան երեքշաբթի, Փետր· 10–ին Պէյրութ հասած է : Կարճ հարցա – պնդումէ մը ետք լիբանանեան Ապա – հովութեան կողմէ, պաղեստինեան կա – մակերպութեան մը ներկայացուցիչները տէր եղած են Արա Ենիգոմչեանի :

Թերթը քանի մը տողով կը ներկայա – ցընէ Արան, որպէս մէկ անդամը հայկ· ծայրեյեղ գաղտնի կազմակերպութեան մը՝ Հայկ· Ազատագրման Բանակը ու կը պատմէ Հոկ· 3–ի արկածը եւ հետե –ւանքները :

———×———

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

«ԹՒՐՃԻՄԱՆ ԵՒ ՄԻՇՏ ՆՈՑՆ ԹՐՔԱԿԱՆ «ՄԱՍԱԼՆԵՐԸ»

ԽՄԲ· – Աւելի քան 60 տարիէ, որ Թուրքը կը կրկնէ նոյն յանկերգը, վախ իսկ չունենալով ծիծաղելիէն : Փետր· 11ի «Թէրճիման»ի մէջ է, որ Զափէր Ա – քայ ստորագրած է հետեւեալ յօդուածը, ուր որոշ «լաւատեսութիւն» ալ ցոյց կու – տայ արեւմուտքի հանդէպ, կարծելով որ արեւմտեան մամուլը այլեւս չի խօսիր 1915–ի մասին : Ըստ երեւոյթին, թուրք լրագրողը «աճապարած» է գրելու այդ յօդուածը, նախքան կարդալը Փետր· 10–ի զուիցերական մամուլը Արայի դա – տավարութեան առընչութեամբ :

×

«ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՀՈԳԻՆ Ա.Լ. ԱՑՐԻԼ ՍԿՍԱՒ»

Արեւմուտքի մարդը կարդ մը խնդիր – ներու չուրջ կոչկոռ կապած գաղափար – ներ ունի : Ինչ որ ալ ընէք՝ զինք այս նախապաշարումներէն չէք կրնար հրա – ժարեցնել : Ասոր ամէնէն յատկանշական օրինակը՝ Հայերու առընչութեամբ ե – ղողն է :

Արեւմուտքին, 60 տարի առաջ, Օս – մանցիներու կողմէ՝ մէկուկէս միլիոն Հայերու ջարդուած ըլլալուն կը հաւա – տայ : Որքան ալ՝ «Այդ օրերուն Թուրքիոյ մէջ մէկուկէս միլիոն Հայ չկար· եթէ բոլորն ալ ջարդուած ըլլային, այսօր Լիբանանի, Ֆրանսայի, Հիւսիսային եւ Հարաւային Ամերիկաներու մէջ ապրող մէկ միլիոն 100 հազար Հայերը ո՞ւր տե – ղէն եկան» ըսելով հարց տաք՝ դրական պատասխան մը չէք կրնար ստանալ : Եւ, եթէ պատմական կարգ մը իրողութիւն – ներ ալ ցուցաբերելով ըսէք· – «Հայերը՝ Օսմանեան կայսրութեան հպատակներն էին : 19–րդ դարու վերջաւորութեան, երբ Ռուսերն ու Անգլիացիները Օսման – եան կայսրութիւնը պառակտելու ծրա – գիրներ կը պատրաստէին՝ Հայերը իբրեւ ունելի գործածեցին : Անկախ Հայաստա – նի մը հիմնադրութիւնը անկարելի բան էր : Այսուհանդերձ, այդ օրերու աշխար – հակալ այս երկու տէրութիւնները՝ Հա – յերը իշխանութեան դէմ ապստամբու – թեան մղեցին : Դաշնակցական եւ Հնչակ – եան էբէելները՝ թրքական գիւղերու վը – րայ յարձակեցան : Կիներ ու երախաներ սպանուեցան : Եւ, ասոր հետեւանքով, Պետութիւնը իր զօրութիւնը ցոյց տա – լով՝ ապստամբութիւնը ճգմեց : Միւս կողմէն, Հայերու ճգմուած ըլլալը սուտ է : Եթէ այդպէս եղած ըլլար, գերիշխը – ւած ցեղի մը անդամները ըլլալով, Օս – մանեան կայսրութեան մէջ նախարարու – թեան, դեսպանութեան եւ նոյնիսկ փա – տիշահի անձնական բժիշկի պաշտօններ ի՞նչպէս կրնային գրաւել» : Ամբ բոլոր առարկութիւնները ապարդիւն ըլլալով, ստացուած պատասխանն ալ միշտ միեւ – նոյնն է· – «Այո, բայց, Թուրքերն ալ Հայերը ջարդած են»... Եւայլն : Իրակա – նութեան մէջ, մինչեւ 1975, աշխարհի այս կամ այն կողմը Թուրքիոյ դէմ եղած այս անմիտ մեղադրանքները մեծ արժէք չէին ներկայացներ : Բայց այդ թուա – կանէն յետոյ, զանազան քաղաքներու մէջ Թուրք դիւանագէտներու եւ անոնց ըն – տանիքներու անդամներու դէմ կատար – ուող մահափորձերը բազմացան : Իսկ Ա – րեւմուտքը, իւրաքանչիւր մահափորձէ ետք, իր նախապաշարումներուն հաւա – տարիմ մնալով, մարդասպանները մե – ղադրելու փոխարէն՝ զոհերը մեղադրեց, եւ միշտ իրեն յատուկ հիւանդագին յան – կերգը կրկնելով· – «Այո, բայց, Թուր – քերն ալ՝ Հայերը ջարդած էին ... Բնա – կան է որ՝ Հայերն ալ վրէժխնդիր ըլլան» եւայլն, եւայլն· :

Եւ սակայն, ամէն բան Հոկտ· 3–ին ժընեւի մէկ հիւրանոցին մէջ պատահած պայթումէ մը ետք փոխուեցաւ : Այդ առ – թիւ՝ երկու հայ ահաբեկիչներ ձերբա – կալուեցան : Իսկ այս ձերբակալութեանց հետեւանքով՝ Զուիցերիան հայկ· ահա – բեկչութեան նոր թիրախը դարձաւ : Զուի – ցերիան, որ ցայսօր հայկ· ահաբեկչու – թեան դէմ ամէնէն բարեացակամ երկիրն էր : Այսպէս, Թուրք դիւանագէտներու դէմ կատարուած իւրաքանչիւր մահա – փորձէ ետք, զուիցերական թերթերը լարդի պատմութիւնները հրապարակ կը հանէին, եւ «Թուրքիան անիրաւ է» ըսե – լով՝ մարդասպանները կը քաջալերէին :

Երկու հայ ահաբեկիչներու ձերբակա – լութեան հետեւանքով, Զուիցերիան նախ ապառնալիքներու ենթարկուեցաւ : Աւելի ետք, զանազան երկիրներու մէջ զուիցե – րական հաստատութիւններու դէմ յար – ձակումներ կատարուեցան : Զուիցերական կառավարութիւնը ապառնալիքներու դէմ դնելու որոշում տուած ըլլալով, ձերբա – կալուած հայ ահաբեկիչները դատավա – րութեան ենթարկեց : Այս օրերուս, զուի – ցերական թերթերու մէջ լարդի յերիւ – րած պատմութիւններ ա՛լ լոյս չեն տեսներ : Վերջապէս, հայկ· ահաբեկչու – թիւնը՝ Արեւմուտքին ալ սկսաւ ցաւ պատճառել :

Կը կարծենք որ, հայ ահաբեկիչներուն դէրկ բացող Ֆրանսական իշխանութիւն – ներն ալ պատահածներուն իրաղեկ ըլլա – լով, այս դէպքերուն՝ 60 տարի առաջ տեղի ունեցած կարգ մը միջադէպերու հաշուեյարդարը ըլլալէ անդին՝ չատ ա – ւելի ուրիշ նպատակի մը ծառայած ըլ – լալը հասկցած ըլլան :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՍԱՏԱԹ բացառիկ ընդունելութեան ար – ժանացաւ Փարիզի մէջ եւ հակառակ անոր որ իր այցելութիւնը անձնական բնոյթ ունէր, նախագահ Ժիսքան տ'Էսթէն զինքը կ'ընդունէր Օրլիի օդակայանը, զինուորական պատիւներով : Նախապէս Եգիպտոսի նախագահը ճառ մը խօսած էր եւրոպական ժողովին առջեւ, Լիւք – սանպուրկ եւ յայտարարած թէ Եւրոպա պէտք է զօրավիզ կենայ պաղեստինցի ժողովուրդին ինքնորոշման իրաւունքին եւ ազգային արժանաւորութեան Սատաթ կ'ուզէ որ Երուսաղէմ բաց քա – ղաք մը ըլլայ բոլոր հաւատացեալնե – րուն : Ամփոփ զաղափարն այն է որ փո – խադարձ ճանաչում պէտք է ըլլայ Իսրա – յէլացիներու եւ Պաղեստինցիներու եւ իր յայտնած այս կարծիքը մեծ խանդա – վառութիւն ստեղծած է : Հինգշաբթի օր, նախագահ Սատաթ կը տեսնուէր Փարիզի հրեայ համայնքին հետ :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ «հալածանք»ը դպիճողներու դէմ կը ծա – ւալի : Ծանօթ է որ մատնութեան մը հե – տեւանքով է, որ մարոքցի ընտանիք մը Մոնթինեի – լէ – Բոռմէյ թմբրեցուցիչի առուծախի ամբաստանութեան տակ է քանի օրէ : Ութ զաւակի տէր այս ընտա – նիքին կեանքը անտանելի դարձած է մինչ ոստիկանութիւնը որեւէ փաստ չէ գտած այդ ուղղութեամբ : Իվրիի մէջ ալ համայնավարները որոշած են որ 15%ին աւելի գաղթող երախայ չի կրնար ըլլալ օդափոխութեան կայաններուն մէջ, Այս ամբողջը բաւական իրարանցում ստեղ – ծած է և հակահամայնավար ճակատին ալ ջաղացքին ջուր բերած է··· : Ընտրա – պայքարի այս շրջանին, յանկարծ ամէն մարդ, նախարար Սթոլէռուէն սկսեալ ո – րոշած են պաշտպանել գաղթողները : Տամմառիի մէջ ալ, համայնավարները կ'ուզեն փակել գաղթողի օճախ մը, ուր 376 հոգի կայ : Համայնավար քաղաքա – պետին համար 11 տարբեր երկիրներէ եկած այս գաղթողները կը խանդարեն Ֆրանսացի երախաներու դաստիարակու – թիւնը :

ԱՆԳԱՐԱՑԻ զինուորական դատարանը ի բացակայութեան պիտի դատէ Տիկին Պեհիճէ Պոռանը, 71 տարեկան, Թուր – քիոյ բանուորական կուսակցութեան նա – խագահուհին, որ Պրիւքէլ ապաստանած է : Ցունուարի վերջ, Պաշարման վիճակի հրամանատարութիւնը հրահանգած էր ամբաստանելին որ Թուրքիա վերադառ – նայ Փետր· 25–էն առաջ բայց Տիկին Պո – ռան յայտնած էր թէ այլեւս չի վերա – դառնար իր երկիրը : Իրեն դէմ եղած ամբաստանութիւնն այն է թէ բռնաբա – րած է Թուրք Պատժական Օրէնքի թիւ 142 յօդուածը, որ կ'արգիլէ համայնա – վար քարոզչութիւն երկրին մէջ :

ՔԻՒՐՏԻՍՏԱՆԻ դեմոկրատ կուսակ – ցութեան պետին համաձայն չուրջ 10 հազար քիւրտ մեռած են Իրան, 1979 Օ – գոստոսին ծայր տուած կռիւներէն ի վեր : Ղաեմլու, որ 2 ամիս է Եւրոպա է, մա – մուլի ասուլիս մը տուաւ Փարիզ, ուր յայտնեց նաեւ թէ «Իրանի քրտական հարցը պէտք է կարգադրուի քաղաքական բանակցութիւններով : Միայն տեղական ինքնավարութիւն մը կ'ուզենք Իրանեան Պետութեան գօտիին մէջ» :

ԼԵՀԱՍՏԱՆ չատ ծանր մթնոլորտի մը մէջ է միշտ եւ կուսակցապետ՝ կանխա ճառ մը խօսեցաւ ողբերգական պատկեր մը գծելով երկրին կացութեան : Իշխա – նութեան դէրքը, կը թուի թէ կարծրա – ցած է մինչ Մոսկուայի համբերութիւնն ալ կը հատնի :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻԱՆ

28-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Կեդր. Կոմիտէի Ա. քարտուղարը՝ Կ. Դեմիրճեան, կուսակցութեան 27-րդ համագումարին առաջին նիստին, Յունուար 22-ին, մանրամասն զիծերով պարզած է Հայաստանի Համայնավար Կուսակցութեան այժմու պատկերը, Կեդր. Կոմիտէին աշխատանքները եւ կազմակերպական կեանքին հետ կապ ունեցող այլազան հարցերը:

Կուսակցութեան անդամներուն թիւն է ներկայիս 158·224, իսկ անդամակցութեան թեկնածուներունը 6·514, որով ընդհանուր թիւը կը հասնի, իրրեւ կուսակցական 164·738-ի: Կը նշանակէ, ուրեմն, թէ վերջին հինգ տարիներուն 26·865 հոգիի յաւելում արձանագրուած է:

Պէտք է նկատի ունենալ, թէ յատկապէս 1975-էն ի վեր ուշադրութիւնը կեդրոնացած է որակին եւ ոչ թէ քանակին վրայ: Եւ պարզ է, թէ ինչո՛ւ: Իրողութիւն է, որ ամէնուր անձնական չահերու, ակնկալութիւններու հետամուտ կուսակցականներու երեւոյթը ընդհանրացած է: Մասնաւորաբար այն երկիրներուն մէջ, ուր կուսակցութիւնը միահեծան ուժը դարձած է բոլոր բնագաւառներուն եւ աստիճաններուն վրայ: Անվիճելի փաստ է, որ Խորհ. Միութեան մէջ բարձր պատասխանատու պաշտօններ վարելու եւ, նաեւ, արտօնեալ դիրքերու հասնելու համար նախապայման է կուսակցական անդամատոմսը: Ահա թէ ինչո՛ւ, դեռ քանի մը տարիներ առաջ Կեդր. Կոմիտէի քարտուղարներէն Հ. Ոսկանեան դիտել կուտար, թէ մարդիկ կուսակցութեան չարքերը պէտք է մուտք գործեն «ո՛չ թէ որեւէ շահ, արտօնու-թիւն ստանալու, այլ առաջին գծում պայքարելու, յանուն կոմունիզմի անձնուիրաբար աշխատելու համար»:

Պատմութեան համար արձանագրենք, թէ համայնավարները մինչեւ Հայաստան-ի խորհրդայնացումը եւ անկէ ետք ալ որոշ ժամանակ զանցառելի թիւ կը ներկայացնէին հայ իրականութեան մէջ, աննշան եւ աննկատելի դառնալու աստիճան: Այսպէս, 1919 Սեպտեմբերին, երբ Երեւանի մէջ կը գումարուի Հայաստանի Համայնավար կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներուն առաջին խորհրդակցութիւնը, որու ընթացքին հիմը կը դրուի միասնական կուսակցութեան՝ իբրեւ ՌԿ (բ) Կ – Ռուսաստանի Համայնավար կուսակցութեան մէկ ճիւղը, եւ կը ստեղծուի ղեկավար մարմինը՝ Յանօթ Ամիրեանի անունով, Հայաստանի Համայնավարներուն թիւը կը հասնի 700-ի: 1920 Յունուար 18 – 19-ին, Երեւանի մէջ գումարուած Հայաստանի Համայնավար-ներու կազմակերպութեանց առաջին խորհրդաժողովին, Համայնավարներու թիւը 1·200 կը ներկայացնէ:

Կ. Դեմիրճեան թէեւ մատնանշած է վերջին հինգ տարիներու թեկնածու-անդամներուն բնոյթը՝ 61,7 տոկոսը բանուոր, այսուհանդերձ, չէ ճշդած, թէ ներկայիս կուսակցութեան չարքերուն մէջ այս վերջինները ինչ համեմատու-թիւն կը ներկայացնեն: Ասիկա կարեւոր է, քանի Բրեժնեւ, Խորհրդային Միու-թեան Համայնավար կուսակցութեան 25-րդ համագումարին, 1976, դիտել կուտար, թէ «իր էութեամբ ՍՄԿԿ (իմա՝ Խորհ. Միութեան Համայնավար կուսակցութիւնը) եղել է եւ մնում է բանուոր դասակարգի կուսակցութիւնը»: Նախորդ համագումարի թուականին, Հայաստանի Համայնավար կուսակցու-թեան կազմին 36 տոկոսը բանուոր, 20,6 տոկոսը գիւղացի (Կոլտնտեսական) եւ 43,4 տոկոսը պաշտօնեայ եւ այլ էր:

Կ. Դեմիրճեան անդրադարձած է կուսակցական – պետական կարգապահու-թեան խնդրին: Հաստատելով հանդերձ, թէ կարգապահութիւնը ամրապնդելու ուղղութեամբ կարեւոր ճիգ թափուած է, այսուհանդերձ դժգոհած է, որ այ-լազան ճիւղերու, ինչպէս արդիւնաբե-րութեան, շինարարութեան, գիւղատըն-տեսութեան եւայլն մէջ, դեռ թերութիւն-ները ակներեւ կը մնան: Ցիշած է պատասխանատուներու անուններ՝ ամանք վտարուած կուսակցութեան չարքերէն, ուրիշներ պատիժներ տուգած: Կ. Դեմիրճեան յատուկ դրած է հարցը ըսելով.

– Ամէնից առաջ հարց է ծագում, թէ ինչպէս կարող էր պատահել, որ այն բանից յետոյ, երբ Հանրապետութեան կուսակցական կազմակերպութիւնը վերցրել և հետևողականօրէն իրականացնում է կուսակցական եւ պետական կարգապահութիւնը առաւելագոյնս ամրապնդելու հաստատուն կուրս, եղան այնպիսի աշխատողներ եւ այդ թւում կենտկոմի կազմում ընտրուած ղեկավար աշխատողներ, որոնք դարձան կարգապահութեան խախտողներ»:

Պահանջած է, որ խիստ պայքար մղուի օրինազանցներուն դէմ: Մասնաւորաբար բոլոր անոնց դէմ, որոնք իրենց բարձր պաշտօնները կը չարաշահեն:

Երկու կարեւոր հարցեր առանձնացուցած է զեկուցաբերը: Մէկը քաղաքական կեանքի ժողովրդավարացումն է: Մի-ւսը՝ քննադատութեան: Շեշտած է, թէ պէտք է հաստատակամ կերպով չարունակուի մասնաղէտ տարբերը երեւան բերելու եւ զանոնք պատասխանատու գործերու, աշխատանքներու մղելու ձգտումը: Երկրորդին կապակցութեամբ անհրաժեշտ նկատած է առողջ քննադատութիւնը, որմէ պէտք չէ զերծ մնան պատասխանատու դիրքերու եւ անհատներու վրայ գանուողները: Օրինակներու յիշատակումէն ետք ըսած է.– Կեանքը բազմիցս հաստատել է, որ առողջ ինքնադատութիւնից ղեկավարին զերծ պահել՝ նշանակում է նրան մատնել ինքնագոհութեան, նրա մէջ մարել իր աշխատանքի արդիւնքների, իր վարքի ինքնադատական իմաստաւորման զգացումը»:

ԿԷՍ ԼՈՒՐՋ – ԿԷՍ ԿԱՏԱԿ

Ամերիկա ի՞նչպէս Թաղիսօրեն կը փոխէ իր Նախագահը

Օտարներուն համար բաւական զարմանալի կը թուի Ամերիկացիներու այն դիւրութիւնը, որով անոնք նախագահ մը կը փոխեն իրենց երկրին մէջ: Անցեալ չաբաթավերջին պատահմամբ կը զբաղէի Հարաւային Ամերիկայի երկիրներէ-նուէի Հարաւային Ամերիկայի երկիրներէ-րուն մէկէն ժամանած զինուորական կը-ցորդի մը հետ: Մարդը եկած էր ներկայ գտնուելու Ռիկընի ի պատիւ տրուած բացման ընդունելութեան: Խելքը չէր հասներ թէ ինչպէս պիտի պատահէր ա-մէն ինչ:

– Նախագահ Գարթըը ի՞նչ պիտի ընէ պատասխանատուին վրայ, հարցուց ան ին-ձի մէկուն մը:

– Անկիւն մը պիտի կենայ եւ պիտի դիտէ նոր Նախագահին երդում ընելը, պատասխանելէ:

– Գարթըը տանը մէջ հակոդութեան տակ չէ՞, հարցուց:

– Ոչ, մենք մեր Նախագահները հակոդութեան տակ չենք տաներ, պատասխանելէ: Եթէ յանցանք մը ունին, իրենց համար լաւագոյն պատիժը պատասխանատուին վրայ կենալ եւ իրենց յաջորդը դիտել է:

×

– Պատասխանատուին վրայ զնդապետներ ալ պիտի դտնուի՞ն:

– Ինչո՞ւ զնդապետներ դտնուին պատասխանատուին վրայ:

– Մենք մէկտ լաւագոյն տեղերը կուտանք մեր զնդապետներուն, որոնք տապալած են մեր կառավարութիւնները:

– Մեր զնդապետները կառավարութիւն չեն տապալեր: Նախագահը կընտրուի ժողովուրդին կողմէ:

– Բայց չունի՞ք ճնշման մը որ ընտրութիւնները հակակշռէ:

– Մենք ճնշման չունինք: Ժողովուրդը անտուկներուն կը մօտենայ եւ իր ուզած թեկնածուին քուէ կուտայ:

– Բայց ատիկա ի՞նչպէս կարելի է պաշտպանի վիճակի պայմաններու մէջ:

– Մենք պաշտպանի վիճակ չունինք, պատասխանելէ մեծ համբերութեամբ:

– Բայց քանի որ Գարթըը դիտէր թէ Ռիկընն պիտի տապալէր զինքը, ինչո՞ւ երկրին մէջ Պաշտպանի Վիճակ չհռչակեց եւ չձերբակալեց Ռիկընի համակիրները:

– Մեր վարչաձեւը այդքան զարդացած չէ տակաւին: Ամէն Նախագահ կը փորձէ իր վեր – ընտրութեան բախտը: Անգամ մը որ քուէարկողները իրենց որոշումը յայտնեն, ամէն ինչ կը վերջանայ:

×

– Ինծի համար տրամաբանական չէ խորհիլ թէ իշխանութեան գլուխ գտնուող մէկը չի լսեր թէ ընդդիմադիր կողմը հարուած մը կազմակերպելով զբաղած է: Ի՞նչ կը բանին այն զօրավարները որոնք նեցուկ կը կանդնէին Գարթըրի:

– Գարթըը Նախագահական պաշտօնին մէջ իրեն նեցուկ կանդնող զօրավարներ չունէր:

– Ցայտնի է: Բայց Գագանի Ոստիկանները կրնային Ռիկընի մարդիկը ներս առնել եւ զանոնք չարչարելով խոստովանեցնել, հասկնալու համար թէ ինչեր կը սարքուէին:

– Չարչարանքներու չրջանը անցած է: Հիմա ամէն թեկնածու իր մտածումները կ'արտայայտէ եւ մենք ալ կ'ընդրենք այն մարդը որ մեզի պիտի նախապահէ չորս տարուան համար:

– Չորս տարի՞: Լսել կ'ուզէք որ Ռիկընն ինքզինք ցկեանս Նախագահ պիտի կեդր. Կոմիտէն իր պաշտօնավարութեան ժամանակաշրջանին գումարած է 20 լիակատար նիստեր եւ կուսակցական – ակտիվի 16 ժողովներ:

Հայաստանի Կոմերիա միութիւնը՝ երիտասարդական, ներկայիս աւելի քան կէս միլիոն անդամ ունի երկու սեռէ:

Վերատուփիչ յանձնաժողովի նախագահը՝ Գ. Փահլեւանեան, իր կատարած զեկուցումին ընթացքին մասնանշած է, թէ հաշուետու ժամանակաշրջանին, յանձնաժողովին անդամները տարին երկու անդամ ստուգած են կեդր. Կոմիտէին նիւթական գործառնութիւնները: «Հարկ է նշել, որ կենտկոմի ֆինանսատնտեսական գործունէութիւնը նկատելի բարելաւուել է»:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ՕՐԱԳՐԻ ԷՋԵՐ

Գրեց՝ ԶԱՐԵՀ Մ. ՈՐԲՈՒՆԻ

Առօր համար ըրած հարցումները անհամեմատելի կը դարձնէին գրածները: Ժամերով կը նստէինք սրճարան մը հանելուկի նման բանաստեղծութիւնը քակելու համար: Գացածիս պէս սրճարան կ'երթայինք: Շատ կը սիրէր սուրճը եւ սրճարանը, լուման համբերով կը հանէր ձեռքէն: Ետեւէն վերադարձին մայրը կ'ապազէր ինծի.

– Աման, Զարեհ, զուրպան ըլլամ քեզի, ըսէ որ գործին նայի, ան քու խօսքիդ մտիկ կ'ընէ, սա գրելը պիտի մեռցնէ մեզի:

Վերջերը ընտանեկան յուսախաբութիւնը զինքը աւելի մխրճեց քերթուած-ներուն մէջ, ինչպէս եւ իր հայրենասիրական զիրքին: Կը փափաքէր մեկնիլ հայրենիք, նոյնիսկ մինակ, ձգելով կինն ու տղաքը, երբ հասարակ գողի մը զընդակը զինքը զերեզման տարաւ:

Ժամը ութուկէսին Զարոյենց տունը բոլորն ալ անկողինն էին: Իրար անցու-ցի տան խաղազութիւնը, որ սակայն չուտով վերահաստատուեցաւ, մանաւանդ Հրանոյշին ըրած պատմութեանը չնորհիւ, զուսպ, հիւմուրով, նոյնիսկ մայրական: Նիւթը Զարոյին սիրահարութիւնն էր Հրանոյշին միակ բարեկամուհիին հետ: Հրանոյշը բնաւ յանցաւոր չի գտներ ընկերուհին, Զարօն ալ:

– Սիրահարութիւնը հիւանդութիւն մըն է, ըսի, Հրանոյշ, ձգէ՛ որ անցնի:

– Այո, ըսաւ, ճիշդ է, բայց ինչո՞ւ համար պէտք եղաւ, որ այս երկու էակները տառապին, որոնք ինծի համար այնքան սիրելի են:

Փարիզ, 1 Յունիս· – Այս իրիկուն Զարոյենց էինք: Լիլին եւ Լուիզէթը չատ կը սիրեն հոս գալ: Հրանոյշը իրական հա-մակրանք եւ համարում ունի Լիլիին հանդէպ: Ատկէ փոխադարձ ջերմութիւն մը:

Լիլիին *խօսքերը* Հրանոյշը կը խմէր մարգարէի խօսքերու պէս: Պահ մը Զարոն դաւաճանելու գիծը, որով-հետեւ Ջարոն կը սիրէ ամէն բանի վերջը իրաւունք ունենալ: Գոհացում, ըրաւ, այս աշխարհի վրայ չկայ, երբեք կարե-լի չէ հասնիլ կատարեալ գոհացումի: Մարդը յաւիտենական զժգոհ մըն է:

– Իհարկէ, պատաց Լիլին, առաջ երբ ազատուր, կարմիր թոմաթէս մը ունենայի, ջրոտ ու համեղ, մեծ երջանկութիւն կը զգայի: Հիմա թոմաթէսը փոխուեցաւ, ալ թոմաթէսը չի գոհացներ ինծի:

– Վերջ ի վերջոյ, ալաղակեց Պետրոս, խնդիրը թոմաթէսի չուրջ կը դառնայ:

– Այո, միշտ թոմաթէսի պատմութիւն մըն է եղածը, բայց առաջուան թոմատէսս չատ պզտիկ էր, հիմա լոլիկս չատ մեծցած է:

Սպաոն տը Բրովանս, 7 – 6· – Արդէն սկսան կառքին արկածները եւ դրամը կը տանեմ ճամբու երկայնքին: Տակաւին էսդակ էլ երբ պէտք եղաւ Գառպիւռա-դէօռը մաքրել տալ: Հոս անիւ մը պայթեցաւ: Այնքան հին մօտել կառք է (Մօ-նա չորս, մօտել 1902) որուն համար ամբողջ Ֆրանսայի մէջ չես կրնար նոր անիւ մը գտնել: Այս է զժբախտ ճակատագիրս: Այս կառքը, որուն համար Մաքսիմը երբ առաջին անգամ տեսաւ Սէն Դրօբեզ, խնդալէն մարեցաւ. «Դուն խենթ ես, այս կառքով ես օրական մէկ քիլօմեթը ճամբայ չեմ ըներ: Հիմա, երբ սա կառքին կը նայիմ, կարծես ոսերիս թշնամիիս հետ դէմ դիմաց կը գտնուիմ, դանակը ձեռքին մէջ: Ան է որ կը մսէ կոր ամէն մէկ վաստակած սանտիմս:

Գավայեօն, իրիկուն· – Ֆրանսայի ամէնէն ազնուական սեխին տեղը հոս է: Սեխ մեխ, հոգս: Գայլ պատկեցայ:

Ափք, 8 Յունիս, օթել տը Լուվր (ուրկէ ո՞ւր)· – Նեղ փողոցէ մը կառքը քաշ տանելս մէկէն կանգ առի: Յուցատախտակի մը վրայ կարդացի՝ Սարաֆեան, դերձակ: Ներս մտայ, ըսին որ կեռս քաղելու է գայեր:

Աղուոր կոթոց մը եղաւ այս հիւրանոցը, 800 ֆրանք, ճաշը մէջը: Առանց հաշուելու կառքին ծախսերը, մէկ զրօճով հազիւ 800 ֆրանք չահած եմ: Քէֆ մի զէ:

Մարսիլիա, 19 Յունիս· – Մաքսիմէն անակնկալ նամակ մը: Այս առաւօտ անցեր է հոսկէ դէպի Սէն Դրօբեզ, ուր պարահաւ մը բանալու միտք ունի եղեր: Կը խնդրէ օգնութիւնս: Կ'երեւի պէտք է հաւատալ նախախնամութեան: Գրեցի անմիջապէս, որ իր տրամադրութեան տակ եմ: Իբրեւ ղեկավար, ծառայող կամ ինչ որ կ'ուզէ: Տասը օր է գործի եռեւ չեմ: Կը սպասեմ: Ի՞նչ կը սպասեմ: Ես ահա Մաքսիմին հրաւէրը: Երկու բանաստեղծ աւելի չուտ կը գլորին:

(Շար. 7)

ՅԱՅՎԱԾ ԿՈՏՎԱԾՈ

= ՀԱՏՈՒԱԾ =

ՊԱՏՄՈՒՎԱԾՔ ՀՈՐ ԴԵՎՎՅՈՒՑ

ՎԱՍՈՒԿԻ ՈՂԼՈՒ

Ֆաստաստ ղատեսաստ ղաթեսաստ էպես, ՀԼ – տրսո Կ'էպես ղաթեսաստ էպես ղատեսաստ ատաեսաստ էպես ղատես էպես ՀԼ ատաստ էպես ՀԼ: Կե ղատեսաստ էպես ղատեսաստ էպես ղատես էպես ՀԼ ատաստ էպես ՀԼ: Կե ղատեսաստ էպես ղատեսաստ էպես ղատես էպես ՀԼ ատաստ էպես ՀԼ:

– Ջ'էշ ղատես ատե ՀԼ ատաստ էպես ղատեսաստ էպես ղատես էպես ՀԼ ատաստ էպես ՀԼ: Կե ղատեսաստ էպես ղատեսաստ էպես ղատես էպես ՀԼ ատաստ էպես ՀԼ: Կե ղատեսաստ էպես ղատեսաստ էպես ղատես էպես ՀԼ ատաստ էպես ՀԼ:

Ղատես

*Այրի Տիկին Խաչիկ Աւագեան, Պ· Մխ-
էել Աւագեան եւ աղջիկը, Տիկին Պէաթ-
րիս Աւագեան, եւ ընտանեկան բոլոր պա-
րագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց
ամուսնոյն, հօր, մեծ – հօր՝*

ԽԱՉԻԿ ԱՒԱԳԵԱՆԻ

*մահը, որ պատահեցաւ Փետր· 5–ին, 72
տարեկանին:*

*Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի
երկուշաբթի, Փետր· 16–ին, ժամը
13·45–ին Փարիզի Ս· Յովհ· – Մկրտիչ
եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխա –
դրուի Շամփինեի գերեզմանատունը:*

*Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի
ներկայս իբրեւ այդ նկատել:*

*Տէր եւ Տիկին Սարգիս եւ Մարի Վէ-
լէտեան ցաւով կը ծանուցանեն իրենց
եղբօր եւ տագրոջ՝*

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՎԷԼԷՏԵԱՆԻ

*մահը, որ պատահեցաւ Փետրուար 6–ին,
92 տարեկանին:*

*Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ
ընտանեկան մաերիմ շրջանակի մէջ, Փե-
տրուար 11–ին:*

× *Այս տխուր առթիւ, իրենց եղբօր
յիշատակին, Տէր եւ Տիկին Վէլէտեան կը
նուիրեն՝ 100 Ֆ· Կապոյտ Խաչին, 100 Ֆ·
Կարմիր Խաչին եւ 200 Ֆ· «Ցառաջ»ին:*

× *Նոյն տխուր առթիւ, Տիկին Սոնա
Ալէմեան եւ Ման 100–ական Ֆ· կը նուի-
րեն Սամուէլ – Մուրատեան Վարժ·ին
(ատենալ «Ցառաջ»էն):*

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

*Տէր եւ Տիկին Ճարիքեան (Լը Քանէ)
250 Ֆ· կը նուիրեն «Ցառաջ»ի բարգա-
ւաճման համար, փոխան ծաղկեպսակի,
Համբարձում Վէլէտեանի մահուան առ-
թիւ:*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

*ՄԱՐՍԷՅԼ· – Նշան քհնյ·, երէցկին
Գույումճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տի-
կին Սմբատ Գույումճեան եւ զաւակները
(Պէյրութ), եւ համայն Ցովնանեան Մա-
ծունեան, Թոմպալեան ընտանիքներ (Պէյ-
րութ), չնորհակալութիւն կը յայտնեն
շրջանիս հոգեւոր հայրերուն, Ս· Յա-
կոբ եկեղեցւոյ թաղականութեան, սար-
կաւագներուն, թաղի եւ շրջանի հաւա-
տացեալներուն եւ բոլոր անոնց որոնք
անձամբ, նուիրատուութիւններով, հե-
ռագրով, նամակով, ցաւակցութիւններ
յայտնեցին իրենց սիրեցեալ տիրամօր՝*

ԼՈՒՍԻԱ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆԻ

(Ծնեալ Ցովնանեան)

մահուան առթիւ:

*Եւ այս տխուր առիթով, 50 Ֆ· կը նը-
ւիրեն «Ցառաջ» օրաթերթին:*

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

*Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը իր ցա-
ւակցութիւնները կը յայտնէ՝ Նշան Քհնյ·
Գույումճեանի, երէցկինին եւ զաւակնե-
րուն եւ ընտանեկան բոլոր պարագանե-
րուն, տիրամայր Գույումճեանի մահ-
ուան առթիւ:*

RECITAL UNIQUE
DE
HAROUT
ET SON ORCHESTRE DES U.S.A.
A L'OLYMPIA
22 MARS, DIMANCHE, A 20 .30

———×———

Location ouverte:—

○ *Aux guichets de l'OLYMPIA.*
○ *TELE CONDORCET; Clamart - Tél.*: 645. 34. 69
○ *LA CAPPADOCE; Tél.*: 375.05.30
○ *VAROU: Issy-les-Moulineaux - Tél.*: 644. 40. 60

PRIX UNIQUE: 50 F.

ՀԱՒԱՔՈՂՔ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

*Վալանսի «Հրայր Գիլինճեան Ընթա-
յանճնախումբ»ը, հովանաւորութեամբ
Մարսէյլի «Հրայր Գիլինճեան Կեդր·
Յանճնախումբ»ին, կը կազմակերպէ՝
դասախօսական, հարց – պատասխանի
երեկոյթ մը, Փետրուար 13, ժամը
20·30–ին՝*

FOYER PROTESTANT
11, Rue Balzac VALENCE

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

*Իրենց սիրելի մօր՝ Արաքսի Սիմոնեանի
մահուան առթիւ, Տօքթ· եւ Տիկին Սի-
մոնեան նուիրած են.– 10·000 Ֆ· Ալֆոր-
վիլի եկեղեցւոյ, 5·000 Ֆ· Ս· Մեսրոպ
Կրթարանին, 2·000 Ֆ· Կապոյտ Խաչի
Կայանին, որոնց համար Կրթարանի
յանճնախումբն ու եկեղեցւոյ հոգաբար-
ձութիւնը չնորհակալութիւն կը յայտնեն:*

50-ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԻՒԱՅՔ

ՀԱՅ ԱՐՒՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅ

Կիրակի, Մարտ 1, կէսօրէ վերջ ժամը 14·30–ին:
Salle de la Chimie — 28 bis, Rue St. Dominique
Paris 7e — (Métro: Invalides)
Մասնակցութեամբ՝ Հայ Արիներու Միութեան բոլոր Շրջաններուն, ու
Ֆրանսական եւ օտար Սկաուտական կազմակերպութեանց
Սկաուտական մասնաւոր յայտագիր
Ներկայացումներ՝ Գայլիկներէն, Թեւիկներէն, Սկաուտներէն եւ Արեւոյշներէն:
Ջաւեշտ հայերէն, հայկական պարեր եւ երգեր:
Սկաուտական ներկայացումներ, Շրջանային ներկայացում:
Մուտք՝ 25 Ֆ·

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

*Այրի Տիկին Արաքսի Սիմոնեանի մահ-
ուան առթիւ, Ալֆորվիլի Ս· Պողոս –
Պետրոս Եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան եւ
Ս· Մեսրոպ Կրթարանի յանճնախումբի
անդամները խորին ցաւակցութիւններ կը
յայտնեն Տէր եւ Տիկին Սիմոնեանի եւ
զաւակներուն, եւ փոխան ծաղկեպսակի
հետեւեալ նուէրները ըրած են.– Ս· Մես-
րոպ Կրթարանին 2000, Աղքատախնամին
1000, Ալֆորվիլի Կապոյտ Խաչի մաս –
նաճիւղին 500, Փարիզի Կարմիր Խաչի
Նորմանտիի Կայանին 500 (Կարմիր Խա-
չի գումարը ստանալ «Ցառաջ»էն), նոյն
առիթով Տիկին Բապուճեան (տիրամայր)
500 Ֆ· կը նուիրէ Ալֆորվիլի եկեղեցւոյ:*

×

*Ալֆորվիլի Ս· Մեսրոպ Կրթարանի ու-
սուցչական կազմը փ·ծ·ի 300 Ֆ· կը նը-
ւիրէ Աղքատախնամին:*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

*ՄԱՐՍԷՅԼ·– Վասպուրականի Հայր·
Միութեան Կեդր· Վարչութիւնը չնոր-
հակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին
Գեղամ Շամիլեանէ 250 Ֆ·, Մարիամ եւ
Արտաշէս Նազարէթեանի մահուան առ-
թիւ:*

Imprimé Sur Les Presses
Du Journal «HARATCH»
83, Rue D'Hauteville — 75010 - Paris
Commission Paritaire: N° 55935

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

*ԱԼՖՈՐՎԻԼ·– Ասատուր անուն Հայ մը
100 Ֆ· կը նուիրէ «Ցառաջ – Մխոք եւ
Սրուեսո»ին, իբրեւ համակրանք՝ Խաչիկ
Թէօլէլեանի տոկուն ու բեղուն յօդուա-
ծաշարքներուն:*

*ՄԱՐՍԷՅԼ·– Տիկին Վ· Հացագործեան
200 Ֆ· կը նուիրէ:*

*ՄԱՐՍԷՅԼ· – Ունանեան ընտանիքը 100
Ֆ· կը նուիրէ:*

Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

*Երկուշաբթի օր, 16 Փետրուար.–
Տօն է Սրբոյն Սարգսի Զօրավարին եւ
որդւոյ նորին՝ եւ Զօրեխտասան Զինուո-
րացն: Տօն է նաեւ՝ Սրբոց Ատովմեանց
Զօրավարացն:*

*Այս առթիւ, Փարիզի Ս· Յովհաննէս-
Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ պատա-
րագ կը մատուցուի:*

YAN'S CLUB

5, Ave. Reille, 75014 - Paris

CONCERT

A la mémoire de son Président
HAIG ESSABALIAN
Mercredi, 18 Fév. à 20h.45, au Club

Avec la collaboration de:
HOVANES ANASTASSIAN
Quatuor à Cordes SEVAN
Emmanuel Kouyoumdjian, Françoise Queguiner, Hovanès Anastassian, Paul Frithof.

Avec la participation de:
ANNA KARAKAIA
EUGENIE ALECIAN

Programme: AIVAZIAN, MIRZOYAN, KOHARIG GHAZAROSSIAN, KOMITAS.

Possibilités de diner après le concert
Réservations au Club: 589.20.48

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

*ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Տէսինի Վարչութիւնը
ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ՝ բոլոր ըն-
կերուհիները, Թէյասեղանի մը չորքի
Փետրուար 16, ժամը 8·30–ին, Տէսինի
Մշակոյթի Տան մէջ: Կը խնդրուի ընկե-
րուհիներէն ներկայ գտնուիլ:*

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

*Ֆրանսահայ Գրողներու Ընկերակցութեան
Աւանդական ձաշը
«Հարենց» գրական մրցանակ
Կիրակի, Մարտ 15–ին:*

Le Restaurant
EREVAN
a ouvert
son magasin
de TRAITEUR et de COMESTIBLES
29, RUE BERGÈRE - 75009, PARIS

RESTAURANT
EREVAN
26, Rue Bergère, 75009 Paris
Tél. 770.85.81 - Fermé le Mardi
40 *Sortes de Hors - d'œuvres*
25 *Sortes de Plats*

TRAITEUR
EREVAN
29, Rue Bergère, 75009 Paris
Tél. 770.85.81
Toutes sortes de Hors-d'œuvre, Charcuterie et Spécialités Arméniennes

VOYAGES EN ARMENIE 1981

1° VOYAGES DE 12 JOURS

du 15 au 26 Avril 81 — 3.250 F.
du 09 au 20 Mai 81 — 3.990 F.
du 01 au 12 Août 81 — 3.990 F.
du 05 au 16 Sept. 81 — 3.990 F.

2° VOYAGES DE 14 JOURS

du 27 Mai au 9 Juin 81 — 4.350 F.
du 18 au 31 Juillet 81 — 4.290 F.
du 08 au 21 Août 81 — 4.290 F.
du 02 au 15 Octobre 81 — 3.490 F.

3° VOYAGE DE 16 JOURS

DU 01 AU 16 AOUT 1981 — 4.690 F.

Renseignement - inscriptions

MONDOTOURS
OCIVEP

Spécialiste des Voyages
sur l'Arménie depuis 15 ans
Elia PEHLIVANIAN
2, rue de Sèze
75009 Paris
tél. 266 50 12

Permanence les Vendredis
de 14 à 19 h.
tél. domicile : 384 31 28

Les places étant limitées, veuillez nous renvoyer le coupon-réponse le plus tôt possible. Lic. A 721

Mme Elia PEHLIVANIAN
Organisation Technique Mondotours
2, rue de Sèze 75009 Paris
Nom .....
Prénom .....
Adresse .....
..... Tél. .....
Ville ..... Code postal .....
1) M'inscris au Voyage spécial Arménie du ..... au .....
ci-joint 25% d'acompte.
2) Désire recevoir une documentation sans engagement de ma part pour :
.....
Rayer les mentions inutiles

ՇԱԲԱԹ–ԿԻՐԱԿԻ
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
14-15
SAMEDI-DIMANCHE
14-15 FÉVRIER
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.843 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 56e ANNÉE — No 14.843

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս Փետր. 6 – 9)

ԱՆՏՈՆԵԱՆ ՔՈՑՐԵՐԸ ՓԻՆԿ – ՓՈՆԿԻ ՄՈՐՀ. ՄԻՒՒԹԵԱՆ ԱԽՈՑԵԱՆ

Կարապանդա (Ղազախիստան) տեղի ունեցած փինկ – փոնկի Մորհ. Միութեան ախոյեանութեան մրցումները վերջ գտած են: Կանանց մէջ Վալենտինա Պոպովա (Բաքու) 5–րդ անգամ, իսկ այրերու մէջ Իգոր Սոլոպով (Տալլին) 2–րդ անգամ ըլլալով ախոյեան հանդիսացած են: Կանանց մէջ արծաթէ մետալը բաժին ինկած է երեւանցի Նարինէ Անտոնեանի, որ աւարտական հանդրուանին յամառ պայքարէ եւք 2 – 3 արդիւնքով պարտուած է ախոյենուհիէն: Երրորդ հանդիսացած է Անիտա Զաքարեան (Երեւանէն): Կանանց զոյգ խաղերուն յաղթանակը տարած են Վ. Պոպովա – Նարինէ Անտոնեան, իսկ խառն զոյգ խաղերուն Սարգիս Սարխոյեան եւ Էլմիրա Անտոնեան 3 – 0 արդիւնքով պարտութեան մատնած են Անատոլի Սորոկատով – Պոպովա զոյգը:

×

ՀԱՑ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐ ՄՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ 1980–Ի ՏԱՍԸ ԼԱՒԱԳՈՑՆ ԾԱՆՐԱԲԱՐՁՆԵՐՈՒ ՑԱՆԿԻՆ ՄԷՋ

Մորհ. Միութեան Ծանրաբարձութեան Դաշնակցութիւնը հրապարակած է Մորհ. Միութեան 1980–ի տասը լաւագոյն ծանրաբարձներու ցանկը, ծանրութեան զանազան դասակարգներու մէջ: 56 եւ 82,5 քիլօ դասակարգի դասաւորման գլուխը կը գտնուին հայաստանցի երկու մարզիկներ՝ Եուրիկ Սարգսեան եւ Եուրիկ Վարդանեան: Ցանկին մաս կը կազմեն Հայաստանէն ուրիշ մարզիկներ ալ՝ Ա. Յոհ Ցարութիւնեան (52 քիլօ), Օգսէն Միրզոյեան (52 քիլօ), Անդրանիկ Պապիկեան եւ Սամուէլ Մուրադեան (60 քիլօ), Սամուէլ Մանուկեան (82,5 քիլօ): Հայ ծանրաբարձները 21 – 24 տարեկան երիտասարդներ են:

×

ՆԱՑԻՐԻ ՋԱՐԵԱՆԻ 80–ԱՄԵԱԿԸ ՆՇՈՒԱԾ Է ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Հայաստանի մէջ նշուած է Նայիրի Զարեանի ծննդեան 80–ամեակը: Երեւանի «Նայիրի Զարեան» զբօսղին մէջ բացուած է ցուցահանդէս մը, նուիրուած զրոյի կեանքին ու գործին, կազմակերպուած են գրական – գեղարուեստական երեկոյթներ: Ա. Մ. Մխանիկեան գրադարանին մէջ բացուած է գիրքի ցուցահանդէս, ուր ներկայացուած են Նայիրի Զարեանի գրական վաստակը, իրեն մասին մենագրութիւններ, մամուլի մէջ հրատարակուած յօդուածներ, ուսումնասիրութիւններ: Մ. Աբեղեան Գրականութեան Հիմնարկը գումարած է յոբելենական գիտական նիստ, որուն բացումը կատարած է ակադ. Եդուարդ Ջրբաշեան: Զարեանի գրականութեան մասին խօսած են Ռաֆայէլ Գիւլնազարեան, Սուրէն Աղաբաբեան եւ Վաչէ Սաֆարեան: Հայաստանի ձայն – հեռատեսիլը հաղորդում – ներ սփռած է զրոյին մասին, իսկ թերթերը էջեր նուիրած են իր գրական վաստակին: Գ. Սունդուկեան թատրոնին մէջ տեղի ունեցած է հանդիսութիւն մը, որուն բացումը կատարած է Սիլվա Կապուտիկեան: Ջեկուցումով մը հանդէս եկած է Գրողներու Միութեան վարչութեան քարտուղար Սաղաթէլ Ցարութիւնեան: Նայիրի Զարեանի մասին խօսած են նաեւ Հրաչեայ Ցովհաննիսեան, Գէորգ Էմին, Գարեգին Բէս, բելոռուս քննադատ Ալէքսէյ Գորդիցկի, Փրոֆ. Սերգէյ Դոռոնեան, Մեսրոպեայ Սիմոնեան եւ «Նայիրի Զարեան» զբօսղի աշակերտուհի Վարսենիկ Մինասեան: Երեկոյթին ներկայ եղած են Համայնավար Կուսակցութեան Ա. քարտուղար Կարէն Դեմիրճեան, նախագահ Բաբկէն Սարկիսով, վարչապետ Ֆադէյ Սարգսեան, կուսակցական, պետական, զրականութեան, գիտութեան եւ արուեստի ծանօթ դէմքեր: Հանդիսութիւնը վերջ գտած է «Հայաստան» թատերախաղի ներկայացումով:

×

ԱՐԱ. ՎԱՀՈՒՆԻԻ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐՆԵՐԸ

Արա Վահունիի «Ժայռ» փաստանկարը նուիրուած է Երեւանցի սիրող քանդակագործ Վահան Ղազումեանի, որ ժողովրդական եւ պատմական մոթիվներով քանի մը մեթրնոց հարթաքանդակներ կը փորագրէ Հայաստանի զանազան շրջաններու լեռնալանջերուն: Ժողովրդական արուեստը եւ անոր ծանօթացումը միշտ հետաքրքրած են փորձառու չարժարուեստագէտը: Ցատկապէս անոր «Հին դուռնաչինները» չարժանկարը կը խօսի հին մեղեդիները պահպանող դիւղական երաժիշտներու աւանդական արուեստի վերջին ներկայացուցիչներու մասին: Հայաստանի պետական մրցանակի դափնեկիրը Արա Վահունի աւելի քան 20 ժապաւէններու հեղինակ է. անոնցմէ շատեր պարզեւներու արժանացած են չարժանկարի փառատօներու մէջ: Ուշադրութիւն դրաւած են բանուորներու եւ դիւղացիներու նուիրուած իր «Հայրենի–քի երգը», «Տոհմածառ», «Ճամբորդ–ժան» ժապաւէնները: Ներկայիս Արա Վահունի Մոսկուայի հեռատեսիլի պատուէրով սկսած է նկարահանել «Մերոյնին ու քամին» առաջին գեղարուեստական ժապաւէնը, ուր կ'արծարծէ իր երազի մարդուն նուիրումի թեման:

×

ԷԴԳԱՐ ՑՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ ԶԵՌՆԱՐԿԱԾ Է «ԺԱՆՆ Տ'ԱՐՔ» ԲԵՄԱՊԱՐԻ ՍՏԵՂԾՄԱՆ

Էդգար Ցովհաննիսեան ձեռնարկած է «Ժանն տ'Արք» բեմապարի ստեղծման Վոլթէռի «Օրլէանի կոյսը» պոէմի մոթիֆներով: Այդ գործով հետաքրքրուած է Լենինգրադի Օփերայի դլխաւոր պարուսոյց Օլեգ Վինոգրադով: Այս առթիւ երաժիշտը ըսած է. «Ֆրանսայի ազատագրման կերպարը վաղուց զբաղեցուցած է զիս: Ես կրկին ուշադրութեամբ կարդացի ոչ միայն Վոլթէռի պոէմը, այլեւ Շիլլերի, Պեռնար Շոյի երկերը, պատմական քրոնիկները եւ ժողովրդական առասպելները: Կը յուսամ վերադարձել անոր ողբերգական ճակատագրին, կարճ, բայց պայծառ կեանքի ամբողջ խորութիւնը»: 52–ամեայ երաժիշտը Մորհ. Միութեան մէջ ծանօթ է իբրեւ դրական մոթիֆներով ստեղծած մեծ երկերու հեղինակ: Անցեալ տարի ան Մորհ. Միութեան պետական մրցանակի արժանացաւ «Սասունցի Դաւիթ» օփերա – բալետի համար: Ալ. Պուշկինի «Ճանապարհորդութիւն դէպի Էրզրում» գիրքի հիման վրայ երաժիշտը աւարտած է նոյնանուն օփերան: Հանրածանօթ են իր «Անտունի», «Ցաւերժական կուռք», «Երկնագոյն նոկտիւրն» բեմապարերը, որոնց հիմք հանդիսացած են զանազան դարաշրջաններու եւ երկիրներու բանաստեղծական երկերը: Էդգար Ցովհաննիսեան գրած է նաեւ տասնեակ երգեր ու նուագարաններու համար գործեր:

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԱՏԱԹ Ֆրանսայի մեծ Բարբունապե – սին օրհնութիւնը ստացաւ առջի օր, հրեայ համայնքին հետ իր հանդիպումին ընթացքին: Ներկայ բոլոր Հրեաները, դլխաւորութեամբ Ալէն տը Ռոշիլտի (նախագահը՝ Ֆրանսայի հրէական հիմնարկութեանց Ներկայացուցչական Մորհուրդին), հրապոյրին ներքեւ մնացած եւ եղիպտոսի նախագահին, որու «Քէմփ Տէյվիտ»ի քաղաքականութիւնը, բոլորին դնահատանքը չգտաւ եւ նոյնիսկ «անճնառուութիւն» նկատուեցաւ, բայց եւ այնպէս ինչ որ ալ ըլլան կարծիքները, ոչ ոք կրնայ ուրանալ որ Սատաթ քայլ մարդ մըն է եւ այդ քայլութեամբ իսկ շատ աւելի «յեղափոխական» քան շատ ուրիշներ...: Միւս կողմէ Ֆրանսա – Եգիպտոս մտադրութեան միացեալ յայտարարութիւն մը ստորագրած են հիւլէական մարզին մէջ, ըստ որուն Ֆրանսական հաստատութիւնները կրնան մասնակցիլ ութէն դոնէ 2 հիւլէական կեդրոններուն, զորս Եգիպտոս կը ծրագրէ չինել մինչեւ 2000:

ՏՈԼԱՐԸ բոլոր մրցանիշները կոտրեց Հինդշաբթի օր, երբ Փարիզի սակարանը 5 Ֆրանքի բարձրացաւ լինչ որ չէր պատահած 1976–էն ի վեր: Եւ որքան տոլարը կը բարձրանայ այնքան անկում կը կրէ այն զօրաւոր տարադրամը, որ էր գերմանական մարքը: Անդամ մը եւս, անշուշտ, քարիւղը կը սղէ քանի գնումը միշտ տոլարի սակով է: Ընդհանուր ձեւով խուճապի ալ մթնոլորտ մը կը տիրէ դրամական շրջանակներուն մէջ, որոնք մտահոգ են վախնալով, որ իբրեւ հետեւանք այս «անիշխանական» վիճակին չափաբաժնի սակերը բարձրանան: Հաւանական կը նկատուի որ Գերմանիա այդ մթնոլորտին դիմէ փրկելու համար մարքը, որու զօրավիգ կենալու համար, Ֆրանսա ալ կարգ մը միջոցներ ձեռք առնելու տրամադիր է, ինչպէս օրինակ բարձրացնել ոչ – բնակողներու Ֆրանսա կատարած զետեղումներու պարտադիր պահեստներու գումարը: Ներկայս օտար պահեստներու 5%–ը «սառած» են եւ ուրեմն չհաւաքաժին չեն ստանար, այս սակը կրնայ 10%–ի բարձրանալ, որպէսզի պակսի Ֆրանսա դրամ զետեղելու հաւակրկռութիւնը օտարներու համար:

ՄԵԹՐՕՆ, որ գործադուլի մէջ էր, Փարիզ, Փետր. 12–ին իբրեւ հետեւանք ունեցաւ տակնուվրայ ընել մայրաքաղաքին կեանքը եւ հսկայ դժուարու–թիւններ ստեղծել աշխատաւոր դասուն համար: Եթէ առաւօտը աւելի «թեթեւ» էր խճողումը, ամէն մարդ նոյն ժամուն գործի չերթալուն հետեւանքով, իրիկունը ժամը 5–էն մինչեւ ուշ առեն, լաւագոյնն էր քալել խճողուած մայթերու վրայ քան փորձել հանրակառք մը առնել, որ տեղքայլ ընելու պարտադրուած էր...:

ԻՏԱԼԻՈՑ համամայնավար կուսակցութիւնը պաշտօնապէս յայտնեց թէ իր Ա. քարտուղարը՝ Էնրիքօ Պէռլինկուէռ պիտի չեղլաւորէ պատուիրակութիւնը, որ կը մասնակցի խորհրդային համայնավար կուսակցութեան 26–րդ համագումարին, Փետր. 23–ին Մոսկուա:

ԼԵՀԱՍՏԱՆ, հաւանաբար երեք ամսուան «զինադադար» մը ապրի: Արդարեւ, նոր նախարարապետը՝ զօր. Ժարուզելսկի կոչ ըրաւ սենսիքաններուն, որ երեք ամիս դադար մը ընեն, ժամանակ տալու համար վերականգնելու երկրին տնտեսութիւնը: Կ'ուզէ որ այդ ժամանակամիջոցին, որեւէ գործադուլ չըլլայ եւ ինք ալ կարենայ կարգուկանոն դնել: Սոլիտարնոսթէ ըսած է թէ բանուորները գործադուլի կը դիմեն, միայն այն պարագային երբ խօսակցութիւնները «անկարելի կամ ապարդիւն» ըլլան: Բայց ընդհանուր տպաւորութիւնն այն է թէ լրջագոյն համաձայնութիւն մը գոյացած է: Նախարարապետը նաեւ նոր կառավարութիւնը ներկայացուց Մորհրդարանին: Փոխ – վարչապետ նշանակուած է Մի–շէլսլաւ Ռոկովսկի, որ լեհ մտաւորականներու կողմէ կեդրոնական «տրամադրելի ազատականը» կը նկատուի:

ԱՆԳԱՐԱՑԻՆ հասած լուրերու համաձայն, զինուորական իշխանութիւնները վերջնագիր մը տուած են ժողովրդական չորս երաժիշտներու եւ դերասանուհիի մը Թուրքիա վերադառնալ Մարտ 13–էն առաջ, հակառակ պարագային պիտի կորնչնեն իրենց հպատակութիւնը: Հինդն ալ ամբաստանութեան տակ են, որ կապեր պահած են ձախ ապօրինի կազմակերպութեան մը հետ և Թուրքիոյ դէմ վնասակար գործունէութիւն տարած են: Հոս ալ, զինուորական իշխանութեանց հակաճախ բուռն արշաւը կը տեսնուի:

ՇԻՐԱՔ Ֆրանսացիներուն առաջարկեց «երրորդ ճամբան», որ՝ ինք է, փոքր – քարէ եւ Միթերանէ զատ: Փոփոխութիւն մը առանց վտանգի: Մամուլի իր ասուլիսի ընթացքին, խնայեց ժխտքերը բայց խիստ էր Միթերանի հանդէպ, որ կը մարմնացնէ, իրեն համար, «արկածախնդրութեան ապահովութիւնը»:

ՓԱՐԻԶԻ կիպրոսի դեսպանը կոչ մը ղրկած է թերթերու խմբագրութեանց, բարի կամեցողութեամբ մարդոց ուշադրութիւնը հրաւիրելու համար 2000 «անհետացած» յոյն – կիպրացիներուն վրայ: Ըօթը տարի ետք, Թուրքիա միշտ կը մերժէ թոյլ տալ որ քննութիւն մը կատարուի այդ ուղղութեամբ:

ՇԱԹՕՆԷՕՖ ՏԸ ԿԱԼՕՒԻ (Տոմմի նահանգ) «սրբուհի» մը թաղուեցաւ առջի օր, ութ հազար հոգիի մասնակցութեամբ, որոնց մէջ նաեւ՝ արքեպիսկոպոսը: Եկեղեցին ընդհանրապէս խոհեմ է, նման պարագաներու նկատմամբ բայց եւ այնպէս դէպքեր կան, զորս, ըստ ականատեսներու կարելի չէ ուրանալ: Մարթ Ռոպէն, 78 տարեկան, անդամագրած 1928–էն ի վեր, ամէն Ուրբաթ, իր մարմնին վրայ կը կրէր Քիստոսի չարչարանքը եւ ոտքերն ու ձեռքերը կ'արիւնէին: Գրեթէ ոչինչ կ'ուտէր բացի նըշխարէ և ուխտաւորներն ալ պոչ կը բերէին իր տան առջեւ: Հինգ եպիսկոպոսներ որոնք մասնակցեցան յուղարկաւորութեան, իրենց ներկայութեամբ չեն վաւերացներ այդ դէպքին իրական բնոյթը կամ ենթակային «սուրբ» ըլլալը այլ կը գնահատեն անոր բարիքները: Մեռաւ առջի Ուրբաթ:

ՔՈՐՍԻԿԱՑԻ մէջ 46 եղեռնափորձեր իրարու յաջորդեցին 24 ժամուան մէջ, ի պատասխան Պետութեան ապահովութեան Ատեանի դատապարտութեանց քորսիքա – ցի ինքնավարներուն:

ՄՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Արտաքին նախարարը Գրամիկօ նամակ մը գրեր է ամերիկացի իր պաշտօնակից՝ զօր. Հէյկի, Ցունուար 28–ին որու մէջ, դատապարտած է միջամտութիւնները Լեհաստանի ներքին գործերուն: Հրապարակելով այս նամակը, Մոսկուա դէմ գործած է դիւանագիտական ընդունուած սովորութեանց:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ 1980-ԻՆ

Ա.– ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հայաստանի Կեդրոնական Վիճակագրական Վարչութեան պաշտօնական վիճակագրութիւնը 1980-ի տնտեսութեան արդիւնքներուն մասին, լոյս տեսաւ «Սով. Հայաստան» օրաթերթին Յունուար 30-ի թիւով:

Արդիւնաբերութեան արտադրութեան ծաւը 1979-ի համեմատութեամբ եղած է 7,9 ծրագրով նախատեսուածէն 1,7 տոկոս աւելի: Արդիւնաբերութեան ճիւղին «Ա.» ճիւղինը՝ ծանր ճարտարարուեստ, 6,2 տոկոս արձանագրած է, աննշան չափով պակաս սահմանուած ծրագրէն: «Բ.» ճիւղը՝ թեթեւ ճարտարարուեստ, ժողովուրդին առօրեային ծառայող իրեր, մեծ ոստում արձանագրած է 10,7 տոկոսի ածով. ծրագրէն 4,6 տոկոս աւելի: Մատնանշենք, որ թէեւ անցեալ տարուան ծրագրով ծանր ճարտարարուեստին համար քիչ մը աւելի յաւելում սահմանուած էր, բազդատմամբ թեթեւ ճարտարարուեստին, այսուհանդերձ, վերջ գտած հնգամեայ ծրագրով «Բ.» ճիւղն էր, որ ձեւով մը նախապատուութիւնը կ'ապահովէր, քանի տուեալ ճիւղին արտադրութիւններուն պահանջը նկատելի կը մնար բնակչութեան մօտ: Որով, կրկնենք, անցեալ տարուան յաջողութիւնը ակներեւ կը դառնայ:

Հայաստանի արդիւնաբերութեան զբաղաւոր ճիւղերուն արդիւնքներն եղած են. – ելեկտրուժ, նախանցեալ տարուան համեմատութեամբ յաւելում 10 տոկոս: Սեւ եւ գունաւոր մետաղագործութիւն՝ 3 տոկոս: Քիմիական եւ բարիւղաքիմիա – կան արդիւնաբերութիւն՝ 0,8 տոկոս: Մեքենաշինութիւն եւ մետաղամշակում 12: Անտառային, փայտամշակման եւ խորշանիւթ թուղթի արդիւնաբերութիւն՝ 5: Շինանիւթերու արդիւնաբերութիւն՝ 4: Թեթեւ արդիւնաբերութիւն՝ 10: Սնունդի արդիւնաբերութիւն՝ 4: կենցաղի եւ տնտեսական գործածութեան ապրանքներու արտադրութիւն՝ 7 տոկոս:

Անցեալ տարուան ծրագիրները նկատի առնելով, կ'ունենանք հետեւեալ պատկերը. – մեքենաշինութիւն – մետաղամշակում, թեթեւ արդիւնաբերութիւն, կենցաղի – տնտեսական գործածութեան ապրանքներու արտադրութիւն, անտառային – փայտամշակում – խորշանիւթ թուղթ, ելեկտրուժ՝ առաւել յաւելում – ներ: Մնացեալները՝ նուազ սահմանուած ծրագիրներէն:

Բազդատութեան դնելով նախանցեալ եւ անցեալ տարուան ամերուն տոկոսները գլխաւոր ճիւղերուն մէջ, կունենանք հետեւեալ պատկերը. – Առաւել ամեր արձանագրած են ելեկտրուժը, մեքենաշինութիւնը, անտառային – փայտամշակ – րունը, թեթեւ արդիւնաբերութիւնը: Նըւազ յաւելում արձանագրած են սեւ – գունաւոր մետաղագործութիւնը, քիմիական – քարիւղաքիմիականը, սնունդինը եւ կենցաղի ապրանքներունը: (*)

Հայաստանի տնտեսութիւնը, անկասկած, յաւելեալ նուաճումներ ապահոված կ'ըլլար, եթէ կարգ մը արտաքին խոչընդոտներ կրկին երեւան եկած չըլլային: Նախ բնական կաղին անկանոն մատակարարումը, երբեմն բոլորովին դադրեցումը. յաճախ նիւթական ազբիւրներուն անբաւարար յատկացումները եւ, վերջապէս, հում նիւթերու թերի, – ոչ բաւարար, ձգձգումներ եւայլն, – հայթայթումը յատկապէս երկաթուղիին ճամբով: Այս մասին հարկ նկատուած նկատողութիւնները կատարած էր երես – փոխան Լ. Ներսիսեան՝ Սոչհ. Մի – նիստ Գերագոյն Սոչհուրդի Հոկտեմբեր ամսուան նստաշրջանին ընթացքին:

Ստորեւ կարճ մէջբերումներ երեսփոխանին արծարծած կէտերէն: Աշխատանքի խանգարող եւ դէպի պլանի թերակատարում տանող գլխաւոր պատճառներից մէկը նիւթատեխնիկական ոչ կայուն մատակարարումն է... Վերջին տարիներս Հանրապետութեան ժողովրդական տնտեսութիւնը լուրջ դժուարութիւններ է կրում վառելիքի մատակարարման գործում: Յուսալի գազամատակարարման բացակայութիւնը, յատկապէս ձմրան ժամանակաշրջանում, տեղադգին վիճակի մէջ է դնում արդիւնաբերութեան աշխատանքը ... եւայլն:

Աշխատանքի արտադրողականութեան մասը, բացի զինւոյժանտեսութեան մարզէն ներս, որ 2,6 տոկոսի փոխարէն նոյնիսկ 1 տոկոս իսկ չէ ապահոված, միւս երկու մարզերուն մէջ գոհացուցիչ կարելի է նկատել: Այսպէս արդիւնաբերութիւնը 3,6-ի տեղ 3,9, իսկ շինարարութիւնը 4 տոկոսի յաւելումով հաստատած է ծրագիրին ցուցանիշը: Այսուհանդերձ, վերջին հնգամեայի նախանշումներուն հաշուով, աշխատանքի արտադրողականութիւնը ձախողած է: Կ. Դեմիրճեան, Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան 27-րդ համագումարին, այս Յունուարին, կարգ մը պատճառներու կարգին մատնանշած էր կարեւորը, ըսելով՝ անբաւարար աշխատանքի կազմակերպում եւ ոչ լիարժէք օգտագործում արտադրական հզօրութիւնների:

Ինչպէս կը տեսնենք, Հայաստանի տնտեսութիւնը, ընդհանրապէս, ունի դրական զարգացում, սակայն ոչ այնքան, որքան կրնար ունենալ, եթէ ներքին եւ արտաքին խոչընդոտները չգոյութիւն ունենային: Ներքին խոչընդոտներուն մասին, ինչպէս տեսանք, խօսած է Կ. Դեմիրճեան, իսկ արտաքին խոչընդոտներուն մասին, ինչպէս կարելի է նկատել, խօսած է Սոչհ. Մինիստրների Խորհուրդի նախագահ Ն. Տիխոնովը, Մոսկուայի մէջ Հայաստանի Կոմկուսի Կեդրոնական Կոմիտէի առաջին քարտուղար Յ. Զարոբեանի հետ ունեցած իր հանդիպման ընթացքին:

Ինչպէս կը տեսնենք, Հայաստանի տնտեսութիւնը, ընդհանրապէս, ունի դրական զարգացում, սակայն ոչ այնքան, որքան կրնար ունենալ, եթէ ներքին եւ արտաքին խոչընդոտները չգոյութիւն ունենային: Ներքին խոչընդոտներուն մասին, ինչպէս տեսանք, խօսած է Կ. Դեմիրճեան, իսկ արտաքին խոչընդոտներուն մասին, ինչպէս կարելի է նկատել, խօսած է Սոչհ. Մինիստրների Խորհուրդի նախագահ Ն. Տիխոնովը, Մոսկուայի մէջ Հայաստանի Կոմկուսի Կեդրոնական Կոմիտէի առաջին քարտուղար Յ. Զարոբեանի հետ ունեցած իր հանդիպման ընթացքին:

(*) Քիմիական եւ գունաւոր մետալուրգիական ճիւղերուն տեսակարար կշիռը կրճատուած է, հիմնական նպատակ ունենալով քնութեան անպատշաճ պահպանութիւնը: Նոյն մտահոգութիւնը ներկայ հնգամեայի համար:

(**) Աշխատանքի արտադրողականութիւնը առաւել կ'ըլլար, եթէ մէկ բանուորի հաշուով աշխատաժամերու կրճատը՝ ոչ արդարացուցիչ բացակայութիւն եւայլն, դեռ մեծ համեմատութիւններ չունենար: Նոյնպէս՝ մասնագիտական պէտքերուն վերկուելու, այլեւ եւ բուն իսկ ժողովուրդի ֆիզիքական դոյութիւնը պահպանելու նպատակին: Այսուհանդերձ, Կ. Պոլիս, Զմիւռնիա եւ արեւմտահայ մշակոյթի քանի մը այլ կեդրոններ, թէեւ զրկուած իր գործնական արտայայտութեան կարելիութիւններէն, մանկավարժական միտքը կը զարկան:

Ղ. Պալըգազարեանի ժամանակ «Արշալոյս Արարատեան»ը, թէեւ ոչ հետեւողականօրէն, ուշադրութիւն դարձուցած է Զմիւռնիոյ դպրոցներու մէջ ուսուցման մակարդակը բարձրացնելու, մանկավարժներու պատրաստականութեան, դպրոցական պիւտճէին վերաբերող հարցերուն: Պարբերականը անդրադարձած է նաեւ ուսուցիչներու սուբ պակասի հարցին. այս առումով հետաքրքրական են անոր դատողութիւնները արեւմտահայ իրականութեան մէջ մանկավարժական դպրոցներ հիմնելու վերաբերեալ: Արեւմտահայ դպրոցը կարող ուսուցիչներով ամբողջացնելու համար թերթը կ'առաջարկէր մանկավարժական վարչները պատրաստել Գերմանիա: Պարբերականը կը նշէր, թէ անհրմն է այն կարծիքը, ըստ որուն՝ պատանիները Եւրոպա երթալով «ազգութիւնն, հաւատքն եւ կրօնքնին կը կորնչցնեն»: Պէտք է չմոռնալ, որ Եւրոպայի մէջ ուսանողներ կղրկելու հարցը տակաւին 1840ական թուականներէն առաջ արծարծած էր Ն. Զօրեան:

Արեւմտահայ կեանքին մէջ Զմիւռնիոյ հայկական դպրոցները իրաւամբ նմանած են կրթական հաստատութիւններ: 1870 – 80-ական թուականներուն Մեծրոպեան արական դպրոցին մէջ կ'ուսանէին շուրջ 500 աշակերտներ, Հոփսիմեան աղջկանց դպրոցը՝ 200 – 250 աշակերտուհի: Դպրոցներու աճող պահանջները գոհացնելու համար տեղւոյն պատասխանատու ժողովի որոշումով սահմանուած էր դպրոցական տուրք, որուն դանձումը կարելի չէ եղած իրականացնել, քանի որ հարուստները նախընտրած են օտար վարժարանները: Հետզհետէ

ԴՊՐՈՑԻ ԵՒ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԵՐԸ

ԶՄԻՒՌՆԻՈՑ

ՀԱՑ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻՆ ՄԷՋ

(ԺԹ. ԴԱՐ)

—o—

Ա.

ԽՄԲ. – «Պատմա – Բանասիրական Հանդէս»ի 1980 4-րդ թիւին մէջ, բանասիրական գիտութիւններու թեկնածու Ա. Ա. Խառատեան ընդարձակ ուսումնասիրութեամբ մը ներկայացուցած է ԺԹ. դարու վերջին Խառդդին դպրոցի եւ մանկավարժութեան հարցերը Զմիւռնիոյ հայ պարբերական մամուլին ընդմէջէն: Կուտանք յօդուածին հիմնական մասերը, արեւմտահայերէն:

×

ԺԹ. դարու 70 – 90-ական թուական – ներուն արեւմտահայ դպրոցին առջեւ ծառացած էին լուսաւորական – մշակութային նոր հարցեր, որոնք սերտօրէն կը կապուէին նոր մանկավարժական եղա – նակներու եւ ուսուցման նպատակներու հետ: Օսմանեան բռնապետութեան պայմանները կասեցուցած էին արեւմտահայ դպրոցի զարգացումը, մանաւանդ գաւառը, հեռու մայրաքաղաքէն ու նաւահանգիստի կեդրոններէն, դպրոցի եւ մանկավարժութեան գործը կը շարունակէր մնալ նոյն անմխիթարական վիճակին մէջ: Արեւմտահայերու դէմ ուղղուած ընկերային – տնտեսական, ազգային – կրօնական բռնութիւնները 1880-ական թուականներէն սկսեալ արդէն զարձած են պետական ծրագրուած քաղաքակա – նութիւն, որ կը միտէր, ի վերջոյ, ժո – ղովուրդի բնաջնջման: Բնականաբար, այս պայմաններու մէջ Արեւմտահայութեան, անոր մտաւորականութեան ամբողջ ջանքերը կ'ուղղուէին ոչ միայն

անտեսական ազէտներէն փրկուելու, այլ եւ բուն իսկ ժողովուրդի ֆիզիքական գոյութիւնը պահպանելու նպատակին: Այսուհանդերձ, Կ. Պոլիս, Զմիւռնիա եւ արեւմտահայ մշակոյթի քանի մը այլ կեդրոններ, թէեւ զրկուած իր գործնական արտայայտութեան կարելիութիւններէն, մանկավարժական միտքը կը զարկան – ար:

Ղ. Պալըգազարեանի ժամանակ «Արշալոյս Արարատեան»ը, թէեւ ոչ հետեւողականօրէն, ուշադրութիւն դարձուցած է Զմիւռնիոյ դպրոցներու մէջ ուսուցման մակարդակը բարձրացնելու, մանկավարժներու պատրաստականութեան, դպրոցական պիւտճէին վերաբերող հարցերուն: Պարբերականը անդրադարձած է նաեւ ուսուցիչներու սուբ պակասի հարցին. այս առումով հետաքրքրական են անոր դատողութիւնները արեւմտահայ իրականութեան մէջ մանկավարժական դպրոցներ հիմնելու վերաբերեալ: Արեւմտահայ դպրոցը կարող ուսուցիչներով ամբողջացնելու համար թերթը կ'առաջարկէր մանկավարժական վարչները պատրաստել Գերմանիա: Պարբերականը կը նշէր, թէ անհրմն է այն կարծիքը, ըստ որուն՝ պատանիները Եւրոպա երթալով «ազգութիւնն, հաւատքն եւ կրօնքնին կը կորնչցնեն»: Պէտք է չմոռնալ, որ Եւրոպայի մէջ ուսանողներ կղրկելու հարցը տակաւին 1840ական թուականներէն առաջ արծարծած էր Ն. Զօրեան:

Արեւմտահայ կեանքին մէջ Զմիւռնիոյ հայկական դպրոցները իրաւամբ նմանած են կրթական հաստատութիւններ: 1870 – 80-ական թուականներուն Մեծրոպեան արական դպրոցին մէջ կ'ուսանէին շուրջ 500 աշակերտներ, Հոփսիմեան աղջկանց դպրոցը՝ 200 – 250 աշակերտուհի: Դպրոցներու աճող պահանջները գոհացնելու համար տեղւոյն պատասխանատու ժողովի որոշումով սահմանուած էր դպրոցական տուրք, որուն դանձումը կարելի չէ եղած իրականացնել, քանի որ հարուստները նախընտրած են օտար վարժարանները: Հետզհետէ

ՕՐԱԳՐԻ ԷՋԵՐ

ԳՐԵՑ՝ ԶԱՐԵՀ Մ. ՈՐԲՈՒՆԻ

Լա Սէյն, 22 Յունիս, կէս օր. – *Այս առաւօտ մեկնեցայ ընդհատոյտիս: Նպատակս աւելի հասնիլ է Սէն Դրօբեզ տեսնելու Մաքսիմ Ալեքսանտրը եւ միասին վճռելու մեր ընելիքը: Ամէն պարագայի Սէն Դրօբեզը չատ սիրուն յառաջդիմ – ած, ազնուապետական Հիէդէն մօտ, ընտրելուն համար նոր երիտասարդութեան ծովափը:*

Հիէռ, 23 Յունիս. – *Ջեմ գիտեր թէ կեսթաբոյէն ծեծուածները այսքան ընկճուած կ'ին հոգեպէս, որքան ես եմ տարիկ մը ի վեր: Կը խորհիմ թէ մարմնական ծեծը աւելի կ'ոգեւորէ հոգին, երբ մանաւանդ ծեծին պատճառը եղող իրէալը այնքան մեծ է:*

Երկկ իրիկուն, ութեւկէսին պանդոկը մըտայ, Դուբօն: Անմիջապէս նետուեցայ անկողնին վրայ քանի մը վայրկեան հանգչելու համար: Ժամը մէկն էր երբ արթնցայ եւ կորնցուցի ժամանակի եւ միջոցի զգայնութիւնը, քանի մը ձիթա – պտուղ կերայ եւ մտայ անկողին:

Գասպարեանին զայլ վահրիճը փընտռելու, ըսաւ. «կ'աշխատի»: Շատ փա – փաքեցայ այդ խանդավառ երեւակային տեսնել, մանաւանդ, հիմա որ պատմը – ւածքին ալ հերոսն է:

– Հոս կեցիր, ըսաւ, Գասպարեան, այս իրիկուն միասին կ'ըլլանք:

– Անկարելի է, պատասխանեցի, պէտք է Սէն Դրօբեզ հասնիմ այս իրիկուն:

Սէն Դրօբեզ, նոյն իրիկուն. – *Կեանքս ճախորդութիւններու եւ յուսախաբութիւններու շղթայ մըն է: Հակառակ 20·000 ֆրանքի նոր ծախսերուն՝ կառքս անիւ մը պայթեցուց, 5·000 ֆրանք եւ վառելանիւթին կափարիչը: Գաւառների ծովափին մինչեւ Սէն Դրօբեզ կազն ի կալ հասայ կառաւտուն մը: Ուշ առեն անմիջապէս գտայ Մաքսիմը, 11, Լիսիէյ փողոց, պատկերասուն մըն է, զոր գնած է պարոն Պելէն, որ փոխան վիպասան Բօլ Վիալարի քարտուղարութեան իր ա – ռեւտուրը կը ձգէ եւ մխեւնոյն առեն գըբականութեան նուիրուելու համար, ուրիշ խօսքով՝ Վիալարի ՆԷկԸը ըլլալու համար:*

Շատ սրտաբուխ եղաւ Մաքսիմի ընդունելութիւնը: Ինքը պանդոկն է, ինծի տըրամադրեց իր բնակարանը, բայց հոս եւս խոր յուսախաբութիւն մը: Պարասըրահը չէ առած: Ինծի առաջարկեց ծո – վափը երթեն հաշիւին նկար ծախել, ինծի ապահովելով մօտաւորապէս 2·000 ֆը – րանք օրական: Բայց այս անգամ պիտի մնամ անդրդուելի: Պէտք է ձգեմ ամէն բան եւ վերադառնամ նախապատերազմ – նամ արհեստիս: Ընտանեկան նկատո – ղութիւնները հինգ տարի կորնցնել տուին եւ այսօր ահաւասիկ անել կացութեան մատնուած եմ եւ մանաւանդ կորնցուցած եմ հոգեկան անդորրս: Ո՛չ մէկ փիլիսոփայական աշխատանքէ կը խրտչիմ, նոյնիսկ ամենաստորին, միայն ունենամ բաւարարութիւն, հոգեկան խաղաղութիւն: Հարիւր ֆրանք վաստկիլ, հարիւր ֆը – րանք ծախսել եւ պարտք չունենալ: Պարտէ:

Սէն Դրօբեզ – 24 Յունիս – . –*Հռոմայեցի սանդուրիոն մը, որ քրիստոնէացած էր, կ'ըսէ հէքեաթը, կը սպաննուի եւ կը դրուի նաւակի մը մէջ: Նաւակը կը հասնի Հէրաքլէայի նաւահանգիստը, մէկ ծայրը շուն մը նստած եւ միւս ծայրը աքաղաղ մը: Անկէ այս վայրին անունը:*

Չամմանալի անակնկալ մը եղաւ ինծի Մաքսիմին հաստատախոհութիւնը:

– Ինչո՞ւ կը զարմանաս, ըսաւ, երբ ուշադրութիւն ըրած ես արդէն սպանը կար (ենթադրուած յեղափոխական) դէքիս մէջ, դերութեանս միջոցին երիտասարդ աբբահօր հետ ունեցած խօսակցութիւններուս մէջ: Բայց արհաւիրքի օրերուն այնքան առեն որ հրեաները կը հալածուէին, ինծի համար պատսպարանդիր էր հրեայ մնալ, եւ որ երբեք չըհայ չեմ եղած, կրօնապէս գոնէ: Ցետոյ կուսակցութենէն հեռանալէս ի վեր դիւիս մէջ բան մը կար, միայն քրիստոնէութիւնը կրնար լեցնել այդ բացը, որովհետեւ միայն համայնավարութիւնը եւ քրիստոնէութիւնը երկու մեծ շարժումներ են, ի՞նչ կ'ըսեմ, անոնցմէ դուրս արդէն բան չկայ: Հաւատակ խաւդողութիւն է մնացածը:

(Շար. 8)

ՅԱՎՈՎԾ ԿՈՏՏԱՆՈ

= ՀԱՏՈՒԱԾ =

ՊՈՒՇԿԻՆԻ ՀԱՅ ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐԸ

Ա. Ս. ՄԱՆՏԱՍՅԱՆ

(Շար. 1)

Ռուսական վոդեվիլներու մեջ ամենասիրելի դեմքերէն մին է Պուշկինի հայ կենդանիները։ Ռուս հանդիսատեսը ծանր աշխատանքի օրերուն կը սիրէ ծիծաղիլ, ուրախանալ, հանգստանալ։ Ան կը սիրէ ծիծաղիլ նաեւ ուրիշներու վրայ, որոնք իրմէ տարբեր են։ Ռուսը կը սիրէ ծիծաղիլ հրեաներու, գերմանացիներու, հայերու, վրացիներու, ֆրանսացիներու վրայ։ Ռուսը կը սիրէ ծիծաղիլ նաեւ իր վրայ, իր ազգի վրայ, բայց ան կը սիրէ ծիծաղիլ նաեւ ուրիշներու վրայ։ Ռուսը կը սիրէ ծիծաղիլ ամէն ինչի վրայ, ինչ որ ծիծաղելի է։

Ռուս հանդիսատեսը կը սիրէ ծիծաղիլ նաեւ հայերու վրայ։ Ինչո՞ւ։ Ինչպէ՞ս ծիծաղիլ հայերու վրայ։ Ինչպէ՞ս ծիծաղիլ Պուշկինի հայ կենդանիներու վրայ։

Ռուս հանդիսատեսը կը ծիծաղի հայերու վրայ, որովհետեւ հայերը ռուսերէն կը խօսին ռուսերէնի սխալ շեշտով։ Ռուսը կը ծիծաղի հայերու վրայ, որովհետեւ հայերը ռուսերէնի մէջ կը գործածեն հայերէնի բառեր։ Ռուսը կը ծիծաղի հայերու վրայ, որովհետեւ հայերը ռուսերէնի մէջ կը գործածեն հայերէնի քերականական կանոններ։ Ռուսը կը ծիծաղի հայերու վրայ, որովհետեւ հայերը ռուսերէնի մէջ կը գործածեն հայերէնի ոճաբանական կանոններ։

Ռուս հանդիսատե

Studio Brady
TEL. 208. 91. 01
42, Rue du Fbg. Saint-Martin
PARIS 10ème
Mº STRASBOURG ST. DENIS
Spécialiste
des Photos de Mariage
et Tous Reportages

Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Երկուշաբթի օր, 16 *Փետրուար*.— Տօն է Սրբոյն Սարգսի Զօրավարին եւ որդւոյ նորին՝ եւ Զորեխտասան Զինուրացն: *Տօն է նաեւ՝* Սրբոց Ատովմեանց Զօրավարացն:

Այս առթիւ, Փարիզի Ս· Յովհաննէս – Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ Պատարագ կը մատուցուի:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

կազմակերպութեամբ՝
ՆԻՍԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԱԿՈՒՄԲԻ
Փետրուար 22, կիրակի, ժամը 16–ին
Հայ Մշակութային «Օշական» սրահը
183 *bis, Bd. de la Madeleine — NICE*
կը դասախօսէ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ
Ն ի ւ թ՝
«ՍՓԻՒՌՔԸ ԵՒ ԱՆՈՐ ԻՆՔՆՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԺԵՒՈՐՈՂ ԱԶԴԱԿՆԵՐԸ»
Մուտքը ազատ է:

MARSEILLE

La Section Culturelle de
L'UNION GENERALE ARMENIENNE
DE BIENFAISANCE
organise
Le Vendredi, 20 Février, à 21 h.
A son siège — 33, Cours Pierre Puget
Une Conférence
par M. GERARD DEDEYAN
(Professeur à l'Université de Montpellier)
Thème de la Conférence:
3000 *ANS D'HISTOIRE ARMENIENNE*

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Հայ կարմիր Խաչի Նորմանտիի Մանկանց Բոյնի ընդարձակման ի նպաստ կը նուիրեն.— Կ· Ճնկըտրեան 5·000, Տէր եւ Տիկին Ժ· Զիլինկիրեան 2·500, Ց· Ազարեան 2311, Տէր եւ Տիկին Ճ· Պահատուրեան, Վ· Ճէվահիրճեան, Տէր եւ Տիկին Ա· Փանոսեան եւ զաւակները, Ա· Նշանեան 1·000–ական, Տ· Նշանեան 1·700, Տոքթ· Լ· Ալեանաքեան 800, Տէր եւ Տիկին Տոքթ· Պ· Ս· 700, Տիկին Պօղոսեան եւ Տէր եւ Տիկին Տոքթ· Ա· Աբէլեան, Օր· Ա· Սեդրակեան, Տէր եւ Տիկին Ց· Ժամկոչեան, Օր· Տ· Տարտարեան, Ժ· Ցաւկոբեան, Տէր եւ Տիկին Ս· Պէրպէրեան, Շ· Նէրկիզեան, Ս· Սանճեան, «Ճէբրանեան – Մխրանեան» Հաստատութիւն, Տէր եւ Տիկին Ժ· Գառզու, Տիկին Լ· Ասլիպէքօֆ, Տէր եւ Տիկին Ա· Էթեէմէզեան, Վ· Մխաքեան, Թ· Վարժապետեան 500–ական Ֆ·:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ազգաւոր Ընկերակցութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— *Այրի Տիկին Աբաթսի Սիմոնեանի մահուան առթիւ՝* Տոքթ· Սերժ Սիմոնեան 5·000, Մխիթարեան Ալթունեան 500, Տոքթ· Ցակոբ Գըրգեան – չարեան 100 Ֆ·:

Վահրամ Ճէնազեանի *մահուան առթիւ՝* Ա· Պէյլէրեան 100 Ֆ·:

×

Ալֆորվիլի Սուրբ Մեսրոպ Կրթարանի յանձնախումբը շնորհակալութեամբ ստացած է փոխան ծաղկեպսակի Այրի Տիկին Աբաթսի Սիմոնեանի մահուան առթիւ. – Պ· Տարօն Պօղոսեանէ 1000, Պ· Ռուպեսերեան Ֆիլիբ 500, Արթինեան Արթիւր, Արզումանեան Սերժ, Ցարու – թիւնեան Թոնի, Տէր Ցակոբեան Բիէր, Տէրվիշեան Միշէլ, Եսիգպարտաշեան Արման 300–ական, Տիկին Մոնն եւ Օր· Լաբիվ 200: Ցովմասեան Թովմաս 250, Պ· Հոմօ 100, Պ· Լըքիւյէ եւ Օր· Հոմօ 50 Ֆ·:

UNION DES ANCIENS ELEVES
MOORAT - RAPHAEL

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ
ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Dans les Salons de l'Hôtel SOFITEL (Porte-de-Sèvres)
LE SAMEDI, 7 MARS, à 20 h. précises.

GRAND DINER DANSANT

Sous la Présidence d'Honneur de
CHARLES AZNAVOUR

Avec la participation de:
— l'Ensemble Traditionel Arménien ACHURI;
— le Chanteur VIGUEN;
— et LES TZIGANES IVANOVITCH.

Soirée dansante, à partir de 23 h.: animée par:
BERNARD DEDEDJIAN et son Orchestre.

Résérvation: ANTREASSIAN Garbis: 528. 64.67 — *GASPARIAN:* 236.48.19

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Ընկ· Անդրանիկ Շատարեւեանի մահուան առթիւ, Մամբրէ Տէր – Պետրոսեան ցաւակցութիւն կը յայտնէ՝ ընկ· Տիգրան Զէքիեանի եւ ընտանեկան պատգամներուն եւ ողբացեալ ինչպէս նաեւ՝ ողբացեալ Գառնիկ Առաքելեանի յիշատակին 100 Ֆ· կը նուիրէ «Ծառայ»ի բարգաւաճման:

×

ՊԱՐՉԵԼՈՆԱ.— *Ի յիշատակ իր ուսուցչիչ՝* Տաճատ Պօղոսեանի, *կայծակ փականճեան 50 Ֆ· կը նուիրէ «Ծառայ»ին:*

ԼՈՆՏՈՆ.— *Գեղամ Եղիայեան 10 սթերլին կը նուիրէ «Ծառայ»ին, Յովհաննէս Չալըքեանի մահուան 10–րդ տարելիցին առթիւ:*

ԿՈՉ

«ԱՆԻ» ԵՐԳԱԽՕՍՈՒՄԲԻ

Իսի – լէ – Մուլինոյի «Անի» երգչախումբը, սիրով կ'ընդունի նոր անդամներ եւ անդամուհիներ: Երգի փորձերը տեղի կ'ունենան ամէն Ցորեքշաբթի, ժամը 20·30–ին, Իսիի Ս· Մարիամ Աստուածածին եկեղեցւոյ սրահը՝
6, *Av. Bourgain - Métro: Mairie d'Issy*

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ.— *Ցունուար 30–ին, Տրակինեանի Փէս տ'էփառնեէն (Փլաս տիւ Միւզէ) «Ծառայ»ի ղրկուած է 300 Ֆ·ի բաժնեկին մը: Ստիպողաբար կը խնդրուի ճշդել բաժանորդին անունն ու հասցէն:*

DINER ET GRAND BAL ANNUELS

A BRUXELLES

Organisés au profit des œuvres de la Communauté, le Samedi, 21 Février, à 20h.30, dans les Salons de l'Hôtel Sheraton, place Rogier, à Bruxelles, avec en vedette, le célèbre duo arménien

« EX HARTAR» de Paris.

La soirée sera animée par l'Orchestre Marc Casters.

Tenue de soirée souhaitée.

Ce bal revêtira un éclat particulier dans la mesure où il coïncide avec l'inauguration du nouveau Foyer Arménien Arménien de la Communauté de Belgique, dont celle-ci vient de faire l'acquisition.

Le Comité des Arméniens de Belgique serait heureux, à cette occasion, d'accueillir les Arméniens de France.

Les réservations sont à faire auprès de Monsieur Gayda (19-322-649.44.60).

Participation aux frais et prix du dîner: 1.000 FB (soit 140 FF) par personne.

Une grande tombola sera tirée, dotée de lots exceptionnels: une voiture Ford Fiesta Custom 1981, un téléviseur couleurs, un voyage à New York, de nombreux tapis d'Orient et bijoux, etc.

Imprimé Sur Les Presses Du Journal «HARATCH»-83, Rue D'Hauteville-75010 Paris
Commission Paritaire: Nº 55935

OPTIMA Tours

L'Agence OPTIMA TOURS est heureuse de vous annoncer la création de son département
« ARTISTIC SUPPORTER TRAVEL SERVICE »
placé sous le patronnage de LILY LASKINE
Direction: Aline ARTINIAN

Voyage Musical en Arménie

du 10 au 22 Avril 1981

Ce voyage aura pour thème la découverte de la vie artistique du pays et se terminera par un événement EXCEPTIONNEL.
La création mondiale du concerto pour piano et orchestre de Stephan ELMAS composé en 1881.
(Le compositeur fut l'un des derniers élèves de Franz LISZT).
Il sera interprété par le pianiste brésilien EDSON ELIAS.
L'orchestre de la Radio Télévisoin d'EREVAN sera placé sous la direction d'Alexandre SIRANOSSIAN.

TOURISME..., MUSIQUE..., Rencontres avec les Compositeurs, etc.
Notre prochure détaillée vous sera adressée sur demande.

RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS:
OPTIMA Tours
67-69 rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
75003 PARIS
Telex: 211 324 F.
Métro: Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)

YAN'S CLUB
5, Ave. Reille, 75014 - Paris

CONCERT
A la mémoire de son Président
HAIG ESSABALIAN
Mercredi, 18 Fév. à 20h.45, au Club

Avec la collaboration de:
HOVANES ANASTASSIAN
Quatuor à Cordes SEVAN
Emmanuel Kouyoumdjian, Françoise Queguiner, Hovanès Anastassian, Paul Frithof.

Avec la participation de:
ANNA KARAKAIA
EUGENIE ALECIAN
Programme: AIVAZIAN, MIRZOYAN, KOHARIG GHAZAROSSIAN, KOMITAS.

Possibilités de diner après le concert
Réservations au Club: 589.20.48

Programme du
COURS DE
LITTERATURE ARMENIENNE
par K. BELEDIAN
Université Paris III, Dauphine, Porte Dauphine, Salle P. 106, de 17 à 19 h. les Lundis suivants:

16 *Février:* Z. YESSAYAN — *Mon âme exilée, I.*
2 *Mars:* Z. YESSAYAN — *Mon âme exilée, II.*
16 *Mars:* H. OCHAGAN — *Chahbaz I.*
6 *Avril:* H. OCHAGAN - *Chahbaz II.*
27 *Avril:* H. OCHAGAN - *Chahbaz III.*
4 *Mai:* Z. *VORPOUNI - Le Candidat, I*
18 *Mai: Le Candidat, II.*
7 *Juin: Le Candidat, III.*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Տէսինի վարչութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ՝ բոլոր ներկերուհիները, թէյասեղանի մը համար Փետրուար 16, ժամը 8·30–ին, Տէսինի Մշակոյթի Տան մէջ: Կը խնդրուի ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ:

OFPRA-Ի ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆ

ՕՖՓՐԱ.–ն (ուր է նաեւ Հայ Գաղթականաց Գրասենեակը) տեղափոխուած ըլլալով, *ՓԵՏՐՈՒԱՐ 2–էն* սկսեալ նոր հասցէն է.–

PARIFERIC
6, *Rue Emile Reynaud*
93066 — *Aubervilliers*
Métro: Porte de la Villette
Tél.: 835. 84. 69 — 835. 84. 70

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի Սրբոց Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցին շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները, փոխան Ծաղկեպսակի.– Վարդուհի Պալեան (Ծնեալ Զրաքեան) *Թաղման առթիւ՝* Գեղամ Պալեան 200, Ցակոբ Սիլոյեան, *Տէր եւ Տիկին Մխսաք Եէմխենեան* 100–ական, *Տիկին Պ· Ծառիկեան* 50:

Արաթսի Մալաճեանի (Ծնեալ Քիւրքեան *Թաղման առթիւ՝ ողբացեալին զաւակը՝* Աշոտ Մալաքեան 10·000, *Տէր եւ Տիկին Տիրան Այվիկեան* 200, Պ· Սուքիասեան, Արսէն Տէր – Զաքարեան, Արամ Շէխիկեան, Ժաք Շէխէլէկեան, *Տիկին Ժոզէֆին Ստեփանեան* 100–ական:

Ողբացեալ Միսաք Ափրիկեանի *Թաղման առթիւ՝ Այրի Տիկին Մարի Ափրիկեան* 250 է·պ·, 250 Հ·Բ·Լ·Մ·ի, *Տէր եւ Տիկին Վարդգէս Պալեան* 200, Պ· Թուրքեան – Ալչաուրեան, *Տէր եւ Տիկին Ղուկէ Բարադամեան, Տէր եւ Տիկին Բարսեղ Մաշոյեան* 100–ական, Մխսկեան, Ընտ· 90, *Այրի Տիկին* Ֆ· Ապահեան, Մանասեան 50–ական, *Տէր եւ Տիկին* Ա· Ալչաուրեան դպրոցին 100, Պ· Ցակոբ Փափազեան եւ զաւակները 300, *Տիկին Էլիզ Զրբաշեան* 200 է·պ·, 200 Հ·Բ·Լ·Մ·ի:

Մուսիկ Գարակէօզեանի *Թաղման առթիւ՝ ողբացեալին ընտանիքը* 300, *Տէր եւ Տիկին* Բ· Ասլանեան, Օր· Մ· Ճէլէեան, Արզումանեան եւ Գիզիրեան ընտ· 200–ական, Մ· Զաքարեան, *Տիկին* Ա· Արզումանեան 100, Մինասեան եղբայրներ Սահակ – Մեսրոպ *Երգչախումբին* 100, Պ· Զաքարեան 50, Պ· Ց· Ա֊ճէմեան 30 Ֆ·:

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
17
MARDI
17 FÉVRIER
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.

56րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.844 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 56e ANNÉE — No 14.844

ԱՀԱԲԵԿՋՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՅԼ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐ

ԱՐԱ ԵՆԻԳՈՄՃԵԱՆԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

«Ժուռնալ տը Ժընեւ»էն, «Թրիպիւն տը Ժընեւ»էն եւ «Կազէթ տը Լօզան»էն *(որոնցմէ լայն արձագանգներ տուինք, փետր. 12-ի եւ 13-ի մեր թիւերով)*, *ուսկսինք թէ զուիցերական այլ օրա-թերթեր ալ մանրամասնօրէն անդրադարձած են Արա Ենիգոմճեանի դատավարութեան, որ տեղի ունեցաւ փետր. 9-ին Ժընեւ:*

«24 ժամեր» օրաթերթը, իր առաջին էջին վրայ նկար մը հրատարակած է, ուր Արա եւ իր փաստափանը չեն զսպեր իրենց ուրախութիւնը, որուան մեղմ վճիռէն ետք: Նկարին տակ, թերթը կը գրէ.

«Տումբ գնող Հայերը ահաբեկիչներ չեն: Մեզի համար նուիրական դատի մը մարտիկներն են: Հայրենասէրներ, ոչ՝ մարդասպաններ» այս է զոր յայտարարեց «24 ժամեր»ուն Արայի դատին վարած ցուցարարներէն մէկը՝ Կշբատէն ... պատուելի մը: Դատական նիստերը, ներկաներուն համար առիթ մը եղան ի նպաստ՝ «հայրենասէրներու, որոնք կ'ուզեն բոլոր Հայերը համախմբել իրենց հողին վրայ»:

Նոյն թերթը, իր երրորդ էջին վրայ, զոր գրեթէ ամբողջութեամբ նուիրած է դատավարութեան ուրիշ նկար մըն ալ հրատարակած է եւ թղթակցութիւնը խորագրած՝ «Արա՝ Հայը, դատապարտուած Ժընեւի մէջ»: Նախ կը նկարագրէ ապահովութեան այն բացառիկ միջոցները, որոնք առնուած էին, մուտքին եւ ամէն մէկ մտնող կը խուզարկուէր: Արայի ընկերներուն մեծ մասը եկած էր Փարիզէն կամ Լիոնէն ու թերթին թղթակիցը կը չեշտէ. – «Ոչ մէկը, առնուազն որոնք յօժարեցան մեզի խօսիլ, կը ստանձնեն պատկանելիութիւնը մը Հայ Գաղտնի Բանակին բայց ոչ մէկը կը դատապարտէ շուէի մարտիկներու բիրտ գործունէութիւնը: Երիտասարդ պեխաւոր մը, Լիոնի շրջանէն, որ Հալեպ ծնած է ինչպէս Սիւզի Արայի ընկերուհին, բուռն կերպով կ'ըսէ.* – «Արա անմեղ է: Նոյնիսկ եթէ բոլոր Թուրքերը սպաննենք, նորէն անմեղ կ'ըլլանք, որովհետեւ թուրքն էր որ յարձակ սկսաւ: Այդ՝ համակիր եմ ԱՍԱԼԱ-ին, խաղաղ գործունէութիւնը մեզ ոչ մէկ տեղ տարաւ»:

Թղթակիցը կը շարունակէ ըսելով թէ այդ բուռն բարկութիւնը կը փորձէ բացատրել Փարիզէն եկած հոգերան մը, Ժընեւ եկած պատուիրակութեանը հետ շարժումի մը, որ Փարիզի մէջ կը հրապարակէ «Հայ Պայքար» պարբերականը եւ որու Պէյրութի թղթակիցն էր՝ Արա:

«Ցեղադպանութենէն ետք, որու գոհ գնաց մեր ժողովուրդը Թուրքիոյ մէջ, դարուս սկիզբը, կ'ըսէ, երեք սերունդներ իրարու յաջորդեցին Սփիւռքին մէջ, որ հաստատուեցաւ արեւմուտք եւ Մի-ջին – Արեւելք: Առաջինը մօտալուտ կը կարծէր երկիր վերադարձը, շնորհիւ միջազգային բանակցութեան: Երկրորդը կամաց – կամաց հրաժարելով այդ յոյսէն հրաժարելով ձուլուեցաւ գաղթած երկրին մէջ եւ հայ առեւտրական բաղութիւն մը կազմեց: Երրորդ սերունդը, այսօր ազգային գարթնումի սերունդն է: Կը նկատէ որ դիւանագիտական եւ խաղաղասէր ճամբան Հայերը ձախողութեան տարաւ: Իրեն համար ընտրութիւնը սա է՝ սատկիլ կամ հա-կագդել: Հայ յեղափոխական նոր ձախը, որ ծնաւ սատկելու (քոլվէյ) այդ մեր ժամէն, կը կռուի այլեւս վերստացումին համար մեր հողին, կեղեհուած Թուրքիոյ կողմէ: Կ'ուզենք պայքարը տա-նի մը սոցիալ – դեմոկրատներ բայց նախկին քաղաքապետը դէմ դրած է: Ներկայիս միչտ բանտն է առանց որոչ ամբաստանութեան մը իրեն դէմ:

*ՄԱՌՇԷ որոչեց չգլխաւորել Մոսկուա գացող (փետր. 23) համայնավար պատուիրակութիւնը, որ պիտի մասնակցի կուսակցական 26-րդ համագումարին: Կը նախընտրէ չբացակայիլ ընտրապայքարի ժամանակ: Միւս կողմէ, Մոսկուա կ'ամբաստանէ Պէռլինկուէռը որ զօրավիդ կը կենայ «հակընկերվարական ուժերուն»: Արդարեւ, Հռոմի Փանորամա շաբաթաթերթը հրատարակած է այն նամակը, զոր Դեկտեմբերի կիսուն Կրեմլին ղրկած է Իտալիոյ համայնավար կուսակցութեան, մեղադրելով զայն, որ զօրավիդ կեցած է «այն ուժերուն, որոնք Լեհաստանի մէջ, իսկական արշաւի մը ձեռնարկած են ընկերվարութեան դէմ»:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊՕՂՈՍ Բ. նոր ճամբորդութեան մը ձեռնարկեց: Պապը, այս անգամ, Ասիա կ'երթայ: Փաքիստան կարճ էջէ մը կ'անցնի Փիլիպպեան կղզիները, որ Ասիոյ միակ քրիստոնեայ բերդն է (85% կաթողիկէ): Այս իննը-րորդ ճամբորդութիւնը 12 օր պիտի տեւէ: Փետր. 23-ին, Պապը Թոքիօ կը հասնի (400 հազար ճափոն կաթողիկէ կայ միայն.): Ճառ մը պիտի խօսի Հիրոշիմա:

ՀԱՐԱՒԱԾԻՆ ԵՄԻՆԻ Փարիզի (Իէնա) դեսպանատունը եղեռնափորձի մը առարկայ եղաւ կիրակիէն երկուշաբթի լուսնալուիք գիշերը: Նիւթական վնասները չատ մեծ են: Երկուշաբթի առտու դեռ մէկը տէր չէր եղած ահաբեկչական ապարքին, միայն տեղւոյն վրայ թուղթ մը գտնուած էր՝ «յիշեցէք Կոպերնիկ» (ակնարկութիւն ռուս Կոպերնիկի սի-նակոկին դէմ կատարուած եղեռնափորձին):

ՆԱՓՈԼիի չրջանը թեթեւ երկրաշարժ մը եղաւ, կրկին, կիրակի օր, մեծ խուճապ ստեղծելով:

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄՈՎ

ՄԱՏՐԻՏի բանտի մը մէջ, 30 տարեկան պասքի մը՝ Խոսէ Առկի Իզակուիռէի մահը, 9 օրուան հարցաքննութեան եւ չարչարանքի հետեւանքով մեծ յուզում ըստեղծած է երկրին մէջ եւ էքա-ն, որու դեկավարներէն մէկը կը նկատուի ենթական, առիթը կ'ունենայ կրկին վերագըտնելու ազդեցութիւն մը, զոր կորսնցուցած էր ութ օր առաջ առեւանգուած ճարտարապետին սպանութեամբ: Շաբաթ մը առաջ ընդհանուր գործադուլը էքա-ի դէմ էր, այս անգամ ճիշդ հակառակն է եւ այս մահը, անգամ մը եւս խնդրոյ առարկայ կ'ընէ խաղաղութեան վերահաստատումը պասք գատաւոն մէջ: Արդարութեան նախարարը քննութիւն բացած է եւ հարցրքննող 5 ոստիկաններ ձերբակալուած են: Խոսէ Իզակուիռէ ձերբակալուած էր Փետր. 4-ին Մատրիտի մէջ, հրացանաձգութեան մը ընթացքին: Ամբողջ մարմինը արիւնուցերով լեցուն է, ոտքերն ու ձեռքերը՝ այրուցքներով, աչքերն ու թոքերը արիւնահաթախտ: Խմնրսթի Ինթէրնէյշընըլ իր տեղեկագրին մէջ արդէն յայտնած էր թէ չարչարանքի ենթակայ են Սպանիոյ մէջ քաղաքական բանտարկեալները: Ամէն պարագայի մէջ, Սպանիա այս մեռելով փառաւոր նուէր մը ըրաւ Պասքերուն եւ մէկ անգամէն ջնջեց թագաւորին քալայցելութեան ազդեցութիւնը:

ՏՐՊԼԻՆԻ մէջ, Ուրբաթէն Շաբաթ լուսնալուիք գիշերը ահաւոր հրդեհ մը ծագած է պարասրահի մը մէջ, ուր խռնուած էին երիտասարդներ: 15 վայրկեանէն հրոյ ճարակ դարձած էր ամբողջ տիսմոթէքը, ուր 48 մեռեալ եւ 130 վիրաւոր կար, մէկ մասը՝ ծանր վիճակի մէջ: Անկարելի ալ չէ որ արկածի հետեւանք չըլլայ այլ՝ ոճրային: Ազգային սուգ հռչակուեցաւ Իրլանտայի մէջ: Մայր մը յանկարծամահ եղած է, որուն սուր տաղնապի մը հետեւանքով, իմանալով որ պարասրահը գտնուող իր եղբէք գաւակները, զորս մեռած կը կարծէր, ողջ են:

ՊՈԼՍՈՑ նախկին քաղաքապետը Ահմէթ Իսվան, սոցիալ – դեմոկրատ երեք ամիս է Սելիմիյէի զինուորական բանտը կը գտնուի: Իր տունէն «առեւանգուած է» Նոյ. 13-ին: 5 օր ալ ուրիշ չէնք մը տարած են, ուր այլ բանտարկեալներ չարչարանքի տակ էին: Դահիճները կ'ուզէին որ իրեն ծայրայեղ մատնէ քա-

նի մը սոցիալ – դեմոկրատներ բայց նախկին քաղաքապետը դէմ դրած է: Ներկայիս միչտ բանտն է առանց որոչ ամբաստանութեան մը իրեն դէմ:

ՄԱՌՇԷ որոչեց չգլխաւորել Մոսկուա գացող (փետր. 23) համայնավար պատուիրակութիւնը, որ պիտի մասնակցի կուսակցական 26-րդ համագումարին: Կը նախընտրէ չբացակայիլ ընտրապայքարի ժամանակ: Միւս կողմէ, Մոսկուա կ'ամբաստանէ Պէռլինկուէռը որ զօրավիդ կը կենայ «հակընկերվարական ուժերուն»: Արդարեւ, Հռոմի Փանորամա շաբաթաթերթը հրատարակած է այն նամակը, զոր Դեկտեմբերի կիսուն Կրեմլին ղրկած է Իտալիոյ համայնավար կուսակցութեան, մեղադրելով զայն, որ զօրավիդ կեցած է «այն ուժերուն, որոնք Լեհաստանի մէջ, իսկական արշաւի մը ձեռնարկած են ընկերվարութեան դէմ»:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊՕՂՈՍ Բ. նոր ճամբորդութեան մը ձեռնարկեց: Պապը, այս անգամ, Ասիա կ'երթայ: Փաքիստան կարճ էջէ մը կ'անցնի Փիլիպպեան կղզիները, որ Ասիոյ միակ քրիստոնեայ բերդն է (85% կաթողիկէ): Այս իննը-րորդ ճամբորդութիւնը 12 օր պիտի տեւէ: Փետր. 23-ին, Պապը Թոքիօ կը հասնի (400 հազար ճափոն կաթողիկէ կայ միայն.): Ճառ մը պիտի խօսի Հիրոշիմա:

ՀԱՐԱՒԱԾԻՆ ԵՄԻՆԻ Փարիզի (Իէնա) դեսպանատունը եղեռնափորձի մը առարկայ եղաւ կիրակիէն երկուշաբթի լուսնալուիք գիշերը: Նիւթական վնասները չատ մեծ են: Երկուշաբթի առտու դեռ մէկը տէր չէր եղած ահաբեկչական ապարքին, միայն տեղւոյն վրայ թուղթ մը գտնուած էր՝ «յիշեցէք Կոպերնիկ» (ակնարկութիւն ռուս Կոպերնիկի սի-նակոկին դէմ կատարուած եղեռնափորձին):

ՆԱՓՈԼիի չրջանը թեթեւ երկրաշարժ մը եղաւ, կրկին, կիրակի օր, մեծ խուճապ ստեղծելով:

ՓՈՒԹՊՈԼ

—o—

ՄԱՐՍԷՅԼ. – Հ. Մ. Ը. Մ. – Արծիւ կիրակի փետր. 15-ին, իր դաշտին վրայ 0-ի դէմ մէկ կէտով յաղթեց Սալոնի, Փրովանսի բաժակի մրցումներու չարքին եւ որակուեցաւ 8-րդ աւարտական – ներուն համար:

×

Լը Մաթէն – Թրիպիւնը, իր կարգին առաջին էջը կը հրատարակէ դատավարութենէն տեսարան մը, ուր կը տեսնուին Արա, հիւանդապահուհին եւ փաստափանը եւ որու տակ կ'արձագանգէ վճիռին: Երրորդ էջին վրայ, կը հրատարակէ երկու ուրիշ նկարներ եւ գրեթէ նոյն ձեւով կատայ դատավարութեան նկարագրութիւնը: Կը յիշէ փաստափանին պաշտպանողականը, որ յուզումով պիտի յայտնէ մէկ ճշմարտութիւն՝ հայ ժողովուրդին չարչարանքը: Այդ պատմութիւնն է որ մեղմացուցիչ դէպք յայտնացուց է Արայի՝ բանբերը սպանուած ժողովուրդի մը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ 1980-ԻՆ

(Ի. եւ վերջ)

Ի. ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Վիճակագրութեան մէջ չէ մատնանշուած պիւզանտեասութեան համախառն, այսինքն՝ բոլոր տեսակի արտադրու-թիւններուն ամէն տոկոսը, որ ըստ ծը-րագիրին պէտք է 4,1 ըլլար: Ցամէնայն դէպս նուազ եղած է նախանցեալ տար-ուան բաղդատմամբ, քանի ոչ միայն չէ իրագործուած ծրագրով նախատեսուած 854 միլիոն ռուբլիի արտադրութիւնը, այլեւ իր արձանագրած 779 միլիոնով պակաս եղած է նախանցեալ տարիէն (813 միլիոն ռուբլի):

Այս կապակցութեամբ հարկ է դիտել տալ, թէ ինչպէս նկատել տուած էինք «Ցառաջ»ի մէջ անցեալ Յուլիսին, դար-նան եղանակը խիստ աննպաստ եղած էր Հայաստանի համար: Տեղատարափ անձ-րեւները, կարկտահար փոթորիկները, ձիւն եւ ցուրտ: Կ. Դեմիրճեան տաքերային ա-դէտներ որակած էր աւելցնելով միաժա-մանակ, թէ սխալ պիտի ըլլար, եթէ միայն բնութեան վերագրուէին անյաջո-ղութիւնները: Ցամէնայն դէպս, ձեռք առնուած միջոցները մեծ ըլլալով հան-դերձ, ինչպէս կ'երեւի վիճակագրութե-նէն, բնութեան ազէտը իր բացասական անդրադարձը ունեցած է անխուսափելի կերպով:

Գիւղատնտեսական արտադրութիւն-ներուն պատկերն է եղած հետեւեալը: Հացահատիկ՝ 237,800 թոն, միայն ցո-րենը՝ 148,400 թոն: Ծխախոտ՝ 17,000 թոն: Շաքարի ճակնդեղ՝ 129,200 թոն: Գետնախնձոր՝ 251,000 թոն: Բանջարեղէ-նը՝ 458,100 թոն: Պտուղ՝ 130,400 թոն: Մսեղէ՝ 205,300 թոն:

Նախանցեալ տարուան բաղդատմամբ միայն գետնախնձորի արտադրութիւնն է, որ 28,500 թոնով աւելի եղած է: Մը-խախոտը մնացած է նոյնը: Բանջարեղէ-նը աննշան նուազումով մօտաւորապէս նոյնը: Մնացեալները՝ հացահատիկ (բա-ցի ցորենէն) շաքարի ճակնդեղ, պտուղ, եւ խաղող յաջորդական կարգով նուազ արտադրութիւններ արձանագրած են 80,300 թոն, 24,700 թոն, 25,700 թոն եւ 38,500 թոն:

1980 Յունուար մէկէն մինչեւ 1981 Յունուար մէկ կոլտնտեսութիւններուն, միջտնտեսային ձեռնարկութիւններուն, սովխոզներուն եւ պետական այլ անտե-սութիւններուն մէջ, ինչպէս նախանցեալ տարի, միայն կովերուն թիւը աւելցած է, իսկ խոզերուն, ոչխարներուն, այծե-րուն թիւը նուազած է:

Մեխին արտադրութիւնը՝ 93,400 թոն, զրեթէ տասը հազար թոն աւելի եղած է նախանցեալ տարիէն, չարունակելով ան-բաւարար մնալ բնակչութեան ընթացիկ պահանջներուն համար: Կ. Դեմիրճեան անցեալ տարի քննադատած էր միեւ ար-տադրութիւնը նուազեցնող չարք մը չըր-ջաններու պատասխանատուները: Հա-կիճ՝ 465 միլիոնէն քիչ մը աւելի, նա-խանցեալ տարիէն առաւել: Կաթ՝ 483,100 թոն, նախանցեալ տարիէն նը-ւազ: Բուրդ՝ 4721 թոն, նոյնպէս նուազ նախանցեալ տարուան բաղդատմամբ:

×

ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. – Պետական եւ քօօփերաթիվ ձեռնարկութիւններու ու կազմակերպութիւններու, կոլտնտեսու-թիւններու, ինչպէս նաեւ բնակչութեան կողմէ 1980-ին կառուցուած են 16,600 բնակարաններ եւ առանձնատուներ՝ 1·065·000 քառակուսի մեթր բնակելի ընդհանուր մակերեսով: Ասիկա հնարա-ւորութիւն տուած է բարելաւելու 105·000 հոգիի բնակարանի պայմանները: Շին-ուած են 22·600 տեղով նախակրթարան-ներ, 6·500 տեղով մանկապարտէզ – ման-կամատուր, 460 մահճակալով հիւանդա-նոցներ: Ինչպէդ միշտ, շինարարութեան պատկերը գոհացուցիչ չէ: Աշխարհ, բացի մանկապարտէզ – մսուրներէն, ո-րոնց ծրագիրները հինգ հարիւրով աւելի եղած են, բայց նուազ նախանցեալ տա-րիէն, միւս ճիւղերունը թէ՛ ծրագրով նա-խատեսուածէն, թէ՛ նախանցեալ տար-ուան համեմատութեամբ, ետ մնացած են:

×

Գ. ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ԱՑԼ ՏՈՒԵԱԼՆԵՐ

1980-ին բանուորներուն եւ պաշտօնեա-ներուն տարեկան միջին թիւը աւելցած է 35·000 եւ ներկայացուցած է 1·185·000: Կոլտնտեսականներունը վեց հազարէն քիչմը աւելիի նուազումով ներկայացու-ցած է 78·700:

Բանուորներուն եւ պաշտօնեաներուն միջին աշխատավարձը հասած է մօտ 163 ռուբլիի: Կոլտնտեսականներունը չէ մատնանշուած: Գրուած է միայն, թէ «աճել է կոլտնտեսականների աշխատան-քի վարձատրութիւնը»:

Բնակչութեան «ոչխալ եկամուտները» անձ գլուխ հաշուով, նախանցեալ տար-ուան նման աւելցած են 3,5 տոկոս:

Անցեալ տարի կազ ստանալու կարե-լիութիւն ունեցած են հօթը հազարէն պակաս բնակարանները, բաղդատմամբ նախանցեալ տարուան: Ներկայացուցած են 20·000 տուն:

Ուսման բոլոր մարզերուն մէջ գոնը-ւած են մօտաւորապէս 1·153·000 հոգի:

Քաղաքներուն եւ գիւղերուն հանրային գրադարաններուն թիւը փոքր յաւելու-մով բարձրացած է 1·350–ի: Գիրքերուն քանակը՝ անցեալի մօտ քսան միլիոնէն առաւել քսան միլիոն:

Հրատարակուած գիրքերուն եւ գըր-քոյկներուն տպաքանակը երեք տարիէ ի վեր մնացած է նոյնը՝ 11 միլիոն:

Շարժանկարի սրահները՝ երեք յաւե-լում, հասնելով 840–ի: Միւս կողմէ, ժապաւէններուն յաճախորդներուն թիւը 29 միլիոնէն իջած է 28 միլիոնի:

Թժիշկներուն թիւը հարիւրի յաւելու-մով բարձրացած է 10·800–ի:

Հայաստանի բնակչութեան թիւը, 198 Յունուար 1–ին, արձանագրած է 3·118·600: Մէկ տարուան մէջ յաւելում 39·600 հոգի:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ԴՊՐՈՑԻ ԵՒ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԵՐԸ

ԶՄԻՒՌՆԻՈՑ

ՀԱՑ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻՆ ՄԷՋ

(Թ. ԴԱՐ)

—o—

(Ի. և վերջ)

Ժամանակի արեւմտահայ յառաջադէմ մանկավարժութիւնը իր լուսաւորական ծրագիրը կը սկսէր նախակրթարանի բա-րեկարգումէն: Ազգային լուսաւորութեան ընթացքը այդ ժամանակէն ձեռք կը բե-րէ համակարգուած բնոյթ, դաստիարա-կութիւնն ու կրթութիւնը կը դիտուին իբրեւ դիտութիւն, իսկ նախակրթարա-նի սկզբունքը՝ անոր անկիւնաքարը: Ա-րեւմտահայ մանկավարժներու՝ Մ. Մա-մուրեանի, Ռ. Պէրպէրեանի, Ե. Մու-րատեանի եւ այլոց դասագիրքերը մեծ մասամբ նկատի ունին նախակրթական ուսումը: Մանկավարժները կը ձգտէին նախակրթարանը տարածել նաեւ գիւ-ղը: Անոր հետ կը կապուէր նախակըր-թական ուսման հիմնական եւ միօրինակ ծրագրի հարցը, որ կ'առաջադրուէր 1870-ական թուականներուն: Նախակըր-թարանի ուսման ծրագիրը անոնք կը հա-մապատասխանեցնէին ժողովուրդի ընկե-րային – անտեսական պահանջներուն եւ կը տանէին գործնական հունով: Ազգա-յին լուսաւորութեան բարեփոխումը Մա-մուրեան կը պատկերացնէր նախակըր-թարաններու լայն ցանցի հիմնումով: Ան կը մերժէր «բարձրագոյն» միջնա-կարգ կրթութեան «ուռած ծրագրերը»՝ խճողուած գրաբարի, ճարտասանութեան եւ տրամաբանութեան դասերով: Մա-մուրեան կ'առաջարկէր գիւղացիներու բա-ժանման յատակ կարգ՝ թաղային դըպ-րոցները վերածել պարզ նախակրթա-րաններու, այնուհետեւ ստեղծել երկ-րորդական դպրոցներ:

Միջնակարգ եւ երկրորդական կրթու-թեան զարգացման նախապայմանը նա-խակրթարանի վերակառուցման մէջ կը տեսնէին նաեւ անուանի մանկավարժներ Ե. Տէմիրճիպաշեան եւ Ց. Իփէկճեան: Վերջինս 1870ական թուականներուն վա-րած էր Կ. Պոլսոյ Նուպար – Շահնա-զարեան գիւղոյղ տնօրէնութիւնը, ապա մեկնած Լօզան եւ հետեւած գործնական դասընթացքի: Հոն ուսումնասիրած էր յառաջադէմ մանկավարժական տեսու-թիւնները ու ժողովրդական կրթութեան ամբողջ համակարգը: «Արեւելեան մա-մուլ»ին գրկած իր թղթակցութիւններով ան կը պաշտպանէր արեւմտահայ լու-սաւորական գործը վերակառուցելուն հետամուտ շարժումը: Թերթին մէջ տըպ-ուած իր «Կրթութիւն ի Լօզան եւ ման-կավարժական հրահանգք» յօդուածա-շարքին մէջ ան տեղեկութիւններ կու-տար զուիցերական կրթական ցանցի վե-րաբերեալ եւ կը չեշտէր եւրոպական սկզբունքներու համեմատ նախնական եւ երկրորդական վարժարաններու վերա-կառուցման անհրաժեշտութիւնը: Իփէկ-ճեան կ'առանձնացնէր քնազիտական ա-ռարկաները ու արհեստագիտական ու-սուցումը: Ոչ այնքան վճռականօրէն, ինչպէս Մամուրեան, ան եւս կը հակա-դրուէր կրօնաբարոյական դաստիարա-կութեան: Միայն կրօնքը չէ, նկատել կուտար ան, որ կրնայ բարոյական զար-գացման ազդակ ըլլալ· այդ դերը աւելի կատարելութեամբ կրնան խաղալ բնական ու հանրային դիտութիւնները: Բարոյա-կան դաստիարակութեան մէջ ան կը նը-շէր ընտանիքին դերը, որ պիտի դիւրա-ցընէր կրթութեան ու դաստիարակու-թեան գործը: Գիշերիկական, մասնաւոր եւ բարոյական դաստիարակութիւնը Իփէկ-ճեան կը լծորդէր գլխաւոր պատգամներուն: Այս հարցին մէջ անոր մտածումները գլխաւորաբար կ'ուղղուին դէպի գաւառի անբարեկարգ դպրոցները: Ազգային վարժարանի էական չարիքը Իփէկճեան կը տեսնէր հարուստ ծնող-ներու կամայականութիւններու մէջ: Ուստի, իր գլխաւոր կանոնագրու-թեան մէջ չատ յստակօրէն կը սահման-ուին անօրէնի եւ մանկավարժական խոր-հուրդի, ուսուցիչներու եւ աշակերտնե-րու պարտականութիւնները, իրաւունք-ներն ու փոխյարաբերութիւնները:

Բնագիտական առարկաները կը կազմեն Իփէկճեանի նախնական եւ երկրորդա-կան կարգի գլխաւոր ծրագիրներու հատատուն մասը: Արեւմտահայերու ազգային կրթութեան ծրագրի միօրինա-կանացումը եւս լուրջ մտահոգութիւն կը պատճառէր այս մանկավարժին, որուն համաձայն, Կ. Պոլսոյ բոլոր գլխոցները պէտք է ենթարկուէին կրթական խոր-հուրդի ընդհանուր վերահսկողութեան եւ հաշուետու պիտի ըլլային անոր ծը-րագրի ու կանոնագրութեան իրականաց-ման համար:

1878–ի կէսերուն Իփէկճեան կը ըս-տանձնէ Զմիւռնիոյ հայկական վարժա-րաններու տնօրէնի պարտականութիւնը:

ՕՐԱԳՐԻ ԷՋԵՐ

ԳՐԵՑ՝ ԶԱՐԵՀ Մ. ՈՐԲՈՒՆԻ

– Ինչ որ չեմ հասկնար Գլօտէլի կըն-քահայրութիւնն է, այս ազուէսին ծու-ղակը ինկար:

– Մկրտութեանս օրը խզուեցայ անոր հետ: Գլօտել է ինչ որ կայ հակաքրիս-տոնէական, ան հին կտակարանի մարդն է: Քրիստոսը խաչել տուող քահանայա-պետը:

Ըսի երբեն որ ան նոյնիսկ կրնար կրկին խաչը հանել Յիսուսը, եթէ գալու ըլլար նորէն:

– Այո, պատասխանեց, պէտք է:

Գլօտէլի քրիստոնէութիւնը եկեղեցին է, այսինքն ոչ թէ մարդուն ազատագը-րութեան մեքենան, այլ մանուանդ անոր ճնշման գործիքը:

– Ես դեռ առաջարկ պիտի բերեմ, ա-ւելցուց խանդավառուած, բայց նաեւ լաւ քրիստոնեայ ըլլալ, կը զգամ որ դեռ զոհողութիւնս չեմ կատարած: Պիտի առա-ջարկեմ՝ Պապը աշխատակից համայնա-վարութեան հետ, ճշմարիտ քրիստո-նէութեան տեղը հոն է, եթէ նոյնիսկ համայնավարութիւնը քանդէ բոլոր եկե-ղեցիները: Հռովմէացիները բոլոր մի-ջոցներով հալածեցին քրիստոնէութիւնը, բայց ան մնաց, յաղթեց: Համայնավա-րութիւնը պիտի օգնէ իսկական քրիստո-նէութեան վերածնունդին: Պատմուածք մը ունիմ գրելիք՝ «Վերջին Եկեղեցին» որ պիտի ըլլայ առաջինը վերածնած քը-րիստոնէութեան: Բայց պիտի սպասեմ տակաւին, որովհետեւ չեմ ուզեր որ ըս-ուի թէ «Տրովադայի ձին եմ»: Դուր-սէն ղրկուած մը:

Սէն Դրօքեզ, 25 Յունիս, կիրակի· – Այս առաւօտ Մաքսիմը աղօթագիրքը ա-ռաւ եւ գնաց եկեղեցի:

– Ես կը սիրեմ գիւղերու այս համեստ եկեղեցիները, ուր միայն աղքատներ կան, իսկական քրիստոնէական մթնոլորտ մը:

26 Յունիս· – Մաքսիմին հետ գացինք Պօվալլոն, Կոլֆ Օթել: Ուշ է արդէն: Բոլոր սպասաւորները բռնուած են: Մի-սին գացինք ծովափ, լողացինք, թաղե-լու համար այս ձախորդութիւնները:

27 Յունիս· – Մաքսիմը հեռաձայնեց բժիշկ Վերթիէին, որ խոստացաւ բարե-խօսել Կոլֆ Օթելի տնօրէնին, ինծի հա-մար: Այս յոյսով կը մեկնիմ:

– Կանչէ՛ ինծի, ըսաւ Մաքսիմ, եթէ կարգի փորձանք մը ունենաս:

Կը վերադառնամ Մարսիլիա: Դժողքս: Երկուշաբի առաջ երբ Սկիւտարի ընկե-րոջս ըսի, Մարսիլիա կը վերադառնամ, մնայուն:

– Ես այդ բանը պիտի չընէի, պատաս-խանեց: Ինծի անանկ կուգայ թէ ձախո-ղած մարդու մը վերադարձը պիտի ըլ-լար աւելի դէպի իր վատ օրերու վայ-րը: Անկումը:

Նոյն իրիկունը· – Ժամը վեցը երեսուն անց հասայ տուն, այսինքն՝ եղբօրս տու-նը: Նամակներու կոյտ մը: Կնոջս նա-մակները, կ'իմացնեն քննութեան յաջո-ղութիւնները: Սթելլա խէժի գործարա-նին տնօրէնը, Նէօ – Պրոնզի տիրոջ ըս-պառնական նամակները: Դժողքը իր բո-ցերը տարածեց չուրջս:

(Տեարակին լուսանցքին վրայ) Բնու-թիւնը հիմա նկարին վրայ է: Հոս է որ կը սկսի արուեստին գործը: Արուեստագէ-տը կանգնած է բնութեան եւ նկարին մի-ջեւ, իր տենչանքներով, երազներով, իր այրուցքներով, որոնք կը վխտան ու խ-րար կը հրմշտկեն, իրար կը հալածեն գալ հանդչելու համար նկարին վրայ՝ ա-նոր տալով իր մէկ դրոշմը, անոր վրան դնելով իր ճանկը: Հոս նկարը կ'ենթար-կուի արուեստագէտին սահման չճանչցող կամքին: Այնատեն նկարը կը դադրի նմանիլ բնութեան կամ իրականութեան (ո՞ր իրականութեան) ու կը դառնայ ինքը նոր իրականութիւն մը, այսինքն՝ արուեստ:

Մարսիլիա, 28 Յունիս· – Առջի օր նըս-տեր էինք Էսմալի պատշգամբը: Քաղցր էր իրիկունը: Սէն Դրօքեզի նաւահան-գիստին վերեւ խաղաղ լուսին մը կը պըս-պղար հէքեաթային լուսաչուխտ փառ-ծովուն վրայ: Մանուածրներու զբօսանա-ւերը իրենց կայմերը ցցեր էին լուսնակա-յին դիմացը: «Փրոֆէսէօր»ը նստեր էր իր չքախումբով, դեղեցիկ Անգլուհիներ, մերկ ուսերով, արեւէն այրած մորթով եւ նկարիչներ: «Փրոֆէսէօր»ը իր հակա-կրելի սրածայր մօրուքը կը շարժակէր, այսինքն՝ կ'երգէր կլիթաւի ընկերակցու-թեամբ: Մաքսիմ կ'ատէր այդ խումբը: Կարծեմ զանոնք մոռնալու համար էր, որ սկսաւ ալգասեան եւ վերմանական կա-տակներ պատմել: Իր պատմութիւննե-րուն կը պատասխանէի հը՞, այո, հը՞, այո–ներով:

(Շար· 9)

ԱՅՍՕՐՎԱ ՀԱՐՑԵՐ

— ՀԱՐՑԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ —

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԿԱՆԱՑ

ՎԱՀԱԳՆԻ

Ֆրանսիայի ի պատիւ մեր տարած յաղթութեան՝ Պօղոս մեզ ասաւ– ծոյս է, որ եթէ Աղջիկ մարդ մեռնի ու թաղեն, ան ալ ոտքի կելլայ։ Իրաւ կըսեն, որ ան ալ մեռնի, ան ալ կրնայ իր ոտքերուն վրայ մեռնիլ։ Ես ալ ուզեցի ոտքի մեռնիլ, ինչպէս որ ուզեցի ոտքի ապրիլ։ Ես ալ ուզեցի ոտքի մեռնիլ, ինչպէս որ ուզեցի ոտքի ապրիլ։ Ես ալ ուզեցի ոտքի մեռնիլ, ինչպէս որ ուզեցի ոտքի ապրիլ։

Տիկին Սեդա Կիւլպոլեան, Մինաս եւ Սրբուհի Պաղտասար ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր եւ մեծ – մօր՝

ՀԱՅԿՈՒՀԻ ԿԻՒԼՊՈՂԼԵԱՆԻ
(Ծնեալ Մեսրոպեան)

մահը, որ պատահեցաւ Փետր. 12–ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Շորեքշաբթի, Փետր. 18ին ժամը 8·30ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Լա – Սիոթայի գերեզմանատունը ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարա – նը:

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Պետրոսեան եւ Քընեազեան ընտանիքը իրենց սիրելի բարեկամուհին, Տ. Ա– րաքսի Ակոնայեանի ցաւալի մահուան առ– թիւ, փոխան ծաղկեպսակի 300 Ֆ. կը նուիրեն «Ցառաջ»ի բարգաւաճման:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Նաւարշ Միսաքեանի յիշատակին, Պ. Զաւէն Յովհաննէսեան 100 Ֆ. կը նուի– րէ «Ցառաջ»ին:

×

Այրի Տիկին Մ. Ըսըրլը իր ամուսնոյն՝ Գեղամ Մ. Ըսըրլըի յիշատակին 100 Ֆ. կը նուիրէ Սամուէլ – Մուրատեան վարժա – րանին, 100 Ֆ. «Դպրոցասէր»ին (ստա – նալ «Ցառաջ»էն) եւ 100 Ֆ. «Ցառաջ»ին:

DONNE COURS DE
GUITARE et de TAR
Musique Occidentale et Arménienne
VASKEN SOLAKIAN
Tél.: 736. 99. 25

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Տէսինի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ՝ բոլոր ընկերուհիները, Թէյասեղանի մը չուրջ, Փետրուար 16, ժամը 8·30–ին, Տէսինի Մշակոյթի Տան մէջ: Կը խնդրուի ընկե– րուհիներէն ներկայ գտնուիլ:

J. PIERRE et SONI YAPOUDJIAN

Agents Généraux

A. G. F.

TOUTES ASSURANCES:
Commerçants - Artisans - Auto
Vie - Habitation - Industrie
46, Bd. GENERAL LECLERC
92110 - CLICHY
Tél.: 737. 15. 12

50-ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅ

Կիրակի, Մարտ 1, կէսօրէ վերջ ժամը 14·30–ին:
Salle de la Chimie — 28 bis, Rue St. Dominique
Paris 7e — (Métro: Invalides)
Մասնակցութեամբ՝ Հայ Արիներու Միութեան բոլոր Շրջաններուն, ու Ֆրանսական եւ օտար Սկաուտական կազմակերպութեանց
Սկաուտական մասնաւոր յայտագիր
Ներկայացումներ՝ Գայլիկներէն, Թեւիկներէն, Սկաուտներէն եւ Արհնոյշներէն:
Զուարճալի հայերէն, հայկական պարեր եւ երգեր:
Սկաուտական ներկայացումներ, Շրջանային ներկայացում:
Մուտք՝ 25 Ֆ.

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԳԱՍԱԼՕՍՈՒԹԻՒՆ

կազմակերպութեամբ՝
ՆԻՍԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԱԿՈՒՄԲԻ
Փետրուար 22, կիրակի, ժամը 16–ին
Հայ Մշակութային «Օշական» սրահը
183 *bis, Bd. de la Madeleine — NICE*
կը դասախօսէ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ
Ն ի ւ թ ՝
«ՍՓԻՒՌՔԸ ԵՒ ԱՆՈՐ ԻՆՔՆՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԺԵՒՈՐՈՂ ԱԶԴԱԿՆԵՐԸ»
Մուտքը ազատ է:

UGAB - JEUNES OUVERTURES

Notre Cine - Club présente
"LE TRIANGLE"
Film arménien d'Henrik MALIAN
Version originale
Sous-titré en français
Le JEUDI, 19 FEVRIER, à 20h.15
au Centre Culturel Alex Manoogian
118, *Rue de Courcelles, Paris* 17e

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ալֆօրվիլի կապոյտ Խաչի վարչու – թիւնը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Աղաւնի Օսգանեանին և ընտանե– կան բոլոր պարագաններուն իր մօր մահ– ուան առթիւ: Ցաւակցութիւններ նաեւ Տէր եւ Տիկին Սէրժ Սիմոնեանի եւ ըն – տանեկան բոլոր պարագաններուն իրենց մօր Այրի Տիկին՝ Արաքսի Սիմոնեանի մահուան առթիւ:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ...

ԵՐԵՒԱՆԻ ՏՐԱՄԱԹԻԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ

5 ՅՈՒՆԻՍ — 15 ՅՈՒԼԻՍ

Լուսանկարութիւն

Ի ՊԱՏԻՒ
ԸՆԿԵՐՈՒՀԻ ԱՏՐԻՆԷ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԻ

Ֆրանսահայ կապ. Խաչի Փարիզի մաս– նաճիւղը, հաճոյքը ունի պատուելու, իր վաստակաւոր ընկերուհիներէն՝ ԱՏՐԻՆԷ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԸ, (Արժանթինէն), եւրո – պա իր շրջապտոյտի առիթով:

Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերուհիները, համակիրները եւ բարեկամները:

Կիրակի 22 Փետրուար կէսօրէ վերջ ժամը 16–ին, Մշակոյթի Տան մէջ:
17, *Rue Bleue, Paris* 9e

YAN'S CLUB
5, Ave. Reille, 75014 - Paris

CONCERT
A la mémoire de son Président
HAIG ESSABALIAN
Mercredi, 18 Fév. à 20h.45, au Club

Avec la collaboration de:
HOVANES ANASTASSIAN
Quatuor à Cordes SEVAN
Emmanuel Kouyoumdjian, Françoise Queguiner, Hovanès Anastassian, Paul Frithof.

Avec la participation de:
ANNA KARAKAIA
EUGENIE ALECIAN
Programme: AIVAZIAN, MIRZOYAN, KOHARIG GHAZAROSSIAN, KOMITAS.

Possibilités de diner après le concert
Réservations au Club: 589.20.48

ATTENTION
CHANGEMENT DE DATE

DANS LE CADRE DES FESTIVITES
DU 60e ANNIVERSAIRE
LA CROIX ROUGE ARMENIENNE
présente
«ՄԽԻԹԱՐ ՅՈՒՍԱՓԱՅԾԱՏ»
L'ETOILE DE L'ESPOIR
Film parlant français
d'après le célèbre roman historique de SERO KHANZADIAN
1er MARS, DIMANCHE
à 20 h. 30 précises
CINEMA COSMOS
76, Rue de Rennes, 75006 - Paris
Métro: Saint Sulpice
Entrée: 20 F.
Les billets sont en vente chez:
— *Ets. K. BAKERDJIAN:*
35, *Rue de Trévise, Paris* 9°
— *Librairie PALOUYAN:*
9, *Rue de Trévise, Paris* 9°
— *Restaurannt EREVAN:*
29, *Rue Bergère, Paris* 9°
Réservation par téléphone:
— *NAVASSARTIAN* - 985. 36. 53
— *SAGHATELIAN* - 854. 35. 74
Լիոնի մէջ՝ Մարտ 29–ին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ա.Նդրանիկ Խաչատուրեանի մահուան առթիւ, Տիկին Լիւսի Զապունեան կը նուիրէ 50 Ֆ. Ալֆօրվիլի Կապոյտ Խա – չին:

MARSEILLE

La Section Culturelle de
L'UNION GENERALE ARMENIENNE
DE BIENFAISANCE
organise
Le Vendredi, 20 Février, à 21 h.
A son siège — 33, *Cours Pierre Puget*
Une Conférence
par M. GERARD DEDEYAN
(Professeur à l'Université de Montpellier)
Thème de la Conférence:
3000 *ANS D'HISTOIRE ARMENIENNE*

TRANSTOURS
ORGANISE
UNE GRANDE CROISIERE EN MER NOIRE
20 JOURS, DONT 7 JOURS A EREVAN

— 21 Avril, TOULON: embarquement à partir de 14 h. Départ à 16 h. Soirée «Faisons connaissance».
— 22 et 23 Avril: En mer, Election de la «Reine de la croisière».
— 24 Avril: Le PIREE — ATHENES
— 25 Avril: KOUSSADASI (Turquie)
— 26 Avril: en mer. 27 Avril: SOTCHI

×

l'Itinéraire peut-être modifie comme suit:
— Lundi, 27 Avril: SOTCHI - EREVAN. Par avion sans changement de prix.
— 28 Avril: TBILISSI, d'où départ pour EREVAN par autocar.

28 Avril au 3 MAI; EREVAN

— 4 Mai: par avion ODESSA. — 5 et 6 Mai: ISTANBUL.
— 7 et 8 Mai: en mer; détente et plaisir de la vie à bord.
— 9 Mai: NAPLES — 10 Mai: TOULON
Prix par personne, depuis: 4580 F. (4 *couchettes*), 6310 F. (2 *couchettes*) *etc.*
Supplément taxes de port, visa et frais d'obtention 200 F.

×

TRANSTOURS
Organise aussi plusieurs voyages pour l'Année 1981.
Avec les meilleures conditions et des prix imbattables.
Hôtel COSMOS à MOSCOU et Hôtel ARMENIA à EREVAN 1e classe

24 AVRIL et 1er MAI à EREVAN

De PARIS:
— 1e Voyage: du 17 Avril au 2 Mai
— 2e Voyage: du 5 Août au 20 Août — 3e Voyage: du 5 au 19 Octobre.
— 4e Voyage: du 7 au 21 Septembre.
De MARSEILLE:
— 1e Voyage: du 3 Août au 17 Août
— 2e Voyage: du 7 au 21 Septembre. — 3e Voyage: du 5 au 19 Octobre.

○ PARIS — MR. OUNDJIAN: 25, Rue d'Argenteuil, 75001. Tél.: 261.58.28
Mercredi et Vendredi: de 14 à 18 h.
○ MARSEILLE — Z. ALEXANIAN: 11, Rue du Bassin, SAINT - JULIEN
Tél. 93. 04. 90 — (42) 83. 31. 55
○ LYON — CHEMIDIKIAN: Rue Chardonnet, N° 16, 69120 Vaulx-en-Velin
○ VALENCE — N. KASBARIAN: 9, Rue Sully; Tél.: 868. 53. 05

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ խումբի զնդակահարեալ– ներու գերեզմաններուն աւանդական այ– ցելութիւնը 22 Փետրուար, Կիրակի ա– ռաւօտ:

Ժամադրավայր, Փորթ – տը – Շուալի մէթրոյի արճարանի առջեւ ժամը 10–ին սկսեալ: Թափօրը առաջնորդուած ծաղ – կեփունջերով, դրօշակիրներով ու մի – ջազգային զինանագիտական ու ֆրան – սական իշխանութեանց ներկայացուցիչ – ներով դէպի Իվրիի գերեզմանատուն ճամբայ կ'ելլէ ժամը 10·30–ին:

Սիրով կը հրաւիրուին ազատութեան, Ֆրանսայի ազատագրման ու հակաֆա – շիստ պայքարի հերոսներու – հայ եւ բոլոր ազգերու պատկանող – յիշատակը յարգողները:

×

Նոյն օրը, Կիրակի 22 Փետրուար ժամը 11–ին, Պուշ – տիւ – Ռոնի Օպանյը քա– ղաքին մէջ – Մարսէյլի արուարձան – բացումը կը կատարուի ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ պողոտային, մասնակցութեամբ քաղա – քին երեսփոխան – քաղաքապետ Պ. Խա– մոն ԳԱՐՍԻՆԻ ու քաղաքապետական Խորհուրդի անդամներուն, ինչպէս նաեւ Ֆրանսացի եւ հայ անձնաւորութեանց: Ներկայ կ'ըլլան Մարսէյլի, Լիոնի, Կըր– նոպլի, Նիսի եւ այլ քաղաքներու հայ նախկին Ռազմիկներ ու Դիմադրական – ներ: Փարիզէն նախկին Ռազմիկներու եւ Դիմադրականներու պատուիրակութիւն մը գլխաւորութեամբ Պ. Գ. ՊԱԳԼՐՃԵԱ– ՆԻ կը մասնակցի արարողութեան:

Օպանյի ինչպէս նաեւ Մարսէյլի եւ շրջանի մեր ազգակիցները կը հրաւիր – ուին իրենց ներկայութեամբ բարձրացը – նել հայութեան համար պատուաբեր այս արարողութեան հմայքն ու արտայայտել իրենց համակրանքը Օպանյի քաղաք – պետական խորհուրդին:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԲԱՆԱԿԻ
ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ
ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Imprimé Sur Les Presses
Du Journal «HARATCH»
83, Rue D'Hauteville — 75010 - Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
18
MERCREDI
18 FÉVRIER
1981

LE NUMERO 2 F.

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.

56ԴՊ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.845

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

56e ANNÉE — No 14.845

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՄԱՀՕՂՈՎ ԳԱԿԱՆ ՊԱՏԹԱԿԱՒԻՄ

(ՓԵՏՐՈՒԱՐԵԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԵԱՆ 60-ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Գաւառէն Երեւան, Փետրուար 16էն 18, Հայաստանի ժողովուրդն է, որ կը ցցուի կարմիր նորակարդ բռնատիրութեան դէմ: Հանրապետութեան խորհրդայնացումէն՝ 1920 Դեկտ. 2, հազիւ երեք ամիս եաք: Ազգային եւ ընկերային իր արժանաւորութեանը տէր Հայաստանի պիւզանդիւնն եւ աշխատաւորութիւնն է, որ կարճ ժամանակի ընթացքին կը հաստատէ «ռազմական կոմունիզմ»ին բնոյթը:

Բռնագրաւումներ՝ անձարձակ եւ անհաշիւ տարողութեամբ: Ձերբակալութիւններ մտաւորականներու, պետական, կուսակցական դէմքերու: Հայ բանակի անձիտում՝ սպաներու աքսորով: Ա.ռնոց չարքին՝ Սարտարապատի կերտիչներէն զօրավարներ Նազարբէկեան եւ Սիլիկեան: եւ, վերջապէս, կացինահարում՝ ներ, գնդակահարումներ Երեւանի բանտին մէջ:

Այսպէս, ո՛չ միայն ահ ու սարսափի մթնոլորտ, այլեւ սեւով ճերմակի վրայ արձանագրուած համաձայնագիրի մը ուժ յօդուածներուն ոտնահարումը: 1920 Դեկտ. 2–ին «Ռ· Ս· Ֆ· Ս· Հ· լիազօր ներկայացուցչութեան եւ Հայաստանի Հանրապետութեան միջեւ» կնքուած համաձայնագիրին կատարեալ անտեսումը, բռնաբարումը:

Միւս կողմէ կը դրժուին ազգային – քաղաքական գետնի վրայ դրուած հրապարակային խոստումները: Դեռ Դեկտեմբեր 1–ին, Հայաստանի խորհրդայնացումէն մէկ օր առաջ, Բագուի Սովետներու հանդիսաւոր նիստին, Ազգը – բեջանի Ցեղկոմի նախագահը՝ Նարիման Նարիմանով, կը կարդայ իր գլխաւորած մարմնին Դեկլարացիան... Խորհ· Ադրբեջանը զիջում է եղբայրական Հայաստանին Լեռնայինն Ղարաբաղը, Ջանգեզուրը եւ Նախիջեւանը...: 11–րդ բանակի հրամանատար Օրջոնիկիձէն՝ ցայտարարութիւնը կ'որակէ «պատմական մի ակտ», եւ այն ալ՝ մեծագոյն կարեւորութիւն ներկայացնող:

Դիւանագիտական յայտարարութիւն մը՝ Հայութիւնը սին յոյսերով օրօրելու համար: Որպէսզի չուտով կնքուի խորհրդայնացման համաձայնագիրը:

Զանգեզուրը կ'ազատի՝ չնորհիւ իր ընդդիմութեան խորհրդային բանակին դէմ: Լեռնային Ղարաբաղն ու Նախիջեւանը ցայսօր կը մնան Բագուի սահման – ներուն մէջ: Ոտնահարելով տարրական իրաւունքները Հայ ժողովուրդին:

Թիֆլիսէն Երեւան ժամանած ամենայն Հայոց բանաստեղծը՝ Ցովհ. Թումանեան, Մարտ 24ին, կը հեռագրէ Օրժոնիկիձէին: Ակնառես ըլլալէ եաք իրա – ժարձութեանց: «... Ռազմաճակատում ընկեր կոմունիստները որոշ կերպով ասում էին, որ ամբողջ յեղափոխութեան ընթացքին կարմիր բանակը աւելի անհիտ ներս չի վարել...»: Որովհետեւ, իրա – րու դէմ ելած են մէկ կողմէ Հայաստանի բանուորներն եւ աշխատաւոր գիւղացիները, միւս կողմէ Համայնավարներու գինուած խումբերը: Թումանեանի հաստատումն է այս:

Անմիտ եւ անխմաստ, արդարեւ, որովհետեւ իշխանութեան գլուխն անցած Ռեւկոմը, հակառակ կասեցումներու եւ Մոսկուայի նման լրջախոհ Համայնավարներու, փորձեց գործադրութեան դնել «Ռուսիոյ օրինակը»: Անտեսեց Հայաստանի իւրայատուկ պայմանները ու Հայ ժողովուրդին ակնկալութիւնները, յոյսերը: Կասեցումը, Մոսկուան հրաժարեցան Ռեւկոմէն՝ տարակարծիք գտնուելով իրենց ընկերներուն գործադրած իրաւունքները Հայ ժողովուրդին:

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

Փետր· 16 թուակիր *Միլիյէթ*–ը, Տօյլ Մաբ Մաճըսի ստորագրութեամբ խմբագրական օրագրերը՝ «Թորոսիք-օ Սքար»ի մէջ (ի դէպ նոյն յօդուածագիրը այս նիւթին շուրջ գրած էր Հերքլտի Ցուն – ուար 24/25 թիւին մէջ – «Ճառաջ» Ցուն– ուար 27 – եւ հաւանաբար նոյն յօդուածն է) լոյս տեսած յօդուածի մը ակնար – կելով, ի մէջ այլոց7 հետեւեալ յայտ – նութիւնները կ'ընէ: Ինչպէս պիտի տեսնուի, Թուրքերը քաւական «լաւա – տեղեակ» են եւ ծանօթ նոյնիսկ ներքին «տարակարծութիւններու»...

×

Վերջերս, Թուրք դիւանագէտներն ու անոնց ընտանիքի անդամները թիրախ առնող հայկ· ահաբեկչական նոր շար – ժում մը՝ անշեղ կարգապահութեամբ իր գործունէութիւնը կը շարունակէ: 15 Թուրք դիւանագէտներ սպաննելով հան – դերձ ցարդ ոչ մէկ անդամը ձերբակալուած հայկ· ահաբեկչական կազմակեր – պութեանց ամէնէն կարեւորը՝ մարքսիստ հակումով Հայկ· Ազատագրական Գաղտ– նի Բանակն է: Ներկայիս, Միացեալ – Նահանգներն ալ ներառեալ՝ 6 երկիրնե – րու մէջ կազմակերպուած մարքսիստ հակումով այս ահաբեկիչները՝ մոլե – ռանդ ձախակողմեաններու կողմէ կը ղեկավարուին: Լիբանան, Ֆրանսա եւ Միացեալ – Նահանգներու մէջ ապրող ու– նեւոր ընտանիքներու զաւակներէն բաղ – կացած ահաբեկչական այս խումբը՝ Ա– րեւելեան Անատոլուի կարեւոր մէկ հո – ղամասին Հայերու վերադարձումը կը պահանջէ:

Իսկ ներկայիս, աշխարհի զանազան երկիրներուն մէջ ապրող 6 միլիոն Հա – յեր, յիշեալ ահաբեկիչները քաջալերե – լու կամ չքաջալերելու հարցին շուրջ տարակարծիք են: Միւս կողմէն, Պէյ – րութէն ղեկավարուող եւ Դաշնակ անու– նով պատմական հայ ահաբեկչական կազ– մակերպութեան մաս կազմող եւ ալա – կողմեան հակումով երկրորդ խումբ մը՝ «Հայկ· Ցեղասպանութեան Արդարադատ Մարտիկներ»ը ալ՝ «Հայկ· Ազատագը – րական Գաղտնի Բանակ»ին հետ տարա – կարծիք են: Այս վերջիններս, Թուրքիա– յէն վերադրաւելի հողերուն՝ ներկայի Խորհ· Հայաստանին կցումը կը նախա – տեսէն: Մարքսիստ դաղափարապաշտու– թենէ խրտչող Լոս – Անճըլըսի մէջ բը – նակող բազմաթիւ հայ նշանաւոր դեր – ծատէրեր եւ փրօֆէսէօրներ ալ, Հ· Ա· Գ· Բ·–ին՝ Ճօրճ Հապաշի գլխաւորած պաղեստինեան ազատական չարժումին կողմէ ղեկավարուած ըլլալը կը հաստա– տեն: Ահաբեկիչներու մեծամասնութիւ – նը, ներկայիս՝ Պէյրութի մէջ համա – խմբուած ըլլալով հանդերձ, ոչ անոնց կեդրոնատեղին եւ ոչ ալ՝ հետքերը գըտ– նել կարելի է:

×

Նորէն հայկ· ահաբեկչական կազմա – կերպութեան մը կողմէ ամերիկեան մա– մուլին ղրկուած հաղորդագրութեամբ մը, Խորհ· Միութեան՝ հայկ· ահաբեկ– չութիւնը գործնապէս քաջալերած ըլլա – լու վարկածը հերքուած է:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔԱՐԱՇԻԻ մէջ, Պապին ժամանումէն հազիւ 15 վայրկեան առաջ, ձեռնառումբ մը պայթած է, սպաննելով այն ահաբե– կիչն իսկ, որու ձեռքն էր: Երկու հոգի ալ ծանրօրէն վիրաւորուած են: Երեք – շաբթի օր Ցովհ· Պօղոս Բ· Մանիլ կը հասնէր, ուր 50 հազար զինուոր պաշար– ման վիճակի մէջ գտնուող քաղաքի մը պատկերը կուտային մայրաքաղաքին: Հոս ալ, հակառակ ձեռք առնուած բոլոր մի– ջոցներուն, ահաբեկիչ մը բռնուած է, որպէս քահանայ ծպտուած:

ՏՈՂԱՐԸ նոր մրցանիչ մը կոտրեց առ– ջի օր (Երկուշաբթի) 5 Ֆ· 20–ի հասնե – լով Փարիզի սակարանը: Մառքը, սա – կայն, կը չանայ ինքզինքը գտնել:

ՊԱՍՔ ԳԱԻԱՌԸ ամբողջ մեռած երկրի մը պատկերը կը պարզէր Փետր· 16–ին, չարչարանքի տակ մեռած պասք մար – տիրոսին յուղարկաւորութեան առթիւ: Ութ օրուան ընթացքին, նոյն չրջանը երկրորդ զանգուածային գործադուլն է, որ կը կազմակերպէր բայց այս անգամ – ուան պարզուած պատկերը նախընթաց չունէր:

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐԻ եւ ՍԷ – ԹԷ – ԹԷի անդամներէ կազմուած fոմանեtio մը ըս– տիպեցին Երկուշաբթի իրիկուն, որ հե – ռատեսիլի Անքէն 2 կայանը դադրեցնէ ուղղակի սփռած իր յայտագիրը, նուիր– ուած երիտասարդութեան: Վիճաբանա – կան հանդիպումը, զոր Անքէն 2 կազմա– կերպած էր Եւրոպա Մէկ կայանին հետ, իրրեւ նիւթ ունէր «20 տարեկան, ի՞նչ բանի համար»: Հրաւիրուած էին 17–էն 25 տարեկան 33 երիտասարդներ, փա – լաս, եւ հարցումներ պիտի ընէին եօթը անձնաւորութեանց: Հաւաքոյթը նոր սկսած էր երբ նախ Թռուցիկներ սկսան «թռչիլ» սրահին մէջ, ապա աղմուկը կը մեծնար, ցոյցի բնոյթ կ'առնէր եւ յայ – տարերին պատասխանատուն՝ Ժ· Փ· Էլ– քասաշ վերջ կուտար յայտագրին, յայտ– նելէ եաք համայնավարներուն. «Ե– թէ այս է, լրատուութեան ազատութեան ձեր ըմբռնումը, չատ լա՛ւ»: Կը պարզը– ւէր նաեւ թէ կեղծ հրաւիրատոմսներ տպուած էին եւ այդ ձեւով է որ «կազ – մակերպուած ցուցարարներ» կրցած էին ներս մտնել: Անշուշտ բոլորովին տարբեր բացատրութիւն կուտայ Իւմանիթէ, որու համար ազատութիւն չկայ, միայն պեղ – ծարարութիւն եւ դրաքնութիւն կը տի– րեն...:

ԱՆԳԱՐԱՑԻՆ կը հաղորդեն որ ապա – հովութեան ազգային խորհուրդը մէկ ա– միս պայմանաժամ կուտայ «բոլոր Թուրք քաղաքացիներուն, արտասահման ա– պաստանած եւ ընդդիմադիր վարչակար–

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

դին» որ Թուրքիա վերադառնան եւ իշ – խանութեանց ներկայանան հակառակ պարագային պիտի զրկուին իրենց քա – ղաքացիութենէն»: Թրքական հպատակու– թեան օրէնքը բարեփոխող հրովարտակ – օրէնքը կ'ըսէ· – «Ոեւէ անձ, որ զոր– ծած է կամ կը գործէ Թուրքիոյ դէմ երբ արտասահման կը գտնուի, այս օրէնքի հրատարակութենէն սկսեալ, երեք ամսը– ւան պայմանաժամ մը կը վայելէ – մէկ ամիսէ իջած երբ պատերազմական վի – ճակ հռչակուած է – երկիր վերադառ – նալու եւ իշխանութեանց ներկայանալու համար: Միւս կողմէ, Թուրք բանուորա– կան կուսակցութեան նախագահուհին՝ Տիկին Պեհիճէ Պոռան, 71 տարեկան, որ ներկայիս Պելժիա ապաստանած է, ի բացակայութեան դատապարտուեցաւ 8 տարի եւ 9 ամիս բանտարկութեան եւ 11 ամիս հսկողութեան տակ բնակու – թեան:

ՕՏԱՐ, ԳԱՂԹԱԾ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐՈՒ հարցը կը շարունակէ լայն տեղ գրաւել մամուլին մէջ, համայնավարներու «հա– կազաղթող» արշաւանքին առթիւ: Այս առթիւ կը յիշուի թէ 1980ի սկիզբը, Ֆը– րանսայի մէջ 4 միլիոն 124·317 օտար աշխատող կար: Ազգերու գետնի վրայ, բաժանումը հետեւեալն է· – Փորթու – կալցի՝ 866·610, Ալժերացի՝ 782·111, Սպանացի՝ 445·368, Մարոքցի՝ 399·952, Թունուզցի 183·782, անհայրենիք ապաս– տանեալ (ափաքրիտ) 108·566, Ֆրանսա– խօս Ափրիկեցի 106·102, Թուրք՝ 92·772, Եուկոսլաւ 70·550, զանազան 414·530: Կան նաեւ 782 հազար Եւրոպայի հասա – րակապետութեան երկիրներէն: Գլխաւոր կեդրոններն են՝ Փարիզեան շրջան, Ռոն – Ալփ, Փրովանս – Քոթ տ'Ազիւր, Հիւ– սիս եւ Լոռէն:

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԻՒՆԸ քիչ մըն ալ ա– ւելցաւ Ֆրանսայի մէջ, Ցունուարի ըն – թացքին: Պաշտօնական աղբիւրներու համաձայն Դեկտեմբերէն Ցունուար գոր– ծազուրկներու թիւը մէկ միլիոն 632 հա– զարէն անցած է մէկ միլիոն 680 հազար 300–ի (առաւել 3%): Իւմանիթէ սակայն անգործներու բուն թիւը երկու միլիոնէն աւելի կը գտնէ:

ՁՈՐՍ ՍԱՀՄԱՆՔՆԵՐ, որոնք ամբաս – տանուած էին, որ երախայ ծեծած ու բռնաբարած են գլխաւորեցան Ութատ եւ Թապուք, Ուրբաթ իրիկուան աղօթքնե – րէն եաք:

ՓԱՐԻԶԻ մէջ եղեռնափորձ մը եւս գործուեցաւ, երկուշաբթիէն երեքշաբթի լուսանալիք գիշերը, այս անգամ քարու – քանդ ընելով կրթական նախարարութեան առաջին յարկը: Սրարքին տէր եղաւ քոմսիքական խումբը:

«ՊՐԱՒՏԱ» որ ճշմարտութիւն կը նը – շանակէ եւ Խորհ· համայնավար կուսակ– ցութեան պաշտօնաթերթն է (այսինքն՝ երգիծաթերթ չէ) կը մեկնաբանէ Ֆը – րանսայի մէջ, այլեւս ի գործ դրուած «ապահովութիւն եւ ազատութիւն» օրէն– քը, ու կը գրէ «Ֆրանսական իշխանու – թիւնները կրնան այլեւս արգիլել որեւէ ցոյց կամ տողանցք» ու կ'աւելցնէ· – «Աշխատաւէր Ֆրանսան վրդովումով դի– մաւորեց իշխանութեանց այս նոր յար– ձակումը ժողովրդավար նուաճումներուն դէմ»...: Երբ ամէն ոք գիտէ, որ Խոր– հրդային Միութիւնը օրէնք մը հանած է ըստ որուն չեն արգիլուած միայն այն ցոյցերն ու տողանցքները զոր իշխանու– թիւնները կը կազմակերպեն, Պրաւտայի այս եռանդը Ֆրանսայի ժողովրդավար սկզբունքները պաշտպանելու աւելի հա – մով կը դառնայ անշուշտ:

թէ յեղափոխութեան քաղաքականութեան հետ:

Լենին, համաժողովրդական ըմբոստու– թեան սանձումէն քիչ եաք, Ապրիլ 11ին, Ա.Լ· Միանիկեանի միջոցաւ դրաւոր կը յիշեցնէ Անդրկովկասի Կարմիր Իշխանա– ւորներուն, թէ պէտք չէ հետեւին Ռու – սաոյ օրինակին: Դառնան կոյր կամակա– տարները հոն «ժամանակաւոր» կերպով գործադրուած «Ռազմական կոմունիզմի» քաղաքականութեան:

Զգաստութեան հրաւէր՝ ուղղուած ա– նոպաներուն, բռնութիւնը իրրեւ ընկեր – վարութեան ճամբայ նկատող մարդոց հասցէին:

Այս տարրական ճշմարտութիւնը չըմ – բռնեցին պատմութեան մէկ վայրկեա – նին իշխանութիւնը իրենց ձեռքը անցու– ցած օրուան Համայնավար իշխանաւոր – ները:

Անխուսափելին արձանագրեց նոյն պատմութիւնը:

Համաժողովրդական ապստամբու – թիւն: Ցանուն ազատութեան, անկախու– թեան, քաղաքական եւ ընկերային տար – րական իրաւունքներու յարգումին:

Փետրուար 18–ը ժողովուրդի մը ար – դար խոյանքն է՝ ընդդէմ բռնատիրու – թեան:

Հայոց դարաւոր պատմութեան մէկ նոր էջին վկայութիւնն է այս:

Ժ· Մ·

ՕՐՈՑԻ ԿՅԱՆՔԻՑ

Թիվ 2ԱՐԻ Ը· ՈՐՈՇՈՒՄ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԻՉՆԵՐԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ ՀՐԱՉՅԱ ԱՃԱՌՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս ՍԵՐԳԵՅ ՄԱՐԿՈՎ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ ՀԱԿՈԲ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ ՀՐԱՉՅԱ ՆԱԶԱՐԵԹՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ ՍԱՄՎԵԼ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ ՀԱՅԿ ՄԱՆԱՍՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ ՀՐԱՉՅԱ ՍԱՐԱԲԻԱՆՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ ՍԱՄՎԵԼ ՏԱՐՈՆՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ ՀՐԱՉՅԱ ՉԱՔՐՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ ՀԱՅԿ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ ՀՐԱՉՅԱ ՍՄԲԱՏՅԱՆ

ԵՂԻՇԵ ՉԱՐԵՆՑԻ

ՎԱՅՐԱԿԱՆ ՀՈԳԵՎՈՐԱԿԱՆ ԽՈՀԱՆՈՑ

Ինչպես հայտնի է, Եղիշե Չարենցի մահից հետո նրա ընտանիքը ապրել է ծանր նյութական պայմաններում։ Ամուսինը՝ Սոֆյա Լեոն-Չարենցը, ստիպված է եղել աշխատել, որպեսզի կարողանա կերակրել երեխաներին։ Ահա թե ինչու նա ստիպված է եղել հրաժարվել Չարենցի ձեռագրերի մի մասից, որոնք նա նվիրել է Երևանի գրականության և արվեստի թանգարանին։

Ներկայումս Սոֆյա Լեոն-Չարենցը ապրում է Ֆրանսիայի հարավում՝ Նիցցա քաղաքում։ Նա ծանր հիվանդ է։ Ֆրանսիայի Կոմունիստական կուսակցության «Ումանիտե» թերթի թղթակիցը հանդիպել է Սոֆյա Լեոն-Չարենցի հետ և զրուցել նրա հետ։

Ստորև տպագրվում է այդ զրույցի ամփոփումը։

— Ես ծնվել եմ Ռուսաստանում, Սանկտ-Պետերբուրգում, 1902 թվականին։ Հայրս ռուս էր, մայրս՝ հայուհի։ Ես ապրել եմ Ռուսաստանում մինչև 1921 թվականը։ Այդ տարի ես ամուսնացա Եղիշե Չարենցի հետ։ Ես ինքս ևս գրում էի, և մեր տունը հաճախ էին այցելում գրողներ, արվեստագետներ։ Ես ծանոթացա Մանդելշտամի, Ախմատովայի, Մայակովսկու, Բլոկի, Գորկու, Ալեքսեյ Տոլստոյի, Ալեքսանդր Գրինի, Ալեքսանդր Բլոկ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Սուրէն Մուրատեան եւ զաւակը Տիգրան Ճիպօղլեան, Մահաքեան, Սալամէ, Քէօսէեան եւ Տէր Մովսէսեան ընտանիքները չնորհակալութիւններ կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, նամակով, հեռագրով, ծաղկեպսակնե-րով եւ նուիրատուութիւններով մասնակից եղան տարաբախտ՝

ՊԵՐՃՈՒՀԻ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ

մահուան առիթով ստեղծուած սուգին։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Ծաչի Վալանսի մասնաճիւղը խոր ցաւակցութիւն կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Պետրոս Աբրահամեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն իրենց հօր Ահարոն Աբրահամեանի մահուան առթիւ։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Սէն Թէթիէն.— Պ. Սարգիս Փիլիկեան 500 Ֆ ·կը նուիրէ «Յառաջ»ին, իր եղբօր՝ Յակոբ Փիլիկեանի մահուան առթիւ։

×

Այրի Տիկին Մարիամ Կէօզիւմեան իր ամուսնոյն՝ Յարութիւն Կէօզիւմեանի մահուան քառասունքին ի յիշատակ, Փոխան հոգեհանգիստի 500 Ֆ· կը նուիրէ Ալֆորվիլի Ս· Մեսրոպ Կրթարանին (ըստանալ «Յառաջ»էն)։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ.— Կը խնդրուի Պ. Տէր-ատէրեանէն, որ 350 Ֆ·ի բաժնեգին մը ղրկած է ուղղակի «Յառաջ»ի փոստի հաչիւին (ՍԷ-ՍԷ-ՓԷ) իր լրիւ հասցէն ղրկել վարչութեան։

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

—o—

կազմակերպութեամբ՝
ՆԻՄԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԱԿՈՒՄԲԻ
Փետրուար 22, կիրակի, ժամը 16-ին
Հայ Մշակութային «Օշական» սրահը
183 *bis, Bd. de la Madeleine — NICE*
կը դասախօսէ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ
Ն ի ւ թ՝
«ՍՓԻՒՌՔԸ ԵՒ ԱՆՈՐ ԻՆՔՆՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԺԵՒՈՐՈՂ ԱԶԴԱԿՆԵՐԸ»
Մուտքը ազատ է։

UGAB - JEUNES OUVERTURES

Notre Cine - Club présente

"LE TRIANGLE"

Film arménien d'Henrik MALIAN
Version originale
Sous-titré en français
Le JEUDI, 19 FEVRIER, à 20h.15
au Centre Culturel Alex Manoogian
118, *Rue de Courcelles, Paris* 17e

RECITAL UNIQUE
DE
HAROUT
ET SON ORCHESTRE DES U.S.A.
A L'OLYMPIA
22 MARS, DIMANCHE, A 20 .30

———×———

Location ouverte:—

○ *Aux guichets de l'OLYMPIA.*
○ *TELE CONDORCET; Clamart - Tél.:* 645. 34. 69
○ *LA CAPPADOCE; Tél.:* 375.05.30
○ *VAROU: Issy-les-Moulineaux - Tél.:* 644. 40. 60

PRIX UNIQUE: 50 F.

UNION DES ANCIENS ELEVES
MOORAT - RAPHAEL

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՑԷԼԵԱՆ
ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Dans les Salons de l'Hôtel SOFITEL (Porte-de-Sèvres)
LE SAMEDI, 7 MARS, à 20 h. précises.

GRAND DINER DANSANT

Sous la Présidence d'Honneur de
CHARLES AZNAVOUR

Avec la participation de:
— l'Ensemble Traditionel Arménien ACHURI;
— le Chanteur VIGUEN;
— et LES TZIGANES IVANOVITCH.

Soirée dansante, à partir de 23 h.; animée par:
BERNARD DEDEDJIAN et son Orchestre.

Résérvation: ANTREASSIAN Garbis : 528. 64.67 — *GASPARIAN:* 236.48.19

MARSEILLE

La Section Culturelle de
L'UNION GENERALE ARMENIENNE
DE BIENFAISANCE
organise
Le Vendredi, 20 Février, à 21 h.
A son siège — 33, Cours Pierre Puget
Une Conférence
par M. GERARD DEDEYAN
(Professeur à l'Université de Montpellier)
Thème de la Conférence:
3000 *ANS D'HISTOIRE ARMENIENNE*

Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Կիրակի օր, Փետրուար 22, Վեւոնդ - եանց Քահանայից յառաջիկայ ժամին ա-ռիթով, Փարիզի Ս· Յովհաննէս - Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10-ին կը մատուցուի եպիսկոպոսական հանդիսաւոր պատարագ։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ԳԻՒՏ ԵՊՍ· ՆԱՐԳԱՇԵԱՆ

Ի ժամ Պատարագի կը կատարուի մասնաւոր Հոգեհանգիստ Փարիզի եւ շրջանի եկեղեցիներուն մէջ ծառայած վախճանեալ առաջնորդներու եւ հոգեւորականներուն համար։

Փարիզի և շրջաններուն մէջ ծառայած առաջնորդներն ու հոգեւորականները եղած են.—

Վեր. Տ. Արք· Քիւպարեան, Ար-տաւազդ Արք· Սիւրմէեան, Գէորգ Արք· Իւթիւճեան, Գրիգորիս Եպս· Պալաքեան, Կոմիտաս Վրդ· Սողոմոնեան, Սուքիաս Վրդ· Պարոնեան, Յովհաննէս Քհնյ· Հիւնքէրպէկեան, Սահակ Քհնյ· Իւթիւճեան, Կոմիտաս Քհնյ· Սկպեան, Բառնաբաս Քհնյ· Խնտամեան, Աբիսո-ղոմ Քհնյ· Թորոսեան, Մեսրոպ Քհնյ· Մեսրոպեան, Վահան Քհնյ· Խոյեան, Բարթող Քհնյ· Թապըմճեան, Գէորգ Քհնյ· Դաւիթեան, Լեւոն Քհնյ· Աբօլանեան, Գարեգին Քհնյ· Տէօվլէթեան, Մկրտիչ Քհնյ· Աբօլանեան, Գէորգ Քհնյ· Նիզամեան, Ներսէս Քհնյ· Գանճեան, Գրիգոր Քհնյ· Ճէպէճեան, Յուսիկ Քհնյ· Ադամեան, Վարդան Քհնյ· Պաղտասլը-եան, Յարութիւն Քհնյ· Ճօրճուլեան, Ադդէ Քհնյ· Փայլակեան, Եսայի Քհնյ· Ալթունեան, Թովմաս Քհնյ· Մինասեան, Մաշտոց Քհնյ· Թիւֆէնկճեան։

Կը հրաւիրուի մեր ժողովուրդը ազօ-թելու բազում տարիներ իր Եկեղեցւոյն ծառայած հոգեւորականներուն համար, ինչպէս նաեւ Հայց· Առաքելական Եկե-ղեցւոյ բարգաւաճման համար։

Imprimé Sur Les Presses
Du Journal «HARATCH»
83, Rue D'Hauteville — 75010 - Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ARMÉNIE 81

ՁԱՏԻԿԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

PAQUES A ETCHMIADZINE

DU 15 AU 30 AVRIL 1981

Accompagnateur: VAROUJAN SARKISSIAN

———×———

CIRCUIT CULTUREL

MOSCOU, EREVAN et LENINGRAD
DU 12 AU 27 AVRIL 1981

Accompagné par: Berdj DJEZVEDJIAN

VOYAGE PROMOTIONNEL DE 12 JOURS

SUR VOL SPECIAL

DU 02 AU 13 AOUT 1981

— **Possibilités d'extension jusqu'au 17 Août** —

Départ de Lyon: 3700 F.
Départ de Paris: 3500 F.

Prix comprenant: l'Avion, l'Hôtel « Arménia », la Pension complète, les Excursions quotidiennes, le Visa et l'Assurance.
Avec Accompagnateur qualifié de l'agence

Consultez-nous pour les programmes détaillés et le calendrier des départs.

Renseignements et Inscriptions:

A PARIS:
LEVON BAGHDASSARIAN
SABERATOURS
3, Rue de l'Arrivée
Imm. CIT - 7e étage
75749, Paris — Cedex 15
Tél.: (1) 538. 67. 47

A LYON:
VAROUJAN SARKISSIAN
SEVAN VOYAGES
48, Cours de la Liberté
69003 — LYON
Tél.: (7) 860. 13. 66

A MARSEILLE:
JACQUES CHELELEKIAN
WASTEELS
87, La Canebière
13001 — Marseille
Té.: (91) 95. 90. 12

Ընդունելութիւն

Ի ՊԱՏԻՒ
ԸՆԿԵՐՈՒՀԻ ԱՏՐԻՆԷ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԻ

Ֆրանսահայ Կապ· Ծաչէն Փարիզի մասնաճիւղը, հաճոյքը ունի պատուելու, իր վաստակաւոր ընկերուհիներէն՝ ԱՏՐԻՆԷ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԸ, (Արժանթինէն), երեկոյ-պա իր չրջապտոյտի առիթով։

Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերուհիները, համակիրները եւ բարեկամները։

Կիրակի 22 Փետրուար կէսօրէ վերչ ժամը 16-ին, Մշակոյթի Տան մէջ։
17, *Rue Bleue, Paris* 9e

L'EPHORIE
DE L'EGLISE ARMENIENNE
D'ISSY - LES - MOULINEAUX
présente
A U
CENTRE CULTUREL FRINGHIAN
6, Avenue Bourgain

FEVRIER:
— *Jeudi, 26 Février:*
Diapositives sur l'Arménie occidentale
MARS:
— *Jeudi 5 au Samedi 14 Mars:*
Exposition de peinture de P. Tchakmakian. Vernissage le 5 Mars à 19h.
— *Jeudi, 19 Mars:*
Diapositives sur la RSS d'Arménie.
— *Jeudi, 26 Mars:*
Conférence sur l'Eglise Arménienne dans le monde.
par le Père Murone Kevikian

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Հայ· Առաքել· Եկեղեցւոյ վարչութիւնը չնորհակալութեամբ առացած է հետեւեալ նուէրները· — Այրի Տիկին Յոհարիկ Գէորգեանէ 17·000 Ֆ·, մի Ոմն 5·000, Պ· Պուլիքեան 2·500, Պ· Կարպիս Ճընկարեան, Արման Մկրտիչեան, «Լիոնի Հայ Տիկնանց Միութիւն» 1000-ական, Լիոնաբնակ Պարսկահայեր 1200, Պահա-տուրեան, եւ Կապոյտ Ծաչի Լիոնի մասնաճիւղ 500-ական, Պ· Արման Ուզունեան 300 Ֆ·, Տիկին Գըլըճեան 200 Ֆ·: Եղիսաբէթ Վարդանեանի մահուան առ-թիւ փոխան ծաղկեպսակի Խժտահարեան ընտանիք 150, Այրի Տիկին Արմենուհի Վարդանեան, Տէր եւ Տիկին Մինաս Սան-թիքեան, Փօլ Վարդանեան, Տէր եւ Տիկին Գուիէր Սանթիքեան, Տէր եւ Տիկին Վահագն Վարդանեան 100-ական, խումբ մը Տիկիններ 100, Տիկին Տաթլեան 100, Տէր եւ Տիկին Զէքեան 50, Պ· Շահէն Խէմէքեան 50, Խումբ մը Տիկիններ Հայ-կազեան Վարժարանին 110 Ֆրանք։

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
19
JEUDI
19 FÉVRIER
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ_ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատ : 2 Ֆ.

56ԿԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.846 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 56e ANNÉE — No 14.846

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՆՈՐ ՎԱՏԹԱՐԱՑՈՒՄ ԵՒ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—o—

Բաւական ատենէ Լիբանան խօսիլ չէր ար-ար իր մասին, բացի երբեմն – երբեմն իսրայէլեան ռմբակոծումներէն հարաւ – Լիբանանի վրայ: Մնացեալը՝ անբնական կեանքը այլեւս բնական բնոյթ առած էր եւ ամէն մարդ յարմարած էր անյարմար կացութեան: Բայց յանկարծ մտահոգութիւնները կրկին մէջտեղ կ'ելլեն եւ յոռետես նախատեսութիւններն ալ չեն պակիր: Լիւսիէն Ժորժ, Մոնտի մէջ այդ առընչութեամբ վերլուծում մը կ'ընէ, որ ցոյց կուտայ թէ որքան խախուտ է կացութիւնը: Լրագրողը կը ճշդէ սակայն թէ «խռովութիւնները այն աստիճանին չեն հասած որ Լիբանան այժմէական առաջին կարգն անցնի – շատ մեռեալ պէտք է, Պէյրութի այդ տխուր նախապատուութիւնը տալու համար – մինչդէպերը հարկ եղածին չափ նշանակալից են, որպէսզի Լիբանանցիները մոռանան»:

Ինչ նոր բան պատահած է, ուրեմն, այս մտահոգութեանց դուռ բանալու համար: Նախ կայ յորդանանցի դիւանագէտին հարցը: Առեւանգուած է չուրջ 10 օր առաջ եւ միշտ անգտանելի է եւ ծանրագոյն կէտը կը նկատուի քանի լիբա-նանեան կառավարութիւնը սուրիական սպառնալիքներու թիրախ է: Լիբանանի Պաաս կուսակցութեան սուրիամիտ ճիւղը բուռն ամբաստանագիր մը հրապարակած է Պէյրութի իշխանութեանց դէմ, կեդրոնացած Արտաքին նախարար Ֆուատ Պութրոսի վրայ: Գլխաւոր մեղադրանքն այն է, որ Պէյրութի իշխանութիւնները կը թուին բաժնել այն տեսակէտը, որ Դամասկոս մատ ունի այդ առեւանգու-մին մէջ: Սուրիամիտ Պաասը կ'ըսէ սիւննի նախարարապետին, «կամ ազդոհոսանքին հետեւիլ եւ կամ հրաժարիլ»:

Միւս ճակատը՝ քրիստոնեայ, որոշ զոհողութիւն կը տիրէ, գլխաւորաբար Պէյրութ ձէմայէլի եւ Հանրապետութեան նախագահին՝ Սարգիսի շուրս յայտնուած-կան տեսակցութեանց պատճառով: Միւս կողմէ դաշնային, ասիկա պատճառ է, որ «կողմնակալութեան» մեղադրանքին տակ ըլլայ, մանաւանդ որ Թայէֆի իսլամական վերահսկողութեան ալ չէր խնայած ոչ ոքի եւ չեշտած այն հարցերը զորս Լիբանանի առջեւ կը դնէ պաղեստինեան ներկայութիւնը: Սուրիա լուռ հանդուրժութիւն մը տուած էր, ինչ ալ չատ տաք ըլլալով ՊԱԿ-ի հետ այս շրջանին:

×

Տեղւոյն վրայ սակայն լարուածութեան գլխաւոր պատճառը այլ է: Երկու անցքերէն, որոնք կան քաղաքին մէկ շրջանէն միւսը անցնելու համար, մէկը՝ Սոտեքօ փակ է փետրուարի սկիզբէն ի վեր: Ոչ ոք արդէն կը համարձակի այդ անցքին դիմել արեւելեան կամ արեւմտեան գօտիէն միւս գօտին անցնելու համար, այնքան բազմացած են հրացանաձգութիւնները, «առանձին» կրակ բացողներու կողմէ:

Ուրիշ վտանգ մըն ալ, Պէյրութ ձէմայէլ միւնուորական մարզում հաստատուած է քրիստոնեայ գօտիին դպրոցներուն մէջ, 17 հազար երիտասարդ պահեստաւորները պատրաստելու համար:

Լիւսիէն Ժորժ յոռետեսութիւնը կը տանի հոն, ուր կ'եզրակացնէ. – «Նախագահական պաշտօնաշրջանը վերջ կը գտնէ 1982 Սեպտ. 23–ին, եւ հարցը այն չէ թէ ո՞վ պիտի յաջորդէ նախագահ Սարգիսի, այլ՝ մէկը պիտի յաջորդ՞է: Եւ թէ հակառակ պարագային եթէ Լիբանան պայթի, ինչ բռնութիւններ պիտի կանխեն կամ հետեւին այդ պայթումին»...:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՊԱՆԱԿԱՆ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ծոցը տապնոպ մը ծնած է չարչարանքի տակ մեռած պասք քաղաքական բանտարկեալին պատճառով: 7 բարձրաստիճան պաշտօնեաներ հրաժարած են արդէն:

ՄԻԼԱՆՈՅԻ մէջ «կարմիր Զոկատները» տէր եղան ահաբեկումի մը, որու զոհ գնաց քաղաքին հիւանդանոցին անօրէնն բժիշկը՝ Լուիճի Մառանկոնի:

ԱՆԹԻԼ 2 հեռատեսիլի կայանին վի-ժած բանակավէճ – հանդիպումէն ետք, ամէն կողմէ յարձակումները կը չատնան համայնավար կուսակցութեան վրայ: Մնաց որ Սեկկիի բերած վաւերացումը այդ բիրտ միլիամուրեան գինքը կը նետէ ամբոխավար ընտրապայքարի մը մէջ: Արդէն ամէն ինչ՝ դաշինք, տոկ, երիտասարդ կը շահագործուին ասոր – անոր եւ մանաւանդ համայնավար ընտրապայքարին համար:

ԼԵՀ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ դադրեցուցին լրենց գործադուլը, իշխանութիւնները արտօնած ըլլալով որ անկախ սենտիքա մը կազմեն:

ՀԱՆՐԱՑԻՆ ԿԱՐԾԻՔԻ քննութիւնները կը տեղան ամէն օր, ամէն կողմ, ընտրապայքարի այս շրջանին: Քոթիտիէն տը Փարի վորձեր է Ֆրանսացիներուն կարծիքն առնել քաղաքական դէմքերու վրայ եւ հաստատուեր է որ ամէնէն սնոպն է՝ Ժիսքար տ'Էսթէնն, ամէնէն ձանձրացուցիչը՝ Պառ, ամէնէն աննշանը՝ Տըպրէ:

ՇԻՐԱՔ բացատրեց Երեքշաբթի երե-կուն, հեռատեսիլի Ա. կայանէն, որ իմաստութեան ճամբան է, փրկելու համար Ֆրանսան: Ինչպէս բոլոր թեկնածուները, ինք ալ գիտէ թէ ին՛չ պէտք է ընել վերջ տալու համար դրամահոսութեան, անգործութեան, բարձրացնելու համար Ֆրանսայի վարկը եւլն. եւլն.: Հարցը այն է սակայն, որ երբ թեկնածու մը ընտրուի, կը պարզուի թէ այլեւս բնաւ չի գիտեր թէ ի՞նչ պէտք է ընել...:

1981 ՅՈՒՆՈՒԱՐԻՆ 1853 ձեռնարկ. սնանկացած են ինչ որ 42%ի յաւելում մը կը նշանակէ մէկ տարուան ընթացքին:

ԻՐԱՆՑԻ ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆ – ՆԵՐ կոչ մը ըրած են Իրանցիներուն, ուր կ'ը դատապարտեն ղեկավարները, որոնք «քանիցս բռնաբարած են ժողո-վուրդին ընկերային եւ անհատական իրաւունքները եւ կեցուցած են ժողովրդական յեղափոխական չարժումին ընթացքը»:

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

«ԿԱ՛Մ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ԿԱՄ՝ ԳԵՐԵԶՄԱՆ»...

—o—

Փետր. 17–էն «Թէրճիւման» օրաթերթը սկսած է հրատարակել նոր «Թերթօն» մը հանդստեան կոչուած դնդապետի մը՝ Հասան Ֆեհմի Լոհանլըի յուշերը – Թեամբ եւ «Հայկ. ահաբեկչութեան ծնունդ տուող պատճառներ» խորագրով: Յօդուածաշարքը կը «խոստանայ» հետաքրքրական ըլլալ եւ նոր «լոյս» սփռել 1453–էն (կ. Պոլսոյ գրաւումը) ցայսօր ապրուած ժամանակաշրջանը ընդգրկող «Հայոց Պատմութիւն» մը գրելով, ան – չուշա Թրքական ակնոցով դիտուած:

Յաջորդով կը սկսինք տալ գլխաւոր հատուածները: Առաջին յօդուածը, ունի արդէն այլապէս «չահեկան» երկրորդ խորագիրը մը՝ «Կամ Հայաստան, կամ գերեզման»...:

ԵՐԵՒԱՆ ⟷ ՓԱՐԻԶ
ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս Փետր. 10 – 12)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԻՆ ՈՒ ՆՈՐ ԿԱՄՈՒՐՋՆԵՐԸ

Հրազդան գետի վրայ կառուցուող Մա-սիս – Նուռնուս երկաթուղիի երկկարկանի կամուրջին շինարարութիւնը վերջ գտած է: Հայաստան հին ու հաղուագիւտ կամուրջներու երկիր է, ուր պահպանուած է մօտ 40 միջնադարեան կամուրջ: Ահ-խարհի հնագոյն կառոյցներէն է Սանահինի կամուրջը Դեբեթ գետի վրայ: Ճարտարապետական հոյակապ կոթողը կառուցանել տուած է Իվանէ եւ Զաքարէ Զաքարեանի քոյրը՝ Վանենի Թագուհի, ժի. դարու վերջաւորութեան: 1725–ին Աղա Մահմէդ խանի հրոսակները ոչնչացուցած են կամուրջի արձանագրած խաչքարի այն մասը, որուն վրայ գրուած էր կառուցման թուականը: Շուրջ 800 տարի է, որ անոր վրայ եր-թեւեկը չի դադրիր: Պազալտէ շինուած, 18 մեթր թռիչք եւ 60 մեթր երկայնք ունեցող կառոյցը, դիմացած է դարերու փոթորիկներուն եւ հասած մինչեւ մեր օրերը: Այդ կամուրջին վրայէն անցած են Սայաթ Նովա եւ Յովհաննէս Թումանեան: Հռչակաւոր է ծիրանագոյն տուֆէ կերտուած Աշտարակի եռաթռիչք կամուրջը Քասախ գետի վրայ, որ շինուած է 1664–ին եւ որուն երկայնքը 76,2 մեթր է: Ժողովուրդը աւանդութեամբ պահպանած է զայն կառուցանողին՝ քանաքեռցի Խոջա Փշաւի անունը: Կամուրջին դիմաց կը բարձրանայ փոկաբերդ կոչուող ժայռը: 325 տարի է, որ ժայռերու պէս կանգուն այս կամուրջը կը ծառայէ մարդոց: Հնագոյն կառոյցներէն են Երեւանի կամուրջը Հրազդան գետի վրայ (1679), զոր «Վէրք Հայաստանի» վէպին մէջ նկարագրած է Խաչատուր Աբովեան, Օշականի կամուրջը Քասախ գետի վրայ, կառուցուած 1706–ին, Գառնիի կամուրջը Ազատ գետի վրայ (ԺԶ. – ԺԷ. դարեր): Շարունակելով կամրջաշինութեան դարաւոր աւանդութիւնները, Հայաստանի ճարտարապետները ստեղծած են նոր ու ինքնատիպ կամուրջներ: Լաւագոյն կոթողներէն են 1945–ին կառուցուած «Ճաղթանակ» կամուրջը Հրազդան գետի վրայ, 1956–ին կառուցուած Հրազդանի մեծ կամուրջը, որ վերջերս նորոգուած ու դարձած է աւելի գեղեցիկ ու դիմացկուն:

ԿՄՄԻԹ

ԾԱՂԿԱԲԱՐ
ԹԷ ԾԱՂՐԱԲԱՂ

—o—

Ահա ես եմ՝ Խելօք Զալօն: Ու կը բերեմ ձեզի փունջ մը ծաղիկ՝ հաղուած սփիւռհայ մամուլէն: Ես ըսեմ՝ ծաղկամաղ, դուք ըսէք՝ ծաղրաբաղ: Ծաղիկները՝ մամուլէն, կամիքն ալ ինձմէ:

×

«Հայրենիք» օրաթերթի մէջ հրատարակուած է հետեւեալ ծանուցումը (2 Հոկտ. 1980). «Տիթրոյթի Հայ Կեդրոնը կը կազմակերպէ ճաշկերոյթ – պարահանդէս մը «ՄԵՐ ԱՊԱԳԱՆ» նշանաբանով:

– Արդիւնքը միայն փայլուն կրնայ ըլլալ...

×

«Ազդակ» օրաթերթի 8 Յունուար 1981ի թիւէն սա խորագիրը. «Մի՛չտ աղքատ եւ մի՛չտ խնդրարկու Թուրքիան»...

– Որ յարատեւութեան փաստ է...

Նոյն օրաթերթը 9 Յունուարին. «Զօրավարները կը կրծեն Թրքական մամուլի ազատութիւնը» կը խորագրէ...

– Յարատեւ ապերասանութեան կը յաջորդէ՝ անօթութիւն:

×

«Արեւ» օրաթերթի 11 Դեկտեմբեր 1980–ի համարէն սա առածը. «Երկան – կութեանդ բուն դրամագլուխը քու մէկդ փնտռէ»:

– Ասոր կ'ըսեն ներդրում...

Որուն կը յաջորդէ (12 Դեկտեմբեր) սա խորագիրը. «Տարաժամ վրիպապատումմ»...

– Կամ վրիպատար ժամավատնում:

×

Դարձեալ «Ազդակ» 14 Յունուար 1981ին կը խորագրէ. «կարեւորը օրօրուիլն է» ... ու քիչ մը անդին. «մեր ուղին»...

– (Առանց մեկնաբանութեան)...

×

Ց. Քիւրքճեանի քիչ մը ամէն տեղ հրատարակուող «Լեզուական հարցեր»էն սա մէկերերումը. «Գոնէ արեւմտահայ ականջներու՝ աղբահաւաքման դրութիւն ձեւը բաւական հաչա կը հնչէ»...:

– Հոս ալ կարեւորը բութն է:

×

Եգիպտահայ ««Արեւ»ին մէջ կը կարդանք. «Կոկանեան սրահի փինկ – փոնկի խումբը խլեց «Սուրբի Բրուտեան» չափ-ներն բաժակը»...

– Սուիթի–ն առեւանգուած...

Մինչ Ամերիկայի «Պայքար» օրաթերթը կը ծանուցանէ.–

« Mardirossian Funeral Home ».
— *Home, sweet home...*

Նոյն «Պայքար»էն, 16 Յունուար 1981–ին, սա յօդուածը. «Միշտ մտածեցէ՛ք քաղցկեղի մասին....

– Ուրիշ բան ըրած չունիմ:

ԽԵԼՕՓ ԶԱԼՕ

ՏԱՃԱՏ ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

ՏՔՆՈՒԹԻԻՆ ԵՒ ՃԻԳ

«Յառաջ» մեր վեթերան ընկերոջ՝ Տաճատ Պօղոսեանի մահուան դոյժը հաղորդելով, իրաւամբ կը հաստատէր, թէ «Տաճատ Պօղոսեանի մահով, հին սե-բունդի ականաւոր դէմքերէն մէկը եւս կ՛անհետի, դէմքեր, որոնց կատարած դերը մեր գաղութներու ազգ. կեանքին մէջ ճակատագրական եղած է»: (*)

×

Պարզ, այլ յստակ պարբերութիւն մը, քանի հանրային ծառայութեան, նուի-րումի լման տարողութիւնը կը ցուցադրէ: Աչխատանքի, աքնութեան եւ ճիգի ամբողջական տենդին պատկերացումը կը կատարէ: Եւ, անկասկած, ափիւռքեան մեր «պատմութեան» մէջ, մեր ողբայ-եալ ընկերոջ եւ իր նմաններուն դերը կը մնայ կարեւոր, եթէ ոչ հիմնական:

Արդարեւ, կը բաւէ միայն յիշել, թէ ան չորս տասնամեակներ չարունակ, իր իսկ ջանքերով լոյս ընծայեց Բաֆֆիի օ-րացոյցը, որ ըծախնդիր աչխատանքի մը արգասիքը հանդիսացաւ, տարիէ տարի երկարող օղակներով: Օրացոյցեր, որոնց «հաւաքածոն» իրենց թուականներու մատնանչումներով, յիչատակելի դէմքե-րու կենսագրականներով, գրական-պատմագրական արձանագրութիւններ-րով, սահմանուած են մնալու այլապէս չահեկան, իրրեւ առաջադրութիւն եւ գործ: Այսինքն՝ ճիգ եւ վաստակ:

Տաճատ Պօղոսեան, որ ժամանակ մը վարեց Ալիք օրաթերթին, – նաեւ այլ թերթերու, – խմբագիրի պատասխանա-տու պաշտօնը, սկիզբէն իսկ ի յայտ բե-րաւ նախաձեռնարկ ոգի: Եւ անոր հե-տաքրքրութեանց սահմանը տարածուեցաւ զանազան երեսներու վրայ: Հիմը դրաւ Արաքս մանկա-պատանեկան մատենա-չարին, Թեհրան: Տանեակի հասնող գրքոյկներ՝ սահմանուած մանուկներու, իրենց գունատիպ եւ պատկերազարդ է-ջերով եւ հայ մանկագիրներու ըս-տեղծագործութիւններով, ընթերցա-սիրութեան եւ գրասիրութեան աւիշը ներարկեցին նորածիլներուն մօտ:

Յատկապէս կ՛ուզենք ընդգծել տարե-գիրքերու հրատարակութեանց մէջ անոր թէեւ կարճ, – երկու թիւ, – բայց յատ-կանչական աչխատանքը:

Թիւով եւ որակով նկատելի եղան հա-յերէն տարեգիրքերու եւ տարեցոյցնե-րու հրատարակութիւնը մեր իրականու-թեան մէջ: Մասնաւորաբար, արեւմտա-հայ հատուածին մօտ: Պոլիս անցեալին իր քայլը նետեց: Շարժումը չարունակ-ուեցաւ յետագային նաեւ արտասահ-ման: Դեռ ուսումնասիրելի էջ մը կը մը-նայ այս բնագաւառը: Այսուհանդերձ, կարգ մը լրոզութիւններ եւ հաստա-տումներ կարելի կը թուին ներկայիս: Այսպէս, իրենց ինքնատիպ եւ այլապէս հարուստ բովանդակութեամբ աչքառու կը մնան, բնականաբար, Թէոդիկի «Ա-մէնուն Տարեցոյց»ները, 1907–էն մինչեւ 1928: Թէոդիկ, Պոլսոյ մէջ այս ուղղու-թեամբ նոր ճամբայ մը բացաւ, կա-րելի է անվարան ըսել՝ նոր դպրոց մը հիմնեց, որմէ ներչնչուեցան յետնորդ-ները: Մասնաւորաբար, երբ նկատի ու-նենանք, թէ Թէոդիկ իր գործը չարու-նակեց արտասահման, Փարիզ: Ուրեմն՝ չարժումը ծաւալեցաւ նաեւ դուրսը, հոս թէ այլուր:

Տարեգիրքերու յատկանչական նուա-ճումներէն մէկը պէտք է նկատել անկա-կած, Ց. Ճ. Սիրունիի եւ Դանիէլ Վա-րուժանի միացեալ խմբագրութեամբ 1914–ին հրատարակուած «Նաւասարդ» գրական եւ գեղարուեստական տարե-գիրքը, չուրջ 350 էջ, պատկերազարդ եւ ճոխ բովանդակութեամբ, Ս. Փրկիչ Ազգ. Հիւանդանոցին «Ընդարձակ տարեցոյց»ը, իր հին (Ա. հատորը 1900–ին) եւ նոր (Ա. թիւը 1925) շրջաններով: Սուրէն Պար-թեւեանի «Եղիպտահայ տարեցոյց»ը, Ա. տարի, 1914, Ս. Վրացեանի խմբագրու-թեամբ լոյս տեսած «Հայրենիք տարե-գիրք, – ոսկեայ էջերը», Պոսթըն Ա. տա-րի, 1943, «Համազգայինի» տարեգիրքե-րը, խմբագրութեամբ Գ. Իփէկեանի, Պէյրութ Ա. տարի, 1936, Կարօ Գէորգ-եանի այնքան չահեկան «Ամէնուն տարե-գիրքը», որ 1954–էն մինչեւ 1967 – 68 միացեալ թիւը, Թէոդիկի դպրոցին ժա-մանակակից դիմագիծը ստացաւ իր այ-լազան երեսներովը:

Այս չարժումին մէջ, – չարքը պարզ է, թէ ամբողջական չէ, – իր առանձնայա-տուկ տեղը գրաւեց Տաճատ Պօղոսեանի աչխատասիրած Բաֆֆիի տարեգիրքը, դժբախտաբար, երկու տարի միայն:

Աչխատասիրողը, հետեւելով տարե-գիրքերու աւանդական ուղղութեան, նը-պատակ ունեցաւ հատորի մը էջերուն մէջ զետեղել ոչ միայն գաղութի մը տարե-շրջանի կեանքը, իր մանրամասնութիւն-ներով, այլեւ Սփիւռքին ու Հայաստա-նինը: Մասնաւորաբար հարուստ եղան պատմա-բանասիրական բաժինները, դիմաւորաբար կեդրոնացած իրանահայ անցեալին վրայ, այնքան ճոխ իր էջե-րով: Հարկ է ընդգծել այս կէտը, որով-հետեւ ուսումնասիրութիւնները եղան այլապէս չահեկան, բովանդակալից, աչ-խատակցութեամբը հարցերուն մասնա-գէտ գրիչներուն:

Գրական երկերու վրայ կատարուած սեւեռումները՝ ասոնց հրատարակու-թեամբ, հայ թէ պարսիկ, ստիճան մը ունէր բովանդակալից զարճուցին տա-րեցոյց – տարեգիրքին ղոյդ հատոր-ները:

Այն, ինչ որ կրնայ նկատուիլ կրկնակ յատկանչական, Տաճատ Պօղոսեանի պըր-կեր-ները մաս կը կազմեն Անդրկովկասեան Հանրապետութեանց: Ատրպատական՝ ո-րուն մայրաքաղաքն է Պաքու, Հայաս-տան՝ որուն մայրաքաղաքն է Երեւան եւ Վրաստան՝ որուն մայրաքաղաքն է Թիֆլիս: Հերթականօրէն ասոնց մէջ խօսուած լեզուները են՝ Ազերի, Հայերէն եւ Վրացերէն»: Ու այդպէս՝ քանի մը այլ բնորոչիչ մանրամասնութիւններ:

Ցանկարծ կը դադրեցնէ ուղղագրու-թիւնը ու անձամբ կը հաւաքէ թուղթե-րը, զորս կը սկսի աչքէ անցընել: Կանչ կ՛առնէ մէկ հատին վրայ: Կուկունեանին ձեռագիրն էր: Կը կանչէ պինք: Կուկուն-եան դանդաղ, բայց համարձակ կը մօ-տենայ ուսուցիչին, որ տեղէն ելլելով ապահակներու տարափ մը կը տեղացնկ աչակերտին, երեսին մերթ ընդ մերթ ընդհատելով հարուածները եւ սաստ-կելով՝ «Վրաստանը ղլխապերով կը գրուի, Վրացերէնը նոյնպէս ղլխապիր, իսկ այս ածականիդ համար (գրատախտակը ցու-ցընելով) ա՛ռ այս մէկն ալ: Մեր մէջ պա-տուհաս մի՛ակ վրացի դասընկերոջդ ազգու-թիւնը վիրաւորելուդ համար ա՛յս մէկն ալ առ հաչիւ, իսկ պատիժդ կը չարու-նակուի մէկ չաբաթ ուաքի կեցած դասըն-թացքի հետեւելով»: Ինչ եաք, հազիւ հանգարտած, ուսուցիչը բարոյախօսու-թիւն կ՛ընէ նչելով, որ սեւ ազգ պէտք է յարգանքով վերաբերի ուրիչ ազգի մը, մանաւանդ գրացի ազգի հանդէպ, յարգանք տածելով գրացի ժողովուր-դին նկատմամբ, փոխադարձաբար կը յարգուի ինք:

Տաճատ Պօղոսեան տարիներ դասաւան-դեց ազգային վարժարաններու մէջ, հայրենասիրական ոգի ներչնչելով մա-տաղ սերունդի մը, որ տարիներ չէր յա-ճախած հայկական դպրոց (Ռըզա Շահ, 1936ին, Թուրքիայէն վերադարձին ար-գիլած եւ փակած էր հայկական վարժա-րանները): Տարիներ անձնուիրութեամբ վարեց «Ալիք» օրաթերթի խմբագրու-թիւնը եւ 40 տարի հրատարակեց «Բաֆ-ֆի» պատի եւ գրպանի օրացոյցները, ո-րոնք փնտռուած էին ամէնուն կողմէ:

Իր զաւակէն կ՛իմանայի, որ մեր ու-սուցիչը երբեմն կարճ ժամանակով կը բացակայէր երկրէն մասնակցելու համար կարեւոր ժողովներու՝ Լիբանան, Եգիպ-տոս եւ այլուր:

Տաճատ Պօղոսեան էր նաեւ փնտռուած հեռատը մը, որ իր կուռ ու բովանդակա-լից ճառերով հայրենասիրական ջերմ շունչով կը վարարէր ունկնդիրներու հո-գիները:

Ցարգանք մեծ հայրենասէրի, նուիր-եալ դաստիարակի եւ ազգային անբասիր գործիչի յիչատակին:

ԿԱՑԾԱԿ ՓԱԼԱՆՃԵԱՆ
Պարչելոնա

ՍԻՐԵԼԻ ՈՒՍՈՒՑՉԻՆ՝
ՏԱՃԱՏ ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ
ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

—o—

Բ. Աչխարհամարտի վերջին տարինե-րուն կ՛ուսանէի Թեհրանի Հայոց Ազգա-յին Դաստիանան վարժարանը: Նախակերք-թարանի վերջին դասարանն էի, կար-ծեմ: Մեր տեսուչն էր Ալեքսան Տէր-Վարդանեան, խիստ, պատկառանք պա-հանջող, տարեց անձնաւորութիւն մը: Հնչակեան կուսակցական մը, որ այդ տարիները ուրիչ կուսակցական ուսու-ցիչներու հետ, զանազան նահանգներէ ու գաստաններէ եկած ընտանիքներու զաւակ-ներէն սերունդ մը կը դաստիարակէր: Հայերէնի, Հայոց պատմութեան, հայ երաժչտութեան կողքին կը դասաւանդէր ան պարագերէն զանազան առարկաներ, մեծ մասամբ պարսիկ ուսուցիչներու կողմէ:

Մեր դասարանի հայերէնի ուսուցիչն էր Էմմիածնի Գէորգեան ճեմարանէն Տա-ճատ Պօղոսեան, խիստ բայց պատկա-ռաղու, հայրենասիրական ոգի ներչնչն-ղող, բարեսիրտ բայց ի հարկին կարգա-պահութեան հանդէպ ծայրայեղօրէն խստապահանջ: Մենք՝ պատանիներս, ա-ւելի երմէ կը քաչուէինք, քան տեսուչէն եւ պինք աւելի կը սիրէինք: Իր խոստու-թեան մէջ իսկ, մեր ուսուցիչը երբեմն – երբեմն հայրենասիրական գրուագներ պատմելով, դասերուն զուգընթաց հայ-րենասիրական մէկ – երկու երգեր սոր-վեցնելով հաճելի պահեր կը ստեղծէր մեզի համար: Ինք ալ կ՛երգէր մեզի հետ:

Օր մը, դասամիջոցէն եաք, զանգը հնչելուն պէս դասարան կը մտնենք ու ուաքի կը սպասենք մեր ուսուցիչին, ո-րուն մուտքով քար լռութիւն մը կը տի-րէ: Տաճատ Պօղոսեան պահ մը կը դառ-նայ դէպի գրատախտակ ու կը նկատէ անոր վրայ գրուածքի մը՝ «Էշ Վրացի»: Անմիջապէս կ՛առաջարկէ մեզի թուղթ մը առնել ու գրել, իրրեւ ուղղագրու-թիւն, հետեւեալը.

«Անդրկովկասի Հանրապետութիւն-ներ,

Աչխարհագրութեամբ ինկած է Սեւ եւ Կասպից ծովերու միջեւ, Արեւմուտքէն ու Արեւելքէն: Դէպի հարաւ՝ սահմանա-կից է Պարսկաստանի, հարաւ – արեւ-մուտքէն՝ Թուրքիոյ, իսկ հիւսիսէն՝ Եւ-րոպական Ռուսիոյ հարաւային մասին: Տարուան չորս եղանակները՝ ձմեռը եւ ամառը խիստ, իսկ գարնանը եւ աչունը բարեխառն, թէպէտ եւ կարճ: Երեք կր-

պըտումի, մէկտեղումի, ներկայացումի ակներեւ ճիգն է: Արդիւնք աքնաջան աչ-խատանքի: Մանաւանդ՝ իր ստանձնած պարտաւորութեան հանդէպ անոր ունե-ցած գիտակցութիւնը:

Անդուլ ճգնող, նուիրումով եւ զոհա-

բերութեան գիծով: Նկարագիրի կէտեր որոնք յիչատակելի կը մնան մեր վեթե-րան ընկերոջ անունին կողքին:

Եւ այս ճամբով նաեւ ուսանելի:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

(*) Յունուար 23

ՕՐԱԳՐԻ ԷՋԵՐ

Գրեց՝ ՋԱՐԵՀ Մ. ՈՐԲՈՒՆԻ

Փարիզ, Կիրակի, 20 Մարտ, 1955. – Տիկին Միւրէն, Լիլին ու ես խոզի ձագի խորոված ուտելու գացինք Օաէօնի քովի ծանօթ ճաչարանը, որուն մասնագիտու-թիւնն է: Ինչ չունիմ, կէս օրէ ետք ե-րեք ժամ քնանալս արգելք կը հանդիսա-նայ, բայց այն միտքը թէ ժամը վեցին պիտի ելլեմ, զիս կը մղէ ի դին ամէն բանի քնանալու ու այդ ճիգն իսկ ամէն բան կը խանգարէ:

Կէս օրէն վերջ Զարոյենց գացինք: Այս այցելութիւնը տարիներ վերջ Հրանոյ – չին հիւանդութիւնը մարդոց հոգիներուն մէջ բացած մէկուսացումը, միտքս կը տանին խորհրդածութիւններու եւ քունս աւելի կը փախչի: Թերեւս գրելու այս ճիգս յոգնութիւն բերէ վրաս ու զիս քը-նացնէ: Հրանոյշն է այս տողերուն պատ-ճառը: Դժգոհ էին «Անի»ի մէջ երեւցած օրագրի էջերէս: Զարմանալի է որ մար-դիկ չեն հասկնար գրածիդ ճիշդ դրդա-պատճառը եւ ուրախանալու տեղ կը դժգոհին: Խոհանոցը ուղած էի նստիլ, ուր Պետրոս իր թերթին թղթակցութիւ-նը կ՛ընէր: Պատուհանը բացաւ խոհանո-ցին հոտերը ցրուելու համար:

– Եաքը կ՛ելլէ այս բաներն ալ կը գը-րէ:

Այո, ինչո՞ւ համար կը գրէ հիմա: Ո-րպէսզի Հրանոյշը զոհ ըլլայ, Պետրոսը չկարողացաւ ապրիլեան մանուկը թի-ւին համար բան մը գրել տալու: Հմայիչ է կեանքը Հրանոյշին մէջ, որ մահը եր-կու տարի թափառեցաւ մարմինը կոտ-րատելով, վտանգը վտարելով ու ամէնէն յուսահատականն անդամ ի տես անոր պիտի ուզէր սիրել կեանքը:

27 Մարտ, Կիրակի. – Ճաչարանը Տի-կին Միւրէն խօսք բացաւ Տիրուհի Զա-րափեանին իրեն տուած այցելութեան վը-րայ: Միչտ տրտունջ, միչտ դժգոհու-թիւն Անտրէ Մարսէլէն, որ պինքը լքած է:

– Չեմ հասկնար, կ՛ըսէ Տիկին Միւրէ, որ Անտրէ իր երիտասարդը կինը եւ երկու զաւակները ձգէ իրեն համար, մանաւանդ որ Փիզիքական առաւելութիւն ալ չու-նի:

– Բայց այդ տղեղ, ձանձրալի եւ խեն-թուկ աղջիկը աւելի տուաւ Անտրէին քան միւս երիտասարդը իր երկու զաւակնե-րով: Տիրուհին անոր տուաւ Նարեկի ան-հունութիւնը, հայ երաժչտութեան մաս-նակցութիւնը, որ նոր ներարկում մը տուաւ բանաստեղծ եւ երաժիչտ Անտրէ Մարսէլին, միայն թէ անկէ առնելիքը առաւ, ալ առնելիք չունի, կը նչանակէ թէ ալ լմնցած է հէքեաթը: Տիրուհին կը մնայ համակերպիլ խորհելով որ ծեր ու տաղանդաւոր աղջիկ՝ Անտրէին մի-ջոցով Ֆրանսային ճանչցուց հակայ մը որ Նարեկացին է: Այդ է իր ամբողջ կեանքին հպարտութիւնը, որ իրականին մէջ, ինչպէս շատ մը բաներու մէջ, պա-տահականութեան կը պարտի մարդ: Եթէ այսպէս եղած չըլլար եւ կամ եթէ այս-պէս եղած պիտի չըլլար եւ կամ այսպէս պիտի ըլլար: Անտրէն է որ անցաւ Զա-բաւիեանին կեանքին մէջէն եւ իմաստ մը, տեւողութիւն մը տուաւ անոր:

22 Օգոս. 1959, Սէնդ Մաոի սիւռ մէռ-(Դիչեր) Իրիկունը վարպետը դասախո-սութիւնը ինձի յանձնեց: Երկու օր է կը դասախօսեմ, բայց այս իրիկուն կարդը իրն է, տուաւ ինձի բացակայելու պատ-րուակ մը: Այսպէսով վախտատ տունը (ճամբարէն) դէպի Բոռնիք միասին անցը-նելու համար իրիկուն մը ճաչարանի մը մէջ ձկնեղէն ճաչակելով:

Արդարեւ ձկնորսներու այս ծովախոր-հին մէջ ճուկերը ուղղակի զգլխիչ են:

22 Օգոս. Սէնթ մաոի. – (Խաբեայ) Սահակեանին հետ միասին այս տարուայ հաչիւներուս ընդհանուր գումարը 350·000 Ֆրանքի կը հասնի: Այս վերջին դուռն է, ալ ազատած եմ զգայնականու-թիւններէ: Եթէ մէկը աչքերուս առջեւ մեռնի օդնութեան ձեռք չեմ երկարեր այլեւս ոչ մէկ կերպով եւ այս ոչ թէ մերժելու համար, այլ՝ ուղղելու համար ինքզինքս: Ես ամէն բանէ առաջ ինքզինքս պիտի չինեմ, բոլորովին նոր մարդ մը, մարդը:

(Շար. 11)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՀԱԳՆԻ ԱՆՎԱՆ ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՄԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

Մեր օրերուն Նախկին Տաճարպետ ու Տաճարաշէն Մայրապետ Տէրունի Վարդապետ Ամիրեան Ալեքսանդրեցի մը կ՚ըսէ, որ «Ամէն ինչ ունի իր սկիզբն ու վախճանը, միայն Աստուածային Էութիւնը անսկիզբն ու անվախճան է»։ Ասոնք ալ ունին իրենց պատմութիւնը, իրենց ծագումն ու զարգացումը։ Ուսումնասիրելով զանոնք՝ կրնանք հասկնալ ներկան ու կանխատեսել ապագան։ Ուրեմն, ինչպէ՞ս ծագեցաւ Ուսուցչական Ինստիտուտը։ Ահա հարցումը, որ կուգայ մեզի ծնունդ տալ այս տողերուն։

Ինչպէս ամէն ինստիտուտ, ան ալ ունի իր նախապատմութիւնը։ Ան ալ ունի իր հիմնադիրները, որոնք ամէն ինչէ առաջ ունեցած են ուսուցչական կոչում։ Ան ալ ունի իր ուսուցչական կազմը, որ ամէն տարի կը նորոգուի։ Ան ալ ունի իր ուսանողները, որոնք ամէն տարի կուգան ու կ՚երթան։ Ան ալ ունի իր ուսումնական ծրագիրները, որոնք ամէն տարի կը փոխուին։ Ան ալ ունի իր ուսումնական ձեռնարկները, որոնք ամէն տարի կը նորոգուին։ Ան ալ ունի իր ուսումնական ծրագիրները, որոնք ամէն տարի կը փոխուին։ Ան ալ ունի իր ուսումնական ձեռնարկները, որոնք ամէն տարի կը նորոգուին։

Ինչպէս ամէն ինստիտուտ,

Տէր եւ Տիկին Ղազար Տէր – Գրիգորեան եւ զաւակները՝ Ժորժ, Անարէ եւ Միրիամ ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաները խոր ցաւով կը ծանուցա – նեն իրենց զաւկին եւ եղբօր՝

ԼԷՈՆ ՏԷՐ – ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Փետր· 16–ին, 50 տարեկանին, Քոլոմպ:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Փետր· 19, ժամը 13·45–ին Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ Եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Պուա – Քոլոմպի գերեզմանատունը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Սուրէն Մուրատեան եւ զաւակը՝ Տիգրան, Ձիպօղեան, Մահաքեան, Քէօ – սէեան, Սալամէ եւ Տէր – Մովսէսեան ընտանիքները իրենց սիրելի կնոջ, մօր, զաւկին եւ քրոջ, տարաբախտ՝

ՊԵՐՃՈՒՀԻ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհան – դըստեան պաշտօն կատարել կու տան կիրակի, 22 Փետրուար, յաւարտ Պատարագի, Փարիզի Ս· Յովհաննէս – Մկրտիչ Եկեղեցւոյ մէջ:

—×—

Այրի Տիկին Մարի – Ժանն Խաչատուրեան, Տէր եւ Տիկին Խոսրով Կիրակոս – եան եւ զաւակը՝ Վահէ, Օր· Անի Խաչատուրեան, Օր· Մեղրիկ Խաչատուր – եան, Պ· Ժան – Փիէռ Սէֆէրեան, Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Խաչատուրեան, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Արթինեան կը ծանու – ցանեն թէ՝ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Փետրուար 22, ժամը 11–ին, Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս – Պետրոս Եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ – հօր, զաւկին եւ փեսային՝

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի դիտութիւն՝ ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Պուլվար Օսմոյի Ս· Յակոբ Եկեղեցւոյ Թաղականութիւնս իր խորին ցաւակցու – թիւնները կը յայտնէ Թաղին եւ եկե – ղեցւոյս սիրեցեալ հոգեւոր հովիւի Նշան քհնյ·ի եւ երիցկին Գուլումճեանի եւ զա – ւակներուն, իրենց մօր եւ մեծ մօր Տի – րամայր Լուսիա Գուլումճեանի մահուան առթիւ: Շնորհակալութեամբ ստացած նոյն առթիւ· – Այրի Տիկին Պէրպէրեան, – Տէր եւ Տիկին Տիգրան Ղազարեան 100– ական Ֆ· Երիցկին Գուլումճեան, Տէր եւ Տիկին Մարգարեան, Տէր եւ Տիկին Նուպար Սարօղլանեան, Այրի Տիկին Կի – լիզար Մուրատեան, Տէր եւ Տիկին Սի – վաճեան, Տէր եւ Տիկին Գազազեան, Տէր եւ Տիկին Կարօ Յովսէփեան 50–ական Ֆ· Այրի Տիկին Ա· Յօղոսեան, Այրի Տի – կին Անթառամ Ժամկոչեան 30–ական Ֆ·, Տէր եւ Տիկին Սահակ Յարութիւնեան, Օր· Խոշիկեան, Տէր եւ Տիկին Գալան – տար, Տէր եւ Տիկին Մարկոսեան Գառ – նիկ, Տէր եւ Տիկին Սարաճեան 20–ա – կան Ֆր·:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ընկ· Կարապետ Յովսէփեանի մահուան առթիւ իրենց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն հանգուցեալ ընկերոջ ընտանե – կան բոլոր պարագաներուն եւ փոխան ծաղկեպսակի՝ իր յիշատակին «Յառաջ»– ին կը նուիրեն 470 Ֆ·, հետեւեալ ընկեր – ները·– Յակոբ Պէրպէրեան, Շաւարշ Խա – չատուրեան, Տիգրան Զէքիեան, Միսաք Միրզէ, Յովհաննէս Հաբէլեան, Մամբրէ Տէր – Պետրոսեան, Նշան Պետրոսեան, Կարապետ Փափազեան, Կարապետ Յո – վակիմեան:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Գազանճեան 100 Ֆ· կը նուիրեն «Յառաջ»ին, Համ – բարձում Վէլէտեանի մահուան առթիւ:

Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Կիրակի օր, Փետրուար 22, Ղեւոնդ – եանց Գահանայից յառաջիկայ տօնին ա – ռիթով, Փարիզի Ս· Յովհաննէս – Մը – կըրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10–ին կը մատուցուի եպիսկոպոսական հանդիսաւոր բազմաձայն Պատարագ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ԳԻՒՏ ԵՊՍ· ՆԱՅԳԱՇԵԱՆ

Ի ժամ Պատարագի կը կատարուի մա – նաւոր Հոգեհանգիստ Փարիզի եւ շրջանի եկեղեցիներուն մէջ ծառայած վարձան – եալ առաջնորդներու եւ հոգեւորականնե – րուն համար:

LYNE DOURIAN

DE L'OPERA

Chantera des œuvres de
REYNALDO HAHN
et des

Mélodies Arméniennes

au Tryptique

Le Mercredi, 25 Février, à 20h.45

SALLE ROSSINI
6, Rue Drouot

Invitations sans taxe à l'entrée de la salle.

○ *Pour la première fois à l'occasion de la 6ème semaine mondiale du Tourisme qui a lieu au Palais des Congrès* (Porte Maillot)

DU 14 AU 22 FEVRIER 1981

OPTIMA TOURS

Tient son Stand « ARMENIE »

Venez nombreux au:
« *Stand OPTIMA — n° 38, niveau n° 1, hall T*».

Pour chaque inscription pendant cette période, au stand une réduction exceptionelle sera accordée.

ՄԱՆՈՒՇԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ խումբի վնդակահարեալ – ներու գերեզմաններուն աւանդական այ – ցելութիւնը 22 Փետրուար, կիրակի ա – ռաւօտ:

Ժամադրավայր, Փորթ – տը Շուազի մէթրոյի սրճարանի առջեւ ժամը 10–էն սկսեալ: Թափօրը առաջնորդուած ծաղ – կեփունջերով, դրօշակիրներով ու մի – ջազգային դիւանագիտական ու Ֆրան – սական իշխանութեանց ներկայացուցիչ – ներով դէպի Իվրիի գերեզմանատան ճամբայ կ'ելլէ ժամը 10·30–ին:

Սիրով կը հրաւիրուին ազատութեան, Ֆրանսայի ազատագրման ու հակաֆա – շիստ պայքարի հերոսներու – հայ եւ բոլոր ազգերու պատկանող – յիշատակը յարգողները:

Ա. Ճ Ե

Նոյն օրը, կիրակի 22 Փետրուար ժամը 11–ին, Պուշ – տիւ – Ռոնի Օպանցը քա – ղաքին մէջ – Մարսէյլի արուարձան – բացումը կը կատարուի ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ պողոտային, մասնակցութեամբ քաղա – քին երեսփոխան – քաղաքապետ Պ· Յա – մոն ԳԱՐՍԻՆԻ ու քաղաքապետական Խորհուրդի անդամներուն, ինչպէս նաեւ Ֆրանսացի եւ հայ անձնաւորութեանց:

Ներկայ կ'ըլլան Մարսէյլի, Լիոնի, Կըր – նոպլի, Նիսի եւ այլ քաղաքներու հայ նախկին Ռազմիկներ ու Դիմադրական – ներ: Փարիզէն նախկին Ռազմիկներու եւ Դիմադրականներու պատուիրակութիւն մը ղեկաւորութեամբ Պ· Գ· ՊԱԳԼՐՃԵԱ – ՆԻ կը մասնակցի արարողութեան:

Օպանյի ինչպէս նաեւ Մարսէյլի եւ շրջանի մեր ազգակիցները կը հրաւիր – ուին իրենց ներկայութեամբ բարձրացը – նել հայութեան համար պատուաբեր այս արարողութեան հմայքն ու արտայայտել իրենց համակրանքը Օպանյի քաղաք – պետական խորհուրդին:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ
ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ
ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Շաւիլի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկե – ղեցւոյ հոգաբարձութիւնը ստացած է հե – տեւեալ նուէրները, Ֆիլիփ Օհաննէսեանի մահուան առթիւ·– Տէր եւ Տիկին Վըր – թանէս Թադէոսեան եկ· եւ զպրոցին հա – մար 200, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Այն – եան եկ· համար 100, Տէր եւ Տիկին Գնէլ Կօշկարեան, Տէր եւ Տիկին Գեղամ Պա – րոնեան, մի Ոմն 50–ական, Տիկին Հռիփ – սիմէ Նազարեան 20 Ֆ·:

ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԱԿԱՆ ԱՂՕԹՔ

Ի յիշատակ Ֆրանսահայ Կապ· Խաչի Փարիզի մա – նաճիւղը, հաճոյքը ունի պատուելու, ի վաստակաւոր ընկերուհիներէն՝ ԱՏՐԻՆ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆը, (Արժանթինէն), եւրո – պա իր շրջապտոյտ առիթով:

Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերուհիները համակիրները եւ բարեկամները:

Կիրակի 22 Փետրուար կէսօրէ վերջ ժամը 16–ին, Մշակոյթի Տան մէջ:
17, *Rue Bleue, Paris 9e*

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

—o—

կազմակերպութեամբ՝
ՆԻՍԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԱԿՈՒՄԲԻ
Փետրուար 22, Կիրակի, ժամը 16–ին
Հայ Մշակութային «Օշական» սրահը
183 *bis, Bd. de la Madeleine — NICE*
Կը դասախօսէ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ
Ն է ւ թ՝
«ՍՓԻՒՌՔԸ ԵՒ ԱՆՈՐ ԻՆՔՆՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԺԵՒՈՐՈՂ ԱԶԴԱԿՆԵՐԸ»
Մուտքը ազատ է:

ԿՈՉ

«Անի» ԵՐԳԱՀԱԽՄԻՒԹԻՒՆ

Իսկ – լէ – Մուլինոյի «Անի» երգա – խումբը, սիրով կ'ընդունի նոր անդամ – ներ եւ անդամուհիներ: Երգի փորձերը տեղի կ'ունենան ամէն Շաբաթ երեկոյ, ժա – մը 20·30–ին, Իսկի Ս· Մարիամ Աստուա – ծածին եկեղեցւոյ սրահը՝
6, *Av. Bourgain - Métro: Mairie d'Issy*

RESTAURANT ARMENIEN

CHEZ HAGOP

—×—

9, *RUE DU NIL*, 75002 — *PARIS*

TEL. 296.37.41

—×—

SPECIALITES ARMENIENNES

DINER MUSICAL

★ **COMMUNIONS** ★ **MARIAGES** ★ **BANQUETS** ★

—×—

FERME Le DIMANCHE et LUNDI SOIR

PELERINAGE A JERUSALEM

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

DU 20 AU 27 AVRIL 1981

Avec la participation du Père Norvan ZAKARIAN

Départs: PARIS, LYON et MARSEILLE.

Visites et cérémonies religieuses à Jerusalem,
et Circuit comprenant: Mer - Morte, Jericho, Tibériade, Nazareth, St. Jean d'Acre, etc....

PRIX: 3990 *F.*

(Demandez-nous le programme détaillé).

Renseignements et Inscriptions:

A PARIS:
LEVON BAGHDASSARIAN
SABERATOURS
3, Rue de l'Arrivée
Imm. CIT - 7e étage
75749, Paris — Cedex 15
Tél.: (1) 538. 67. 47

A LYON:
VAROUJAN SARKISSIAN
SEVAN VOYAGES
48, Cours de la Liberté
69003 — LYON
Tél.: (7) 860. 13. 66

A MARSEILLE:
JACQUES CHELELEKIAN
WASTEELS
87, La Canebière
13001 — Marseille
Té.: (91) 95. 90. 12

ՈՒՐԲԱԹ
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
20
VENDREDI
20 FÉVRIER
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա՝ Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ՝ 160 Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 350 Ֆ. - Հատը՝ 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.847 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 56e ANNÉE — No 14.847

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԵՐԿՈՒ ՀԱՅ ԶՈՀԵՐ

—o—

Ձիւդ երէկ կ'անդրադառնայինք Պէյրութի կացութեան վատթարացման եւ Սոտեքոյի անցքին վրայ, արձակագրին նոր «գործունէութեան» հետեւանքով: Փետր. 12-ի «Ազդակ»էն կ'իմանանք թէ այդ վատթարացման առեն, «կորսուած» գնդակի մը զոհ գացած է Յակոբ Տէմիրճեան, 54 տարեկան: Սոտրւ Պէյրութի մեր պաշտօնակցին տուած մանրամասնութիւնները այդ մէջադէպին առթիւ. –

«Պէյրութի հրապարակ – Սոտեքոյի վրայ, ապահովութեան կացութիւնը երէկ (Փետր. 11) երեկոյեան ժամը 5-ին անգամ մը եւս վատթարացաւ անակնկալօրէն: Մայրաքաղաքի երկու չբը – խնները իրարու կապող «բազկերակ»ին երկու կողմերուն միջեւ ծայր տուած արձակագինութիւն մը ու անոր ընկերացող կիսածանր զէնքերով հրացանաձգութիւնը շարունակուեցաւ աւելի քան մէկ ժամ, որուն ընթացքին սպանուեցաւ «արեւմտեան չբլան»էն դէպի «արեւելք» ուղղուող անձ մը՝ Յակոբ Տէմիրճեան, եւ վիրաւորուեցան երկու կիներ:

«Աւելի ուշ, ինքնաշարժներու երթեւեկը վերսկսաւ նոյն պիծին վրայ, սակայն ժամը 8-ին, քանի մը ռումբեր լինկան Սոտեքոյի չբլանին վրայ: Ծանրօրէն վիրաւորուեցան 2 անձեր, որոնք փոխադրուեցան հիւանդանոց:

Անցեալ չաբաթավերջէն ի վեր, գրեթէ առօրեայ յաճախակիութեամբ չբլան մէջ յետմիջօրէին տեղի ունեցած արձակագինութիւնը, չաբաթա – կիզրէն ի վեր արդէն իսկ խլած էր քանի մը վիրաւորներ:

«Սոտեքոյի այս մէջադէպը կը զուգադիպէր երկրի զանազան չբլաններուն մէջ ապահովութեան կացութիւնը մտահոգող կէզ կերպով խախտող այլ դէպքերու: Արդարեւ, Թրիփոլիի մէջ, առաւօտուն զինեալ ընդհարում մը տեղի ունեցած էր Ա. Զ. ուժերու եւ կարգ մը զինեալ տարրերու միջեւ, խլելով քանի մը սպանեալ, իսկ գիշերուան ընթացքին, Հարաւային Լիբանանի կարգ կարգ մը չբլանները քիրեա դարձած էին իսրայէլեան յարձակումներու:

×

«Ազդակ»ի Փետր. 14-ի թիւէն ալ կ'իմանանք թէ արձակագէնի մը փամփուշտով վիրաւորուելէ եառք, Փետր. 11-ին, մեռած է Տիկին Նորա Կուրտիկեան (ծնեալ Եաղճեան):

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ 140 մլ. – Լոցներ ձեռք առաւ դիւրացնելու համար վարչական ձեւակերպութիւնները: Ասոնք կը վերաբերին առաւելաբար ընկերային ապահովութեան, ընտանեկան նպաստներու, տարեց անձերու դիմումներուն, գործաւէրերու յայտարարութեանց:

ՖՐԱՆՍԱ. 8 միլիառ 400 միլիոն բաց արձանագրած է Ճունուարին, արտաքին առեւտուրի մէջ ինչ որ մրցանիշ մըն է: Արդարեւ 1973-էն ի վեր այս դումարին չէր հասած բացը: Ճանցաւորը, ան – շուշտ, կրկին քարիւղն է:

ԹՈՒՆՈՒԶԻ նախարարապետը Փարիզ հասաւ, ուր երեք օրուան պաշտօնական այցելութիւն մը կը կատարէ: Այս առթիւ երկու երկիրներու կառավարութիւնները կ'ուզեն նոր տարողութիւն մը տալ իրենց գործակցութեան:

ՓԻԼԻՊՊԻՆԵՆԵՐՈՒ մէջ Պապը սըրբացման արարողութիւն մըն ալ կատարեց ինչ որ առաջինն է՝ Հռոմէն դուրս: Սըրբացումը կը վերաբերէր Դոմինիկեան առաքելութեան մը 16 մարտիրոսներու, որոնք անէացան 1633-ին Նակազաքի (Ճափոն) – 9 Ճափոն, 4 Սպանացի, մէկ Իտալացի, մէկ Ֆրանսացի մէկ Փիլիպպեցի: Ցովհ. Պօղոս Բ. ճառերուն մէկ կուն մէջ, զգուշացուցած է աղքատները փորձութենէն գաղափարականներու, որոնք «միայն նիւթական արժէքներ կ'առաջարկեն»:

ՄԻԱՑԵԱԼ – ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նորընծաիր նախագահը տնտեսական վերականգնումի ծրագիր մը ներկայացուց, ուր բոլոր ծախքերը կը պակսին բացի՝ պաշտպանութեան պիւտճէի ծախքերէն: Ռիկըն ընդգծեց նաեւ 35 հազար բարձրաստիճան պաշտօնեաներու աշխատավարձի նահատուած յաւելումը:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ մէջ ուսանողներու անկախ Միութիւնը պաշտօնապէս արձանագրուեցաւ: Այս կարգադրութիւնն ալ կը ձգտի հանդարտեցնելու մթնոլորտը: Ասիկա կ'ամրապնդէ նաեւ կուսակցապետ Կանիայի դիրքը իր «զինակիցներուն» նկատմամբ:

ՔՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

«ԿԱ'Մ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ԿԱՄ՝ ԳԵՐԵԶՄԱՆ»...

—o—

ԽՄԲ. – Ինչպէս գրած էինք երէկ, Փետր. 17-ին, «Թէրճիման» սկսած է հրատարակել յօդուածաշարք մը «Հայկ. ահաբեկչութեան ծնունդ տուող պատճառները» ընդհանուր խորագրին տակ: Առաջին յօդուածը, որու գլխաւոր մասերը կուտանք այսօր եւ վաղը կը կրէ «կա'մ Հայաստան, կա'մ գերեզման» ենթախորագիրը: «Խոստմնալից» յօդուածաշարք մը, որ կը սկսի Ֆաթիհ Սուլթան Մէհմէտէն...: Կը թուի թէ Հասան Ֆէհմի Լոհանլը հիւմուրէ ալ գերծ չէ ըլլար: Թուրքիոյ մէջ Հայերու գերեզմանները ուրեւ մասին...: Ճիշդ է որ որեւէ տեղ Հայը այդքան գերեզման չէ ունեցած...: Բայց բուն հարցը այլ է: Նման յօդուածներ կրնան իրենց բովանդակութեամբ նորութիւն չբերել բայց կը պարզեն երեւոյթ մը՝ այսքան զբաղելով Հայերով, Թուրքերը, խոստովանած կ'ըլլան որ հայկ. հարց մը կայ, ուզեն կամ չուզեն...:

×

«Հայկ. Վրէժխնդրութեան Մարտիկներ»... Այսպէս է որ կը կոչեն իրենք զիրենք: Մինչդեռ, մարտիկը՝ քալէ է, դէմ – դիմաց կը կռուի. կռնակէն չի զարներ: Քաղաքակիրթ աշխարհի մէջ իրենց ըրածներէն ամօթ չզգացողները, Թուրք Պետութեան արտասահմանի ներկայացուցիչները զարնելու պահուն՝ արդեօ՞ք իրենց անցեալին բնաւ չեն մտածեր:

«Ֆաթիհ Սուլթան Մէհմէտի 1453 թ. Կ. Պոլիսը գրաւած օրէն, մինչեւ 1980 թուականի վերջը անցած – զարձած իրողութիւնները հոս պիտի ցուցաբերեմ: Դառն իրողութիւններ...

×

«Ֆաթիհ Սուլթան Մէհմէտ, Կ. Պոլիսը գրաւելէն եառք, իր յօժար կամքով՝ Ցունաց Պատրիարքարանը ազատ ձգած եւ յատուկ իրաւասութիւններ չնորհած է: Փոքր Ասիոյ (Անատոլու) մահմետական տարրերուն միջեւ իրրեւ փոքրամանութիւն ապրող Հայերու իրաւանց եւ չահերուն պահպանման համար ալ՝ Կ. Պոլսոյ մէջ Հայոց Պատրիարքարանը հիմնեց: Ցոյներու բաշխուած իրաւասութիւնները՝ Հայերուն ալ չնորհուեցաւ: Անատոլուի մէջ ապրող Թուրքերու եւ Հայերու անձնական յարաբերութիւնները այնքան լաւ էին, որ պիտը բնակող Թուրք մը երբ իր առեւտրական գործերուն համար քաղաք կ'երթար՝ իր ընտանիքին իրաւունքին ու պատուին պահպանութիւնը Հայ դրացիին կը վստահէր: Եւ նմանապէս, Հայերն ալ նոյն վստահութիւնը իրենց Թուրք դրացիներուն հանդէպ ցոյց կուտային: Անատոլուի, Ռումէլիի եւ Կ. Պոլսոյ մէջ Հայերէն խօսող ոչ մէկ Հայ կար: Բոլոր դպրոցներու մէջ Հայկ. տառերով Թրքերէն կ'ուսուցանուէր. եկեղեցական արարողութիւնները ալ Թրքերէնով կը կատարուէին: Ամէնէն բարձր մակարդակի պաշտօններու մէջ իսկ, Հայերը՝ Օսմանեան կայսրութեան ամէնէն հաւատարիմ հպատակներն էին: Եւ եթէ, ցայսօր, Հայերը յաջողած են իրենց հաւատքը պահել ապա այդ՝ Օսմանեան Փատիշահներու կողմէ իրենց տրուած իրաւասութիւններու չնորհիւ է:

Իրարու այսքան մօտ երկու ժողովուրդներ, նոյն կայսրութեան մէջ ապրելով

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

ԱՆԳԱՐԱ Կ'ՈՒԶԷ ՋՆՋԵԼ ՈՒՍՈՒՑՉԱՑ ՀԻՄՆԱՐԿԸ

—o—

Պոլսոյ թերթերը (Փետր. 13) հետեւ – եալ լուրը կը հաղորդեն, որ անգամ մը եւս ցոյց կուտայ թրք. իշխանութեանց սեղմումները հայ փոքրամասնութեան նկատմամբ. –

×

ՈՒՍՈՒՑՉԱՑ ՀԻՄՆԱՐԿԻ ԴԷՄ ԴԱՏ ՎԱԳՉՖՆԵՐՈՒ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Ցաւով կը տեղեկանանք թէ Վագըֆներու Ընդհ. Տնօրէնութիւնը դատ բացած է Ուսուցչաց Հիմնարկի դէմ, պնդելով որ յիշեալ Հիմնարկին գոյութիւնը դէմ է 903 թիւ օրէնքին եւ այդ պատճառաւ ալ պէտք է ջնջուի այդ հաստատութիւնը:

Այս դատին առաջին նիստը տեղի ունեցաւ Փետր. 12-ին 6-րդ ՀիմնականԱտեանին առջեւ: Մեր քաղած տեղեկութիւններուն համաձայն, Հիմնարկի փաստաբանները իրենց բողոքն ու պաշտպանութիւնը ներկայացուցին դատարան եւ նիստը յետաձգուեցաւ 30 Մարտին:

Վագըֆներու Տնօրէնութեան կողմէ բացուած դատը անհասկնալի է. Ուսուցչաց Հիմնարկը 1965-ին ընդունուած էր դատարանի որոշումով: Թէեւ 1967-ին եւած 903 թիւ օրէնքով քննուած էր անոր ալ կացութիւնը, սակայն Վագըֆներու Տնօրէնութիւնը առարկութիւն չէր ըրած եւ 1973-ին նոյն Տնօրէնութիւնը Պաշտօնաթերթի մէջ վաւերացուցած էր անոր գոյութիւնը: Աւելի ըլլալով, այդ թուականներուն հինգ այլ չէնքի պէս – կէնները վաւերացուցած էին Հիմնարկին ի նպաստ կտակներու հետեւանքով:

Հակառակ այս բոլորին, այսօր նոյն Վագըֆներու Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կը պնդէ թէ Հիմնարկին գոյութիւնը դէմ է 903 թիւ օրէնքին: 903 թիւ օրէնքին յիշ – եալ յօդուածը հետեւեալը կը հրահան – գէ. –

«Կարելի չէ վաւերացնել այն Վագըֆ – ները, որոնք հիմնուած են օրէնքներու, բարոյականութեան եւ բարքերու, ինչ – պէս նաեւ ազգային չահերու դէմ, կամ քաղաքական որոշ նպատակով մը եւ կամ որոշ ցեղի մը կամ համայնքի մը ան – դամներուն զօրավիժ կանգնելու նպատակներով»:

903 թիւ օրէնքին վերոյիշեալ յօդուած – ծէն վերջ է որ Ուսուցչաց Հիմնարկի գոյութիւնը ապօրէն չէր նկատուած եւ պաշտօնաթերթին մէջ ալ հրատարակուած էր իր վաւերացումը:

հանդերձ, ինչո՞ւ այս վիճակին հասած են: Հայ ժողովուրդը երբեք խոհեմ չէ եղած եւ ասոր կամ անոր դրդուածքով՝ իր անդորրութիւնն ալ կորսնցուցած է: Բան մը կայ, զոր Հայերը երբեք չեն դադրած կրկնելէ. – «կա'մ Հայաստան, կամ՝ Գերեզման»: Ահաւասիկ, 500 տարիներու իրենց այս անմիտ յամառութեան հետեւանքով՝ ո'չ Հայաստան մը հիմնուած է, եւ ոչ ալ՝ իրենց գերեզմանները յայտնի են: Թուրքիոյ մէջ ապրող Հայերը, եթէ այսօր գերեզմաններ մը ունին, այդ ալ՝ իրենց խոհեմութեան չնորհիւ է:

«Պատմութեան էջերը եթէ քրքրելու ըլլանք, Հայերու որո՞նց կողմէ գրգռուած ըլլալը բացայայտ կը դառնայ»:

(Շար. 1)

ԱՐԱ ԵՆԻԳՈՄՇԵԱՆԻ
ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԶՈՒԻՑԵՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻՆ ԱՌՋԵԻ

ԽՄԲ.– Ինչպէս գրած էինք (Փետր. 12 եւ Փետր. 17), Փետր. 9–ին տեղի ունեցած իր դատավարութեան ընթացքին, Արա – Ալէք Ենիգոմշեան ձայներիզի վրայ արձանագրած էր յայտարարութիւն մը – փրանսերէն – որ ունկնդրուեցաւ նիստին ընթացքին: Հոն, Արա կը բացատրէ ամփոփ գիծերու մէջ Հայկ. Հարցը եւ այն պատճառները, որոնք զինքը մղած են զինեալ պայքարի ուղին ընտրելու: Ցաջորդական երկու թիւով կու տանք գլխաւոր հատուածները.–

×

Անունս է՝ Արա – Ալեքսանդր Ենիգոմշեան:

Ձերբակալուեցայ Ժընեւ, 1980, Հոկտ. 3ի գիշերը, զուիցերական պատժական Օրինագիրքին թիւ 226–րդ օրէնքին դէմ մեղանչումի համար:

Արդարեւ, պատրաստելու վրայ էի ե– րեք թեթեւ պայթուցիկներ, զորս պէտք է գետեղէի, աւելի ուշ ինծի նշանակեալ վայր մը:

Ընդունած էի կատարել այս յանձնա– ռութիւնը, քանի որ կը համապատաս– խանէր հայկ. հարցը լուծելու պայքարի իմ ըմբռնումին: Արդարեւ, կը խորհիմ թէ զինեալ պայքարը գլխաւոր միջոցն է լուծելու համար այս հարցը: Բայց, ի դէպ, ի՞նչ է արդեօք հայկ. հարցը՝ այ– սօր:

Երբ կ'ըսուի հայկ. հարց, կը յիշուի երբեմն, որ 19–րդ դարուն վերջը եւ մա– նաւանդ՝ 20–րդ դարուն սկիզբը Ջարդեր եղան, որոնց զոհ գացին Հայերը:

Առանց մխրճուելու հարցին պատմա– կան եւ հայկ. Ջարդերու խորքին մէջ, պէտք է չեշտեմ, հոս, որ հայ ժողո– վուրդը զոհն եղաւ 20–րդ դարու առա– ջին ցեղասպանութեան: Արդարեւ, Ա. Աշխարհամարտի ընթացքին, եւ մա– նաւանդ՝ 1915–էն սկսեալ, Օսմանեան իշ– խանութիւնները կազմակերպեցին եւ գոր– ծադրեցին հայ ժողովուրդի բնաջնջման ծրագիրը: Մօտ երկու միլիոն Հայեր ստիպուեցան լքել իրենց տուները, լքել քաղաքներն ու գիւղերը, ուր միշտ ապ– րած էին, ուր հայ ժողովուրդը կ'ապրէր հազարամեակներէ ի վեր: Այս պարտա– դիրը տեղահանութեան ընթացքին, մաս– նաւոր պատրաստուած զինեալ հրոսակ– ներ կը յարձակէին կարաւաններուն վրայ, կողոպտելու եւ ջարդելու համար աքսորականները: Այսպէս ոչնչացան հա– րիւր հազարաւոր Հայեր:

Ուրիշ հարիւր հազարաւորներ կոտոր– ուեցան այդ երկար երթին ընթացքին, յոգնութենէ, անունդի ու ջուրի պակա– սէն, որ յաճախ մերժուած էր իրենց:

Եւ վերջապէս, հարիւր հազարաւոր Հայեր, որոնք վերապրած էին այս հը– րէշային տեղահանութենէն եւ զինեալ հրոսկաններու յարձակումներէն ջարդուե– ցան օսմանեան բանակի զինուորներուն կողմէ, երբ կը հասնէին սուրիական ա– նապատը:

Բեմադրութեան վերջ կը տրուէր քա– նի մը տարի հաք, ներկայ Թուրքիոյ հայր՝ Քէմալ Աթաթիւրքի ուժերուն կող– մէ: Ամբողջութեան մէջ, աւելի քան մէ– կուկէս միլիոն Հայեր ջարդուեցան կամ դէպի մահ տարուեցան այս քանի մը «տարիներու» ընթացքին:

Արեւմտեան Հայաստանը, այսինքն՝ Օսմանեաններու դրաւած Հայաստանը պարպուեցաւ իր բնիկներէն եւ միայն քանի մը հարիւր հազար Հայեր կրցան փախիլ ջարդերէն: Անոնց մէկ մասը ա– պաստան գտաւ Արեւելեան Հայաստան, այսինքն՝ ցարերու կայսրութեան դրա– ւած Հայաստանը, ներկայիս Խորհ. Հա– յաստան եւ ուրիշ մաս մը ցրուեցաւ քիչ մը ամէն տեղ աշխարհի մէջ, կազմե– լով ինչ որ, այսօր, կը կոչուի՝ «հայկ. Սփիւռքը»:

20–րդ դարու այս առաջին ցեղասպա– նութիւնը, որու զոհ գնաց հայ ժողո– վուրդը, երբեք չճանչցուեցաւ Թուրքիոյ եւ միջազգային ատեաններու կողմէ: Աչ– խարհ կը շարունակէ լուռ մնալ այս հար– ցին նկատմամբ: Ոճրագործները երբեք չպատժուեցան եւ զոհերը երբեք հատու– ցում չստացան:

Ահաւասիկ, ուրեմն, հայկ. հարցի ե– րեսներէն մէկը:

Բայց հայկ. հարցը միայն ցեղասպա– նութեան ճանաչման եւ հատուցման հար– ցը չէ:

Գլխաւորաբար, հողային իրաւունքնե– րու հարց մըն է, այսինքն հայ ժողո– վուրդի իրաւունքը Հայաստան (Թուր– քիոյ կողմէ գրաւուած Հայաստան) վե– րադառնալու, ինչպէս նաեւ ինքնորոշման իր իրաւունքը, ինչ որ կրնայ առաջնոր– դել մինչեւ հայկ. անկախ պետութեան մը հիմնարկութիւնը:

Հողային այս իրաւունքները պատմա– կան իրաւունքներ են հայ ժողովուրդին համար, որուն ըլլալով որ հայ ժողո– վուրդը միշտ այդ հողերուն վրայ ապ– րած է, որ իբրեւ ժողովուրդ, իբրեւ ազգ, այդ հողերուն վրայ կազմաւոր– ուած է, չուրջ 3 հազար տարի առաջ: Իր պատմութիւնը կերտած է այդ հո– ղերուն վրայ: Իր յաղթանակներն ու պարտութիւնները այդ հողերու վրայ ու– նեցած է: Հայկ. հարուստ մշակոյթը, իր բոլոր երեւոյթներով եւ որու արժէքը մեծապէս կը գնահատեն ուսանողները, այդ հողերուն վրայ զարգացած է:

Կարճ՝ աշխարհի այդ չորքանը, այսօր դրաւուած է Թուրքիոյ կողմէ, եւ որ, աշխարհագրականօրէն միշտ ճանչցուած է իբրեւ Հայկ. Բարձրավանդակ, բնա– կան հայրենիքն է ամբողջ հայ ժողո– վուրդին:

Հայկ. հարցի երկրորդ բաժինն է Համազգայինի Երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Արա Մանաշի մեկնա– բանած է «Նոր Տարուան երգ» եւ «Ազգ իմ փառապանծ» երգը, ապա լուսապատ– կերներով ներկայացուած են Մարութ– եանի կեանքին զանազան շրջանները: Երկրորդ բանախօսը՝ Բիւզանդ Կոմիտեան, անդրադարձած է Մարութեանի արուես– տի զանազան հանգրուաններուն եւ անոր նուաճումներուն: Ցօսք առնելով յոբել– եարը, շնորհակալութիւն յայտնելէ ետք իրեն հանդէպ ցոյց տրուած պատիւին համար, ըսած է. «Եղած եմ 24 երկիր– ներ, 127 քաղաքներու մէջ: Ցաճախ չեմ ունեցած ոչ մէկ ծանօթ եւ ստիպուած սափրիչ, կօշկակար, դերձակ, առաջ– ձաղորձ թէ ուսուցիչ տարրերէ թատե– րախումբ կազմած եւ բեմ բարձրացած եմ: Եղած եմ 152 տիպար՝ ոճրագործ, արիւնռուչտ թուրք սուլթան, ռուս մու– ժիկ, Ֆրանսացի կոմս, Համլէթ, Արքայ Լիր, Օթէլլօ, բայց երբեք չեմ եղած Մարութեան»:

×

Յունուար 26–ին, Իրանահայ Միու– թեան Կեդրոնի սրահին մէջ տեղի ունե– ցած է ընդունելութիւն մը ի պատիւ Մա– նուէլ Մարութեանի: Բացումը կատա– րած է Միութեան փոխ – ատենապետը՝ Ժոռա Մանուչարեան: Ցօսք առած են Նո– րիկ Ստեփանեան (Նիւ – Եորքէն) եւ Լուսիկ Մելիքեան: Բանախօսած է Իրա– նահայ Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմնի նախագահուհին՝ Մանուչ Գէորգեան, անդրադառնալով Մանուէլ Մարութեանի դերին հայ նոր սերունդի ազգային նկարագրով դաստիարակու– թեան մէջ: Յոբելեարի շնորհակալու– թեան խօսքերէն ետք ընդունելութիւնը վերջ գտած է Լեւոն Գաթրճեանի կողմէ մեկնաբնուած պարսկահայ երգահան Նի– կոլ Գալանտէրեանի երգերով:

×

Հոլիվուտի «Կարապետեան» սրահին մէջ, Յունուար 27–ին, Համազգայինի Հայրենակցական Միութիւնն է, որ յարգանքի երեկոյթ մը կազմակերպած է, իր հայրենակից Մանուէլ Մարութեանի յոբելեանին առթիւ: Բացումը կատա– րած է Միութեան նախագահ Ցարութիւն Ղազարեան: Ցօսք առած է Գուրգէն Յանճեան եւ անդրադարձած Մանուէլ Մարութեանի դերասանական եւ մտաւո– րական չնորհներուն: Գեղարուեստական յայտագրի գործադրութեան աւարտին յոբելեարը շնորհակալութիւն յայտնելէ ետք Վասպուրականի բարբառով պատ– մած է Յուսիկ եւ Արմաղան խաթունները– րու խօսակցութիւնը:

×

ԼՈՍ ԱՆՃԼԼԵՍԻ Քալիֆորնիոյ Համա– սարանի Արեւելագիտութեան Կեդրոնի հրաւէրով, Հայաստանի Ակադեմիայի Հնագիտութեան եւ Ազգագրութեան Հիմ– նարկի տնօրէն Փրոֆ. Բարկէն Առաքել– եան Լոս Անճելըս գացած է իբրեւ այցե– լու դասախօս: Համալսարանի Հայագի– տական Ամպիոնի ծրագրին մէջ փրոֆէ– սէօրը երեք ամիս կը դասախօսէ «Հնա– գիտութիւնը Հայաստանի եւ Կովկասի մէջ» նիւթի շուրջ:

ՕՐԱԳՐԻ ԷՋԵՐ

Գրեց՝ ՋԱՐԵՀ Մ. ՈՐԲՈՒՆԻ

23 Օգոս. Սէնդ Մառի սիւռ մէռ. – Նո– րէն Յաչիկը մխաքս կուգայ: Էդըըդա ին– ծի առած այցելութենէն ի վեր (1927 – ին) այս զարմանալի տղուն ճակատագի– րը միտքէս չի հեռանար: 1927ին Փարի – Փլաժ էի, ամառը: Այս անգամ Յաչիկը եկաւ, բայց ոչ հետս աշխատելու: 10 – 15 օր մնաց: Նոյն ապշահար մարդն էր, ինչ որ էր Սկիւտար Պէրպէրեան վարժա– րանը պզտիկներուն դասարանին ուսու– ցիչը: Ընկերս Գաբոնիին հետ վերջին ծայր «մօնտէն» կեանք մը կ'ապրէինք կիներու վոհմակի մը մէջ: Իոլորն ալ ազնուական կիներ էին, Ֆրանսացի եւ անգլիացի: Երբ Յաչիկը եկաւ կեանքս քիչ մը կանոնաւորուեցաւ: Բայց Յաչիկ կ'ուզէր տեսնել թէ ի՞նչպէս, ի՞նչ ար– ուեստով կը մօտենայի կիներուն: Այս ցուցադրութեան ընթացքին էր որ ծու– զակը ինկայ եւ որ տարիներ տեւած էր տուժի խաբէութեան ամբողջ ոստայնի մը մէջ ինքնութիւն պահելու ճիգս պար– զապէս, երբ պարզ կարսոններ էինք այդ կիներուն ապրած բալառներուն մէջ: Ամ– բողջ Փարի – Փլաժի մէջ ոչ ոք գիտէր թէ բալասի մէջ ծառայող էինք, ես ու Գա– բոնին, որ փախած էր Իտալիայէն Մու– սոլինիի ըչժիմին սպառնալիքներէն որ նուրբ երաժիշտ մըն էր ամբողջութեամբ երաժիշտ ընտանիքի մը մէջ: Ան ինք– զինքը «պանքիէի» զաւակի տեղ անցու– ցած էր, իսկ ես իր բարեկամը՝ ռուս բա– նաստեղծ: Կատարեալ աւեր կը գոր– ծէինք, մանաւանդ անգլիացի կոմսուհի – ներու մօտ: Գաբոնի մինակը սասպիկ տխուր էր, առանց բան մը կորնգնելու իր վայելչութենէն, ընդհակառակն, բան մը կ'աւելցնէր իր հեզնական կեցուած – քին վրայ: Սկսանք մեր կեանքի նախկին ընթացքը: Այդ շրջանին Յաչիկը ճանչ – ցաւ աղջիկ մը, որ յետագային մայրը ե– ղաւ իր երկու մանչերուն, Կարօին եւ Հայկակին:

Փարի – Փլաժի այդ ամառը Նիկողոսը իր կնոջը եւ կնոջը աղջկանը հետ եկաւ: Բայց ինքզինքը չցուցուց, մինչդեռ Տիկին Զապել Եսայեանը մանաւորապէս ինծի համար եկած էր ու անմոռանալի օրեր անցուցինք միասին ծովեզերքի աւազին մէջ խրած կիսովին: Զապել Եսայեանը իմ ճշմարիտ ջերմաչափս եղաւ, անով ես զգացի որ իմ գրական փորձերս խմաստ մը ունէին եւ ինձմէ բան մը կը սպաս– ուէր:

Կը խորհիմ թէ Փարի – Փլաժի այդ «մօնտէն» շրջանակին մէջէն առաւ Նի– կողոս իր վիպակին նիւթը:

Գալով Յաչիկին, անզսպար կը գբէր ան: Գրեթէ ամէն իրիկուն մէկ երկու քերթուած ունէր ինծի կարդալիք: Եւ քերթուածներուն մեծ մասին աղբիւրը ինծի ծանօթ էր: «Քալէ, կառապան», որ Փարի – Փլաժն է: Յաչիկ բնաւ չէր կար– դար, ես անյագ կարդացող էի: Ան միշտ կը նեղանար ինծի, կը գտնէր որ ապուշ բան է ուրիշին գրածները կարդալ, երբ գրող ենք: Աւելորդ ժամանակի կորուստ կը նկատէր ընթերցանութիւնը: Ի հարկէ, կարդալը ինծի ժամանակ էր ձգեր գը– րելու: Ամբողջ երեսուն տարի Յաչիկ Զուլֆաեանը լուռ ու մունջ ամէն օր գը– րելը լմնցուց անյաւտակ ծարաւ մը ունե– ցաւ կարդալու:

(Շար.– 12)

LIVRES RECUS:

Collection LETTRES FRANCAISES

POESIES DE VERLAINE
(1866 -- 1880)

Notes et appareil critique de Michel DECAUDIN, président du Syndicat des Critiques littéraires.

Illustré de 8 gouaches de Marguerite LEUWERS (née Haladjian), et de 8 reproductions. Composé à la main en Luce. Volume 16 x 22, relié cuir rouge, 380 p. Exemplaire numéroté de 1 à 5000.

En vente:

Par correspondance:
IMPRIMERIE NATIONALE — SEVPO
39, Rue de la Convention
75732 Paris - Cedex 15
Vente directe au public:
A l'Imprimerie Nationale, dans ses librairies.-
— 2, Rue Paul Hervieu - 75015 PARIS
— 20, Rue de la Boétie - 75008 PARIS
— 182, Rue St. Honoré - 75001 PARIS
Par agents de diffusion exclusifs.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ

1980–ին, Լիոնի մէջ, 1901–ի օրէնքի հիման վրայ՝ Ոչ մէկ իշխանութիւն ունի Ինէնգօ Միջազգային կազմակերպութեան մէջ։ Իր գլխաւոր նպատակն է ի յայտ բերել հանրային կարծիքին առջեւ հայկ. կոթողներու խաթարում, քան–դումը պատմական Հայաստանի մէջ (Թուրքիա, Պարսկաստան) եւ աշխատիլ անոնց վերականգնումին։ Մէկ տարուան ընթացքին կատարած է հետաքրքրա–կան աշխատանք։ Հրատարակութիւն պրքոյկի մը հայկ. վանքերու, եկեղեցի–ներու, պալատներու վերականգնումին նուիրուած։ Տիափոզիթիվներու լուսար–ձակում Ինէնգօ Ակումբներու (Ֆրանսա–յի մէջ կան 150 ակումբներ) ընդհանուր համագումարին, Մոնթելիմարի մէջ, Ապրիլ 1980–ին։ Ձամբորդութիւն Արե–ւելեան Թուրքիա, փաստաթուղթերու եւ վկայութիւններու համար։ Հայկ. ճար–տարապետութեան ցուցահանդէս, Լիոնի մէջ, եւ նաեւ սքաժ Հայկ. Մշակոյթին նուիրուած։ Ճարպերութիւններու մաս–կում Փարիզի Ինէնգոյի եւ Ցուշարձան–ներու Միջազգային Խորհուրդին հետ։ Այս ջրջանակներէն ներս, պատասխանա–տու անդամները չեն անդիտանար. քայ պիտեն թէ ամբողջ մշակոյթ մը անէացման ենթարկուած է Արեւելեան Թուր–քիոյ մէջ, սակայն անզօր են։ Ինէնգոյի օրէնքներու համաձայն չհասպրդուած երկիրն է որ պէտք է ներկայացնէ, պա–հանջը եւ այս պարագային անշուշտ Թուրքիան։ Ամենամեծ դժուարութիւնը հոս է։ Ասոր համար հարկ է ծրագիրը ուած անխոնջ եւ համբերատար աշխա–տանք հանրային կարծիքի մը պատրաս–տութեան համար եւ ... Թուրքիոյ հա–մաձայնութեան համար։ Այս դասախօ–սութիւնը որուն հետեւեցան չորջ հա–րիւր քան հոգի եւ մեծ մասամբ Ֆրան–սացիներ ու երիտասարդներ տեղեկա–տուութեան եւ քարոզչութեան դրական ձեռնարկ մը եղաւ։

×

Ցուցահանդէսը վերջացաւ Փետրուար 9–ին։ Երկու վերջին օրերուն բազմու–թիւնը, ինը հարիւր յիսուն հոգի, բա–ցայայտօրէն կ'ապացուցանէ անոր գտած յաջողութիւնը։ Այցելուներու ընդհանուր թիւը, թանգարանի քարտուղարութեան համաձայն, կը հասնի վեց հազար եր–կու հարիւրի։ Ինչպէս ըսած էինք չորջ հարիւրէն վաթսունը ոչ Հայեր են որոնք մեծ հետաքրքրութեամբ քաղաքակրթ–թութիւն մը, մշակոյթ մը տեսան. տե–սան ու զարմացան, տեսան ու հիացան, տեսան ու գնահատեցին եւ ուզեցին աւե–լին գիտնալ, աւելի սերտել գնելով Հա–յոց պատմութիւնը եւ մշակոյթը ներկա–յացնող հատորները, ուղղելով բազմաթիւ հարցումներ։ Մարսէյլի լիսէներէն, դըպ–րոցական հաստատութիւններէն եղան խմբական այցելութիւններ։ Այս բոլորին մէջ ընթերցողը պիտի ըսէ, իսկ Հայե՞–րը։ Հայերը, այո, Մարսէյլէն եւ շրջ–կակայ քաղաքներէն եկան ու այցելեցին։ Երբեմն տեսանք «նոր» դէմքեր։ Այցե–լուներէն շատ շատեր հպարտութեամբ լեցուեցան, գնահատեցին եւ չնորհաւո–րեցին նման բարձրորակ ձեռնարկ մը որ պատիւ կը բերէ հայութեան։ Հայկական դպրոցներ տուին խմբական այցելու–թիւններ՝ Անարատ Յղութեան Հայ Քոյ–րերու դպրոցը, չարաթօրեայ դպրոցներ՝ Դիվոլի, Փրատոյի Սահակ – Մեսրոպ մշակութային կեդրոն, Հայ Մշակոյթի Տուն։ Այսուհանդերձ համեմատելով պա–տուիրի կարեւոր թիւին, կը կարծենք որ Հայերը այնքան ալ չփութացին։ Նորու–թիւն մը չէ։ Ընդհանրապէս Հայը չի պի–տեր գնահատել իր ազգ. արժէքները. արդեօ՞ք կը ճանչնայ զանոնք։ Այնքան ալ համոզուած չենք։ Շատ դիւրաւ կ'ըսէ թէ ինքնատիպ ճարտարապետութիւն մը ունինք որ եղաւ ազբիւրը, մէկնակէտը ա–րեւմտեան միջնադարեան ճարտարապե–տութեան, բայց ի՞նչ չափով ծանօթ է այդ կոթողներուն։ Հաղբատ, Սանահին, Ամբերդ, Գեղարդ, Զուարթնոց, Գօշա–վանք կամ Երերուք ո՞րքան խօսուն ար–ժէքներ են։ Տրդատ, Մխիթար, Մանուէլ ճարտարապետները ի՞նչ չափով կենդանի դէմքեր են. եւ Գրիգոր Մագիստրոսը։ Ամէնէն կարեւորը անշուշտ ճանչցնել է մեր մշակութային գանձերը, մեր ազգ. արժէքները, մեր քաղաքակրթութիւնը մեր գաղը օտարներուն։ Այս կէտին մէջ ցուցահանդէսը հասաւ իր նպատակին։ Ահաւասիկ վկայութիւններ առնուած ա–կէ մատեանէն.

«Մաղթանքներ կ'ընենք որ այս հայկ. հաստատութիւնը կարենայ շարունա–կել իր առաքելութիւնը ու վերստանայ իր հաստական իրաւունքները» *Փրոֆ. Ժ. Պօնեֆի։*

«Շնորհաւորութիւն այս բացառիկ եւ յուզիչ ցուցադրութեան համար։ Կը տըխ–րիմ այսման աւերակներու եւ այսման վայրերու վրայ, ստեղծուած աստուա–ծային պաշտամունքի համար, եւ ուր դադրած է հնչել եկեղեցական պաշտա–մունքը. սակայն կը հրճուիմ այսման գեղեցկութեան առջեւ որ կ'ոգեկոչէ Աս–տուծոյ փառքը։ Մաղթանքս է որ այս ցուցահանդէսը ներկայացուի նաեւ Թու–լուզ», *Հայր Ալէն Քիլիսէ, առաքինեկան կրօնական։*

«Մարսէյլի Հայ գաղութը իր իւրայա–տուկ մշակոյթով (վկայ այս ցուցահան–դէսը), իր ինքնատիպութեամբ, իր ազ–նուութեամբ անգնահատելի նպաստ մըն է Մարսէյլ բաղաքին», *Ժիլպէռ Փամիէ, քաղաքապետական խորհուրդի անդամ։*

«Շնորհաւորութիւններ այս հրաշալի աշխատանքին համար. եղբայրական հա–մակրութիւններս հայկական գաղութին», *Լէօ Պուրեզի, քաղաքապետական խոր–հուրդի անդամ։*

«Շնորհաւորութիւններ բոլոր անոնց որոնք կը սիրեն եւ կ'աշխատին ճանչցը–նել տալ Հայոց պատմութիւնը, իր ար–ուեստը, իր ճարտարապետութիւնը եւ իր վերածնունդը։ Իմ ողբացեալ բարեկամ Ե. Իւթիւճեանի հետ ձեռնարկած էինք ծանօթացնել մեր պաշտօնակից ճարտա–րապետներուն հայկ. ճարտարապետու–թեան գեղեցկութիւնները։ Ուրախու–թեամբ կ'ողջունեմ Միլանոյի խմբակի հսկայ աշխատանքը», *Անտրէ Փ. Հարտի, անդամ եւ նախկին տնօրէն Մարսէյլի Ա–քատէմիին։*

«Ցուցահանդէս մը որ յայտնութիւն մըն է ինծի համար», *Ժ. Հանրի՝ ճարտարա–պետ (Ավինիոն)։*

×

Քանի մը խօսք նաեւ տեղական մամու–լի մասին։ Երեք օրաթերթերը արձագանգ եղան, սակայն ոչ համապատասխան ձեռ–նարկի արժէքին եւ տարողութեան։ Բաց–ման օրը, Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան վարչութիւնը կազմակերպած էր մամ–լոյ ասուլիս մասնակցութեամբ հայկ. ճարտարապետութեան մասնագէտ՝ Ալ–վիակո Նովելլոյի որ տուաւ լայն բացատ–րութիւններ թերթերու թղթակիցներուն։ Սակայն, չատ հարեւանցի թղթա–կիցները նիւթը տուին, այն ալ չփոթու–թիւններով եւ սխալներով։ Տեղական հե–ռատեսիլը էֆ. էռ. 3. Մարսէյլ, երեկոյ–եան լուրերու բաժնին մէջ, յատկացուց մի քանի վայրկեան։

×

Միլանոյի «Չենթրօ Սթուտի Տոֆու–մէնթացիոնէ Տելլա Քուլթուռա Արմե–նա» միութիւնը արժանի է ամէն գնա–հատանքի։ Շնորհիւ իր հրաշալի իրագոր–ծումին Հայ Մշակոյթը, հայ ստեղծա–գործ միտքը եւ հայ հանճարն է որ կը յաղթանակէ։ Հայ Դատն է որ կը հա–րըստանայ բացառիկ փաստաթուղթով մը։

Շնորհաւորելի են ջանքերն ու զոհո–ղութիւնները Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան որ երեք չաբաթ, քաղաքին կեդրո–նը, ներկայացուց հայկական ճարտարա–պետութեան նուիրուած այս ցուցահան–դէսը։

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՍՊԻՏԱԿ ՁԻԱԽՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԱՐՏԻԿԷՆ ՆՈՐ ԼՈՒՐ ԿԱՑ

Կիրոս կը սիրէր խօսեցնել տէրվիշը, մանաւանդ որ քրիստոնեայի մը չափ հը–մուտ էր Հին ու Նոր Կտակարանին։ Ան–տարակոյս, Ղուրանի խօսքերը չէին, երբ տէրվիշը կը խօսէր, որ մարդիկ, ըլլան խլամ, ըլլան քրիստոնեայ, ջննդէի եւ կամ ղըզխանին չեն կրնար արժանանալ, մինչեւ որ չունենան բարութիւն ու հա–ւատարմութիւնը չունենան...

Գարափունարը ձգելէ առաջ, Կիրոս ա–նանձինն տեղեկութիւններ կը քաղէ տէր–վիշ Հասան Ալիի չարժումներուն մասին։ Մանաւանդ այն օրերուն Հասան Ալի մըզ–կիթին մէջ ղըզրիչ քարոզներ կուտար ու Վարդաճորի կռուին երթալու համար պաշըպօզուքներ կը հաւաքէր։

Կիրոս կ'իմանայ Գարափունարի ժան–տարմներու պետին անունը, ո՛ր տեղացի ըլլալը. նաեւ կ'իմանայ շարք մը մանրա–մասնութիւններ զատի Հիւսէյն էֆէնտիի մասին։

Սնտուկը կռնակին, երբ կը պատրաս–տուի Գարափունարէն դուրս ելլել, բազ–նիքին հրապարակը կը տեսնէ, որ Հասան Ալի տապար մը մէջքին, խոշոր մզրախ մը ձեռքին, վարտիկը մինչեւ մէջքին կապած, բազմութեան ու զհոլին առջեւ ինկած՝ պաշըպօզուքներ կը հաւաքէ։ Այդ օր այն լուրը կար, որ Մարտիկ Վար–դաճորի լեռը եղած է։

Պազարը ցորեն բերող Հայերը, Հասան Ալիի այդ փանաթիկ կերպարանքէն վախ–ցած, հրապարակէն հեռացած էին։ Կի–րոս նեղ փողոցէ մը անցած էր գտտարա–նին կողմը ու հեռացած Գարափունա–րէն։

Ճամբաներու ժանտարմներէն խուսա–փելու համար, Կիրոս աւելի լաւ սեպած էր Գարատաղի փէշերուն վրայ ցրուած հայ գիւղերու մէջէն անցնիլ։

Սնտուկը կռնակին՝ կ'անցնի գիւղէ գիւղ, կը հանդիպի ծանօթներու, կը հետաքըր–քրուի գիւղացիներու աշխատանքով, դըպ–րոցներու վիճակով ու կը լսէ ժողովուր–դի ուժեղ երեւակայութիւններով նախ–չուած զանազան գոյնի հէքեաթներ Մար–տիկի մասին. որպէս թէ Մարտիկ եթիմ տղայ է եղեր, չոպանութիւն է ըրեր, Բերդակի մէջ էժտահարի պէս հօրաքոյր մը ունի։ Մարտիկը ծնած ժամանակ եր–կընքէն աստղ մըն է ճեղքուեր ու անոնց տանիքին վրայ ինկեր։

Երկու օր Կիրոս Շէխիկ գիւղի մէջ կը մնայ, որովհետեւ լծկան եղներուն մէջ հիւանդութիւն ինկած էր, եւ գիւղացի–ները գիւղէն դուրս արտերուն մէջ կը քաշէին փոսթը քերթուած սատկած եզ–ներ։ Հիւանդութեան առաջքը առնելու համար, Կիրոս ախոռներուն մէջ կուպը ծխել կուտայ։ Երկրորդ օրը, Շէխիկի մէջ կ'իմանայ որ Գարափունարէն եկող պաշըպօզուքներ Հացեկի հնձաններէն անցեր են, ու Մարտիկ Հացեկի կոմսերն է։

Շէխիկէն յետոյ, Կիրոս կարաւանի ճամբով կը մօտենայ Հացեկի պարտէզ–ներուն։ Այնտեղ ուշ ատեն ծառերուն մէջ կը տեսնէ ծերունի մը, որ միս – մինակ նոր ժմնած պտուղի ծառերը կը պատ–ուաստէ դողդղան ձեռքերով։ Ծերունին պաշըպօզուքներու անցքին մասին ման–րամասնութիւններ կուտայ. մանաւանդ մեծ վշտով կը պատմէ որ պաշըպօզուք–ները կոտրատած են իր ձեռքով պատուաս–տած նոր ժմնած պտուղի ծառերը, տա–րած են գիւղացիներու էշերն ու ծառե–րուն կապուած ձիերը։

Մեծ տակ մեռած էր հաճի Պետրոսը։ Ծերունին աչքերուն մէջ կենդանութիւն գնելով խօսած էր, որ երեկ գիշեր սպի–տակ ձիաւորը Օհանի հնձանին դուռն էր բախեր ու ներս էր մտեր։ Նաեւ գիւղին մէջ տատնեւհինգ ժանտարմներ իջած էին Մարտիկը հետապնդելու համար։

Ծերունին, իր օրուան գործը լրացնելէ յետոյ, Կիրոսի հետ միասին հնձաններու ճամբան կը բռնէ։ Կը խօսին տորոնի մը–չակութեան մասին։ Մութին՝ Կիրոս կը թակէ քեռի Օհանի հնձանը. կը գտար որ մտեցած էր Մարտիկին։

(Շար. 262)

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՕԾՄԱՆ 50-ԱՄԵԱԿԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՏՕՆԸ

—O—

Առաւօտուն՝ Պատարագ

երեկոյեան՝ Բանախօսութիւն

Եկեղեցւոյ օծման 50-ամեայ յոբելինական հանդիսութիւններու շարքին, Մարսէյլի Մայր Եկեղեցւոյ մէջ մեծ շուքով կը տօնախմբուի ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ-ը, Հինգշաբթի, 26 Փետրուարին: Հանդիսաւոր Պատարագը կը մատուցանէ՝ ՎԱՉԻ Ծ. ՎՐԴ. ԻԳՆԱՏԻՈՍԵԱՆ, կը քարոզէ՝ ԵՂԻՇԷ Ա. ՔՀՆԾ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ, նախագահութեամբ՝ ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ-ի:

Արարողութիւններն ու Պատարագի երգեցողութիւնը կը կատարուին Մարսէյլի Հայց. Առաքելական Եկեղեցիներու բոլոր քահանայ հայրերու եւ ասպ սարկաւագներու մասնակցութեամբ:

Սկիզբ ժամերգութեան՝ 8·30 – Պատարագ՝ 10·00

Նոյն օրը, իրիկունը, եկեղեցւոյ «Ա. Զրբաչեան» սրահին մէջ ժամը 21-ին կը բանախօսէ Պատուելի ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԻՒՎԱՃԵԱՆ, նիւթ ունենալով՝ «ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ»ը, եւ ապա տեղի կ'ունենայ բանավէճ, ներկաներու մասնակցութեամբ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Ալիս Մանուկեան, Տէր եւ Տիկին Արման Մանուկեան, Տէր եւ Տիկին Պէռնար Մանուկեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Լիւսիէն Ֆէրի եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Նշան Աչնամեան եւ զաւակը, կը ծանուցանեն թէ՝ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, այս Կիրակի, Փետրուար 22, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս Եկեղեցին, իրենց մօրաքրոջ, մեծ-մօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ՇՈՒՇԱՆ ՍԱՄՊԱԹԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի գիտութիւն՝ ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԼԻԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Սէն Թ'Իթիէն.– Նշան Այտապիրեան կը շնորհաւորէ «Ցառաջ»ը, որ «օրը օրին մանրամասն տեղեկութիւններ տուաւ Զուիցերիոյ երկու անվախ հայրենասէրներու՝ Ա.րա Ենիքոմշեանի եւ Սիւզի Մահսէրէճեանի դատավարութեան ընթացքին» եւ այդ առթիւ 100 Ֆ. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Ա.րա Գորգիկեան 300 Ֆ. կը նուիրեն «Ցառաջ»ի բարգաւաճման համար, Տիկին Արամի Ակոնայեանի մահուան առթիւ:

L'OPTIQUE

RAYMOND STEPANIAN

Opticien diplômé d'Etat

30, Rue Paradis — 13001 Marseille

Tél. (91) 33. 82. 51

— *Technique. Service. Accueil.*

— *Les plus grandes marques en Optique et en Lunetterie.*

— *Verres ultra minces pour myopes.*

— *Equipement spéciaux pour opérés de la cataracte.*

20% de remise à tous les mutualistes.

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆրանսահայ Գրողներու Ընկերակցութեան Աւանդական ձաշը «Հարենց» գրական մրցանակ Կիրակի, Մարտ 15-ին:

○ *Pour la première fois à l'occasion de la 6ème semaine mondiale du Tourisme qui a lieu au Palais des Congrès (Porte Maillot)*

DU 14 AU 22 FEVRIER 1981

OPTIMA TOURS

Tient son Stand « ARMENIE »

Venez nombreux au:

« Stand OPTIMA — n° 38, niveau n° 1, hall T».

Pour chaque inscription pendant cette période, au stand une réduction exceptionelle sera accordée.

50-ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐՒՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կիրակի, Մարտ 1, կէսօրէ վերջ ժամը 14·30-ին:

Salle de la Chimie — 28 bis, Rue St. Dominique

Paris 7e — (Métro: Invalides)

Մասնակցութեամբ՝ Հայ Արիներու Միութեան բոլոր Շրջաններուն, ու Ֆրանսական եւ օտար Սկաուտական կազմակերպութեանց

Սկաուտական մասնաւոր յայտագիր

Ներկայացումներ՝ Գայլիկներէն, Թեւիկներէն, Սկաուտներէն եւ Աբեղոյշներէն:

Ձաւեշտ հայերէն, հայկական պարեր եւ երգեր:

Սկաուտական ներկայացումներ, Շրջանային ներկայացում:

Մուտք՝ 25 Ֆ.

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE D'ALFORTVILLE

9, Rue de Madrid — Alfortville

M. C. A. — MUSIQUE

«La musique: langue universelle et patrimoine des peuples».

En prelude au Festival de musique d'Alfortville (15 au 26 Mai) organisé par la Municipalité et les associations culturelles de la Ville, sous la direction artistique d'IVRY GITLIS, et dans le cadre de la création d'une Ecole arménienne de musique, la M.C.A. vous propose:

Le Jeudi, 26 Février, à 20h.45 précises

un Concert Exceptionnel

Sous la direction d'ALEXANDRE SIRANOSSIAN

de l'Ensemble Instrumental de Romans

Au programme: ALMASSIAN, HAYDN, HAROUTOUNIAN, KOMITAS, VIVALDI

En l'Eglise Notre-Dame d'Alfortville - 3, Rue Jules Cuillerier (près de a Mairie).

BILLETS A LA M. C. A.

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի Ս. Ժէրոմի մասնաճիւղը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Այրի Տիկին Շաքէ Պէյլէրեանի եւ զաւակներուն իրենց ամուսնոյն եւ հօր Աբրահամ Պէյլէրեանի մահուան առթիւ:

Այս տխուր առթիւ փոխան ծաղկեպսակի եղած են հետեւեալ նուէրները. – Այրի Տիկին Շաքէ Պէյլէրեանէ 100 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Կարպիս Ճարուճիւնեան 100 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Միքոիէ Պուլղուրեան 50 Ֆ., ինչպէս նաեւ 100 Ֆ. Տիկին Շ. Պէյլէրեանէ իր ամուսնոյն հոգեհանգստեան առթիւ:

×

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի Ս. Ժէրոմի մասնաճիւղը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Պ. Նուպար Տէր – Մինասեան, զաւակներուն ու թոռներուն ողբացեալ՝ Մարի Տէր – Միհնասեանի մահուան առթիւ:

Շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները. – Պ. Նուպար Տէր – Մինասեան 200 Ֆ. Տէր Մինասեան զաւակները 200 Ֆր., Տէր եւ Տիկին Կարպիս Ճարուճիւնեան 50, Տէր եւ Տիկին Միքոիէ Պուլղուրեան, Այրի Տիկին Պէյլէրեան 50-ական Ֆր., Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Հօթօթեան 40, Այրի Տիկին Մարի Էքսէրճեան 50 Ֆր., Տէր եւ Տիկին Շարլի Դաւիթեան 100 Ֆր: Ինչպէս նաեւ 20 Ֆ. Տէր եւ Տիկին Պուլկուրեանէ ողբացեալ Մարի Ժամկոչեանի մահուան առթիւ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE MARSEILLE

12 - 14 Rue St. Bazile, Marseille 1er

"GRANDE SOIRÉE COSTUMÉE"

Samedi, 28 Février, de 22 h. à l'aube

Concours de Costumes.

Réservation:

Maison de la Culture Arménienne

Tél.: (91) 50. 15. 09

Ընդունելութիւն

Ի ՊԱՏԻՒ

ԸՆԿԵՐՈՒՀԻ ԱՏՐԻՆԷ ԳԱՋԱՆՃԵԱՆԻ

Ֆրանսահայ Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը, հաճոյքը ունի պատուելու, իր վաստակաւոր ընկերուհիներէն՝ ԱՏՐԻՆԷ ԳԱՋԱՆՃԵԱՆը, (Արժանթինէն), Եւրոպա իր չրջապտոյտի առիթով:

Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերուհիները, համակիրները եւ բարեկամները:

Կիրակի 22 Փետրուար կէսօրէ վերջ ժամը 16-ին, Մշակոյթի Տան մէջ:

17, *Rue Bleue, Paris 9e*

ATTENTION

CHANGEMENT DE DATE

DANS LE CADRE DES FESTIVITES DU 60e ANNIVERSAIRE LA CROIX ROUGE ARMENIENNE présente

«ՄԻԹԱՐ ԱՊԱՐԱՊԵՏ»

L'ETOILE DE L'ESPOIR

Film parlant français

d'après le célèbre roman historique de SERO KHANZADIAN

1er MARS, DIMANCHE

à 20 h. 30 précises

CINEMA COSMOS

76, Rue de Rennes, 75006 - Paris

Métro: Saint Sulpice

Entrée: 20 F.

Les billets sont en vente chez:

— *Ets. K. BAKERDJIAN:*
35, *Rue de Trévise, Paris 9°*

— *Librairie PALOUYAN:*
9, *Rue de Trévise, Paris 9°*

— *Restaurannt EREVAN:*
29, *Rue Bergère, Paris 9°*

Réservation par téléphone:

— *NAVASSARTIAN* - 985. 36. 53

— *SAGHATELIAN* - 854. 35. 74

Լիռնի մէջ՝ Մարտ 29-ին:

VOYAGES EN ARMENIE 1981

1° VOYAGES DE 12 JOURS			2° VOYAGES DE 14 JOURS		
du 15 au 26 Avril 81	—	3.250 F.	du 27 Mai au 9 Juin 81	—	4.350 F.
du 09 au 20 Mai 81	—	3.990 F.	du 18 au 31 Juillet 81	—	4.290 F.
du 01 au 12 Août 81	—	3.990 F.	du 08 au 21 Août 81	—	4.290 F.
du 05 au 16 Sept. 81	—	3.990 F.	du 02 au 15 Octobre 81	—	3.490 F.

3° VOYAGE DE 16 JOURS

DU 01 AU 16 AOUT 1981 — 4.690 F.

Renseignement - inscriptions

MONDOTOURS OCIVEP

Spécialiste des Voyages sur l'Arménie depuis 15 ans

2, rue de Sèze
75009 Paris
tél. 266 50 12
Permanence les Vendredis de 14 à 19 h.

S'adresser à:
Elia PEHLIVANIAN
tél. domicile : 384 31 28

Les places étant limitées, veuillez nous renvoyer le coupon-réponse le plus tôt possible. Lic. A 721

Mme Elia PEHLIVANIAN

Organisation Technique Mondotours
2, rue de Sèze 75009 Paris

Nom .....
Prénom .....
Adresse .....
..... Tél. .....
Ville ..... Code postal .....

1) M'inscris au Voyage spécial Arménie du ..... au .....
ci-joint 25% d'acompte.

2) Désire recevoir une documentation sans engagement de ma part pour :
.....

Rayer les mentions inutiles

— COMMUNIQUE —

Nous signalons:

— *Aux Organisatione et Associations:* (*France et Etranger*).

Que le film «GENOCIDE ARMENIEN» peut être projeté lors de leurs réunions sur simple demande.

— *Aux Particuliers:*

Que des cassettes vidéo du film sont en vente au prix de 250 F. TTC+20 F. de frais d'expédition.

Paiement par cheque bancaire, CCP, mandat, ou contre remboursement.

Pour toute demande s'adresser à:

MAGDA PRODUCTION

5, *Rue des Pruniers*, 75020 - *Paris*

Tél.: 797. 13. 52

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»

83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris

Commission Paritaire: N° 55935

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Տիկին Վարդանոյշ Նալպանտեան, կը նուիրէ 100 Ֆ., ի նպաստ՝ Հայ կարմիր Խաչի Նորմանտիի Մանկանոց Բոյնին ընդարձակման, փոխան ծաղկեպսակի, Տիկին Հռիփսիմէ Պէրպէրեանի մահուան տխուր առիթով:

×

Տիկին Վեհանոյշ Գաբրիէլեան (Մարսէյլ) 150 Ֆ. կը նուիրէ նոյն նպատակին, փոխան ծաղկեպսակի, Անգիճէ Մարգարեանի մահուան տխուր առիթով:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալֆորվիլի Մշակութային Տունը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները, ողբացեալ Անդրանիկ Խաչատուրեանի մահուան առթիւ: Պօղոս Սրվէնեան, Տէր եւ Տիկին Արթօ Գուլումճեան 100-ական, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Յակոբեան 200, Տէր եւ Տիկին Խոսրով Փափազեան 50, Տէր եւ Տիկին Հաքիմեան 500 Ֆ.:

ՇԱԲԱԹ-ԿԻՐԱԿԻ
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
21-22
SAMEDI-DIMANCHE
21-22 FÉVRIER
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա՝ Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ՝ 160 Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 350 Ֆ. - Հատը՝ 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.848 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 56e ANNÉE — No 14.848

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏՈՒՊ

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ ՓԵՏՐ· 13 – 16)

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

« ՀԱՅԿ· ԱՀԱԲԵԿՅՈՒԹԵԱՆ ԾՆՈՒՆԴ ՏՈՒՈՂ ԱՂԲԻՒՐՆԵՐ»

«ԿԱ՛Մ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ԿԱՄ՝ ԴԵՐԵԶՄԱՆ»...

—o—

Բ.

«Սուլթան Մէհմետ օրով, Հայերը՝ բացառիկ մենաշնորհներ ձեռք ձգեցին: Եւ նոյնիսկ, 1863 թ. Հայերը Սահմա – նադրական Ժողովի մըն ալ տիրացան, եւ այս Սահմանադրական Ժողովի կանո – նադրին համաձայն՝ Պոլսոյ Պատրիարքա – րանին մէջ 140 անդամներէ բաղկացած Ազգային Ժողով մը հիմնեցին: Մինչ այս – քան բարեացակամութեան դէմ, 1853 թ. Օսմանեան կայսրութեան եւ ցարական Ռուսիոյ միջեւ տեղի ունեցած պատե – րազմի ընթացքին, Հայերը՝ Ռուսերուն օգնած էին: Արտաքին գրգռութենց եւ սին խոստումներու հաւատք ընծայելով, իրենց չնորհուած Սահմանադրական Ժո – ղովի իրաւասութենէն չորս տարի իսկ չանցած, 1867–ին, Զէյթունի մէջ հայկ· առաջին ապստամբութիւնը ծագե – ցաւ: Այս անակնկալ արարքը՝ չատ ա – րիւնահեղութենց պատճառ եղաւ: Օր – ուան Հայոց Պատրիարքը՝ Ներսէս Էֆէն – տի, Հայոց անկախութեան ի խնդիր Ռուսերէն օգնութիւն պահանջելը՝ տարբեր արկածախնդրութեան լաւագոյն օրինակն է: Օսմանեան կայսրութեան ամենամեծ քաղաքէն՝ մինչեւ ամենափոք – րը, ամէնուր՝ հայ քոմիթաճիներու կոզ – մէ գաղտնի կոմիտէները հիմնուեցան: «Կա՛մ Հայաստան, կամ՝ Գերեզման» դաղափարաբանութեամբ եւ իրագործու – մը անկարելի՝ Արեւելեան Անատոլուի 6 նահանգներուն ազատագրումով, Հայ – կական Պետութիւն մը հիմնելու երազո – ւը կ'ապրէին: Օսմանեան Պետութիւնը այս նենդամտութենց տեղեակ էր: Այ – սուհանդերձ, այս աննչան հայ փոքրա – մասնութիւնը Թուրքերը իր տիրակալու – թեան տակ առնել կ'ուզէր, եւ այդ նը – պատակին համար ամէն ինչ կը փորձեր: Իրենց մեծագոյն բարեկամն ալ՝ ցարա – կան Ռուսիան էր: Նորէն, Ռուսիոյ ճըն – շումներուն հետեւանքով, 1880 թ. եւրո – պական Պետութիւնները, Հայոց ի նը – պաստ բարեկարգութիւններ նախատեսող յուշագիր մը Օսմանեան կայսրութեան յանձնեցին: Թուրք կառավարութիւնը արտաքին եւ ներքին հարցերով զբաղած պահուն, այս ժողովուրդը միշտ խնդիր մը կը յարուցանէ եւ իշխանութի նման իր բոլորտիքը կը խռովէ:

«Սուլթան Ապտիւլ Համիտ Բ., բարենորոգումներու հարցը կ ա ր պ մը խոստումներով հանդարտեցուց: Սակայն, 1894 – 1896 թուականներու մի – ջեւ հայ յեղափոխականներու առարկա – յական գործունէութիւն ունեցած ըլլա – լը՝ դառն իրողութիւն մըն էր, որուն հետեւանքով, բնականաբար, Օսմանցի Թուրքերն ալ ինքնապաշտպանութեան դիմեցին: Ահաւասիկ, ա՛յս պատճառով է որ Անատոլուի եւ Պոլսոյ մէջ արիւն թափած է:

«1818 թ. Գումգափուի մէջ պատահած հրդեհի մը ընթացքին՝ Հայոց եկեղեցին ալ հրոյճարակ եղած էր: Ապա, եկե – ղեցւոյ վերանորոգութեան չրջանին, կարդ մը անդիտակից օսմանցի Թուր – քեր՝ եկեղեցւոյ հոգաբարձութենէն կա – ջուք պահանջած էին, եւ որուն հետե – ւանքով ընդհարումներ տեղի ունեցած էին: Օրուան կառավարութիւնը առաջին նախազգուշութիւն ըլլալով փոխ – նա – բարապետն ու Ենիչէրիներու պետը աքսորի ենթարկեց: Այսքան փոքր մի – չադէպի մը համար իր նախարարապետն իսկ զոհող Օսմանեան կայսրութիւնը, իր հպատակներուն հանդէպ ունեցած բարեացակամութիւնը՝ արդեօ՞ք այս արարքով ցոյց չէ տուած:

«Այս դէպքէն քիչ ժամանակ վերջ, լուսաւորչական եւ կաթոլիկ Հայերու խնդիրը դարձեալ հրապարակ եկաւ: Հա – յոց Պատրիարքը երկու համայնքները միացնելու չանալով հանդերձ, միւս կող – մէն, կաթոլիկէ հոգեւորականներու խը – րատներուն հետեւելով՝ կաթոլիկէու – թեան սկզբունքները կը քարոզէր: Աւոր պինք զարմանալի կերպով հաւասար սի – նամեւերու: Հիանալով անոնցմով, որոնց թիւը չատ է նաեւ երեւանի սահմանա – պետին վրայ, Հրազդան գետի ձորին մէջ, ակամայ հարց կը տրուի, թէ արդեօք անոնք քարտաշներու ձեռքի գործը չէ՞ն: Այդ հարցը չատոնց կը հետաքրքրէ պետ – անականները: Ժէ. դարէն սկսեալ յառաջ եկած են կարգ մը վարկածներ: Աւելի պաշտպանուած է այն բացատրութիւնը, որ սառոյ լաւայի հոսանքի վերածումը սիւներու տեղի կ'ունենայ հրահեղուկ զանգուածի ծաւալի կրճատման հետե – ւանքով: Սակայն ի՞նչպէս կը գոյանան հաւասար սիւները: Հայ երկրաբաններու կարծիքով, սառեցման հետեւանքով ու – ժեղ հոսանքներու չուրջ գոյացած է քա – նի մը մեթր հաստութեամբ քարէ թա – ղանթ, որուն մէջ պահպանուած է հե – ղուկ լաւան, որ ինչպէս տաք հեղուկը թերմոսի մէջ, դանդաղ սառած է, եր – բեմն տասնեակ տարիներու ընթացքին: Ջերմաստիճանի հետզհետէ նուազումը ապահոված է ջերմութեան հաւասար չափով բաշխումը գոյացման ամբողջ ընթացքին: Անոր հետ նոյն ատեն կարծ – րացած է հոսանքը, որ կտրած է ապարը հեղուկ վիճակէն կարծր վիճակի անցնե – լու պահուն:

×

ԼԵՒՈՆ ՄԻՐԻՋԱՆԵԱՆԻ ՆՈՐ ԳԻՐՔԸ

Լոյս տեսած է Լեւոն Միրիջանեանի «Հայ պոէզիայի ակունքները» գիրքը, ուր հեղինակը մանրամասն պատմական ու գեղարուեստական վերլուծումի ենթար – կած է Հայկի մասին հին աւանդապա – տումները, Վահագնի առասպելը եւ հայ – կական բանահիւսութեան այլ յուշարձան – ներ:

×

ՀԱՅ ԸՄԲՇԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ ՑԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԴՈՆԻ ՌՈՍՏՈՎԻ ՄԷՋ

Դոնի Ռոստով տեղի ունեցած զաս – կան ըմբշամարտի Խորհ· Միութեան 50–րդ ախոյենութեան մցաշարքը վերջ զտած է: Հայաստանէն չորս մարզիկներ՝ Սամուէլ Կարապետեան, Մանուէլ Ապիկ – եան, Բենուր Փաշայեան եւ Հայրապետ Մինասեան, իրենց ծանրութեան զաս – կարգերուն մէջ, արծաթէ մետալներ չա – հած են:

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՆԿԱՐԻՉՆԵՐՈՒ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ ՀԵԼՍԻՆՔԻԻ ՄԷՋ

Հելսինքիի մէջ բացուած է Հայաստա – նի երիտասարդ նկարիչներու ցուցահան – դէսը, ուր ներկայացուցուած են Հայաս – տանի կեանքը, ժողովուրդը եւ անոր ազ – գային մշակոյթը պատկերացնող 40–է ա – ւելի կտաւներ:

ՇԷՅՔՍՓԻՐԻ ԵՐԿԵՐՈՒ ՀԱՅԵՐԷՆ ԱԿԱԴԵՄԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔԱԺՈՂ ՊԱՏՐԱՍՏ Է ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

Հայաստանի Ակադեմիայի Արուեստի Հիմնարկի դիտնականները աւարտած են Շէյքսփիրի երկերու հայերէն ակադեմա – կան հաւաքածոն տպագրութեան պատ – րաստելու աշխատանքը, որ տեւած է 20 տարի: Տասը հատորնոց աշխատութեան մէջ տեղ կը գտնեն 100 տարուան ընթաց – քին կատարած լաւագոյն թարգմանու – թիւնները: Առաջին գիրքը լոյս կը տես – նէ այս տարի: Խորհրդային Շէյքսփիրա – գէտները Հայաստանի մասնագէտներու այս ձեռնարկը նկատած են «կարեւոր ներդրում Սովետական Միութիւնում դա – սական գրողի ժառանգութեան պրոպա – գանդման եւ ուսումնասիրական գոր – ծում»: Երեւանի «Շէյքսփիրագիտական կենտրոն»ը հին կապեր ունի բազմաթիւ երկիրներու նոյնանման կազմակերպու – թիւններու հետ: Կեդրոնի հրատարակած «Շէյքսփիրական» տարեգիրքը կը ծա – նօթացնէ Հայաստան եւ արտասահման եղած նոր աշխատանքները: Անոր գրա – դարանը ունի թատերագրի գործերն ու անոր մասին գրուած գիրքերը, տասնեակ լեզուներով: Հայաստանի մէջ յատկապէս ուժեղ է անգլերէնէ բանաստեղծութեան թարգմանութեան գպրոցը, զոր հիմնած է Շէյքսփիրի մեկնաբան ու թարգմանիչ Խաչիկ Դաշտենց:

×

«ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐՈՒԵՍՏԸ 60 ՏԱՐՈՒՄ» ԳԻՐՔԸ

Հայաստանի Ակադեմիայի հրատարակ – չականը լոյս ընծայած է «Սովետական Հայաստանի արուեստը 60 տարում» գիրքը, ուր ներկայացուած են թատերա – կան արուեստի անուանի դէմքեր՝ Վահ – րամ Փափազեան, Հրաչեայ Ներսիսեան, Յովհաննէս Աբելեան, Լեւոն Քալանթար, Համօ Բեկնազարեան, ինչպէս նաեւ շար – ժարուեստի, երաժշտութեան, կերպար – ուեստի ու ճարտարապետութեան գար – գացումը Հայաստանի մէջ:

×

ԼԱԻԱՑԻ ԳԵՏԵՐՈՒ ՍՏԱՑԱԾ ՋԱՆԱՋԱՆ ՁԻԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հազարամեակներ չարունակ հրաբուխ – ները, որոնց թիւը Հայաստանի մէջ կը հասնի 600–ի, ժայթքած են լաւա, պըն – դացնելով երկրի մակերեւոյթի քարէ զը – րահը: Փոխուած է հայկական լեռնաշ – խարհի դէրքը, անոր հետ նաեւ կլիման, բուսական ու կենդանական աշխարհը: «Հրաշունչ լեռներ»էն սկիզբ առնող լա – ւային դետերը, անցած են տասնեակ քի – լոմեթրներ: Անոնք սառելով ստացած են բազմաթիւ ձեւեր: Ցաճախ կը հանդի –

ՄԱՀԱՓՈՐՁ՝ ՅՈՅՆ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԴԷՄ ՈՐ ՄԻԱՑՆ ԹԷԹԵՒՕՐԷՆ ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԱԾ Է

—o—

Յոյն – կաթոլիկէ եկեղեցւոյ պատ – րիարքը՝ Մաքսիմոս Ե· մահափորձէ մը ազատած է առջի օր, երբ կառքով դէպի Զահլէ կ'երթար:

Ահաբեկչական արարքը կատարուած է երբ պատրիարքին կառքը ձիթայի մօտ քառուղի մը կ'անցնէր Պէյրութ – Դա – մասկոս ճամբուն վրայ: Կառքէ մը սկը – սած են կրակել Մաքսիմոս Ե·ի կառքին վրայ: Թեթեւօրէն վիրաւորուած դէմ – քէն, յոյն պատրիարքը Պէյրութի մէկ հիւանդանոցը փոխադրուած է «Արաբա – կան Տարհամողման Ուժեր»ուն կողմէ:

Ահաբեկումի կատարուած վայրը բեր – դերէն կը նկատուի պաղեստինեան եւ լիբանանեան ձախ ուժերուն: Կառքին վարորդը անմիջապէս տեղեկացուցած է Սուրիացիներուն, որոնք նաեւ բանական ուժ կը պահեն շրջանը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻՆ հասած լուրերու համա – ձայն մահափորձ մը կատարուած կ'ըլ – լայ քանի մը չաբաթ առաջ Մոսկուայի կեդրոնը պաշտօնական կառքի մը վը – րայ: Ականատեսներ պատմած կ'ըլլան, որ կառքի մը պայթումը տեսած են կի – րով փողոցը եւ թէ երկու անձեր, մէջը գտնուող, մեռած են: Իտալական կարգ մը օրաթերթեր, ինչպէս Քոռիէրէ տէլ – լա Սեռա եւ Սթամփա կ'ըսեն նոյնիսկ թէ այդ երկու անձերէն մէկը Ք – Կ – Պ·ի գնդապետն մըն էր: Կարգ մը վկայութենց համաձայն, մէկը կառքին մօտեցած է երբ ան դեռ ճամբայ չէր ելած եւ ծրար մը տուած գնդապետին: Երբ կը բանար ծրարը, քիչ անդին, պայ – թումը տեղի ունեցած է: Իտալական օ – րաթերթերը կը խորհին թէ ուկրայնացի ազգայնականներու, մահմետական ծայ – րայեղներու կամ անիշխանականներու գործ է:

ՄՈՆԹԻՆԵԼԻ թմբեցուցիչի հարցը, զոր երեւան հանած էր տեղւոյն համայ – նավար քաղաքապետը, ալժերացի ընտա – նիքի մը մատնութեան վրայ մարոքցի ընտանիքի մը դէմ, նոր ձեւ առաւ առ – ջի օր: Գողութեան մը հետեւանքով հա – ցապուրծի մը խանութը, կը ձերբակալ – ուէր ամբաստանող ընտանիքին տղան եւ բնակարանը խուզարկութեան մը ըն – թացքին 100 կրամ հաշիշ եւ 2 կրամ ափիոն գտնուած է···: Այս ընտանիքին պատասխանին տուած բացատրութիւնն այն է, որ եղածը կը հաստատէ ընտա – նիքին մատնութիւնը, այսինքն եթէ ի – րենց տունը թմբեցուցիչ գտնուած է կը նշանակէ որ մարոքցի ընտանիքը հայ – թակթած է: Ամէն պարագայի մէջ, հա – մայնավարները բաւական բարդ կացու – թեան մատնուած է և միշտ կը պնդեն որ քաղաքապետը իրաւունք ունէր···:

ԵԿԱՄՈՒՏԻ յայտարարութիւններու պայմանաժամը, որ Փետր· 28 է, բացա – ռաբար երկարաձգուած է Մարտ 2–ին:

(Շար· 2)

ՕՐԱՑՈՑ ԿՅԱՆՔԻ ՀԱՄԱՐ

գրքեր, ՏԱՐԵՑ Ս. ՕՀԱՆՅԱՆ

ՎԱՂՎԱԺԱՄ Ս. ՕՀԱՆՅԱՆ

ՅՈՒՐԱՔԱՆՉՅՈՒՐ ՊԱՏՄՎԱԾՔՆԵՐ

ՎԱՂ ԵՒ ՀԻՄԱ

ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Տպագրուած է «Ազատ Խօսք» շաբաթաթերթի խմբագրատանը մէջ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, ՀՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՓԻԼՈՍՈՓԱՅԻ ԱՄԲԻՈՆ
ՀԱՅ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ՀԱՄԱՌՈՏ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՐՎԵՍՏԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱՎԷՊԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊՈԵԶԻԱՅԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՍԱԶԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՍՐԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՈՆԱԿԱՆ ԵՐԳԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՔՆԱՐԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՔՈՐԵՈԳՐԱՖԻԱՅԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՔՈՒՉԱՅԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՔՈՒՉԱՅԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՔՈՒՉԱՅԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՔՈՒՉԱՅԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Նոյնը ո՛չ մէկ տող մը պակաս կամ աւելի։ Ամէն տարի, «նոր տարի» ը մեզի կ՚ուղարկէ նոյն ընկերը, նոյն հասցէն։ Մեր ուրախութիւնը կը հիմնուի այն վրայ, որ մեր ընկերը կը շարունակէ մեզ յիշել, եւ մեր ընթերցողները կը շարունակեն հետաքրքրուիլ մեր հանդէսով։ Ամէն տարի կը տեսնենք, որ մեր ընթերցողներուն թիւը կ՚աճի։ Ամէն տարի կը ստանանք նոր բաժանորդներու ցանկեր։ Ամէն տարի կը տեսնենք, որ մեր հանդէսը կը սկսի ունենալ իր կանոնաւոր ընթերցողները։ Ամէն տարի կը տեսնենք, որ մեր հանդէսը կը սկսի ունենալ իր կանոնաւոր բաժանորդները։

Բայց ո՞վ են եւ ինչ կ՚ուզեն մեր ընթերցողները։ Ինչպիսի՞ նիւթեր կը փափաքին անոնք։ Ինչպիսի՞ ոճ կը սիրեն։ Ինչպիսի՞ լեզու կը հաճին։

12 Նոյեմբեր 1980-ի պիտուրպեր Ազատ Խօսքի խմբագրատունը մէջ, որ իր իսկ անունին վրայ ունի Ազատ Խօսքի Ընթերցասէրներու Ակումբ, հրաւիրած էր ներկայ գտնուելու ընթերցողներ, որպէսզի անոնք ըսեն իրենց կարծիքը։ Ներկայ էին 25-30 հոգի, որոնք կը ներկայացնէին տարբեր տարիքներ, տարբեր զբաղումներ, տարբեր հետաքրքրութիւններ։ Ներկայ էին նաեւ հրատարակչական պատասխանատուները։ Ներկայ էին նաեւ գրողներ։ Ներկայ էին նաեւ մեր հանդէսի աշխատակիցները։ Ներկայ էին նաեւ մեր հանդէսի խմբագրական կազմի անդամները։ Ներկայ էին նաեւ մեր հանդէսի հիմնադիրները։ Ներկայ էին նաեւ մեր հանդէսի հրատարակիչները։ Ներկայ էին նաեւ մեր հանդէսի տնօրէնները։ Ներկայ էին նաեւ մեր հանդէսի գործակալները։ Ներկայ էին նաեւ մեր հանդէսի ընթերցողները։

Ներկայ էին նաեւ մեր հանդէսի ընթերցողները։

ՅԱՍՎԱԾՔ ԿՈՏՎԱԾ

= ՀԱՏՈՒԱԾ =

ՄԱՍՆ ԲԱՀԱՅՈՐ

ՎԱՀԱԳԻԱ ՅՈՎՆԱՆՆԻ ՀԱՆՑ

Երեսին Օհան, արեամբ ծուռիկ – ծուռիկ մուրճ մը ձեռքին, ծռած իր մեծ սեղանին վրայ կը դարձնէր ու կը դարձնէր ինչ-որ մետաղեայ առարկայ մը, որ ոչ ոքի կրնար հետաքրքրել, բայց Օհանի համար ան կը ներկայացնէր ամբողջ աշխարհ մը, որուն մէջ ինք միայնակ էր, ամբողջովին միայնակ, ինչպէս

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՕԾՄԱՆ 50-ԱՄԵԱԿԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՏՕՆԸ

—o—

Առաւօտուն՝ Պատարագ
երեկոյեան՝ Բանախօսութիւն

Եկեղեցւոյ օծման 50-ամեայ յոբելինական հանդիսութիւններու շարքին, Մարսէյլի Մայր եկեղեցւոյ մէջ մեծ շուքով կը տօնախմբուի ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ-ը, Հինգշաբթի, 26 Փետրուարին: Հանդիսաւոր Պատարագը կը մատուցանէ՝ ՎԱՉԻ Ծ. ՎՐԴ. ԻԳՆԱՏԻՈՍԵԱՆ, կը քարոզէ՝ ԵՂԻՇԷ Ա. ՔՀՆՑ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ, նախագահութեամբ՝ ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ-ի:

Արարողութիւնները ու Պատարագի կրթողութիւնը կը կատարուին Մարսէյլի Հայց. Առաքելական եկեղեցիներու բոլոր քահանայ հայրերու եւ աւագ սարկաւագներու մասնակցութեամբ:

Սկիզբ ժամերգութեան՝ 8·30 – Պատարագ՝ 10·00

Նոյն օրը, իրիկունը, եկեղեցւոյ «Ա. Զրբաչեան» սրահին մէջ ժամը 21-ին կը բանախօսէ Պատուելի ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԷՎՎԱՃԵԱՆ, նիւթ ունենալով՝ «ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ»ը, եւ ապա տեղի կ'ունենայ բանավէճ, ներկաներու մասնակցութեամբ:

Studio Brady

TEL. 208. 91. 01

42, Rue du Fbg. Saint-Martin
PARIS 10ème
Mº STRASBOURG ST. DENIS

Spécialiste des Photos de Mariage et Tous Reportages

ՆՈՒԷՐ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը, չըհնորհակալութեամբ ստացած է Վասպուրականի Հայր. Մխիթենէն 100 Ֆ., Աբրահամ Թէյլարեանի մահուան առթիւ:

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Հինգշաբթի օր, 26 Փետրուար.–

Տօն է Սրբոց Վարդանանց Զօրավար – բացի մերոց՝ Հազար Երեսուն եւ Վեց Վկայիցն, որք կատարեցան ի Մեծի Պատերազմին (451 թ.):

Նոյն օրը, ժօնն է նաեւ անուանակոչութեանն ՎԱՉԳԻՆ Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին:

Այս առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս-Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ, ժամը 10-ին Պատարագ կը մատուցուի:

Կը հրաւիրուի մեր ժողովուրդը, ներկայ գտնուելու Պատարագին, եւ ներչընչուելու Վարդանանց հաւատքով:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տէր եւ Տիկին Պերճ Ճէզվէճեան 500 Ֆ. կը նուիրեն Ուսանողներու Օգն. Միութեան, ժորժ Մարտիկեանի յիշատակին (ստանալ «Ծառաչ»էն):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Տիգրան Չէքիեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գէորգ Էքճիճիեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժան Ղուկասեան եւ զաւակները, եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները, իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք ծաղկեպսակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով, անճամբ թէ գրաւոր՝ մասնակից եղան իրենց սուգին՝

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՇԱՏԱՐԵԻԵԱՆԻ

կսկծալի մահուան առթիւ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Քլօտ Գաբամաճեան, իրենց կնքահօր՝ Խաչիկ Աւագեանի մահուան առթիւ՝ 200 Ֆ. կը նուիրեն Հանդըստեան Տան (ստանալ «Ծառաչ»էն):

AUTO-ECOLE

MIHRAN

FORMATION ACCELERÉE
ou
TRADITIONNELLE
FORFAIT

266, RUE DE CHARENTON
75012 - PARIS

TEL. 628.49.57

Métro:
DUGOMMIER ou DAUMESNIL

LYNE DOURIAN
DE L'OPERA

Chantera des œuvres de
REYNALDO HAHN
et des

Mélodies Arméniennes

au Tryptique
Le Mercredi, 25 Février, à 20h.45
SALLE ROSSINI
6, Rue Drouot

Invitations sans taxe à l'entrée de la salle.

UNION DES ANCIENS ELEVES
MOORAT - RAPHAEL

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՑԵԼԵԱՆ
ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Dans les Salons de l'Hôtel SOFITEL (Porte-de-Sèvres)
LE SAMEDI, 7 MARS, à 20 h. précises.

GRAND DINER DANSANT

Sous la Présidence d'Honneur de
CHARLES AZNAVOUR

Avec la participation de:
— l'Ensemble Traditionel Arménien ACHURI;
— le Chanteur VIGUEN;
— et LES TZIGANES IVANOVITCH.

Soirée dansante, à partir de 23 h.; animée par:
BERNARD DEDEDJIAN et son Orchestre.

Résérvation: ANTREASSIAN Garbis: 528. 64.67 — *GASPARIAN:* 236.48.19

Le Restaurant
EREVAN

a ouvert

son magasin
de TRAITEUR et de COMESTIBLES
29, RUE BERGÈRE - 75009, PARIS

RESTAURANT
EREVAN
26, Rue Bergère, 75009 Paris
Tél. 770.85.81 - Fermé le Mardi
40 *Sortes de Hors - d'œuvres*
25 *Sortes de Plats*

TRAITEUR
EREVAN
29, Rue Bergère, 75009 Paris
Tél. 770.85.81
Toutes sortes de Hors-d'œuvre, Charcuterie et Spécialités Arméniennes

OPTIMA Tours

L'Agence OPTIMA TOURS est heureuse de vous annoncer la création de son département
« ARTISTIC SUPPORTER TRAVEL SERVICE »
placé sous le patronnage de LILY LASKINE
Direction: Aline ARTINIAN

Voyage Musical en Arménie

du 10 au 22 Avril 1981

Ce voyage aura pour thème la découverte de la vie artistique du pays et se terminera par un événement EXCEPTIONNEL.
La création mondiale du concerto pour piano et orchestre de Stephan ELMAS composé en 1881.
(Le compositeur fut l'un des derniers élèves de Franz LISZT).
Il sera interprété par le pianiste brésilien EDSON ELIAS.
L'orchestre de la Radio Télévisoin d'EREVAN sera placé sous la direction d'Alexandre SIRANOSSIAN.

TOURISME..., MUSIQUE..., Rencontres avec les Compositeurs, etc.
Notre prochure détaillée vous sera adressée sur demande.

RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS:

OPTIMA Tours
67-69 rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
75003 PARIS
Telex: 211 324 F.
Métro: Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)

Imprimé sur les presses du Journal «Ha ratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

UGAB - JEUNES OUVERTURES
Samedi, 28 Février, de 21h.30 à l'aube
GRAND BAL DU MARDI GRAS
au Centre Culturel Alex Manoogian
118, *Rue de Courcelles, Paris* 17e
Concours de déguisements
Ambiance de Carnaval
Musique et Lumières
Réservez dès maintenant vos tables en téléphonant à l'UGAB: 520.03.18

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE D'ALFORTVILLE
9, Rue de Madrid — Alfortville
M. C. A. — MUSIQUE
«La musique: langue universelle et patrimoine des peuples».
En prelude au Festival de musique d'Alfortville (15 au 26 Mai) *organisé par la Municipalité et les associations culturelles de la Ville, sous la direction artistique d'IVRY GITLIS, et dans le cadre de la création d'une Ecole arménienne de musique, la M.C.A. vous propose:*
Le Jeudi, 26 Février, à 20h.45 précises
un Concert Exceptionnel
Sous la direction d'ALEXANDRE SIRANOSSIAN
de l'Ensemble Instrumental de Romans
Au programme: ALMASSIAN, HAYDN, HAROUTOUNIAN, KOMITAS, VIVALDI
En l'Eglise Notre-Dame d'Alfortville - 3, Rue Jules Cuillerier (près de a Mairie).
BILLETS A LA M. C. A.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ
ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ
MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE DE MARSEILLE
12 - 14 Rue St. Bazile, Marseille 1er
"GRANDE SOIRÉE COSTUMÉE"
Samedi, 28 Février, de 22 h. à l'aube
Concours de Costumes.
Réservation:
Maison de la Culture Arménienne
Tél.: (91) 50. 15. 09

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէն – Լուի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը, չնորհակալութեամբ ստացած է 1000 Ֆ. Օր. Վիքթորիա կարապետեանէ (Լա Սէյն), սրահի չինութեան նպաստակին, իր ծնողաց եւ հարազատներուն է յիշատակ:

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
24
MARDI
24 FÉVRIER
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա՝ Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ՝ 160 Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 350 Ֆ. - Հատը՝ 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.849

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

56e ANNÉE — No 14.849

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

« ՀԱՅԿ· ԱՀԱՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ԾՆՈՒՆԴ ՏՈՒՈՂ ԱՂՒԻՒՐՆԵՐ»

«ՅԱՐԱԿԱՆ ՌՈՒՍԻԱՆ՝ ՀԱՅԿ. ԿՈՄԻՏԷՆԵՐՈՒ ՆԻՒԹԱԿԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ Կ'ԸՆԷՐ»

Գ.

«Աչխարհի վրայ, ո՛ւր որ ալ ըլլայ՝ պետութեան ուժերը կարգն ու կանոնը ապահովելու պարտականութիւնն ունին: Մէնտէլէեւի նման, նշանաւոր թրքատեաց գրող մ'ըսէ՝ «պատահած դէպքերուն ընթացքին, Թուրքերու կողմէ Հայոց դէմ կիրարկուած թշնամութիւնը աննշան էր» կ'ըսէ: Աւելին. Պոլսոյ մէջ, բազմաթիւ թուրք ընտանիքներ, հայ դրացիները իրենց տուներուն մէջ պահելով ատոյգ մահէ փրկած են: Ցուաթ Փաշայի՝ Գաղղիւղի Հայերը փրկելու համար ձեռք առած միջոցները բոլորին յայտնի են: Մէնտէլէեւամ ալ, իր գրքին մէջ, Ցուաթ Փաշայի ոգեբղոական վախճանը՝ անոր Հայերը պաշտպանած ըլլալուն կը վերագրէ:

«Ապիւլ Համիտ, իր բռնակալութիւնը չարունակելու համար ոչինչ չէր խնայեր· եւ այս քաղաքական սխալին հետեւանքով, այդ օրերուն Եւրոպա գըտնուղ՝ Ալի Ռըզա Պէյ եւ իր ընկերները, հայ յեղափոխականներուն մեծ օժանդակութիւն ցոյց տուին: Ապիւլ Համիտ մոռաստանելու իսկ չվարանեցան: Արդեօ՞ք այս բոլորը փաստ չէ, որ Հայերը՝ Թուրքերու պաշտպանութիւնը կը վայելէին:

«Կայ մը կայ, զոր Հայերը պէտք է լաւ գիտնան: Ապիւլ Համիտի բռնապետութիւնէն ազատելու եւ Օսմանեան կայսրութեան ներքեւ ապրող ժողովուրդներու բարեկարգութիւնն ապահովելու համար, Թուրք յեղափոխական կոմիտեները, այդ օրերու հայկ· կազմակերպութիւններու ամէնէն պատուաւորն ու ամէնէն խիզախ եղող՝ Դաշնակցական կուսակցութեան հետ գործակցած էին· նորէն 1907 թ· Փարիզի մէջ տեղի ունեցած Իթթիհատ եւ Թէրաքքի կուսակցութեան ժողովին՝ Դաշնակցական կուսակցութենէն՝ մօրուսաւոր ճէմալ Փաշա, իր յուշերուն մէջ, Դաշնակցական կուսակցութեան ղեկավարներէն՝ Ա.Ռնունի Մազլումեան էֆէնտիի, իրեն՝ «Հայերը Ռուսիոյ մշտական սպառնալիքին տակ կը գտնուին» ըսած ըլլալը կը գրէ:

«Միւս կողմէն, յեղափոխական կոմիտէներու կարգին դասուող Հնչակեան՝ ներն ու վերակազմեալ Հնչակեանները, Թրքական կոմիտէներու բնաւ չէին մերձենար, եւ ցարական Ռուսիոյ հովանաւորութեան տակ Հայաստան մը հիմնելու գաղափարը կը պաշտպանէին: 1908ի յեղափոխութիւնը, հայ ու Թուրք յեղափոխականները՝ ահա ա՛յս վիճակի մէջ գտան: Սահմանադրութեան հռչակումէն ետք, Իթթիհատ եւ Թէրաքքի կուսակցութեան կեդր· Կոմիտէն, Օսմանեան կայսրութեան մէջ գտնուող քաղաքական զանազան յեղափոխական կազմակերպութիւնները համախմբելու փափաք յայտնեց:

«1907 թ· Օգոստոս ամսուն, Իթթիհատ եւ Թէրաքքիի կեդր· Կոմիտէն առաջամպէս Գողիս փոխադրուած էր: Իշխան Սապահէթին եւ հայկ· կոմիտէներու ներկայացուցիչները մէկտեղ գալով՝ գաղափարներու համաձայնութիւն մը գոյացնել ջանացին: Այս ժողովին, ճէմալ Փաշա, Թալէթ Փաշա, Պէհաէտտին Շաքիր Պէյ եւ Տոքթ·Ռէշատ կը մասնակցէին: Հայերն ալ՝ Մազլումեանի եւ Շահրիկեանի կողմէ կը ներկայացուէին: Իշխան Սապահէթին եւ Դաշնակցական կուսակցութիւնը

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱԽՕՍ

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ ՓԵՏՐ· 13 – 16)

ԵՐԵՒԱՆԻ
ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿԻՆ 50–ԱՄԵԱԿԸ

Խորհ· Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի պրեզիտիումի հրամանագրով Երեւանի Պետական Բժշկական Հիմնարկը պարգեւատրուած է «Աշխատանքի կարմիր Դրօշ» շքանշանով, ի գնահատութիւն ժողովրդական առողջապահութեան համար որակեալ մասնագէտներու պատրաստութեան եւ բժշկափոխութեան զարգացման ընծայած ծառայութիւններուն: Հիմնարկը ծնունդ առած է 1922–ին եւ 1927–ին տուած է իր անդրանիկ շրջանաւարտները՝ 27 բժիշկ: 1930–ին կազմաւորուած է Երեւանի Պետական Բժշկական Հիմնարկը, որ 50 տարուան ընթացքին դարձած է բարձրագոյն ուսումնական առաջնակարգ հաստատութիւն մը, տալով 12 հազար մասնագէտ: Ներկայիս Հիմնարկին 5 ճիւղերուն մէջ մասնագիտութիւն կը ստանան 3 հազար ուսանողներ: Ինան տարիէ ի վեր Հիմնարկը իր դռները բացած է նաեւ Սփիւռքի հայ ուսանողներու առջեւ: Հիմնարկին մէջ ներկայիս պիտա – հետազօտական աշխատանք կը տանին պիտութիւններու 73 տոքթէօրներ եւ 276 թեկնածուներ: Հոն կէ ծնունդ առած են Երեւանի բժիշկնեբրու կատարելագործման եւ բժշկական բազմաթիւ հետազօտական հիմնարկներն ու տարբրալուծարանները: Հայաստանի մէջ առողջապահութեան զարգացման, բժշկական վարիչներու պատրաստութեան մէջ մեծ երախտիք ունին բժիշկ պիտնականներ Լեւոն Յովհաննիսեան, Արտօ Ալէքսանեան, Ռուբէն Եոլեան, Քրիստափոր Պետրոսեան, Բարդուղիմէոս Ցանարճեան, Լեւոն Ցարութիւնեան, Արտաշէս Մելիք – Ադամեան, Յովնան Կարբիչեան եւ ուրիշներ, որոնց անուններով կը կոչուին պիտա – հետազօտա – կան հիմնարկներ ու հիւանդանոցներ:

×

Երեւանի Բժշկական Հիմնարկի 50–ամեակին առթիւ հանդիսութիւն մը տեղի ունեցած է Գ· Սունդուկեան Թատրոնին մէջ, ուր ներկայ եղած են Կուսակցութեան Ա· քարտուղար Կարէն Դեմիրճեան, նախագահ Բարկէն Սարկիսով, վարչապետ Ֆադէյ Սարգսեան, կուսակցական եւ պետական այլ դէմքեր եւ Երեւան ժամանած հիւրեր: Կարէն Դեմիրճեան չգանչանը յանձնած է Հիմնարկին, որուն 50–ամեայ գործունէութիւնը ներկայացուցած է տեսուչը՝ Փրոֆ· Վիլէն Աստուածատրեան:

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ապահովութեան ուժերը 55 ձախակողմեան ձերբակալած են, որոնք մարքս – լենինեան ահաբեկչական պաղտնի կազմակերպութեան մը կը պատկանէին: Ըստ իշխանութեանց, այս խմբակը կը պլանաւորէր Հալքեան մը՝ Մուսթաֆա Էքէր, որ Էճեվիտի կուսակցութեան մէկ թաղային պարագլուխն էր: 55–երու խմբակին դէմ եղած ամբաստանութիւնն այն է թէ պատասխանատու է 3 մարդասպանութեան, 16 եղեռնափոր – ձի, 5 կառքի հրկիզումի եւ ապօրինի ցոյցերու:

ԱՆԳԱՐԱՑԻՆ կը հաղորդեն թէ չորս Ամերիկացիներ, որոնք ութ տարի է Թըքքական բանտերն էին Թմրեցուցիչի առուծախի համար, արտօնութիւն ստացան Ամերիկա վերադառնալու· իրենք հետեւանք երկու երկիրներու միջեւ բանտարկեալներու փոխանակութեան վերաբերեալ համաձայնագրի մը: Ասոնք 24 տարի պետափակման դատապարտուած էին եւ կը կարծուի որ իրենցմէ մէկը՝ Մայքըլ Հարվէյ Ռէյն է որ իրրեւ տիպար ծառայած է «Կէս պիչերուան ճեպընթաց»ին (Միտնայթ Էքսփրէս): Ըստ Թուրքերուն Ամերիկացիք «օրինակելի բանտարկեալներ» եղած են: Ուրիշ բանտարկեալ մը՝ Ցրանսացի այս մէկը, դեռ կը մնայ բանտը:

«ԼԻՊԵՐԻԱՍԻՈՆ» օրաթերթը տակաւ – ուեցաւ առ այժմ դադրեցնել իր հրատարակութիւնը խմբագրական կազմին ներքին տարաձայնութեանց հետեւանքով: Անկասկած այս օրաթերթը բացառութիւն մըն էր փարիզեան օրաթերթերուն մէջ իր ըմբռնումին իսկ պատճառով: Ծնած 68–էն ետք, 1973–ին Ժ· Փ· Սարթրի եւ երիտասարդ լրագրողի մը՝ Ցիլիփ Կա – վիի ղեկավարութեամբ, թերթը անկախութիւն եւ անկեղծութիւն մը կը բերէր եւ մանաւանդ՝ ոչ – fոնփոքմինք ոգի մը: Հարցը այն չէ թէ Լիպերասիոնի ա – մէն մարդ կը հաւնի կամ ոչ, հարցն այն է թէ իր տեսակին մէջ եզակի թերթ մըն է, զուցէ զոհ ճիշդ այդ իւրայատուկ բնոյթին: Թերթին մէջ բոլոր աշխատողները՝ աւելածուէն անօրէն նոյն աշխատավարձը կ'առնէին՝ 3500 Ֆր· ամիսը, թերթը վճարովի ծանուցում չունէր եւ տարեկան 20 միլիոնի գործառնութիւն: Երկուշաբթի կը հրատարակէր վերջին թիւ մը, ուր կը պարզուի ամբողջ տագնապը եւ կը յայտնուի թէ 11 ժամ տեւող ժողովէ մը ետք եւ առաջարկուած 3 բանաձեւերէն, քուէարկուած է միայն առաջարկը, որ կը նախատեսէ թերթին դադրեցումը եւ իշխանութիւն իրեն ոտքի դնելու՝ կամ մը Լիպերասիոնի չուրջ (որ կրնայ վերհրատարակութիւն աշնան): Վերհրատարակութեան պարագային թերթը կրկին աշխատանքի պիտի առնէ ներկայ պաշտօնէութեան միայն 60 առ հարիւրը:

ՄԻՒՆԻԽԻ «Ռատիօ – Ցրի – Եւրոփ»ի (Ազատ Եւրոպայի Ձայնասփիւռ) չէնքը եղեռնափորձի ենթարկուած է Շաբաթ գիշեր: Ռումբը պայթած է լրատուութեան գրասենեակին մօտ Չեխոսլովակիոյ, Լեհաստանի եւ Խորհ· Միութեան բաժիններուն: Ութ վիրաւոր կայ, 3–ը՝ ծանր բայց նիւթական վնասները մեծ են: Ոչ ոք տէր եղած է ահաբեկչական արարքին, բայց կը կարծուի որ խորհրդային պաղտնի սպասարկութեանց գործն է, քանի արեւելեան Եւրոպայի երկիրները կ'ամբաստանեն այս ձայնասփիւռը որ Ջամարտը կը զարգացնէ: Այս կայանին նիւթականը մինչեւ վեր – ջերս ապահովուած էր ՍԷ – Ի – Ա·ի կողմէ, ապա՝ ամերիկեան կառավարութիւնը տէր եղաւ: 1400 հոգի կ'աշխատի մեծ մասը՝ Խորհ· Միութենէն կամ արեւելեան Եւրոպայէն փախած:

ԷՖԹԱ–ի քաղաքականութեան ճիւղը երեք հիւպատոս առեւանդեց առջի օր, Պիլպաօ եւ Փանփլիւն: Աւստրիոյ, Ուրուկուէյի եւ Սալվատորի հիւպատոսներուն կեանքը վտանգուած չէ, կ'ըսէ ԷՖԹԱ·ի այս ճիւղը, որ Երկուշաբթի օր յայտնած էր սպանական օրաթերթի մը, որ նոյն օրը պիտի յայտնէր այն պատանդները զորս կը դնէ ազատ արձակելու համար պատանդ հիւպատոսները: ԷՖԹԱ–ի այս կարծր ճիւղին արարքը կը ծանրացնէ թէ մինոլորը եւ թէ քաղաքական տագնապը թէեւ Քալվօ Սոթելօ, նշանակուած նոր նախարարապետը, Խորհրդարանի վաւերացումը ստացաւ: Մատրիտ նաւ օրաթերթը կը յայտնէր թէ բազմաթիւ հիւպատոսներ եւ դիւանագէտներ մեկնած են Սպանիայէն: ԷՖԹԱ–ի այս ճիւղը, անչափառղական չարժում մըն է, որ դէմ է բանակցութիւններու մինչ պառք ժողովուրդը աւելի կողմնակից է կեդրոնի առաջարկած ինքնավարութեան:

ՑՐԱՆՍԱՑԻ Արտաքին նախարարը Ուաշինկթըն գնաց, ուր առաջին հանդիպում մը կ'ունենար Միացեալ – Նահանգներու նոր կառավարութեան հետ:

ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆԻ վարչապետը մերժեց նախագահ Ժիսքար տ'Էսթէնի առաջարկը՝ վեհաժողով մը ածխան հարցին չուրջ: Քարմալ կ'ըսէ թէ դէմ է հարցին միջազգայնացման:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ մէջ, Երկուշաբթի օր բացուեցաւ Խորհրդային համայնավար կուսակցութեան 26–րդ համագումարը, մասնակցութեամբ չուրջ 5000 պատգամաւորներու: Կը բացակային Եւրոպայի արեւմտեան կուսակցութեանց երեք պարագլուխները՝ Էնրիքօ Պէռլինկուէր, Սանթիակօ Քարիյօ եւ Ժորժ Մառչէ: Կը բացակային Չինացիները (1961–ին 22–րդ համագումարին մասնակցած էին վերջին անգամ):

ՓՈՒԹ ՊՈԼ

ՄԱՐՍԷՅԼ· – Հ· Մ· Լ· Մ· – Արծիւը իր դաշտին վրայ 1–ի դէմ 2 կէտով յաղթեց Քիւպանի (ախոյենութիւն), Կիրակի, Փետր· 22–ին:

(Շար· 3)

կէտի մը չուրջ համաձայնած էին, իսկ, Նիհաթ Ռէշատ՝ հայ յեղափոխական կոմիտէներու պահանջածներէն չատ աւելին չնորհելու յօժարած էր: Երկար բանակցութիւններէ եւ քանի մը անգամ ճգնաժամի եզրին հասնելէ ետք, Հայոց ներկայացուցիչը՝ Մազլումեան էֆէնտի, յանուն Դաշնակցական կուսակցութեան՝ հետեւեալ առաջարկը ըրաւ· – «Իթթիհատ եւ Թէրաքքի կուսակցութիւնն ու Դաշնակցական կուսակցութիւնը, Օսմանեան կայսրութեան Սահմանադրութեան վտանգի ենթարկելու պարագային՝ իրենց գործունէութիւնները կը միացնեն այլապէս, իրենց ծրագիրներու կիրարկումին մէջ՝ երկու կուսակցութիւններն ալ ազատ են»:

Այս առաջարկին համաձայն: – ա) Դաշնակցական կուսակցութիւնը, Օսմանեան կայսրութեան սահմաններուն մէջ իր գործունէութիւնը կրնար չարունակել· բ) Ցետ այնորիկ, Դաշնակցական կուսակցութիւնը, գաղտնի գործունէութիւն ունենալու հարկէն ձերբազատելով, ազատ գործունէութիւն կրնար ունենալ եւ քաղաքական կուսակցութեան հանգամանք ստանալով, իր անդամներն ալ կրնային ազատօրէն գործել: Տուեալ պայմաններու տակ, Իթթիհատ եւ Թէրաքքիի կուսակցութեան ներկայացուցիչները, այս առաջարկներուն հարկադրաբար կը համակերպին: Հոս նշմարելին սա է· – Հայերը, ապագայի համար բազմաթիւ ծրագիրներ կազմած էին: Վաղնզղի, ցարական Ռուսիան, իր հիւպատոսարանին միջոցաւ՝ հայկ· կոմիտէներու գրամական յարաբերութիւնը օժանդակութիւն կ'ընէր: Դաշնակցական կուսակցութիւն կ'ընէր: Դաշնակցական կուսակցութիւնն ալ, Ռուսիոյ տիրապետութեան տակ մտնելէ երկչելով հանդերձ, գործունէութիւնը չարունակելով, իր քաղաքական իդէալները իրագործելու կը ձգտէր: Իսկ, Հնչակեանները՝ Իթթիհատ եւ Թէրաքքիի հետ բանակցութեան չէին մերձենար եւ Ռուսիոյ հիւպատոսին հետ իրենց յարաբերութիւնը կը չարունակէին:

ՀՅՈՒՍԻՍԱՅԻՆ ՎԱՅՐԵՐՈՒՄ

Գրիգ ՅԱՐԱՆՑ · ՊՈՒԼՎԱՐ ՎԱՀԱՆՅԱՆ

ՊՈՂՈՍԱՎՈՐ ՓՈՂՈՑՆԵՐ

(ԾԱՂԿԱՆԱՑ 80-ԱՄՅԱԿԻ ՆԱԽԱՀ)

Ալսող Մատթեոսն, որուն ձեռագրած 80մատենի և այլ ասի՝ 1936ին ցայսօր, մեր հեղինակներէն ամենէն շատ ընթերցուածն է, մեզի կ՚ըսէ թէ Ալեքսանդրիոյ Հռոմէական դպրոցին մէջ ուսած է Ասորերէն, Հելլենարէն և Լատիներէն։ Ան Ասորի Եկեղեցւոյ Հայրերէն ամենէն ազդեցիկն է, ինչպէս նաև Ասորի Եկեղեցւոյ Վարդապետներէն ամենէն ազդեցիկն է Հայ Եկեղեցւոյ համար։ Ան ծնած է Ասորիքի Ամիդ քաղաքը, 345ին, և մեռած՝ 407ին։ Ան Ասորի Եկեղեցւոյ Հայրերէն ամենէն ազդեցիկն է Հայ Եկեղեցւոյ համար։ Ան ծնած է Ասորիքի Ամիդ քաղաքը, 345ին, և մեռած՝ 407ին։ Ան Ասորի Եկեղեցւոյ Հայրերէն ամենէն ազդեցիկն է Հայ Եկեղեցւոյ համար։

Ան Ասորի Եկեղեցւոյ Հայրերէն ամենէն ազդեցիկն է Հայ Եկեղեցւոյ համար։ Ան ծնած է Ասորիքի Ամիդ քաղաքը, 345ին, և մեռած՝ 407ին։ Ան Ասորի Եկեղեցւոյ Հայրերէն ամենէն ազդեցիկն է Հայ Եկեղեցւոյ համար։ Ան ծնած է Ասորիքի Ամիդ քաղաքը, 345ին, և մեռած՝ 407ին

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՅԱՍՎԱԾ ԿՈՏՎԱԾՈ

= ՀԱՏՈՒԱԾ =

ՊԱՏՄՈՒՄ Է ՀՈՐ ՅՈՎՀ. ՄԱՍՆ Ա

Պատմում էին մեզ, թե, տասը տարի առաջ, մեր հայրենակիցներից մեկը, որ ապրում էր տան իր հարազատների հետ, մի գիշեր հանկարծ զգում է, որ ինչ-որ մեկը կանչում է իր անունը։

Պատմում էին նաև, որ ձայնը լսում էր միայն նա, ոչ ոք ուրիշ չէր լսում։ Ձայնը տանջում էր նրան, ինչքան էլ նա փորձում էր չլսել։ Ձայնը կանչում էր նրան, ինչքան էլ նա ուզում էր չգնալ։

Պատմում էին, որ նա ամեն գիշեր, ինչքան էլ ուզում էր չգնալ, գնում էր։ Ինչքան էլ ուզում էր չլսել, լսում էր։ Ինչքան էլ ուզում էր չգնալ, գնում էր։

Պատմում էին, որ նա ամեն գիշեր գնում էր մի ծանոթ տուն, որ գտնվում էր գյուղի ծայրին։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՕԾՄԱՆ 50-ԱՄԵԱԿԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՏՕՆԸ

—o—

Առաւօտուն՝ Պատարագ

երեկոյեան՝ Բանախօսութիւն

Եկեղեցւոյ օծման 50–ամեայ յոբելինական հանդիսութիւններու շարքին, Մարսէյլի Մայր Եկեղեցւոյ մէջ մեծ շուքով կը տօնախմբուի ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ–ը, Հինգշաբթի, 26 Փետրուարին: Հանդիսաւոր Պատարագը կը մատուցանէ՝ ՎԱՋԻ Ծ. ՎՐԴ. ԻԳՆԱՏԻՈՍԵԱՆ, կը քարոզէ՝ ԵՂԻՇԷ Ա. ՔՀՆՑ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ, նախագահութեամբ՝ ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ–ի:

Արարողութիւնները ու Պատարագի երգեցողութիւնը կը կատարուին Մարսէյլի Հայց. Առաքելական Եկեղեցիներու բոլոր քահանայ Հայրերու եւ ասպետ սարկաւագներու մասնակցութեամբ:

Սկիզբ ժամերգութեան՝ 8·30 – Պատարագ՝ 10·00

Նոյն օրը, իրիկունը, եկեղեցւոյ «Ա. Զրբաչեան» սրահին մէջ ժամը 21–ին կը բանախօսէ Պատուելի ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԻՒՎԱՃԵԱՆ, նիւթ ունենալով՝ «ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ»ը, եւ ապա տեղի կ'ունենայ բանավէճ, ներկաներու մասնակցութեամբ:

J. PIERRE et SONI YAPOUDJIAN

Agents Généraux

A. G. F.

TOUTES ASSURANCES:
Commerçants - Artisans - Auto
Vie - Habitation - Industrie
46, Bd. GENERAL LECLERC
92110 - CLICHY
Tél.: 737. 15. 12

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE MARSEILLE
12 - 14 Rue St. Bazile, Marseille 1er

"GRANDE SOIRÉE COSTUMÉE"

Samedi, 28 Février, de 22 h. à l'aube
Concours de Costumes.

Réservation:
Maison de la Culture Arménienne
Tél.: (91) 50. 15. 09

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Հինգշաբթի օր, 26 Փետրուար.–

Տօն է Սրբոց Վարդանանց Զօրավարացը Ս. Յովհաննէս–Մկրտիչ Փարիզ, որ կատարեցաւ ի Մեծի Պատերազմին (451 թ.):

Նոյն օրը, տօնն է նաեւ անուանակոչութեանն ՎԱՋԳԻՆ Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին:

Այս առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս–Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, ժամը 10–ին Պատարագ կը մատուցուի:

Կը հրաւիրուի մեր ժողովուրդը, ներկայ գտնուելու Պատարագին, եւ ներչնորհ–չուելու վարդանանց հաւատքով:

UGAB - JEUNES OUVERTURES

Samedi, 28 Février, de 21h.30 à l'aube
GRAND BAL DU MARDI GRAS
au Centre Culturel Alex Manoogian
118, *Rue de Courcelles, Paris* 17e
Concours de déguisements
Ambiance de Carnaval
Musique et Lumières
Réservez dès maintenant vos tables en téléphonant à l'UGAB: 520.03.18

L'EPHORIE
DE L'EGLISE ARMENIENNE
D'ISSY - LES - MOULINEAUX
présente
A U
CENTRE CULTUREL FRINGHIAN
6, Avenue Bourgain

FEVRIER:
— *Jeudi*, 26 *Février, à* 20h.30
Diapositives sur l'Arménie occidentale

MARS:
— *Jeudi* 5 *au Samedi* 14 *Mars:*
Exposition de peinture de P. Tchakmakian. Vernissage le 5 Mars à 19h.
— *Jeudi*, 19 *Mars, à* 20h.30
Diapositives sur la RSS d'Arménie.
— *Jeudi*, 26 *Mars, à* 20h.30
Conférence sur l'Eglise Arménienne dans le monde.
par le Père Murone Kevikian

ԿՕՉ

«Անի» Երգչախումբի

Իսկ – լէ – Մուլինոյի «Անի» երգչախումբը, սիրով կ'ընդունի նոր անդամներ եւ անդամուհիներ: Երգի փորձերը տեղի կ'ունենան ամէն Չորեքշաբթի, ժամը 20·30–ին, Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցւոյ սրահը՝

6, Av. Bourgain - Métro: Mairie d'Issy

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE D'ALFORTVILLE
9, Rue de Madrid — Alfortville
M. C. A. — MUSIQUE

«La musique: langue universelle et patrimoine des peuples».

En prelude au Festival de musique d'Alfortville (15 au 26 Mai) *organisé par la Municipalité et les associations culturelles de la Ville, sous la direction artistique d'IVRY GITLIS, et dans le cadre de la création d'une Ecole arménienne de musique, la M.C.A. vous propose:*

Le Jeudi, 26 Février, à 20h.45 précises

un Concert Exceptionnel

Sous la direction d'ALEXANDRE SIRANOSSIAN
de l'Ensemble Instrumental de Romans
Au programme: ALMASSIAN, HAYDN, HAROUTOUNIAN, KOMITAS, VIVALDI
En l'Eglise Notre-Dame d'Alfortville - 3, Rue Jules Cuillerier (près de a Mairie).
BILLETS A LA M. C. A.

50-ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՇՐՋԱՆԱԿ

Կիրակի, Մարտ 1, կէսօրէ վերջ ժամը 14·30–ին:
Salle de la Chimie — 28 bis, Rue St. Dominique
Paris 7e — (Métro: Invalides)
Մասնակցութեամբ՝ Հայ Արիներու Միութեան բոլոր Շրջաններուն, ու Ֆրանսական եւ օտար Սկաուտական կազմակերպութեանց
Սկաուտական մասնաւոր յայտագիր
Ներկայացումներ՝ Գայլիկներէն, Թեւիկներէն, Սկաուտներէն եւ Արեւոյշներէն:
Զաւեչա Հայերէն, հայկական պարեր եւ երգեր:
Սկաուտական ներկայացումներ, Շրջանային ներկայացում:
Մուտք՝ 25 Ֆ.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՒՑՏ ՄԱՍՆԱՃԻւղին անդամական ընդհ. ժողովը, Շաբաթ, 28 Փետրուար, ժամը 21–ին՝ եկեղեցւոյ սրահը:

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆրանսահայ Բժիշկներու Միութեան ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ Մայիս 9ին:

TRANSTOURS

ORGANISE

UNE GRANDE CROISIERE EN MER NOIRE

20 JOURS, DONT 7 JOURS A EREVAN

— 21 Avril, TOULON: embarquement à partir de 14 h. Départ à 16 h.
Soirée «Faisons connaissance».
— 22 et 23 Avril: En mer, Election de la «Reine de la croisière».
— 24 Avril: Le PIREE — ATHENES
— 25 Avril: KOUSSADASI (Turquie)
— 26 Avril: en mer. 27 Avril: SOTCHI

———×———

l'Itinéraire peut-être modifie comme suit:
— Lundi, 27 Avril: SOTCHI - EREVAN. Par avion sans changement de prix.
— 28 Avril: TBILISSI, d'où départ pour EREVAN par autocar.

28 Avril au 3 MAI; EREVAN

— 4 Mai: par avion ODESSA. — 5 et 6 Mai: ISTANBUL.
— 7 et 8 Mai: en mer; détente et plaisir de la vie à bord.
— 9 Mai: NAPLES — 10 Mai: TOULON
Prix par personne, depuis: 4580 F. (4 *couchettes*), 6310 F. (2 *couchettes*) *etc.*
Supplément taxes de port, visa et frais d'obtention 200 F.

———×———

TRANSTOURS

Organise aussi plusieurs voyages pour l'Année 1981.
Avec les meilleures conditions et des prix imbattables.
Hôtel COSMOS à MOSCOU et Hôtel ARMENIA à EREVAN 1e classe

24 AVRIL et 1er MAI à EREVAN

De PARIS:
— 1e Voyage: du 17 Avril au 2 Mai
— 2e Voyage: du 5 Août au 20 Août — 3e Voyage: du 5 au 19 Octobre.
— 4e Voyage: du 7 au 21 Septembre.

De MARSEILLE:
— 1e Voyage: du 3 Août au 17 Août
— 2e Voyage: du 7 au 21 Septembre. — 3e Voyage: du 5 au 19 Octobre.

○ PARIS — MR. OUNDJIAN: 25, Rue d'Argenteuil, 75001. Tél.: 261.58.28
Mercredi et Vendredi: de 14 à 18 h.
○ MARSEILLE — Z. ALEXANIAN: 11, Rue du Bassin, SAINT - JULIEN
Tél. 93. 04. 90 — (42) 83. 31. 55
○ LYON — CHEMIDIKIAN: Rue Chardonnet, N° 16, 69120 Vaulx-en-Velin
○ VALENCE — N. KASBARIAN: 9, Rue Sully; Tél.: 868. 53. 05

ARMÉNIE 81

Vu les difficultés d'organisation des voyages en Arménie, trois spécialistes Levon BAGHDASSARIAN, Varoujan SARKISSIAN et Jacques CHELELEKIAN mettent en commun leurs connaissances et leurs expériences dans le souci d'offrir un meilleur service à leur clientèle tout en garantissant chaque départ avec des accompagnateurs qualifiés.

DEPARTS DE PARIS, MARSEILLE ET LYON

DEPARTS	— RETOURS	— PRIX(*)
12 Avril	27 Avril	3980.-
15 Avril	30 Avril	3880.-
09 Mai	22 Mai	4280.-
27 Juin	10 Juillet	4280.-
18 Juillet	31 Juillet	4280.-
03 Août	14 Août	3500.-
15 Août	28 Août	4280.-
05 Septembre	18 Septembre	4280.-
21 Septembre	05 Octobre	4280.-
03 Octobre	16 Octobre	3480.-
21 Novembre	04 Décembre	3480.-
26 Décembre	08 Janvier	3580.-

(*) Préacheminement Lyon + 200 F.; Marseille + 300 F.
Prix étudiés en Décembre 1980, *et comprennent: Avion, Hôtels* 1ère *catégorie, Pension complète, Visites et Excursions.*

Renseignements et Inscriptions:

A PARIS:
LEVON BAGHDASSARIAN
SABERATOURS
3, Rue de l'Arrivée
Imm. CIT - 7e étage
75749, Paris — Cedex 15
Tél.: (1) 538. 67. 47

A LYON:
VAROUJAN SARKISSIAN
SEVAN VOYAGES
48, Cours de la Liberté
69003 — LYON
Tél.: (7) 860. 13. 66

A MARSEILLE:
JACQUES CHELELEKIAN
WASTEELS
87, La Canebière
13001 — Marseille
Té.: (91) 95. 90. 12

Licence Org.: A 1037

ՀԱՐԵՒ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՀԱՅԿ ՊՀՏԻ

ՈՍՏՏԻԿՈՍԸ

ԲԱՐԻՒ ՄԸ ՁԱՐՄ ԼՕՌԱՔԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ՀԱՅ ԱՂՋԻԿՆԵՐՈՒ ՄԱՐՏԻՆ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՅԿ ՊՀՏԻ

Ես Ոստիկոսը չեմ ճանչնար։ Ան ինծի համար միայն անուն մըն է, որ կը կրէ ուրիշ մարդ մը։ Ես ան մարդը չեմ տեսած

ՆՈՒՆԵՂ – ԲԱՐԵԽՆԱՄՆԵՂ ՄԻՀԵՐՆԵՐ

«ԲԱՀԱՆԻ ՕՐԸ»

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐԱՎԱՅՐ

ՀՈՒՆ ՔԻՉԱՆԻՄ

ԼԻՄԱ. – Կիրակի, փետր. 15, կէսօրէ առաջ Լիմայի Բեմադրատուն սկսաւ Հայ Մարմինի Հայ եւ Տէպիի Հայ Մարմինի Հայ Մարմինի Հայ Մարմին

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Նուպար Գիզիրեան, Տէր եւ Տիկին Վահրամ Պարկիրճեան եւ աղջիկը՝ Սիլվի, Տէր եւ Տիկին Տոքթ. Սերժ Գիզիրեան եւ աղջիկները, Տէր եւ Տիկին Ժան Գիզիրեան եւ զաւակները, կը ծանուցանեն թէ՝ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց կնոջ, մօր եւ մեծ–մօր՝

ՏԻԿԻՆ ՍԻՐԱՆՈՇ ԳԻԶԻՐԵԱՆԻ

(ծնեալ Նալպանտեան)

մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի, Մարտ 1, Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ Եկեղեցին:

Ի գիտութիւն՝ ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

———×———

Նիւ Եորքի կեսարիոյ Վերաշինական Միութեան նախագահ՝ ազգասէր, հայ – բենասէր եւ Մատենադարանին Թանկապին հնութիւններ նուիրած՝

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԶԱՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին հոգեհանգիստը կը կատարուի՝ Փարիզի Հայաստաննեայց եկեղեցւոյ մէջ, Մարտ 1, կիրակի առաւօտ, ժամը 11–ին:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին ազգականներն ու յիշատակը յարգող հայրենակիցները:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Ծաչի Պօմոնի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Թ. Պետիկեանի, Տիկին Ազնիւ Պօյաճեանի, ինչպէս նաեւ ընտանեկան պարագաներուն, իրենց սիրելի եղբօր, զաւկին, աներձագին եւ ազգականին՝ Արթիւր Պօյաճեանի կսկծալի մահուան առթիւ:

ՀԱՄԵՐԳ

ԵՐԵՒԱՆԻ

«ԿՈՄԻՏԱՍ» ՔԱՌԵԱԿԸ ԵՒ ԼՈՒՍԻՆԷ ԶԱՔԱՐԵԱՆ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

L'UCFAF et La JAF Présentent

Quatuor KOMITAS et Loussiné ZAKARIAN

○ Lundi, 2 Mars,, à 20h.30: VALENCE Théâtre Municipal, Pl. de la Libération
○ Mardi, 3 Mars, à 20h.30: ROMANS; Centre St. Hippolyte.
○ Jeudi, 5 Mars, à 20h.30: LYON; Eglise Notre - Dame de la Guillotière, Boulevard des Tchecoslovaques.
○ Vendredi, 6 Mars, à 20h.30: GRENOBLE; Eglise St. Bruno, Pl. St. Bruno.
○ Samedi, 7 Mars, à 20h.30: MARSEILLE; Abbaye St. Victor.
○ Dimanche, 8 Mars, à 20h.30: NICE; Eglise Réformée de Nice, Boulevard Victor Hugo.
○ Mercredi, 11 Mars, à 20h.45: PARIS; Eglise St. Louis des Invalides, Esplanade des Invalides.

— Au Programme: —

BACH - HAENDEL - BEETHOVEN - GOUNOD - MOZART - KOMITAS - SPENDERIAN - KHATCHATRIAN - MIRZOYAN - CHOSTAKOVITCH et des Chants liturgiques.

Billets en vente: Pour Paris.-
— Centre UCFAF - JAF, tous les jours; 6, Cité Wauxhall, Paris 10e; 208.76.49
— Librairie PALOUYAN: 9, Rue de Trévise; 523.24.97.
— Daniel Djizmedjian: 31, Rue Paul Déroulède, Bois - Colombes; 781.09.72
— ROYAL TOURISME: 10, Rue Royale, Paris 8e, 260.31.84
et auprès des membres des nos Associations.

DANS LE CADRE DES FESTIVITES DU 60e ANNIVERSAIRE LA CROIX ROUGE ARMENIENNE présente

«ՄԹԻԹԱՐ ՅՈՒՍԱՍՊԵՏ»

L'ETOILE DE L'ESPOIR

Film parlant français

d'après le célèbre roman historique de SERO KHANZADIAN

Dimanche, 1er Mars

à 20 h. 30 précises

CINEMA COSMOS

76, Rue de Rennes, 75006 - Paris
Métro: Saint Sulpice

Entrée: 20 F.

Les billets sont en vente chez:
— *Ets. K. BAKERDJIAN:* 35, *Rue de Trévise, Paris* 9e
— *Librairie PALOUYAN:* 9, *Rue de Trévise, Paris* 9e
— *Restaurannt EREVAN:* 29, *Rue Bergère, Paris* 9e
Réservation par téléphone:
— *NAVASSARTIAN* - 985. 36. 53
— *SAGHATELIAN* - 854. 35. 74

Service d'autocars de la Gare de Colombes à 19h.15 et Bois-Colombes à 19h.30.

×

Լիոնի մէջ՝ Մարտ 29–ին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ՅԱԶի Շաւիլի մասնաճիւղին անդամական ընդհ. ժողովը, Շաբաթ, 28 Փետրուար, ժամը 21–ին՝ եկեղեցւոյ սրահը:

UNION DES ANCIENS ELEVES MOORAT - RAPHAEL

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՑԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Dans les Salons de l'Hôtel SOFITEL (Porte-de-Sèvres) LE SAMEDI, 7 MARS, à 20 h. précises.

GRAND DINER DANSANT

Sous la Présidence d'Honneur de

CHARLES AZNAVOUR

Avec la participation de:
— l'Ensemble Traditionel Arménien ACHURI;
— le Chanteur VIGUEN;
— et LES TZIGANES IVANOVITCH.

Soirée dansante, à partir de 23 h.; animée par:
BERNARD DEDEDJIAN et son Orchestre.

Résérvation: ANTREASSIAN Garbis: 5 28. 64.67 — *GASPARIAN:* 236.48.19

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE D'ALFORTVILLE
9, Rue de Madrid — Alfortville
M. C. A. — MUSIQUE

«La musique: langue universelle et patrimoine des peuples».

En prelude au Festival de musique d'Alfortville (15 au 26 Mai) *organisé par la Municipalité et les associations culturelles de la Ville, sous la direction artistique d'IVRY GITLIS, et dans le cadre de la création d'une Ecole arménienne de musique, la M.C.A. vous propose:*

Le Jeudi, 26 Février, à 20h.45 précises

un Concert Exceptionnel

Sous la direction d'ALEXANDRE SIRANOSSIAN
de l'Ensemble Instrumental de Romans
Au programme: ALMASSIAN, HAYDN, HAROUTOUNIAN, KOMITAS, VIVALDI
En l'Eglise Notre-Dame d'Alfortville - 3, Rue Jules Cuillerier (près de a Mairie).
BILLETS A LA M. C. A.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Հայ Ուսանողաց Օգն. Միութիւնը, շնորհակալութեամբ առացած է.– Այրի Տիկին Արշալոյս Ճէնապեանէ 300 Ֆ. իր ողբ. ամուսնոյն՝ Վահրամ Ճէնապեանի մահուան առթիւ. եւ նոյն առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի եղած են հետեւեալ նուէրները.– Օր. Սիրարփի Ամէմեան 200, Տիկին Ալիս Տէյիրմէնճեան 50, Տէր եւ Տիկին Վահրամ Գըրմըզեան 200, Տիկին Արփինէ Սէֆէրեան 150, Օր. Էլմոնէ Ճիվէլէքեան 100 Ֆ.:

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Հինգշաբթի օր, 26 Փետրուար.–

Տօն է Սրբոց Վարդանանց Զօրավարացն մերոց՝ Հազար երեսուն եւ վեց Վկայիցն, որք կատարեցան ի Մեծի Պատերազմին (451 թ.):

Նոյն օրը, տօնն է նաեւ անուանակոչութեան ՎԱՉԳԷՆ Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին:

Այս առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս–Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, ժամը 10–ին Պատարագ կը մատուցուի:

Կը հրաւիրուի մեր ժողովուրդը, ներկայ գտնուելու Պատարագին, եւ նեքչըձուելու վարդանանց հաւատքով:

UGAB - JEUNES OUVERTURES

CONCERT EXCEPTIONNEL
par L'ENSEMBLE INSTRUMENTAL DE ROMANS
Sous la Direction de
Alexandre SIRANOSSIAN
le Vendredi, 27 Février, à 21 h.
Au programme: TELEMANN, HAYDN AGADJANIAN, MIRZOYAN et KOMITAS
Participation aux frais: 35 F.
Réservation: UGAB; Tél. 520.03.18

———×———

Samedi, 28 Février, de 21h.30 à l'aube
GRAND BAL DU MARDI GRAS
au Centre Culturel Alex Manoogian
118, *Rue de Courcelles, Paris* 17e
Concours de déguisements
Ambiance de Carnaval
Musique et Lumières
Réservez dès maintenant vos tables en téléphonant à l'UGAB: 520.03.18

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE MARSEILLE
12 - 14 Rue St. Bazile, Marseille 1er

"GRANDE SOIRÉE COSTUMÉE"

Samedi, 28 Février, de 22 h. à l'aube
Concours de Costumes.

Réservation:
Maison de la Culture Arménienne
Tél.: (91) 50. 15. 09

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

PELERINAGE A JERUSALEM

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

DU 20 AU 27 AVRIL 1981

Avec la participation du Père Norvan ZAKARIAN

Départs: PARIS, LYON et MARSEILLE.

Visites et cérémonies religieuses à Jerusalem, et Circuit comprenant: Mer - Morte, Jericho, Tibériade, Nazareth, St. Jean d'Acre, etc....

PRIX: 3990 *F.*

(Demandez-nous le programme détaillé).

Renseignements et Inscriptions:

A PARIS:
LEVON BAGHDASSARIAN
SABERATOURS
3, Rue de l'Arrivée
Imm. CIT - 7e étage
75749, Paris — Cedex 15
Tél.: (1) 538. 67. 47

A LYON:
VAROUJAN SARKISSIAN
SEVAN VOYAGES
48, Cours de la Liberté
69003 — LYON
Tél.: (7) 860. 13. 66

A MARSEILLE:
JACQUES CHELELEKIAN
WASTEELS
87, La Canebière
13001 — Marseille
Té.: (91) 95. 90. 12

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
26
JEUDI
26 FÉVRIER
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա: Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ: 160 Ֆ.
Արտասահման: Տար. 350 Ֆ. - Հատը: 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.851

Fondateur: SCHAVARCH MISSAKIAN

56e ANNÉE — No 14.851

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ - ՈԳԻՆ -

Աւելի քան հազար հինգ հարիւր տարի– ներ Վարդանանց Ոգին քալեց Հայոց պատմութեան այլազան ուղիներով: Ժո– ղովուրդին հետ անցաւ երկրէ երկիր, արձանագրեց հայ մարդուն սիրտին մէջ, զինեց բազուկը հայ զինուորին: Դարե – րու կնիքով դարձաւ աւելի վեհացիկ, ա– ւելի խորհրդաւոր: Ճառագայթեց եւ թա – գաւորեց հոգիներու վրայ: Փոչի չհե – ռաւ: Մոռուր չհագաւ: Ընդհակառակն մաքրեց ու պայծառացուց վիշտերած եւ մթագնած միտքեր: Միշտ արթուն պա – հեց ազգային արժանապատուութեան նախանձախնդրութիւնը: Միշտ օրհասա – կան պահերուն համախմբեց Հայը որ – պէս՝ Մէկ Ազգ, Մէկ Ապագայ:

Ասարայրեր 451–էն 1918 եւ մեր օրե– րը կ'ակօսեն մշտագնաց ընթացքը Հայոց պատմութեան: Ամէն ազգային ազէտ փորձութիւն մըն է: Ամէն ազգային ի– նչոլ հաւաքական կամքի արտայայտու – թիւն մըն է:

Եթէ պատմական դէպքերը չեն կրկնը– ւիր, պատմութիւնը սակայն կը նորոգ – ւի: Պատրաստ ըլլալու համար վաղուան անակնկալները դիմագրաւելու, մեր պատմութիւնը Վարդանանց Ոգիով չա – զախուած ու կառուցուած կը պահանջէ այսօր, Հայրենիքէն թէ Սփիւռքէն, կեանք եւ գործ:

Վարդանանց Ոգին մեզի կը տօրվեցնէ հայ ցեղին սիրովը հրկիզուիլ, ապրիլ ու մեռնիլ հայօրէն, ապրիլ ու մեռնիլ գաղափարի եւ իդէալի համար: «Մահ իմացեալ անմահութիւն է» ըսաւ Եղիշէ, ականատես քաջերգուն Աւարայրի Դի– ցաղնամարտին: Հայուն անմահութիւնը իր ստեղծագործ ոգին է, իր հանճարն է, իր լեզուն է, իր մշակոյթն է, իր հողն է: Որքան հայկական կեանքով բաբախուն ըլլան, որքան հայկական ըս– տեղծագործութիւններով հարուստ ըլ – լան մեր օճախները այնքան իմաստաւո– րած կ'ըլլանք մեր պատկանելիութիւնը այնքան յաւերժացուցած կ'ըլլանք Վար – դանանց Ոգին:

Նահատակներու զաւակները, թոռները ենք: Դեռ երէկ մեր սիրելիները յոյսի եւ անմահութեան մէկ փակեցին իրենց արցունքոտ ու յոգնատանջ բիբերը, ո– րովհետեւ հայրենի կտակ մը ունէին փոխանցելիք: Վարդանի կտակը: Այդ կտակը անգամ մը եւս Հայուն արիւնով մկրտուած, արիւնը քաջ նահատակնե – րուն կը փոխանցուի այսօրուան եւ վաղ– ուան սերունդներուն որոնք սրբազան պարտականութիւնն ունին հաւատարիմ մնալ: Հաւատարիմ մնալ իրենց հայ մարդու կեանքով եւ գործով:

Այս կը թելադրէ Վարդանանց Ոգին:

Կ. Ց.

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՍՊԱՆԻԱ

Թագաւորին անյարմարութիւնը՝ ամրապնդուած

—o—

Ինչպէս կը հաղորդէինք մեր երէկուան թիւին «վերջին ժամ»ով, գնդ. Անթոնիո Թեյերօ տեղի կուտար երեքշաբթի ցե – րեկ իսկ, ազատ կ'արձակէր 17 ժամէ պատանդ բռնած 350 երեսփոխանները եւ ղլանիկ մը վառելով կ'ըսէր Քորթէ – սէն ելլող երեսփոխաններուն «հիմա, կրնաք հանգիստ դուրս ելլել, եւ՝ 20–էն 30 տարի կ'ուտեմ»...:

Այսպէս վերջ կը գտնէր Ֆրանքիզմի կարօտէն այրող այս զինուորականին պետական հարուածը, որու արդիւնքը իր նախատեսածէն բոլորովին տարբեր էր: Դեռ առաւոտ կանուխ Թեյերօ կը մերժէր յանձնուիլ բայց երբ իրեն ընկե– րացող 150 քաղաքային պահակներէն 31–ը՝ կը յանձնուէին ոստիկանութեան, ինք ալ այլեւս կը հասկնար թէ չարժա– մը ձախողած է: Պայման կը դնէր միայն որ պատուաւոր ձեւով կատարուի յանձ– նումը՝ լուսանկարիչ չըլլայ, իրմէ բարձրաստիճան սպայի մը յանձնուի եւ աստիճան չունեցող քաղաքային պահակ– ները չհետապնդուին:

Այս ամբողջը, ամէն պարագայի մէջ, անակնկալօրէն եկաւ օգտակար ըլլալու թէ երկրին ժողովրդավար վարչակարգի մը պահպանման եւ թէ Խուան – Գարլո– սի հեղինակութեան ամրապնդման: Թա– գաւորին համար ալ փորձաքար մըն էր, որ թոյլ տուաւ իրեն դիմանալու թէ բա – նակը հաւատարիմ է օրինաւոր իշխա – նութեան, եթէ նոյնիսկ բոլորովին գոհ չէ: Մնաց որ Թեյերօ, տեսակ մը Տոն – Քիխոթ, համակրութիւնը չի վայելեր Սպանացիներուն հակառակ անոր որ, ըստ իրազէկներու, որոշ գեանի մը վը – րայ մարմնացումն իսկ է սպանականու – թեան:

Դեռ հարցերը չեն լուծուած, անշուշտ, Սպանիոյ համար եւ այս «վտանգէն» ետք, որ ծառայեց իրեն, Խուան – Գար– լոս ուրիշ շատ հոգեր ունի եւ հաւանա – բար իրեն դեռ շատ առիթներ տրուին փաստելու թէ երիտասարդ արքայ՝ պի– տի կարենայ միշտ չարունակել ժողո – վրդավարութեան ճամբան 30 տարուան մենաիրութենէ ետք:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ա՛ԹԼԵՏԻՆ 70 քիլոմեթր արեւմուտք՝ Կորնթոս երկրաշարժ մը պատահած է երեքշաբթիէն Չորեքշաբթի լուսնալիք դիշերը, 6,6 ուժով Ռիխթէրի աստիճա– նին վրայ, զոհէն աւելի ահաւոր խու – ճապ մը ստեղծելով: Չորեքշաբթի առ – տու, հեռաձայնային կապերը խզուած էին եւ կարելի չէր յստակ գաղափար մը ունենալ: Առաջին լուրերու համաձայն 12 մեռեալ կար, 40 վիրաւոր բայց Ա– թէնքի ամբողջ ժողովուրդը փողոց իջած էր եւ գիշերը բացօթեայ անցուցած հա– կառակ օդին: Կորնթոսի չրջանը 150 տուներ փլած էին, 2 պանդոկ:

ԱՆԳԱՐԱՅԻ մէջ, զինուորական դա – տախազ մը 14–էն 36 տարի բանտարկու– թիւն պահանջեց Նէճմէտտին Էրպագա – նի դէմ, ամբաստանելով որ ուզած է իս– լամական պետութեան մը ծնունդ տալ: Առաջին լուրջ ամբաստանութիւնն է, որ կ'ըլլայ քաղաքական պարագլուխի մը դէմ, զինուորական իշխանութեան գա – լէն ի վեր (Սեպտ. 12): Դատախազը նաեւ 2–էն 17 տարի բանտարկութիւն պահանջած է Էրպագանի 33 հետեւորդ – ներուն համար, մէջն ըլլալով Միլլի Սէ– լամեթ կուսակցութեան 17 երեսփոխան– ները: Կը յիշուի թէ Ա՛թաթիւրք, որու 100–ամեակը կը տօնուի այս տարի մեծ չուքով, ջնջած էր իսլամական օրէնքը, երբ 1923–ին կը հիմնէր արդի Հանրա – պետութիւնը: Կրօնքի աղատութիւն կայ եւ պետութիւն ու եկեղեցի բաժնուած են:

ՀՌՈՄԻ, Ֆիւմիչինոյի օդակայանը հրացանաճգութիւն մը եղած է երեք – շաբթի դիշեր, միջազգային բաժնի ժա – մանումներու սրահը: Ըստ իտալական մամուլի Իթալիա գործակալութեան, Ալժէրէն ժամանող Լիբանանցի եւ Լիբիա– ցիներու վրայ կրակ բացած են թմբու – ցուցիչի վաճառքով զբաղողներ, բայց ա– ւելի ուշ ԱՆՍԱ գործակալութիւնը կ'ը – սէր թէ 5–րդ յարձակող մը յայտնած էր թէ Լիբիական յեղափոխութեան մէկ հայդուկն է եւ գործած են Քատաֆիի մէկ թշնամիին դէմ: Ամէն պարագայի մէջ, ինչ որ ալ ըլլայ պատճառը, եղածը հաշուեյարդար մըն է:

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ փետրուար 25–ին լոյս տեսաւ ընկերվարական նոր օրաթերթին առաջին թիւը՝ Քոմպա Սոսիալիսթ, 16 էջ թապլոյիտ ծաւալով: Պատասխանա – տու խմբագիրը – անօրէնն է՝ Քլօտ Ժեր– մոն, որ յայտնեց թէ ինքնաբաւ ըլլալու համար նախատեսուած է շատ սեղմ պիւտճէ մը՝ 15 միլիոն, պէտք ունին 20 հազար բաժանորդի եւ 10 հազար հատա– ցնորդի (արդէն 13 հազար բաժանորդ ունին Ա. Թիւէն): Առաջին թիւին մէջ Ֆրանսուա Միթերանի հարցազրոյց մը չնորհած է, ուր կը յայտնէ թէ իր առա– ջին մտահոգութիւնն է՝ գործաստեղ – ծումը: Վեց միլիոցներ կ'առաջարկէ վերջ տալու համար գործազրկութեան համար մտխուած 35 միլիառին:

ՃՈՐՃԹԱՈՒՆԻ (Միացեալ – Նահանգ – ներ) համալսարանը մերժած է լիբիական կառավարութեան 641 հազար տոլարի նուէրը, եւ զրկելով չէքը, որովհետեւ այդ երկիրը զօրավիգ է ահաբեկչու – թեան: Այդ գումարը սահմանուած էր արաբ մշակոյթի ամպհոն մը հիմնելու, որ այսուհանդերձ կը հիմնուի, ըսած է համալսարանի տեսչութիւնը զեկոյցով մը, համալսարանին իսկ դրամով:

ՄԵԾՆ – ԲՐԻՏԱՆԻՈՑ գահաժառանգ իշխանը՝ Շառլ, 32 տարեկան վերջապէս որոշեր է ամուսնանալ ի մեծ երջան – կութիւն թեկնածուին՝ Լէյտի Տայանա, 19 տարեկան եւ ի վերջնական յուսախա– բութիւն Եւրոպայի բոլոր ամուրի իշ – խանուհիներուն...:

«ԵՐԲԵՔ ՋՄՈՒՆԱՆՔ ՀԻՐՈՇԻՄԱՆ» ըսած է Պապը, որովհետեւ «յիշել անց– եալը կը նշանակէ յանձնառու ըլլալ ա– պագային համար»: Այս քաղաքը այցելելէ օր մը առաջ, Յովհ. Պօղոս Բ. տեսնը – ւած էր Հիրօ – Հիթօ կայսեր հետ:

ՖՐԻՆԻ բանտը չատ տարօրինակ բան մը պատահած է առջի օր, երբ մահա – պարտ մը՝ Ֆիլիփ Մօրիս կրակ բացած է բանտապահի մը վրայ, ատրճանակով, ինչ որ առնուազն անհասկնալի է: Ուրկէ՞ ունէր այդ զէնքը եւ ի՞նչ էր հետապնդ– ած նպատակը, ծանօթ չէ: Վիրաւոր – ուած բանտապահը բաւական ծանր վի – ճակի մէջ, փոխադրուած է Քրեթէյի Անրի Մոնտոր հիւանդանոցը, ուր գոր – ծողութեան ենթարկուած է:

ՊԱՊՈՒԼՆ ԱԽԱՐԱՅԻՒ

Ո՞ՆՑ գաս իմ լուսնակ հեզիկ ու հանդարտ
Համապիւռ լուսովդ ի լեռ, ձոր եւ արտ,
Ես ի նահապետս՝ որ մըտօք մոլար
Գիշերաժամիկ ժուռ գամ յԱւարայր,
Ուր էաջ ու աննըման հարբ մեր
հայկազունք
Ընկան զէտ հսկայ, կանգնեցան
զըւարթունք.
Մի՞թէ գաս սփռել ոսկերաց սրբոց
Ջիւնափայլ ամպէդդ ոսկեթել ծածկոց,
Թէ ներմակ ճակտիդ՝ թէպէտ և պայծառ՝
Քաջացն արեանէն կապե՞ս կարմիր վառ.
Թէ լըռիկ մըննջիկ ափշի՞ս տակաւին,
Թէ ի՛նչպէս ընկաւ Վարդանն ահագին,
Մահու սեւ ըստուերն ի սիրտ թշնամեաց,
Ջհոգին ձգելով յերկինն առ Աստուած:

Դու այլ ո՛վ Տղմուտ տրտում ու արիւնոտ,
Որ լալով ոլրիս ի մէջ շամբերուտ,
Եւ հովիկդ՝ որ գաս ի Մակուայ ֆարէն
Կամ ի ծեր Մասեաց սրբազան սարէն,
Դու այլ ինձ ընկաւ դողդող եւ երեր
Թոյլ թեւօք անցնիս սարեր ու ձորեր,
Անտառէ անտառ տերեւէ տերեւ
Կոծկոծելով գաս ի դաշտիս վերեւ,
Զայս մաշած շընչիս վերջին հառաչանք
Ջրգել ի Հայոց սրտից արձագանգ:

Ո՛հ դու բարեկամ այրած սրտերու,
Խօսնակ գիշերոյ, հոգեակ վարդերու,
Երգէ պլպուլիկդ երգէ ի սարէդ,
Ջանմահ ֆաջճն Հայոց՝ երգէ՛ հոգւոյս
հետ.
Թադէի վանուց ձէնիկդ ինձ դիպաւ,
Սրտիկս՝ որ ի խաչն էր կիպ՝ թունտ
առաւ.
Ի խաչին թեւէն թըռայ ու հասայ
Գրտայ գէզ ի դաշտ ֆաջին վարդանայ.
Պլպո՛ւլ, ձեզ համար մեր հարճն ասացին
Թէ չէ հաւ՝ պլպուլ մեր Աւարայրին.
Եղիշեայ հոգեակն է ֆաղցրագրուցիկ
Որ զվարդան ի վարդըն տեսնու կարմրիկ.
Ջըմեռն յանապատ կու գնայ կայ ի լաց,
Գարունն յԱրտազ գայ ի թուփ
վարդենեաց,
Երգել ու կանչել յեղիշէին ձայն՝
Թէ պատասխանիկ մ'արդեօք տա՞յ
Վարդան:

Թէ կիսահոգի պլպուլիս ընկաւ
Ջէնիկս հասնի ձեզ, որդիք Թորգոմեան,
Որդի՛ք, որոնց հարբ ֆաջճ ու առաքինիք
Լըցուցին գաշտեր գրքեր ու գերկինք.
Թէ ի ծով սրտիդ կաթիլ մ'արունիկ
Կաթէ Հայ ազբիւրըն կամ Պահլաւիկ,
Թէ զփառն հայրենեաց ձեզ այլ գըրէք
փառս,
Չետ Նահապետիս եղէք ի յԱրտազ:

Հ. Ղ. ԱԼԻՇԱՆ

ՖՈՒՏԲՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԲԱԺԱԿ

ԱՐԱՐԱՏ ՊԱՐՏՈՒԱՄ ԱՌԱՋԻՆ ԽԱՂԻՆ, ԻՐ ԴԱՇՏԻՆ ՎՐԱՑ...

Փետր. 20–ին Հայաստանի մէջ տեղի ունեցած են ոտնագնդակի խորհրդային բաժակի երեւանեան խմբակի առաջին խաղերը: «Հրազդան» մարզադաշտին վրայ տեղի ունեցած է «Արարատ» բարձ– րագոյն խումբի եւ Կոստրոմայի «Սպար– տակ» երկրորդ դասակարգի խումբի հան– դիպումը: Ըստ խումբերու որակումին, ակնկալելի էր «Արարատ»ի տղոց յաղ – թանակը, սակայն Կոստրոմացիները խաղի սկիզբէն իսկ գրոհի անցնելով զե– կը ձեռք առած են: Առաջին իսկ վայր – կեաններուն փեճալթի մը չնորհուած է հակառակորդին, սակայն չնորհիւ «Ա– րարատ»ի բերդապահին փեճալթին կոլի չէ վերածուած: Առաջին կիսախաղի ա– ւարտին հիւրերը կրցած են կոլ մը նշա– նակել, եւ այդպիսով հանդիպումը վերջ գտած է «Սպարտակ»ի յաղթանակով (1 – 0):

×

Արտաշատ եւ Հոկտեմբերեան տեղի ունեցած խաղերու արդիւնքներն են՝ «Մետալիստ» – ԲՍՄ. 1 – 0, «Տորպեդօ» – «Ռոտոր» 2 – 1:

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔԸ ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

Ակէ 1530 տարիներ առաջ արձանա – գրուած պատմական ճակատամարտը՝ Տղմուտի ափին, վերջին հաշուով պարզ թուական մը կրնայ նկատուիլ: Նոր պարտութեան մը յիշատակութեամբ:

Այլ սակայն, մեր բովանդակ պատ – մութեան մէջ թուականը կը մնայ իբրեւ խիզախումի արտայայտութիւն: 451–ը վերածելով ազգային ինքնապիտակցու – թեան հատած ժողովուրդի մը ըմբոստ խրոխտին մէկ ակնթարթ ժայթքը: Ընդ – դէմ բռնութեան, կաշկանդող ուժերու: Վարդանանց տօնը նախ և առաջ կը պահ– պանէ արտայայտութիւնը հինէն դէպի նոր, ժամանակները պայմանաւորող ցե– ղային հատատումին. – ես կամ ու պի– տի մնամ:

Որովհետեւ, պէտք չէ մոռնալ, թէ մեր անցեալի էջերուն մէջ, Գ. դարու երկրորդ կէսէն մինչեւ Ե. դար, ազգա – յին, հաւաքական մտածողութիւն մը գո– յացաւ: Ինքնուրոյն, ինքնատիպ: Ազգի մը ես–ին հատատումով: Լեզու, տառ, մշակոյթ: Նաեւ՝ քաղաքական ըմբռը – նում:

Ոսկեդարը ամէնէն առաջ ազգի մը հո– գեկան – մտաւոր սլացքը եղաւ: Եւ այս ի նպաստ դիմագիծի մը կազապարու – մին:

Սասանեան հարստութեան հիմնադի – րը՝ Արտաշիր իշխան, անոր յաջորդնե – րը Շապուհ Ա. եւ Շապուհ Բ. երկա – րակեաց, մինչեւ Ցազկերտ Բ. կրօնքին եւ լեզուին ճամբով փորձեցին իրակա – նացնել երբեմնի Աքեմենեան կայսրու – թիւնը: Քանդելով օրուան Արեւմուտքը՝ Հռոմ – Բիւզանդիոն:

Այս վերջնոյն համար, Հայաստան նոյնպէս կամուրջ հանդիսացաւ: Ո՛չ ա– ւելի եւ ո՛չ պակաս: Նոյնքան դիւրաւ ոտնահարելի, նոյնքան հեշտ ընկճելի: Հետեւաբար՝ ենթակայ ձուլուելու, տար– բալուծուելու:

Վարդանանքը՝ Ոսկեդարեան գիտակցու– թիւնը պարզեցին: Մշակոյթը զէնքի ու– ժով պաշտպանելու ձգտումը արտայայ – տեց: Երկու կայսրութիւններու միջեւ ծուարած փոքր, այլ դիտակից ազգ մըն էր, որ ճգնեցաւ տառով եւ թուրով իր ինքնուրոյն դիմագիծը պարտադրել, ահմանել իբրեւ ազգ, ազգութիւն եւ իբրեւ հայրենիք:

Տղմուտի ճակատամարտը մեր դոյա – տեւումին մէկ նշանակալից երեսը պար– զեց: Ակներեւ կերպով:

Հաւատքով եւ լեզուով մնալ Հայ: Գո– յատեւել այդ նկարագիրով: Այդ պարու– նակով եւ կաղապարով:

Մեր պատմութիւնը վկայարան մը ե– ղաւ այս ուղղութեամբ: Մենք միշտ պիտ– ցանք նոյն խրոխտ եւ արի կեցուածքը ցուցաբերել բոլոր ճնշիչ ուժերուն դէմ: Բոլոր ժամանակներուն: Առանց ընկերը – կումի, դասալքումի:

Վարդանանց տօնը, ինչպէս անոր նախոր– դող եւ յաջորդող բոլոր խոյանքները, վճռական կամքի մը արտայայտութիւն – ները հանդիսացան: Հաւատաւոր ազգի մը ապրելու եւ գոյատեւելու կամքը:

Այսօր եւս ազգովին, մե՛նք գոյատեւ – ման պայքարի մէջ ենք: Ա՛յս եւ այլ ա– փերուն վրայ: Ցազկերտները չեն անհ – տացած: Դիմագիծ եւ գոյն փոխած են միայն: Հրապարակի վրայ կը մնան նոյն դէր – պետութիւններու քաղաքականու – թիւնները՝ փոքրը մեծին մէջ ձուլելու ակնյայտնի ձգտումները:

Վարդանանց տօնը, ուրեմն, միայն թուա– կան չէ: 1500–էն աւելի տարիներու ետ դարձով: Տուեալներու եւ մանրամասնու– թիւններու յիշատակումով:

Տղմուտը աշխարհագրական իմաստով կը մնայ հեռու – հեռաւոր վայր: Աւա – րայրը՝ թուականի ըմբռնումով կը դառ– նայ յոյշ: Բայց Վարդանանքը՝ իբրեւ ոգի եւ ձգտում, իբրեւ ազգային հան – դանակ, կը պահէ իր դրոշմը բոլոր սե– րունդներուն համար անխափ:

Վարդանանցը գոյամարտի մը սահմա– նումն է: Այդպէս եղաւ երէկ, այդպէս է նաեւ այսօր: Վաղը՝ նոյն հանդրուանն է:

Լեզու, մշակոյթ մեր գոյատեւումին կռուանները եղան եւ դեռ կը շարունա– կեն մնալ:

Քաղաքական անկախութիւնը՝ նոյն – պէս:

Երէկ և այսօր, Վարդանանց տօնը կը մը– նայ իմաստասիրական տարազ, ըմբռը – նում, ազգային խոհել: Նոյն բովան – դակութեամբ. – ես կամ ու պիտի մը – նամ:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

«ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ»

ՎՇՏԱԿ ԵՒ ԻՐ ԶՈՒՏԱԿՆԵՐԸ

—o—

(ՀԱՏՈՒՄԸ)

Ներքին յարկաբաժիններից մէկի օթե– ւանում, որ բացւում էր արեւելահայեաց անդունդի վրայ՝ նստած էր մի սեւազ – գեստ կին: Նա իր խրոխտ լուրջ սեւ աչ– քերը յառել էր դրակալի մատեանին եւ նայում էր առանց կարդալու, սուզուած խորը մտքերի մէջ: Նա գլխին ու ճակա– տին սեւ մետաքսէ շոր է քաշել, որ գըլ– խանոցի պէս պինդ շրջանակել էր նրա դունատ, մարմարէ ճակատն ու դէմքը: Յօնքերը սեւաթաւիշ ու միացած ազդում էին կամային, մարանչող մի ոդու թա – գուցեալ ուժով: Հպարտ քիմքը մի տեսակ վեհութեան չուք էր բերում նրա բարձր բռնած դէմքին:

Սակայն զննող հայեացքը կարող էր նկատել նրա խոհուն աչքերում թաքնը – ւած այն խոր թախիծներից մէկը, որ մշտական լինելով՝ մաշում են ծածուկ եւ չթուլացող ուժով:

Ներս մտաւ մի բարձրահասակ ու չո – րացամաք կին եւ եռունդուն, խուզարկող հայեացքով սուր նայեց սենեակը:

– Հա, դո՞ւ ես Զվիկ, հարցրեց տի – կինը:

- Վարազդո՛ւխտը· – բազմանշանակ աչքով արեց Զվիկը եւ մի կողմ քաշուե– լով՝ նայեց դրան կողմը, որտեղից պի– տի մտնէր եկողը· –

– Հրամայի՛ր, իշխանուհին այստեղ է:

Ներս մտաւ մի երբեմնի սեւ ու դողորիկ, բաւական երիտասարդ կին, որի փղոսկրեայ նուրբ – դեղնաւուն դէմ– քին գծուած յօնքերն անփայլ սեւամուր գծերով իրենց ձեռների տակն էին առել նրա խոմար աչքերը: Նա դեղեցիկ էր խելքահան անելու չափ: Կակաչի միջի սեւութեան երկար թարթիչները բաց ու – խուխ լինելիս՝ թափահարում էին օդը ծիծեռնակի թեւերի պէս: Նա ճկուն էր, վայրի կատու, խիզախ, դիւշաիչ:

Տեսնելով նրան՝ տիկինը թեթեւ կըծ – կեց դէմքի մկանները, բայց իսկոյն ճըմ– լեց այդ կծկումը եւ տխուր ժպտաց: Վարազդուխտն իսկոյն մօտեցաւ եւ գըր– կեց տիկնոջը:

Ցետոյ նայելով մատեանին՝ չըն – չաց·

– Էլի՞ մատեան ես կարդում Փառան – ձեմ տիկին:

Տիկինը ներքին անհանգստութեամբ նայեց Վարազդուխտին եւ լռեց: Սակայն սա զգալով տիկնոջ ներքին խռովքը, որ ըստ երեւոյթին նրան այլ ասիթներով ծանօթ էր՝ ուզեց խօսելով խլացնել·

– Իսկ ո՞ւր են Բաբիկն ու Ներսիկը:

– Զգիտեմ, – որսի են դնացել Նետա – ձգութեան, – ասաց եւ չարունակեց ան– հանգիստ նայել Վարազդուխտին փա – ռանձեմ տիկինը:

Ներանք երկար անշարժացան՝ լուռ, իրենց մտքերով պաչարուած, հայեացք հայեացքի:

– Մարզպանը հօ չէ՞ մեկնում այսօր, – հարցրեց Վարազդուխտն անհան – պիստ:

– Զգիտեմ, – պատասխանեց Փառան – ձեմ տիկինը յուզուած:

Այդ միջոցին ներս մտաւ Վասակը: Նա մոայլ նայեց ներս՝ Փառանձեմին ջոկ, Վարազդուխտին ջոկ եւ առաջ եկա– կանութեց օթեակի մէջտեղ:

Զվիկը մնաց իր տեղում եւ լարուած նայեց նրան:

– Ինչո՞ւ ես տղաներին խելքից հա – նում, – գարձաւ Վասակը Փառանձեմին, – ինչո՞ւ ես մենաստեննների ճանապարհ սովորեցնում: Ես նրանց Պարսկաստան եմ տանելու զինուորական կրթութեան Նրանք կրօնաւոր չեն գառնայ: Եւ ին ես քնքշացրել նրանց: Մա՞րը որն է ա– տարութեան մէջ, մօրն ո՞վ է իմաց հետները տանեն Պարսկաստան, որ ա– ռանց մօր չդնան: Պատրաստել տուր եր կուսի զգեստները, չուտով ճանապար կ'ընկնեն Պարսկաստան:

Ցետոյ առանց սպասելու Փառանձեմ պատասխանին՝ դարձաւ Վարազդուխ– տին:

– Գնա՛նք···

Այս ասելով արագ չըրջուեց դէպի դու– ռը եւ գնաց: Վարազդուխտը արագ հե– տեւեց նրան: Փառանձեմը հպարտ բար– կութեամբ նայեց նրանց յետեւից:

Զվիկը, որի ազատ վարուելակերպութիւն ու ներկայ լինելու իրաւունքը ցոյց էր տալիս, որ նա Փառանձեմի մօտ աւելի մտերիմ, յարգուած ընկերն է քան սպա– սուհի՝ երբ ներսն էին Վասակը եւ Վա– րազդուխտը՝ աչքի տակում թաքուն ան– բարեացակամ նայում էր նրանց եւ մեջ ծածկելու համար իր ներքին խռովքը դուրս էր նայում պատուհանից դէպի անդունդը:

– Մարզպանը տե՞ղ է գնում, տիկին, – հարցրեց Զվիկը խորամանկին աչքերը Փառանձեմի աչքերին յառած:

– Աստուած գիտէ, – պատասխանեց Փառանձեմը վիրաւորուած, – նրա բիրտ ենք մենք իմանում···

Զվիկը չկոտրեց Վարազդուխտի մասին չվիրաւորելու համար Փառանձեմի ինք– նասիրութիւնը: Բայց երբ նա նայել ըս– կըսեց նրան եւ երկուսի հայեացքների մէջ երկար կանգ առան՝ նրանք ա– ւելի հասկանալի խօսեցին իրար հետ մասին:

– Բայց կը գնայ մի տեղ, չի մնայ ե կար, – ասաց Զվիկը՝ չարունակելով նո միտքը եւ կամենալով հեռուից հան հանդուցացնել Փառանձեմին:

– Գնայ՝ չգնայ՝ ··· ասաց տխրած Փառանձեմը:

– Չէ, ինչո՞ւ ես այդպէս ասում, տի– կին, – ասաց Զվիկը՝ ձեւանալով թէ չի հասկանում Փառանձեմի տխրութիւնը:

– Ես ինչ պիտի ասեմ, որ դուն չես հասկնար, – ասաց Փառանձեմը:

– Ես ինչո՞ւ չհասկնամ, տիկին, – ասաց Զվիկը՝ ձեւանալով թէ չի հասկանում Փառանձեմի տխրութիւնը:

– Ես ինչ պիտի ասեմ, որ դուն չես հասկնար, չես կըր – նար, չատ կը տատապիմ»):

×

Ուրե՞մն Գրիգորը պատմութեան մէջ մուտք կը գործէ Մինասը սենեակ տա – նելով: Ի՞նչ պիտի ընեն իրարու երկու հակընդդէմ դիրքի մէջ գտնուող ընկեր – ներ: Իսկ յետոյ ··· Եթէ Գրիգոր վէպին մէջ մանէ, այս անսպասելի քառսին, ի՞նչ պիտի ըլլայ իր դերը յետագային: Պիտի մնա՞յ թէ մնայ միայն «էփիզօտիք» տածէ»: (Սովորական օր մը)

×

«Եւ եղեւ»ը «Թեկնածու»ն զարմանալի դիւրութեամբ գրուեցան: Ամիսներէ ի վեր վախով ու դողով փորձեցի «Աֆալ– թը» գրել հազիւ այս օրերս կրցայ ձեռք առնել: Այսօր գրեցի հինգ էջ, ժամը քսանէն քսանըչորս:

Մինչեւ հիմա չէի հասկնար վերջին անգամ Փարիզ գալուն Շահնուրին ինծի ըսածը (երանի՛ քեզի, որ կրնաս երկար գործեր գրել, ես չեմ կրնար, չեմ կըր – նար, չատ կը տատապիմ»):

×

Ուրե՞մն Գրիգորը պատմութեան մէջ մուտք կը գործէ Մինասը սենեակ տա – նելով: Ի՞նչ պիտի ընեն իրարու երկու հակընդդէմ դիրքի մէջ գտնուող ընկեր – ներ: Իսկ յետոյ ··· Եթէ Գրիգոր վէպին մէջ մանէ, այս անսպասելի քառսին, ի՞նչ պիտի ըլլայ իր դերը յետագային: Պիտի մնա՞յ թէ մնայ միայն «էփիզօտիք» անձնաւորութիւն մը: Զանձրալի: Բայց միայն Գրիգորը չէ որ անծանօթ կը մնայ լինելի: Նիքո՞ւը: Ո՞վ է Նիքոլը, վերջա – պէս: Իր հակազդեցութիւնները կուգան իր մոլութենէն: Անկէ դո՞ւրս: Ինքը եւ իր կեանքին մէջ: Նիքոլ Հայուն (Մինա– սին) հայութեան տպաւորէն փախչելու միջոցն է, իր այլասանութիւնն է, բան– տարկեալ մը: Ազատութեան բանտարկ – եալը եւ «Աֆալթ»ը իրարու ձուլելով որոշ ժխտարութիւն մը ստեղծեցի ին – ծի:

Ուրեմն Գրիգորը պիտի մնայ, բայց ի՞նչ պիտի ընէ:

3 Յուլիս· – Գիշերը պարոն Պառնիէին տիպարը մտքիս մէջ հրաշալիօրէն գըծ – ուեցաւ: Մինասին հետ խօսակցութեամբ երկուքն ալ ճշդուեցան: Երանի՛ թէ ա– ռաւօտուն գրի առած ըլլայի: Անկարելի է, չեմ գտներ, ինչքան ալ գլուխս մէջ պրպտեմ: Այսուհետեւ պէտք է անմիջա– պէս արձանագրել:

Նոյնը Գրիգորին պարագային: Գրիգո– րին ներկայութիւնը կը նեղէ պիս: Ինծի արգելք կ'ըլլայ գրելու: Իրականութիւ – նը, նոյնիսկ ձեւափոխուած, անկարող եմ ընդօրինակելու: Ինչ որ հնարուած է, ինչ որ կուգայ պատմութեան ընթացքէն այն տեսակ ներմութիւն մը կը պատճա– ռէ, որ գրելը կ'ըլլայ գերագոյն հաճոյք մը: Գրիգորը պէտք է հանել: Աւելի լաւ է Մինաս ինքը ինքն իր մէջ ապրի, ներքին սկսուած մենախօսութեան մէջ ներքին լեզուով:

×

15 Յուլիս, 1959, Էդըրդա· – Պանդո– ները տեղ չկար, կառքը տարինք բլու– րին գագաթը եւ գիշերեցինք աստղերուն տակ, ծովուն գիմացը, Սկնդ Ատլոյի բարձունքին վրայ: Վարը Հավրն է մեր ձախին վրայ: Կինս գմայլեցաւ:

– Ալ պանդոկ չեմ ուզեր, կառքին մէկ կը պառկինք աստղերը աչքերուս մէջ:

Առաւօտը անցուցինք խոտերուն վը – րայ երկնցած, կարղալով: Կէսօրէ վերջ գացինք Ֆէշան: Կ'ուզէի Լիլին տանիլ Ֆէշան՝ վանքը այցելելու համար: Իրա– կանութեան մէջ կ'ուզէի անգամ մըն ալ տեսնել հեծանիւի արկածիս տեղը 1927–ին:

Երբ Մաշիկ մեկնեցաւ, եղբայրը, Օն– նիկը, Էդրըդա եկաւ: Շրջակայքը այցե– լելու համար ինծի հեծանիւ նտիլ որ– վեցուց ու մեր առաջին երկար պտոյտը ըրինք Ֆէշան երթալով, բայց Ֆէշանէն առաջ զառիվայրէն երկուքի ճիւղաւոր ուղղ ճամբան եզերքի փոսին մէջ գլորե– ցայ օդին մէջ հինգ մէթր բարձրանալ եւ ետք: Հեծանիւը կռնակս վերադարձաք Էդրըդա: Ամէն անգամ որ Օննիկը ինծի տեսնէ, չի կրնար չխորհիլ այդ արկա– ծին վրայ որմէ հրաշքով դուրս եկած էի:

(Շար.– 16)

ՕՐԱԳՐԻ ԷՋԵՐ

Գրեց՝ ԶԱՐԵՀ Մ· ՈՐԲՈՒՆԻ

ՅԱՍՎԱԾ ԳՈՏՎԱԾՈ

= ՀԱՅՏՆՈՒԹՅՈՒՆ =

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ ՄԵԾ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԻ

ՎԱՀԱԳՆԻ ՍԱՍՆԱՑՈՒ

Մկրտիչ, Աստված ցուցիչ տա՝ ասաս- տու մասին հայրենակցուհուդ տարօրինակ վիճակի մասին: Ինչպես գիտես, ես ամուսնացած եմ: Ամուսնացել եմ ուսանողական տարիներին, երբ ոչինչ չէի հասկանում կյանքից: Ամուսնացել եմ ոչ թե սիրուց դրդված, այլ ինչ-որ ուրիշ պատճառներով, որոնք հիմա ինձ համար անհասկանալի են: Ամուսինս ինձ համար ոչ մի հետաքրքրություն չի ներկայացնում: Ես նրան չեմ սիրում, նա էլ ինձ չի սիրում: Մենք ապրում ենք միայն նրա համար, որ մեր ամուսնությունից մի երեխա ունենք: Ես ամուսնուս ատում եմ, նա էլ ինձ ատում է: Մենք ապրում ենք ատելության մեջ: Ես ամուսնուս ատելությունից հիվանդացել եմ: Ես ուզում եմ ամուսնուս թողնել, բայց չեմ կարողանում, որովհետև նա ինձ սպառնում է, որ եթե ես իրեն թողնեմ, ինքնասպան կլինի: Ես չեմ ուզում, որ նա ինքնասպան լինի, որովհետև ես նրան չեմ սիրում, բայց ես էլ չեմ ուզում, որ ինքնասպան լինի, որովհետև ես էլ չեմ սիրում ինձ: Ես ինձ էլ եմ ատում: Ես ինձ ատում եմ, որովհետև ես ինձ չեմ սիրում: Ես ինձ չեմ սիրում, որովհետև ես ինձ ատում եմ

Տիկին Ռոպէր Տալաքիւիէեան եւ զաւակները՝ Փաթրիք եւ Պէաթրիս, ինչպէս նաեւ՝ ընտանեկան բոլոր պարագաները, բարեկամներն ու գործակիցները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, ազգականին եւ բարեկամին՝

ՌՈՊԷՐ ՏԱԼԱՔԻԻՓԷԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Փետրուար 21–ին, 59 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Փետր. 26, ժամը 15.45–ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ Եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Պաթինոլի գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը:

Ս'ահազդ չստացողներէն կը խնդրուի՝ ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

«ԾԱՌԱՋ» – Մեր ցաւակցութիւնները՝ Տիկին Տալաքիւիէեանի եւ զաւակներուն:

———×———

Mme. Robert Dalakupéian, son épouse,
Patrick et Béatrice, ses enfants,
Les familles parentes et alliées,
tous ses amis, et ses collaborateurs,
ont l'immense douleur de vous faire part du rappel à Dieu de

ROBERT DALAKUPEIAN

survenu le 21 Février, dans sa 59ème année.

La cérémonie religieuse aura lieu le Jeudi, 26 Février, à 15h.45, en l'Eglise arménienne St. Jean - Baptiste, 15, Rue Jean - Goujon, Paris 8e, suivie de l'inhumation au cimetière des Batignolles, dans le caveau de famille.

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷԼ. – Վաստպուրականի Հայր. Միութեան կեդրոնական Վարչութիւնը Տէսինի եւ Վիէնի իր մասնաճիւղերով ցաւակցութիւն կը յայտնէ Օր. Մուրատեանի, Տիկին Էլիզ Ջրպաչեանի եւ զաւակներուն, Տիկին Մելքոնեանի եւ զաւակներուն եւ բոլոր ընտանեկան պարագաներուն, իրենց սիրելի հօր, եղբօր, մօրեղբօր, ազգականին, խնամիին՝ Ազատ Մուրատեանի մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալֆորվիլի Ս. Մեսրոպ կրթարանը շնորհակալութեամբ ստացած է Այրի Տիկին Աբամի Սիմոնեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի. – Յակոբ Գուլումճեան, Ժաք Թորանեան 500ական, Ժ. Փ. Քիպարեան 400, Ֆլորա Գալուստեան, Անահիտ Մամաս, Ժորժ Մոսիճեան 300–ական, Միշէլ Գարակիւլեան 100 Ֆ.:

×

Կապոյտ Ալպի Փարիզի մասնաճիւղը, շնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Բարուհի Փափազեանէ 100 Ֆ., ի նպաստ դպրոցին, Տիկին Աբամի Մալաճեանի մահուան առթիւ:

×

Սէն – Ժեռմի Ս. Սահակ – Ս. Մեսրոպ Եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը, ստացած է փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները, Եկեղեցւոյ պայծառութեան եւ դպրոցին, ողբ. Հայկ Զուճուրեանի մահուան առթիւ.– Տէր եւ Տիկին Ժանօ Մակաբեան, Մալոյեան ընտ. 200–ական, Քէամէճեան ընտ., Ստեփան Քէչիշեան, Վարդգէս Սիմէօնեան 100–ական, Տէր եւ Տիկին Պերճ Կարապետեան, Այրի Տիկին Մարի Յակոբեան 50–ական եւ 50–ական դպրոցին, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Գասպարեան, Այրի Տիկին Տէր – Միքայէլեան, Նուպար Տէր – Մինասեան, Այրի Տիկին Տէր – Կարապետեան 50–ական, Այրի Տիկին Արշալոյս Համիվարդանեան, Տէր եւ Տիկին Համբարձում Ենովքեան, Մինաս Ամէմեան, Ռուբէն Ասարլըգեան, Թորիկ Նիկողոս – եան 30–ական, Աբրահամ Մանկասար – եան, Այրի Տիկին Կիւլեանէ Մկրտիչ – եան 20–ական, Տէր եւ Տիկին Արշամ Պապայեան 200 դպրոցին, Մինասեան եղբայրներ 100 դպրոցին, Այրի Տիկին Սիրարփի Մէրթինեան 30:

Հինգաղդ Աստիկեանի մահուան առթիւ.– Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Թուլումճեան 100 դպրոցին, Տէր եւ Տիկին Բասդալ Թուլումճեան 100 եկ., Այրի Տիկին Հայկուհի Թուլումճեան եւ զաւակները 150, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Նէվչէհիրեան, Իլմօն Թուլումպաճեան 50–ական, Տիկին Շամլեան 40, Արշակ Տէօվլէթեան, Աւետեան 30–ական, Արաքսի Հօպճանեան 20 Ֆ.:

OEUVRES DE
KAZANDJIAN
(1970 à 1980)
EXPOSITION
du 27 Février au 26 Mars
TOUS LES JOURS: 10h. à 18h.
(sauf Dimanche et Lundi).
Galerie FURSTENBERG
8, *Rue Jacob - Paris 6ème*

«ԾԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ՄԱՐՍԷԼ. – Տէր եւ Տիկին Երուանդ Մխիթարեան 300 Ֆ. կը նուիրեն:

Ի ՍԻՒ. – Պ. Յարութիւն Պալեան 100 Ֆ. կը նուիրէ:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Այրի Տիկին Նուարդ Գուլումճեան եւ զաւակները Արմենակ Խաչատուրի մահուան տխուր առիթով կը նուիրեն «Ծառաջ»ի բարգաւաճման 100 Ֆր.:

50-ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՒՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կիրակի, Մարտ 1, կէսօրէ վերջ ժամը 14.30–ին:
Salle de la Chimie — 28 bis, Rue St. Dominique
Paris 7e — (Métro: Invalides)
Մասնակցութեամբ՝ Հայ Արիւներու Միութեան բոլոր Շրջաններուն, ու Ֆրանսական եւ օտար Սկաուտական կազմակերպութեանց
Սկաուտական մասնաւոր յայտագիր
Ներկայացումներ՝ Գայլիկներէն, Թեւիկներէն, Սկաուտներէն եւ Արեւնոյշներէն:
Զաւեշտ հայերէն, հայկական պարեր եւ երգեր:
Սկաուտական ներկայացումներ, Շրջանային ներկայացում:
Մուտք՝ 25 Ֆ.

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՊՕՄՈՆ

Այս կիրակի, Մարտ 1, կը պատարագէ՝ ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Շաւիղի մասնաճիւղին անդամական ընդհ. ժողովը, Երկուշաբթի, Մարտ 2, ժամը 21–ին՝ եկեղեցւոյ սրահը:

MARSEILLE

CHAMPIONNAT DE FOOTBALL
Promotion d'Honneur A
HOMENETMEN — ARDZIV
contre
F. C. MARTIGUES
Dimanche, 1er Mars, à 15 h.
Stade de Martigues

ARMÉNIE 81

ՋԱՏԻԿԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ
PAQUES A ETCHMIADZINE

DU 15 AU 30 AVRIL 1981

Accompagnateur: VAROUJAN SARKISSIAN

×

CIRCUIT CULTUREL

MOSCOU, EREVAN et LENINGRAD
DU 12 AU 27 AVRIL 1981

Accompagné par: Berdj DJEZVEDJIAN

VOYAGE PROMOTIONNEL DE 12 JOURS

SUR VOL SPECIAL

DU 02 AU 13 AOUT 1981

– **Possibilités d'extension jusqu'au 17 Août** –

Départ de Lyon: 3700 F.

Départ de Paris: 3500 F.

Prix comprenant: l'Avion, l'Hôtel « Arménia », la Pension complète, les Excursions quotidiennes, le Visa et l'Assurance.
Avec Accompagnateur qualifié de l'agence

Consultez-nous pour les programmes détaillés et le calendrier des départs.

Renseignements et Inscriptions:

A PARIS:
LEVON BAGHDASSARIAN
SABERATOURS
3, Rue de l'Arrivée
Imm. CIT - 7e étage
75749, Paris — Cedex 15
Tél.: (1) 538. 67. 47

A LYON:
VAROUJAN SARKISSIAN
SEVAN VOYAGES
48, Cours de la Liberté
69003 — LYON
Tél.: (7) 860. 13. 66

A MARSEILLE:
JACQUES CHELELEKIAN
WASTEELS
87, La Canebière
13001 — Marseille
Té.: (91) 95. 90. 12

L'OPTIQUE
RAYMOND STEPANIAN
Opticien diplômé d'Etat
30, Rue Paradis — 13001 Marseille
Tél. (91) 33. 82. 51
— *Technique. Service. Accueil.*
— *Les plus grandes marques en Optique et en Lunetterie.*
— *Verres ultra minces pour myopes.*
— *Equipement spéciaux pour opérés de la cataracte.*
20% de remise à tous les mutualistes.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի Խ[illegible] նամակալութիւնը շնորհակալութեամբ ընդունած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները, Տիկին Նուարդ Մուրատեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի– Ա. Նուբեան 100, Տէր եւ Տիկին Ա. Զարքճեան 300 Ֆ.:

Տիկին Թագուհի Գուլումճեան, իր մեղսօր՝ ազգայրն բարերար Գէորգ Զաքարիպաշեանի մահուան Ա. տարելիցին առթիւ՝ 500, Տէր եւ Տիկին Գարիկեան 500 Ֆ.:

Հ.Բ.Ը.Մ.Ի ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԱՐՄՆԻ
կազմակերպութեամբ՝

Ճաշ - Ասուլիս

Հինգշաբթի, Մարտ 5, ժամը 19.45–ին
Խօսք կ'առնէ՝
Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎՐԴ. ՊԶՏԻԿԵԱՆ
Ուսումնապետ՝ Վենետիկի Մուրատ–Ռափայէլեան Վարժ.ի
« ՀԱՅԱՊԱՀՊԱՆՈՒՄ ԵՒ ԿՐՕՆՔ »
Նիւթին չուրջ
Centre Culturel Alex Manoogian
118, *Rue de Courcelles, Paris 17e*
Ծախքերու մասնակցութիւն 65 Ֆ.
Ուսանողներու՝ 45 Ֆ.
Տեղերը ապահովելու համար հեռաձայնել՝ Հ.Բ.Ը.Մ.ի գրասենեակը– 520.03.18

ՄԱՐՍԷԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE MARSEILLE
12 - 14 Rue St. Bazile, Marseille 1er

"GRANDE SOIRÉE COSTUMÉE"

Samedi, 28 Février, de 22 h. à l'aube
Concours de Costumes.
Réservation:
Maison de la Culture Arménienne
Tél.: (91) 50. 15. 09

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

UGAB - JEUNES OUVERTURES

CONCERT EXCEPTIONNEL
par L'ENSEMBLE INSTRUMENTAL DE ROMANS
Sous la Direction de
Alexandre SIRANOSSIAN
le Vendredi, 27 Février, à 21 h.
Au programme: TELEMANN, HAYDN AGADJANIAN, MIRZOYAN et KOMITAS
Participation aux frais: 35 F.
Réservation: UGAB; Tél. 520.03.18

———×———

Samedi, 28 Février, de 21h.30 à l'aube
GRAND BAL DU MARDI GRAS
au Centre Culturel Alex Manoogian
118, *Rue de Courcelles, Paris 17e*
Concours de déguisements
Ambiance de Carnaval
Musique et Lumières
Réservez dès maintenant vos tables en téléphonant à l'UGAB: 520.03.18

ՈՒՐԲԱԹ
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
27
VENDREDI
27 FÉVRIER
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ցրաւագաւ՝ Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ՝ 160 Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 350 Ֆ. - Հատը՝ 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.852

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

56e ANNÉE — No 14.852

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՌԻՄՈՆ ՊԱՌ, Ֆրանսայի նախարարապետը, յայտարարեց թէ Նախարարաց Խորհուրդը չորս միջոցներ ձեռք առած է պայքարելու համար գործազրկութեան դէմ: Այս միջոցները թոյլ պիտի տան որ պահպանուին կամ ստեղծուին 200 հազար գործ: Առնուազն կը վերաբերին արհեստին պատրաստութեան, մասնակի ժամանակով աշխատանքի զարգացման պաշտօնազրկումներու նախատեսման եւ առժամեայ կերպով իջեցնելու կանխահաղորդեան կոչուելու տարիքը:

ԳԻՆԵՐԸ 1,2 առ հարիւր յաւելում կրած են Ցունուարին ինչ որ փայլուն պատկեր մը չի պարզեր, մանաւանդ Նախորդ ամիսներու բաղդատմամբ: Արդարեւ Նոյեմբերին եւ Դեկտեմբերին, յաւելումները 0,9 եւ 0,7 առ հարիւր էին միայն:

ՄՕՓԸՔԻ, մահուան դատապարտուած իսկ մեղսակցուհին, նոյնքան յանցաւոր դլուխը վրկեց հաւանաբար կին ըլլալուն համար: Այս հրէշային զոյգը, ամենայն պաղարիւնութեամբ պատասխանատու էր անորակելի ոճիրներու եւ դատական եօթը օրերու ընթացքին ամէնէն սարսափելի եւ քըստմըռնելի նկարագրութիւնները լսուեցան: Մօփըթի, ներկայիս եօթներորդ մահապարտն է Ֆրանսական բանտերուն մէջ: Գալով Ֆիլիփ Մօրիսի, այն միւս մահապարտը, որ կրակ բացած էր բանտապահին վրայ, պարզուեցաւ թէ ատրճանակը իրեն յանձնած է իր փաստաբանուհին, նուէր – ծրարի մը ձեւին տակ:

ԴԱՎՕ ՍՈՓԵԼՕ չատ դիւրին կերպով Ջորճէսի վաւերացումը ստացաւ առջի օր, իբրեւ նախարարապետ: Մանօթ է որ առաջին առթիւ, անցեալ Ուրբաթ չէր յաղողած մեծամասնութիւն ստեղծել մինչ ձախողած պետական հարուածէն հոգ, բացարձակ մեծամասնութիւնը դիւրին ձեռք ձգեց: Նիստի բացման բոլոր երեսփոխանները մեծ ոգեւորութեամբ ծափահարեցին Խուան – Գարլոս թագաւորին անունը: Ձախողած պետական հարուածէն հոգ, օրէ օր կը պարզուի որ երկուշաբթի օր պատահածը միայն քանի մը խելացնոր զինուորական գործը չէր այլ իսկական դաւ մըն էր եւ բանակը կրնար տարբեր հակազդեցութիւն ունենալ: Զօր. Միլան տէր Պոշ եւ ուրիշ բարձրաստիճան սպաներ ձերբակալուած են:

ՊՔԵՐՈՒԻի կեդրոնը, չատ բուռն հըրացանաձգութիւն մը եղած է կրկին եւ կ'ըսուի թէ նուազագոյն երկու վիրաւոր կայ: «Կանաչ Գիծին» վրայ է, հոն ուր ջրհատնեայ եւ մահմետական թաղերը կը բաժնուին, որ կրակ բացած են: Մանօթ է որ ուրիշ անցք մը՝ Սոսեքօ վակուած է նման միջադէպերու բազմացման հետեւանքով:

ՔՒՔՐԻՆ ՔԼԵՄԱՆ, գրող եւ լրագրողուհի, արտաքսուեցաւ Համայնավար կուսակցութենէն, որու կը պատկանէր 1968-էն ի վեր: Աշխատակից «Մաթէն»ի կը բացատրէ թէ իր բջիջը միաձայնութեամբ քուէարկած է իր արտաքսումը: Քաթրին Քլեման առենին տեսնուած էր Պարաճանովի հետ եւ այդ մասին ալ գրած «Մաթէն»ի մէջ: Մտաւորականներու արտաքսումը համայնավար կուսակցութենէն հաւանաբար ծաւալի, որքան ալ ժորժ Մարչէ հակառակը պնդէ:

ՆՈՐՀՐԻԱՑԻՆ մամուլը պաշտօնապէս արձագանգ կը հանդիսանայ մեծ վտանգի մը, որ սկսած է ապականել խորհրդարանական երեսփոխանութիւնը՝ թմրեցուցիչ: Կը թուի թէ թմրեցուցիչի գործածութիւնը ամէնէն չատ տարածուած է վրացի երիտասարդներուն մէջ, 18-էն 29 տարեկան: Ըստ վրացական մամուլին, թմրեցուցիչի գործածութիւնը ծաւալած է վերջերս գլխաւորաբար ուսանողական շրջանակներու մէջ:

ԵՐԿՈՒ ՊԱՐՍԻԿ 24 եւ 30 տարեկան գնդակահարուեցան Շիրազի մէջ, մեղսակցութեան յանցանքով: Վճիռը արձակող իսլամական յեղափոխական դատարանը գտած է, ակնարկելով Իրան – Իրաք պատերազմին, որ «ընկերութեան ապականած տարրերը պէտք է մոռնան իրենց սատանայական մղձաւանջները երբ մարտիրոսութիւնը երիտասարդ Իրանցիներու մեծագոյն տենչանքն է»:

ԱԹԼԷՏԻ մէջ խուճապը մեծ եղած է Շաբաթ-Կիրակի ամբողջ օրը, երկրաշարժէն հետք, որու հաշուեկշիռն է՝ 16 մեռեալ եւ 400 վիրաւոր: Մեռեալներուն մէկ մասը զոհ գացած է սրտի տագնապի կամ արկածի: Վախէն եւ իրարանցումէն, ոմանք յանկարծամահ եղած են, ուրիշներ պատուհանէն նետած են իրենք զիրենք:

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՄԱՌՔԸ սկսաւ ինքզինքը գտնել իբրեւ հետեւանք գերման կեդրոնական դրամատան ձեռք առած միջոցին՝ բարձրացում սակերու:

ՓԱՐԻԶԻ ԺՈՐԺ Ե. պողոտային վրայ հրացանաձգութիւն մը պատահած է առջի իրիկուն Պարսիկներու եւ Ֆրանսացիներու միջեւ: Կը թուի թէ գործի մարդիկ էին, որոնք իրարու հետ ժամադրութիւն ունէին եւ յանկարծ Պարսիկները կրակ բացած են Ֆրանսացիներուն վրայ:

ԳԸՐԳ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ համաձայնած է ձախելու Քոլոմպիա չարժանկարի ընկերութեան իր բաժինը 134,1 միլիոն տոլարի: Երբ գնած է 1978-ին, բաժնեթուղթը 24 տոլար կ'արժէր եւ Ինքէրնէշընըլ Հերըլտ Թրիպիւնը կ'ըսէ (Փետր. 20) թէ Գրիգորեան կ'ուզէր հասը 55 տոլարի ծախել (2 միլիոն 438·700 բաժնեթուղթ ունի): Ցաջողած է 37,5 տոլար կանխիկ ձեռք ձգել այս համաձայնութեամբ, 17,5 պիտի վճարուի մուրհակի ձեւին տակ 6% շահաբաժինով 1983 Դեկ. 31-ին:

ԵՐԵԻԱՆ (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ ՓԵՏՐ. 17 – 19)

ՎԱՀԱԳՆ ԴԱԻԹԵԱՆԻ «ԱՆԿԷԶ ՄՈՐԵՆԻ»Ն ՌՈՒՍԵՐԷՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԾ Է

«Սովետական Պիսատել» («Սովետական Գրող») հրատարակչականը ռուսերէն լոյս ընծայած է Վահագն Դաւթեանի բանաստեղծութիւններու հաւաքածոն՝ «Անկէզ Մորենի խորագրով: Թարգմանութիւնները կատարած են Գ. Պլի – սեցկի, Ն. Գրեբնեւ, Ե. Նիկոլայեւսկայա եւ Ն. Գաբրիէլեան, նկարներն ու ձեւաւորումը՝ Ա. Եարալով: Գիրքը լոյս տեսած է 20 հազար տպաքանակով:

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԻՐԱՌԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՄԷՋ

Վիեննայի կեդրոնական Ազգագրական Թանգարանի դահլիճին մէջ բացուած է «Հայաստանի ժողովրդական կիրառական արուեստը» ցուցահանդէսը: Բացման ներկայ եղած են աւստրիացի պետական դէմքեր, մշակոյթի, դիւանագիտութեան մարզերու եւ Աւստրօ – Խորհրդային Ընկերութեան ներկայացուցիչներ: Խօսք առած է Աւստրիոյ դիւանագիտութեան ու հետազօտութիւններու նախարարութեան ատրնեթեր մշակոյթի վարչութեան դեկավար Վ. Շելակ եւ չեչուած՝ որ ցուցահանդէսը մեծ նշանակութիւն ունի հայ ժողովուրդի հին եւ ժամանակակից մշակոյթին ծանօթանալու համար: Հայաստանի մասին զեկուցումով հանդէս եկած է Հայաստանի Ազգագրութեան Պետական Թանգարանի տնօրէն Լ. Բարսեղեան: Ցուցադրութեան դրուած են ոսկերչական առարկաներ ու գորգեր, կարպետներ, ազգային հագուստ, ժանեկագործութիւն, խեցեղէն եւ երաժշտական գործիքներ: Ցուցահանդէսը կը տեւէ մինչեւ Ապրիլի վերջը:

×

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԻՆ ՆՈՐ ՆԻՒԹԵՐԸ

Պատմութեան Պետական Թանգարանի Ֆոնտեր հարստացած են ԺԹ. դարու հայկական գորգագործական արուեստի նոր, հետաքրքրական նմոյշներով: Հայ համուտ վարպետներու եւ նկարիչներու ձեռակերտ այս ինքնատիպ գործերը աչքի կը զարնեն թելերու ու բանուածքի բարձր որակով, հարուստ ու զանազան դունաւորումով: Գորգերու ու կարպետներու բնական ու երկրաչափական բարդ զարդանախշերը ունին կենդանիներու կերպարներ, յատուկ զարդանկարներ: Ներկայիս մասնագէտները կ'ուսումնասիրեն այդ գորգերու բանուածքի յատկանիշները եւ թելերու գոյներու պատրաստութեան զանազան եղանակները:

×

ՀԱՑ – ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ԿԱՊԵՐՈՒՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՆՈՐ ԳԻՐՔ ՄԸ

Ռուսական եւ հայկական ազգային մշակոյթներու փոխ – հարստացման նը – ւիրուած է Մոսկուայի եւ Երեւանի գրականագէտներու «Գագաթներ» հաւաքական աշխատութիւնը, զոր լոյս ընծայած է Երեւանի Համալսարանի հրատարակչականը: Հատորին մէջ կը քննարկուին Ալեքսանդր Բլոկի եւ Աւետիք Իսահակեանի բանաստեղծական աշխարհը եւ անոնց գործերուն թարգմանութիւնները: Գիրքին մէջ տեղ գտած են Ստանիսլաւ Ռոստոպչինի, Լեւոն Մկրտչեանի եւ այլոց յօդուածները երկու մեծերու մասին:

×

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԴԱՇՏԻ ՊԵՂՈՒՄՆԵՐԸ ՎԵՐՋ ԳՏԱԾ ԵՆ

Հայ հնախոյզները աւարտած են Արարատեան դաշտին մէջ յայտնաբերուած եզակի միջնաբերդի (Ն. Ք. 2-րդ հազարամեակ) պեղումները: Գերեզմանատուներու մէջ յայտնաբերուած են ապարանքներ, նիզակներու ծայրակալներ, թուրեր, զաշոյններ, բազմատեսակ խեցեղէն: Ցատկապէս աչքի կը զարնեն պրոնզէ գօտիները, որոնց վրայ փորագրուած են երեւակայական կենդանիներ, ինչպէս նաեւ կանացի զարդերը, որոնք կապուած են երկնային մոլորակներու պաշտամունքին հետ: Աւարտած են դաշտի բնիկներու նիւթական մշակոյթի ուսումնասիրութիւնը կը վկայէ, որ ան զարգացած է հայկական լեռնաշխարհի բնակիչներու ընդհանուր մշակոյթի շրջանակներուն մէջ:

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՄԱՌՔԸ ԱՐԺԵՔԻՆ ՀԱՍՆԻ

Գերմանական մարքը արժեքի հասնելու համար տնտեսական – գաղափարական գետնի վրայ, ՌԱԿ-ը պատուէր դրկած է Անդրանիկ Կասպարեանին, որ 50·000 օրինակ տպամատրէ իր թատերախաղէն, հրատարակուած 1977-ին: Գիրքին խորագիրն է· «Միայն լուսնով կայ Հայոց փրկութիւն»...:

«ՄԻԱՅՆ ԼՈՒՍՆՈՎ ԿԱՅ...»

Սրտիս խորը, ծածուկէն, միշտ մտածած եմ, որ պատմութիւնը անարդար գտնուած է Համակաւար Ազատական Կուսակցութեան (ՌԱԿ) հանդէպ որ, ինչպէս գիտէք, կը յաւակնի ըլլալ հայկական ամենահին կուսակցութիւնը՝ նախահայր ունենալով Վանի Արմենականներուն շարժումը: Միշտ ալ համոզուած եմ, որ այս կուսակցութեան ստեղծագործ մտքին կարողութիւնը թերագնահատուած է եւ թէ մեր ճակատագիրը շատ աւելի փայլուն պիտի ըլլար, եթէ ՌԱԿ-ին աւելի մեծ դեր վստահուէր անցեալին:

Հիմա պիտի ըսէք, այս մեծ մեծ դատումները լսելով· «Ինքը չկայ քի՛զ ու կէս, խօսած խօսքն է մեր քու կէս»: Բայց ես առանձինն չեմ այսպէս մտածող: Մկրտիչ Պալտուեանցն ալ ըսած է ժամանակին, որ մեր պատմութեան ընթացքը տարբեր կրնար ըլլալ, եթէ աւելի մեծ տեղ շնորհուէր հայ հաղթեցի դասակարգին:

Եթէ նկատի չունենայինք միւս առաւելութիւնները եւ միայն ՌԱԿ-ի երեւակայութեան հարստութենէն օգտուէինք մեր հայրերը, շատ մը կնճռոտ հարցեր լուծում կը գտնէին հաւանաբար: Այսօ՛ր ալ ասոր կենդանի փաստը ունինք: Ահա ինչպէս:

×

Անշուշտ գիտէք, որ Ամերիկայի 18 այլ աստղանաւորդներու շարքին, ՆԱՋԱ-ն վերջերս Հայ մըն ալ ընտրած է յանձնին 28-ամեայ ձիւմ Պակեանի, իբրեւ թեկնածու ապագայ անջրպետային թռիչքներու համար:

Այս լուրը հազիւ առած (1980-ի Սեպտեմբերին), ՌԱԿ-ը խումբ մը արհեստավարժ կուսակցականներ ղրկած է ՆԱՋԱ-ի Ֆլորիտայի կայանը: Ասոնց տրուած է հետեւեալ վճռական պաշտօնը· «Ամէն գնով ձիւմ Պակեանը համոզել ու ՌԱԿ-էն ներս առնել»: Ինչո՞ւ:

Պատասխանը մտքիդ ծայրէն անգամ չանցնիր, սիրելի ընթերցող: Արդարեւ, ՌԱԿ-ը խիստ մտահոգ է այն ժողովրդական դատաւորութենէն, որ Սիւիւռի մէջ կը շահին հայկական ահաբեկչութեան կողմնակից կուսակցութիւններն ու շարժումները: Մինչ ասոնց շարքերը կ'աճին ու կ'ուռճանան, ՌԱԿ-իները կը նօսրանան, տրուած ըլլալով որ այս կուսակցութիւնը դէմ է ահաբեկչութեան:

ՌԱԿ-ի Գերագոյն Մարմինը ուրեմն, խիստ գաղտնի ժողովի մը ընթացքին հետեւեալ եզրակացութիւնը – որոշումին յանգած է· «Քանի Հայ Դատին լուծում չկայ երկրիս վրայ մեր նախընտրած միջոցներով, պէտք է անցնիլ լուսնի ճամբով»:

Ահա թէ ինչու, ուրեմն, անհրաժեշտ նկատուած է ձիւմ Պակեանի անդամագրութիւնը ի ՌԱԿ:

Իր այս որոշումը առաւելագոյնս հիմնաւորելու համար տեսական – գաղափարական գետնի վրայ, ՌԱԿ-ը պատուէր ղրկած է Անդրանիկ Կասպարեանին, որ 50·000 օրինակ տպամատրէ իր թատերախաղէն, հրատարակուած 1977-ին: Գիրքին խորագիրն է· «Միայն լուսնով կայ Հայոց փրկութիւն»...:

ԽԵԼՕՐ ՉԱԼՕ

ԼՈՌԻԻ ՊԱՏՄԱ - ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԻ ԲԱՆԱՀԻՍՈՒԹԻՒՆԸ

Ա.

Լոռիի պատմա – ազգագրական շրջանի տարածութիւնը ներկայիս իր մէջ կ'առնէ Թումանեանի, Ստեփանաւանի, մասամբ նաեւ Գուգարքի, Կալինինոյի եւ Նոյեմբերեանի շրջանները: Ասիկա կը համապատասխանէ պատմական Հայաստանի Մեծ Հայքի Գուգարք նահանգի Տաշիրք կամ Տաշրատաի գաւառին: Առաջին տեղեկութիւնները տեղւոյն վերաբերեալ կուտայ Մովսէս Խորենացի: Լոռի անուանումը կը կապուի Տաշիր – Զորագետի թագաւորութեան եւ Լոռի կամ Լոռէ բերդ մայրաքաղաքի ստեղծման հետ: Պատմա – աշխարհագրական այս տարածութիւնը Շահ Աբասի կողմէ բորչալու թուրք ցեղերով վերաբնակեց – նելու ժամանակէն կոչուած է Բորչալուի գաւառ:

Բորչալուի գաւառէն, որուն մեծ հատուածն էր Լոռի, ազգագրական եւ բնահիւսական նկարագրերու հաւաքումն ու հրատարակումը սկիզբ կ'առնէ անցեալ դարու վերջերը: 1864–ին «Մեղու Հայաստանի» թերթին մէջ լոյս կը տեսնէ երեք հէքեաթ: 1887–ին «Նոր Դար»ի 8 թիւերուն մէջ Յովհաննէս Թումանեան անատորագիր կը հրատարակէ իր ծնունդ – գաւայր Դսեղի աշխարհագրական դիրքի, կենցաղի, հնագիտական յուշարձաններու մասին ծանօթագրութիւններ, աւանդութիւն մը Գրիգոր Մամիկոնեանի եւ իր քրոջ՝ Խորիշահի գոհուելու, անոնց համար կանգնած խաչքարերու, գիւղին ծայրը գտնուող բլուրի՝ դղի մասին եւ 12 փոքր զուարճալի զրոյցներ Լոռեցի – ներու կեանքէն:

Տիգրան Նալբանդեանի հրատարակած «Հայ Ժողովրդական Հէքեաթներ» հաւաքածոյի 7–րդ հատորի (1891) յաւելուածին մէջ կը տպագրուին Գրիգոր – րիս Երզնկեանի Հաղպատի մէջ դրի առած պահպանական ու բուժական բնոյթի վեց աղօթքներ: Շրջանի ազգագրական պատկերն ու բանահիւսութիւնը կը ցոլան «Ազգագրական Հանդէս»ի էջերուն մէջ, որուն Գ. հատորէն սկսեալ, յաջորդ 7, 8, 9, 10 թիւերուն մէջ կը հրատարակուին Լոռիի հարանիք, ապա Բորչալուի գաւառին վերաբերող տեղագրական, պատմական, քաղաքական, հնադիտական, ամուսնութեան եւ հարսանեաց սովորութիւններու, բնակարանի, զգեստի ու զարդի, տղաբերքի ու կընունքի, սերունդի ու տոհմի, նահապետական զերդաստանի, ժողովուրդի կեանքի ու ապրելակերպի զանազան կողմերու, մահուան ու թաղման ծէսի, ժողովուրդի պաշտամունքի ձեւերու, ծիսական տօներու եւ ազգագրական այլ եւ այլ բազմաթիւ հարցերու շուրջ նիւթեր: «Ազգագրական Հանդէս»ի 11–րդ հատորի «Բորչալուի գաւառ» գլուխը Ե. Լալայեան ամբողջութեամբ կը տրամադրէ շրջանի բանաւոր գրականութեան, հրատարակելով իր գլխաւորած գիտական խումբի անդամներու, տեզացի բանահաւաքներու՝ երեն տրամադրած եւ անձամբ իր կողմէ գրի առած աղօթքներ, մանկական, սիրոյ, վիճակի, պանդխտութեան, աշխատանքի, աշուղական երգեր, հանելուկներ, առածներ եւ մէկ հէքեաթ:

1910–ական թուականներուն Լոռիի ազգագրական շրջանը բանահաւաքումի եռանդուն գործունէութիւն կ'ունենայ Վրէն Տաշրացի (Ստեփանաւանի շրջանը), 1930 – 40–ական թուականներուն նման աշխատանք կը տանին, մանկավարժ Մուշեղ Ցակոբեան (Թումանեանի շրջանը), 1950 – 60–ական թուականներուն՝ Արտաւազդ Սաքանեան (Ստեփանաւանի շրջանը): 1963–ին Հնագիտութեան եւ Ազգագրութեան Հիմնարկի աշխատակից, բանահաւաք Արազ Կարապետեան Թումանեանի շրջանի գիւղերուն մէջ գրի կ'առնէ բազմաթիւ նիւթեր, որոնցմէ 10 հէքեաթներ լոյս տեսած են Հիմնարկին կողմէ հրատարակուած «Հայ Ժողովրդական Հէքեաթներ»ու 8–րդ հատորին մէջ:

Վերջին տարիները բանահաւաքման աշխատանքը կազմակերպուած բնոյթ ստացած է: Լոռիի շրջանին մէջ գրի առած ենք 2500 միաւոր, որոնց մէջ առած – ասացուածքները, թեւաւոր խօսքերը, անէծք – օրհնանքները, զարձուածքները, ոճերը, սպառնալիքները կը հանդիպին հազարի, աղօթքները, ծիսական, աշխատանքի, վիճակի երգերը, հանելուկներն ու պարերգները՝ 500, զուարճախօսութիւնները՝ 500, աւանդութիւնները՝ 60, հէքեաթներն ու զրոյցները՝ 60, մանկական խաղերը՝ 30, պարերը՝ 10, քաղաքային եւ գիւղական հարսանիք եւ այլն: Գրառումները կատարուած են բնիկ Լոռեցիներէ, բացի Ստեփանաւանի շրջանի Հորթաբոյլ գիւղէն Արշակ Սարգսի Քոչոյեանէն գրի առնուած Սասնոյ եւ Մշոյ հայրենասիրական երգերէն եւ Թումանեանի շրջանի Մարց գիւղը Մշեցի Ղազար Աւագի Սահակեանէն գրի առնուած ազգային ազատագրական կռիւներու հետ ֆէտայիներուն նուիրուած երգերէն: Հետաքրքրական է նշել, որ հէքեաթները, աւանդութիւնները, քաղաքական դէպքերը ու ազգային կռիւները գոյացնող զրոյցները մեծ մասամբ կը պատմեն տարեցները, զուարճախօսութիւնները, հանելուկները՝ խառն տարիքի եւ սեռի ներկայացուցիչները, վիճակի երգերը եւ յատկապէս Ռուբէնի անեկդոտները՝ պատանիներն ու երիտասարդները, անէծքները՝ տարեց կանայք:

Հէքեաթի սեռը Լոռիի մէջ կը յատկանշուի ոչ միայն քանակական գերազանցութեամբ, այլեւ տեսակներու զանազանութեամբ: Հրաշապատում հէքեաթներու հետ տարածուած են արկածի, երգիծական – զուարճալուծական տեսակները: Հէքեաթի սեռը, կորնչցնելով իր գոյատեւման նախադրեալները, այսօր քայքայման ընթացքի մէջ է: Աւորաւոր առաջին նշանը հէքեաթի նիւթերէն կախարդական մոթիվներու եւ կերպարներու աստիճանական դուրս ձգուելն է եւ իրական մոթիվներու գերակշռութիւնը: Երկրորդը՝ հէքեաթի վիպական պատմելու ոճի երկար կրկնութիւններու փոխարինումն է սեղմ ոճով: Երրորդ՝ հէքեաթին դուրս կը հանուին ցուցադրութիւնները, նիւթէն չեզոքացնելը եւ առաջին նախադէպէն անկարեւոր նկատուող յատուկ մանրամասնութիւններ: Տեղական բնոյթ կը տրուին դերծողութիւններուն եւ անորոշ աշխարհագրական անունները կը փոխարինուին պատմողին ծանօթ վայրերու անուններով: Համոզուելու համար կը բաւէ համադրել 1910–ական եւ 1960–ական թուականներուն գրի առնուած նոյն նիւթերու տարբերակները: Կը պահպանուի հրաշապատում հէքեաթներուն բնորոշ «ըլում ա չի ըլում» կամ «կար ու չկար» սկսելու ձեւը եւ երեք թիւերու մոթիվով բանաձեւը: Մինչդեռ իրապատում հէքեաթները կը սկսին յստակ, հաւաստի գործողութեամբ եւ վերջ կը գտնեն պատմութեան գլխաւոր գաղափարը կամ նպատակը արտայայտող եզրակացութեամբ: Կը փոխուի նաեւ հէքեաթներու լեզուն: Հետզհետէ կը վերնան բարբառային բազմաթիւ երանգներ, կը գերադասուի գրական լեզուն, իսկ տեղ – տեղ ալ կը զգացուի ռուսերէնի ազդեցութիւնը: Այս երեւոյթը նոյնն է ոչ միայն հէքեաթներու, այլեւ բանահիւսութեան բոլոր սեռերու համար:

Թ. ԳԵՒՈՐԳԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդիվ)

«Պատմա – Բանասիրական Հանդէս»

ԿԱՐԴԱՑԷՔ

«ԾԱՌԱՋ»Ը

ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ

«ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ»

ՎԱՍԱԿ ԵՒ ԻՐ ԶՈՒԱԿՆԵՐԸ

—o—

(ՀԱՏՈՒԱԾ)

Բ.

Դասատուն չպատասխանեց:

– Դու քո մրթմրթոցը կորի՛ր, երբ իմ օթեւանումն ես, – կրկնեց Փառանձեմը, – առա՛, իմացա՞ր:

– Իմացա՛յ, – ասաց դասատուն:

– Հայերէն ասա, անասուն, – գոչեց Փառանձեմը:

Դասատուն չարութեամբ նայեց նրան եւ պարսկերէն ասաց.

– Ես հայ չեմ, ես պարսիկ եմ:

Զվիկը յարձակուեց որ դուրս շպրտի դասատուին, բայց Փառանձեմը կանգնեցրեց նրան եւ դարձաւ դասատուին.

– Դու պարսիկ էլ չես կարող դառնալ: Սարուկները ոչինչ չեն դառնում, բացի ստոր սողունը: Սարուկը պարսիկ չէ: Դէ գնա ...

Դասատուն հեռացաւ շրթունքները կրծելով:

Փառանձեմը վրդովուած ու անհանգիստ սկսեց ման գալ օթեւանում:

Բաբիկն ու Ներսիկը գնացին:

Փառանձեմը զգում էր որ իր զաւակների ներկայութեան չէր կարելի այլեւս առաջ գնալ եւ մատնել իր եւ իր ամուսնու յարաբերութիւնները. բայց Վարազդուխտի եւ Վասակի վարմունքները նրան չեղեցին իր սովորական զուսպ դիրքից: Նա պոռթկաց, որ հանգստանայ:

– Խլում է զաւակնե՛րս, խլում է եւ նրանց լեզո՛ւն ... – լացակումած մինչեւ հոգու խորքը վիրաւորուած կինը, – իրա՛ն մնայ, ինչ որ աւելի խլել է ինձանից: Զաւակնե՛րս թողնի ինձ ...

Անապատելի ներս մտաւ, աւելի լուռ վազեց Վասակը: Նա այլայլուել էր եւ դունատուել: Այտիսի րոպէներին նա սարսափելի էր: Նա հեռում էր զայրոյթից: Նրան հետեւեց պարսկերէնի դասատուն, որ Փառանձեմի երկիւղից կանգնեց վարագոյրի մէջ: Վասակը նայեց Զվիկին եւ հրամայեց:

– Կանչի՛ր այստեղ Բաբիկին եւ Ներսիկին:

Զվիկը գնաց: Ու մինչ Զվիկը կը վերադառնար՝ Վասակն սկսեց լուռ անցու-

18 Օգոստոս, (գնացքին մէջ): – Մարդ մը արտին մէջ, ուշիշ, աջ ձեռքը տարածած, կը յառաջանայ դանդաղ, կը հեռանայ նոյնպէս: Քանի կը հեռանայ կը պզտիկնայ, խաղ հեռանկարի, բայց կը մեծնայ, կը մեծնայ մտքիս մէջ, կ'ըլլայ արտ, կ'ըլլայ մարդ: Արտը մեծ է, մարդը կ'ըլլայ մեծ: Ինչ վերջը պիտի երկրննայ նահատանին վրայ վաստակած օրը վայելելու համար, հանգարտ խաղաղ: Հոն ալ մտքիս մէջ կ'երեւայ մեծ մարդ: Խորհիլ թէ քաղաքին փողոցները սլքտացող, արճճարաններու մէջ յօրանջող մարդիկ իրենք իրենց նուազուրդը կ'ըլլան:

Բայց վիպասանին համար քաղաքի խրթին կեանքին մէջ կենճռոտ երեւոյթները աւելի հետաքրքրութիւն մը ունին: Ինչ պիտի ըսեր սա առեղծուածային պարզութեան վրայ: Դաշտը, մարդը դաշտին մէջ համակ բանաստեղծութիւն է եւ ոչ թէ վէպ, բայց բանաստեղծութիւնը այսօր դարձած է պարզապէս մը տային արտադրութիւն մը, որով ան կը հեռանայ կեանքէն, դժգոհանալու իրաւունք չունի, եթէ գանգուածները չեն հետաքրքրուիր իրմով:

(Շար.– 17 եւ վերջ)

ՕՐԱԳՐԻ ԷՋԵՐ

Գրեց՝ ԶԱՐԵՀ Մ. ՈՐԲՈՒՆԻ

16 Յուլիս. – Կինս վար իջաւ գնում – ներու համար: Օդը քիչ մը պաղեցաւ: Անձրեւ կայ օդին մէջ: Կառքին մէջ երկընցած կը կարդամ էքերմանի կէօթէի հետ ունեցած խօսակցութիւնները: Վալդեր Սքոթի նամակը ուղղուած կէօթէի: Ջեմ գիտեր ինչո՞ւ աչքերս լեցուեցան: Գիրքը գոցեցի պահ մը եւ ընթացք տուի որ արցունքները խաղաղօրէն թափին: կոկորդս սեղմուած էր: Երբ այդ արցունքները սպառեցան, տարօրինակ երջանկութիւն մը հասատատուեցաւ հոգիիս մէջ: Ի՞նչ երանութիւն, տէր իմ, ինչ երանութիւն: Այդ գոնը որով գրուած է Վալդեր Սքոթի նամակը, սիրազեղ, բարեկիրթ, հետաքրքիր կէօթէի առօրեայ կեանքին վերաբերող բաներով, որ կը զգաս թէ ի՞նչ մեծ է արուեստին հրաշքը ժողովուրդներու գձուութեան վերեւ:

17 Յուլիս. – Այս իրիկուն վերադարձանք: Ի՞նչ խաղաղութիւն է տանս մէջ: Ոչ մէկ տեղ այսքան անդորրութիւն, այսքան ազատութիւն, կարծես քանի աշխարհը վրադ կը պզտիկնայ ազատութիւնդ կը մեծնայ: Նոյն զգացումը ունեցած էի երբ Գերմանիա բանտի 21 օրեայ բուռ աւարտման խնդրեցի բանտապահ ենթասպայ Մաքսէն, որ չարունակէ զիս պահել իրեն հետ իրրեւ թարգման նորէն: Մաքս զարմացաւ, խնդաց բանտ սիրող տղուն վրայ ու զիս նետեց դուրսի խառնիճաղանճին մէջ:

17 Օգոստոս, 59. – Կինս այսօր վերադարձաւ Սէնթ Մարի սիւռ մէռի մեր բանակումէն: Մեկնած պահուն վարպետը, Զաքուրալա Օսմանն, իրեն ընկերացած է ճամբուն երկայնքին ուր մէկէն ծռելով գետնէն ծաղիկ մը կը քաղէ ու կը նուիրէ կնոջս:

– Ես հաւատացած եմ, կ'ըսէ Լիլի, այդ ծաղիկը հոն չկար առաջ: Ինչպէս կ'ըլլայ որ ամբողջ օրը լեցուն մարդ կ'անցնի հոնկէ եւ ոչ ոք չէ տեսած այդ ծաղիկը: Վատահ եմ որ երբ ձեռքը երկարեց, հոն ծաղիկ չկար: Շատ չատ թէ բեւս կոկոն մը, զոր իր ձեռքը անմիջապէս փթթեցուց: Արդարեւ դաշտային համեստ ծաղիկ մը իր ամբողջ փառքը: Ու յիշեցի մեր «Ռիչիմ»ին սկիզբը: Ցանգաթ մեր օրկանները մէջ արուշ արկարացումներ տեղի կ'ունենան: Երիկամունքներս աղէկնալէն առաջ որոշ զբաղութիւններ պատճառեցին եւ ուստի գիշերները միզելու կ'ելլէի, ինչ որ դէշ նշան էր: Օր մը վարպետը խօսակցութեան մը ընթացքին ըսաւ.

– Այո, այո, այս գիշեր ժամը մէկին աստղները Լիման (իր կինը) ձեռքս տեսաւ: Հոգ մի ընէք, չուտով կը հանդարտի:

«Այս գիշեր Լիման ձեզի տեսաւ»: Սարսուռ մը անցաւ ներքսէս: Երբեք սովրութիւն չունիմ հարց տալու իրեն: Ամէն աստղծուած պէտք է անձնապէս լուծել առանց ուրիշ մէկուն միջամտութեանը, բայց յենուելով իր գաստիարակութեան վրայ: Երկար ատեն գիշերները պատուհանները գոցելու փափաք ունեցայ, բայց չէի համարձակեր, ընդհակառակն մանուրապէս զանոնք բաց կը ձգէի, բայց միշտ ներսիդիս սարսուռով մը՝ թէ ահա յանկարծ ինքը կամ տիկին Օսմանն ներս պիտի մտնեն պատուհանէ մը:

18 Օգոստոս, (գնացքին մէջ). – Մարդ մը արտին մէջ, ուշիշ, աջ ձեռքը տարածած, կը յառաջանայ դանդաղ, կը հեռանայ նոյնպէս: Քանի կը հեռանայ կը պզտիկնայ, խաղ հեռանկարի, բայց կը մեծնայ, կը մեծնայ մտքիս մէջ, կ'ըլլայ արտ, կ'ըլլայ մարդ: Արտը մեծ է, մարդը կ'ըլլայ մեծ: Ինչ վերջը պիտի երկրննայ նահատանին վրայ վաստակած օրը վայելելու համար, հանգարտ խաղաղ: Հոն ալ մտքիս մէջ կ'երեւայ մեծ մարդ: Խորհիլ թէ քաղաքին փողոցները սլքտացող, արճճարաններու մէջ յօրանջող մարդիկ իրենք իրենց նուազուրդը կ'ըլլան:

Բայց վիպասանին համար քաղաքի խրթին կեանքին մէջ կենճռոտ երեւոյթները աւելի հետաքրքրութիւն մը ունին: Ինչ պիտի ըսեր սա առեղծուածային պարզութեան վրայ: Դաշտը, մարդը դաշտին մէջ համակ բանաստեղծութիւն է եւ ոչ թէ վէպ, բայց բանաստեղծութիւնը այսօր դարձած է պարզապէս մը տային արտադրութիւն մը, որով ան կը հեռանայ կեանքէն, դժգոհանալու իրաւունք չունի, եթէ գանգուածները չեն հետաքրքրուիր իրմով:

(Շար.– 17 եւ վերջ)

ՅՅՍՎՈՎՃ ԿՈՏՎԱԾ

= ՀԱՏՈՒԱԾՈՒ =

ՄԱՏԵՆ ԿԱՐԴԱԼ ՅՈՒՐ ԿՆՔ

ՎԱՀԱԳՆԻ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Մտածկոտ ակնարկով մը նայեցաւ ինծի, ապա ժպտալով մը պատասխանեց. «Ես ալ ինքս ալ չեմ գիտեր, թէ ինչո՞ւ համար ասիկա կ՚ընեմ, բայց ամէն անգամ որ ինծի ծանօթ մէկը մահուան դատապարտուի մը կամ ինքնասպանութեան մը լուրը կը բերէ, ես ալ կը սկսիմ ինքնիրմէ հարցնել, թէ ինչո՞ւ համար ապրիլ, ինչո՞ւ համար մեռնիլ։ Ասոնք ինծի համար միշտ մնացած են անլուծելի հարցեր։ Ես ալ ինքնասպանութեան մը մասին կը մտածեմ, բայց ինքնասպանութեան մը մասին կը մտածեմ միայն այն ատեն, երբ ինքնասպանութեան մը լուրը ինծի կը հասնի։ Ինքնասպանութեան մը լուրը ինծի համար ամենէն ուժեղ գրգռիչն է, որ ինծի կը մղէ, որ ես ալ ինքնասպանութեան մասին մտածեմ

Տէր եւ Տիկին Ժերար Երանեան եւ զաւակները, Պ. Արման Երանեան ցաւով կը ծանուցանեն իրենց հօր և մեծ – հօր՝

ՄԻՍԱՔ ԵՐԱՆԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Փետր. 25–ին, 73 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Երեքշաբթի, Մարտ 3, ժամը 14–ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Պուա – Քոլոմպի (ռիւ տը լ'Եկալիբէ Անիէռ), գերեզմանատունը:

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է իւզպին, Ս. Մինուճի առթիւ.– Տէր եւ Տիկին Ց. Նօտարեան, Օր. Շիրինեան 300–ական, Հաճի Ս. Գէորգեան, Զաքար Տօնիկեան, Պր. Շիրինեան 200–ական, Տէր եւ Տիկին Աւետիս Գալաճեան 150, Տիկին Արմէն Գալիք – եան, Տիկին Անգինէ Սերոբեան, Ալպէռ Անդրէասեան, Տիկին Սպանոու, Վարդան Կակոյեան, Անթուան Պօղոսեան 100 – ական, Պր. Մելիքեան (Մարսէյլ) Ան – դրանիկ Խաչատուրեանի մահուան առ – թիւ, փ.ծ.ի 100, Տէր եւ Տիկին Մէլիք – սէթ Տօնիկեան, Տիկին Սրբուհի Մար – կոսեան, Տիկին Սիրանոյշ Գուսեան, Տէր եւ Տիկին Բենիամին Ղազարոսեան, Տիկին Արմենուհի Ալթունեան, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Բապուճեան, Այրի Տիկին Կիւմիւշեան, Տիկին Մարիամ Մա – նուկեան, Տիկին Գեղեցիկ Մարզարեան, Տիկին Հայկանոյշ Շահինեան, Տէր եւ Տիկին Խաչատուրեան, Տիկին Մարիամ Փաշաեան, Ոմն, Տէր եւ Տիկին Թորոս Պեհլիկեան, Տիկին Մարիամ Գումի 50–ական, Յակոբ Խաչիկեան 20 Ֆ.:

×

Կապոյտ Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները, փոխ. ծաղկեպահակի, Պօղոս Պօղոսեանի թաղման առթիւ.– Այրի Տիկին Մ. Պօղոսեան 500, Տէր եւ Տիկին Ժ. Մկրտիչեան, Պ. Թուրիկեան, Տէր եւ Տիկին Ո. Թուրիկեան, Տէր եւ Տիկին Փիրեան և Տէրիկեան ընտ., Մ. Պօղոսեան, Մաքինաճեան ընտ. 100–ական, Հ. Աւետիսեան 20:

Արամ Տէրտէրեանի հոգեհանգստեան առթիւ.– Տիկին Տէրտէրեան եւ զաւակները 50, Նուպար Հալվաճեանի թաղման առթիւ.– Տէր եւ Տիկին Ժ. Ճաուլեան 50: Պր. Արգարեանի հոգեհանգստեան առթիւ.– Պ. Կիւլեան 50: Վարդուհի Քէշէեանի թաղման առթիւ.– Տէր եւ Տիկին Գըլըճեան, Տիկին Ա. Սարգիսեան, Հ. Աւետիսեան 20–ական, Թէրէսանս ընտ. 25, Տէր եւ Տիկին Մօնժ 30, Տէր եւ Տիկին Փօլ Քէշէեան 50 Ֆ.:

Հ.Բ.Ը.Մ.Ի ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՄՆԻ կազմակերպութեամբ՝

Ճաշ - Ասուլիս

Հինգշաբթի, Մարտ 5, ժամը 19·45ին

Խօսք կ'առնէ՝

Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎՐԴ. ՊԶՏԻԿԵԱՆ

Ուսումնապետ՝ Վենետիկի

Մուրատ–Ռափայէլեան Վարժ.ի

« ՀԱՅԱՊԱՀՊԱՆՈՒՄ ԵՒ ԿՐՕՆՔ »

Նիւթին շուրջ

au Centre Culturel Alex Manoogian

118, Rue de Courcelles, Paris 17e

Ծախքերու մասնակցութիւն 65 Ֆ.

Ուսանողներու՝ 45 Ֆ.

Տեղերը ապահովելու համար հեռաձայնել՝ Հ.Բ.Ը.Մ.ի գրասենեակը.– 520·03·18

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Վիէնի մասնաճիւղի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, ի նպաստ իր գործոյն.– Օր. Ժ. Մխրտչեան 200, իր նշանախօսութեան առթիւ. Փ. Զոպոյեան 100, իր ամուսնութեան առթիւ. Ժ. Գլումճեան 300, իր ապաքինման առթիւ. Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Նաճարեան 100 Ֆ., իրենց ամուսնութեան 60–րդ տարեդարձին առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Աչոտ Մալաքեան եւ զաւակները՝ Փաթրիք եւ Սոֆի, իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք ծաղկեպահակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով, անձամբ թէ գրաւոր՝ ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց մօր եւ մեծ – մօր՝

Այրի Տիկին ԱՐԱՓՍԻ ՄԱԼԱՔԵԱՆԻ

կսկծալի մահուան առթիւ:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Արշալոյս Գըլըճեան, իր մօր՝ Սիրուհի Սուճեանի մահուան Բ. տարելիցին ի յիշատակ՝ կը նուիրէ 100 Ֆ. Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան (առաջնակ «Ցարաձ»ին) եւ 100 Ֆ. «Ցարաձ»ին:

Նոյն առթիւ, Տիկին Գարճեան եւ Օր. Պօղոսեան 50 Ֆ. կը նուիրեն Աղքատախընամին (առանձնակ «Ցարաձ»էն):

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՊՕՄՈՆ

Այս կիրակի, Մարտ 1, կը պատարագէ՝ ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Շաւիլի մասնաճիւղին անդամական ընդհ. ժողովը, Երկուշաբթի, Մարտ 2, ժամը 21–ին՝ եկեղեցւոյ սրահը:

DANS LE CADRE DES FESTIVITES
DU 60e ANNIVERSAIRE
LA CROIX ROUGE ARMENIENNE
présente

«ՄԽԻԹԱՐ ՍՊԱՐԱՊԵՏ»

L'ETOILE DE L'ESPOIR

Film parlant français

d'après le célèbre roman historique de SERO KHANZADIAN

Dimanche, 1er Mars

à 20 h. 30 précises

CINEMA COSMOS

76, Rue de Rennes, 75006 - Paris

Métro: Saint Sulpice

Entrée: 20 F.

Les billets sont en vente chez:

— *Ets. K. BAKERDJIAN:*
35, *Rue de Trévise, Paris 9e*
— *Librairie PALOUYAN:*
9, *Rue de Trévise, Paris 9e*
— *Restaurannt EREVAN:*
29, *Rue Bergère, Paris 9e*

Réservation par téléphone:
— *NAVASSARTIAN* - 985. 36. 53
— *SAGHATELIAN* - 854. 35. 74

Service d'autocars de la Gare de Colombes à 19h.15 et Bois-Colombes à 19h.30.

×

Լիոնի մէջ՝ Մարտ 29–ին:

— *COMMUNIQUE* —

Nous signalons:

— *Aux Organisations et Associations:* (*France et Etranger*).

Que le film «GENOCIDE ARMENIEN» *de PAPAZ*

peut être projeté lors de leurs réunions sur simple demande.

— *Aux Particuliers:*

Que des cassettes vidéo du film sont en vente au prix de 250 F. TTC+20 F. de frais d'expédition.

Paiement par cheque bancaire, CCP, mandat, ou contre remboursement.

Pour toute demande s'adresser à:
MAGDA PRODUCTION
5, *Rue des Pruniers*, 75020 - *Paris*
Tél.: 797. 13. 52

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

Le Restaurant

EREVAN

a ouvert

son magasin
de TRAITEUR et de COMESTIBLES

29, RUE BERGÈRE - 75009, PARIS

RESTAURANT
EREVAN

26, Rue Bergère, 75009 Paris
Tél. 770.85.81 - Fermé le Mardi

40 *Sortes de Hors - d'œuvres*
25 *Sortes de Plats*

TRAITEUR
EREVAN

29, Rue Bergère, 75009 Paris
Tél. 770.85.81

Toutes sortes de Hors-d'œuvre, Charcuterie et Spécialités Arméniennes

GRAND GALA SPECTACLE

Organisé par
L'ASSOCIATION DES ANCIENS COMBATTANTS D'ORIGINE ARMENIENNE
A u profit des Oeuvres Sociales

Sous la Présidence d'Honneur de
Monsieur JEAN FONTENEAU (Député - Maire de Clamart)

VENDREDI, 10 AVRIL, à 20h.30 précises.

Centre Culturel Jean Arp - 22, *Rue Paul Vaillant* - *Couturier*, 92140 *Clamart.*

PROGRAMME:

Pour la Première Fois à Clamart
L'ENSEMBLE FOLKLORIQUE ARMENIEN
NAVASART

RECITAL UNIQUE
DE
HAROUT
ET SON ORCHESTRE DES U.S.A.
A L'OLYMPIA
22 MARS, DIMANCHE, A 20 .30

×

Location ouverte:—

○ *Aux guichets de l'OLYMPIA.*
○ *TELE CONDORCET; Clamart - Tél.:* 645. 34. 69
○ *LA CAPPADOCE; Tél.:* 375.05.30
○ *VAROU: Issy-les-Moulineaux - Tél.:* 644. 40. 60

PRIX UNIQUE: 50 F.

VOYAGES EN ARMENIE 1981

1° VOYAGES DE 12 JOURS

du 15 au 26 Avril 81 — 3.250 F.
du 09 au 20 Mai 81 — 3.990 F.
du 01 au 12 Août 81 — 3.990 F.
du 05 au 16 Sept. 81 — 3.990 F.

2° VOYAGES DE 14 JOURS

du 27 Mai au 9 Juin 81 — 4.350 F.
du 18 au 31 Juillet 81 — 4.290 F.
du 08 au 21 Août 81 — 4.290 F.
du 02 au 15 Octobre 81 — 3.490 F.

3° VOYAGE DE 16 JOURS

DU 01 AU 16 AOUT 1981 — 4.690 F.

Renseignement - inscriptions

MONDOTOURS
OCIVEP

Spécialiste des Voyages
sur l'Arménie depuis 15 ans

2, rue de Sèze
75009 Paris
tél. 266 50 12
Permanence les Vendredis
de 14 à 19 h.

S'adresser à:
Elia PEHLIVANIAN
tél. domicile: 384 31 28

Les places étant limitées, veuillez nous renvoyer le coupon-réponse le plus tôt possible. Lic. A 721

Mme Elia PEHLIVANIAN
Organisation Technique Mondotours
2, rue de Sèze 75009 Paris

Nom .....
Prénom .....
Adresse .....
..... Tél. .....
Ville ..... Code postal .....

1) M'inscris au Voyage spécial Arménie du ..... au .....
ci-joint 25% d'acompte.
2) Désire recevoir une documentation sans engagement de ma part pour:
.....

Rayer les mentions inutiles

ՇԱԲԱԹ
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
28
SAMEDI
28 FÉVRIER
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա՝ Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ՝ 160 Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 350 Ֆ. - Հատը՝ 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.853

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

56e ANNÉE — No 14.853

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱԽԱԳԱՀ ԺԻՍՔԱՐ Տ'ԷՍԹԷՆ Ֆիկարո – Մակագինը ընտրած է լուսնթիւնը խզելու համար եւ առանց ճշդելու թէ թեկնածու է՞ կամ ոչ, հասկցնելու թէ Ֆրանսան պէտք է ընտրէ քառսին եւ կայունութեան միջեւ, այլ խօսքով խառնակութեան կամ իր միջեւ: Ըստ նախագահին խառնակութիւնը պարզուած է արդէն նախընտրապայքարի ընթացքին եւ Ֆրանսան կորսուած է եթէ տեղի տայ:

ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ նախարարը յայտարարեց թէ «քառսո ոչխարներ կան փաստաբաններուն մէջ» եւ աւելցուց «փաստն ունինք Մեսրինի փախուստով եւ Ֆիլիպի Մօրիսի ըրածով»: Արդարեւ պարզուեցաւ թէ փաստաբանուհին, (որ բանտարկուեցաւ մեղսակցութեան համար փախուստի փորձի եւ զինեալ յարձակման) սիրահարեր է Ֆիլիպի Մօրիսի եղբօր եւ ան է որ զինքը համոզած է որ այդ ծրարը յանձնէ: Մէթր Հէմըրլէն կ'ըսէ սակայն թէ չէր գիտեր թէ մէջը ատրճանակ կար: Գալով մահապարտին կը խոստովանի թէ ինք է որ ամէն ինչ կազմակերպած է եւ թելադրած եղբօրը, որ «դուլիսէ հանէ» փաստաբանուհին: Այս պատմութիւնը առիթ է որ բաւական իրար անցում ըլլայ դատական շրջանակներու մէջ. մէկ կողմէ բողոքելու համար նախարար Փէյրըֆիթի յայտարարութեանց դէմ, միւս կողմէ ընդունելու համար սակայն, ինչպէս կ'ընէ փաստաբաններու ընկերակցական համագործակցութիւնը՝ ճշդելու համար թէ մեղսակցութիւնը յաճախորդի մը հետ, խոտոր կը համեմատի փաստաբանի պաշտօնին հետ:

ԻՐԱՆի օդային բանակին նախկին հրամանատարը զօր. Պաքերի ձերբակալուած է: Կասկած կայ որ մեղսակից է ամերիկեան փորձին, որ կատարուեցաւ անցեալ Ապրիլին Ամերիկացիներուն կողմէ, իրենց 52 պատանդները փրկելու համար:

72 ՆԱԽՕՐԻՆ ԵԻ ՆԵՐԿԱՑ համայնավար մանիֆեստ մը ստորագրած են, լոյս տեսած Մանտի մէջ, ուր կը քննադատեն կուսակցութեան ներկայ ուղղութիւնը: Կոչ կ'ընեն նաեւ որ Բ. շրջանին քուէարկեն ձախ այն թեկնածուին ի նպաստ, որ գլուխը հասած է Ա. շրջանին:Ստորագրողներուն մեծ մասը մտաւորականներ են:

ՓԱՐԻՊԱ (Փարիզի եւ Հոլանտայի դէմ բամասունը) զնեց Ֆրանքեւելժիական Ամբէն – Շնէյտէր խումբին պատուն Ամբէնի բաժնեթուղթերը (35%) եւ այս ձեւով ձեռք կ'առնէ ձեռնարկին ընդհանուր հակակշիռը: Ճարտարարուեստի շրջանակներուն մէջ, դէպքը անսխրին քաց կը նկատուի քանի երկար ատեն է որ չէր պատահած որ ղեկամատուն մը, նոյնիսկ առաջինը ճարտարարուեստի մէջ, տէր – տիրական դառնայ Ֆրանսա – կան տասը առաջնակարգ Հոլտինկներէն մէկուն մէջ: Գալով պատրն Ամբէնի, որ ի վերջոյ կը քաշուի, կը թուի թէ երբեք ինքզինքը չէ գտած առեւանգումէն ետք, որ 63 օր տեւեց, 1978–ին:

ԿԱՆԹՈՆ Տէֆիէր, Մարսէյլի երեսփոխան – քաղաքապետը Փրովանս – Ալփ – Քոթ – տ'Ազիւրի շրջանային խորհուրդի նախագահ վերընտրուեցաւ 80–ի վրայ 51 ձայնով: 20 համայնավարները ձեռնպահ մնացին պատապարտելէ ետք կառավարութեան քաղաքականութիւնը, որու, ըստ իրենց, զօրավիգ կը կենայ ընկերվարական կուսակցութիւնը:

ՍՊԱՆԻՈՑ մէջ երթալով կծիկը կը քակուի եւ բարձրաստիճան սպաներու ձերբակալութիւնը կը շարունակուի: Այլեւս հաստատուած է թէ Թեխերօ ոչ միայն առանձին չէ գործած այլեւ միակ նախաձեռնողը չէր: Նախատեսուած էր· – զրաւում խորհրդարանի եւ կառավարութեան չէզոքացում, զրաւում մայրաքաղաքին կարեւոր կէտերուն զրահապատ զօրաբաժնին կողմէ եւ ապստամբութիւն զինուորական միւս շրջաններուն: Այս ծրագրին միայն առաջին կէտը իրագործուած է բայց երկրորդէն ձախողութիւնը սկսած է: Կ'ըսուի թէ Սպանիոյ զինուորականները մօտէն հետեւած են Թուրքիոյ անցուդարձին անցեալ Սեպտեմբերէն ի վեր երբ զօր· Էվրէնի իշխանութիւնը ձեռք կ'առնէր եւ Սահմանադրութիւնը կը ջնջէր: Թագաւորը, ամէն պարագայի մէջ, կ'ուզէ որ կուսակցութիւնները շատ խիստ չըլլան բանակին նկատմամբ ինչ որ կարծել կուտայ թէ ամէն վտանգ չէ անցած: Միւս կողմէ Ռուան – Գարլոս լածանքները:

ԵՐԵՒԱՆ – ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ ՓԵՏՐ· 20 – 23)

ՀԱՅ ԼՈՒՂՈՐԴԻՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ ԴՆԵՊՐՈՊԵՏՐՈՎՍԿԻ ՄԷՋ

Մոսկուայի Ողիմպիականներու պրոնդէ մետալակիր, 24–ամեայ լուղորդ Դաւիթ Համբարձումեան յաղթական հանդիսացած է «Կոմսոմոլսկայա Պրաւդա» թերթի համամիութենական մրցումներուն, որոնք տեղի ունեցած են Դնեպրոպետրովսկի մէջ: Այս յաղթանակով հայ մարզիկը իրաւունք կ'ունենայ մասնակցելու «Գարնանային ծիծեռնակներ» միջազգային մրցաշարքին, որ տեղի կ'ունենայ Մարտին, Մոսկուա: Մրցաշարքին կը մասնակցի նաեւ ուրիշ հայ մը 14–ամեայ Սիրվարդ Էմիրզեան, որ Մոսկուայի ողիմպիականներուն արձաթէ մետալ չահած էր:

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԵՏԱՂԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ

Հայաստանի մետաղագործութիւնը, որ կարեւոր դեր կը խաղայ երկրի ընկերային – տնտեսական զարգացման մէջ, ընթացիկ հնգամեակին (1981 – 1985) կը զարգանայ արագ թափով, դիտել տուած է Հայաստանի գունաւոր մետաղագործութեան վարչութեան պետը՝ Ֆրունզէ Պետրոսեան: Հիմնականօրէն կ'արդիականացուին Ալավերդիի լեռնամետաղագործութեան գործատունը, ուր կը պատրաստուին զանազան տեսակի պղինձի կտորներ եւ այդ մետաղի վրայ հիմնուած արտադրական տեսակներ, ինչպէս նաեւ լեռնային Զանգեզուրի պղնձամոլիպդէնի գործատունը: Կ'աւելնայ որակաւոր ալիւմինիումի փայլուն թերթի արտադրութիւնը, որուն գլխաւոր մատակարարներէն մէկը Խորհ. Միութեան մէջ Երեւանի ալիւմինիումի գործատունն է: Այս տարի ձեռնարկութեան արդիականացումը կարելիութիւն կու տայ կրկնապատկելու մետաղեայ նուրբ թերթի արտադրութիւնը եւ ընդլայնելու անոր գործածութեան ոլորտը: Մօտ ապագային Հայաստանի մէջ կը սկսի չահագործուիլ նոր հարուստ մետաղի հանքավայրերու, զորս հետախուզած եւ ուսումնասիրած են երկրաբանները: Հայաստանի մետաղագործութիւնը խորհրդային տնտեսութեան կը մատակարարէ պղինձ, ալիւմինիում, կապար, մետաղափոշի, մոլիպդէն եւ այլ արտադրութիւններ:

×

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՂԱՆԱԼԱՆԵԱՆԻ ՆՈՐ ԳԻՐՔԸ

Երեւանի մէջ լոյս տեսած է Յովհաննէս Ղանալանեանի «Ջհամբրազ անուններ» գիրքը, որուն մէջ հեղինակը յուշեր կը պատմէ Աւետիք Իսահակեանի, Յովսէփ Օրբելիի, Յակոբ Մանանդեանի, Լեւոն Քալանթարի, գիտութեան եւ մշակոյթի մարզերու ծանօթ այլ դէմքերու մասին, բնութագրելով անոնց դերն ու տեղը Հայաստանի մշակութային կեանքի զարգացման ընդհանուր հոսանքին մէջ: Յովհաննէս Ղանալանեան գրականագիտական աշխատութիւններու հեղինակ է, ինչպէս նաեւ բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններու փորձառու դասախօս: Մասնաւոր ուշադրութեան արժանացած է դասականներու բանաստեղծութեան մասին իր գիրքը, որ կը կրէ «Ժ.Ղ. – Ի. դարերու հայ բանաստեղծները» տիտղոսը:

×

«ՆԱՅԻՐԻ – 41» ՀԱՇՈՒԻՉ ՆՈՐ ՄԵՔԵՆԱՆ

Ուսողապիտական Մեքենաներու Գիտական – Հետազօտական Հիմնարկի մասնագէտներու մշակած «Նայիրի – 41» հաշուիչ մեքենան հարստացուցած է Խորհ. Միութեան մէջ արդէն հանրածանօթ այդ մակնիշով մեքենաներու ընտանիքը: Ինչպէս իր նախորդները, «Նայիրի – 41»ը նախատեսուած է շինարարներու եւ նախագծողներու ինքնաշխատ աշխատավայրերուն համար: Նոր էլեկտրոնիկ հաշուիչ մեքենայի յիշողութեան ծաւալը մեծցած է չորս անգամ. մէկ երկվայրկեանի մէջ երկու միլիոն գործողութիւն կը կատարէ: Երեւանի Ուսողապիտական Մեքենաներու Գիտական – Հետազօտական Հիմնարկը 25 տարուան անցեալ ունի: Հիմնարկը բացի նոր թէքնիքի մշակումով զբաղող յատուկ սպասարկութիւններէն, ունի նաեւ փորձառական գործատուն մը, ուր կ'արտադրուին հաշուիչ մեքենաներու փորձի նմոյշները: Ներկայիս Հիմնարկը զբաղած է մինչեւ արտադրութիւն ունեցող էլեկտրոնիք հաշուիչ մեքենաներու ստեղծումով եւ արտադրութեան մէջ արմատաւորումով:

×

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ

Վարպետ Արծրուն Բերբերեան Հայաստանի Ժողովրդական Արուեստի Պետական Թանգարանին նուիրած է արծաթեայ չորս հնադարեան գօտիներ: Թանգարանին մէջ կան արծաթէ, մետաղէ անոր պատրաստած առարկաները՝ սկուտեղ, սկահակ ու մոմակալ: Ժողովրդական վարպետներու պատրաստած խեցէ, կաւէ, մետաղէ, արծաթէ, փայտէ, ասեղնագործ եւ այլ առարկաներու հինգ հազարէ աւելի նմոյշներ կը գտնուին թանգարանը: Հետաքրքրութեամբ կը դիտուին վարպետ Սահակ Սահակեանի փայտէ, մետաղէ, կաւէ պատրաստած սկուտեղները, բաժակները, սափորները, ինչպէս նաեւ Գուրգէն Թորոսեանի զարդեղէնը: Վերջին երկու տարիները հայ վարպետներու աշխատանքները բազմիցս ցուցադրուած են աշխարհի զանազան երկիրներու մէջ՝ Փորթուգալ, Մարոք, Սուրիա, Ալժերիա, Արեւելեան Գերմանիա եւ այլուր:

×

ՕԴԻ ՄԱՔՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ԶԵՌՔ ԱՌՆՈՒԱԾ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Հայաստանի քաղաքներուն մէջ օդը վերջին ժամանակները աւելի մաքրուած է, հակառակ արդիւնաբերական ձեռնարկութիւններու եւ կառքերու քանակի աճին: Հայաստանի մէջ կը բանին մետաղագործութեան եւ քիմիական գործատուններ, շինանիւթերու արտադրութեան ձեռնարկութիւններ, հետեւաբար շրջապատի աղտոտութենէ պաշտպանութիւնը ներկայիս դարձած է հրատապ: Ժողովրդական երեսփոխաններու տեղական խորհուրդներու առընթեր կազմուած յանձնախումբերը կը զբաղին այդ հարցով: Շրջապատի պաշտպանութեան եւ օդի մաքրութեան համար կարգ մը մի – ջոցներ ձեռք առնուած են Երեւանի «Նայիրիտ» արտադրական միաւորման, ալիւմինիումի գործատան, ինչպէս նաեւ Կիրովականի ու Ալավերդիի արդիւնաբերական ձեռնարկութիւններու մէջ:

ԼՈՌԻԻ ՊԱՏՄԱ - ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԻ ԲԱՆԱՀԻՍՈՒԹԻՒՆԸ

(Ի. և վերջ)

Լոռիի ազգագրական գօտիին մէջ մեր գրի առած հէքեաթները կարելի է բաժնել հետեւեալ թեմաներու եւ նիւթերու: Հրաշապատում հէքեաթներու խումբին մէջ կը տիրապետէ գերբնական եւ չար ուժերու կախարդանքով կերպարանա-փոխուած անմեղ մարդոց փրկութեան համար մղուող պայքարի թեման: Այս թեմային մէջ առնուած են հետեւեալ նիւթերը՝ Հազարան պլպուլի, անմահական ջուրի կամ խնձորի, հրաշագործ գերբնական ոգիի ձեռք բերումը («Հազարան պլպուլ», «Կիսատ ախպէրը»), ծնողքէն հեռացած զաւկին արկածները, դժուարութիւններ յաղթահարելը եւ վերադարձը («Շահօղլի Շահարատի», «Զհնորան ու իրա տղէն», «Շահ Իսմայիլ»), կնոջ կամ ընկերոջ հաւատարմութեան փորձութիւնը ծանր կացութեան պայմաններու մէջ, ամբարիշտ ու անըզդամ կնոջ դատապարտումը, երախայ չունեցող թագաւորին գերբնական զօրութեամբ զաւակ պարգեւելը, վերջնայս փորձութիւնները հաւատարմութեան հանելու եւ հօր զահին արժանանալու համար («Թամպալ մարդը», «Լաչառ կնիկը»), զրպարտուած ու հալածուած անմեղ կնոջ կամ աղջկան տառապանք-ներն ու արդարութեան յաղթանակը («Վերբերիկի հէքեաթ»), աղքատ ծնողքներու խնամատուն զաւկի հրաշագործու-թիւնները, փառք ու պատուի արժանացնելը («Օվչի Մուրատի հէքեաթ»), կեն-դանիի փոխարկուած թագաւորի կեանքը կը փրկեն չունն ու կատուն եւ վերադառնալով գահ ան արժանին կը հատուցանէ բարիին ու չարին («Զիլզատ Իսկանտարը»):

Իրապատում հէքեաթներու մէջ տիրապետող է խելքի, հնարամտութեան, բարութեան, աղնուութեան մեծարման, բթամտութեան, նենգութեան, անչնորհքութեան, դժանութեան, չարութեան դատապարտման թեման: Այս թեմային մէջ ընդգրկուած են հետեւեալ նիւթերը՝ հոգեւորականներու ընչաքաղցութեան եւ տգիտութեան դատապարտումը («Բաղ-լէն»), ճազատի անսպառ հնարամտութիւնը անել վիճակներէ դուրս ելլելու եւ պայքարը՝ նպատակին հասնելու համար («քաչալը»), սրամիտ աղքատին յաղթանակը բութ հարուստին նկատմամբ («Նամարդն ու ճոմարդը»), ձրիակեր, վատնող ու անխելք զաւկի անարգումն ու համեստ, աշխատասէր ու ծնողասէր զաւկի մեծարումը («Իրեք խրատ»), երջանկութեան յարափոփոխ ընթացքի, յաւիտենականի ու մնայունի ունայնութիւնը, աշխատանքի, բարի անուն ձգելու անհրաժեշտութիւնը («Պարսկաստանի չահը»):

Վիպական սեռի միւս տեսակներէն շրջանին մէջ լայն տարածում ունին բնականավայրի, լեռներու, գետերու, անտառներու, պատմական յուշարձաններու, պատմական կարեւոր դէպքերու եւ դէմքերու, կենդանիներու եւ թռչուններու մասին պատմուող աւանդութիւնները: Իւրաքանչիւր վայրի բնակիչ կը մեկնաբանէ իր բնակավայրի, շրջապատի լեռներու, գետերու, հանդերու, անտառներու, արբաւայրերու անունները՝ տալով անոնց առաւելաբար տեղական բացատրութիւն: Թուական գերազանցութեամբ աւելի աչքի կը զարնեն ժողովուրդի կեանքին մէջ յատուկ դեր խաղացած անձերու՝ Ցովհան Օձնեցի կաթողիկոսի հրաշագործութիւններու, ըմպաւալարներ Զաքարեաններու, Լոռիս-Մելիքովի, Միքիթար Գօշի մասին բնութագրական-տեղծուածները, քան ցարական զաժան պաշտօնեաներու, ռէսներու, զզիրներու մասին եղածները:

Շրջանին մէջ կենսունակ սեռերէն է զուարճախօսութիւնը: Այսօր ալ կենդանի են Լոռիի համար ընդհանուր դարձած երգիծական այն նիւթերը, զորս Ի. Ա. Բովեան մշակեց եւ «Լոռեցիք» խորագրով հրատարակեց «Պարապ վախտի խաղալիք» հատաքածոյին մէջ կամ Ե. Լալեան ժամանակին հրատարակեց «Հոբոսը» եւ «Մոլլա Նասրէտտինին» վերնագրերով հատաքածոներուն մէջ: Անցեալի եւ այսօրուան երգիծական կերպարներու մեր ունեցած ցանկը բաղկացած է աւելի քան 25 անուններէ, որոնք մեծ մասամբ պատմական իրական անձեր են, ինչպէս՝ կիւրովականցի «չուշա զգող» Ռուբէն Բէկէեան, չնողցի Հորոսը, կուրթանցի Համբօն:

Ցատուկ տեղ կը գրաւեն շրջանի ժողովրդական հանելուկները եւ վիճակի երգերը: Աւանդական հանելուկներու կողքին կը ստեղծուին նորերը: Օրինակ՝ «Լին ի՞նչ ա լինչը, երկար տարի, կարճ գարի, խապար տանի, թէ թէզ արի»· պատասխանը՝ հեռագիր: Կամ՝ «Մի սեւ տնակ՝ վրէն գերան, մի կողմն ականջ, մի կողմը բերան»· պատասխանը՝ հեռաձայն:

Աւելի բարդ է ծիսական սեռերու յայտնաբերման հարցը: Հարսանեկան երգը շրջանին մէջ ապրելակերպի մոթիվներով խորհուրդներու շարք է, որ կը տրուի նոր կեանքի չեմին կանգնած նորահարսին: Ցարաբերաբար լաւ պահպանուած են հրաժեշտի եւ թագւորամօր ուղղուած երգերը: Լոռիի ազգագրական շրջանը գրի առնուած թէ՛ զիւղական, թէ՛ քաղաքային հարսանեկան ծէսը արարողութիւններու յաջորդականութեամբ ու բնոյթով համահնչիւն է ընդհանուր Հայոց հարսանեկան ծէսին: Ցաւիով մը այդ ծէսին համար նորութիւն են թաւերա-կանացուած գործողութիւններու այն տեսակները, զորս պատմողները «օյին-ներ» կը կոչեն: Այդ «օյիններ»էն քանի մը հատին մէջ վերապրումի ձեւով պահպանուած են հնագոյն ժամանակներէն փոխանցուած պաշտամունքի երեւոյթներ: Հետաքրքրական սովորութիւն մը դոյութիւն ունի Թումանեանի շրջանի զիւղերու նախահարսանեկան արարողութիւններու մէջ: Աղջկան ծնողքներու համաձայնութիւնը ստանալու համար փեսացուն կացինի մէկ հարուածով պէտք է ճեղքէ հաստաբուն կոճղը: Վերջինիս «փեսի կոճղ» կ'ըսեն, որ նախօրօք պատրաստուած կ'ըլլայ այդ նպատակին համար: Եթէ փեսացուն յաջողի, կը ստացնայ աղջկան ծնողքներու համաձայնութիւնը: Կը պատահի նաեւ ուրիշ բան մը. եթէ տարիները անցնին, բայց աղջիկը ուղղներ չդան, զիւղերով տան մեծ կինը կոճղը կը հեռացնէ ու կը տանի կը ձգէ մօտակայ ձորը, որպէսզի անիկա խանդարիչ դեր չխաղայ հարսնցու աղջկան կեանքին մէջ:

×

Եզրակացնելով Լոռիի պատմա-ազգագրական շրջանի բանահիւսութեան արդի վիճակի մասին մեր խօսքը՝ ըսենք, որ այսօր շրջանին մէջ բանահիւսութեան բազմաթիւ տեսակներ քայքայման եւ աստիճանաբար անհետացման ընթացքի մէջ են: Շրջանի իմացական մըտաւորականութեան բազմաթիւ նմոյշներ ներկայիս կը վերածուին թանգարանային արժէքներու, բանաւոր խօսքի արուեստի տարրերը կը թափանցեն գրականութեան մէջ. ժողովրդական երգն ու պարը կ'անցնին սիրող եւ արհեստավարժ արուեստի ոլորտները: Այս անխուսափելի ընթացքը, ի հարկէ, կուտայ անտարակուսելի կորուստներ, բայց նոյն ատեն կը վկայէ այն մասին, որ ժողովուրդի ընդհանուր մշակոյթը բարձրացած է որակական ուրիշ աստիճանի մը:

Թ. ԳԵՒՈՐԳԵԱՆ

«Պատմա – Բանասիրական Հանդէս» յապաւումներով եւ արեւմտահայերէն

«ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ»

ՎԱՍԱԿ ԵՒ ԻՐ ԶՈՒԱԿՆԵՐԸ

(ՀԱՏՈՒԱԾ)

(Գ. եւ վերջ)

Փառանձեմը հրացայտ հայեացքով համարձակ նայեց Վասակին եւ աչքերը սեւեռեց աղնիւ բարկութեամբ: Դա ազդեց աւելի քան խօսքը: Վասակը դարձաւ պարսկերէնի դասատուին.

– Տա՛ր սրանց եւ սկսի՛ր դասը: Եթէ սրանք հայերէն խօսեցին՝ կը գնա՛յ գլուխդ:

– Ինչպէս հրամայեցի՛ր, – արագախօս վրայ բերեց դասատուն եւ հայեացքով կանչեց Բաբիկին եւ Ներսիկին:

Սրանք հեռացան:

Վասակը դարձաւ Փառանձեմին.

– Միւս անգամ թէ կրկնուել է այս դիմադարձութիւնը՝ իսկապէս կը սպանեմ նրանց: Իմ տանը այլեւս հայերէն չպիտի խօսուի:

Ու արագ հեռացաւ:

Զվիկը դուրս գնաց նրա եւեւից՝ դուշակելով մի չար բան: Նրա բնազդը չխաբեց: Բաբիկի սենեակից զոփոց լսուեց: Նա ներս մտաւ, Բաբիկը տակն էր դցել դասատուին եւ ծեծում էր: Արիւնը հորթում էր դասատուի քթից ու բերանից: Նա խռպոտ ձայներ էր արձակում, աչխատում ազատուել, օգնութիւն էր կանչում, բայց Բաբիկը մոլեգնաբար ծեծում էր եւ ծեծում:

– Բաբի՛կ, Բաբի՛կ, – վրայ հասաւ Զվիկը, – թո՛ղ, թո՛ղ...

Բաբիկը աւելի կատաղեց: Նա հարուածում էր առանց նայելու թէ ուր հասնում հարուածը: Զվիկը չատ մեծ դժուարութեամբ, ուղղակի ազաչելով, լաց լինելով մի կերպ ազատեց դասատուին: Սա վեր թռաւ, հագուստը թափ տուեց, քթի ու պռունգը մաքրեց եւ փնչացը – րեց:

– Դէ ես հիմա կը զանգատուիմ իչխանին՝ դու հարսանիքդ տես:

Բաբիկը սրուեց դէպի նա.

– Ինձ մտիկ. վերջը՝ վերջը նա ինձ չի սպանի, բայց ես քեզ կը սպանեմ:

Զվիկը մօտ գնաց դասատուին.

–Հանգիստ թող նրան ...

– Ախր տես ի՛նչ արեց, – լացակումած դասատուն:

– Ձորը կը նետեմ դիակդ, մօրս արեւը վկայ, – սպառնաց Բաբիկը:

– Գնա գործիդ ... ձեռ քաշի, – յորդորեց Զվիկը:

Դասատուն քրթմնջաց, սրբուեց ու նստեց:

– Առա՞ր դասդ, – ասաց Բաբիկը, – դէ՛ հիմա հանգստացիր: Կը գնա՞ս մէկ էլ դանգատուելու:

Զվիկը բռնեց Բաբիկի թեւը եւ խրատեց.

– Դէ բաւական է, Բաբիկ, տիկինն անհանգիստ է:

– Սա իմ մօրը գցի իմ հօր աչքո՞ւմ, անպատուի նրան իմ հօր ձեռքո՞վ ... վրդովուած խօսեց Բաբիկը:

Զվիկը դուրս եկաւ Բաբիկի մօտից եւ գնաց Փառանձեմի մօտ:

– Ի՞նչ կար, – հարցրեց Փառանձեմը:

Զվիկը պատմեց: Փառանձեմը անհանգըստացաւ:

– Մեր տունը դժոխք է դառել: Հայ չենք, պարսիկ չենք, բայց իրար դէմ կռիւ ենք դուրս եկել:

Զվիկը նկատեց.

– Բայց հօր կտորն է, հա՛ ...

– Կատաղի է: Ի՞նչ պիտի լինի դրա վիճակը Պարսկաստանում:

×

Ուշ երեկոյեան Բաբիկն ու Ներսիկը գնացին Փառանձեմի մօտ:

Բաբիկը լուռ ու մռայլ գնաց փաթաթուեց մօր վզին եւ մի տեսակ զուսպ ըզգացմունքով սեղմեց մնաց այդ դիրքում, ամէն բան դրանով արտայայտելով:

Ներսիկը կանգնեց հեռուն եւ յանկարծ վղձկաց նայելով Բաբիկին եւ յիշելով նրա կերած ծեծը, որ կարծես նոր ազդեց, նոր խղճահարեց նրան: Փառանձեմը, որ անկարող եղաւ պահել արցունքը՝ ամուր սեղմեց կրծքին Բաբիկին: Շատ վիրաւորանք, նուաստացման զառնութիւն, ոտնահարուած ինքնասիրութիւն ու վիշտ կար նրա մէջ, որ այս առիթով պոռթկաց, եւ նա կարիք էր զգում ազատուելու հոգեկան ծանր բեռից: Նրա մայրական սիրտը մղկտաց՝ նայելով Բաբիկի կապտած երեսին, որ ենթարկուել էր բռնակալ հօր անգութ հարուածներին:

Զվիկը մօտեցաւ, զրկեց Ներսիկին, տարաւ պատուհանը եւ ցածրաձայն յորդորեց նրան:

– Մի՛ լա, մա՛տաղս, դու որ պարսիկ չդառնաս՝ ո՞վ կարող է քեզ պարսիկ դարձնել:

Բաբիկը ընդոստ չարժումով պոկուեց մօր զրկից եւ բռունցքը սեղմած կանգնեց օթեւանի մէջտեղը եւ ցաւից ու զարհոյթից խեղդուած ձայնով հեծծեց.

– Ինձ նրա ծեծը չի, որ վիրաւորում է, ինձ վիրաւորում է այդ ստրկահոգի պարսիկի զարշապարը լիզող սոզուն հայը, որ պարսիկ դառնալու արժանի էլ չէ: Եւ նրա՞ն է պէսիս ուսուցիչ դարձնում իմ հայրը: Ախ ի՞նչպէս չտակեցնէին այդ զարչելին: Իմ ազգի ինքնասիրութիւնը վիրաւորի՞...

Փառանձեմը սրբեց աչքերը:

– Է՛, լա՛ւ է, զաւա՛կս, որ դու ինձանից էլ լաւ հասկացել ես այդ բաները:

Ներսիկը փաթաթուեց մօր վզին:

– Մայրի՛կ, կարդա՛ այն պատմութիւնը, որ խոստացել ես:

– Կը կարդա՛մ, մատա՛ղ, հանգստացի՛ր մի քիչ եւ շատ էլ մի՛ հակաճառէք նախաբարին. նա որ զայրացաւ՝ կը ըսպանի ձեզ:

– Սպանի՛ թող, – պոչեց Բաբիկը, – նա որ ինձ այն ստրուկ չան առաջ ծեծեց՝ սպանել չէր ի՞նչ էր:

– Ոչ, ոչ· չես սպանուի, – յորդորեց Փառանձեմը, – կը սպանուես այն ժամանակ, երբ ազգի ինքնասիրութիւնդ կը մեռցնես հոգուդ մէջ: Եկ նստի՛ր: Դու էլ, Ներսիկ: Ես ձեզ կը կարդամ մի պատմութիւն:

– Հա՛, հա՛, հա՛, – ուրախացաւ Ներսիկը եւ եկաւ նստեց մօր կողքը՝ դրպէնն: – Կարդա՛:

– Կարդա՛մ, մատա՛ղ ... Բաբիկ ապա մի ցած բեր դարակից այն նոր մատեանը:

Բաբիկը բերեց մի թարմ մատեան, նայելով առաջը վերջը.

– Սա կիսատ է, մայրիկ, – ասաց նա, – կէ՞ան ուր է:

– Կէսը չի գրած դեռ: Սա գրում է Մովսէս Խորենացին, – դեռ չի վերջացրել:

ԴԵՐԵՆԻԿ ԴԵՄԻՐՃԵԱՆ

Հայկ Էսասպալեանի ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Փետրուար 18-ի իրիկունը, Փարիզի «Եան'ց Քլէօպը» նուագահանդէս մը կազմակերպած էր ի յիշատակ իր նախագահին՝ Հայկ Էսասպալեանի:

Երեկոյթը, որ համախմբած էր բացի ակումբի անդամներէն, համակիրներու եւ բարեկամներու զգալի թիւ մը, կը բանար Շառլ Գասպարեան, որ յուզումով կ'ոգեկոչէր տարաբախտ Հայկօն, անոր ազնիւ ու զգայուն նկարագիրը եւ այն կարեւոր դերը, զոր խաղացած է Եան'ցի մէջ, մանաւանդ մշակութային ճիւղին մէջ:

Նախքան երաժշտական բաժնին սկսիլը, Սեւան Քառեակին զեկավարը՝ Յովհ. Անասթասեան յարդանքի քանի մը խօսքերով, անդրադարձաւ Հայկ Էսասպալեանի, յիշելով այն բարեկամական զգացումները զոր տարաբախտ Հայկօն ցոյց տուած էր լրեն հանդէպ, երբ Փարիզ նոր ժամանած, կը հետեւէր երաժշտական ուսումի (ալթօ): Նոյն առթիւ, երաժշտասէրը Հայկոյի միացուց անոր երաժշտագէտ մօրաքրոջ՝ Թոհարիկ Ղազարոսեանի յիշատակը:

Այս կէտ խօսքերէն ետք, քառեակը (Յովհ. Անասթասեան, Էմմանուէլ Գուլումճեան, Ժրանուազ Քեկիներ, Փօլ Ֆրիթոֆ) յատկապէս եկած Անվերսէն, նուագեց Սյվազեանի եւ Մխրզոյեանի քառեակները, երկով իր գնահատելի մասնակցութիւնը բերաւ՝ Անոնա Գրագեայ: Դաշնակահարուհի՝ Լօժէնի Ալեքեան, որ նաեւ սանուհին է Հայկ Էսասպալեանի, նուագեց չնորհալի տաղանդով մը Թոհարիկ Ղազարոսեանէ կատարները եւ երաժշտական այս երեկոյթը փակեց քառեակը՝ Կոմիտասով:

Հուսկ՝ ճաշի մը շուրջ վերջ գտաւ այս հաւաքոյթը, որու ընթացքին կարելի չէր չյիշել մեր այնքան սիրելի բացակայ Հայկօն:

Ա. Մ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է ԸՆԴՈՒՆԵԼ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԵՎ ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

«Հայ գրականություն և արվեստ» ամսագրի խմբագրության համար

ՊԱՀԱՆՋՎՈՒՄ Է

ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԽՈՐՀՐԴԱՏՎԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ ԿԱՏԱՐՈՂ

ԱՍՏԻՃԱՆԱՎՈՐ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱՂԱՐԻ ՏԻՏՈՂՈՍ

«Հայ գրականություն և արվեստ» ամսագրի խմբագրության համար

ՊԱՀԱՆՋՎՈՒՄ Է

ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԽՈՐՀՐԴԱՏՎԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ ԿԱՏԱՐՈՂ

ԱՍՏԻՃԱՆԱՎՈՐ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱՂԱՐԻ ՏԻՏՈՂՈՍ

ՀՀ ԳԱԱ Գրականության ինստիտուտ

ՀՀ ԳԱԱ Գրականության ինստիտուտ

ՀՀ ԳԱԱ Գրականության ինստիտուտ

ՀՀ ԳԱԱ Գրականության ինստիտուտ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է ԸՆԴՈՒՆԵԼ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԵՎ ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Փարիզի եւ Շրջանի Կեսարիոյ Հայր. Միութեան Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի, Մարտ 1, Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ Եկեղեցին, Նիւ Եորքի Կեսարիոյ Վերաշինական Միութեան նախագահ՝

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՍԱՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին ազգականներն ու յիշատակը յարգող հայրենակիցները։

AUTO-ECOLE

MIHRAN

FORMATION ACCELERÉE
ou
TRADITIONNELLE
FORFAIT

266, RUE DE CHARENTON
75012 - PARIS

TEL. 628.49.57

Métro:
DUGOMMIER ou DAUMESNIL

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Խաւեան – Բարեկամական Միութիւնը Միսաք Երաճեանի մահուան առթիւ 500 կը նուիրէ փ.Ծ.Ի., Փարիզահայ Տիկնանց Ուսանողաց Օգն. Միութեան։

×

Իսկ, իր «Բաժակի Օր»ուան առթիւ, 500 Ֆ. կը նուիրէ Մարի–Նուպար Հիմ – նարկի Ուսանողաց Միութեան (ստանալ «Ծառայ»էն)։

ՆՈՒԷՐ

Արժանթէօյէն Պ. Տէր – Մինասեան 100 Ֆ. կը նուիրէ Սամուէլ – Մուրատեան Վարժ.ին (ստանալ «Ծառայ»էն)։

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՐՏ 1–Ի ԻՐԻԿՈՒՆԱՆ ՀԱՄԱՐ ՏՈՄՍԵՐԸ ՍՊԱՌԱԾ ԵՆ

«ՄԽԻԹԱՐ ՍՊԱՐԱՊԵՏ»

L'ETOILE DE L'ESPOIR

ՅԱՋՈՐԴ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ՝

ԱՊՐԻԼ 3–ԻՆ

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՊՕՍՄՈՆ

Այս Կիրակի, Մարտ 1, կը պատարագէ՝ ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽՄԱՉի Շաւիլի մասնաճիւղին անդամական ընդհ. ժողովը, Երկուշաբթի, Մարտ 2, ժամը 21–ին՝ եկեղեցւոյ սրահը։

Studio Brady

TEL. 208. 91. 01
42, Rue du Fbg. Saint-Martin
PARIS 10ème
Mº STRASBOURG ST. DENIS

Spécialiste
des Photos de Mariage
et Tous Reportages

ՀԱՄԵՐԳ

ԵՐԵՒԱՆԻ

«ԿՈՄԻՏԱՍ» ՔԱՌԵԱԿԸ ԵՒ ԼՈՒՍԻՆԷ ԶԱՔԱՐԵԱՆ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ

L'UCFAF et La JAF Présentent

Quatuor KOMITAS et Loussiné ZAKARIAN

○ Lundi, 2 Mars,, à 20h.30: VALENCE Théâtre Municipal, Pl. de la Libération
○ Mardi, 3 Mars, à 20h.30: ROMANS; Centre St. Hippolyte.
○ Jeudi, 5 Mars, à 20h.30: LYON; Eglise Notre - Dame de la Guillotière, Boulevard des Tchecoslovaques.
○ Vendredi, 6 Mars, à 20h.30: GRENOBLE; Eglise St. Bruno, Pl. St. Bruno.
○ Samedi, 7 Mars, à 20h.30: MARSEILLE; Abbaye St. Victor.
○ Dimanche, 8 Mars, à 20h.30: NICE; Eglise Réformée de Nice, Boulevard Victor Hugo.
○ Mercredi, 11 Mars, à 20h.45: PARIS; Eglise St. Louis des Invalides, Esplanade des Invalides.

— Au Programme: —

BACH - HAENDEL - BEETHOVEN - GOUNOD - MOZART - KOMITAS - SPENDERIAN - KHATCHATRIAN - MIRZOYAN - CHOSTAKOVITCH et des Chants liturgiques.

Billets en vente: Pour Paris.-
— Centre UCFAF - JAF, tous les jours; 6, Cité Wauxhall, Paris 10e; 208.76.49
— Librairie PALOUYAN: 9, Rue de Trévise; 523.24.97.
— Daniel Djizmedjian: 31, Rue Paul Déroulède, Bois - Colombes; 781.09.72
— ROYAL TOURISME: 10, Rue Royale, Paris 8e, 260.31.84
et auprès des membres des nos Associations.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պուլվար – Օտտոյի Ս. Յակոբ եկե – ղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդը շնորհակալու – թեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները՝ Յարութիւն Դարբինեանի մահուան առիթով.– Թէֆերեան ընտ. 500, Ժիրայր Տէրտէրեան (Փարիզ), Պարգեւ Սայրին, Նչան Սայրին 200–ական, Գարակէօզեան 150, Արտաշէս Պօղոսեան, Տէր եւ Տիկին Աւետիս Քալեան – Դարբինեան եւ Մարթինելլէ 100–ական, Ղազարոս Ղարիպեան, Տէր եւ Տիկին Կոնոյեան, Տէր եւ Տիկին Քօլօ, Կիւլեան ընտ., Տէր եւ Տիկին Մարտիրոսեան – Դէզէքեան, Տէր եւ Տիկին Քարլոթթի 50–ական, Տէր եւ Տիկին Տինօ, Տէր եւ Տիկին Համբարձում Քալեան 30–ական, Այրի Տիկին Փարիզ Ամատանեան, Տիկին Սէռա, Տավչան – ճեան ընտ. 20–ական Ֆ.։

OFPRA-Ի ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆ

ՕՖՓՐԱ–ն (ուր է նաեւ Հայ Գաղթականաց Գրասենեակը) տեղափոխուած ըլլալով, ՓԵՏՐՈՒԱՐ 2–էն սկսեալ նոր հասցէն է.–

PARIFERIC
6, Rue Emile Reynaud
93066 — Auberviliers
Métro: Porte de la Villette
Tél.: 835. 84. 69 — 835. 84. 70

Հ.Բ.Ը.Մ.Ի ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԱՐՄՆԻ
կազմակերպութեամբ՝

Ճաշ - Ասուլիս

Հինգշաբթի, Մարտ 5, ժամը 19.45ին
Խօսք կ'առնէ՝
Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎՐԴ. ՊՋՏԻԿԵԱՆ
Ուսումնապետ՝ Վենետիկի
Մուրատ–Ռափայէլեան Վարժ.ի
«ՀԱՅԱՊԱՀՊԱՆՈՒՄ ԵՒ ԿՐՕՆՔ»
նիւթին չուրջ
au Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e
Ծախքերու մասնակցութիւն 65 Ֆ.
Ուսանողներու՝ 45 Ֆ.
Տեղերը ապահովելու համար հեռաձայնել՝ Հ.Բ.Ը.Մ.Ի գրասենեակը.–
520.03.18

×

ՈԳԵԿՈՉՈՒՄ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ

Ուրբաթ, Մարտ 6, ժամը 20.30–ին
Խօսք կ'առնեն՝
Հ. Յարութիւն Վ. Պզտիկեան
Ուսումնապետ Վենետիկի
Մուրատ–Ռափայէլեան Վարժ.ի
եւ Ներսէհ Ծ. Վրդ. Բալուճեան
Հոգ. Հովիւ Ալֆորվիլի
Ս. Պօղոս – Պետրոս Եկեղեցւոյ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ
մասնակցութեամբ
«ՆԱՑԻՐԻ» Երգչախումբին
Ղեկավար՝ ԳԷՈՐԳ ԵԱՆՊԿԵԱՆ
Ծախքերու մասնակցութիւն՝ 10 Ֆ.

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ...

ԵՐԵՒԱՆԻ ՏՐԱՄԱԹԻԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԸ

ՓՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ

5 ՅՈՒՆԻՍ — 15 ՅՈՒՆԻՍ

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

UNION DES ANCIENS ELEVES
MOORAT - RAPHAEL

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ
ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Dans les Salons de l'Hôtel SOFITEL (Porte-de-Sèvres)
LE SAMEDI, 7 MARS, à 20 h. précises.

GRAND DINER DANSANT

Sous la Présidence d'Honneur de
CHARLES AZNAVOUR

Avec la participation de:
— l'Ensemble Traditionel Arménien ACHURI;
— le Chanteur VIGUEN;
— et LES TZIGANES IVANOVITCH.

Soirée dansante, à partir de 23 h.; animée par:
BERNARD DEDEDJIAN et son Orchestre.

Résérvation: ANTREASSIAN Garbis : 528. 64.67 — *GASPARIAN:* 236.48.19
Entrée: Repas compris - 250 F. *Après* 23h.30, *Entrée:* 50 F.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է փոխան ծաղկեպսակի, եկեղեցւոյ պայծառութեան, Մկրտիչ Տէր – Մէքսէթեանի մահուան առթիւ.– Այրի Տիկին Սաթենիկ Տէր–Մէքսէթեան 200, Տէր եւ Տիկին Տէր–Մինասեան, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Դաւիթեան, Այրի Տիկին Պրնուզեան, Օհաննէս Պօյաճեան, Դայեան ընտ., Տէր եւ Տիկին Զաւէն Էքմէքճեան 100ական, Տէր եւ Տիկին Մէսճեան, Վալանսի Հայ Մարզական Միութիւն 50–ական, Պ. Սարգիսեան 20 Ֆ.։

×

ՄԱՐՍԷԼ.– Վասպուրականի Հայր. Միութեան կեդր. վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Արտաշէս Նազարէթեանի քառասունքի հոգեհանգստեան առթիւ.– Տէր եւ Տիկին Ֆէրտի Հրաչեան 200, Ալէքսան Պապանեան 100. Տիկին Մարիամ Կարապետեանի թաղման առթիւ.– Ալէքսան Պապանեան 100 Ֆ.։

Վասպուրականի Հայր Միութեան ըստացած 250 Ֆ.ի նուէրը Տէր եւ Տիկին Գեղամ Շամլեանէ, պէտք է ըլլայ՝ Մարսէյլի Հայ Աբեղոյշներու Միութենէն։

OPTIMA Tours

L'Agence OPTIMA TOURS est heureuse de vous annoncer la création de son département
« ARTISTIC SUPPORTER TRAVEL SERVICE »
placé sous le patronnage de LILY LASKINE
Direction: Aline ARTINIAN

Voyage Musical en Arménie

du 10 au 22 Avril 1981

Ce voyage aura pour thème la découverte de la vie artistique du pays et se terminera par un événement EXCEPTIONNEL.
La création mondiale du concerto pour piano et orchestre de Stephan ELMAS composé en 1881.
(Le compositeur fut l'un des derniers élèves de Franz LISZT).
Il sera interprété par le pianiste brésilien EDSON ELIAS.
L'orchestre de la Radio Télévisoin d'EREVAN sera placé sous la direction d'Alexandre SIRANOSSIAN.

TOURISME..., MUSIQUE..., Rencontres avec les Compositeurs, etc.
Notre prochure détaillée vous sera adressée sur demande.

RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS :

OPTIMA Tours
67-69 rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
75003 PARIS
Telex : 211 324 F.
Métro : Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)